

ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย: การพัฒนาเครื่องมือวัดและโปรแกรมการเรียนรู้
แบบบูรณาการ

CIVIC ENGAGEMENT OF THAI ADOLESCENTS: SCALE AND AN INTEGRATIVE
LEARNING PROGRAM DEVELOPMENT

พนิดา ทองเงา คอรินทร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2561

ความยั่งยืนในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย: การพัฒนาเครื่องมือวัดและ
โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

CIVIC ENGAGEMENT OF THAI ADOLESCENTS: SCALE AND AN
INTEGRATIVE LEARNING PROGRAM DEVELOPMENT

PANIDA THONGNGAO DORN

A Dissertation Submitted in partial Fulfillment of Requirements
for DOCTOR OF PHILOSOPHY (Applied Psychology)
Graduate School Srinakharinwirot University

2018

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญาานิพนธ์

เรื่อง

ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย: การพัฒนาเครื่องมือวัดและโปรแกรมการเรียนรู้แบบ

บูรณาการ

ของ

พนิดา ทองเงา ดอร์น

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์จัตตชัย เอกปัญญาสกุล)

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญาานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล) (รองศาสตราจารย์ ดร.อุสา สุทธิสาคร)

..... ที่ปรึกษาร่วม กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ ศรีพหล) (รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี โยเหลา)

ชื่อเรื่อง	ความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย: การพัฒนาเครื่องมือวัดและโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ
ผู้วิจัย	พนิดา ทองเงา ดอร์น
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2561
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิทธิพงษ์ วัฒนนานนท์สกุล

การวิจัยเรื่องความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย: การพัฒนาเครื่องมือวัดและโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการครั้งนี้แบ่งเป็น 2 การศึกษา การศึกษาที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 จำนวน 928 คน ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและเชิงยืนยัน ผลการวิจัยพบว่า โมเดลการวัดองค์ประกอบความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองมี 3 องค์ประกอบดังนี้ 1) ด้านพฤติกรรมมี 4 ตัวบ่งชี้ คือ การมีความสามารถด้านพลเมือง การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ 2) ด้านความรู้สึกมี 2 ตัวบ่งชี้ คือ ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง และความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง 3) ด้านปัญญามี 2 ตัวบ่งชี้ คือ การมีความรู้ด้านพลเมือง และการมีเจตคติด้านพลเมือง และพบว่า โมเดลการวัดองค์ประกอบความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การศึกษาที่ 2 เป็นการวิจัยกึ่งทดลองรูปแบบการทดลองที่มีกลุ่มควบคุมและมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 จำนวน 205 คน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนามและการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมฯ คะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มตัวแปรความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองในทุกตัวแปรสังเกตได้ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ และพบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่านมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ เอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วน

คำสำคัญ : ความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมือง, เอกลักษณ์แห่งตน, การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้, เยาวชนไทย

Title	CIVIC ENGAGEMENT OF THAI ADOLESCENTS: SCALE AND AN INTEGRATIVE LEARNING PROGRAM DEVELOPMENT
Author	PANIDA THONGNGAO DORN
Degree	DOCTOR OF PHILOSOPHY
Academic Year	2018
Thesis Advisor	Assistant Professor SITTIPONG WATTANANONSAKUL , Ph.D.

The study focused on the civic engagement of Thai adolescents and consisted of two studies. The first study was a research survey and aimed to develop a measurement model for civic engagement among Thai youth. The sample consisted of nine hundred and twenty eight first year Bachelor's degree students. The data from the study was analyzed using exploratory and confirmatory factor analysis. The results revealed three main factors. The first was behavioral, derived from civic efficacy, group or organization membership, civic willingness and civic participation. The second was affection, derived from community and political connections, and civic awareness. The third was cognition, derived from civic knowledge and civic attitudes. The results also indicated that the measurement model for civic engagement among Thai youth fit with the empirical data. The second study was a quasi-experimental research with a pre-test and post-test control group design which aimed to examine the effectiveness of the integrative learning program to enhance civic engagement among Thai youth. The sample group consisted of two hundred and five first year Bachelor's degree students. The data from the study was analyzed using MANOVA and SEM. The results revealed that the civic engagement scores between samples did not differ before the application of the program, but afterwards the experimental group sample had significantly higher scores on civic engagement than the control group. The results also indicated that the causal model for civic engagement fit with the empirical data and identity acted as a partial mediator.

Keyword : Civic engagement, Learning program development, Thai youth

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการถ่ายทอดวิชาความรู้ ให้คำแนะนำ เอาใจใส่ในรายละเอียด และตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนส่งเสริมให้ข้อคิดอันเป็นประโยชน์ ทำให้ผู้วิจัยเกิดความองอาจทั้งด้านปัญญาและจิตใจ ยังผลให้งานทุกสิ่งสำเร็จทุกประการ นอกจากนี้ อาจารย์ยังเป็นผู้ที่คอยให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอ และกระตุ้นให้ผู้วิจัยเสนอขอเข้ารับทุนอุดหนุนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2561 ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติสำหรับทุนสนับสนุนการทำวิจัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อุสา สุทธิสาคร รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี โยเหลา และศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล ที่ให้ความกรุณาในการเป็นคณะกรรมการสอบปริญญาานิพนธ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำและแนวทางอันเป็นประโยชน์ให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ที่จะเติบโตในเส้นทางวิชาการต่อไป

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. นิยะดา จิตต์จรัส อาจารย์ ดร. นันทิชาตสันต์ สกุลพงษ์ และคณะครูอาจารย์ทุกท่านในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์ ที่ได้ให้ความรู้ซึ่งเป็นรากฐานที่มีคุณค่ายิ่งในการเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยจนสำเร็จลุล่วง และขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ สมใจ ศิริโภค ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา คณาจารย์ทุกท่านจากสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ให้ความช่วยเหลือตลอดระยะเวลาดำเนินการวิจัย รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความกรุณารับหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ช่วยตรวจแก้ไขข้อผิดพลาดและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้

ขอขอบคุณ คุณพิมพ์นภัสรา หงษ์จ้อย คุณวิสาสินี กลิ่นหอม และคุณคณินธร ล้อคำ ผู้ช่วยเหลือด้านสถิติวิจัยและเอกสาร เพื่อนหลักสูตรจิตวิทยาประยุกต์รุ่นที่ 1 ตลอดทั้งกัลยาณมิตรทุกท่านที่คอยให้กำลังใจและความช่วยเหลือที่ดีเสมอมา งานวิจัยนี้จะสำเร็จไม่ได้หากขาดความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและร่วมทำกิจกรรม ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณนิสิตนักศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลการวิจัยและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้จนงานวิจัยสำเร็จลุล่วง

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณความดีอันเกิดจากปริญญาานิพนธ์เล่มนี้แต่บิดามารดา รวมทั้งสมาชิกอีก 3 คนในครอบครัววัดอรุณ แอนดี ทาชิ และอมราที่ยืนเคียงข้างเสมอมาในทุก ๆ วัน ทั้งกระตุ้นกำลังใจและปลอบใจยามท้อแท้ครอบครัวที่พร้อมยืมสู้จนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วง ขอขอบคุณจากใจ

พนิดา ทองเงา ดอรัน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญรูปภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ความสำคัญของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
นิยามเชิงปฏิบัติการ	11
สมมติฐานในการวิจัย.....	14
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
การศึกษาที่ 1	16
ตอนที่ 1 พัฒนาการของวัยรุ่นตอนปลาย (late adolescents)	16
ตอนที่ 2 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (civic engagement)	24
ตอนที่ 3 เอกลักษณ์แห่งตน (ego identity)	53
การศึกษาที่ 2	69

ตอนที่ 1 ทฤษฎีการเรียนรู้ รูปแบบการสอน และการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่น ในความเป็นพลเมือง.....	69
ตอนที่ 2 ทฤษฎีโปรแกรม และแนวทางการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อ ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย 92	
ตอนที่ 3 เอกลักษณะที่เด่นชัดกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง	98
กรอบแนวคิดการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย.....	102
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	112
การศึกษาค้นคว้าที่ 1	112
1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	112
2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย	115
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล	127
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	127
การศึกษาค้นคว้าที่ 2	129
1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	129
2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย	131
3. ระยะเวลาหลังทดลอง.....	136
4. การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล	157
5. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล	159
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	162
การศึกษาค้นคว้าที่ 1	165
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและการตรวจสอบ ค่าความเที่ยงของแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วง วัยรุ่นตอนปลาย.....	165

ตอนที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis: EFA) ของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นใน ความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย	167
ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis: CFA) เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัด องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย	185
การศึกษาที่ 2	190
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและผลการพัฒนา โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง สำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย	190
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการ ใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง สำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย	203
ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2.1 การวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (multivariate analysis of variance: MANOVA) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนน เฉลี่ยของตัวแปรในงานวิจัยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการจัด โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง สำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย	208
ตอนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2.2 การวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (structural equation model: SEM) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน.....	215
บทที่ 5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	223
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	223
สมมติฐานการวิจัย	224
วิธีดำเนินการวิจัย	224

กลุ่มตัวอย่าง	224
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	225
การเก็บรวบรวมข้อมูล	226
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	228
สรุปผลการวิจัย.....	228
การศึกษาที่1.....	228
การศึกษาที่ 2.....	231
การอภิปรายผลตามสมมติฐานการวิจัย.....	236
สมมติฐานการวิจัยในการศึกษาที่ 1.....	236
สมมติฐานการวิจัยในการศึกษาที่ 2.....	242
ข้อเสนอแนะในการวิจัย	254
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	259
บรรณานุกรม	261
ภาคผนวก.....	281
ประวัติผู้เขียน.....	482

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 เป้าหมายของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปเป็นแบบผู้ใหญ่ของวัยรุ่น	22
ตาราง 2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg.....	38
ตาราง 3 ตารางสังเคราะห์องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง	47
ตาราง 4 ลีลาการเรียนรู้ ลักษณะการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ Kolb	78
ตาราง 5 เกณฑ์การให้คะแนน.....	116
ตาราง 6 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of consistency: IOC) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อวัดแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ในแบบวัด (corrected item-total correlation: CITC) ของแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย	123
ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อวัดแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ในแบบวัด (corrected item-total correlation: CITC) ของแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน	126
ตาราง 8 กรอบกิจกรรมของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย.....	138
ตาราง 9 ผลการตรวจสอบคุณภาพโปรแกรมและคุณภาพของกิจกรรมในโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย	156
ตาราง 10 รายละเอียดการดำเนินกิจกรรมของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย	158
ตาราง 11 ค่าสถิติและเกณฑ์การวัดระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานและข้อมูลเชิงประจักษ์.....	161
ตาราง 12 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ($n = 928$)	166
ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อวัดในแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย	168

ตาราง 14 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของข้อวัดในแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของ
 เยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย 171

ตาราง 15 ผลการสกัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่น
 ตอนปลายภายหลังจากการหมุนแกน 178

ตาราง 16 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบข้อวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วง
 วัยรุ่นตอนปลายภายหลังจากการหมุนแกน 180

ตาราง 17 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึด
 มั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย (n = 408) 187

ตาราง 18 คุณลักษณะของนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในการศึกษาที่ 2 190

ตาราง 19 รายละเอียดกิจกรรมของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นใน
 ความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย 193

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของ
 กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมฯ (n = 205) 204

ตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามของตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง
 ตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมฯ (n = 205) 205

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนของกลุ่มทดลองและ
 กลุ่มควบคุมก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมฯ (n = 205) 206

ตาราง 23 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามของตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนตามกลุ่มทดลอง
 และกลุ่มควบคุมก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมฯ (n = 205) 207

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของ
 กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ (n = 205) 209

ตาราง 25 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามของตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง
 ตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ (n = 205) 210

ตาราง 26 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนของกลุ่มทดลองและ
 กลุ่มควบคุมภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ (n = 205) 213

ตาราง 27 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามของตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนตามกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ ($n = 205$)..... 213

ตาราง 28 ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรที่สังเกตได้ในงานวิจัย ($n = 205$)..... 216

ตาราง 29 เมทริกซ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ 218

ตาราง 30 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวมและผลการวิเคราะห์ ความตรงของโมเดล 221

สารบัญรูปร่าง

หน้า

ภาพประกอบ 1 โมเดลการคาดหวัง-คุณค่าทางปัญญาสังคมของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	31
ภาพประกอบ 2 โมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย	53
ภาพประกอบ 3 โมเดลการวัดองค์ประกอบเอกลักษณ์แห่งตน	68
ภาพประกอบ 4 กระบวนการเก็บและประมวลผลข้อมูลของสมอง	72
ภาพประกอบ 5 วงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของ Kolb.....	75
ภาพประกอบ 6 แนวทางการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย	97
ภาพประกอบ 7 โมเดลอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน	101
ภาพประกอบ 8 กรอบแนวคิดสำหรับการศึกษาที่ 1	105
ภาพประกอบ 9 โมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย	105
ภาพประกอบ 10 กรอบแนวคิดสำหรับการศึกษาที่ 2	110
ภาพประกอบ 11 โมเดลอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง โดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน	111
ภาพประกอบ 12 ขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	114
ภาพประกอบ 13 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย	122
ภาพประกอบ 14 โมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย	188

ภาพประกอบ 15 โมเดลอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยืดหยุ่นในความเป็นพลเมือง โดยมี
 เอกลักษณะหนึ่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน 222

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความมั่นคงยั่งยืนและก้าวไกลของชาติส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ประชาชนในชาติเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนจากผู้รอความช่วยเหลือหรือผู้รอคอยฟังคำสั่งไปเป็น “พลเมือง” ซึ่งเป็นผู้กระทำ เป็นผู้ผลิต หรือเป็นผู้สร้างการเมือง พลเมือง คือประชาชนที่มีความสนใจใฝ่ใจในคุณภาพชีวิตที่ดีของส่วนรวม มีความเสียสละและต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้เกิดขึ้นกับสังคมและประเทศชาติ รวมทั้งมีความตระหนักรู้และเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นพลเมืองของประเทศซึ่งมีหน้าที่พื้นฐานต่อบ้านเมืองร่วมกัน (ทิพย์พาพร ตันติสุนทร, 2555) ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (civic engagement) คือคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้บุคคลกลายเป็นพลเมืองที่มีความกระตือรือร้น มีความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสังคม (Bobek, Zaff, Li, & Lerner, 2009: 616) ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองส่งผลทำให้บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าสมาชิกในสังคมต่างก็มีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองแล้วย่อมก่อให้เกิดความร่วมมือกันเป็นเครือข่ายกลายเป็นทุนทางสังคมอันเป็นรากฐานสำคัญต่อความเข้มแข็งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (Hyman, 2002: 197; Tapia & Ortiz, 2010: 98; Amna, 2012: 616) สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การที่ประชาชนร่วมมือร่วมใจกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์แบบเครือข่ายที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเปรียบได้ดัง “จิตสำนึกใหญ่” ก่อให้เกิดพลังทางสังคมที่เข้มแข็งในการร่วมกันพัฒนาประเทศชาติให้ดำเนินต่อไปข้างหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน (ประเวศ วะสี, 2554: 27)

การศึกษาเรื่องความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในช่วงแรกเน้นด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Flanagan & Sherrod, 1998) ต่อมา มีการนำแนวคิดทางด้านรัฐศาสตร์และจิตวิทยาพัฒนาการเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ส่งผลให้การศึกษาเรื่องความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองขยายขอบข่ายออกไปเป็นเรื่องของการมีส่วนร่วมทางด้านพลเมืองที่เป็นมากกว่าแค่การลงมติหรือการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Sherrod, Torney-Purta, & Flanagan, 2010: 2) Adler และ Goggin (2005: 238-239) ศึกษาพบว่า การกำหนดความหมายของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้กำหนดความหมาย ในแง่พฤติกรรมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองหมายถึงการปฏิบัติกิจกรรมได้แก่ การให้บริการแก่ชุมชน (community service) การ

ร่วมมือกันพัฒนาสังคม (collective action) การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง (political involvement) และการกระทำเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม (social change) Zani และ Barrett (2012: 274) ให้ความหมายของความยึดมั่นผูกพัน (engagement) ว่าเป็นการให้ความสนใจหรือการมีความสนใจในสิ่ง ๆ นั้น ซึ่งความยึดมั่นผูกพันเป็นคุณลักษณะทางจิตใจที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล สอดคล้องกับ Zaff, Kawashima-Ginsberg และ Lin (2011: 275-276) ที่อธิบายว่า ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นมากกว่าการกระทำ กล่าวคือ การกระทำพฤติกรรมอาจมีสาเหตุจากเงื่อนไขหรือข้อกำหนดที่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อม แต่ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเกิดจากการที่บุคคลมีความยึดมั่นผูกพันในกิจกรรมเหล่านั้นในระดับแรงจูงใจที่ส่งผลทำให้บุคคลรู้สึกผูกพัน หรือรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของตนที่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมกระทำพฤติกรรมทางด้านพลเมือง ทั้งนี้ ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า (Expectancy-Value Theory) อธิบายเกี่ยวกับกระบวนการแรงจูงใจประกอบด้วยความเชื่อด้านแรงจูงใจ (motivational beliefs) เกิดจากการที่บุคคลคาดหวัง (expectancy) ว่าตนเองมีความสามารถในการทำงานนั้นได้สำเร็จ ในขณะที่เดียวกันก็ให้คุณค่า (value) ต่อการทำงานนั้น การคาดหวังและการให้คุณค่าของบุคคลก่อให้เกิดความเชื่อด้านแรงจูงใจที่นำไปสู่ความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (achievement behavior) (Eccles et al., 1983; Wigfield & Eccles, 2000; Wigfield & Eccles, 2002; Schunk, Pintrich, & Meece, 2008) และ ความยึดมั่นผูกพันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากความเชื่อด้านแรงจูงใจ (Wigfield, Eccles, Fredericks, Simpkins, Roeser, & Schiefele, 2015; Eccles, Fredricks, & Baay, 2015) โดยนัยนี้จึงกล่าวได้ว่า การที่บุคคลคาดหวังว่าตัวเองสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมได้สำเร็จและเห็นคุณค่าของการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้น ย่อมก่อให้เกิดความเชื่อด้านแรงจูงใจที่ส่งผลทำให้บุคคลมีความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติอย่างอัตโนมัติแต่เป็นกระบวนการที่ต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาให้เกิดขึ้น (Zaff, Youniss, & Gibson, 2009: 11) Wilkenfeld, Lauckhardt และ Torney-Purta (2010: 202-203) อธิบายว่า กระบวนการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของมนุษย์ตามทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมของ Erikson (1968) ในเกือบทุกขั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพัฒนาการของวัยเด็กช่วงเป็นทารก ช่วงเข้าโรงเรียน และช่วงวัยรุ่น สำหรับการวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง Amna (2012: 613) ให้ทัศนะว่า ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นตัวแปรที่มีหลายมิติทั้งในรูปค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติ ความรู้สึก ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่า การวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองไม่มีรูปแบบเฉพาะเจาะจง

ขึ้นอยู่กับบริบทที่แตกต่างกัน สำหรับงานวิจัยในประเทศไทย ดารุณี ทิพยกุลไพโรจน์ และวรวรรณี แกมเกตุ (2558) ทำการพัฒนาตัวบ่งชี้ความยึดมั่นผูกพันกับความเป็นพลเมืองของนักเรียนไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในช่วงวัยรุ่นตอนกลางโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของนักเรียนไทยแบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านเจตคติ และด้านพฤติกรรม ทั้งนี้ จากการค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับการวัดความยึดมั่นผูกพัน โดยการศึกษาของ Fredricks, Blumenfeld และ Paris (2004) กำหนดองค์ประกอบของความยึดมั่นผูกพันออกเป็น 3 ด้านได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญา ต่อมา Bobek และคณะ (2009) และ Zaff, Boyd, Li, Lerner และ Lerner (2010) ได้พัฒนาเครื่องมือวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยวัดครอบคลุมองค์ประกอบทั้งสาม นอกจากนี้ Zaff, Kawashima-Ginsberg, Lin, Lamb, Balsano และ Lerner (2011: 1208) ยังได้สนับสนุนให้วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามแนวคิดของ Fredricks และคณะ (2004) ด้วย ทั้งนี้ การวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยแบ่งองค์ประกอบออกเป็น 3 ด้านดังกล่าว ยังสอดคล้องกับ ศรีบุญ หมั่นทรัพย์ (2551) ที่เสนอแนะให้พัฒนาความเป็นพลเมืองแก่เยาวชนไทย โดยเน้นในด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย

การพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ โดยการศึกษาของ Eccles และ Gootman (2002 as cited in Benson, Scales, Hamilton, & Sesma JR., 2006: 909) อธิบายว่า การส่งเสริมด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นการสร้างพัฒนาการทางสังคมแก่วัยรุ่นก่อนให้เกิดการพัฒนาเยาวชนในเชิงบวก (positive youth development: PYD) Ludden (2011) ทำการวิจัยพบว่า ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของวัยรุ่นเกิดจากการเข้าไปมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมด้านพลเมืองส่งผลทำให้วัยรุ่นเกิดความยึดมั่นผูกพันต่อการเรียน และมีการรับรู้ต่อผู้ปกครองและเพื่อนในด้านบวก สอดคล้องกับ Chan, Ou และ Reynolds (2014) ที่พบว่า วัยรุ่นที่มีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมีความพึงพอใจในชีวิต เข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านพลเมือง ลงทะเบียนเรียนต่อ และมีอัตราการทำผิดกฎหมายระดับต่ำเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ ปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองกับประชาชนเป็นอย่างมาก เห็นได้จากการที่คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (กนป.) ได้แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี รวมทั้งได้จัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561 ขึ้นโดยมีสาระสำคัญ 4 ประการคือ 1) การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับเด็กและเยาวชน 2) การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ ครอบครัว และชุมชน 3)

การสร้างพลเมืองในวงกว้างและการสร้างความตระหนักในสังคมโดยใช้สื่อมวลชน และ 4) การเชื่อมประสานเครือข่ายภาครัฐและเอกชนเพื่อให้ทุกหน่วยงานมุ่งสู่เป้าหมายด้านการสร้างความ เป็นพลเมือง เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนหรือหลักสูตรในการส่งเสริม ความเป็นพลเมืองให้กับประชาชนจากหน่วยเล็กในระดับพลเมืองของครอบครัวจนกระทั่งถึงหน่วย ใหญ่ในระดับพลเมืองของโลก (ทัศนวิสัย เนียมบุบผา, 2554: 4) ดังนั้น การส่งเสริมความยึดมั่นใน ความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนไทยเพื่อให้กลายเป็นพลเมืองที่มีความกระตือรือร้น เข้าไปมีส่วนร่วม ร่วมในกิจกรรม และมีความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ สอดคล้องกับการพัฒนาเยาวชนในเชิงบวกและนโยบายหลักด้านการพัฒนาความเป็นพลเมือง ให้กับประชาชนของประเทศไทย

เยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นถือเป็นช่วงวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต Erikson (1968, 1977) อธิบายในทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมว่า พัฒนาการที่สำคัญในช่วงวัยรุ่นคือการพัฒนาด้าน เอกลักษณ์แห่งตน หรือ ego identity วัยรุ่นที่สามารถพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนได้จะสามารถ ปรับตัวและมีวุฒิภาวะในการเข้าสู่ช่วงวัยผู้ใหญ่ (สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2561: 80-81) จาก การศึกษาพบว่า กระบวนการแรงจูงใจตามทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าส่งผลต่อการพัฒนาด้าน เอกลักษณ์แห่งตน Eccles และคณะ (2015) อธิบายว่า การคาดหวังและการให้คุณค่าใน กระบวนการแรงจูงใจทำให้บุคคลมีโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับความสามารถและบทบาทของตนเอง ส่งผลนำไปสู่การมองเห็นตัวเองหรือเกิดโครงสร้างความคิดเกี่ยวกับตัวเอง (self-schemas) อัน ก่อให้เกิดการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ กระบวนการสร้าง เอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นก่อนเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ยังมีความสัมพันธ์กับระดับความยึดมั่นในความ เป็นพลเมือง (Flanagan & Levine, 2010: 160) Hardy, Pratt, Pancer, Olsen และ Lawford (2010) Crocetti, Jahromi และ Meeus (2012) และ Crocetti, Erentaite และ Zukauskienė (2014) พบว่า การบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองของวัยรุ่น ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชน ในช่วงวัยรุ่นจึงควรพิจารณาอิทธิพลจากตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนร่วมอยู่ด้วย

ความสำคัญของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจากเอกสารหลักฐานที่กล่าวมา ทั้งหมด ทำให้เห็นถึงคุณประโยชน์และความจำเป็นในการทำการศึกษาวิจัยเพื่อส่งเสริมความยึด มั่นในความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเยาวชนช่วงวัยรุ่นตอนปลาย เนื่องจากเป็นช่วงสุดท้ายของการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนก่อนเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ช่วงวัยผู้ใหญ่ ตามทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคม (Erikson, 1968) ทั้งนี้ McBride, Sherraden และ Pritzker

(2006: 154) อธิบายว่า ระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมีลักษณะเป็นรูปตัวยูคือมีมากในช่วงวัยเด็กถึงวัยรุ่นและค่อยๆ ลดลงเมื่อเป็นผู้ใหญ่เพราะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคง จากนั้นความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจะค่อย ๆ เพิ่มกลับขึ้นมาอีกครั้งเมื่อชีวิตมีความมั่นคงหรือเริ่มเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ตอนปลาย อย่างไรก็ตาม การวิจัยเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนไทยนั้นจำเป็นต้องมีเครื่องมือวัดที่เหมาะสม การศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบโดยใช้โมเดลการวัด (measurement model) จะทำให้ทราบถึงองค์ประกอบคุณลักษณะที่วัดต่าง ๆ (สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2555) รวมทั้งสามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้ (ทิตตฤดา โภชนจันทร์ และสิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2560; สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2560)

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่มีอายุตั้งแต่ 17-21 ปี โดยรวมแล้วเป็นผู้ที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยออกเป็น 2 การศึกษา การศึกษาที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบและทำการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายตามลำดับ ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามแบบ Fredricks และคณะ (2004) โดยแบ่งองค์ประกอบออกเป็น 3 ด้านได้แก่ พฤติกรรม ความรู้สึก และปัญญา ภายหลังจากวิเคราะห์พบองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่สอดคล้องกับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายแล้วผู้วิจัยนำองค์ประกอบที่พบมาใช้เป็นแนวทางพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยใช้ทฤษฎีโปรแกรมจากหลักการของทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าที่อธิบายว่า ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในได้แก่ การรับรู้และการตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นกระบวนการทางปัญญาของบุคคล (cognitive processes) และจากบริบทแวดล้อมบุคคลนั้น (social world) ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก (Schunk et al., 2008) ดังนั้น ในการปรับพฤติกรรมที่เป็นกระบวนการทางปัญญาจึงประยุกต์ใช้หลักการจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) ที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านการแปลความหมายที่ได้รับจากประสบการณ์โดยมีวงจรของกระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม และ 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่เข้าสู่วงจรการ

เรียนรู้ต่อเนื่องไป (Kolb, 1984) รวมทั้งนำผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา มาบูรณาการร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายสำหรับโปรแกรมในการวิจัยครั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมายังพบอีกว่า เอกลักษณ์แห่งตนส่งผลต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง การศึกษาที่ 2 จึงเป็นการวิจัยกึ่งทดลองที่มีกลุ่มควบคุมมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลองเพื่อตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรมที่ส่งผลต่อตัวแปรที่ต้องการศึกษา (สิทธิพิศ วัฒนานนท์สกุล, 2561) โดยมีการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และการตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน การออกแบบการวิจัยในครั้งนี้ยังสอดคล้องกับ Crocetti และคณะ (2012, 2014) ที่เสนอแนะให้ทำโปรแกรมส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยนำตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนมาศึกษาาร่วมด้วย สอดคล้องกับ ดุจเดือน พันธุมนาวิน (2551: 108) ที่ศึกษารวบรวมงานวิจัยในหัวข้อเกี่ยวกับพฤติกรรมพลเมืองดีแล้วเสนอแนะว่า ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาความเป็นพลเมืองให้มากขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมาพบว่ายังไม่ค่อยมีงานวิจัยเชิงทดลองเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมพลเมืองดีในประเทศไทยมากเพียงพอ

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีอะไรบ้าง
2. การวัดตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่สอดคล้องกับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายควรทำอย่างไร
3. โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพหรือไม่
4. การพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนส่งผลอย่างไรต่อการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย
2. เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่พัฒนาขึ้น
4. เพื่อตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้นำองค์ความรู้ของหลักการทางด้านจิตวิทยา ทฤษฎีจิตวิทยาเชิงบวก ที่สำคัญในด้านการศึกษามาประยุกต์ใช้ร่วมกันเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่อันก่อให้เกิดคุณูปการแก่สังคมในแง่ของการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของมนุษย์ให้ดำเนินไปอย่างมีความสุขและยั่งยืน ตามปรัชญาของหลักสูตรจิตวิทยาประยุกต์ รวมทั้งมุ่งส่งเสริมคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมให้กับเยาวชนไทยเพื่อให้เกิดกลายเป็นพลเมืองผู้สร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม พลเมืองผู้ตระหนักถึงคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในสังคม พลเมืองผู้เสียสละ และพลเมืองผู้เป็นฝ่ายลงมือกระทำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจสาธารณะต่าง ๆ ทั้งทางด้านการเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อมโดยเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบเพื่อพัฒนาเครื่องมือวัดตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่สอดคล้องกับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และได้พัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ตามลำดับ ผู้วิจัยหวังว่าผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้ต่อยอดองค์ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง รวมทั้งผู้ที่สนใจ หน่วยงาน สถาบัน หรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลจากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนไทยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากรในการวิจัย คือ เยาวชนชาวไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายอายุระหว่าง 17-21 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยรวมเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การศึกษาที่ 1 การพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย มีกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษา 2560 จากมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน อย่างละ 1 แห่ง จำนวนรวมทั้งสิ้น 928 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) จากประชากรทั้งหมดที่ต้องการศึกษา แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจจำนวน 520 คน และกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจำนวน 408 คน

การศึกษาที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและการตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน มีกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษา 2560 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 205 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 95 คนและกลุ่มควบคุมจำนวน 110 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (inclusion criterion) ดังนี้

- กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองคละระดับกัน

- กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่เคยเข้ารับการฝึกเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมาก่อน

- กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมสมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายตลอดระยะเวลาการดำเนินโปรแกรม

- ได้รับการอนุญาตให้ทำการทดลองจากประธานบริหารรายวิชาที่เข้าทำการทดลองประสิทธิภาพโปรแกรม

2. การออกแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้แบ่งเป็น 2 การศึกษา การศึกษาที่ 1 เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ผลที่ได้จากการวิจัยทำให้ทราบถึงองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และได้แบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย จากนั้นนำองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่พบจากการศึกษาที่ 1 มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย การศึกษาที่ 2 เป็นการศึกษาเชิงทดลอง (quasi-experimental research) ที่มีกลุ่มควบคุมและมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่พัฒนาขึ้น รวมทั้งทำการศึกษาเพื่อตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

3. ตัวแปรในการวิจัย

การศึกษาที่ 1 ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้หรือตัวบ่งชี้ จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงตัวแปรแฝงคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง 3 ตัว มีรายละเอียดดังนี้

1. ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม มี 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ การมีความสามารถด้านพลเมือง การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร และการมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม

2. ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก มี 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง และความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง

3. ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา มี 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การมีเจตคติด้านพลเมือง และการมีความรู้ด้านพลเมือง

การศึกษาที่ 2 ประกอบด้วย ตัวแปรจัดกระทำ ตัวแปรตาม และตัวแปรส่งผ่าน มีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวแปรจัดกระทำ มี 1 ตัวแปร คือ โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย แบ่งออกเป็น 2 ระดับ

คือ การได้รับโปรแกรมฯ เพิ่มเติมภายหลังการเรียนการสอนตามปกติ (กลุ่มทดลอง) และการได้รับการเรียนการสอนตามปกติ (กลุ่มควบคุม)

2. ตัวแปรตาม มี 1 ตัวแปร คือ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก และความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา

3. ตัวแปรส่งผ่าน มี 1 ตัวแปร คือ เอกลักษณ์แห่งตนมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน และการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน

4. ข้อตกลงเบื้องต้น

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยยึดแนวคิดตามหลักปรัชญาแบบปฏิฐานนิยม (positivism) ที่เชื่อว่า ความจริงมีระบบกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนคงที่ สามารถทำการจำแนก นับ และวัดค่าเป็นตัวเลขได้ ความเชื่อดังกล่าวเป็นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดวิธีวิทยาการเชิงปริมาณ ซึ่งเน้นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ผ่านวิธีการทางนิรนัยในการแสวงหาความรู้ มุ่งเน้นที่การทดสอบสมมติฐานหรือทฤษฎี และมีวัตถุประสงค์การวิจัยหลักเพื่อพรรณนา อธิบาย ทำนายปรากฏการณ์และควบคุมพฤติกรรม เป็นต้น (รัตนะ บัวสนธ์, 2555: 16-24)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **วัยรุ่นตอนปลาย (late adolescents)** หมายถึง บุคคลที่อยู่ในระยะเวลาช่วงสุดท้ายของการเป็นวัยรุ่นก่อนเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ มีอายุระหว่าง 17-21 ปีและยังคงต้องการการสนับสนุนส่งเสริมคุณลักษณะทางด้านบวกเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต รวมทั้งเพื่อให้ก้าวเข้าสู่การเป็นผู้ใหญ่อย่างมีวุฒิภาวะทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

2. **การเรียนรู้** หมายถึง การที่มนุษย์มีประสบการณ์ซ้ำ ๆ กันในสถานการณ์หนึ่งจนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างค่อนข้างถาวรจากที่เคยทำไม่ได้เป็นทำได้หรือจากที่เคยไม่รู้เป็นรู้อย่างนี้ การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องไม่ได้เกิดขึ้นอย่างบังเอิญหรือเป็นไปตามสัญชาตญาณ

3. **โปรแกรมการเรียนรู้** หมายถึง ชุดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อทำให้บุคคลปฏิบัติพฤติกรรมที่พึงประสงค์จากการนำหลักการของทฤษฎีด้านการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อปรับเปลี่ยนที่พฤติกรรม ความรู้สึก หรือความคิด

4. **การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม** หมายถึง กระบวนการจัดเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่ได้จากการเรียนในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้เพื่อ

ปฏิบัติการบริการสังคมในสถานการณ์จริง ส่งผลทำให้ผู้เรียนเห็นภาพรวมและเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาเรียนได้ชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้เรียนยังได้สัมผัสประสบการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริง ได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเอง ได้เห็นความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างตนเองกับชุมชน รวมทั้งทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านพลเมือง

นิยามเชิงปฏิบัติการ

1. **ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (civic engagement)** หมายถึง การที่บุคคลต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน สังคม หรือประเทศชาติทั้งในด้านการเมือง สังคม หรือสิ่งแวดล้อมโดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน สะท้อนออกมาในรูปของพฤติกรรม ความรู้สึก และความคิดที่มีต่อความต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้น มีองค์ประกอบ 3 ด้านได้แก่

1.1 **ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม (behavioral domain)** หมายถึง การที่บุคคลต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน สังคม หรือประเทศชาติทั้งในด้านการเมือง สังคมหรือสิ่งแวดล้อมโดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมที่มีต่อความต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้น ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ได้แก่

1) **การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ** หมายถึง การที่บุคคลเป็นผู้ริเริ่มหรือลงมือกระทำการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือเข้าไปมีส่วนร่วมกระทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

2) **การมีความสามารถด้านพลเมือง** หมายถึง การที่บุคคลมีทักษะความสามารถในการริเริ่มหรือลงมือกระทำการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

3) **การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร** หมายถึง การที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกอยู่ในกลุ่ม ชมรมหรือองค์กรที่มีเป้าหมายเพื่อการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดี หรือร่วมกันกระทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

4) **การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม** หมายถึง การที่บุคคลมีเจตนา ความมุ่งมั่น หรือแนวโน้มที่จะกระทำการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมในอนาคต

1.2 **ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก (affection domain)** หมายถึง การที่บุคคลต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน สังคม หรือประเทศชาติทั้ง

ในด้านการเมือง สังคมหรือสิ่งแวดล้อมโดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนสะท้อนออกมาเป็นความรู้สึกที่มีต่อความต้องการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้น มี 2 ตัวบ่งชี้ได้แก่

1) **ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง** หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับบุคคลอื่นนอกเหนือไปจากสมาชิกภายในครอบครัว รวมถึงการเมืองสถานที่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ตนเองร่วมเป็นสมาชิกอยู่

2) **ความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง** หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกสำนึกต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือผู้ที่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

1.3 **ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา (cognition domain)** หมายถึง การที่บุคคลต้องการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน สังคม หรือประเทศชาติทั้งในด้านการเมือง สังคมหรือสิ่งแวดล้อมโดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนสะท้อนออกมาเป็นความคิดที่มีต่อความต้องการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้น มี 2 ตัวบ่งชี้ได้แก่

1) **การมีเจตคติด้านพลเมือง** หมายถึง การที่บุคคลมีมุมมอง หลักคิด ทศนคติ หรือความเชื่อที่ส่งผลต่อการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

2) **การมีความรู้ด้านพลเมือง** หมายถึง การที่บุคคลได้ใช้ความคิด ได้รับข้อมูล หรือมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยพัฒนาแบบวัดขึ้นเองตามแนวคิดของ Flanagan, Syvertsen และ Stout (2007) แบบวัด Active and Engaged citizenship (AEC) ของ Zaff และคณะ (2010) แบบวัด International Civic and Citizenship Education Study ของ Brese, Jung, Mirazchyski, Schulz และ Zuehlke (2011) และแบบวัด Civic Engagement Scale (CES) ของ Doolittle และ Faul (2013) ได้เป็นแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียวในลักษณะของมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตั้งแต่ ตรงมากที่สุด ตรงมาก ปานกลาง ตรงน้อย และตรงน้อยที่สุด รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 50 ข้อ ข้อความที่ผู้ตอบคิดว่าตรงมากที่สุดจะได้ 5 คะแนนและตรงน้อยที่สุดจะได้ 1 คะแนน

2. เอกลักษณ์แห่งตน (ego identity) หมายถึง ผลที่ได้จากกระบวนการสร้างคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลอันเกิดจากการผสมผสานประสบการณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมตามลำดับขั้นพัฒนาการในแต่ละช่วงอายุที่บุคคลยอมรับและนำมาใช้เพื่ออธิบายความเป็นตัวเอง มีองค์ประกอบ 3 ด้านได้แก่

2.1 การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน (commitment) หมายถึง การที่บุคคลมีความมั่นคงและมั่นใจต่อการเลือกที่จะเป็นในแบบที่ตนเองเป็นอยู่

2.2 การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน (in-depth exploration) หมายถึง การที่บุคคลคิดทบทวนเกี่ยวกับแบบที่ตนเองกำลังเป็นอยู่อย่างลึกซึ้ง รวมทั้งหาข้อมูลหรือพูดคุยกับผู้อื่นเพื่อนำมาใช้ประกอบการคิดทบทวนนั้น

2.3 การทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน (reconsideration of commitment) หมายถึง การที่บุคคลทำการเปรียบเทียบระหว่างแบบที่ตนเองกำลังเป็นกับทางเลือกอื่น ๆ ที่เป็นไปได้ทั้งหมดเพื่อหาหนทางเปลี่ยนแปลง เนื่องจากรู้สึกไม่พึงพอใจในแบบที่ตนเองกำลังเป็นอยู่ ณ สถานการณ์ปัจจุบัน

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แบบวัดเอกลักษณ์จากงานวิจัยของ Hongjoy และ Wattananonsakul (2017) และ พิมพันธ์ สสรุหงษ์จ้อย (2560) ที่พัฒนาจากแบบวัด The Ego Identity Process Questionnaire (EIPQ) ของ Balistreri, Busch-Rossnagel และ Geisinger (1995) และแบบวัด The Utrecht-Management of Identity Commitments Scale (U-MICS) ของ Crocetti, Rubini, และ Meeus (2008) เป็นแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตนให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียวในลักษณะของมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับตั้งแต่ ตรงมากที่สุด ตรงมาก ตรงน้อย และตรงน้อยที่สุด รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 27 ข้อ ข้อความที่ผู้ตอบคิดว่าตรงมากที่สุดจะได้ 4 คะแนนและตรงน้อยที่สุดจะได้ 1 คะแนน

3. โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย หมายถึง กระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อทำให้เยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่มีอายุระหว่าง 17-21 ปีเกิดการพัฒนาคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของตนเองทั้งทางด้านพฤติกรรม ความรู้สึก และปัญญา ผ่านการประยุกต์ใช้หลักการและแนวคิดจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า ทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ และผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา มาบูรณาการร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ทั้งนี้ มีการดำเนินกิจกรรมในโปรแกรม

14 กิจกรรม แบ่งเป็นกิจกรรมในชั้นเรียน 13 กิจกรรม ระยะเวลา 19 ชั่วโมง และกิจกรรมนอกชั้นเรียน 1 กิจกรรม ระยะเวลา 1 เดือน

สมมติฐานในการวิจัย

การศึกษาที่ 1

สมมติฐานที่ 1.1 องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายประกอบด้วย 8 องค์ประกอบย่อย

สมมติฐานที่ 1.2 โมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การศึกษาที่ 2

สมมติฐานที่ 2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีคะแนนเฉลี่ยความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม

สมมติฐานที่ 2.2 โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีอิทธิพลต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของกลุ่มตัวอย่างโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้แบ่งเป็น 2 การศึกษา การศึกษาที่ 1 การพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย การศึกษาที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและการตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน ผู้วิจัยได้ทำการประมวลเอกสารแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

การศึกษาที่ 1 การพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ตอนที่ 1 พัฒนาการของวัยรุ่นตอนปลาย (late adolescents)

ตอนที่ 2 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (civic engagement): ความหมาย

แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบและการวัด

ตอนที่ 3 เอกลักษณ์แห่งตน (ego identity): ความหมาย แนวคิด

ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบและการวัด

การศึกษาที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และการตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ตอนที่ 1 ทฤษฎีการเรียนรู้ รูปแบบการสอน และการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริม

ความยึดมั่น ในความเป็นพลเมือง

ตอนที่ 2 ทฤษฎีโปรแกรม และแนวทางการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ

เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ตอนที่ 3 เอกลักษณ์แห่งตนกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

กรอบแนวคิดการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การศึกษาที่ 1

การพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ตอนที่ 1 พัฒนาการของวัยรุ่นตอนปลาย (late adolescents)

1.1 ความหมายของวัยรุ่นตอนปลาย

วัยรุ่นเป็นช่วงวัยหลังจากบุคคลสิ้นสุดความเป็นวัยเด็กอยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 13 ปี โดยประมาณ เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นบุคคลจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย พฤติกรรม อารมณ์และความคิดอย่างเห็นได้ชัด วัยรุ่นถือเป็นช่วงเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ มีคำอธิบายเกี่ยวกับวัยรุ่นดังต่อไปนี้

Cole (1959: 3-4) อธิบายว่า เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นร่างกายของมนุษย์จะเกิดการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากระบบสืบพันธุ์มีวุฒิภาวะมากขึ้น นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายแล้ว วัยรุ่นยังมีการพัฒนาทางด้านสติปัญญา ความสนใจทัศนคติ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อารมณ์ ความสนใจต่ออาชีพและการศึกษา ความถนัด ศาสนาและจริยธรรมด้วย ทั้งนี้ ได้แบ่งช่วงอายุวัยรุ่นเพศชายและหญิงไว้แตกต่างกัน เพศชายเป็นวัยรุ่นตอนต้นที่อายุ 15-17 ปี วัยรุ่นตอนกลางที่อายุ 17-19 ปี วัยรุ่นตอนปลายที่อายุ 19-21 ปี ส่วนเพศหญิงเป็นวัยรุ่นตอนต้นที่อายุ 13-15 ปี วัยรุ่นตอนกลางที่อายุ 15-18 ปี วัยรุ่นตอนปลายที่อายุ 18-21 ปี

Dusek (1987: 4-5 อ้างถึงใน พรพิมล เจียม นาครินทร์, 2539: 11) ให้ความหมายวัยรุ่นว่าเป็นวัยเชื่อมต่อระหว่างการเป็นเด็กกับการเป็นผู้ใหญ่ วัยรุ่นต้องปรับพฤติกรรมจากวัยเด็กไปสู่พฤติกรรมแบบวัยผู้ใหญ่ที่สังคมยอมรับ การเป็นวัยรุ่นไม่ได้เป็นเพียงแค่การเจริญเติบโตทางร่างกายเท่านั้นแต่ยังรวมไปถึงทางสังคมด้วยโดยขึ้นอยู่กับกรอบวัฒนธรรมในแต่ละที่ พรพิมล เจียม นาครินทร์ (2539: 22-23) แบ่งพัฒนาการของวัยรุ่นเพศชายและหญิงออกเป็น 3 ช่วงอายุ วัยรุ่นตอนต้น เพศหญิงที่อายุ 13-15 ปี เพศชายที่อายุ 15-17 ปี วัยรุ่นตอนกลาง เพศหญิงที่อายุ 15-18 ปี เพศชายที่อายุ 17-19 ปี วัยรุ่นตอนปลาย เพศหญิงที่อายุ 18-20 ปี เพศชายที่อายุ 19-21 ปี

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2540: 329) ให้ความหมายวัยรุ่นว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในช่วงเวลาคาบเกี่ยวระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ถือเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ถ้าวัยรุ่นดำเนินชีวิตในช่วงเวลานี้ให้ผ่านไปได้อย่างราบรื่นจะส่งผลให้เข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่และจัดการกับชีวิตในวัยผู้ใหญ่ได้ด้วยดี แต่ถ้าเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามก็จะประสบกับความยุ่งยากมาก ช่วงเวลาของการเป็นวัยรุ่นจึงถือได้ว่าเป็นช่วงเวลาของ “วัยวิกฤต” และแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่น

ออกเป็นวัยรุ่นตอนต้นหรือวัยรุ่นแรกๆที่มีพฤติกรรมค่อนข้างไปทางเด็กอยู่มากที่อายุ 12-15 ปี วัยรุ่นตอนกลางที่มีพฤติกรรมกำลังระหว่างความเป็นเด็กกับผู้ใหญ่ที่อายุ 16-17 ปี วัยรุ่นตอนปลายที่มีกระบวนการพฤติกรรมค่อนข้างไปทางเป็นผู้ใหญ่ที่อายุ 18-25 ปี

ประณต คำจิม (2549: 1) อธิบายเกี่ยวกับวัยรุ่นว่าเป็นช่วงวัยที่เปรียบดังสะพานเชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ วัยรุ่นต้องพบกับความเปลี่ยนแปลงในเกือบทุกด้านไม่ว่าจะเป็นร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา รวมทั้งต้องเผชิญกับสิ่งใหม่ๆ ในด้านประสบการณ์ ความรับผิดชอบ สัมพันธภาพทั้งกับผู้ใหญ่และเพื่อน เป้าหมายที่สำคัญของวัยรุ่นคือการบรรลุวุฒิภาวะโดยกำหนดเกณฑ์ของวัยรุ่นตอนต้นที่อายุ 13-17 ปี วัยรุ่นตอนปลายที่อายุ 17-21 ปี (Hurlock, 1967 อ้างถึงใน ประณต คำจิม, 2549: 7)

วัลภา สบายยิ่ง (2553: 9-12) ให้ความหมายของวัยรุ่นว่าเป็นวัยที่เปลี่ยนจากเด็กเป็นผู้ใหญ่ และมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา บุคคลในช่วงวัยนี้มีอารมณ์รุนแรง ภูมิจีวะ ต้องการเพื่อน ต้องการการยอมรับและความอบอุ่น วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการความช่วยเหลือด้านการปรับตัวเพื่อส่งเสริมให้ไปในทางที่ถูกต้องมีฉะนั้นอาจกลายเป็นปัญหาของสังคมได้ และแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นตอนต้นที่อายุ 10-16 ปี และวัยรุ่นตอนปลายที่อายุ 17-21 ปี

จากความหมายทั้งหมดที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ช่วงเวลาวัยรุ่นเป็นช่วงเวลาที่คุณคณอยู่ระหว่างความเป็นเด็กและผู้ใหญ่ซึ่งต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นพร้อมกันอย่างรวดเร็วในหลายด้านทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม บุคคลที่สามารถปรับตัวผ่านช่วงวัยรุ่นไปได้ด้วยดีมีแนวโน้มในการก้าวเข้าสู่ผู้ใหญ่อย่างมีวุฒิภาวะ มีความสามารถที่จะเข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองได้ ในทางกลับกัน ถ้าบุคคลในช่วงวัยนี้เกิดความสับสนไม่สามารถปรับตัวได้ อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจและพฤติกรรม การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองซึ่งเป็นคุณลักษณะทางด้านบวกให้กับเยาวชนไทยในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย เนื่องจากเป็นช่วงเวลาสุดท้ายของการเป็นวัยรุ่นก่อนเปลี่ยนเข้าสู่พัฒนาการช่วงวัยผู้ใหญ่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดความหมายของ วัยรุ่นตอนปลาย (late adolescents) คือ บุคคลที่อยู่ในระยะเวลาช่วงท้ายของการเป็นวัยรุ่นก่อนเข้าสู่ผู้ใหญ่ มีอายุระหว่าง 17-21 ปี และยังคงต้องการการสนับสนุนส่งเสริมคุณลักษณะทางด้านบวกเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตรวมทั้งเพื่อให้ก้าวเข้าสู่การเป็นผู้ใหญ่อย่างมีวุฒิภาวะทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

1.2 ภาพรวมของพัฒนาการในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

พฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของวัยรุ่นซึ่งแตกต่างจากพฤติกรรมในวัยเด็กอย่างเด่นชัดคือ การที่วัยรุ่นต้องการเลือกและตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนด้วยตนเอง วัยรุ่นต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ต้องการแสดงความคิดเห็น ต้องการอิสระภาพ เรื่องการคบเพื่อนหรือการแต่งกาย ไม่ชอบให้พ่อแม่พี่น้องมายุ่งกับเรื่องส่วนตัว มีความลับกับพ่อแม่ เชื้อเพื่อน รักและต้องการให้เพื่อนในกลุ่มยอมรับ สนใจเพศตรงข้าม เลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่เพราะต้องการให้ผู้ใหญ่ยอมรับ ค้นหาความถนัดและความสนใจที่แท้จริงของตนเอง มีความคิดเป็นของตัวเอง รักความยุติธรรม ชอบแสดงออก ไม่อยากให้ผู้ใหญ่ปฏิบัติต่อเขาเหมือนเด็ก ต้องการให้ผู้ใหญ่ยอมรับความคิดเห็น ไม่ชอบที่ผู้ใหญ่คิดว่าตนถูกเสมอไป ไม่ชอบให้ผู้ใหญ่เปรียบเทียบกับคนอื่น หรือเห็นพ่อแม่ทะเลาะกันโดยมีสาเหตุมาจากตนเอง (พรพิมลเจียมนาครินทร์, 2539: 15-17) พฤติกรรมดังกล่าวเป็นผลที่เกิดจากพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคมของวัยรุ่น สามารถสรุปได้ดังนี้

1. **พัฒนาการด้านร่างกาย** ลักษณะรูปร่างที่ปรากฏแตกต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างเพศหญิงและเพศชายคือพัฒนาการด้านร่างกายที่เด่นชัดในวัยรุ่นตอนปลาย (สุรางค์จันทร์อม, 2527: 58) การที่ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะสืบพันธุ์ซึ่งเป็นผลมาจากฮอร์โมนเกี่ยวกับการเจริญเติบโตที่ต่อมพิทูอิทารี (pituitary gland) หรือต่อมใต้สมองส่งผลให้ในเพศหญิงเกิดการเปลี่ยนแปลงของรังไข่และตกไข่ รวมทั้งมีการเพิ่มระดับของฮอร์โมนเอสโตรเจนส์ (estrogens) ส่วนในเพศชายเกิดการเพิ่มขนาดของอวัยวะสืบพันธุ์ มีการสร้างเซลล์สืบพันธุ์และมีระดับของฮอร์โมนแอนโดรเจนส์ (androgens) เพิ่มขึ้น พัฒนาการด้านร่างกายที่เกิดขึ้นดังกล่าวทำให้เกิดระยะของการแตกเนื้อหนุ่มสาว หมายถึงมีการเปลี่ยนแปลงของรูปร่างโดยเด็กหญิงเจริญเติบโตเร็วกว่าเด็กชายในตอนเริ่มต้น ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายส่งผลทำให้วัยรุ่นรู้สึกวิตกกังวลเกี่ยวกับร่างกายของตนเอง รู้สึกตัวอยู่เสมอว่าร่างกายกำลังเปลี่ยนแปลง และเกิดความสงสัยว่าคนอื่นคิดอย่างไรกับรูปร่างของตนอันอาจจะก่อให้เกิดปัญหาด้านการปรับตัว (วัลภาสบายยิ่ง, 2557: 10-11)

2. **พัฒนาการด้านสติปัญญา** พัฒนาการด้านสติปัญญาที่เด่นชัดของวัยรุ่นคือ

- 1) การมีความจำที่ดีมากแต่ไม่ค่อยใช้ความจำของตนเองให้เป็นประโยชน์ เนื่องจากต้องการใช้ความคิดเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของสังคมเพื่อคิดและตัดสินใจว่า สิ่งใดดีกว่า สิ่งใดควรจะเป็นหรือเกิดขึ้นในสังคม
- 2) การมีสมาธิโดยเฉพาะกับในเรื่องที่ตนสนใจ
- 3) การมีความคิดกว้างขวาง การแสวงหาความรู้ใหม่

เพื่อเพิ่มพูนความสามารถของตน 4) การมีจินตนาการมาก และ 5) การมีความเชื่อมั่นในเรื่องต่าง ๆ อย่างรุนแรง (สุรางค์ จันทร์เอม, 2527: 64) ศรีเรื่อน แก้วกังวาน (2540: 347-352) อธิบายว่า แม้วัยรุ่นจะมีกระบวนการพัฒนาทางการรู้คิดเพิ่มขึ้นมากกว่าช่วงวัยเด็กและสามารถคิดเหตุผลที่เป็นนามธรรม (formal operations) ตามแนวคิดของ Piaget ได้แล้ว แต่ก็ยังคงแตกต่างจากความคิดเหตุผลที่เป็นนามธรรมเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่สูงวัยกว่าในเชิงประสบการณ์ คุณภาพ และความชำนาญ ทั้งนี้ วัยรุ่นมีพัฒนาการทางการรู้คิดเป็นรูปแบบที่ชัดเจนมีลักษณะเด่นใน 4 ประการ ได้แก่ 1) การคิดแบบใช้ตรรกะจากเงื่อนไขที่กำหนด (proportional logic) 2) การคิดแบบใช้เหตุผลเชิงสัดส่วน (proportional reasoning) 3) การคิดแบบแยกตัวแปรเพื่อสรุปผล (isolation of variables) 4) การคิดแบบใช้เหตุผลสรุปเป็นองค์รวม (combinational reasoning) เมื่อเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย (17-18 ปี) สมรรถภาพในการคิดเป็นเหตุเป็นผลของวัยรุ่นจะเพิ่มพูนขึ้นส่งผลทำให้วัยรุ่นลดความรู้สึกอ่อนไหวง่าย หรือลดความรู้สึกแสบต่อคำตำหนิตามของบุคคลอื่นที่มีต่อตัวเขาลง วัยรุ่นจะเริ่มเข้าใจตนเองอย่างมีเหตุผล ยอมรับโลกแห่งความเป็นจริงอย่างตรงไปตรงมาได้มากขึ้น

3. พัฒนาการด้านอารมณ์ วัยรุ่นเรียกได้ว่าเป็นวัย “พายุบูแคม (storm and stress)” หมายถึง มีการแสดงออกทางอารมณ์ที่รุนแรงแม้ว่าจะได้รับการกระทบกระเทือนใจเพียงแค่นิดหน่อย มีอารมณ์อ่อนไหว ไม่คงที่ เกิดง่ายหายเร็ว ควบคุมการแสดงออกของอารมณ์ไม่ค่อยได้และมีอารมณ์ค้าง (Muuss, 1962: 34 อ้างถึงใน ปรีชา วิหคโต, 2548: 6) ด้วยเหตุนี้วัยรุ่นจึงเต็มไปด้วยความเชื่อมั่นในตนเองและมักคิดเห็นขัดแย้งกับผู้ใหญ่ การเกิดอารมณ์ง่ายและรุนแรงของวัยรุ่นส่งผลทำให้ง่ายต่อการยุแหย่หรือชักนำเพื่อให้วัยรุ่นหลงใหลทั้งในด้านดีและด้านลบ สามารถแบ่งประเภทอารมณ์วัยรุ่นได้ 3 แบบ คือ 1) ประเภทก้าวร้าวรุนแรง เช่น อารมณ์โกรธ อิจฉา เกลียดขัง 2) ประเภทเก็บกดเอาไว้ เช่น ความกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าใจ กระอักกระอ่วน เสียใจ ขยะแขยง 3) ประเภทอารมณ์สนุก เช่น ความรัก ความชอบ ความพอใจ สุขสบาย ตื่นเต้น เมื่อร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ย่อมส่งผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพตามไปด้วย (สุรางค์ จันทร์เอม, 2527: 59-62) อาจกล่าวได้ว่า ความเปลี่ยนแปลงและการเจริญเติบโตของร่างกายทั้งจากภายในและภายนอกมีผลต่อแบบแผนอารมณ์ของวัยรุ่น ระดับความเข้มของอารมณ์แต่ละอย่างจะขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพดั้งเดิมกับตัวเราที่ทำให้เกิดอารมณ์ ในช่วงวัยรุ่นนี้บุคคลจะสามารถรับรู้และเริ่มแสดงกระบวนบุคลิกอารมณ์ประจำตัวออกมาให้ผู้อื่นรับทราบได้อย่างชัดเจนมากขึ้น เช่น อารมณ์ร้อน อารมณ์ขี้วิตกกังวล อารมณ์อ่อนไหวง่าย โดยจะเริ่มทวีขึ้นในระยะวัยรุ่นตอนปลาย (ศรีเรื่อน แก้วกังวาน, 2540: 336)

4. พัฒนาการด้านสังคม วัยรุ่นเป็นวัยที่สนใจตัวเองและอยากรู้ว่าตนเองเป็นใคร วัยรุ่นต้องทำความเข้าใจและยอมรับความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายของตน รวมไปถึงบทบาทหน้าที่ด้านสังคมและความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ถ้าวัยรุ่นสามารถหาคำตอบเกี่ยวกับความเป็นตัวเองได้จะทำให้ไม่มีปัญหาด้านการปรับตัว มีความคิดเป็นของตนเอง ไม่ทำตามอย่างเพื่อนในทางที่ผิด แต่ถ้าวัยรุ่นไม่รู้จักรักและไม่เข้าใจตนเองจะส่งผลทำให้เกิดความสับสนในบทบาท มีปัญหาด้านการปรับตัวหรือมีความคิดต่อตนเองในแง่ลบ (วัลภา สบายยิ่ง, 2557: 11-12) วัยรุ่นมีลักษณะเฉพาะในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นใน 2 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านที่ 1 “เพื่อนเป็นหลัก” แบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ ระยะแรกเป็นการคบเพื่อนเป็นหมู่คณะ (peer) โดยตั้งกลุ่มจากการที่มีความสนใจตรงกัน ระยะที่สองเป็นการคบกันเป็นเพื่อนสนิท (colleague) โดยเลือกคบจากความสนิทสนมกัน ระยะที่สามเป็นการคบเป็นคู่หู (pal) หมายถึงเพื่อนที่เล่าทุกสิ่งทุกอย่างให้ฟังได้ และด้านที่ 2 “เริ่มมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ” ในวัยรุ่นตอนปลายจะพัฒนาการคบเพื่อนเป็นแบบคู่หูและเริ่มมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศจนแยกเป็นคู่ ๆ (ปรีชา วิหคโต, 2548: 6) Fuhrmann (1990 อ้างถึงใน ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2540: 339) พบว่า ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายสัมพันธภาพกับเพื่อนจะเริ่มมั่นคงและราบเรียบขึ้นเนื่องจากวัยรุ่นมีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น มีความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและลักษณะบุคลิกภาพเฉพาะของแต่ละคน ความสัมพันธ์ในกลุ่มจะยั่งยืนกว่าวัยที่ผ่านมาโดยสัมพันธภาพนี้อาจยังยืนต่อไปจนวัยผู้ใหญ่

สรุปได้ว่า ช่วงวัยรุ่นตอนปลายบุคคลยังคงต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ถ้าวัยรุ่นไม่สามารถปรับตัวได้จะก่อให้เกิดผลเสียต่อตัววัยรุ่นทั้งในแง่การใช้ชีวิตและการเติบโตไปสู่ช่วงวัยผู้ใหญ่ การช่วยเหลือสนับสนุนให้วัยรุ่นสามารถผ่านพ้นอุปสรรคหรือความยากลำบากในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญ วัยรุ่นจำเป็นต้องได้รับการชี้แนะแนวทางจากบุคคลที่มีวุฒิภาวะ มีความรักความเข้าใจ และมีความรู้ในการช่วยทำให้วัยรุ่นได้รับข้อมูลที่เพียงพอต่อการปรับตัวให้เข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับร่างกาย อารมณ์และสังคม นอกจากนี้ วัยรุ่นควรได้รับโอกาสให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อพัฒนาการ ความสามารถทางด้านความรู้คิด ทักษะคิดด้านบวก การยอมรับและเข้าใจตนเอง รวมทั้งส่งเสริมด้านบทบาททางสังคมและการสร้างความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มเพื่อนและเพื่อนต่างเพศ

1.3 คุณลักษณะสำคัญของบุคคลในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

คุณลักษณะซึ่งเป็นภารกิจหรืองานสำคัญตามพัฒนาการของบุคคลในช่วงวัยรุ่นตอนปลายมี ดังต่อไปนี้

1. **ค้นหาความเป็นตนเอง** Erikson (1968: 155) อธิบายว่า วัยรุ่นคือความเป็นเด็กในระยะสุดท้าย กระบวนการแห่งการเป็นวัยรุ่นจะเสร็จสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อคุณลักษณะแห่งความเป็นเด็กถูกแทนที่ด้วยคุณลักษณะแบบใหม่ เป็นผลที่เกิดจากการที่วัยรุ่นเลือกและตัดสินใจว่าเขาจะยึดมั่นกับสิ่งนั้น วัยรุ่นมีงานที่สำคัญคือ การพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน (identity formation) หมายความว่าบุคคลในช่วงวัยรุ่นต้องค้นหาว่าตัวเองเป็นใครและจะกลายเป็นโครงสร้างทางด้านบุคลิกภาพของบุคคลผู้นั้นต่อไป ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน (identity achievement) จะสามารถเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ช่วงวัยผู้ใหญ่อย่างราบรื่น ส่วนวัยรุ่นที่เกิดความสับสนในการสร้างเอกลักษณ์ (identity diffusion) จะมีปัญหาทางด้านการปรับตัวและบุคลิกภาพ ในกระบวนการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนนั้น วัยรุ่นต้องแยกแยะบทบาทและความรับผิดชอบที่ตนเองมีต่อสังคม รวมทั้งทำการตัดสินใจว่าเขาจะยึดถือหลักการ ความเชื่อ หรือตั้งเป้าหมายแบบไหนเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางหลักของตนเอง (Erikson, 1968 as cited in Porter, 2013: 239)

2. **พัฒนาบทบาทที่เหมาะสมต่อตนเองและผู้อื่น** Harvighurt (1961 อ้างถึงใน วัลภา สบายยิ่ง, 2557: 29-32) อธิบายว่า วัยรุ่นมีงานที่เป็นภารกิจหลักอยู่ 3 ด้าน ได้แก่ 1) งานด้านกลุ่มเพื่อน หมายถึงวัยรุ่นต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ รวมทั้งสามารถแสดงบทบาททางสังคมหรือปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาททางเพศของตนเอง 2) งานด้านความเป็นตัวของตัวเอง หมายถึงวัยรุ่นต้องสามารถยอมรับสภาพร่างกายของตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ มีความมั่นใจเกี่ยวกับการใช้จ่ายหรืออิสรภาพทางการเงิน สามารถเลือกและเตรียมตัวเพื่ออาชีพตามความเหมาะสมกับความสามารถของตน เตรียมตัวเพื่อการแต่งงานและมีครอบครัว พัฒนาทักษะและความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ทางปัญญาที่จำเป็นเพื่อการเป็นพลเมืองดี 3) งานด้านการพัฒนาปรัชญาชีวิต หมายถึงวัยรุ่นต้องรู้จักพัฒนาตนเองให้มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม มีความเข้าใจเรื่องค่านิยมและรู้จักเลือกค่านิยมหรือมาตรฐานที่ตนยึดถือมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

3. **สามารถตัดสินใจถูกต้องโดยใช้เหตุผลทางด้านจริยธรรม** Kohlberg (1976, 2000) อธิบายถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ว่ามีความเกี่ยวข้องกับความสามารถทางด้านการรู้คิดและต้องเป็นไปตามลำดับขั้น พัฒนาการทางจริยธรรม ในช่วงวัยรุ่นคือการตัดสินใจ

เกี่ยวกับความถูกต้องโดยอาศัยหลักการตามกฎเกณฑ์สังคม (conventional level) ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นจะยึดแบบอย่างที่คุณส่วนใหญ่ยอมรับมาใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจทางด้านจริยธรรมเพราะต้องการให้ทุกคนเห็นว่าตนเป็นเด็กดี “Good boy-Nice girl” แต่ในวัยรุ่นตอนปลาย จะเปลี่ยนเป็นการยึดถือตามกฎระเบียบข้อบังคับทางสังคม อาทิ บทบาทหน้าที่ กฎเกณฑ์ กติกา บรรทัดฐาน หรือกฎหมาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรักษาความปกติสุขของสังคม (Kohlberg & Hersh, 1977: 54-55)

4. **ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปเป็นแบบผู้ใหญ่** Cole (1959: 5-7) อธิบายว่าวัยรุ่นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนจากความเป็นเด็กไปเป็นพฤติกรรมแบบผู้ใหญ่โดยมีเป้าหมายของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดังตาราง 1 ต่อไปนี้

ตาราง 1 เป้าหมายของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปเป็นแบบผู้ใหญ่ของวัยรุ่น

เป้าหมาย	1. วุฒิภาวะทางอารมณ์ทั่วไป (general emotional maturity)
จาก	แสดงออกด้านอารมณ์แบบทำลาย แปลความหมายสถานการณ์จากความรู้สึกส่วนตัว กลัวและมีแรงจูงใจแบบเด็ก ๆ ใช้นิสัยหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง
เปลี่ยนเป็น	แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ แปลความหมายสถานการณ์ตามความเป็นจริง สิ่งเร้าที่กระตุ้นอารมณ์เป็นแบบผู้ใหญ่ ใช้การเผชิญปัญหาและแก้ไขความขัดแย้ง
เป้าหมาย	2. การมีความสนใจเพศตรงข้าม (establishment of heterosexual interest)
จาก	ให้ความสนใจเป็นพิเศษเฉพาะกับเพื่อนเพศเดียวกัน คบเพื่อนสนิทหลายคน รู้สึกว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องไม่ธรรมดา
เปลี่ยนเป็น	สนใจเพื่อนต่างเพศอย่างเป็นปกติ เลือกคบเพื่อนสนิทคนเดียว ยอมรับเรื่องวุฒิภาวะทางเพศอย่างมีเหตุผล
เป้าหมาย	3. การมีวุฒิภาวะทางสังคมทั่วไป (general social maturity)
จาก	รู้สึกไม่มั่นใจว่าเพื่อนให้การยอมรับ รู้สึกอึดอัดและไม่สามารถอดทนอดกลั้นเมื่อต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น คอยเลียนแบบเพื่อน
เปลี่ยนเป็น	รู้สึกมั่นใจว่าได้รับการยอมรับจากเพื่อน รู้สึกเท่าเทียมกับผู้อื่น สามารถอดทนอดกลั้นในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อีสุระจากการต้องคอยทำตามเพื่อน
เป้าหมาย	4. การเป็นอิสระจากการควบคุมของครอบครัว (emancipation from home control)
จาก	พ่อแม่ควบคุมอย่างใกล้ชิด ฟังพาพ่อแม่เพื่อความมั่นคงปลอดภัย ให้พ่อแม่เป็นตัวแบบ
เปลี่ยนเป็น	ควบคุมตนเอง ฟังพาตนเองเพื่อความมั่นคงปลอดภัย ปรับทัศนคติต่อพ่อแม่เป็นแบบเพื่อน

ตาราง 1 (ต่อ)

เป้าหมาย	5. การมีวุฒิภาวะทางปัญญา (intellectual maturity)
จาก	ยอมรับความจริงตามคนที่มีอำนาจเหนือกว่าอย่างไม่ได้แย้ง อยากรู้ข้อเท็จจริง ให้ความสนใจในหลายเรื่องแต่แค่ชั่วคราวครั้งชั่วคราว
เปลี่ยนเป็น	แสวงหาหลักฐานก่อนเชื่อ ต้องการคำอธิบายเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ให้ความสนใจแค่เพียงบางเรื่องแต่จริงจัง
เป้าหมาย	6. การเลือกอาชีพ (selection of an occupation)
จาก	สนใจในอาชีพที่ชวนหลงใหล สนใจหลายอาชีพ ประเมินความสามารถของตนเองสูงหรือต่ำเกินไป ความสนใจกับความสามารถไม่ไปด้วยกัน
เปลี่ยนเป็น	สนใจในอาชีพที่ปฏิบัติได้จริง สนใจเพียงอาชีพเดียว ประเมินความสามารถของตนเองได้อย่างถูกต้องมีเหตุผล ความสนใจและความสามารถมีความสอดคล้องกัน
เป้าหมาย	7. การใช้เวลาว่าง (uses of leisure)
จาก	สนใจเกมที่ใช้ความรุนแรงและไม่เป็นระบบ สนใจเฉพาะพลังอำนาจของตนเอง เอาตัวเข้าไปร่วมอยู่ในเกม สนใจงานอดิเรกหลายอย่าง เป็นสมาชิกหลายชมรม
เปลี่ยนเป็น	สนใจเกมแบบเป็นทีมและการแข่งขันทางด้านสติปัญญา สนใจในความสำเร็จของทีม สนใจเกมในฐานะของผู้ดู สนใจงานอดิเรกแค่หนึ่งหรือสองอย่าง ร่วมเป็นสมาชิกอยู่แค่เพียงบางชมรม
เป้าหมาย	8. การใช้ปรัชญาชีวิต (philosophy of life)
จาก	มองไม่เห็นความแตกต่างระหว่างหลักปรัชญาทั่วไป การปฏิบัติพฤติกรรมขึ้นอยู่กับนิสัยการเรียนรู้เฉพาะเรื่อง ปฏิบัติตนบนพื้นฐานของการได้รับความพึงพอใจและหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด
เปลี่ยนเป็น	ให้ความสนใจและมีความเข้าใจในหลักปรัชญาทั่วไป ยึดหลักจริยธรรมเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน ปฏิบัติตนอยู่บนพื้นฐานของความรู้สึกผิดชอบชั่วดีและภาระหน้าที่
เป้าหมาย	9. การรับรู้เกี่ยวกับตัวเอง (identification of self)
จาก	มีการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องตนเองน้อยมากหรือไม่มีเลย แทบจะไม่คำนึงถึงเลยว่าคนอื่นรับรู้เกี่ยวกับตนเองอย่างไร วางตัวเองกับเป้าหมายที่เป็นไปไม่ได้
เปลี่ยนเป็น	มีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองอย่างถูกต้อง คิดในแง่ดีต่อการรับรู้ที่คนอื่นมีเกี่ยวกับตนเอง วางตัวเองกับเป้าหมายที่สามารถเป็นไปได้

โดยรวมสรุปได้ว่า บุคคลในช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีภารกิจหรืองานตามพัฒนาการที่สำคัญ 2 ประการหลัก คือ 1) การพัฒนาบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่เหมาะสมสำหรับตนเอง ได้แก่ การเลือกและตัดสินใจเกี่ยวกับความเป็นตนเอง การพัฒนาวุฒิภาวะของตนให้เป็นแบบผู้ใหญ่ การสามารถคิดและทำการตัดสินใจบนพื้นฐานของการใช้เหตุผลทางด้านจริยธรรม การ

ตั้งเป้าหมายต่อการปฏิบัติพฤติกรรมที่มีความเหมาะสม และ 2) การพัฒนาบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่เหมาะสมสำหรับผู้อื่นและสังคม ได้แก่ การพัฒนาด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น การให้ความเคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือกฎหมาย การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม การปฏิบัติตามหน้าที่ด้านพลเมืองเพื่อความสงบสุขของสังคม

ตอนที่ 2 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (civic engagement)

2.1 ความหมายของความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยก่อนหน้าพบว่า โดยทั่วไปการกำหนดความหมายของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมีความแตกต่างกันไปตามมุมมองที่ศึกษา (Adler & Goggin, 2005: 238; Hatcher, 2010: 99) ดังต่อไปนี้

Ehrlich (2000 as cited in Hatcher, 2010: 97) ให้ความหมายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองว่าเป็นการทำงานเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตด้านพลเมืองให้กับชุมชน รวมทั้งเป็นการผสมผสานความรู้ ทักษะ ค่านิยม และแรงจูงใจเพื่อนำมาใช้ในการสร้างความเปลี่ยนแปลงนั้นซึ่งหมายถึงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีภายในชุมชนผ่านกระบวนการทางด้านการเมืองและที่ไม่ใช่การเมือง

Adler และ Goggin (2005: 236) อธิบายความหมายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองว่าเป็นวิธีการที่พลเมืองเข้าไปมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตของชุมชนเพื่อพัฒนาสุขภาวะที่ดีให้กับผู้อื่นหรือเพื่อช่วยสร้างสรรค์อนาคตที่ดีให้กับชุมชน

McBride, Sherraden และ Pritzker (2006: 153) อธิบายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองว่าแตกต่างไปจากพฤติกรรมการทำงาน งานอดิเรก และกิจกรรมทั่วไปในการใช้ชีวิตประจำวัน ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นการปฏิบัติกิจกรรมที่แสดงถึงความห่วงใยสนใจผู้อื่นมีลักษณะดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมทางด้านสังคม (social engagement) หมายถึง พฤติกรรมการเข้าร่วมเป็นสมาชิก อาสาสมัคร หรือบริจาคทรัพยากรต่าง ๆ ให้กับบุคคล กลุ่มหน่วยงาน หรือองค์กรอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมถึงการดูแลเพื่อนบ้าน (neighbors) แม้ว่าไม่ได้มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดลึกซึ้ง และ 2) การมีส่วนร่วมทางด้านการเมือง (political engagement) หมายถึง พฤติกรรมที่มีผลทางด้านกฎหมาย การเลือกตั้ง กระบวนการทางศาล การตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการสาธารณะ การโหวตลงคะแนนเสียง การเป็นนักรณรงค์ หรือการเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง

Innovations in civic participation (2008: 10-11) อธิบายความหมายของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองว่าเป็นการกระทำของบุคคลหรือกลุ่มเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีให้กับชุมชนหรือชาติ มีลักษณะดังนี้ 1) มีการนำความรู้หรือทักษะมาใช้เพื่อให้สามารถปฏิบัติ

กิจกรรมนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) กิจกรรมที่ทำอาจเป็นกิจกรรมทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม หรือศาสนาก็ได้ แต่ต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของใครคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และ 3) ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมนั้นอาจเกิดขึ้นได้ทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม อย่างไรก็ตามการนิยามความหมายของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองอาจมีความแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับบริบททางด้านวัฒนธรรม

Tapia Ortiz (2010: 98) อธิบายความหมายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองว่าเป็นการกระทำที่เกิดจากบุคคลหรือกลุ่มเพื่อค้นหาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม

Warren และ Wicks (2011: 158) ให้ความหมายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองว่าเป็นกิจกรรมที่ออกแบบขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีของส่วนรวมเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมอาสาสมัครที่เน้นในเรื่องการแก้ปัญหาและการช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งนี้ อาจเป็นการทำงานเพียงคนเดียวหรือทำร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

Zaff และคณะ (2011: 275-276) อธิบายความหมายของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองว่าเกิดขึ้นจากแรงจูงใจที่ส่งผลทำให้บุคคลรู้สึกผูกพันหรือรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในพฤติกรรมเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง

Zaff และคณะ (2011: 1208) ให้ความหมายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองว่าไม่ได้เป็นแค่การปฏิบัติพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมเช่น การกระทำเพื่อชุมชน การระบอบเสียง หรือการมีส่วนร่วมทางด้านการเมือง แต่ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองยังหมายรวมไปถึงแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลเข้าไปยึดมั่นผูกพันในการปฏิบัติพฤติกรรมด้านพลเมืองเหล่านั้นด้วย

Amna (2012: 613) อธิบายความหมายของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองว่าเป็นการที่บุคคลมีค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักต่อเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อม นอกเหนือจากเรื่องของครอบครัวและเพื่อน

Crocetti และคณะ (2012: 522) อธิบายความหมายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองว่าเป็นการมีทักษะ ความรู้ ทศนคติ พฤติกรรม และเป้าหมายทางด้านพลเมือง

Doolittle และ Faul (2012: 2) อธิบายความหมายของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองว่าเป็นกระบวนการทางด้านความเชื่อของบุคคลว่าตัวเขามีความสามารถและจำเป็นต้องสร้างความเปลี่ยนแปลงเพื่อสนับสนุนส่งเสริมชุมชน ด้วยการนำความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่ตนมีมาใช้ในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน

Jahromi และคณะ (2012: 23) อธิบายว่าความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองคือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มุ่งต่อชุมชนหรือกิจกรรมทางด้านการเมือง ส่งผลทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านบุคคลและการเป็นสังคมแบบประชาธิปไตยที่แท้จริงในอนาคต

Zani และ Barrett (2012: 274) อธิบายว่าความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นกระบวนการทางด้านจิตใจที่ส่งผลทำให้บุคคลให้ความสนใจ แสวงหาความรู้ หรือแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องราวต่าง ๆ ทางด้านการเมืองและพลเมือง

Lenzi, Vieno, Perkins, Santinello, Elgar, Morgan และ Mazzardis (2012: 198) ให้ความหมายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองว่าเป็นทัศนคติ พฤติกรรม ความรู้ และทักษะเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม รวมทั้งเป็นการให้ความสนใจต่อเรื่องที่เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

Lenzi, Vieno, Pastore และ Santinello (2013: 45) ให้ความหมายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองว่าเป็นความรู้สึกรับผิดชอบต่อประโยชน์ของส่วนรวม เป็นการกระทำที่มีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนและเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของสมาชิกภายในชุมชน รวมทั้งเป็นการใช้ความสามารถเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในวิถีพลเมือง

Guillaume และคณะ (2015: 321) อธิบายความหมายของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองว่าเป็นความรู้ ค่านิยม ทัศนคติ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่นและสังคม

Michael Delli Carpini (2016 as cited in American Psychological Association, 2016) ให้ความหมายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองว่าเป็นการกระทำของบุคคลและกลุ่มเพื่อค้นหาปัญหาและแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวม ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองอาจเกิดได้ในหลายรูปแบบตั้งแต่การทำงานด้านอาสาสมัครในระดับบุคคลไปจนถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับองค์กรด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง อีกทั้งยังรวมไปถึงความพยายามในการเข้าไปแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยตรง การทำงานร่วมกับสมาชิกภายในชุมชน และการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานด้านประชาธิปไตย

ดารุณี ทิพยกุลไพโรจน์ และวรรณิ์ แกมเกตุ (2558: 211) ให้ความหมายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองว่า เป็นการกระทำของบุคคลและกลุ่มคนที่แสดงถึงความรู้สึกรับผิดชอบต่อชุมชนและประโยชน์ของส่วนรวม เพื่อมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาของชุมชนและพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

จากความหมายทั้งหมดดังกล่าวสรุปได้ว่า การกำหนดความหมายของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองแบ่งออกได้เป็น 2 ประเด็นหลัก ประเด็นที่ 1 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองคือพฤติกรรมทั้งในระดับบุคคลและกลุ่มเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม (McBride et al., 2006; Innovations in civic participation, 2008; Warren & Wicks, 2011; Jahromi et al., 2012) ทั้งนี้ Adler และ Goggin (2005) ได้ศึกษาและรวบรวมพฤติกรรมที่แสดงถึงความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้แก่ การให้บริการแก่ชุมชน (community service) การร่วมมือกันพัฒนาสังคม (collective action) การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง (political involvement) และการกระทำเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม (social change) ประเด็นที่ 2 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นคุณลักษณะทางด้านจิตใจ (Zani & Barrett, 2012) ที่เกิดจากแรงจูงใจส่งผลทำให้บุคคลปฏิบัติพฤติกรรมด้านพลเมือง (Zaff et al., 2011; Zaff et al., 2011) นอกจากนี้ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองยังอยู่ในรูปของความรู้ ความเชื่อ ความรู้สึก และทัศนคติ ที่บุคคลมีต่อการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมด้วย (Amna, 2012; Crocetti et al., 2012; Doolittle & Faul, 2012; Lenzi et al., 2012; Guillaume et al., 2015) Amna (2012: 615-616) อธิบายถึงประโยชน์ของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองว่า ก่อให้เกิดการพัฒนาใน 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับบุคคล (individual level) เป็นการพัฒนาของมนุษย์ทางด้านบวก 2) ระดับระหว่างบุคคล (interpersonal level) ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมและการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และ 3) ระดับสังคม (society level) ก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือกันกลายเป็นเครือข่าย และเครือข่ายที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างความร่วมมือร่วมแรงกันนั้นจะกลายเป็นพลังหรือทุนทางสังคมให้กับชาติและเป็นรากฐานที่สำคัญของประชาธิปไตย (Hyman, 2002; Tapia & Ortiz, 2010) สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดความหมายของ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ว่าเป็นการที่บุคคลต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน สังคม หรือประเทศชาติทั้งในด้านการเมือง สังคมหรือสิ่งแวดล้อมโดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนสะท้อนออกมาในรูปของพฤติกรรม ความรู้สึก และความคิดที่มีต่อความต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้น

2.2 แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่มีมาก่อนหน้าพบว่า แรงจูงใจเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Zaff et al., 2011; Zaff et al., 2011) ดังนั้น การทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเกิดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจึงต้องเชื่อมโยงไปถึงเรื่องกระบวนการแรงจูงใจ

ด้วย รวมทั้ง ยังพบว่า สามารถนำแนวคิดด้านเอกลักษณ์แห่งตน ทฤษฎีทางจริยธรรม และทฤษฎีการเรียนรู้มาอธิบายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้ (Wilkenfeld, Lauckhardt, & Torney-Purta, 2010: 194) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) แนวคิด ทฤษฎีด้านแรงจูงใจ กับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

Steers และ Porter (1991: 5-8) อธิบายถึงแรงจูงใจว่าเป็นคำที่มีพื้นฐานมาจากภาษาลาตินที่แปลว่า “เคลื่อนที่” แรงจูงใจคือสิ่งที่ผลักดันให้มนุษย์ปฏิบัติพฤติกรรม โดยมีองค์ประกอบคือ พลังงานที่มากระตุ้นหรือผลักดันให้เกิดพฤติกรรม ทิศทางที่พลังงานผลักดันส่งผลก่อให้เกิดเป้าหมาย และความคงอยู่หรือความสม่ำเสมอของพฤติกรรมเป็นผลจากการได้รับข้อมูลย้อนกลับจากสิ่งแวดล้อมนั้น ทั้งนี้ ได้อธิบายโมเดลกระบวนการแรงจูงใจเบื้องต้นว่าประกอบด้วย 1) ความต้องการหรือความคาดหวัง (needs or expectations) 2) พฤติกรรม (behavior) 3) เป้าหมาย (goals) และ 4) ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) กล่าวคือ เมื่อมนุษย์มีความต้องการหรือมีความปรารถนาหรือมีความคาดหวังในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มนุษย์จะเกิดความรู้สึกไม่สมดุลและพยายามที่จะลดความรู้สึกไม่สมดุลนั้นกลายเป็นตัวกระตุ้นให้มนุษย์กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ ความต้องการ ความปรารถนา หรือความคาดหวังที่เกิดขึ้นมีความเกี่ยวข้องกับ ความเชื่อหรือความคาดหวังของมนุษย์ว่าเขาควรกระทำพฤติกรรมแบบไหนถึงจะสามารถลดความไม่สมดุลนั้นลงได้ส่งผลทำให้เกิดการตั้งเป้าหมาย แล้วมนุษย์ก็ปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยมนุษย์จะทำการสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับให้กับพฤติกรรมที่ตนเลือกปฏิบัติ นั้น ส่งผลทำให้มนุษย์สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนหรือสร้างความมั่นใจได้ว่าพฤติกรรมที่ตนปฏิบัติอยู่นั้นถูกต้อง ดังนั้น การสร้างแรงจูงใจให้บุคคลปฏิบัติพฤติกรรมจึงเริ่มจากการกระตุ้นให้เกิดความต้องการก่อน จากนั้นจึงใช้การตั้งเป้าหมายเพื่อให้บุคคลปฏิบัติพฤติกรรมไปสู่เป้าหมายนั้น แต่ในกรณีที่บุคคลไม่สนใจเป้าหมาย สามารถใช้สิ่งล่อใจ (incentive) เพื่อจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ต้องการออกมาได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ สิ่งล่อใจมีอยู่หลายประเภททั้งในรูปวัตถุ สิ่งของ คำพูดและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลหรือเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่บุคคลไม่พึงประสงค์ (สิทธิพงษ์ วัฒนานนท์สกุล, 2561: 319-322)

ทฤษฎีจิตวิทยาเกี่ยวกับแรงจูงใจส่วนใหญ่ล้วนมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีสุขนิยม (Hedonism) ที่ว่ามนุษย์ต้องการความพึงพอใจและหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด ดังนั้น มนุษย์จึงเลือกปฏิบัติพฤติกรรมที่ให้ผลทางด้านบวกและลดการปฏิบัติพฤติกรรมที่ส่งผลด้านลบ หลักการของทฤษฎีแรงจูงใจจะอธิบายเกี่ยวกับแรงจูงใจโดยใช้ตัวแปรที่สามารถนำมาใช้ในการทำนาย

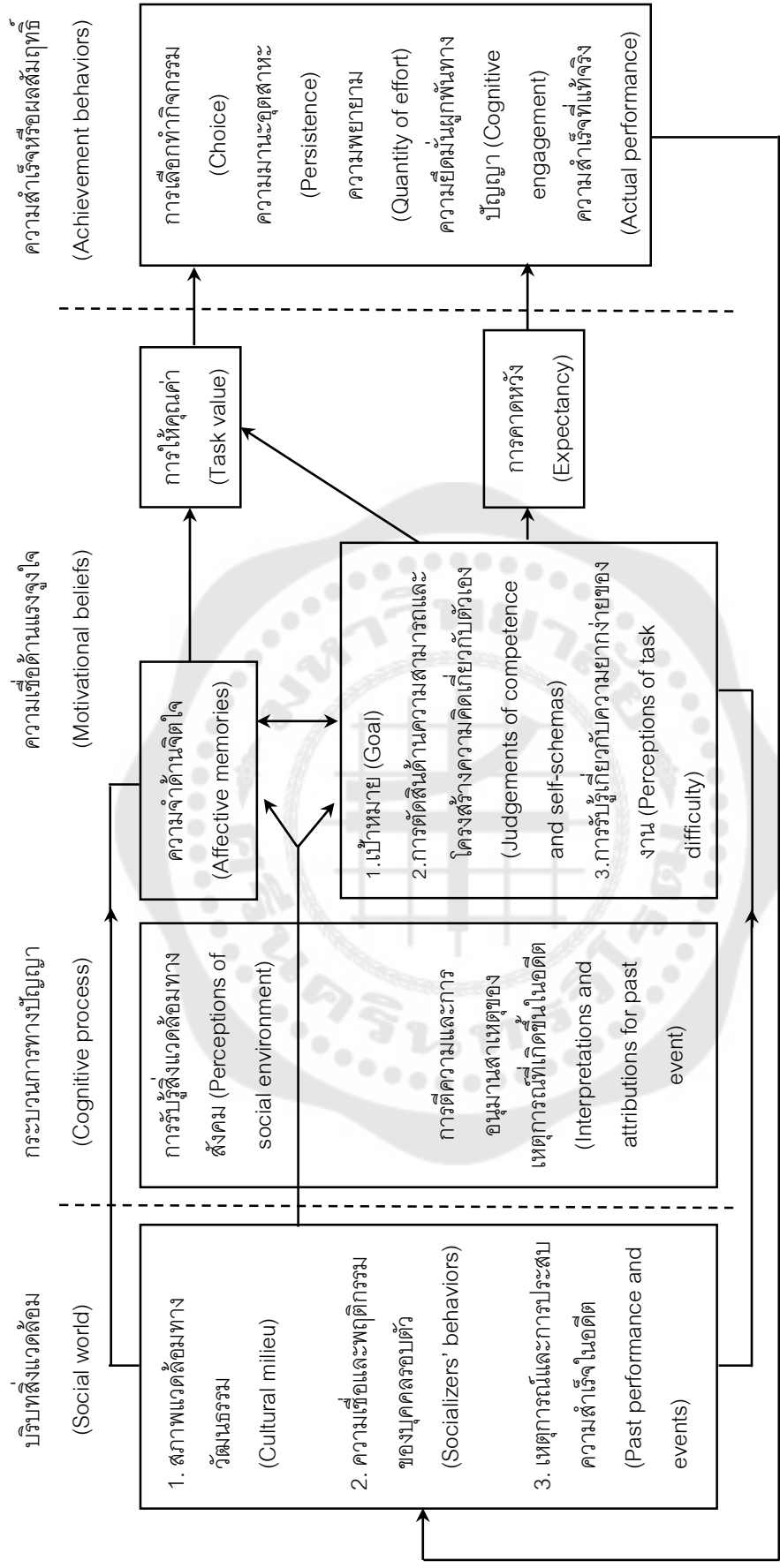
พฤติกรรมได้ อาทิ 1) ทฤษฎีสัญชาตญาณ เน้นการทำนายพฤติกรรมจากตัวแปรสัญชาตญาณ และจิตใต้สำนึกซึ่งเกิดขึ้นอย่างอัตโนมัติหรือจากพลังอะไรบางอย่างที่มนุษย์เองก็ไม่รู้ 2) ทฤษฎีด้านแรงขับและการเสริมแรง เน้นการศึกษาเงื่อนไขหรืออิทธิพลด้านการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพฤติกรรม กล่าวคือแรงจูงใจของการกระทำพฤติกรรมในปัจจุบันเป็นผลที่เกิดขึ้นจากผลลัพธ์หรือรางวัลที่มนุษย์เคยได้รับจากพฤติกรรมที่เคยกระทำมาแล้วในอดีต และ 3) ทฤษฎีด้านปัญญา เป็นการมองแรงจูงใจในแง่ของความสุขหรือความพึงพอใจที่มนุษย์จะได้รับในอนาคต ส่งผลให้ใช้ตัวแปรด้านความเชื่อ ความคาดหวัง และการคาดหมายของมนุษย์เกี่ยวกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมาอธิบายเกี่ยวกับแรงจูงใจ ดังนั้น พฤติกรรมจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์ มุ่งต่อเป้าหมาย และเกิดขึ้นอย่างตั้งใจ (Steers & Porter, 1991: 8-14)

Zaff และคณะ (2011) อธิบายเกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองว่าเป็นมากกว่าการกระทำพฤติกรรม ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองคือการที่บุคคลมีความยึดมั่นผูกพันในกิจกรรมที่กระทำเหล่านั้นในระดับที่ลึกซึ้งซึ่งมากกว่า เกิดจากแรงจูงใจที่ส่งผลทำให้บุคคลรู้สึกผูกพันหรือรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกระทำพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองนั้น ทั้งนี้ การที่บุคคลมีแรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรมโดยไม่ต้องการของรางวัลหรือสิ่งตอบแทนจากภายนอกเรียกว่าเป็นแรงจูงใจภายใน (ลีทิพงษ์ วัฒนานนท์สกุล, 2561: 334) สอดคล้องกับ Deci และ Ryan (1991: 44-58) ที่อธิบายถึงหลักการของแรงจูงใจภายใน (intrinsic motivation) ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและกระบวนการทางด้านจิตใจของมนุษย์ แรงจูงใจภายในจะทำให้มนุษย์เกิดความต้องการและกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ โดยที่ไม่ต้องมีรางวัลจากภายนอกมาตอบแทน ทั้งนี้ แรงจูงใจภายในจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์สามารถเลือกที่จะกระทำหรือสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง (self-determination) ไม่ใช่เกิดจากการถูกบังคับให้ทำ สอดคล้องกับ Guay, Ratelle, Larose, Vallerand และ Vitaro (2013) ที่พบว่า การที่ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนให้มีอิสระในการได้เลือกหรือกำหนดการกระทำของตนเอง (autonomy support) จากพ่อแม่หรือครู ส่งผลต่อแรงจูงใจภายใน การรับรู้ความสามารถของตน และความสำเร็จด้านการเรียน

นอกจากการได้รับอิสระหรือการมีความสามารถในการเลือกกระทำพฤติกรรมด้วยตนเองแล้ว แรงจูงใจยังเกิดจากการที่มนุษย์คาดหวังว่าตนเองมีความสามารถที่จะทำงานนั้นได้สำเร็จและเห็นคุณค่าของงานที่ทำนั้นด้วย ตัวแปรการคาดหวังและการให้คุณค่ากับงานคือองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้มนุษย์เกิดแรงจูงใจและถือเป็นหลักการสำคัญของทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าของแรงจูงใจ (Expectancies-Value Theories of Motivation) Schunk และคณะ (2008:

44-78) อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีที่ว่าเน้นที่การรับรู้ของบุคคลและความเชื่อในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ส่งผลต่อพฤติกรรมโดยให้ความสำคัญกับ 1) ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนในการทำงานนั้น (expectancy) กับ 2) ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าหรือความปรารถนาที่บุคคลมีต่องานนั้น (value) กล่าวคือ ถ้าบุคคลเชื่อว่าเขาสามารถทำงานนั้นได้แต่เขาไม่เห็นคุณค่าของงานเขาก็จะไม่ทำงานนั้น ในขณะเดียวกัน แม้ว่าบุคคลจะเชื่อว่างานนั้นมีคุณค่าแต่ถ้าเขาคิดว่าตนเองไม่มีความสามารถที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จได้เขาก็จะไม่ทำเช่นเดียวกันด้วย การวิจัยภายใต้ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในบริบททางการศึกษาให้ผลการศึกษาที่สนับสนุนว่า ความเชื่อด้านการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถนำมาทำนาย 1) การเลือกปฏิบัติพฤติกรรมในอนาคต (future choice behavior) 2) ความยึดมั่นผูกพัน (engagement) 3) ความมานะอุตสาหะในการทำพฤติกรรม (persistence) และ 4) ความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (actual achievement) ของผู้เรียนได้ ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าทำให้การศึกษาทางจิตวิทยาเกี่ยวกับแรงจูงใจมีความเป็นเหตุเป็นผลโดยแสดงให้เห็นถึงกระบวนการทางปัญญาของแรงจูงใจ แม้ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าศึกษาตัวแปรด้านการคาดหวังความสำเร็จและการให้คุณค่ากับงานมาตั้งแต่เริ่มแรก แต่ปัจจุบันมีการพิจารณาตัวแปรด้านบริบทสิ่งแวดล้อมเพิ่มเข้ามาในหลักการของทฤษฎีด้วยจึงกลายเป็นทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าของแรงจูงใจที่เป็นปัจจุบัน (Current Expectancy-Value Theory)

Eccles และคณะ (1983) นำเสนอทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าของแรงจูงใจที่เป็นปัจจุบันจากการนำโมเดลการคาดหวัง-คุณค่าของ Atkinson มาพัฒนาต่อ ทฤษฎีนี้สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจมากขึ้น จากการทําวิจัยระยะยาวเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนช่วงวัยรุ่นพบว่า การคาดหวังความสำเร็จของผู้เรียนและการให้คุณค่ากับงานสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ในการเรียน (achievement performance) ความมานะอุตสาหะต่อการเรียน (persistence) ความพยายาม (effort) และการเลือกทำกิจกรรม (choice) ของผู้เรียนได้ นอกจากนี้ การคาดหวังและการให้คุณค่ายังได้รับอิทธิพลจากความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับงาน ตัวอย่างเช่น ความเชื่อด้านความสามารถ การรับรู้ความยากง่ายหรือความแตกต่างของงาน การตั้งเป้าหมาย โครงสร้างความคิดเกี่ยวกับตัวเอง และความจำด้านจิตใจ (Wigfield & Eccles, 2000) ทั้งนี้ Schunk และคณะ (2008: 51) ได้พัฒนาโมเดลการคาดหวัง-คุณค่าทางปัญญาสังคมของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จากโมเดลการคาดหวัง-คุณค่าของ Eccles และคณะดังภาพประกอบ 1 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 โมเดลการคาดหวัง-คุณค่าทางปัญญาของแรงจูงใจ (Achievement Expectancy-Value Model)

ที่มา: Schunk et al. (2008: 51)

จากภาพประกอบ 1 ความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (achievement behavior) เกิดจากการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) เป็นตัวแปรที่อยู่ภายในเส้นประ แสดงถึงการเป็นตัวแปรภายในที่เกิดจากความเชื่อภายในตัวบุคคล การให้คุณค่า (value) หมายถึงระดับความสนใจ (interest) ความสำคัญ (importance) การเห็นประโยชน์ (utility) และ ความคุ้มค่า (cost) ที่ผู้เรียนรู้สึกต่องาน ส่วนการคาดหวัง (expectancy) หมายถึง การคาดการณ์ความสำเร็จของงานในอนาคต เป็นความเชื่อของผู้เรียนว่าเขาจะสามารถทำงานนั้นได้ดีหรือไม่ การคาดหวังความสำเร็จเป็นการมุ่งถึงอนาคตสามารถวัดได้จากการถามผู้เรียนว่าเขาจะทำงานนั้นได้ดีแค่ไหนในอนาคต ทั้งนี้ การคาดหวังและการให้คุณค่าเป็นตัวทำนายความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ 4 ประการ ได้แก่ 1) ผลสำเร็จจริงหรือประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (actual achievement or performance) ตัวอย่างเช่น ผลคะแนนจากการทำข้อสอบ เกรด หรือผลลัพธ์การเรียนรู้อื่น ๆ อาทิ ผลการทำงานหรือการทำข้อสอบย่อย 2) ความยึดมั่นผูกพันทางปัญญา (cognitive engagement) หมายถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านความคิดในงานนั้น การใช้ความคิดที่หลากหลายและการใช้กลยุทธ์การกำกับตัวเอง 3) ความพยายามหรือความมานะอุตสาหะที่ผู้เรียนมีให้กับงาน (effort/persistence) และ 4) การเลือกทำงาน (choice) เป็นการเลือกทำงานชิ้นนั้นเมื่อให้อิสระในการตัดสินใจกับผู้เรียน

การคาดหวังและการให้คุณค่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้บุคคลเกิดความเชื่อด้านแรงจูงใจ (motivational beliefs) ทั้งนี้ ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้รับอิทธิพลจาก 1) ความจำด้านจิตใจ (affective memories) หรือประสบการณ์ด้านความรู้สึกที่บุคคลเคยมีต่องานหรือกิจกรรมนั้นสามารถส่งผลทำให้เกิดการให้คุณค่าเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ กล่าวคือ ประสบการณ์เก่าเกี่ยวกับความรู้สึกที่บุคคลเคยมีต่องานหรือกิจกรรมนั้นอาจทำให้บุคคลมีความยึดมั่นผูกพันต่องานหรืออาจนำไปสู่การให้คุณค่างานในทางบวกหรือทางลบ รวมไปถึงสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับงานนั้นด้วย เช่น คนที่เคยมีประสบการณ์เก่าที่ไม่ดีเกี่ยวกับงานก่อให้เกิดความจำด้านจิตใจทางด้านลบต่อการทำงานแบบเดิมในครั้งต่อไป ส่งผลทำให้การให้คุณค่างานชิ้นนั้นลดน้อยลงไปด้วย 2) เป้าหมาย (goals) เป็นได้ทั้งเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาว 3) โครงสร้างความคิดเกี่ยวกับตัวเอง (self-schemas) หมายถึงความเชื่อและความคิดเกี่ยวกับตนเองของบุคคล เช่น ความเชื่อที่บุคคลมีต่อตัวเองว่าเขาเป็นคนแบบไหนหรือคนแบบไหนที่เขาอยากจะเป็น ความเชื่อเกี่ยวกับบุคลิกภาพและเอกลักษณ์แห่งตน รวมถึงความคิดเกี่ยวกับร่างกาย การศึกษาหรือความสามารถทางสังคมของตนเอง ทั้งนี้ เป้าหมายอาจได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างความคิด

เกี่ยวกับตัวเอง เช่น คนที่มองว่าตัวเองชอบช่วยเหลือผู้อื่นก็จะตั้งเป้าหมายในการประกอบอาชีพทางการแพทย์หรือครูในอนาคต และ 4) การรับรู้เกี่ยวกับความยากง่ายของงาน (perceptions of task difficulty) เป็นการตัดสินใจว่างานนั้นมีความยากระดับไหนหรือน่าสนใจเพียงไร

ความเชื่อด้านแรงจูงใจยังเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการทางปัญญา (cognitive processes) หมายถึง กระบวนการภายในที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้สิ่งแวดล้อมด้านสังคมและวัฒนธรรมรอบตัวของผู้เรียน (perception of social environment) กับการตีความและการอนุมานสาเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต (interpretations and attributions for past events) ซึ่งได้รับอิทธิพลจากตัวแปรภายนอกที่อยู่ด้านซ้ายสุดของโมเดลนอกรอบเส้นประ ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและสังคม (cultural milieu) 2) ความเชื่อและพฤติกรรมของผู้คนที่ผู้เรียนคบหาสมาคมด้วย (socializers' behaviors) อาทิ ผู้ปกครอง ครู เพื่อน และ 3) เหตุการณ์และการประสบความสำเร็จในอดีต (past performances and events) ตัวแปรภายนอกทั้งสามมีอิทธิพลต่อความเชื่อด้านแรงจูงใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นบริบททางด้านการศึกษาและกิจกรรมทั่วไปของผู้เรียนที่สามารถส่งผลต่อการทำให้ผู้เรียนได้รับโอกาสหรือถูกจำกัดในด้านความเชื่อและพฤติกรรมได้ สรุปว่า โมเดลการคาดหวัง-คุณค่าทางปัญญาสังคมของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ช่วยอธิบายเกี่ยวกับการคาดหวังและการให้คุณค่าว่าก่อให้เกิดความเชื่อด้านแรงจูงใจที่ต้องผ่านกระบวนการทางด้านปัญญาสังคมอย่างไรบ้าง และชี้ให้เห็นว่าความเชื่อดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากบริบททางด้านสังคมและวัฒนธรรมซึ่งเป็นโลกของผู้เรียน

สำหรับการวัดแรงจูงใจสามารถทำได้จากการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ในการวัดด้านการคาดหวังจะใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนคาดคะเนว่าเราจะสามารถทำงานนั้นได้ดีแค่ไหนในอนาคต ตัวอย่างคำถาม คุณคิดว่าในคราวหน้า คุณจะทำข้อสอบวิชาคณิตศาสตร์ได้ดีกว่าเดิมไหม หรือคุณคิดว่าการเรียนคณิตศาสตร์ของคุณเป็นอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนคนอื่น (Schunk et al., 2008) การวัดด้านการให้คุณค่าทำได้จากการให้ผู้เรียนประเมินเกี่ยวกับงานใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความสำคัญ ตัวอย่างคำถาม การสอบวิชาคณิตศาสตร์ให้ได้คะแนนดี ๆ มีความสำคัญกับคุณหรือไม่ 2) ความสนใจ ตัวอย่างคำถาม คุณชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์มากแค่ไหน 3) ความมีประโยชน์ ตัวอย่างคำถาม ความรู้ที่ได้จากการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของคุณนอกโรงเรียนหรือไม่ 4) ความเชื่อด้านคุณค่า ตัวอย่างคำถาม ความพยายามที่มีให้กับการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในภาคเรียนนี้มีความคุ้มค่า (Eccles & Wigfield, 1995; Schunk et al., 2008)

หลักการจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าสามารถนำมาใช้อธิบายการเกิดความยึดมั่นผูกพัน(engagement) ได้ Wigfield และคณะ (2015: 670-671) อธิบายว่า การคาดหวังและการให้คุณค่าเป็นความเชื่อด้านแรงจูงใจที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ในรูปของความยึดมั่นผูกพัน สอดคล้องกับ Eccles และคณะ (2015) ที่ใช้ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในการอธิบายเกี่ยวกับความยึดมั่นผูกพันและการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตน จากการใช้หลักการของทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าเป็นพื้นฐาน Wang และ Eccles (2012) พบว่า เมื่อผู้เรียนให้คุณค่าในการเรียนลดลง ส่งผลทำให้ระดับความยึดมั่นผูกพันในการเรียนลดลงไปด้วย สำหรับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองนั้น Gaeke (2009) พบว่า ตัวแปรแรงจูงใจได้แก่ การคาดหวังและการให้คุณค่าสามารถทำนายการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในอนาคตได้ สอดคล้องกับ Liem และ Chua (2013) ที่ใช้ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าเป็นกรอบในการศึกษาเรื่องแรงจูงใจต่อการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง มีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมปลายในประเทศอินโดนีเซีย พบว่า ความเชื่อด้านการคาดหวังและการให้คุณค่าสามารถทำนายผลสำเร็จของการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองได้แก่ การตั้งเป้าหมายในอนาคต ทูททางพลเมือง และการรับรู้ประโยชน์ของการเรียน

สรุปได้ว่า การคาดหวังและการให้คุณค่า คือความเชื่อด้านแรงจูงใจที่นำไปสู่ความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ในรูปของความยึดมั่นผูกพัน ในบริบททางด้านการเรียน การคาดหวังและการให้คุณค่าส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดความยึดมั่นผูกพันในการเรียน ดังนั้น ในบริบททางด้านพลเมือง การที่บุคคลมีการคาดหวังว่าตนเองสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมได้สำเร็จ และมีการให้คุณค่าต่อการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีเพื่อส่วนรวมว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เกิดขึ้นจากความสนใจ มีคุณประโยชน์ และเป็นการกระทำที่คุ้มค่า การคาดหวังและการให้คุณค่าดังกล่าวจึงกลายเป็นความเชื่อด้านแรงจูงใจที่ส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง สอดคล้องกับ Doolittle และ Faul (2012) ที่อธิบายว่า ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเกิดจากกระบวนการทางด้านความเชื่อที่บุคคลคิดว่าตัวเขามีความสามารถและจำเป็นที่ต้องสร้างความเปลี่ยนแปลงเพื่อสนับสนุนส่งเสริมชุมชน ด้วยการนำความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่ตนมีมาใช้เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้น นอกจากนี้ ยังสามารถใช้แนวคิดด้านเอกลักษณ์แห่งตน ทฤษฎีทางจริยธรรม และทฤษฎีการเรียนรู้มาอธิบายเกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้เช่นเดียวกัน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2) แนวคิด ทฤษฎีด้านเอกลักษณ์แห่งตน (ego identity) กับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเปรียบได้ดังกุญแจที่ไขช่องต่อระหว่างความเป็นวัยรุ่นไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่อย่างมีวุฒิภาวะ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองคือคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม (growth) เป็นผลจากกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นก่อนเข้าสู่ช่วงวัยผู้ใหญ่ ผลของการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในช่วงวัยรุ่นก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งด้านบุคคลและด้านจิตใจ เนื่องจากเป็นการเติมเต็มความต้องการของมนุษย์ในด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และทำให้รู้สึกว่ามีชีวิตที่มีความหมายมากกว่าแค่การกระทำเพื่อตัวเอง คุณลักษณะความยึดมั่นในการเป็นพลเมืองที่มีในวัยรุ่นจะผลักดันทำให้วัยรุ่นปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อผู้อื่น เข้าร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาชุมชน ติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นก่อให้เกิดเครือข่ายทางสังคมที่สามารถพัฒนาเป็นทุนทางสังคมได้ ดังนั้นการให้วัยรุ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านพลเมืองจึงเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้พวกเขาได้สะท้อนความคิดเกี่ยวกับมุมมองและทำให้ตัดสินใจได้ว่าเขาต้องการยืนอยู่ในบทบาทใด (Flanagan & Levine, 2010: 160) Wilkenfeld และคณะ (2010) อธิบายว่าพัฒนาการมนุษย์ตามทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมของ Erikson มีความเกี่ยวข้องกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในเกือบทุกชั้น โดยเฉพาะในวัยเด็กตั้งแต่ช่วงเป็นทารก ช่วงเข้าโรงเรียนและช่วงวัยรุ่น กล่าวคือ ทารกตั้งแต่แรกเกิดถึง 1 ปีจะอยู่ในพัฒนาการขั้นความรู้สึกไว้วางใจกับความไม่ไว้วางใจ (trust vs mistrust) ทารกจะพัฒนาความสัมพันธ์ด้านความไว้วางใจระหว่างเขากับพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู และจะเป็นพื้นฐานไปสู่ความสัมพันธ์ด้านความไว้วางใจระหว่างเขากับผู้อื่นต่อไปในอนาคต ความไว้วางใจดังกล่าวคือพื้นฐานของการพัฒนาความเชื่อมั่นทางสังคม (social trust) ที่จะส่งผลต่อระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในช่วงวัยรุ่น ต่อมาเมื่อเด็กถึงวัยเข้าโรงเรียนในช่วงอายุ 6-12 ปี เป็นพัฒนาการขั้นความขยันขันแข็ง/อุตสาหกรรมกับปมด้อย (industry vs inferiority) เด็กในวัยนี้จะพัฒนาความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเองจากการได้รับรู้ว่าตนเองมีความสามารถ กลายเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้สึกมีความสามารถในฐานะพลเมืองต่อไปในอนาคตของเด็ก ประสบการณ์จากวัยเด็กที่ได้สะสมไว้จะส่งผลต่อพัฒนาการขั้นการมีเอกลักษณ์ของตนเองและการสับสนในตนเอง (identity vs role confusion) ในช่วงวัยรุ่นอายุตั้งแต่ 12-18 ปี ลักษณะสำคัญของเด็กในช่วงวัยนี้คือ การต้องการทดลองบทบาทต่าง ๆ เพื่อค้นหาว่าตนเองคือใคร กล่าวได้ว่า ภาระงานที่สำคัญของเด็กในช่วงวัยรุ่นคือ การค้นหาเอกลักษณ์แห่งความเป็นตนเอง (ego identity) ถ้าเด็กได้อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่สนับสนุนส่งเสริมการฝึกประสบการณ์ทางด้านบทบาทของความเป็นพลเมือง ก็จะส่งผลทำให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสังคม มีโอกาสได้

ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้รับรู้ถึงความเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ได้รับการยอมรับ และรับรู้ว่าคุณค่า ปัจจุบันที่กล่าวทั้งหมดนี้มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นส่งผลทำให้วัยรุ่นปฏิบัติพฤติกรรมด้านพลเมืองในทิศทางบวก สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า เอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางด้านบวกกับระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Hardy et al., 2010; Crocetti et al., 2012; Crocetti et al., 2014) และพฤติกรรมทางด้านพลเมือง (ศุภชัย สุพรรณทอง, 2544; ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2549) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การเปิดโอกาสให้วัยรุ่นอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมด้านเอกลักษณ์แห่งตน จะทำให้วัยรุ่นเกิดการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตน และเมื่อวัยรุ่นพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนก็จะส่งผลต่อการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามไปด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Bobek และคณะ (2009) Zaff และคณะ (2010) และ Hardy และคณะ (2010) ที่พบว่า กระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนส่งผลต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมีอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนความสัมพันธ์ดังกล่าว นอกจากนี้ Wilkenfeld และคณะ (2010) อธิบายว่า ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของวัยรุ่นจะเกิดขึ้นควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านสังคมและการรู้คิดด้วย ทั้งนี้ พัฒนาการของแต่ละบุคคลจะดำเนินต่อไปอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้และวุฒิภาวะของแต่ละคนซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละสภาพแวดล้อม Zaff และคณะ (2009) อธิบายว่า ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของวัยรุ่นไม่ได้เกิดขึ้นอย่างอัตโนมัติเมื่อถึงเวลาที่วัยรุ่นต้องออกไปเลือกตั้ง แต่เป็นกระบวนการที่ต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาให้เกิดขึ้น ในความเป็นจริงมีปัจจัยมากกว่าหนึ่งอย่างส่งผลต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ได้แก่ อิทธิพลจากครอบครัวหรือชุมชน วัฒนธรรมความเชื่อ กลุ่มเพื่อน สื่อ โรงเรียน และกิจกรรมนอกเวลาเรียน สิ่งสำคัญที่สุดคือผู้ใหญ่จะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อวัยรุ่นว่าพวกเขาคือบุคคลที่มีศักยภาพในการทำหน้าที่เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนประเทศชาติ หรือกับโลกใบนี้ถ้าพวกเขาได้รับโอกาสและทรัพยากรที่เพียงพอในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้น

จากเหตุผลทั้งหมดที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นส่งผลทำให้วัยรุ่นเข้าใจบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ของตนเอง ดังนั้น ถ้าวัยรุ่นได้รับโอกาส ได้รับการยอมรับ ได้รับการสนับสนุนให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ก็จะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้วัยรุ่นได้เข้าใจถึงบทบาททางด้านพลเมืองของตนซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองต่อไป ทั้งนี้ การสนับสนุนส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับวัยรุ่นถือเป็นเรื่องที่มีความเหมาะสมโดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย เพื่อให้เปลี่ยนผ่านพัฒนาการไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่มี

วุฒิภาวะและมีความรับผิดชอบต่อบทบาททางด้านพลเมือง นอกจากนี้ McBride และคณะ (2006: 154) อธิบายว่าระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของบุคคลตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่นจะมีลักษณะเป็นรูปตัวยู (U) กล่าวคือ บุคคลตั้งแต่ช่วงวัยเด็กจนถึงวัยรุ่นที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนจะพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในระดับสูงแล้วค่อย ๆ ลดต่ำลงในวัยผู้ใหญ่ เนื่องจากต้องให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับชีวิตก่อน แต่ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจะย้อนกลับมาสูงขึ้นอีกครั้งในช่วงที่เข้าสู่วัยผู้ใหญ่ตอนปลายเนื่องจากชีวิตเริ่มมีความมั่นคงแล้ว

3) แนวคิด ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development Theory) และทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม กับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

3.1) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development Theory) ของ Kohlberg Piaget อธิบายว่า การพัฒนาทางจริยธรรมพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคล เมื่อบุคคลมีวุฒิภาวะสูงขึ้นการรับรู้ทางจริยธรรมก็จะพัฒนาเพิ่มตามขึ้น การพัฒนาทางด้านจริยธรรมของมนุษย์มีอยู่ 3 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นก่อนจริยธรรม เป็นขั้นที่บุคคลเรียนรู้จากประสาทสัมผัสและมีพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นต้น 2) ขั้นเชื่อฟังคำสั่ง เป็นขั้นที่บุคคลเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ และ 3) ขั้นยึดหลักแห่งตน เป็นขั้นที่บุคคลเกิดความคิดและมีพัฒนาการทางสติปัญญาสูงขึ้นตามประสบการณ์ทางสังคม มีความเกรงกลัวอำนาจภายนอกน้อยลง และเริ่มเป็นตัวของตัวเอง (นงลักษณ์ วิรัชชัย ศศิมาจ ญ วิเชียร และพิศมัย อรทัย, 2551: 7)

Kohlberg ได้ศึกษาแนวคิดการพัฒนาทางด้านสติปัญญาของ Piaget และ John Dewey และพัฒนาทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development Theory) ขึ้น (Kohlberg, 1976; Kohlberg, 2000) Kohlberg ใช้วิธีการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานการณ์สมมติ เพื่อให้ตัดสินความดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด และทำการศึกษาข้ามวัฒนธรรมโดยศึกษาแบ่งตามชนชั้นและศาสนา ผลที่ได้ทำให้สามารถแบ่งขั้นพัฒนาการโดยใช้การตัดสินเชิงจริยธรรมหรือเหตุผลจรรยาวิพากษ์ (moral judgement) แบ่งระดับจริยธรรมออกได้เป็น 3 ระดับและในแต่ละระดับแบ่งออกได้เป็น 2 ขั้น Kohlberg เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของแต่ละบุคคลจะดำเนินไปตามลำดับขั้นพัฒนาการ ทั้งนี้ การรับรู้ทางสังคมและบทบาททางสังคมของแต่ละบุคคลจะมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรม การที่บุคคลจะสามารถใช้เหตุผลทางจริยธรรมในขั้นสูงได้เขาจะต้องสามารถใช้เหตุผลเชิงตรรกะ รวมทั้งมีความสามารถในการรับรู้ทางสังคมในระดับสูงได้เสียก่อน (พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2556: 171-172) การตัดสินเชิงจริยธรรมมีความแตกต่างจากการตัดสินอื่น ๆ การตัดสินเชิงจริยธรรมเป็นการตัดสินเกี่ยวกับความดีและความถูกต้องของการ

กระทำ แต่การตัดสินใจเกี่ยวกับความดีและความถูกต้องไม่ได้เป็นการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทั้งหมด (ธีระพร อุวรรณโณ, 2531: 543) ตามทฤษฎีนี้บุคคลต้องมีอายุตามเกณฑ์ถึงจะสามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามขั้นนั้น ๆ ได้ แต่ไม่ได้หมายความว่าทุกคนที่มีอายุตามเกณฑ์จะอยู่ในขั้นจริยธรรมดังกล่าวเสมอไปโดยเฉพาะในขั้น 4, 5 และ 6 (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538: 176) รายละเอียดของพัฒนาการทางจริยธรรมแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg

ระดับ	มุมมองทางสังคม	ขั้นที่	รายละเอียด
ระดับที่ 1 ระดับก่อนเกณฑ์ (Preconventional level) ช่วงวัยเด็กถึง 9 ปี	มุมมองของตนเอง จากสิ่งที่เห็นเป็นรูปธรรม ในขั้นนี้บุคคลมองเห็นกฎเกณฑ์หรือความคาดหวังทางสังคม เป็นเรื่องนอกตัว	ขั้นที่ 1 ใช้หลักการลงโทษและการเชื่อฟัง (The punishment and obedience orientation)	- ตัดสินความดีหรือความเลวของการกระทำ ขึ้นอยู่กับผลของการกระทำนั้นโดยไม่ได้คำนึงความหมายแห่งความเป็นมนุษย์หรือคุณค่าของผลการกระทำ - หลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ - ยอมคล้อยตามผู้มีอำนาจอย่างไม่ตั้งข้อสงสัยเพราะเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ได้เกิดจากการเคารพต่อกฎเกณฑ์ทางด้านจริยธรรมที่อยู่เบื้องหลังการลงโทษหรืออำนาจนั้น
		ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหาของรางวัล (The instrumental-relativist orientation)	- ทำตามกฎเกณฑ์เพื่อตอบสนองในสิ่งที่ทำให้ตนรู้สึกพึงพอใจ - มองความสัมพันธ์ของมนุษย์เสมือนสื่อกลางการติดต่อซื้อขาย (marketplace) - ถึงแม้ว่าจะมีการแสดงออกถึงความยุติธรรม มีการตอบแทนซึ่งกันและกัน หรือทำการแบ่งปันอย่างเท่าเทียมกันแต่ก็เป็นการตีความหมายทางด้านกายภาพเท่านั้น ตัวอย่างเช่น “ถ้าคุณทำให้ฉัน ฉันก็จะทำให้คุณตอบแทน” ซึ่งไม่ได้เกิดจากความจงรักภักดี ความกตัญญูหรือการรับรู้ถึงความยุติธรรม

ตาราง 2 (ต่อ)

ระดับ	มุมมองทางสังคม	ขั้นที่	รายละเอียด
ระดับที่ 2 ระดับตามเกณฑ์ (Conventional level) ช่วงวัยรุ่น	มุมมองในฐานะสมาชิกของสังคม	ขั้นที่ 3 ใช้หลักการ ทำให้ผู้อื่นเห็นชอบ หรือให้คนอื่นมองว่าตนเป็นคนดี	- ตัดสินความถูกต้องของการกระทำโดยเชื่อว่าพฤติกรรมที่ดีคือ การทำให้ผู้อื่นพอใจ การช่วยเหลือผู้อื่น หรือการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น
	ในขั้นนี้บุคคลจะนำกฎเกณฑ์และความคาดหวังของผู้อื่นเข้ามาพิจารณา ร่วม โดยเฉพาะจากคนที่ มีอำนาจเหนือตน	(The interpersonal concordance or "Good boy-Nice girl" orientation)	- ใช้เกณฑ์ตามที่คนส่วนใหญ่เชื่อมาเป็นมาตรฐาน - สามารถตัดสินการกระทำโดยมองที่เจตนาได้ และต้องการให้ผู้อื่นมองว่าตนเองเป็นคนดี
ระดับที่ 3 ระดับเหนือเกณฑ์ (Post conventional, Autonomous, or Principle level) อายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป	มุมมองที่อยู่เหนืออิทธิพลของสังคม	ขั้นที่ 4 ใช้หลัก กฎเกณฑ์และข้อบังคับ	- ตัดสินโดยยึดตามหลักกฎหมาย กฎระเบียบที่ตายตัวเพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม การกระทำที่ถูกต้องคือการทำตามหน้าที่ ให้ความเคารพต่ออำนาจ ความรับผิดชอบและรักษากฎระเบียบทางด้านสังคม
	ในขั้นนี้บุคคลจะแยกตัวเองออกจากกฎเกณฑ์และความคาดหวังของผู้อื่น และเลือกตัดสินจากมุมมองตามหลักการของตนเอง	ขั้นที่ 5 ใช้หลัก สัญญาประชาคม หรือสิทธิและผลประโยชน์ของบุคคล (The social-contract, legalistic orientation)	- ตัดสินการกระทำที่ถูกต้องโดยยึดจากมาตรฐานหรือเกณฑ์ที่เกิดจากการตัดสินหรือการยอมรับร่วมกันในสังคม - มีความตระหนักเกี่ยวกับค่านิยม ความคิดเห็น และยอมรับในกฎระเบียบ ขั้นตอนตามมติที่เป็นเอกฉันท์ - ความถูกต้องเป็นเรื่องของค่านิยมและความคิดเห็นตามมุมมองทางกฎหมาย ถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบในการยอมรับหรือคัดค้านอย่างอิสระซึ่งแตกต่างจากขั้นที่ 4 ที่เป็นเพียงแต่การยึดตาม
		ขั้นที่ 6 ใช้หลัก การจริยธรรมสากล (The universal-ethical -principle orientation)	- การนิยามความถูกต้องขึ้นอยู่กับหลักการทางด้านจริยธรรมที่บุคคลตัดสินใจเลือกเองตามหลักการสากล อาทิ หลักแห่งความยุติธรรม หลักแห่งความเสมอภาคตามสิทธิมนุษยชน หรือการเคารพในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

ที่มา: Kohlberg & Hersh (1977)

Kohlberg พบว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในช่วงวัยรุ่นถึงวัยรุ่นตอนปลายจะอยู่ในระดับตามเกณฑ์ (Conventional level) วัยรุ่นช่วงอายุ 13-14 ปีจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้น 2 หรือ 3 ส่วนวัยรุ่นในช่วงอายุ 16-18 ปีกว่าครึ่งอยู่ในขั้น 3 และประมาณครึ่งหนึ่งอยู่ในขั้น 4 ทั้งนี้ วัยรุ่นตอนปลายจะเริ่มมีมุมมองทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความยุติธรรมกว้างขึ้นและกระทำการที่รักษาระบบสังคมไว้ (วิลลาสลักซ์ วัชวัลดี, 2548: 157) นอกจากนี้ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538) ทำการศึกษาด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมกับเยาวชนไทย พบว่า จิตใจของวัยรุ่นและผู้ใหญ่ไทยหยุดชะงักอยู่ในขั้นที่ 3 เท่านั้น ในขั้นนี้บุคคลให้เหตุผลการตัดสินใจทางด้านจริยธรรมตามหลักการเพื่อทำให้ผู้อื่นเห็นชอบหรือเพื่อให้คนอื่นมองว่าตนเป็นคนดี แต่ก็มีผู้ใหญ่ที่สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 4 และ 5 ได้อยู่บ้างแต่ก็ไม่เกิน 20% ของกลุ่มที่ศึกษา สุกใจ บุญอารีย์ (2546: 17) อธิบายถึงเหตุผลที่เป็นเช่นนั้นว่าน่าจะเกิดจากการที่ภาพรวมของสังคมไทยโดยทั่วไปยอมรับผู้มีลักษณะใฝ่สัมพันธสูงอันเป็นลักษณะของพัฒนาการในขั้นที่ 3 นั้นเอง

จากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg ดังนั้น การส่งเสริมให้บุคคลเกิดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจึงสามารถทำได้จากการส่งเสริมด้านการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม สอดคล้องกับ Wilkenfeld และคณะ (2010: 199-200) ที่อธิบายว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมส่งอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านการเมืองซึ่งก่อให้เกิดผลลัพธ์เป็นการกระทำพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้ Kohlberg ได้แนะนำวิธีการพัฒนาจริยธรรมทางด้านการเมือง จากการฝึกให้เหตุผลเกี่ยวกับสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง และการอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสังคมว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่จะกระทำหรือไม่/เพราะเหตุใด

3.2) ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538) ทำการประมวณงานวิจัยหลายสิบเรื่องเกี่ยวกับเยาวชนและประชาชนไทยอายุ 6 ถึง 60 ปี จำนวนหลายพันคน เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ที่พึงปรารถนาของคนไทยแล้วนำเสนอทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมที่อธิบายถึงตัวแปรภายในจิตใจหรือจิตลักษณะที่ส่งผลทำให้เกิดพฤติกรรมทางด้านบวกหรือพฤติกรรมการเป็นคนดี คนเก่งอันเปรียบได้กับต้นไม้ มีองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน ได้แก่

1. ส่วนที่เป็นดอกและผลไม่บนต้น เปรียบได้กับพฤติกรรมต่าง ๆ ทางด้านบวก เช่น พฤติกรรมสุขภาพ พฤติกรรมการขยันเรียน พฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็ก พฤติกรรมการทำงาน พฤติกรรมพลเมืองดี พฤติกรรมพัฒนาสังคม ทั้งหมดนี้รวมเรียกว่าพฤติกรรมคนดีและคนเก่ง

2. ส่วนลำต้นของต้นไม้ เปรียบได้กับสาเหตุทางจิตใจประกอบไปด้วยจิตลักษณะ 5 ประการ ได้แก่ 1) เหตุผลเชิงจริยธรรม คือการเห็นแก่ผู้อื่น ส่วนรวม และหลักสากลมากกว่าการเห็นแก่ตัว 2) ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน คือการสามารถคาดการณ์ไกลและสามารถควบคุมตนเองให้รอดได้รอดได้อย่างเหมาะสม 3) ความเชื่ออำนาจในตน คือการเชื่ออำนาจในตนว่าทำดีได้ดีทำชั่วจะต้องได้รับโทษ 4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือการมีความมุ่งมั่น บากบั่น ฝ่าฟันอุปสรรคจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และ 5) ทศนคติ คุณธรรม และค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหรือสถานการณ์นั้น ๆ คือการมีความพอใจและเห็นความสำคัญของความดีงาม เห็นโทษของความชั่วร้ายต่าง ๆ

3. ส่วนรากของต้นไม้ เปรียบได้กับจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่ 1) สติปัญญา คือความเฉลียวฉลาดเหมาะสมกับอายุ เมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็สามารถคิดที่เป็นนามธรรมขั้นสูงได้ 2) ประสพการณ์ทางสังคม คือการเข้าใจมนุษย์และสังคม และ 3) สุขภาพจิต คือการมีความวิตกกังวลน้อยหรือในปริมาณที่เหมาะสมกับเหตุการณ์

ถ้าบุคคลมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจในส่วนราก 3 ประการในปริมาณที่สูงเหมาะสมกับอายุและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่บ้าน โรงเรียน และสังคมที่เหมาะสม จะส่งผลทำให้การพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการในส่วนลำต้นของต้นไม้เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุว่าจิตลักษณะพื้นฐานที่ราก 3 ประการส่งผลหรือเป็นสาเหตุร่วมกันกับจิตลักษณะพื้นฐานที่ลำต้น 5 ประการ ทำให้เกิดการปฏิบัติพฤติกรรมคนดีและคนเก่งในส่วนดอกและผลไม้บนต้นไม้ นักวิจัยสามารถใช้ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมร่วมกับการวิจัยเพื่อตรวจหาสาเหตุที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมคนดีและคนเก่งน้อยกว่าเกิดขึ้นเพราะขาดจิตลักษณะด้านใดบ้างที่สมควรต้องทำการพัฒนา (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538: 2-4)

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมเป็นทฤษฎีที่คิดค้นโดยคนไทยและได้รับการยอมรับนำไปใช้อ้างอิงในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนไทยในงานวิจัยต่าง ๆ เป็นจำนวนมากสำหรับการวิจัยตัวแปรจิตลักษณะตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมกับพฤติกรรมด้านพลเมืองนั้น เจษฎา หนูรุ่ง (2551) พบว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะ โดยเฉพาะจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และสวัสดิ์ ประทุมราช (2549) พบว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นตัวทำนายทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง เอกลักษณ์แห่งตนทางการเมือง และค่านิยมทางการเมือง ฤกษ์ชัย คุณูปการ (2549) พบว่าผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูงจะมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงตามไปด้วย ดุจเดือน พันธุมนาวิน (2551) พบว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุด้านจิตลักษณะของพฤติกรรมพลเมืองดีโดยเฉพาะ

พฤติกรรมประชาธิปไตย จากผลการวิจัยทั้งหมดดังกล่าวทำให้สรุปได้ว่า คุณลักษณะของจิตลักษณะตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมโดยเฉพาะเหตุผลเชิงจริยธรรม ส่งผลทำให้บุคคลมีความคิดและปฏิบัติพฤติกรรมการเป็นพลเมืองมากขึ้น ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเปรียบได้กับดอกและผลบนต้นไม้ เป็นผลที่เกิดจากลักษณะพื้นฐานทางจิตใจในส่วนราก 3 ประการและจิตลักษณะในส่วนลำต้นของต้นไม้ 5 ประการตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

4) แนวคิด ทฤษฎีด้านการเรียนรู้ ทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognition Theory) กับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

Bandura (1989) พัฒนาทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) โดยอธิบายว่า สาเหตุในการปฏิบัติพฤติกรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) ปัจจัยทาง ด้านบุคคล (P) เป็นคุณลักษณะที่เป็นปัจจัยจากภายในตัวมนุษย์ เช่น การรู้คิด ความคาดหวัง ความเชื่อ การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง เป้าหมาย และความตั้งใจ 2) ปัจจัยด้านพฤติกรรม (B) และ 3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (E) ปัจจัยทั้ง 3 ประการนี้ต่างส่งอิทธิพลเชิงเหตุและผลซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ ปัจจัยจากภายในส่งอิทธิพลต่อการปฏิบัติพฤติกรรมของมนุษย์ ($P \rightarrow B$) และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวมนุษย์ส่งอิทธิพลต่อความคิด ($E \rightarrow P$) และการรับรู้บทบาทหรือเจตนาในการกระทำพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งเป็นปัจจัยด้านบุคคล รวมถึงพฤติกรรมที่มนุษย์ปฏิบัติออกมาที่ย่อมส่งผลไปสู่สภาพแวดล้อมในทำนองเดียวกัน (P และ $B \rightarrow E$) เมื่อองค์ประกอบหนึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงก็ย่อมส่งผลทำให้องค์ประกอบอื่น ๆ เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย Bandura เชื่อว่าเมื่อเด็กเกิดมาก็จะมีพฤติกรรมเบื้องต้นติดตัวมาด้วย ต่อมาเด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ ด้วยการเรียนรู้จากผลการตอบสนองว่าทำอะไรแล้วได้ผลทางบวกหรือผลทางลบ รวมทั้ง เรียนรู้จากกระบวนการในการสังเกตตัวแบบ (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2556: 148-149)

Bandura (1994, 1995) อธิบายว่า โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์ต้องการเป็นผู้ควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง รวมถึงต้องการที่จะควบคุมในสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มนุษย์จะพยายามกำจัดสิ่งที่ไม่ต้องการออกไปจากชีวิตของตนเอง ดังนั้น การที่มนุษย์สามารถรับรู้ว่าคุณมีความสามารถ (self-efficacy) ในการจัดการกับสิ่งต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมของตนเองได้นั้น จึงกลายเป็นสิ่งสำคัญที่สุดและมีอิทธิพลต่อสุขภาวะทางจิตใจของมนุษย์ Bandura กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถแห่งตน (self-efficacy) ส่งอิทธิพลต่อกระบวนการต่าง ๆ ในมนุษย์ 4 ด้าน ได้แก่ 1) กระบวนการด้านการรู้คิด (cognitive processes) การรับรู้ความสามารถแห่งตนส่งผลทำให้มนุษย์มุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตนเองตั้งไว้ ผ่านการใช้ความสามารถด้านการรู้คิดเพื่อทำนาย วางแผน ตัดสินใจ หรือประมวลผลข้อมูล

ความรู้ต่าง ๆ 2) กระบวนการด้านการจูงใจ (motivational processes) ความเชื่อในความสามารถ
 แห่งตนส่งผลทำให้มนุษย์เกิดแรงจูงใจและชักนำตัวเองให้สามารถปฏิบัติพฤติกรรมโดยใช้การ
 ไตร่ตรองล่วงหน้า กล่าวคือ เมื่อมนุษย์เชื่อว่าเขามีความสามารถที่จะทำสิ่งนั้นได้ เขาก็จะคาดหวัง
 ถึงผลลัพธ์ที่ต้องการจากการปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ส่งผลทำให้เกิดการตั้งเป้าหมายและวางแผนการ
 ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้นในอนาคต 3) กระบวนการด้านจิตใจ (affective processes) คนที่
 เชื่อในความสามารถของตนจะสามารถควบคุมความเครียดซึ่งเป็นผลที่เกิดจากตัวกระตุ้นต่าง ๆ ที่
 ก่อให้เกิดความวิตกกังวล รวมไปถึงความคิดที่เข้ามารบกวนตนเองได้ และ 4) กระบวนการด้าน
 การเลือก (selection processes) เนื่องจากมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของผลผลิตจากสภาพแวดล้อม
 การรับรู้ความสามารถแห่งตนจะส่งอิทธิพลต่อมนุษย์ด้านการตัดสินใจเลือกกิจกรรมและการ
 เตรียมตัวรับมือกับสภาพแวดล้อม ทั้งนี้ โดยปกติมนุษย์จะหลีกเลี่ยงกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เกิน
 ความสามารถของตนเอง แต่จะเลือกปฏิบัติกิจกรรมและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เขาคิดว่าตัวเอง
 สามารถจัดการกับมันได้ แต่การที่บุคคลจะตัดสินใจเลือกทำพฤติกรรมใดหรือไม่นั้น นอกจากการ
 รับรู้ว่าคุณมีความสามารถแล้ว ยังต้องขึ้นอยู่กับความคาดหวังเกี่ยวกับผลกรรมนั้นผสมอยู่
 ด้วย Bandura กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถแห่งตนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อ
 พัฒนาการของวัยรุ่น การที่วัยรุ่นจะสามารถก้าวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ได้อย่างสมบูรณ์นั้น อันดับแรกเขา
 จะต้องสามารถรับมือกับตนเองในมิติการใช้ชีวิตทุก ๆ ด้านให้ได้อย่างเต็มที่เสียก่อน ทั้งนี้
 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถแห่งตนของวัยรุ่น ได้แก่ อิทธิพลจากครอบครัว กลุ่มเพื่อน
 ลักษณะโครงสร้างของโรงเรียน นอกจากนี้ การที่บุคคลจะรับรู้ถึงความสามารถแห่งตนได้หรือไม่ยัง
 ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) การที่บุคคลเคยมีประสบการณ์ความสำเร็จจากการ
 กระทำนั้น (mastery experiences) 2) การเห็นผู้อื่นที่มีลักษณะคล้ายตนหรือตัวแบบ (social
 models) กระทำพฤติกรรมนั้นแล้วประสบความสำเร็จ (vicarious experience) 3) การได้รับการ
 พุดน้ำมน้ำจูงจากผู้อื่นว่าตนเองมีความสามารถในการกระทำสิ่งนั้นได้ (social persuasion)
 และ 4) การมีสภาวะทางร่างกายและอารมณ์ที่พร้อมต่อการกระทำพฤติกรรมนั้น (physiological
 and emotional states) Bandura ยังได้อธิบายถึง การเรียนรู้โดยการสังเกต (observation
 learning) ว่าเป็นวิธีการเรียนรู้ที่สำคัญของมนุษย์ เกิดจากการที่มนุษย์สังเกตพฤติกรรมของบุคคล
 อื่น (modeling) เป็นได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม Wilkenfeld และคณะ (2010) อธิบายว่า แนวคิด
 ของทฤษฎีปัญญาสังคมเรื่องการเรียนรู้โดยการสังเกตและการรับรู้ความสามารถแห่งตนมีความ
 เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชน สอดคล้องกับ
 ผลการวิจัยที่พบว่า เมื่อวัยรุ่นมีตัวแบบหรือได้ใกล้ชิดกับตัวแบบ เช่น ผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่ใน

ชุมชน ที่กระทำพฤติกรรมด้านพลเมืองจะส่งผลทำให้เยาวชนมีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามไปด้วย (Zaff, Malanchuk, & Eccles, 2008; Metzger, Erete, Barton, Desler, & Lewis, 2015) และ Collins, Neal และ Neal (2014) ที่พบว่า ยิ่งสมาชิกภายในชุมชนปฏิบัติพฤติกรรมด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองร่วมกันก็จะยิ่งส่งผลทำให้เกิดการรับรู้ด้านทุนทางสังคม ได้แก่ การตอบแทนซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจกัน และการสร้างกฎเกณฑ์ร่วมกัน อันส่งผลทำให้สมาชิกภายในชุมชนมีระดับการรับรู้ความสามารถของกลุ่ม (collective efficacy) เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับ Bandura (1995: 34-36) ที่อธิบายว่า การร่วมมือกันเพื่อบรรลุให้ได้ตามเป้าหมายของกลุ่มและการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของกลุ่มอันจะส่งผลต่อเนื่องไปสู่การรับรู้ความสามารถแห่งตนในฐานะบุคคลต่อไป

2.3 องค์ประกอบและการวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

การศึกษาเรื่องความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่ผ่านมามีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) และวางบทบาทของเยาวชนเป็นเพียงแค่ผู้ที่มีส่วนร่วมอยู่ในกระบวนการเท่านั้น ต่อมาในช่วงตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 มุมมองที่มีต่อบทบาทของเยาวชนเปลี่ยนแปลงไปเป็นเยาวชนคือบุคคลที่มีความสำคัญในฐานะแรงผลักดันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนในช่วงวัยรุ่นที่กำลังเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ (Flanagan & Sherrod, 1998: 447) ต่อมาการศึกษาเกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมีการรวมแนวคิดทางด้านรัฐศาสตร์และจิตวิทยาพัฒนาการเข้ามาด้วย ส่งผลให้มีขอบเขตการศึกษาขยายออกไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นมากกว่าแค่การโหวตหรือการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Sherrod et al., 2010) ดังนั้น ในปัจจุบันการศึกษาเรื่องความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจึงเกี่ยวข้องกับทั้งบริบททางการเมืองและที่ไม่ใช่การเมือง ได้แก่ สังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย

สำหรับการศึกษาด้านการวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองพบว่า การวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองไม่ได้มีรูปแบบเฉพาะเจาะจงที่ตายตัว การวัดองค์ประกอบส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับผู้วิจัยที่ทำการวัดตามนิยามที่กำหนดไว้ สรุปได้คือ กลุ่มแรก วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเฉพาะพฤติกรรมภายนอก ได้แก่ การเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เช่น การบริจาค การประท้วง (Albanesi, Cicognani, & Zani, 2007) การเข้าร่วมเป็นสมาชิกอยู่ในองค์กร (Lenzi et al., 2012; Gundelach, 2015) การปฏิบัติพฤติกรรมด้านพลเมือง เช่น การอาสาสมัคร การลงคะแนนเสียง การประท้วง การรักษาสีเสื้อแดงการให้ความช่วยเหลือ การมีส่วนร่วมในชุมชน (Metzger, Syvertsen, Oosterhoff, Babskie, & Wray-Lake, 2015; Hope, 2015; Kim & Chen, 2015) กลุ่มที่สอง วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเฉพาะตัวแปรภายใน

ตัวบุคคล อาทิ Manganeli, Lucidi และ Alivernini (2014; 2015) เห็นว่าการวัดทางด้านเจตนา อาจจะเป็นตัวทำนายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างในช่วงวัยรุ่นมากกว่า เนื่องจากพวกเขาอาจจะยังไม่สามารถลงมือปฏิบัติพฤติกรรมต่าง ๆ ได้ในทันที ดังนั้นจึงวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยพิจารณาจากความตั้งใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านการเมืองในอนาคต Buta, Holland และ Kaplanidou (2014) วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจากความเชื่อและความตั้งใจที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กลุ่มที่สาม วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองแบบผสมผสานคือพิจารณาทั้งพฤติกรรมภายนอกและตัวแปรจากภายใน อาทิ Jahromi, Crocetti และ Buchanan (2012) และ Crocetti และคณะ (2012) วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจากการปฏิบัติพฤติกรรมและความตั้งใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านการเมืองและสังคม Doolittle และ Faul (2013) และ Voight และ Torney-Purta (2013) วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจากการปฏิบัติพฤติกรรมและทัศนคติทางด้านพลเมือง Wray-Lake, Metzger และ Syvertsen (2015) วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจากการปฏิบัติพฤติกรรม ความรู้สึก ความเชื่อและความตั้งใจที่มีต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านสังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม

การวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองแค่ด้านพฤติกรรมนั้น Zaff และคณะ (2011: 275-276) ได้แย้งว่าอาจไม่เพียงพอ เพราะการกระทำที่เกิดขึ้นอาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยอื่น ๆ เช่น ข้อกำหนดของโรงเรียน ครอบครัว หรืออิทธิพลจากเพื่อน ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองไม่ได้เกิดจากเหตุผลเพียงเท่านั้น แต่เกิดจากการที่บุคคลมีความยึดมั่นผูกพันในกิจกรรมเหล่านั้นในระดับที่ลึกซึ้งกว่าอยู่ในระดับแรงจูงใจที่ส่งผลทำให้บุคคลรู้สึกผูกพันหรือรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติพฤติกรรมเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง สอดคล้องกับ Zani และ Barrett (2012: 274) ที่อธิบายว่า ความยึดมั่นผูกพันหรือ engagement แตกต่างจากคำว่า การมีส่วนร่วมหรือ participation กล่าวคือคำสองคำนี้อาจมีความสัมพันธ์กันแต่ความยึดมั่นผูกพันหมายถึงความสนใจ การให้ความสำคัญ การมีความรู้ และการมีความคิดเห็นต่อเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งทางด้านการเมืองและด้านพลเมือง ดังนั้น ความยึดมั่นผูกพันจึงเป็นกระบวนการทางด้านจิตใจมากกว่าด้านพฤติกรรม นอกจากนี้ Bobek และคณะ (2009: 616) อธิบายว่า บุคคลที่มีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นบุคคลที่ตระหนักเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ทางด้านพลเมืองและไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านพลเมืองเสมอไป Amna (2012: 613) อธิบายถึงความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองว่าเป็นตัวแปรที่มีหลายมิติทั้งในด้านค่านิยม ทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก ความรู้ ทักษะและพฤติกรรม จากเหตุผล

ทั้งหมดที่กล่าวมาจึงสรุปได้ว่า ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นตัวแปรที่เป็นคุณลักษณะทางด้านจิตใจ เป็นผลที่เกิดจากแรงจูงใจ และมีมากกว่ามิติด้านพฤติกรรม

Fredricks และคณะ (2004) ทำการศึกษาเกี่ยวกับความยึดมั่นผูกพัน (engagement) โดยเน้นบริบททางด้านการศึกษาพบว่า ความยึดมั่นผูกพันเป็นตัวแปรที่มีหลายมิติ มีหลายระดับ และอาจเกิดขึ้นในระยะสั้นหรือระยะยาวก็ได้ รวมทั้งพบว่า งานวิจัยที่ผ่านมา มีการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นผูกพันคลุมเคลือหรือทับซ้อนกันอยู่ Fredricks และคณะแนะนำว่า ในการวัดความยึดมั่นผูกพันนั้น ผู้วิจัยควรแบ่งองค์ประกอบของความยึดมั่นผูกพันออกเป็นมิติหลักที่เฉพาะเจาะจง โดยกำหนดองค์ประกอบของความยึดมั่นผูกพันออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความยึดมั่นผูกพันด้านพฤติกรรม (behavioral engagement) หมายถึง การที่ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งในกิจกรรมด้านวิชาการ กิจกรรมด้านสังคมหรือกิจกรรมนอกเวลา 2) ความยึดมั่นผูกพันด้านความรู้สึก (emotional engagement) หมายถึง ความรู้สึกทั้งด้านบวกและลบที่ผู้เรียนมีต่อครู เพื่อนร่วมชั้น วิชาที่เรียน และโรงเรียน และ 3) ความยึดมั่นผูกพันด้านปัญญา (cognitive engagement) หมายถึง การลงทุนทางด้านความคิดของผู้เรียนด้วยการใช้กลยุทธ์ทางการคิดในกิจกรรมด้านการเรียนรู้ต่าง ๆ ในเวลาต่อมา Bobek และคณะ (2009) ได้ร่วมกันพัฒนาเครื่องมือชื่อ Civic Identity/Civic Engagement (CICE) และ Zaff และคณะ (2010) ได้นำองค์ประกอบดังกล่าวมาพัฒนาต่อได้เป็นเครื่องมือชื่อ Active and Engaged Citizenship (AEC) ทั้งนี้ เครื่องมือวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองทั้งสองแบบต่างก็วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ทั้งนี้ Zaff และคณะ (2011: 1208) ได้สนับสนุนให้วัดองค์ประกอบของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามแบบ Fredrick และคณะ (2004) ด้วย

ดังนั้น เพื่อให้การวัดตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ครอบคลุมมิติของความยึดมั่นผูกพันในทุกด้าน ผู้วิจัยจึงกำหนดองค์ประกอบของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองออกเป็น 3 ด้านตาม Fredricks และคณะ (2004) ได้แก่ 1) ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม 2) ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก และ 3) ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา นอกจากนี้ การแบ่งองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองออกเป็น 3 ด้านดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ ศรีบุญ หมั่นทรัพย์ (2551) ที่เสนอแนะว่า การจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยควรเน้นที่การพัฒนามิติใน 3 ด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ทั้งนี้ ได้ทำตารางสังเคราะห์องค์ประกอบตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นรายด้านดังตาราง 3 ต่อไปนี้

ตาราง 3 ตารางสังเคราะห์องค์ประกอบความยืดหยุ่นในความเป็นพลเมือง

องค์ประกอบความ ยืดหยุ่นในความเป็น พลเมือง	Kim และ Ball-Rokeach (2006)	Bobek, Zaff, Li และ Lerner (2009)	Duke, Skay, Pettingell และ Borowsky (2009)	Zaff, Boyd, Li, Lerner และ Lerner (2010)	Erentaite, Zukauskene, Beyers และ Plikauskaitė-Valickiene (2012)	Jahromi, Crocetti และ Buchanan (2012)	Lenzi, Veno, Perkis, Santinello, Egar, Morgan และ Mazzardis (2012)	Bebiroglu, Geldhof, Pinderhughes, Phelps และ Lerner (2013)	Doolittle และ Faul (2013)	Lenzi, Veno, Pastore และ Santinello (2013)	Voight และ Torney-Purta (2013)	Buta, Holland และ Kaplanidou (2014)	Lenzi, Veno, Sharkey, Mayworm, Scacchi, Pastore และ Santinello (2014)	Manganelli, Lucidi และ Alivernini (2014, 2015)	Hope (2015)	Kim และ Chen (2015)	Lenzi, Veno, Altoe, Scacchi, Perkins, Zakauskene และ Santinello (2015)	Guillaume, Jagers และ Rivas-Drake (2015)	Gundelach (2015)	Metzger, Syvertsen, Oosterhoff, Babskie และ Wray-Lake (2015)	Oosterhoff และ Metzger (2016) ด้านพฤติกรรม	Reznik (2016)	Wray-Lake, Metzger และ Syvertsen (2016)	ดาร์ณี ทัพยกุลไพจิณและวรรณี แกมเกตุ (2558) ด้านพฤติกรรม	ชื่อตัวบ่งชี้
ด้านพฤติกรรม																									
1.การกระทำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมปฏิบัติ พฤติกรรมด้าน พลเมือง	✓	✓	✓	✓					✓	✓	✓							✓						✓	
2.การกระทำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมปฏิบัติ พฤติกรรมด้าน การเมือง			✓			✓									✓					✓			✓		
3.การให้ความ ช่วยเหลือหรือกระทำ พฤติกรรมเพื่อ ประโยชน์ต่อส่วนรวม ชุมชนและสังคม							✓							✓	✓							✓	✓		
4.การอาสาสมัคร หรือเข้าไปมีส่วนร่วม ให้บริการแก่ชุมชน		✓			✓	✓										✓				✓		✓	✓		
5.การป้องกันรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม																✓				✓			✓		
6.การใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อมีส่วนร่วม ทางด้านพลเมือง																			✓						

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบความ ยึดมั่นในความเป็น พลเมือง	Kim และ Ball-Rokeach (2006) Bobek, Zaff, Li และ Lerner (2009) Duke, Skay, Pettingell และ Borowsky (2009) Zaff, Boyd, Li, Lerner และ Lerner (2010) Erentaite, Zukauskene, Beyers และ Plikauskaitė-Valickiene (2012) Jahromi, Crocetti และ Buchanan (2012) Lenzi, Veno, Perkins, Santinello, Egar, Morgan และ Mazzardis (2012) Bebiroglu, Geldhof, Pinderhughes, Phelps และ Lerner (2013) Doolittle และ Faul (2013) Lenzi, Veno, Pastore และ Santinello (2013) Voight และ Torney-Purta (2013) Buta, Holland และ Kaplanidou (2014) Lenzi, Veno, Sharkey, Mayworm, Scacchi, Pastore และ Santinello (2014) Manganelli, Lucidi และ Alivernini (2014, 2015) Hope (2015) Kim และ Chen (2015) Lenzi, Veno, Altoe, Scacchi, Perkins, Zakauskene และ Santinello (2015) Guillaume, Jagers และ Rivas-Drake (2015) Gundelach (2015) Metzger, Syvertsen, Oosterhoff, Babskie และ Wray-Lake (2015) Oosterhoff และ Metzger (2016) ด้านพฤติกรรม Reznik (2016) Wray-Lake, Metzger และ Syvertsen (2016) ดาร์ณี ทัพยกุลไพจิณและวรรณี แกมเกตุ (2558) ด้านพฤติกรรม ชื่อตัวบ่งชี้
7.การเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเป็นสมาชิกในกลุ่มชมรม องค์การทางด้านการเมืองและที่ไม่ใช่การเมือง	✓
8.การรับรู้ความสามารถของกลุ่ม	✓
9.การรับรู้ความสามารถของตน	✓
10.การมีทักษะด้านพลเมือง	✓
11.ความตั้งใจที่จะทำพฤติกรรมด้านพลเมืองในอนาคต	✓
12.ความตั้งใจที่จะทำพฤติกรรมด้านการเมืองในอนาคต	✓
13.ความตั้งใจที่จะอาสาสมัครหรือช่วยเหลือให้บริการชุมชนในอนาคต	✓
14.ความตั้งใจที่จะป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอนาคต	✓
	การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร การมีความสามารถด้านพลเมือง การมีความสามารถด้านพลเมือง การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบความ ยึดมั่นในความเป็น พลเมือง	Kim และ Ball-Rokeach (2006) Bobek, Zaff, Li และ Lerner (2009) Duke, Skay, Pettingell และ Borowsky (2009) Zaff, Boyd, Li, Lerner และ Lerner (2010) Erentaite, Zukauskene, Beyers และ Pilkauskaitė-Vaickiene (2012) Jahromi, Crocetti และ Buchanan (2012) Lenzi, Vieno, Perkis, Santinello, Elgar, Morgan และ Mazzardis (2012) Bebiroglu, Galdhof, Pinderhughes, Phelps และ Lerner (2013) Doolittle และ Faul (2013) Lenzi, Vieno, Pastore และ Santinello (2013) Voight และ Tomey-Purta (2013) Buta, Holland และ Kaplanidou (2014) Lenzi, Vieno, Sharkey, Mayworm, Scacchi, Pastore และ Santinello (2014) Manganelli, Lucidi และ Alivernini (2014, 2015) Hope (2015) Kim และ Chen (2015) Lenzi, Vieno, Allio, Scacchi, Perkins, Zakauskene และ Santinello (2015) Guillaume, Jagers และ Rivas-Drake (2015) Gundelach (2015) Metzger, Syvertsen, Oosterhoff, Babskie และ Wray-Lake (2015) Oosterhoff และ Metzger (2016) ด้านพฤติกรรม Reznik (2016) Wray-Lake, Metzger และ Syvertsen (2016) ดาเรณี ทิพย์กุลไพโรจน์และวรรณี แกมแกตุ (2558) ด้านพฤติกรรม
3. ความเชื่อด้านการ ป้องกันและอนุรักษ์ ธรรมชาติ	✓
4. ความรู้ด้าน พลเมือง	✓
5. ข้อมูลด้านพลเมือง	✓

สี่ตัวบ่งชี้

การมีส่วนร่วมด้านพลเมือง

จากตาราง 3 สามารถสรุปตัวบ่งชี้ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองรายด้านและกำหนดความหมายได้ดังนี้

1. ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม (behavioral domain) หมายถึง การที่บุคคลต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน สังคม หรือประเทศชาติทั้งในด้านการเมือง สังคมหรือสิ่งแวดล้อมโดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมที่มีต่อความต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้น ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

1.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ หมายถึง การที่บุคคลเป็นผู้ริเริ่มหรือลงมือกระทำการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือเข้าไปมีส่วนร่วมกระทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

1.2 การมีความสามารถด้านพลเมือง หมายถึง การที่บุคคลมีทักษะความสามารถในการริเริ่มหรือลงมือกระทำการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

1.3 การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร หมายถึง การที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกอยู่ในกลุ่ม ชมรมหรือองค์กรที่มีเป้าหมายเพื่อการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดี หรือร่วมกันกระทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

1.4 การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม หมายถึง การที่บุคคลมีเจตนา ความมุ่งมั่น หรือแนวโน้มที่จะกระทำการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมในอนาคต

2. ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก (affection domain) หมายถึง การที่บุคคลต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน สังคม หรือประเทศชาติทั้งในด้านการเมือง สังคมหรือสิ่งแวดล้อมโดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนสะท้อนออกมาเป็นความรู้สึกที่มีต่อความต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้นมี 2 ตัวอย่างได้แก่

2.1 ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชน หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับบุคคลอื่นนอกเหนือไปจากสมาชิกภายในครอบครัว รวมถึงสถานที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ตนเองร่วมเป็นส่วนหนึ่งอยู่

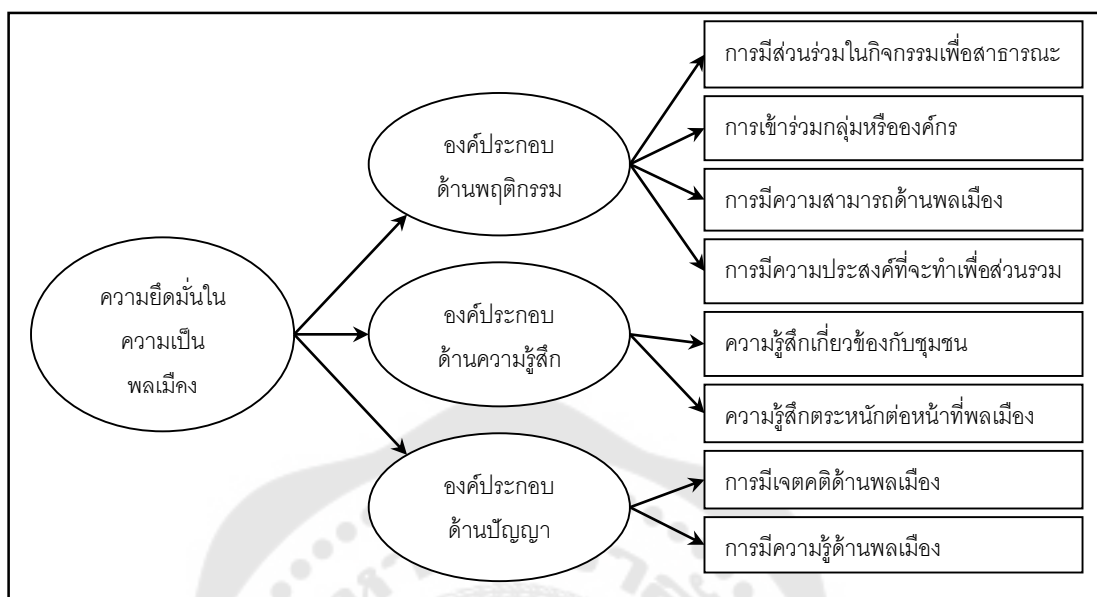
2.2 ความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกสำนึกต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะผู้สร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือผู้ที่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

3. ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา (cognition domain) หมายถึง การที่บุคคลต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน สังคม หรือประเทศชาติทั้งในด้านการเมือง สังคมหรือสิ่งแวดล้อมโดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนสะท้อนออกมาเป็นความคิดที่มีต่อความต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้นมี 2 ตัวอย่างได้แก่

3.1 การมีเจตคติด้านพลเมือง หมายถึง การที่บุคคลมีมุมมอง หลักคิดทัศนคติหรือความเชื่อที่ส่งผลต่อการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

3.2 การมีความรู้ด้านพลเมือง หมายถึง การที่บุคคลได้ใช้ความคิด ได้รับความรู้ หรือมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

เนื่องจากการทบทวนเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ส่วนใหญ่เป็นไปตามแนวตะวันตกซึ่งมีบริบทที่แตกต่างจากสังคมไทย โครงสร้างทางสังคมในสังคมตะวันตกเป็นแบบแนวราบ (horizontal) ที่เน้นความเท่าเทียมกันและความเสมอภาค ขณะที่ประเทศไทยมีโครงสร้างทางสังคมแบบแนวตั้ง (vertical) ตั้งอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์แบบแนวตั้งที่ไม่เท่าเทียมกันในรูปของผู้อุปถัมภ์-ผู้รับอุปถัมภ์ (อภิชาติ การิกาญจน์, 2542; พรพรรณ วีระปรียาภูร, 2543) และเพื่อให้ผลการวิจัยที่ได้มีความถูกต้องเหมาะสมกับกลุ่มประชากร ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการตรวจสอบว่าองค์ประกอบของตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ขึ้นมานั้นมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะของเยาวชนไทยเป็นอย่างไร โดยเฉพาะกับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา การศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบโดยใช้โมเดลการวัดจะทำให้ทราบถึงองค์ประกอบคุณลักษณะที่วัดต่าง ๆ (สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2555) และนิยมใช้วิเคราะห์หาตัวชี้วัดทางจิตวิทยา รวมทั้งสามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้ (ทิตญดา โภชนจันทร์ และสิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2560; สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2560) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสร้างโมเดลการวัด (measurement model) องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายขึ้นตามภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 โมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย
ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ตอนที่ 3 เอกลักษณ์แห่งตน (ego identity)

กระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนของบุคคลในช่วงวัยรุ่นเป็นสาเหตุที่ส่งผลต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Flanagan & Levine, 2010) ทั้งนี้ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองคือคุณลักษณะสำคัญที่ทำให้วัยรุ่น สังคมและประเทศชาติพัฒนาไปในทางบวก ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเรื่องเอกลักษณ์แห่งตน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ความหมายของเอกลักษณ์แห่งตน

จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยพบว่า เอกลักษณ์แห่งตน (ego identity) บางครั้งอาจใช้คำว่า เอกลักษณ์แห่งอีโก้ เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ หรืออัตลักษณ์แห่งตน มีการนิยามความหมายของเอกลักษณ์แห่งตนไว้ดังต่อไปนี้

Erikson (1968 อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธุมนาวิน และดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2538: 77) ให้ความหมายเอกลักษณ์แห่งตนว่าเป็นโครงสร้างของบุคลิกภาพของบุคคลที่เกิดจากการรู้จักตนเองและการยอมรับตนว่ามีลักษณะคงที่และต่อเนื่องมาตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ ขณะเดียวกันบุคคลก็เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนตามที่สังคมและวัฒนธรรมของตนกำหนดไว้ และมองเห็นว่าลักษณะความรู้ ความสามารถ รวมทั้งความต้องการของตนนั้นสอดคล้องกับความ

ต้องการของสังคมและคนรอบข้างด้วย ทำให้เกิดความมั่นใจว่าตนจะสามารถทำทุกอย่างได้ดีตามมาตรฐานของตนเองและของสังคมไปพร้อมกัน

Marcia (1975 อ้างถึงใน เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี, 2540: 9) กล่าวถึงความหมายของเอกลักษณ์แห่งตนว่ามีทั้งด้านโครงสร้างและเนื้อหา ในด้านโครงสร้างจะเปลี่ยนแปลงไปตามแรงขับ ความสามารถ ความเชื่อ และประวัติความเป็นมาในการปรับตัวของแต่ละบุคคล ถ้าบุคคลมีโครงสร้างพัฒนาการดีก็จะก่อให้เกิดความเป็นตัวของตัวเอง เกิดความเหมือนและความต่างระหว่างตนเองกับผู้อื่น เกิดจุดเด่นและจุดด้อยตามแนวทางของตนเอง แต่บุคคลที่มีโครงสร้างพัฒนาการไม่ดีจะทำให้เกิดความสับสนในตนเอง สำหรับด้านเนื้อหาจะประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย ค่านิยมและความเชื่อที่บุคคลได้ตกลงใจซึ่งต้องมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานแล้ว

อุษา ศรีจินดารัตน์ (2533: 16) อธิบายว่าเอกลักษณ์แห่งตนหมายถึง ความเข้าใจในตนเองว่าตนเองเป็นใคร มีความคิดว่าจะแสดงออกอย่างไร ดำเนินชีวิตแบบไหน สามารถยอมรับความแตกต่างและความเหมือนของตนเองกับคนอื่นได้ เอกลักษณ์แห่งตนมี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างเกี่ยวข้องกับการปรับตัว และด้านเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมา

งามตา วนิทานนท์ และดุษฎี โยเหลา (2547: 131) อธิบายว่าเอกลักษณ์แห่งตนเทียบเคียงได้กับแนวคิดรวบยอดเกี่ยวกับตน เป็นจิตลักษณะของบุคคลแต่ละคนที่ต้องใช้เวลาพัฒนาตั้งแต่ช่วงวัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นในช่วง 15-20 ปีแรกของชีวิต

ปรีชา ธรรมมา (2548: 49) ให้ความหมายเอกลักษณ์แห่งตนว่าเป็นลักษณะอันเป็นเอกภาพภายในตนของบุคคล เป็นผลอันเนื่องมาจากการบูรณาการของพัฒนาการด้านต่าง ๆ ในแต่ละระดับอายุของบุคคล เอกลักษณ์แห่งตนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามวัยและประสบการณ์และจะสะท้อนให้เห็นถึงบุคลิกภาพของบุคคลนั้น

จากนิยามของเอกลักษณ์แห่งตนที่รวบรวมมาดังกล่าวสรุปได้ว่า เอกลักษณ์แห่งตน คือ ผลที่ได้จากกระบวนการสร้างคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลอันเกิดจากการผสมผสานประสบการณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมตามลำดับขั้นพัฒนาการในแต่ละช่วงอายุที่บุคคลยอมรับและนำมาใช้เพื่ออธิบายความเป็นตัวเอง

3.2 แนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่องเอกลักษณ์แห่งตนตามทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมของ Erikson เนื่องจากพบว่าเอกลักษณ์แห่งตนที่เกิดขึ้นในช่วงวัยรุ่นรุ่นตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมส่งผลต่อความยึดมั่นในการเป็นพลเมือง (Wilkenfeld et al., 2010; Zaff et al., 2011; Crocetti et al., 2012)

ทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคม (Psychosocial Development Theory) ของ Erikson

Erikson (1968, 1977) อธิบายถึงพัฒนาการตามช่วงวัยของมนุษย์ตลอดช่วงชีวิตตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยชราว่า พัฒนาการของมนุษย์ในแต่ละช่วงวัยเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดประสบการณ์สะสมอยู่ในตัวมนุษย์ ในพัฒนาการแต่ละขั้นมนุษย์จะต้องเผชิญกับภาวะวิกฤตหรือความขัดแย้งและมีผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ 2 ลักษณะที่ตรงข้ามกันคือ ลักษณะทางบวกกับลักษณะทางลบ (ประณต คำฉิม, 2549: 49) การก้าวเข้าสู่พัฒนาการในลำดับขั้นที่สูงกว่าได้อย่างสมบูรณ์นั้นจำเป็นต้องบรรลุผ่านขั้นพัฒนาการในลำดับที่ต่ำกว่าได้เสียก่อน บุคคลที่ไม่สามารถบรรลุผ่านพัฒนาการตามลำดับขั้นได้จะก่อให้เกิดความขัดแย้งทางด้านจิตใจอันส่งผลกระทบต่อการแสดงออก บุคลิกภาพ การปรับตัว พฤติกรรม และการใช้ชีวิตต่อไปในอนาคต Erikson แบ่งลำดับพัฒนาการของมนุษย์ออกเป็น 8 ขั้น และลักษณะของวิกฤตการณ์ที่ปะทะกันอยู่ในแต่ละขั้น (สิทธิพงษ์ วัฒนานนท์สกุล, 2561: 104) ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ช่วงอายุแรกเกิด -1 ปี ความรู้สึกไว้วางใจ-ความไม่ไว้วางใจ (trust versus mistrust)

ขั้นที่ 2 ช่วงอายุ 1-3 ปี ความเป็นตัวของตัวเอง-ความละอายใจ (autonomy versus shame and doubt)

ขั้นที่ 3 ช่วงอายุ 3-5 ปี ความคิดริเริ่ม-ความรู้สึกผิด (Initiative versus guilt)

ขั้นที่ 4 ช่วงอายุ 6 ปี- 12 ปี ความขยันขันแข็ง/อุตสาหกรรม-ปมด้อย (industry versus inferiority)

ขั้นที่ 5 ช่วงวัยรุ่น (12-19 ปี) ความมีเอกลักษณ์แห่งตน-สับสนในเอกลักษณ์ตนเอง (identity versus role confusion)

ขั้นที่ 6 ช่วงผู้ใหญ่ตอนต้น (20-34 ปี) ความสนิทสนมรักใคร่-การโดดเดี่ยว (intimacy versus isolation)

ขั้นที่ 7 ช่วงผู้ใหญ่ตอนกลาง (35-64 ปี) การเป็นผู้ให้/เป็นหลักแก่ผู้อื่น-การหมกมุ่นอยู่กับตัวเอง (generativity versus stagnation)

ขั้นที่ 8 ช่วงผู้ใหญ่ตอนปลาย (65 ปีขึ้นไป) สุขสงบ-สิ้นหวัง (integrity versus despair) การวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายที่การศึกษาเยาวชนคนไทยในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ผู้วิจัยจึงเน้นการอธิบายพัฒนาการในลำดับขั้นที่ 5 ความมีเอกลักษณ์แห่งตน-สับสนในเอกลักษณ์ตนเอง (identity versus role confusion) กล่าวคือ การสะสมประสบการณ์ในการแก้ปัญหาและการปรับตัวของบุคคลจากพัฒนาการในขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 4 จะส่งผลกระทบต่อเนื่องมาสู่พัฒนาการในขั้นนี้

(งามตา วนินทานนท์ และดุษฎี โยเหลา, 2547: 131) พัฒนาการที่สำคัญที่สุดของบุคคลช่วงวัยนี้ คือ การสร้างเอกลักษณ์แห่งตน (ego identity) Erikson (1968, 1977) กล่าวว่า ในขั้นนี้เด็กจะสิ้นสุดระยะแห่งความเป็นเด็กและเข้าสู่ช่วงวัยแรกรุ่น ร่างกายจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว วัยรุ่นต้องปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและรับมือกับภาระงานแบบผู้ใหญ่ ขณะเดียวกันวัยรุ่นยังเกิดความรู้สึกกังวลในแง่ที่ว่าคนอื่นจะมองเห็นตัวเขาเป็นอย่างไรแล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาเปรียบเทียบกับความคิดที่เขารู้สึกต่อตนเอง การเกิดคำถามเกี่ยวกับบทบาทของตนเองทำให้วัยรุ่นมองหาตัวแบบแล้วนำเอาคุณลักษณะของตัวแบบมาพัฒนาความเป็นตนเอง การผสมผสานดังกล่าวคือ กระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน วิกฤตสำหรับพัฒนาการในขั้นนี้ คือ การสับสนในเอกลักษณ์ตนเอง (role confusion) กล่าวคือ เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่นเขาจะเผชิญกับภาวะวิกฤตหรือข้อขัดแย้งระหว่างความมีเอกลักษณ์แห่งตนกับความสับสนในตนเอง การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจจะทำให้วัยรุ่นเกิดความสับสน สงสัยเกี่ยวกับตัวเอง และพยายามค้นหาตัวเองในด้านต่าง ๆ ถ้าเขาแก้ไขความขัดแย้งในช่วงนี้ไม่ได้ เขาจะกลายเป็นวัยรุ่นที่สับสนไม่รู้จักตัวเองและกลายเป็นผู้ใหญ่ที่สับสนในบทบาท แต่การที่วัยรุ่นจะสามารถบรรลุเอกลักษณ์ของตนเองได้นั้น เขาจำเป็นต้องมีความสามารถทั้งทางด้านปัญญาและจิตใจ ดังนั้น การเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้ปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ได้รับรู้ปฏิกริยาจากคนอื่นจะช่วยทำให้วัยรุ่นได้รับข้อมูลย้อนกลับสะท้อนทำให้เขาสามารถรู้จักตัวเองได้ว่าเขาเป็นใคร การพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของบุคคลในช่วงอายุ 12-25 ปีนั้น ถือเป็นช่วงวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษาและมีพัฒนาการทางด้านการรู้คิดอยู่ในขั้นนามธรรม (ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2549: 118) ดังนั้น การสร้างเอกลักษณ์แห่งตนในวัยรุ่นจึงต้องอาศัยทั้งกระบวนการทางสังคมและกระบวนการทางสมองซึ่ง Erikson ให้ความสำคัญกับบทบาทของสังคม โดยเฉพาะบุคคลที่มีอิทธิพลเหนือวัยรุ่น (ประณต เค้าฉิม, 2549: 50-51) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการค้นหาตนเองของวัยรุ่นได้แก่ 1) บุคลิกภาพของพ่อแม่และวิธีที่บุคคลในครอบครัวปฏิบัติต่อกัน 2) การเลียนแบบ 3) สื่อมวลชนและการเอาอย่าง วัยรุ่นที่ผ่านพ้นภาวะวิกฤตในการค้นหาตนเองและสามารถค้นพบตนเองได้จะกลายเป็นวัยรุ่นที่ใช้ปัญญาเผชิญเหตุการณ์ของชีวิตมากกว่าใช้อารมณ์ สู้ปัญหา มากกว่าหนีปัญหา รู้ทันธรรมชาติของคน และเห็นว่าตนมีผู้ใหญ่เป็นที่พึ่งพิง (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2540: 357-358) สอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นไทยที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผล และแบบประชาธิปไตย (อุษา ศรีจินดารัตน์, 2533; เสาวภา เบ็ญจพันธ์ทวี, 2540; ละมัย ทุมพัฒน์, 2550) สัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว (เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ, 2541; งามตา วนินทานนท์ และดุษฎี โยเหลา,

2547) สัมพันธภาพกับเพื่อน (อุษา ศรีจินดารัตน์, 2533; จริยกุล ตริสุวรรณ, 2542; ละมัย ทุมพัฒน์, 2550; ธิดารัตน์ แยมินิม, 2558) การเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน (จริยกุล ตริสุวรรณ, 2542; ละมัย ทุมพัฒน์, 2550) สุขภาพจิต (อุษา ศรีจินดารัตน์, 2533) ระดับสติปัญญา (เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ, 2541) ลักษณะมุ่งอนาคตและการเห็นคุณค่าในตนเอง (ธิดารัตน์ แยมินิม, 2558) ล้วนมีเป็นปัจจัยที่ส่งต่อการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน นอกจากนี้ยังพบว่า การพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อพฤติกรรมการเลือกตั้ง (ศุภชัย สุพรรณทอง, 2544) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการปรับตัว (กาญจนา ศรีวรรณ, 2548) เหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมประชาธิปไตย (ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2549) และระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Crocetti et al., 2012) ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นคุณลักษณะทางด้านบวกสำหรับวัยรุ่นทั้งสิ้น

สรุปว่า ตามทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมของ Erikson พัฒนาการที่สำคัญในช่วงวัยรุ่นคือ การพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตน วัยรุ่นที่สามารถพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนได้ถือว่าเป็นวัยรุ่นที่ประสบความสำเร็จตามขั้นพัฒนาการ เอกลักษณ์แห่งตนเป็นแกนทางด้านบุคลิกภาพของบุคคลในการปรับตัวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่และการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต ในทางกลับกัน วัยรุ่นที่ไม่สามารถค้นหาตัวเองและเกิดความสับสนในบทบาททำให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรม จากงานวิจัยด้านเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นไทยที่ผ่านมาสรุปลงได้ว่า ปัจจัยหลัก 3 ประการที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นไทย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธภาพกับผู้ปกครองหรือพ่อแม่ 2) ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล เช่น สติปัญญาและสุขภาพจิต และ 3) ปัจจัยจากสภาพแวดล้อม เช่น ลักษณะของกลุ่มเพื่อน หรือกิจกรรมที่จัดขึ้นในโรงเรียน ทั้งนี้ การส่งเสริมพัฒนาการด้านเอกลักษณ์แห่งตนให้กับวัยรุ่น ทำได้โดยการเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้ทดลองบทบาทต่าง ๆ การส่งเสริมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อช่วยให้วัยรุ่นมีโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง การพัฒนาทักษะการรู้คิด และการส่งเสริมให้วัยรุ่นเห็นภาพสะท้อนเกี่ยวกับตัวเองจากบุคคลอื่น วัยรุ่นที่ประสบความสำเร็จด้านการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนจะส่งผลก่อให้เกิดพฤติกรรมทางด้านบวกและความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

3.3 องค์ประกอบและการวัดเอกลักษณ์แห่งตน

จากการใช้ทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมของ Erikson เป็นพื้นฐาน ในเวลาต่อมามีการศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาแนวคิดและเครื่องมือในการวัดเอกลักษณ์แห่งตนดังต่อไปนี้

1) แนวคิดสถานภาพทางเอกลักษณ์แห่งตน (Identity status) ของ Marcia

Marcia (1966, 1988) ใช้แนวคิดเอกลักษณ์แห่งตนจากทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมของ Erikson ที่ว่าพัฒนาการของบุคคลในช่วงวัยรุ่นคือการค้นหาความเป็นตัวเองจากการนำประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงวัยเด็กมาผสมผสานกับประสบการณ์ที่ได้รับจากสังคมสิ่งแวดล้อมรอบตัวกลายเป็นเอกลักษณ์แห่งตนของบุคคล แต่บุคคลที่ไม่สามารถผ่านภาวะวิกฤติในพัฒนาการขั้นนี้ได้จะเกิดความสับสนในเอกลักษณ์ (identity vs role confusion) Marcia ให้ความสำคัญกับสถานภาพทางเอกลักษณ์แห่งตน (identity status) และทำการวัดโดยใช้เกณฑ์จากมิติใน 2 ด้าน ได้แก่ 1) มิติด้านภาวะวิกฤต (crisis) หมายถึงช่วงเวลาที่ยุวกวัยรุ่นทำการตัดสินใจ ชั่งน้ำหนัก และประเมินว่าทางเลือกไหนมีความหมายสำหรับเขา และ 2) มิติด้านการยอมรับ (commitment) หมายถึง ระดับที่วัยรุ่นแสดงถึงการยอมรับในสิ่งที่เขาตัดสินใจเลือกออกมา มิติทั้งสองก่อให้เกิดสถานภาพทางเอกลักษณ์แห่งตนใน 4 รูปแบบคือ

1. สถานภาพสัมฤทธิ์ผลในเอกลักษณ์ (identity achievement status) หมายถึง สถานภาพที่บุคคลสามารถบรรลุเอกลักษณ์แห่งตน สามารถค้นหาตัวเอง รู้จัก และเข้าใจในความเป็นตัวเองได้ วัยรุ่นกลุ่มนี้จะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ผ่านภาวะวิกฤตและทำการยอมรับในสิ่งที่ตนเองเลือก

2. สถานภาพแสวงหาเอกลักษณ์ (moratorium status) หมายถึง สถานภาพที่บุคคลมีเอกลักษณ์แห่งตนยังไม่คงที่ ยังคงอยู่ในภาวะวิกฤต และยังไม่ได้ทำการยอมรับ

3. สถานภาพปิดในเอกลักษณ์ (foreclosure status) หมายถึง สถานภาพที่บุคคลทำการยอมรับโดยไม่ได้ผ่านภาวะวิกฤต เนื่องจากพวกเขาंनाแนวคิดหรือได้รับอิทธิพลจากคนอื่นมาใช้ทำการตัดสินใจว่าตัวเองควรจะทำอะไรหรือเป็นแบบไหน

4. สถานภาพสับสนในเอกลักษณ์ (identity diffusion status) หมายถึง สถานภาพที่บุคคลมีลักษณะตรงข้ามกับสถานภาพสัมฤทธิ์ผลในเอกลักษณ์ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นบุคคลที่ยังสับสนไม่เข้าใจตนเอง เนื่องจากอาจจะยังไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับภาวะวิกฤต และยังไม่ได้ทำการตกลงใจ

Marcia เห็นว่าพัฒนาการด้านเอกลักษณ์แห่งตนจะดำเนินจากสถานภาพสับสนในเอกลักษณ์ไปสู่สถานภาพสัมฤทธิ์ผลในเอกลักษณ์ตามลำดับ ทั้งนี้ สถานภาพแสวงหาเอกลักษณ์มีความสำคัญมากที่สุด บุคคลจะมีคุณลักษณะแตกต่างกันไปตามสถานภาพทาง

เอกลักษณ์แห่งตน ตัวอย่างเช่น บุคคลที่อยู่ในสถานภาพสับสนในเอกลักษณ์จะเป็นคนที่รักสนุก ไม่มีความเชื่ออาทรต่อผู้อื่นเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตัวเองต้องการ หลีกเลี่ยงวิกฤต ใช้วิธีการหลบหนีเมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่ทำทนาย ใช้ยาเสพติด หลอกตัวเอง มีปัญหาทางจิต คว้าโอกาส คล้อยตามความคิดของคนที่ตนประทับใจ รู้สึกว่าตัวเองเป็นฝ่ายผิดและถูกทอดทิ้ง ยอมเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับตนเองอย่างเต็มใจและรวดเร็ว บุคคลที่อยู่ในสถานภาพปิดในเอกลักษณ์จะเป็นผู้ที่ดูเฉิน ๆ เหมือนมีเอกลักษณ์แล้ว ไม่สนใจค่านิยมหรือเป้าหมายอื่นนอกเหนือจากเรื่องที่ได้รับคำสั่งให้ทำ กล่าวถึงแต่ทางเลือกที่ทำให้พ่อแม่พอใจ ไม่ยืดหยุ่น รักษาขนบประเพณี ทำตามความเคยชิน หนีสถานการณ์ขัดแย้ง ชอบทำตามคำสั่ง ฟินอบพิเทาต่อผู้มีอำนาจ บุคคลที่อยู่ในสถานภาพแสวงหาเอกลักษณ์จะเป็นผู้ที่มีปัญหาที่ยังแก้ไขไม่ได้ เป็นนักทดลอง เปลี่ยนใจเรื่องค่านิยม คบเพื่อนต่างเพศมากและฉาบฉวย มีความคิดหรือการกระทำที่สุดขั้ว ไม่ต้องการให้ใครควบคุม ไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับผู้อื่น วิตกกังวลมาก สุดท้าย บุคคลที่อยู่ในสถานภาพสัมฤทธิ์ผลในเอกลักษณ์จะเป็นผู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มั่นคง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ยอมรับตนเอง อาจมีค่านิยมต่างจากพ่อแม่แต่มั่นคงในตนเอง รู้จักตนเอง ทำงานได้ดีภายใต้ภาวะกดดัน ตั้งเป้าหมายที่เป็นจริงได้ ประเมินตนเองได้ มีความยืดหยุ่นในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ยึดมั่นในการตัดสินใจ (ปรีชาธรรมา, 2548: 59-60)

อย่างไรก็ตาม มีข้อโต้แย้งว่าการวัดสถานภาพทางเอกลักษณ์แห่งตนของ Marcia ยังมีจุดอ่อนอยู่บางประการ เกิดจากการที่ต้องใช้วิธีการสัมภาษณ์เข้ามาช่วยด้วย ส่งผลทำให้แบบวัดของเขายังไม่สามารถใช้เป็นแบบวัดที่มีความเป็นมาตรฐานสากลได้ ถึงแม้ว่าจะมีการปรับเครื่องมือวัดให้เป็นแบบประโยคประกอบมาตรฐานแต่ก็ยังไม่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย เนื่องจากยังมีจุดบกพร่องอีกหลายอย่าง และจุดที่สำคัญที่สุดคือเป็นการศึกษาเพียงช่วงเดียวโดยไม่ได้สนใจถึงพัฒนาการที่ผ่านมา (อุษา ศรีจินดารัตน์, 2533: 25) สอดคล้องกับ Meeus, Iedema, Helsen และ Vollebergh (1999: 419) ที่ว่า การวัดสถานภาพทางเอกลักษณ์แห่งตนของ Marcia เปรียบเสมือนแค่การแบ่งประเภทผลลัพธ์ของเอกลักษณ์แห่งตนโดยยังไม่ได้อธิบายถึงกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนที่ชัดเจน นอกจากนี้ Berzonsky (1989: 279) ยังมีความคิดเห็นขัดแย้งกับ Marcia ในแง่ที่ว่า เอกลักษณ์แห่งตนของมนุษย์อาจไม่ได้ดำเนินไปในทิศทางแบบเดียวกัน แต่อาจย้อนกลับไปกลับมาหรืออาจมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงได้เมื่อเวลาผ่านไป ในภายหลัง ข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นทำให้ในเวลาต่อมาแนวคิดเกี่ยวกับสถานภาพทางเอกลักษณ์แห่งตนถูกนำมาศึกษาวิจัยขยายผลออกเป็นองค์ความรู้ใหม่ด้านรูปแบบของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน (Identity process style) และกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน (Identity process) ตามลำดับ

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับสถานะทางเอกลักษณ์แห่งตนและความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองพบ Hardy และคณะ (2010) ศึกษาว่าการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนและการมีส่วนร่วมทางด้านศาสนา (community and religious involvement) มีความสัมพันธ์อย่างไรกับสถานะทางเอกลักษณ์แห่งตน กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนในช่วงวัยรุ่นตอนปลายในประเทศแคนาดาพบว่า วัยรุ่นที่มีสถานภาพทางเอกลักษณ์แห่งตนแบบสับสนในเอกลักษณ์ แบบปิดในเอกลักษณ์ และแบบแสวงหาเอกลักษณ์ มีระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองน้อย ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสถานภาพสัมฤทธิ์ผลในเอกลักษณ์ แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับสถานภาพสับสนในเอกลักษณ์ ส่วนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านการมีส่วนร่วมทางศาสนามีความสัมพันธ์ทางลบกับสถานภาพแสวงหาเอกลักษณ์และสถานภาพสับสนในเอกลักษณ์ แต่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสถานภาพปิดในเอกลักษณ์ ผลการศึกษาทำให้ได้ข้อสรุปว่า บริบทด้านสภาพแวดล้อมรอบตัววัยรุ่นมีอิทธิพลต่อเอกลักษณ์แห่งตน ขณะเดียวกันเอกลักษณ์แห่งตนที่วัยรุ่นพัฒนาขึ้นก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่วัยรุ่นปฏิบัติกลับคืนมาสู่สภาพแวดล้อม ดังนั้น การสนับสนุนให้วัยรุ่นมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมที่ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจึงเป็นการเพิ่มโอกาสที่ทำให้วัยรุ่นสามารถเลือกและทบทวนบทบาทเกี่ยวกับเอกลักษณ์แห่งตน อันส่งผลต่อสุขภาวะทางด้านจิตใจ พัฒนาการทางด้านบวก และเป็นรากฐานที่ดีในการเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ Pancer, Pratt, Hunsberger และ Alisat (2007) ทำการศึกษาเพื่อจัดกลุ่มคุณลักษณะของวัยรุ่นจากการปฏิบัติพฤติกรรมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้แก่ การบริการชุมชน และการมีส่วนร่วมทางด้านการเมือง กับสถานะทางเอกลักษณ์แห่งตน กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนช่วงวัยรุ่นตอนปลายในประเทศแคนาดาพบว่า คุณลักษณะของวัยรุ่นจากการปฏิบัติพฤติกรรมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองแบ่งออกได้เป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) แบบนักกรณรงค์ (activists) 2) แบบนักช่วยเหลือ (helpers) 3) แบบผู้ตาม (responders) และ 4) แบบไม่เข้าร่วม (uninvolved) วัยรุ่นแบบนักกรณรงค์และนักช่วยเหลือสามารถปรับตัวและมีพัฒนาการด้านสถานภาพทางเอกลักษณ์แห่งตนเป็นแบบสัมฤทธิ์ผลในเอกลักษณ์ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า บุคคลช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่มีสถานภาพทางเอกลักษณ์แห่งตนแบบสัมฤทธิ์ผลในเอกลักษณ์ (identity achievement status) มีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมากกว่าบุคคลช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่มีสถานภาพทางเอกลักษณ์แห่งตนแบบอื่น

2) แนวคิดรูปแบบการรู้คิดของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน (Identity process style) ของ Berzonsky

Berzonsky (1989, 1994) พัฒนาแนวคิดของ Marcia เกี่ยวกับสถานภาพทางเอกลักษณ์แห่งตนเพิ่มเติมในแง่ที่ว่า มนุษย์แต่ละคนย่อมมีรูปแบบการรู้คิดที่แตกต่างกัน รูปแบบการรู้คิดที่ไม่เหมือนกันนี้ย่อมส่งผลต่อกลยุทธ์ทางด้านการคิด การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการอธิบายเกี่ยวกับตนเองให้แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลด้วย ดังนั้น การที่บุคคลจะตัดสินใจว่าเอกลักษณ์แห่งตนจะดำเนินไปในทิศทางไหนจึงขึ้นอยู่กับรูปแบบการรู้คิดของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน (identity process style) ที่บุคคลผู้นั้นใช้ Berzonsky ได้กำหนดรูปแบบการรู้คิดของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบใช้ข้อมูล (informational style) คือการที่บุคคลใช้วิธีการค้นหาความเป็นตัวเองหรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองผ่านทาง การค้นหาข้อมูล ใช้ข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องประมวลผลข้อมูล และวิเคราะห์ผลข้อมูลก่อนทำการตัดสินใจ

2. รูปแบบใช้บรรทัดฐาน (normative style) คือการที่บุคคลทำการตัดสินใจจากการนำเอาคำสั่ง ความคาดหวัง หรือมาตรฐานของคนอื่นมาใช้เป็นเกณฑ์ บุคคลที่ใช้รูปแบบนี้จะใกล้เคียงกับกลุ่มที่มีสถานภาพทางเอกลักษณ์แห่งตนแบบสถานภาพปิดในเอกลักษณ์ของ Marcia

3. รูปแบบใช้การหลีกเลี่ยง (diffuse-avoidant style) คือการที่บุคคลไม่กล้าเผชิญปัญหาหรือทำการตัดสินใจ บุคคลที่ใช้รูปแบบนี้จะไม่กล้าทำการตัดสินใจหรือถ่วงเวลาเอาไว้จนกว่าจะถูกสถานการณ์บีบบังคับหรือต้องมีเรื่องเกี่ยวกับผลรางวัลเข้ามาเกี่ยวข้อง

รูปแบบการรู้คิดของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนส่งผลทำให้บุคคลแต่ละคนประเมินตนเองและเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกันไปด้วย กล่าวคือ คนที่มีรูปแบบใช้การหลีกเลี่ยงจะให้ความสำคัญกับการทำตามความต้องการของสังคมหรือตามสถานการณ์ แต่คนที่มีรูปแบบใช้บรรทัดฐานจะกำหนดเป้าหมายหรือมีการให้คุณค่าคล้ายตามบุคคลหรือกลุ่มที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ เช่น ยึดตามความคิดเห็นของพ่อแม่หรือตามมติของคนในครอบครัว สุดท้าย คนที่มีรูปแบบใช้ข้อมูลจะนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวเองมาคิดไตร่ตรองก่อนแล้วจึงค่อยทำการประเมินเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ถึงแม้ว่าบุคคลที่ใช้รูปแบบการรู้คิดของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนแบบใช้ข้อมูลจะสามารถทำการตัดสินใจ มีความมั่นใจ และสามารถนำข้อมูลที่หลายที่เกี่ยวข้องกับตัวเองมาใช้ได้ แต่บุคคลที่มีรูปแบบการรู้คิดที่เหลืออีกสองแบบก็สามารถที่จะเรียนรู้และจัดการกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง รวมทั้งมีการพัฒนาด้านรูปแบบการรู้คิดของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนขึ้นได้ในภายหลังเมื่อเวลาผ่านไปนานขึ้น สอดคล้องกับ Luyckx, Lens, Smits และ Goossens (2010) ที่ศึกษาด้านเอกลักษณ์แห่งตนกับกลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยในประเทศเบลเยียม พบว่า เมื่อเวลาผ่านไปถึงแม้จะเป็นเพียงแค่ช่วงเวลาสั้น ๆ แต่รูปแบบการรู้คิดของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนในกลุ่มตัวอย่างก็มีแนวโน้มเป็นรูปแบบใช้ข้อมูลเพิ่มมากขึ้น พิจารณาจากการที่กลุ่มตัวอย่างรายงานระดับการมุ่งอนาคตที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีการยอมรับเกี่ยวกับตนเองหรือเอกลักษณ์แห่งตนมากขึ้นกว่าเดิม ผลดังกล่าวอาจเกิดจากการที่วัยรุ่นเติบโตขึ้นและมีความตระหนักว่าพวกเขาจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมทางด้านการเรียนและเตรียมตัวเองต่อบทบาทในการเป็นผู้ใหญ่

รูปแบบการรู้คิดของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนมีความสัมพันธ์กับลักษณะการรู้คิดและแนวทางในการดำเนินชีวิตของบุคคลด้วย รูปแบบใช้ข้อมูลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการคิดโดยใช้เหตุผล การคำนึงถึงความยุติธรรมในสังคม ความสุขของมนุษย์ การช่วยเหลือผู้อื่น ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการมุ่งความร่ำรวย ความต้องการสถานะทางสังคมและอำนาจ รูปแบบใช้บรรทัดฐานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการคิดแบบอัตโนมิติ การให้ความสำคัญกับครอบครัว ความมั่นคงของชาติ กฎระเบียบและความปลอดภัย ส่วนรูปแบบใช้การหลีกเลี่ยงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการคิดแบบอัตโนมิติ การมุ่งความร่ำรวย ความต้องการสถานะทางสังคมและอำนาจ การเน้นที่ความพอใจส่วนตัวเป็นหลัก แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการคิดอย่างมีเหตุผล การมีความเป็นตัวของตัวเอง ความเป็นอิสระ และความสนใจใคร่รู้ แสดงให้เห็นว่าคนกลุ่มนี้ใช้อารมณ์และความรู้สึกในการปฏิบัติพฤติกรรมมากกว่าการใช้เหตุผลและการมองระยะยาว (Berzonsky, 2008; Berzonsky, Cieciuh, Duriez, & Soenens, 2011) นอกจากนี้ยังพบว่า วิธีการเลี้ยงดูของพ่อแม่แบบสนับสนุน (Smits, Soenens, Luyckx, Duriez, Berzonsky, & Goossens, 2008) และการมีเพื่อนที่รักและทำให้รู้สึกปลอดภัย (Doumen, Smits, Luyckx, Duriez, Vanhalst, Verschueren, & Goossens, 2012) มีอิทธิพลต่อรูปแบบการรู้คิดของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน

งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการรู้คิดของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนและความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองพบ Crocetti และคณะ (2014) ที่ศึกษา รูปแบบการรู้คิดของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนส่งผลกับพัฒนาการทางด้านบวกของวัยรุ่น (5C's) และความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นอย่างไร 5C's ประกอบด้วย 1) ความสามารถ (competence) หมายถึง การมีมุมมองทางด้านบวกต่อการกระทำของตนเองด้านสังคม การศึกษา การรู้คิด และอาชีพ 2) ความมั่นใจ (confidence) หมายถึง การมีความรู้สึกภายในตนเองทางด้านบวกต่อการรับรู้คุณค่าในตนเองและการรับรู้ความสามารถแห่งตน 3) คุณลักษณะ (character) หมายถึง การเคารพต่อกฎเกณฑ์ทางสังคมและวัฒนธรรม การยึดถือในมาตรฐานของการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง 4)

ความสัมพันธ์ (connection) หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ทางบวก การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ระหว่างวัยรุ่นกับสถาบันที่วัยรุ่นมีการปฏิสัมพันธ์ด้วย 5) การคำนึงถึงผู้อื่น (caring) หมายถึง ความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ส่วนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองวัดในรูปของพฤติกรรม 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการปกครองของโรงเรียน 2) การเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร 3) การเข้าไปมีส่วนร่วมในองค์กรสำหรับเยาวชนทางด้านการเมือง 4) การทำกิจกรรมสำหรับเยาวชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมปลายมีอายุเฉลี่ย 16 ปีในประเทศลิทัวเนีย พบว่า บุคคลที่มีรูปแบบการรู้คิดของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนแบบใช้ข้อมูลมีผลคะแนน 5C's ทุกด้านอยู่ในระดับสูง บุคคลที่มีรูปแบบใช้บรรทัดฐานมีผลคะแนนระดับสูงเฉพาะด้านความมั่นใจและด้านความสัมพันธ์ แต่มีคะแนนด้านความสามารถ ด้านคุณลักษณะ และด้านการคำนึงถึงผู้อื่นอยู่ในระดับกลาง ขณะที่บุคคลที่มีรูปแบบการหลีกเลี่ยงมีผลคะแนน 5C's ทุกด้านอยู่ในระดับต่ำ รูปแบบการรู้คิดของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนมีผลต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครกับการทำกิจกรรมสำหรับเยาวชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง กล่าวคือ บุคคลที่มีรูปแบบใช้ข้อมูลรายงานระดับการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งสองมากกว่ารูปแบบใช้บรรทัดฐานและรูปแบบใช้การหลีกเลี่ยง สรุปได้ว่า วัยรุ่นที่มีรูปแบบการรู้คิดของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนแบบใช้ข้อมูลจะมีความสนใจในทุกข์สุขของผู้อื่นและทำพฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่นเป็นรูปธรรมมากกว่าวัยรุ่นที่มีรูปแบบใช้บรรทัดฐานและรูปแบบใช้การหลีกเลี่ยงซึ่งสนใจตัวเองมากกว่าผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Smits, Doumen, Luyckx, Duiez และ Goossens (2011) ที่พบว่า บุคคลที่มีรูปแบบการรู้คิดของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนแบบใช้ข้อมูลจะมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (empathy) ส่งผลทำให้เขาปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อผู้อื่นและช่วยเหลือผู้อื่น รวมทั้งเสนอแนวทางพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนว่า ควรศึกษาเพิ่มเติมเพื่อค้นหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงวัยรุ่นที่มีรูปแบบการรู้คิดของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนแบบใช้บรรทัดฐานและรูปแบบใช้การหลีกเลี่ยงให้กลายเป็นรูปแบบใช้ข้อมูล เพราะนอกจากจะส่งผลดีต่อพัฒนาการทางด้านบวกของวัยรุ่นแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมบทบาทด้านการช่วยเหลือชุมชนให้กับวัยรุ่นด้วย ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า บุคคลช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่มีรูปแบบการรู้คิดของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนแบบใช้ข้อมูล (informational style) มีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมากกว่าบุคคลช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่มีรูปแบบการรู้คิดของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนแบบอื่น

3) แนวคิดกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน (Identity process) ของ Crocetti, Rubini และ Meeus

Crocetti และคณะ (2008) นำงานของ Meeus (1996) กับ Meeus และคณะ (1999) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสถานะทางเอกลักษณ์แห่งตนตามแนวคิดของ Marcia มาพัฒนาต่อและนำเสนอโมเดลเอกลักษณ์แห่งตน 3 องค์ประกอบ (A Three-factor Identity Model) อธิบายถึงกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน (identity process) ของวัยรุ่นโดยเชื่อว่าวัยรุ่นมีการสร้างและทบทวนเอกลักษณ์ของตนเองอยู่ตลอดเวลา อันที่จริงตัววัยรุ่นเองก็มีแนวคิดเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของตนเองอยู่บ้างแล้วจากประสบการณ์การปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่สะสมมาจากในอดีต ดังนั้น ในกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนก็คือการที่วัยรุ่นทำการตรวจสอบว่าพวกเขาจะยังคงเลือกในสิ่งที่ตัวเองยอมรับ หรือจะทำการคิด วิเคราะห์ ใคร่ครวญ ทบทวนเพื่อค้นหาทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมกับตัวเองมากกว่าในสถานการณ์ปัจจุบัน Crocetti และคณะ (2012: 522) กำหนดองค์ประกอบของโมเดลเอกลักษณ์แห่งตนใน 3 ด้าน ได้แก่

1. การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน (commitment) คือ การที่บุคคลมีความมั่นใจและยอมรับในความเป็นตนเอง เป็นการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนจากสิ่งที่ตกลงใจเลือกและมีความมั่นใจในสิ่งที่ได้เลือก

2. การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน (in-depth exploration) คือ การที่บุคคลคิดทบทวนพิจารณาใคร่ครวญหาข้อมูลเพิ่มเติมในสิ่งที่ตนเองเลือก ถือว่าเป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนเอกลักษณ์แห่งตน

3. การทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน (reconsideration of commitment) คือ การที่บุคคลทำการเปรียบเทียบสิ่งที่ตนเองเลือกกับทางเลือกอื่น ๆ ที่อาจจะเป็นไปได้ เนื่องจากรู้สึกไม่พึงพอใจในทางเลือกเดิมอีกต่อไปในสถานการณ์ปัจจุบัน การทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตนมีความคล้ายคลึงกับมิติด้านภาวะวิกฤติ (exploration หรือ crisis) ของ Marcia เพราะเป็นการค้นหาทางเลือกใหม่ทั้งหมดที่เป็นไปได้ แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือการค้นหาของการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตนเกิดขึ้นเนื่องจากในขณะปัจจุบันบุคคลผู้นั้นไม่พึงพอใจกับทางเลือกที่เขาเคยยอมรับในอดีต ขณะที่การค้นหาของ Marcia เกิดขึ้นเนื่องจากการที่บุคคลผู้นั้นยังไม่ได้ทำการยอมรับ หรืออาจสรุปง่าย ๆ ได้ว่า การค้นหาในมิติด้านภาวะวิกฤติของ Marcia เป็นการสร้างความเป็นตนเอง แต่การค้นหาของการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตนเป็นกระบวนการเพื่อละทิ้งจากสิ่งที่ตัวเองเคยเป็น

Crocetti, Schwartz, Fermani และ Meeus (2010) ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือวัดเอกลักษณ์แห่งตนชื่อว่า The Utrecht-Management of Identity Commitments Scale (U-MICS) จากแนวคิดโมเดลเอกลักษณ์แห่งตน 3 องค์ประกอบ ประกอบด้วย

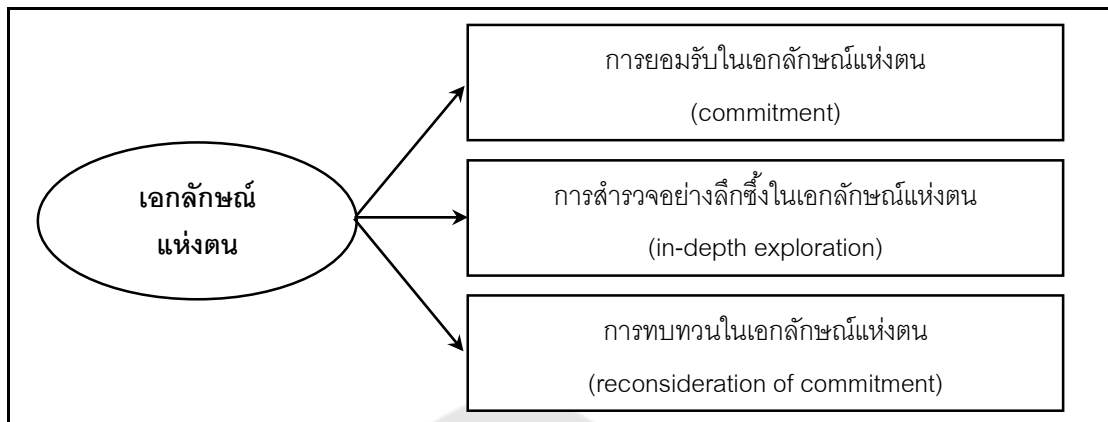
ไปด้วยข้อคำถามจำนวน 26 ข้อ แบ่งเป็นการวัดเอกลักษณ์แห่งตนด้านการศึกษา 13 ข้อ และวัดเอกลักษณ์แห่งตนด้านความสัมพันธ์ 13 ข้อ เนื่องจากพบว่าการวัดเอกลักษณ์แห่งตนใน 2 ด้านนี้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับเอกลักษณ์แห่งตนของบุคคลในช่วงวัยรุ่นมากที่สุด ทั้งนี้ การวัดเอกลักษณ์แห่งตนในแต่ละด้านมีข้อคำถามเพื่อประเมินองค์ประกอบได้แก่ การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน และการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยเป็นวัยรุ่นช่วงอายุ 11-19 ปีจำนวน 1,975 คนในประเทศอิตาลี ผลการวิจัยที่ได้มีความสอดคล้องกับ Crocetti และคณะ (2008) ที่พบว่า โมเดลเอกลักษณ์แห่งตน 3 องค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างเพศและอายุ สำหรับความสัมพันธ์ในแต่ละองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบด้านการยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตนมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านการสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน และองค์ประกอบด้านการสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตนมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน แต่องค์ประกอบด้านการยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตนไม่มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตนและได้ผลการวิจัยที่สอดคล้องกันทั้งในกลุ่มตัวอย่างเพศชายและหญิง แสดงว่า ในกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน ถึงแม้ว่าวัยรุ่นจะยอมรับในความเป็นตัวของตัวเองแล้ว แต่เขายังคงคิดทบทวนในสิ่งที่ตัวเขาเป็น และหาข้อมูลสนับสนุนจากสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ถ้าเขาพบว่าสิ่งที่เขาตัดสินใจเลือกไม่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพการณ์ ณ ปัจจุบัน เขาก็จะเริ่มมองหาทางเลือกใหม่เพื่อนำมาใช้เปรียบเทียบกับสิ่งที่ตัวเขาเองเป็นอยู่ ทำให้สรุปได้ว่าเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นมีความเคลื่อนไหว ยังสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ ระยะเวลาที่เติบโตขึ้นจะช่วยทำให้วัยรุ่นมีความมั่นใจเกี่ยวกับเอกลักษณ์แห่งตนเพิ่มขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ องค์ประกอบของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนทั้ง 3 ด้านยังมีอิทธิพลต่อสุขภาวะทางจิตใจ บุคลิกภาพ และพฤติกรรมของวัยรุ่น Crocetti และคณะ (2008) พบว่า การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญต่อการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนทางด้านบวก และมีความสัมพันธ์ทางลบกับความซึมเศร้าและภาวะเครียด ขณะที่การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพแบบประนีประนอม บุคลิกภาพแบบยึดมั่นในหลักการ และบุคลิกภาพแบบเปิดรับต่อประสบการณ์ ส่วนการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตนส่งผลทำให้วัยรุ่นเกิดความสงสัยเกี่ยวกับตนเอง แสดงออกมาในรูปของความสัมพันธ์ทางลบต่อความชัดเจนเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์และบุคลิกภาพแบบมีความมั่นคงทางอารมณ์ นำไปสู่ความซึมเศร้าและภาวะเครียดจึงอาจกล่าวได้ว่าการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตนส่งผลทำให้วัยรุ่นไม่ยอมรับตัวเองและมองหาความเป็นตัวเองในรูปแบบอื่น ทำ

ให้เกิดความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ เปิดรับต่อประสบการณ์น้อยลง และมีความสัมพันธ์กับปัญหาทางด้านจิตใจอย่างชัดเจน เช่น อาการซึมเศร้า ภาวะเครียด และการกระทำที่ผิดกฎหมาย Crocetti, Rubini, Luyckx และ Meeus (2008) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตน 3 องค์ประกอบกับสถานภาพทางเอกลักษณ์แห่งตนพบว่า วัยรุ่นที่อยู่ในสถานภาพสัมฤทธิ์ผลในเอกลักษณ์และสถานภาพปิดในเอกลักษณ์จะยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตนโดยมีความต้องการเปลี่ยนแปลงหรือหาทางเลือกใหม่ให้กับตนเองน้อยกว่าวัยรุ่นที่มีสถานภาพสับสนในเอกลักษณ์ ส่วนวัยรุ่นที่มีสถานภาพแบบแสวงหาเอกลักษณ์สามารถอธิบายได้ใน 2 ลักษณะคือ หนึ่งเป็นลักษณะทางด้านลบ หมายความว่าวัยรุ่นในกลุ่มนี้ยังคงไม่เข้าใจตัวเอง ดังนั้นจึงยังไม่ยอมรับหรือตัดสินใจเกี่ยวกับเอกลักษณ์แห่งตน และสองเป็นลักษณะทางด้านบวกซึ่งหมายความว่าสิ่งที่เขายังไม่ยอมรับก็เนื่องมาจากในขณะนั้นเขากำลังค้นหาทางเลือกอื่นๆ เพิ่มเติมเพื่อสร้างความมั่นใจก่อนทำการยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน นอกจากนี้ Crocetti และคณะ (2008) กับ Crocetti, Fermani, Pojaghi และ Meeus (2011) พบว่า ความสัมพันธ์กับพ่อแม่และเชื้อชาติมีอิทธิพลต่อกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตนเป็นผลที่เกิดจากความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่ แต่การทบทวนในเอกลักษณ์เป็นผลที่แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กับพ่อแม่ในระดับต่ำ

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง พบ Crocetti และคณะ (2012) ที่ศึกษาว่าสถานภาพทางเอกลักษณ์แห่งตนและองค์ประกอบของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนทั้ง 3 ด้านมีความสัมพันธ์กับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองอย่างไร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอายุ 14-20 ปี ในประเทศอิตาลีพบว่า วัยรุ่นที่มีสถานภาพแบบสัมฤทธิ์ผลในเอกลักษณ์ทำพฤติกรรมอาสาสมัคร รับรู้ถึงความสามารถแห่งตน และต้องการช่วยเหลือชุมชนมากกว่าวัยรุ่นที่มีสถานภาพแบบสับสนในเอกลักษณ์ การศึกษาองค์ประกอบของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนพบว่า องค์ประกอบด้านการยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตนและด้านการสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตนส่งผลต่อความรับผิดชอบทางด้านสังคม ก่อให้เกิดการกระทำพฤติกรรมอาสาสมัครในอดีตและความตั้งใจที่จะทำพฤติกรรมอาสาสมัครในอนาคต รวมทั้งการกระทำพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางด้านการเมืองในอดีตและความตั้งใจที่จะทำพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางด้านการเมืองในอนาคตด้วย และได้เสนอแนวทางส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับวัยรุ่นว่า ควรให้วัยรุ่นมีโอกาสได้เข้าไปปฏิบัติกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือชุมชน ได้รับประสบการณ์จากสถานการณ์จริง และกระตุ้นให้วัยรุ่นเกิดความตระหนักเกี่ยวกับบทบาทของตนเองในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า กระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนด้านการยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน (commitment) และ การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน (in-depth exploration) ส่งผลต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของบุคคลในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ผลการศึกษากการวัดเอกลักษณ์แห่งตนที่มีพื้นฐานแนวคิดจากทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมของ Erikson ทั้งหมดทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า วิธีการวัดด้านเอกลักษณ์แห่งตนสามารถทำได้อย่างน้อย 3 วิธี คือ 1) วัดที่สถานภาพทางเอกลักษณ์แห่งตนตามแนวคิดของ Marcia 2) วัดที่รูปแบบของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนตามแนวคิดของ Berzonsky และ 3) วัดที่กระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนจากโมเดลเอกลักษณ์แห่งตน 3 องค์ประกอบตามแนวคิดของ Crocetti และคณะ ผู้วิจัยเชื่อว่ามนุษย์มีความสามารถในการพัฒนาตนเองในทางบวกได้ถ้าเขาได้รับการชี้แนะส่งเสริมให้ตระหนักถึงศักยภาพและความสามารถของตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดการวัดเอกลักษณ์แห่งตนของ Berzonsky (1989) กับ Crocetti และคณะ (2008) ที่ว่าการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับเวลา ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อม เอกลักษณ์แห่งตนสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ วัยรุ่นที่สามารถบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนได้ก่อนย่อมส่งผลทำให้เขามีวุฒิภาวะและมีความพร้อมในการก้าวเข้าสู่พัฒนาการในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นได้ก่อน ส่วนวัยรุ่นที่ยังสงสัยในความเป็นตัวเดิมนั้น ถ้าได้รับการชี้แนะแนวทางและการช่วยเหลือที่เหมาะสมจากบุคคลที่เกี่ยวข้องก็สามารถช่วยทำให้เขาสามารถเปลี่ยนแปลงเอกลักษณ์แห่งตนได้ในภายหลัง ทั้งนี้ คุณลักษณะของประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นบุคคลที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายอายุ 17-21 ปี ตรงกับพัฒนาการขั้นที่ 5 ตามทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมของ Erikson ส่งผลให้พัฒนาการตามธรรมชาติของประชากรในการวิจัยครั้งนี้จะประกอบด้วยบุคคลที่บรรลุในเอกลักษณ์แห่งตนและบุคคลที่ยังสับสนในเอกลักษณ์ (identity vs role confusion) เนื่องจากคำถามในการวิจัยไม่ได้เน้นที่การศึกษาเพื่อระบุประเภทสถานภาพทางเอกลักษณ์แห่งตนหรือรูปแบบการรู้คิดที่ส่งผลต่อเอกลักษณ์แห่งตนของประชากร ดังนั้น เพื่อให้ทราบภาพรวมของการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนในวัยรุ่นตอนปลายว่าส่งผลต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นอย่างไร ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนของ Crocetti และคณะ (2008) และ Crocetti และคณะ (2012) มาประเมินเอกลักษณ์แห่งตนที่ส่งผลต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของวัยรุ่นตอนปลาย มีองค์ประกอบใน 3 ด้าน ดังนี้ 1) การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน (commitment) 2) การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน (in-depth exploration) และ 3) การทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน (reconsideration of commitment) และกำหนดโมเดลการวัดองค์ประกอบเอกลักษณ์แห่งตนสำหรับการวิจัยดังภาพประกอบ 3 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 3 โมเดลการวัดองค์ประกอบเอกลักษณ์แห่งตน

การศึกษาที่ 2

โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยืดหยุ่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ตอนที่ 1 ทฤษฎีการเรียนรู้ รูปแบบการสอน และการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมความยืดหยุ่นในความเป็นพลเมือง

1.1 ความสำคัญในการส่งเสริมความยืดหยุ่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ช่วงเวลาแห่งการเป็นวัยรุ่นถือเป็นช่วงเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญของชีวิต ทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมของ Erikson กล่าวว่าวัยรุ่นต้องค้นหาความเป็นตัวเองหรือเอกลักษณ์แห่งตน ถ้าวัยรุ่นเกิดการสับสนในบทบาทจะทำให้เกิดภาวะวิกฤตที่ส่งผลทำให้เขาไม่สามารถบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนได้ ปัญหาดังกล่าวอาจเกิดจากการที่วัยรุ่นขาดผู้ชี้แนะแนวทาง การไม่รู้วิธีการที่จะทำให้รู้จักและเข้าใจตนเอง การเกิดความสับสนในการรับรู้ภาพพจน์เกี่ยวกับตนเอง หรือการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการค้นหาตนเอง (สมร ทองดี, 2531: 137) ทั้งนี้ช่วงเวลาแห่งการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 12-25 ปี เป็นช่วงเวลาที่วัยรุ่นกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา (ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2549: 118) ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาการทางด้านบวกให้กับวัยรุ่น Eccles และ Gootman (2002 as cited in Benson et al., 2006: 909) เสนอหลักการส่งเสริมให้เยาวชนเกิดการพัฒนาในเชิงบวก (positive youth development: PYD) 4 ประการ ดังนี้ 1) การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย ได้แก่ การส่งเสริมด้านสุขนิสัยที่ดี 2) การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ได้แก่ การส่งเสริมด้านทักษะชีวิต 3) การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านจิตใจและอารมณ์ ได้แก่ การส่งเสริมด้านทักษะในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และ 4) การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคม ได้แก่ การส่งเสริมด้านความยืดหยุ่นในความเป็นพลเมือง จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมคุณลักษณะด้านความยืดหยุ่นในความเป็นพลเมืองถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการทำให้วัยรุ่นเกิดการพัฒนาในด้านบวก และยังมีความสอดคล้องกับนโยบายของประเทศที่ต้องการพัฒนาคุณลักษณะด้านความเป็นพลเมืองให้กับประชาชน ดังจะเห็นได้จากการจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561 ของคณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดีของประชาชนตั้งแต่ในระดับครอบครัว จนกระทั่งถึงในระดับพลเมืองที่ดีของโลก (ทัศนวัลย์ เนียมบุบผา, 2554: 4) ความยืดหยุ่นในความเป็นพลเมืองนอกจากทำให้เยาวชนพัฒนาคุณลักษณะภายในตนด้านการเสียสละเพื่อผู้อื่น การมี

ความเห็นอกเห็นใจ การคำนึงถึงความเป็นอยู่ที่ดีของผู้อื่น และการปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมแล้ว เยาวชนที่มีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองยังตระหนักถึงรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความสนใจที่จะแก้ปัญหาและเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนและสังคมด้วย (Lenzi et al., 2013: 45) คุณลักษณะที่เกิดจากความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึง “การเป็นผู้กระทำ” สอดคล้องกับความเป็นพลเมืองในความหมายใหม่กล่าวคือ เป็นการเปลี่ยนจากการเป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่งและการยอมรับอำนาจทางการเมืองอย่างเป็นทางการกลายเป็นพลเมืองที่ผู้กระทำ มีจิตสาธารณะ สร้างประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบและพร้อมเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (วิชัย ต้นศิริ, 2551 อ้างถึงใน ทิพย์พาพร ต้นดิสุนทร, 2554: 5-6)

นอกจากนี้ ดุจเดือน พันธุมนาวิน (2551: 108) ทำการศึกษารวบรวมงานวิจัยในหัวข้อเกี่ยวกับพฤติกรรมพลเมืองดีแล้วพบว่า ยังไม่ค่อยมีงานวิจัยเชิงทดลองเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมพลเมืองดีในประเทศไทยที่มากพอ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเรื่องความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง โดยหาว่าองค์ประกอบของตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่สอดคล้องกับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายเป็นอย่างไร รวมทั้งวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายตามองค์ประกอบที่พบนั้น การวิจัยกึ่งทดลองที่มีกลุ่มควบคุมมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลองสามารถใช้เพื่อตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรมที่ส่งผลต่อตัวแปรที่ต้องการศึกษาได้ (สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2561) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายขึ้น สอดคล้องกับ Crocetti และคณะ (2012: 531) ที่สนับสนุนให้มีการศึกษาโปรแกรมที่เน้นการพัฒนาทางปัญญาเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง และ Crocetti และคณะ (2014: 1825) ที่เสนอแนะให้ศึกษาโปรแกรมเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองผ่านเอกลักษณ์แห่งตน ทั้งนี้ Benson และคณะ (2006: 910) ได้เสนอหลักการทำโปรแกรมที่สามารถพัฒนาเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพไว้ 3 ประการคือ 1) ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งผลทำให้เกิดการพัฒนาในตัวเยาวชน 2) ควรมีการเพิ่มทักษะและความสามารถผ่านการให้เยาวชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมหรือทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในบริบททางด้านสังคม 3) ควรเปิดโอกาสให้เยาวชนได้ฝึกหัดและได้ใช้ความสามารถของตนเองในการเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อทำการเปลี่ยนแปลงแก้ไขเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบริบททางสังคมของพวกเขาด้วยตนเอง หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยมที่ให้น้ำหนักในการพัฒนาที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำแนวคิด

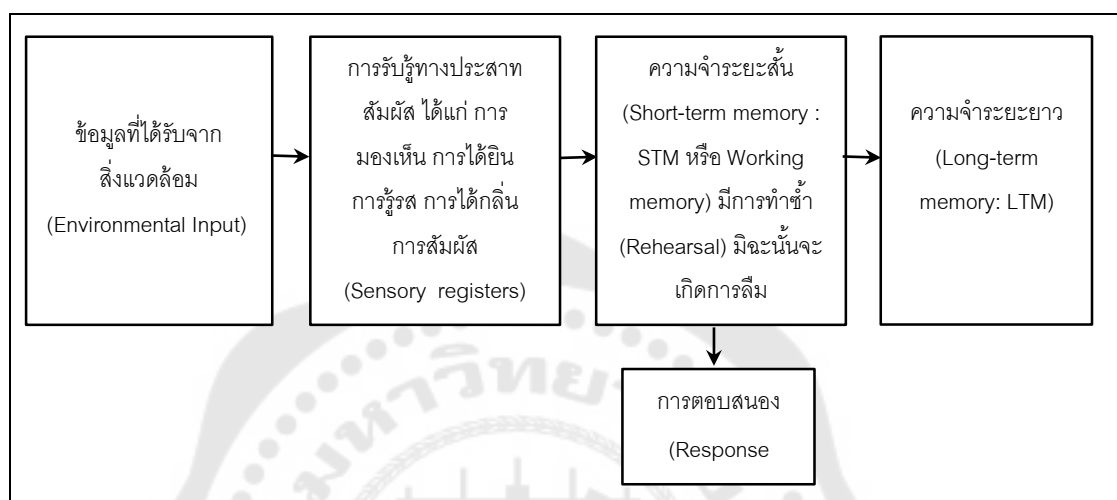
ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยมมาใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ รูปแบบการสอน และการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดขึ้นเมื่อมนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สิริออร์ วิชชาวุธ (2554: 2) อธิบายความหมายของการเรียนรู้ว่าเป็นการที่มนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากที่เคยทำไม่ได้เป็นทำได้ หรือจากที่เคยไม่รู้เป็นรู้และจะเป็นไปอย่างค่อนข้างถาวร เช่นเดียวกับปริชา วิหคโต (2557: 7) อธิบายว่าพฤติกรรมอันเกิดจากการเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญและไม่ได้เกิดขึ้นตามวุฒิภาวะหรือสัญชาตญาณ แต่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการที่มนุษย์มีประสบการณ์ซ้ำ ๆ กันในสถานการณ์นั้น จึงสรุปได้ว่า การที่มนุษย์มีประสบการณ์ซ้ำ ๆ กันในสถานการณ์หนึ่งจนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างค่อนข้างถาวรจากที่เคยทำไม่ได้เป็นทำได้หรือจากที่เคยไม่รู้เป็นรู้ ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ได้เกิดขึ้นอย่างบังเอิญหรือเป็นไปตามสัญชาตญาณก็จะถือได้ว่ามนุษย์เกิดการเรียนรู้ขึ้นแล้วนั่นเอง

การเรียนรู้ของมนุษย์สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ สิริออร์ วิชชาวุธ (2554) อธิบายทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยจัดออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) การเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม 2) การเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม 3) การเรียนรู้โดยมุ่งเน้นสรีระ และ 4) การเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มมนุษยนิยม ได้แก่ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Hierarchy of Needs) ของ Maslow ทฤษฎีการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitation Theory) ของ Roger และทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) ของ Kolb ทฤษฎีการเรียนรู้ทั้ง 4 กลุ่มอธิบายเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์โดยมีหลักการสำคัญที่แตกต่างกัน คือ ทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยม อธิบายการเรียนรู้ว่าเริ่มจากการที่มีสิ่งเร้า (stimulus) มากระตุ้นให้มนุษย์ทำการตอบสนอง (response) โดยจะแสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอกที่ผู้อื่นสังเกตเห็นได้ ขณะที่ทฤษฎีกลุ่มปัญญานิยม อธิบายการเรียนรู้ของมนุษย์ว่าเป็นกระบวนการในสมอง ถือเป็นพฤติกรรมภายในหรือกล่องดำที่ผู้อื่นไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง หรือเรียกว่า กระบวนการทางปัญญา เช่น การรับรู้ การจำ การวิเคราะห์ หรือการตัดสินใจที่ส่งผลให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมภายนอกให้ผู้อื่นสามารถสังเกตเห็นได้ออกมา (ปริชา วิหคโต, 2557: 8) สำหรับทฤษฎีกลุ่มมุ่งเน้นสรีระ เน้นที่การศึกษาเกี่ยวกับสมองและการทำงานของสมอง เพื่ออธิบายการเรียนรู้โดยมุ่งอธิบายกระบวนการเก็บและประมวลผลข้อมูลของสมองดังภาพประกอบ 4 สุดท้าย ทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยม ถือหลักการสำคัญว่ามนุษย์สามารถพัฒนาระดับความสามารถของตนเองให้สูงขึ้นได้ เนื่องจากมนุษย์มีศักยภาพและมนุษย์ไม่ได้อยู่ภายใต้เงื่อนไขผลกรรม

มนุษย์มีอิสระและแสวงหาหนทางสร้างสรรค์ในการที่จะทำให้ตนเองมีจิตสำนึกและพุทธิเชาว์ปัญญา (wisdom) ตามวิถีทางของตน หลักการเรียนรู้ดังกล่าวทำให้เกิดการเน้นที่ผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลางในการเรียนรู้ (สิริอร วิชชาวุธ, 2554: 271)

ภาพประกอบ 4 กระบวนการเก็บและประมวลผลข้อมูลของสมอง

ที่มา: โมเดลความจำของ Atkinson และ Shiffrin (1968 อ้างถึงใน Sternberg & Sternberg, 2009: 194)

การสร้างพฤติกรรมใหม่และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ สามารถทำได้โดยใช้หลักการปรับพฤติกรรมเป็นเครื่องมือทางด้านการเรียนรู้ที่ใช้ช่วยเหลือบุคคลให้สร้างพฤติกรรมใหม่ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน หรือเพื่อให้เพิ่มพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอยู่แล้วให้เกิดมากขึ้น หรือเพื่อให้คงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้คงอยู่ตลอดไป หรือเพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้น้อยลงหรือหมดไป (ปรีชา วิหคโต, 2557: 14) Kalish (1981 อ้างถึงใน ประทีป จินฉิ่ง, 2540: 9-10) ให้ความหมายของการปรับพฤติกรรมว่าเป็นการนำเอาหลักการแห่งพฤติกรรมเป็นหลักการที่ครอบคลุมทั้งแนวคิดทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้ การวางเงื่อนไข และแนวคิดทางจิตวิทยาต่าง ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์มาประยุกต์ใช้เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมอย่างมีระบบ ทั้งนี้ ในกรณีที่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมได้เราสามารถจัดกระทำโดยการเปลี่ยนแปลงที่พฤติกรรมได้โดยตรง แต่ในกรณีที่ไม่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมได้ เราต้องจัดกระทำโดยการเปลี่ยนที่ความรู้สึก (feeling) หรือเปลี่ยนที่การรู้คิด (cognition) เพื่อให้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง

พฤติกรรม Krahwahl, Bloom และ Masia (Bloom, 1956 อ้างถึงใน ทิศนา แชมณี, 2550: 237-239) นำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรม จากการจัดลำดับขั้นการเรียนรู้ไว้ 5 ขั้น ดังนี้ 1) ขั้นการรับรู้ (receiving or attending) หมายถึงการที่ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมที่ต้องการจะปลูกฝังในตัวผู้เรียน 2) ขั้นการตอบสนอง (responding) หมายถึงการที่ผู้เรียนได้รับรู้และเกิดความสนใจในค่านิยมนั้นแล้วได้ตอบสนองในแบบใดแบบหนึ่ง 3) ขั้นการเห็นคุณค่า (valuing) หมายถึงขั้นที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับค่านิยมนั้นแล้วเกิดการเห็นคุณค่าในค่านิยมนั้นทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น 4) ขั้นการจัดระบบ (organization) หมายถึงขั้นที่ผู้เรียนรับค่านิยมที่ตนเห็นคุณค่านั้นเข้ามาอยู่ในระบบค่านิยมของตน 5) ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (characterization) หมายถึงขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมที่ตนรับมาอย่างสม่ำเสมอและทำจนเป็นนิสัย แนวคิดดังกล่าวเน้นใช้เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่าการสร้างหรือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์สามารถปรับได้ที่พฤติกรรม ความรู้สึก และกระบวนการทางปัญญา นอกจากนี้ การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมก็สามารถส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้อีกด้วย

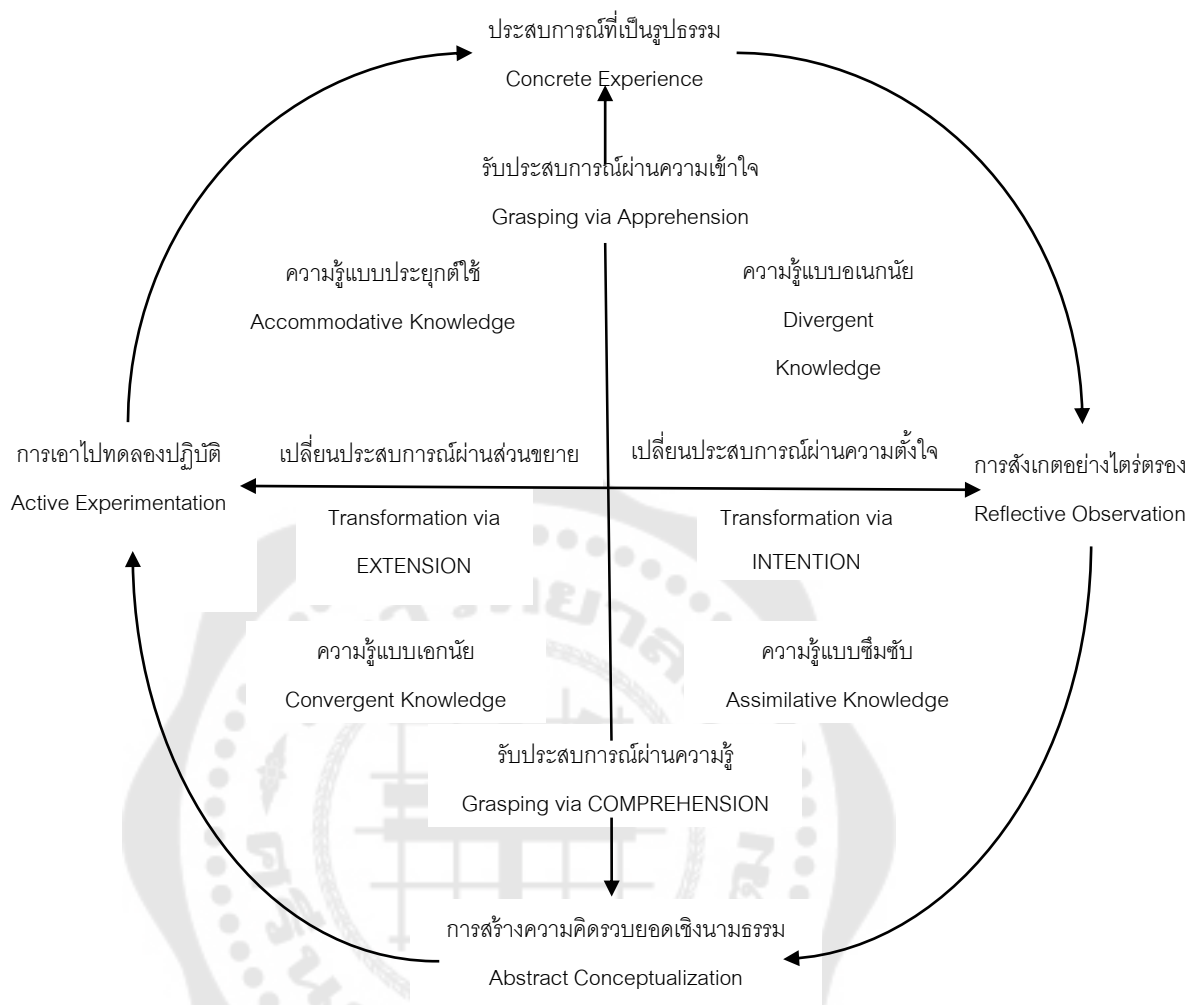
สำหรับขั้นตอนการดำเนินการปรับพฤติกรรมเพื่อ สร้าง เพิ่ม หรือคงพฤติกรรมที่พึงประสงค์และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เรียกว่า โปรแกรม (ปรีชา วิหคโต, 2557: 33) ประทีป จินนี (2540: 273) อธิบายความหมายของโปรแกรมว่าเป็นกระบวนการผสมผสานองค์ความรู้ต่าง ๆ ในเรื่องการปรับพฤติกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขและพัฒนาพฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการเปลี่ยนแปลงโดยมีขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาพฤติกรรมปัญหาที่เกิดขึ้น 2) พิจารณาถึงสาเหตุของพฤติกรรมปัญหา 3) กำหนดพฤติกรรมเป้าหมาย 4) สังเกตและบันทึกพฤติกรรมเป้าหมาย 5) วิเคราะห์พฤติกรรม 6) เลือกเทคนิคการปรับพฤติกรรม 7) กำหนดเงื่อนไขการปรับพฤติกรรม 8) ดำเนินการตามโปรแกรม 9) ประเมินผลโปรแกรม และ 10) การทำให้พฤติกรรมเป้าหมายคงอยู่ การวิจัยในครั้งนี้ใช้หลักการจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ซึ่งเป็นทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยมเป็นพื้นฐาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential Learning Theory)

กับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

Kolb (1984) นำเสนอทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์จากการผสมผสานแนวคิดของ John Dewey, Kurt Lewin และ Jean Piaget โดยอธิบายว่า ประสบการณ์ถือเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ไม่ใช่ทางเลือกที่สามนับจากทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยมและทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม แต่ทฤษฎี

การเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เป็นการบูรณาการภาพรวมของการเรียนรู้ที่ผสมผสานกันระหว่าง ประสบการณ์ การรับรู้ กระบวนการทางปัญญา และพฤติกรรม การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านการแปลความหมายที่ได้รับจากประสบการณ์นั่นเอง Kolb นำเสนอกระบวนการและโครงสร้างของการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์โดยอธิบายว่า กระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เป็นวงจร 4 ขั้นตอนตามภาพประกอบ 5 เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนไป 4 แบบ ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (concrete experience) 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น (reflective observation) 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม (abstract conceptualization) และ 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติ (active experimentation) ทั้งนี้ การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมกับการสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม และ การเอาไปทดลองปฏิบัติกับการสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น เป็นมิติที่แตกต่างกันอยู่ 2 คู่ โครงสร้างของกระบวนการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับ การเคลื่อนย้ายเปลี่ยนแปลงระหว่างรูปแบบการเรียนรู้ทั้ง 4 กับวิธีการแก้ปัญหาทางด้านตรรกะของการปรับเปลี่ยนไปเหล่านั้น

ภาพประกอบ 5 วงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของ Kolb

ที่มา: Kolb (1984: 42)

จากภาพประกอบ 5 มิติคู่แรก การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรมกับการได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมเป็นกระบวนการในการรับประสบการณ์ที่ต่างกัน การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรมเป็นการตีความแนวคิดหรือการแสดงสัญลักษณ์ที่เรียกว่า ความรู้ (comprehension) ขณะที่การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เป็นการรับประสบการณ์ที่สัมผัสได้หรือรู้สึกได้โดยตรงเรียกว่า ความเข้าใจ (apprehension) ส่วนการเอาไปทดลองปฏิบัติกับการสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น เป็นมิติด้านการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้นเป็นการไตร่ตรองสะท้อนประสบการณ์จากภายในตนเรียกว่า

ความตั้งใจ (intention) ขณะที่การเอาไปทดลองปฏิบัติ เป็นการนำประสบการณ์ไปปรับใช้กับโลกภายนอกเรียกว่า ส่วนขยาย (extention) มิติด้านการรับและการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์จะก่อให้เกิดความรู้ (knowledge) ใน 4 รูปแบบ ดังนี้ รูปแบบที่ 1 ประสบการณ์ที่ได้จากความเข้าใจ (apprehension) และโดนสะท้อนประสบการณ์ด้วยความตั้งใจ (intention) กลายเป็นความรู้แบบอเนกนัย (divergent knowledge) รูปแบบที่ 2 ประสบการณ์ที่ได้จากความรู้ (comprehension) และโดนสะท้อนด้วยความตั้งใจ (Intention) จะเป็นความรู้แบบซึมซับ (assimilative knowledge) รูปแบบที่ 3 ประสบการณ์ที่ได้จากความรู้ (comprehension) และโดนสะท้อนประสบการณ์ด้วยส่วนขยาย (extention) จะเป็นความรู้แบบเอกนัย (convergent knowledge) และรูปแบบที่ 4 ประสบการณ์ที่ได้จากความเข้าใจ (apprehension) และโดนสะท้อนประสบการณ์ด้วยส่วนขยาย (extention) เป็นความรู้แบบประยุกต์ใช้ (accommodative knowledge)

จากวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของ Kolb สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้เกิดจากการที่บุคคลได้รับประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม แล้วบุคคลก็ทำการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์นั้นด้วยการคิดพิจารณาอย่างไตร่ตรองจนเกิดเป็นความคิดรวบยอดเชิงนามธรรมที่บุคคลสามารถนำความคิดนั้นมาประยุกต์ใช้ได้ สถานการณ์จริง ก่อให้เกิดเป็นประสบการณ์ใหม่และเข้าสู่วงจรเรียนรู้รอบใหม่ต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ ทั้งนี้ หลักการเรียนรู้ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับสภาวะการณ์ของโลกปัจจุบัน กล่าวคือ วิธีการเข้าถึงความรู้ที่มีอยู่อย่างมากมายในปัจจุบันทำให้รูปแบบการเรียนการสอนไม่ได้มีแค่แบบที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง ความสำคัญทั้งหมดในการเรียนรู้ การที่องค์ความรู้ต่าง ๆ ต้องมาจากแค่จากผู้สอน การใช้วิธีการเรียนรู้แบบท่องจำ และการจำกัดให้อาณาเขตการเรียนรู้อยู่แค่ในชั้นเรียนอาจทำให้เกิดข้อเสียเปรียบกลายเป็นความอ่อนแอทางปัญญาที่ส่งผลทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนคิดไม่เป็นหรือทำไม่เป็น ดังนั้น จึงควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ที่ลดการเรียนในห้องเรียนลงแล้วเพิ่มความหลากหลายในการเรียนด้วยการสัมผัสความจริงจากการทำกิจกรรมหรืองานกลุ่ม มีการฝึกผู้เรียนให้รู้จักแก้ปัญหา ฝึกคิด และฝึกการค้นคว้าหาความรู้ (ประเวศ วะสี, 2539: 77-78) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของการทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดของ Kolb ถือเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเนื่องจากผู้เรียนจะได้ปฏิบัติจริงและร่วมเรียนรู้ตลอดกระบวนการ หลักสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์คือการต้องกระตุ้นผู้เรียนให้สามารถทำการสะท้อนความคิดเกี่ยวกับประสบการณ์จากการกระทำออกมาเพื่อพัฒนาความคิด เจตคติ และทักษะใหม่ ๆ (ปิยวัชร สุทธิวินิช, สมชาย เทพแสง และสมบุญ นูรศิริรักษ์, 2558: 54) ทำให้ข้อควรคำนึงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยอาศัย

ประสบการณ์คือการสะท้อนความคิดซึ่งเป็นการแสดงการรับรู้ตามประสบการณ์ของผู้เรียนที่อาจมีความแตกต่างกันในแต่ละคน ดังนั้น ในการจัดการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ผู้สอนจึงต้องคำนึงถึงรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีแตกต่างกันด้วย อภิรักษ์ อนุชาน (2553: 56) อธิบายตัวบ่งชี้สำหรับผู้สอนในการจัดการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์มีดังนี้ 1) ผู้สอนควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง 2) ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดและอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ประสบมา 3) ผู้เรียนมีการสร้างความคิดรวบยอด หลักการ หรือสมมติฐานจากประสบการณ์ที่ได้รับ 4) ผู้เรียนนำความคิดรวบยอด หลักการ หรือสมมติฐานต่าง ๆ ไปทดลองใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ 5) ผู้สอนติดตามผลและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนผลการทดลองหรือประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อขยายขอบเขตการเรียนรู้หรือปรับเปลี่ยนความคิด 6) ผู้สอนมีการวัดและประเมินผล ทิศนา แขมณี (2551: 10-12) ได้นำเสนอการสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential learning based instruction) โดยพัฒนาจากลีลาการเรียนรู้และลักษณะการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Kolb ดังตาราง 4 ต่อไปนี้

ตาราง 4 สีลาการเรียนรู้ ลักษณะการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ Kolb

สีลาการเรียนรู้	ลักษณะของการเรียนรู้	สีลาการสอน
1. สีลาการเรียนรู้แบบไดเวอร์เจนต์ (divergent)	เรียนรู้จากการสัมผัสและการสอบถาม การแสวงหาข้อมูล ความรู้และประสบการณ์ใหม่ เพื่อนำมาคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองหาแนวคิดและทางเลือกที่หลากหลาย	การสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential learning based instruction) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้รูปแบบการเรียนรู้ทั้ง 4 แบบ มีขั้นตอนดังนี้ 1) การจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมได้สัมผัส สังเกต หรือทำการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายจากประสบการณ์นั้นด้วยตนเอง
2. สีลาการเรียนรู้แบบซีมิซิฟ (assimilative)	เรียนรู้จากการศึกษารวบรวมข้อมูลและการทำงานกับความคิดเชิงนามธรรม ชอบการคิดไตร่ตรอง การสร้างทฤษฎีหรือหลักการจากประสบการณ์	2) การอภิปรายสะท้อนความคิด เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ผ่านการสะท้อนความรู้สึกรหรือความคิดเห็น วิเคราะห์หรือ อภิปรายสิ่งที่ได้จากประสบการณ์นั้น
3. สีลาการเรียนรู้แบบคอนเวอร์เจนต์ (convergent)	เรียนรู้จากการคิดและการกระทำ ชอบการวางแผนคิดการแก้ปัญหา การลงมือปฏิบัติเพื่อหาคำตอบเดียวที่ถูกต้อง	3) การสร้างความคิดรวบยอด เพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันคิด เชื่อมโยงประเด็นการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์สรุปเป็นความคิดรวบยอด
4. สีลาการเรียนรู้แบบประยุกตืใช้ (accommodative)	เรียนรู้จากการลงมือทำและการเข้าไปมีส่วนร่วมหรือการรับประสบการณ์ที่หลากหลาย ชอบการทำ การทดลองและการแก้ปัญหาด้วยการปฏิบัติจริง	4) การนำความรู้ไปทดลองประยุกตืใช้ เพื่อให้ผู้เรียนนำความคิดรวบยอดที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการสอนที่ขยายขอบเขตการเรียนรู้จากสถานศึกษาออกไปสู่ชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้จากในชั้นเรียนออกไปประยุกตืใช้ในสถานการณ์จริงเพื่อบริการสังคม ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนในชั้นเรียนมากยิ่งขึ้นและยังเป็นการช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม รูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวเรียกว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม หรือ Service learning มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service learning)

การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมมีพื้นฐานจากหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Pritchard & Whitehead, 2004: 10-11; ซวาลา เวชยันต์, 2544: 38) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาผู้เรียนเป็นหลัก ผ่านการให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการเรียนในชั้นเรียนไปใช้ปฏิบัติจริงเพื่อช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน วิธีการเรียนการสอนรูปแบบนี้สามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองได้ การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้เพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ตรงกับความต้องการหรือความจำเป็นของสังคม ส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพความเป็นจริงของสังคม เกิดประสบการณ์ตรง มีการต่อยอดความรู้ ได้แก้ปัญหาในสถานการณ์จริง ก่อให้เกิดความชัดเจนมากกว่าแค่การเรียนอยู่แต่ในชั้นเรียน การที่ผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์ของการเป็นพลเมืองจะทำให้ผู้เรียนรับรู้บทบาทการเป็นสมาชิกของชุมชนอย่างผู้มีความรู้ ความคิด และตระหนักในบทบาทความรับผิดชอบในการร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง (ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ, 2548: 62-64) สอดคล้องกับ Hughes, Welsh, Mayer, Bolay และ Southard (2009) พบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาการเรียนเพิ่มมากขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนเพิ่มขึ้น (Mpofo, 2007; Warren, 2012) และทำให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ (Bringle, Hatcher, & Muthiah, 2010; Yeh, 2010) Diaz และ Perrault (2010) พบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในด้านปัญญา ความรู้สึก และพฤติกรรม กล่าวคือทำให้ผู้เรียนมีความรู้ มีกระบวนการทางความคิดที่ซับซ้อน มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีทักษะการติดต่อสื่อสาร และมีการวางแผนเข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านพลเมืองเพิ่มมากขึ้น สรุปว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเป็นการจัดรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ที่ส่งผลทำให้ผู้เรียน เกิดการพัฒนาทางด้านวิชาการในแง่ของการมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาเรียนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มมากขึ้น อีกทั้ง ยังทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านส่วนตัวและสังคมในทิศทางบวกด้วย

ความหมายของการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม

Bringle และ Hatcher (1995: 112) ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมว่าเป็นการจัดประสบการณ์ทางการศึกษาตามหลักสูตรผ่าน 1) การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมที่ตอบสนองของความต้องการของชุมชน 2) การให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดเกี่ยวกับผลจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมนั้นว่าทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาเรียนและเกิดการพัฒนาด้านความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองอย่างไรบ้าง

Kaye (2004: 9) อธิบายว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมคือวิธีการสอนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน เป็นการนำการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนมาใช้ผ่านการปฏิบัติจริงเพื่อตอบสนองต่อความต้องการตามสภาพจริงของชุมชน ผ่านกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดริเริ่มและได้สะท้อนความคิดเกี่ยวกับประสบการณ์จากการทำกิจกรรมบริการสังคม รวมทั้งต้องมีการนำเสนอทักษะและความรู้ที่ได้ด้วย

ทิสนา แคมมณี (2550: 132) ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมว่าเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการเข้าไปมีประสบการณ์ในการบริการสังคม

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม หมายถึง กระบวนการจัดเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่ได้จากการเรียนในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้เพื่อปฏิบัติบริการสังคมในสถานการณ์จริง ส่งผลทำให้ผู้เรียนเห็นภาพรวมและเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาเรียนได้ชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้เรียนยังได้สัมผัสประสบการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริง ได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเอง ได้เห็นความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างตนเองกับชุมชน รวมทั้งทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านพลเมือง ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมมีความแตกต่างจากกิจกรรมอาสาสมัคร (community service) กิจกรรมที่ผู้เรียนทำในการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเกิดจากความสนใจของผู้เรียนโดยผู้เรียนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทั้งหมด และผู้เรียนต้องทำการสะท้อนความคิดเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากชั้นเรียนกับสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมบริการสังคม รวมทั้งต้องมีการประเมินผลการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือรายวิชา ไม่ใช่จากผลสำเร็จของกิจกรรมบริการสังคม (Kaye, 2004)

แนวคิดและขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม

การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการศึกษาพบว่า การอธิบายแนวคิดพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมสามารถใช้แนวคิดของ John Dewey นักการศึกษาชาวอเมริกันที่มีมุมมองต่อ

การศึกษาในฐานะกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ ส่งผลให้เกิดความเป็นพลเมืองดี ความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน และประชาธิปไตย (Speck & Hope, 2004: 4; Mutari et al., 2013) ทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของ Kolb (Pritchard & Whitehead, 2004: 10-11; ชวลา เวชยันต์, 2544: 38) แนวคิดการสร้างจิตสำนึกของ Paulo Freire (Mutari et al, 2013; ชวลา เวชยันต์, 2544: 36-37) แนวคิดปรัชญาปฏิรูปนิยมของ Brameld (ชวลา เวชยันต์, 2544) และกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Social process learning) (Pritchard & Whitehead, 2004: 11-12) สรุปได้ว่า การใช้แนวคิดเพื่ออธิบายการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมขึ้นอยู่กับผู้ที่ศึกษา เนื่องจากไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เพียงแค่แนวคิดเดียว นอกจากนี้พบว่า ไม่มีการกำหนดขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมไว้เป็นรูปแบบที่ตายตัว โดยรวมพบว่าการกำหนดขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย แต่มีสาระสำคัญร่วมกัน คือการให้ผู้เรียนสะท้อนความคิด (reflection) ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การสะท้อนความคิดถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ตัวอย่างขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมมีดังต่อไปนี้

ชวลา เวชยันต์ (2544) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม โดยกำหนดเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเป็นองค์ประกอบย่อยประกอบด้วย การเรียนวิชาการ การทำกิจกรรมบริการสังคม การไตร่ตรอง การประเมินและแสดงผลงาน

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2544: 144) ยกตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมว่าประกอบด้วยขั้นเตรียมการ (preparation) ขั้นปฏิบัติการ (implementation) และขั้นพิจารณา (reflection)

ทิสนา เขมมณี (2550: 132) อธิบายขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมว่า ผู้เรียนจะต้องสำรวจความต้องการของชุมชน วางแผนกิจกรรม ลงมือปฏิบัติ แล้วนำประสบการณ์ที่ได้รับมาพิจารณาไตร่ตรองจนกระทั่งเกิดความคิดรวบยอด

Close Up Foundation และ Constitutional Right Foundation Chicago (อ้างถึงใน ศิริวัฒน์ ปัญจศุภวงศ์, 2551: 23) กำหนดขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ได้แก่ 1) การเตรียมการระดมชุมชน สำรวจชุมชน 2) การเลือกปัญหาที่สนใจ และสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา ทำการสำรวจรายละเอียดของปัญหาและเตรียมทักษะที่จำเป็น 3) การศึกษานโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจ 4) การปฏิบัติกิจกรรม

วางแผนกิจกรรมแล้วปฏิบัติตามแผน 5) ไตร่ตรอง ประเมิน และกิจกรรมแสดงผลงาน โดยทำการ ไตร่ตรองและบันทึก ประเมินผล สรุปผลและเผยแพร่ผลงาน

Kaye (2004: 11-18) นักการศึกษาชาวอเมริกันมีประสบการณ์ด้านการจัดการ เรียนรู้ด้วยการบริการสังคมร่วมกับโรงเรียนในระบบการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาหลายแห่ง รวมทั้งกับโรงเรียนนานาชาติที่ดำเนินการสอนด้วยระบบ IB world schools หรือ International Baccalaureate มีผู้เรียนตั้งแต่อายุ 3 ถึง 19 ปี ปัจจุบันมีโรงเรียนระบบ IB ตั้งอยู่ใน 150 ประเทศ ทั่วโลกเป็นจำนวนรวมทั้งสิ้นประมาณ 5,000 โรงเรียน (International Baccalaureate: 2018) กำหนดกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นสำรวจ (investigation) หมายถึง การสำรวจความต้องการของชุมชน เริ่มจากการกำหนดความหมายและขอบเขตของชุมชน จากนั้นจึงเข้าไปทำการศึกษาและสำรวจสภาพ ของชุมชน รวมทั้งทำการสำรวจว่าผู้เรียนที่เข้าร่วมในกิจกรรมมีความรู้ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และทักษะอะไรบ้าง

2. ขั้นเตรียมการและวางแผน (preparation and planning) หมายถึง การระบุ ปัญหาของชุมชน รวมทั้ง การค้นหาแนวทางในการนำความรู้ ความสามารถ ความถนัด และทักษะ ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้จริงเพื่อบริการชุมชน ผู้เรียนวางแผนการ ดำเนินกิจกรรมบริการสังคมเริ่มจากการเขียนเค้าโครงสำหรับการทำงาน มีรายละเอียด ประกอบด้วยแนวคิด วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการ ขั้นตอน ระยะเวลา จำนวนผู้ทำกิจกรรม ทรัพยากรที่ต้องใช้ในการทำกิจกรรม ความรู้ความสามารถและทักษะที่ต้องใช้สำหรับการทำ กิจกรรม วิธีการประเมินผลกิจกรรมในขั้นตอนนี้ ผู้เรียนต้องทำการระบุประเภทกิจกรรมบริการ สังคมซึ่งมี 4 ประเภท ได้แก่

2.1 กิจกรรมบริการสังคมโดยตรง (direct service) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียน ปฏิบัติการบริการสังคมภายในชุมชนด้วยตนเอง เช่น การเข้าไปสอนหนังสือให้ผู้ล้าภัย การไปปลูก ป่าชายเลน

2.2 กิจกรรมบริการสังคมโดยอ้อม (indirect service) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียน ไม่จำเป็นต้องออกไปปฏิบัติการบริการสังคมภายในชุมชนโดยตรง แต่กิจกรรมนั้นต้องก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อชุมชน เช่น การจัดหาของเล่นหรือหนังสือเพื่อนำไปบริจาคให้กับเด็กกำพร้า การ รวบรวมเสื้อผ้าสิ่งของเครื่องใช้เพื่อบริจาคให้กับผู้ประสบภัย

2.3 กิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ (advocacy) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วย เป็นกระบอกเสียงให้กับชุมชน กิจกรรมประเภทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักหรือเพื่อ

ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหว ผู้เรียนต้องทำหน้าที่เป็นบุคคลที่พูดแทนชุมชน เช่น การเขียนจดหมาย หรือออกไปพูดในที่สาธารณะเพื่อชุมชน

2.4 กิจกรรมการทำวิจัย (research) เป็นกิจกรรมการทำวิจัยอย่างเป็นทางการ ผู้เรียนต้องทำการศึกษารวบรวม และรายงานผลข้อมูลในประเด็นที่ชุมชนกำลังให้ความสนใจ ผ่านวิธีการศึกษาอย่างเป็นทางการจากการสำรวจ การทดลอง หรือการสัมภาษณ์ เช่น ผู้เรียนเอน้ำหรือดินในชุมชนไปทำการวิจัย การสำรวจความเร็วของรถยนต์ที่แล่นผ่านหน้าโรงเรียน การสร้างแบบสำรวจทางด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ คำว่า ชุมชน จะต้องถูกจำกัดความและกำหนดขอบเขตด้วยตัวผู้เรียนเอง

3. ขั้นดำเนินการ (action) หมายถึง การที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมที่ได้ออกแบบไว้ในสถานการณ์จริง

4. ขั้นสะท้อนความคิด (reflection) หมายถึง การให้ผู้เรียนทำการคิดพิจารณาไตร่ตรองเพื่อทบทวนว่าประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ความคิด อารมณ์ความรู้สึกและการกระทำของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างไรบ้าง ตัวอย่างเช่น ในด้านของการเรียน การตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับชุมชน การมองเห็นปัญหา การเข้าใจถึงต้นเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา การวางแผนทางเพื่อแก้ไขปัญหา และการประยุกต์แนวทางนั้นไปใช้ในอนาคต เป็นต้น

5. ขั้นแสดงผลงาน (demonstration) หมายถึง การแสดงผลงานของผู้เรียนเพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไรและได้ทำอะไรบ้างเมื่อลงพื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมในชุมชน ทั้งนี้การประเมินผลผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมไม่ได้วัดจากผลสำเร็จของกิจกรรมบริการสังคมเป็นหลัก แต่วัดจากผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากประสบการณ์การปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมว่า ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนหรือหลักสูตรเป็นอย่างไร

การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

การวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมสามารถทำได้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยแบบผสมวิธี (Holsapple, 2012: 8-9) จากการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมส่งผลทำให้ผู้เรียนมีระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเพิ่มขึ้นดังต่อไปนี้

Camino และ Zeldin (2002) ทำการศึกษารวบรวมงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองและพบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สามารถพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนได้

Ash, Clayton และ Atkinson (2005) จัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมกับผู้เรียนจำนวน 14 คนในวิชาภาวะผู้นำด้วยการให้ผู้เรียนออกไปช่วยสอนคนในชุมชนให้รู้จักวิธีการใช้คอมพิวเตอร์ และในวิชาโภชนาการด้วยการให้ผู้เรียนออกไปให้ความรู้ทางด้านโภชนาการแก่สตรีตั้งครรภ์ เด็ก และคนชรา ภายหลังจากทำกิจกรรมบริการสังคม ผู้เรียนกลับมาทำการสะท้อนความคิดผ่านการเขียนเรียงความด้วยวิธีการที่เรียกว่า Articulated learning (AL) เพื่อประเมินผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้จากเนื้อหาการเรียน (academic dimension) 2) ด้านประสบการณ์ส่วนบุคคล (personal dimension) และ 3) ด้านความเป็นพลเมือง (civic dimension) พบว่า ผู้เรียนสะท้อนถึงการรับรู้และความต้องการมีส่วนร่วมในพฤติกรรมความยึดมั่นต่อความเป็นพลเมืองที่เพิ่มขึ้น

Prentice (2007) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เรียนจำนวน 165 คน ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในวิชาพฤติกรรมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองและวิชาการให้ความรู้กับชุมชน จากการเปรียบเทียบคะแนนแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เรียนก่อนและหลังการทำกิจกรรมบริการสังคม พบว่า ผู้เรียนที่เข้าร่วมการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมมีระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเพิ่มมากขึ้น และมีมากกว่าผู้เรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม

Pasek, Feldman, Romer และ Jamieson (2008) ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมภายใต้โครงการ "Student voice" ที่ให้ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เริ่มจากการจัดบรรยายภาคภายในชั้นเรียนแบบเปิดกว้างเพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายปัญหาทางด้านการเมืองและสังคมที่เกิดขึ้นภายในชุมชน รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้เรียนใช้สื่ออินเทอร์เน็ตประกอบการค้นหาข่าวสาร แล้วให้ผู้เรียนทำกิจกรรมบริการสังคมพบว่า ผู้เรียนรายงานระดับการรับรู้ความสามารถแห่งตนด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น ส่งผลทำให้ผู้เรียนให้ความสนใจกับการเมืองและหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการใช้สื่อเพื่อติดตามข่าวสารทางการเมืองและรัฐบาลเพิ่มมากขึ้นด้วย

Conley และ Hamlin (2009) ศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในวิชาการเรียนรู้ความยุติธรรมกับผู้เรียนผิวสีจำนวน 3 คน จากการให้ผู้เรียนออกไปทำกิจกรรม

บำเพ็ญประโยชน์ให้กับชุมชนพบว่า ผู้เรียนเขียนรายงานแสดงให้เห็นถึงการมีความตระหนักต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเพิ่มมากขึ้น

Bartolome (2013) จัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในหลักสูตรพื้นฐานทางดนตรีศึกษา โดยให้ผู้เรียนจำนวน 18 คน ใช้เวลา 30 นาทีต่ออาทิตย์เป็นครูผู้ช่วยสอนดนตรีให้กับเด็กปกติและเด็กพิการในโรงเรียนเด็กก่อนวัยเรียน ผู้เรียนต้องเขียนรายงานสะท้อนความคิดตลอดภาคการศึกษา รวมทั้งผลที่ได้จากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมีการพัฒนาด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองผ่านการแสดงความตั้งใจที่จะเป็นอาสาสมัครต่อไปในอนาคต

Muturi และคณะ (2013) จัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมกับผู้เรียนในหลักสูตรประชาสัมพันธ์จากการให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนในชั้นเรียนกับสถานการณ์ในโลกแห่งความจริง ผู้เรียนถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยเพื่อออกไปทำกิจกรรมบริการสังคมในชุมชนที่แตกต่างกัน เช่น องค์กรไม่หวังผลกำไร หน่วยงานบริหารจัดการน้ำ องค์กรด้าน HIV/AIDS องค์กรอาสาสมัครด้านความเสมอภาคทางเพศ แล้วให้ผู้เรียนทำแบบสำรวจและตอบคำถามปลายเปิดเพื่อเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมบริการสังคม พบว่า ผู้เรียนรายงานระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเพิ่มขึ้นภายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมบริการสังคม

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมภายในประเทศพบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมทำให้ผู้นำชุมชนที่เป็นสตรีมีความรู้และมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น (สุริน คล้ายรามัญ, 2543) ผู้เรียนมีความตระหนักในการบริการสังคม มีทักษะการแก้ปัญหา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีพฤติกรรมการบริการสังคมสูงขึ้น (ชวลา เวชยันต์, 2544) ผู้เรียนมีจิตสำนึกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงาน มีความรู้ และพฤติกรรมการประหยัดพลังงานเพิ่มสูงขึ้น (นฤมล มณีงาม, 2547) ผู้เรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมในมหาวิทยาลัยได้ดีขึ้น (พัชรินทร์ เสตะจันทร์, 2550) และ Nuangchalem (2014) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมสามารถพัฒนาการรับรู้ความสามารถแห่งตนและระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้ สำหรับระยะเวลาที่เหมาะสมในการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมก็เป็นอีกหนึ่งประเด็นที่ต้องคำนึงถึงเช่นเดียวกัน Bowman, Brandenberger, Mick และ Smedley (2010) ทำการศึกษาเปรียบเทียบการลงพื้นที่เพื่อปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมระหว่างคอร์สระยะสั้น (หนึ่งหน่วยกิต) ใช้เวลา 2-7 วัน กับคอร์สระยะยาว (3 หน่วยกิต) ซึ่งใช้เวลา 8-10 สัปดาห์ พบว่า ผลลัพธ์การเรียนรู้จากคอร์สทั้งสองแบบด้านความเชื่อ การยอมรับความแตกต่าง ความรับผิดชอบต่อการกระทำเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น และมุมมองเกี่ยวกับพลังอำนาจใน

ตนเองด้านการให้ความช่วยเหลือ ไม่แตกต่างกันถ้า 1) ผู้เรียนทั้งสองกลุ่มมีระยะเวลาการเรียนรู้ในชั่วโมงปกติไม่แตกต่างกันมากนัก 2) กิจกรรมบริการสังคมในคอร์สระยะสั้นที่จัดขึ้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และโครงสร้างรายวิชา 3) ผู้เรียนต้องลงไปคลุกคลีกับชุมชน ได้สัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิตของคนภายในชุมชน และยังพบว่า ผู้เรียนในคอร์สระยะสั้นมีผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญภายหลังการลงพื้นที่ชุมชน

จากการศึกษาทั้งหมดที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การสะท้อนความคิด (reflection) เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนพิจารณาใคร่ครวญเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมซึ่งส่งผลทำให้ผู้เรียนมีระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่สูงขึ้น โดยอาจกล่าวได้ว่า การสะท้อนความคิดส่งผลทำให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ไตร่ตรองใคร่ครวญ นำไปสู่การเกิดความตระหนักและความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในแบบของตนเอง เพื่อเอาไปประยุกต์ปฏิบัติใช้ต่อไปในชีวิตของตน สอดคล้องกับ Wilkenfeld และคณะ (2010: 198) ที่อธิบายว่า การสะท้อนความคิด (reflection) มีความสำคัญโดยตรงต่อการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง เนื่องจากเป็นการส่งเสริมด้านการรู้คิดและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้างต่อการนำเสนอความคิดเห็น และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถทำการอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและสังคมร่วมกัน การจัดการได้วาทิ การให้ผู้เรียนทำการคิดวิเคราะห์และเสนอแนะมุมมองร่วมกันกับเพื่อน จะส่งผลต่อการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนได้ ถึงแม้ว่าในขณะที่นั้นผู้เรียนจะยังไม่สามารถกระทำการสิ่งใดหรือลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้เกิดขึ้นได้ในทันที แต่อย่างน้อยผู้เรียนก็ได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางด้านการรู้คิดใหม่และกลายเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น (active participants) ในแง่ของการมีความรู้ มีแนวคิดทางด้านการเมือง และมีค่านิยมในการดำเนินชีวิต วิธีการสะท้อนความคิดนั้นนอกจากจะทำผ่านการพูดและการอภิปรายกลุ่มแล้ว Ash และ Clayton (2004) และ Ash และคณะ (2005) ใช้วิธีการเขียนเพื่อให้ผู้เรียนสะท้อนความคิด โดยพัฒนาเครื่องมือให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดผ่านการเขียนเรียงความบรรยายประสบการณ์เพื่อประเมินผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้จากเนื้อหาการเรียน (academic dimension) 2) ด้านประสบการณ์ส่วนบุคคล (personal dimension) 3) ด้านความเป็นพลเมือง (civic dimension) ทั้งนี้ มีการใช้คำถามนำเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนความคิดได้อย่างมีทิศทาง Goethem, Hoof, Castro, Aken และ Hart (2014) ทำการวิจัยวิเคราะห์ห่อภิมาณ (meta-analysis) พบว่า การสะท้อนความคิดจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมไม่ว่าจะเป็น การเขียนรายงาน การอภิปราย

การนำเสนอ การอ่าน หรือการพูดคุยด้วยตัวเองส่งผลทางด้านบวกต่อพัฒนาการของวัยรุ่นทั้งในด้านพฤติกรรมและด้านความคิดที่วัยรุ่นมีต่อตัวเอง โรงเรียน บุคคลอื่น และสังคมได้

ดังนั้น การส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองผ่านการประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์จึงสามารถทำได้จากการให้ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมแก่ผู้เรียนเป็นลำดับแรก ผ่านการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนหรือสังคมในสถานการณ์จริง ด้วยการให้ผู้เรียนเข้าไปแก้ไขปัญหาภายในชุมชนหรืออาสาทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์กับส่วนรวม ทั้งนี้ กิจกรรมดังกล่าวควรดำเนินขึ้นตามความสนใจของผู้เรียน จากนั้นจึงให้ผู้เรียนทำการสะท้อนความคิดเพื่อพิจารณาใคร่ครวญว่าประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนด้านการเรียน ด้านการพัฒนาตนเองและด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองอย่างไรบ้าง โดยใช้วิธีการสะท้อนความคิดหลากหลายรูปแบบเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดและสามารถประยุกต์ความคิดของตนเองนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันเพื่อก่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์

ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

ในบริบททางการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เน้นการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายภายใต้บริบทแวดล้อมทางการศึกษา ดังนั้น นอกจากการศึกษาหลักการจากทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองแล้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในบริบททางการศึกษา มีรายละเอียดแบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. **ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน** McIntosh และ Munoz (2009) พบว่า การทำกิจกรรมได้แก่ การให้บริการชุมชน (community service) การอภิปรายเกี่ยวกับการเมือง (political discussion) และการอนุรักษ์ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม (environment conservation) เป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนได้มากที่สุด สอดคล้องกับ Wilkenfeld และคณะ (2010: 198-199) ที่อธิบายว่าการให้บริการชุมชนเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เยาวชนมีโอกาสได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกันและเป็นการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ชุมชน ทำให้เยาวชนรับรู้ความสามารถร่วมกันของกลุ่มอันจะส่งผลดีต่อไปยังการรับรู้ความสามารถแห่งตนในฐานะปัจเจกบุคคล Bowman (2010) ทำการวิเคราะห์ห่อภิมาณ (meta-analysis) พบว่า ประสบการณ์ที่หลากหลายในสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

ประสบการณ์เหล่านั้น ได้แก่ 1) ความหลากหลายทางด้านโครงสร้าง (structural diversity) คือ การมีโอกาสได้อยู่ในกลุ่มขนาดใหญ่ที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ความหลากหลายทางด้านชั้นเรียน (classroom diversity) คือการมีวิชาเรียนที่หลากหลายให้เลือกเรียน 3) ความหลากหลายในการปฏิสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการ (informal interactional diversity) คือจำนวนครั้งและคุณภาพในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นภายนอกหลักสูตรหรือนอกเหนือบริบทที่เกี่ยวข้องกับการเรียน Checkoway และ Aldana (2013) ระบุประเภทกิจกรรมที่สถาบันการศึกษาสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เรียนไว้ 4 รูปแบบดังนี้ 1) citizen participation คือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านการเมืองและการปกครองอย่างเป็นทางการ 2) grassroots organizing คือการตั้งกลุ่มของตนเองเพื่อทำงานทางด้านสังคมหรือการเมือง 3) intergroup dialogue คือการประสานความร่วมมือระหว่างกลุ่มเพื่อเปิดโอกาสให้แต่ละฝ่ายได้สื่อสาร รับรู้ปัญหา เสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน 4) sociopolitical development คือการทำให้สังคมตระหนักถึงสิทธิและเสียงจากคนกลุ่มน้อยในสังคม Whitley และ Yoder (2015) ทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในมหาวิทยาลัยที่สามารถส่งผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติด้านความรับผิดชอบต่อสังคมกับการมีส่วนร่วมทางด้านการเมืองของผู้เรียนได้พบว่า การจัดการสอน 3 รูปแบบได้แก่ 1) การสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามหลักสูตร (curricular civic engagement) 2) การสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจากการเข้าไปเรียนรู้ในชุมชน (living-learning community) และ 3) การสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในกิจกรรมนอกเวลา (extra curricular civic engagement) ล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของผู้เรียน แต่การสอนในกิจกรรมนอกเวลาทั้งในชั้นเรียนและชุมชนส่งผลต่อระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอีกสองแบบ รวมทั้งเสนอแนะว่าถ้าผู้เรียนมีทัศนคติต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในระดับที่สูงอยู่แล้ว ผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นด้านพฤติกรรมให้แก่ผู้เรียน Stolte, Isenbarger และ Cohen (2014) เสนอเกณฑ์ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้แก่ผู้เรียนใน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนการสอนและการนำไปใช้ (lesson planning and implementation) พิจารณาจากเป้าหมายที่ตั้งไว้มีความชัดเจนหรือไม่ การจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาด้านความเป็นพลเมือง เนื้อหาวิชาการ และตัวผู้เรียนหรือไม่ 2) ด้านการปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน (classroom interactions) พิจารณาจากความสัมพันธ์ของผู้เรียนและผู้สอนเป็นแบบอบอุ่น สนับสนุน และเคารพซึ่งกันและกันหรือไม่ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (student engagement) พิจารณาจากผู้เรียนทุกคนให้ความสนใจ

ในกิจกรรมและมีส่วนร่วมกับผู้สอน เพื่อน ถามและตอบคำถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่าง สม่ำเสมอหรือไม่ 4) ด้านการให้พลังอำนาจทางพลเมือง (civic empowerment) พิจารณาจาก ผู้เรียนมีทางเลือก มีหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือมีโอกาสในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำบ้าง หรือไม่ ผู้เรียนได้ทำการสะท้อนคิดหรือไม่ เป็นต้น Pritzker, LaChapelle และ Tatum (2012) พัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนด้วยการใช้เทคนิค protovoice หรือการเล่า เรื่องด้วยภาพโดยให้ผู้เรียนใช้การถ่ายรูปภาพบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่าง ๆ ภายในชุมชนแล้วทำการสะท้อนคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรม สอดคล้องกับ Teixeira (2015) ที่ประยุกต์เทคนิค photography and participatory mapping โดย ให้ผู้เรียนเดินสำรวจชุมชนแล้วถ่ายภาพสิ่งที่ผู้เรียนคิดว่าเป็นปัญหา รวมทั้งสัมภาษณ์คนในชุมชน จากนั้นจึงให้ผู้เรียนนำภาพที่ถ่ายและข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมมาสะท้อนคิด เกี่ยวกับบทบาทของตนในการช่วยแก้ไขปัญหานั้น

2. ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ Lenzi และคณะ (2012) พบว่า โรงเรียนที่จัดบรรยากาศในการเรียนแบบประชาธิปไตย (democratic school climate) ที่ผู้เรียน สามารถแสดงความคิดเห็นและรับรู้ว่าเป็นสมาชิกคนหนึ่งภายในชุมชนที่ทุกคนต่าง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งผลทำให้ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรทางด้านพลเมืองเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ Lenzi และคณะ (2014) ที่พบว่า การจัดบรรยากาศในการเรียนแบบประชาธิปไตยที่ ผู้เรียนสามารถทำการอภิปรายด้านพลเมืองและรับรู้ถึงความยุติธรรมภายในโรงเรียน ส่งผลทำให้ ผู้เรียนมีความรับผิดชอบด้านพลเมืองและแสดงความตั้งใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านพลเมือง ในอนาคตเพิ่มมากขึ้น Manganelli และคณะ (2015) พบว่า การปฏิบัติกิจกรรมด้านพลเมืองของ วัยรุ่นเกิดจากความมั่นใจว่าตนเองมีความสามารถในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านพลเมืองหรือ การเมืองได้ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (open classroom climate) ที่สนับสนุน ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ร่วมกันอภิปรายถกประเด็น เสนอความคิดเห็นทั้งทางด้านการเมืองและสังคม แสดงความคิดเห็นได้แย่งร่วมกับเพื่อนและอธิบายเกี่ยวกับเหตุผลของตนเองได้อย่างอิสระเป็นการ ส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของผู้เรียนส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกมั่นใจในการปฏิบัติ พฤติกรรมด้านพลเมืองต่อไปในอนาคต

3. ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ Albanasi และ คณะ (2007) พบว่า ความสัมพันธ์ที่เกิดจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือชมรม เช่น การเข้า เป็นสมาชิกชมรมกีฬา ชมรมศาสนา หรือชมรมอาสาสมัคร ทำให้นักเรียนรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่ง ของชุมชนส่งผลต่อการปฏิบัติกิจกรรมทางด้านพลเมือง Zaff และคณะ (2008) และ Jahromi และ

คณะ (2012) พบผลการศึกษาที่คล้ายคลึงกันว่า การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน การมีตัวแบบด้านการกระทำพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีจากผู้ปกครอง และอิทธิพลด้านวัฒนธรรมส่งผลต่อทัศนคติและการปฏิบัติพฤติกรรมอาสาสมัครและความตั้งใจที่จะอาสาสมัครในอนาคต Zaff และคณะ (2011) พบว่า ศาสนามีอิทธิพลต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองและการรับรู้ความสามารถแห่งตน วิทยาลัยที่เข้าร่วมกลุ่มเพื่อปฏิบัติกิจกรรมทางด้านศาสนาบ่อยส่งผลต่อการให้ความเคารพนับถือผู้ใหญ่ในชุมชน การรับรู้ความสามารถแห่งตน การตระหนักต่อหน้าที่ในการพัฒนาชุมชน และการเข้าร่วมกิจกรรมด้านพลเมืองมากกว่าวิทยาลัยที่ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาน้อยกว่า Allen (2011) พบว่า ผู้สอนควรใช้เทคนิคจิตวิทยาด้านบวก (positive psychology) เช่น ความหวัง (hope) การมองโลกในแง่ดี (optimism) หรือความสามารถในการฟื้นคืนสู่ปกติ (resilience) ผสมกับการจัดกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม เช่น การจัดโครงการบริการชุมชนหรือกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางด้านการเมืองเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียน Lenzi และคณะ (2013) พบว่า วิทยาลัยที่รับรู้ว่ามีสมาชิกภายในชุมชนมีความเชื่อใจกันและพึ่งพาอาศัยกัน ส่งผลทำให้เกิดความตระหนักเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือกันระหว่างผู้ใหญ่ที่ร่วมกันทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม กลายเป็นแบบอย่างที่ดีทำให้วิทยาลัยพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม Metzger และคณะ (2015) พบว่า ประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับระหว่างการเรียนชั้นมัธยมด้านการได้ใกล้ชิดกับตัวแบบที่ทำประโยชน์ให้สังคมส่งผลต่อระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในระดับมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับ ดุจเดือน พันธมนาวิน (2551) ทำการสังเคราะห์งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมพบว่า การเห็นแบบอย่างที่ดีมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมจริยธรรมหลายประการ รวมถึงพฤติกรรมพลเมืองดีด้วย

4. ปัจจัยด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ปัจจุบัน การใช้อินเทอร์เน็ตและการเข้าร่วมเครือข่ายสังคมหรือชุมชนออนไลน์ (social network) ถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของมนุษย์ วิทยาลัยในยุคปัจจุบันมีความคุ้นเคยกับการใช้อินเทอร์เน็ตและสามารถเข้าร่วมเป็นสมาชิกอยู่ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้อย่างง่ายดาย จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของเยาวชนกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย (Gen Y) ขึ้นอยู่กับการรับรู้ความง่ายและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (ศรีณัยธร ศศิธนากรแก้ว, 2558) เสาวภาคย์ แหลมเพ็ชร (2559) ศึกษาพฤติกรรมและผลกระทบจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมปลายในจังหวัดนนทบุรีจำนวน 620 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างวิทยาลัยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ประเภท Facebook มากเป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมาคือ LINE และ Instagram วิทยาลัยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เฉลี่ยวันละ 7.5 ชั่วโมง นับระยะเวลาในการใช้

เครือข่ายสังคมออนไลน์พบว่า มีตั้งแต่น้อยที่สุดแค่ 45 นาที จนถึงมากที่สุดคือ 24 ชั่วโมง ทั้งนี้ การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ให้เกิดประโยชน์สามารถพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้ Warren, Sulaiman และ Jaafar (2014) พบว่า Facebook คือเครื่องมือที่นักเรียนรังค์ใช้เพื่อขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เพื่อค้นหาข้อมูล ข่าวสาร ตรวจสอบบุคคล ติดตามลิงค์ นำเสนอความคิดเห็นด้านพลเมือง ประชาสัมพันธ์งานด้านสังคม ขอรับการบริจาคหรือรับอาสาสมัคร อภิปรายปัญหาสังคม และกระจายข่าวด้านหมายกำหนดการของกิจกรรมรณรงค์ต่าง ๆ สอดคล้องกับ Lenzi และคณะ (2015) พบว่า การใช้ Facebook เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการพูดคุยอภิปรายร่วมกับครอบครัวและเพื่อน ส่งผลทำให้เกิดความรู้สึกมีความสามารถทางด้านพลเมืองและส่งผลกระทบต่อความตั้งใจที่จะมีส่วนร่วมทางด้านพลเมืองในอนาคต

จากการศึกษาผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษาสรุปได้ว่า สถานศึกษามีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียน สภาพแวดล้อมด้านการศึกษารอบตัวผู้เรียน ได้แก่ การจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน การจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ อิทธิพลจากบุคคลที่ผู้เรียนปฏิสัมพันธ์ด้วย อาทิ กลุ่ม เพื่อน ผู้สอน หรือตัวแบบในสังคม รวมทั้งการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ล้วนมีบทบาทสำคัญที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เรียนทั้งสิ้น ดังนั้น การจัดกิจกรรมในการเรียนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เข้าไปช่วยเหลือชุมชน การจัดบรรยากาศภายในชั้นเรียนที่เปิดกว้างเพื่อให้ผู้เรียนสามารถอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านการเมืองและสังคมร่วมกับเพื่อนได้อย่างอิสระ การใช้ตัวแบบด้านพลเมือง การสนับสนุนให้ผู้เรียนมีทัศนคติด้านบวกจากผู้สอน การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิสัมพันธ์หรือทำกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมร่วมกับกลุ่มเพื่อน และการให้ผู้เรียนใช้อินเทอร์เน็ตหรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ค้นหาหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ทางด้านการเมืองและสังคม ล้วนเป็นกลยุทธ์ที่สามารถนำมาใช้จัดสภาพแวดล้อมหรือบริบทเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนในสถานศึกษาได้

ตอนที่ 2 ทฤษฎีโปรแกรม และแนวทางการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า (Expectancy-Value Theory) อธิบายถึงกระบวนการด้านแรงจูงใจที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ของบุคคล ความยึดมั่นผูกพัน (engagement) ถือเป็นความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากความเชื่อด้านแรงจูงใจอันประกอบไปด้วย การคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) ตามทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า (Wigfield et al., 2015) การคาดหวังและการให้คุณค่าเป็นความเชื่อด้านแรงจูงใจ (motivational beliefs) ที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในตัวบุคคลได้แก่ การรับรู้และการตีความประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นกระบวนการทางปัญญา (cognitive processes) รวมทั้งยังได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกเป็นสภาพแวดล้อมหรือบริบท (social world) รอบ ๆ ตัวบุคคลนั้นด้วย (Eccles et al., 1983; Wigfield & Eccles, 2000; Wigfield & Eccles, 2002) ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองหมายถึงการที่บุคคลต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน สังคม หรือประเทศชาติทั้งในด้านการเมือง สังคม หรือสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน ถ้าอธิบายการเกิดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าแล้วจะกล่าวได้ว่า ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเกิดจากการที่บุคคลคาดหวังว่าตนเองมีความสามารถที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีเพื่อส่วนรวม นั้นได้สำเร็จ (expectancy) ในขณะเดียวกันบุคคลเห็นคุณค่าของการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้นด้วย (value) การคาดหวังและการให้คุณค่าดังกล่าวทำให้บุคคลเกิดความเชื่อด้านแรงจูงใจ (motivational beliefs) ที่ผลักดันไปสู่ผลสัมฤทธิ์อันได้แก่ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง แต่ความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองขึ้นอยู่กับารรับรู้และการตีความเหตุการณ์ซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาของบุคคลด้วย ดังนั้น การที่บุคคลจะเกิดความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้ บุคคลก็ต้องมีการรับรู้และตีความประสบการณ์ต่าง ๆ ไปในทิศทางที่สนับสนุนต่อการเกิดการคาดหวังและการให้คุณค่าต่อการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีเพื่อส่วนรวม

จากเหตุผลดังกล่าว ก่อให้เกิดความจำเป็นในการใช้หลักการปรับพฤติกรรมจากหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้มาพัฒนาเป็นโปรแกรมเพื่อทำให้บุคคลเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความคิด หรือความรู้สึกไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ ดังนั้น การส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย จึงสามารถนำหลักการจากทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้ในการปรับพฤติกรรมเพื่อเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญาของบุคคลให้ส่งผลต่อความเชื่อด้านแรงจูงใจได้แก่ การคาดหวัง และการให้คุณค่า ตามหลักการของทฤษฎีการคาดหวัง-

คุณค่าเพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการคือ การพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามองค์ประกอบใน 3 ด้านได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญาให้เพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้กระบวนการทางปัญญา ได้แก่ การรับรู้และการตีความเป็นปัจจัยภายในตัวบุคคลมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) ของ Kolb (1984) อธิบายเกี่ยวกับวงจรการเรียนรู้ว่าประกอบไปด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนไป 4 แบบ ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่เข้าสู่วงจรการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หลักการดังกล่าวคือพื้นฐานแนวคิดของการจัดรูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้แก่ การสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ และการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ผลจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นว่าหลักการของทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าและหลักการจัดการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ส่งผลทำให้เกิดการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้ทฤษฎีโปรแกรมสำหรับการวิจัยครั้งนี้จากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าเป็นทฤษฎีหลักในการอธิบายกระบวนการเกิดความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง และนำทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เป็นทฤษฎีเสริมเพื่อใช้ในการปรับพฤติกรรมซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาของกระบวนการเกิดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า

Schunk และคณะ (2008) ได้เสนอแนะวิธีการที่ผู้สอนสามารถช่วยเหลือผู้เรียนในการพัฒนาด้านการคาดหวังและการให้คุณค่าภายใต้บริบททางการศึกษาดังแนวทางต่อไปนี้

1. การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านการคาดหวังความสำเร็จตามความเป็นจริง

1.1 สนับสนุนให้ผู้เรียนรับรู้ความสามารถของตนเองตามความเป็นจริง แต่ต้องฝึกให้ผู้เรียนคาดหวังในระดับความสามารถของตนเองเพิ่มมากขึ้นโดยพยายามหลีกเลี่ยงความคิดที่ว่าตัวเองไม่สามารถทำได้ เนื่องจากผู้เรียนจะเกิดแรงจูงใจในการทำงานจนบรรลุเป้าหมายได้ก็ต่อเมื่อเขาเชื่อว่าเขาสามารถทำงานนั้นได้สำเร็จ ผู้สอนจึงควรให้ข้อมูลย้อนกลับที่ถูกต้องเพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการรับรู้เกี่ยวกับความสามารถของตนเองได้อย่างสมเหตุสมผล ขณะเดียวกันก็ต้องสื่อสารให้ผู้เรียนรู้ว่าเขาสามารถพัฒนาความสามารถและทักษะให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องได้

1.2 การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของผู้เรียนไม่ได้เกิดจากการให้ข้อมูลย้อนกลับที่ถูกต้องจากผู้สอนเพียงเท่านั้น แต่เกิดจากประสบการณ์ความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่มีความท้าทายด้วย ผู้สอนควรออกแบบงานและมอบหมายงานที่ท้าทายแต่ต้องมีความยากในระดับที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน แม้ว่าการฝึกทำงานง่าย ๆ จะช่วยในการทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะได้อย่าง

อัตโนมัติ แต่ผู้เรียนก็จำเป็นต้องได้รับงานที่ท้าทายเพื่อทำให้เกิดแรงจูงใจและเกิดการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ดังนั้น งานจึงควรออกแบบให้ยากในระดับที่ผู้เรียนส่วนใหญ่ในชั้นเรียนสามารถทำได้ถ้าใช้ความพยายาม ไม่ง่ายหรือยากมากเกินไป

1.3 การรับรู้ความสามารถของผู้เรียนเป็นเรื่องที่เฉพาะเจาะจงและเป็นคนละเรื่องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) ผู้สอนควรใช้หลักการเรียนรู้มาช่วยพัฒนาการรับรู้ความสามารถของผู้เรียน รวมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านการเรียนที่ถูกต้องและมีความเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียนเท่านั้น ผู้สอนต้องพัฒนาการรับรู้ความสามารถของผู้เรียนให้เป็นไปในทิศทางบวก การที่ผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับด้านการเห็นคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรมของผู้เรียนแทน ตัวอย่างเช่น เธอเป็นคนดี เธอควรรู้สึกดีกับตัวเอง เธอเป็นคนสำคัญนั้น นอกจากจะไม่ช่วยทำให้ผู้เรียนพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองได้แล้ว แต่จะกลายเป็นการทำให้ผู้เรียนรู้สึกที่ผู้สอนไม่จริงใจ

2. การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านการให้คุณค่างานในด้านบวก

2.1 ผู้สอนควรมอบหมายงานอย่างสมเหตุสมผลโดยจัดให้มีการอภิปรายเกี่ยวกับคุณค่าในแง่ความสำคัญและคุณประโยชน์ของงานชิ้นนั้น ผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนที่สื่อให้ผู้เรียนรับรู้ถึงคุณค่าหรือความสำคัญในการเรียนว่ามีความเกี่ยวข้องกับชีวิตผู้เรียนในแง่มุมต่าง ๆ อย่างไร

2.2 ผู้สอนต้องเป็นแบบอย่างในการแสดงออกให้ผู้เรียนเห็นถึงการให้คุณค่าและความสนใจในเนื้อหาวิชาหรือบทเรียนนั้น โดยผู้สอนอาจยกตัวอย่างการให้คุณค่าหรือความสนใจที่ผู้สอนมีต่องานนั้นให้ผู้เรียนดูเป็นตัวอย่าง

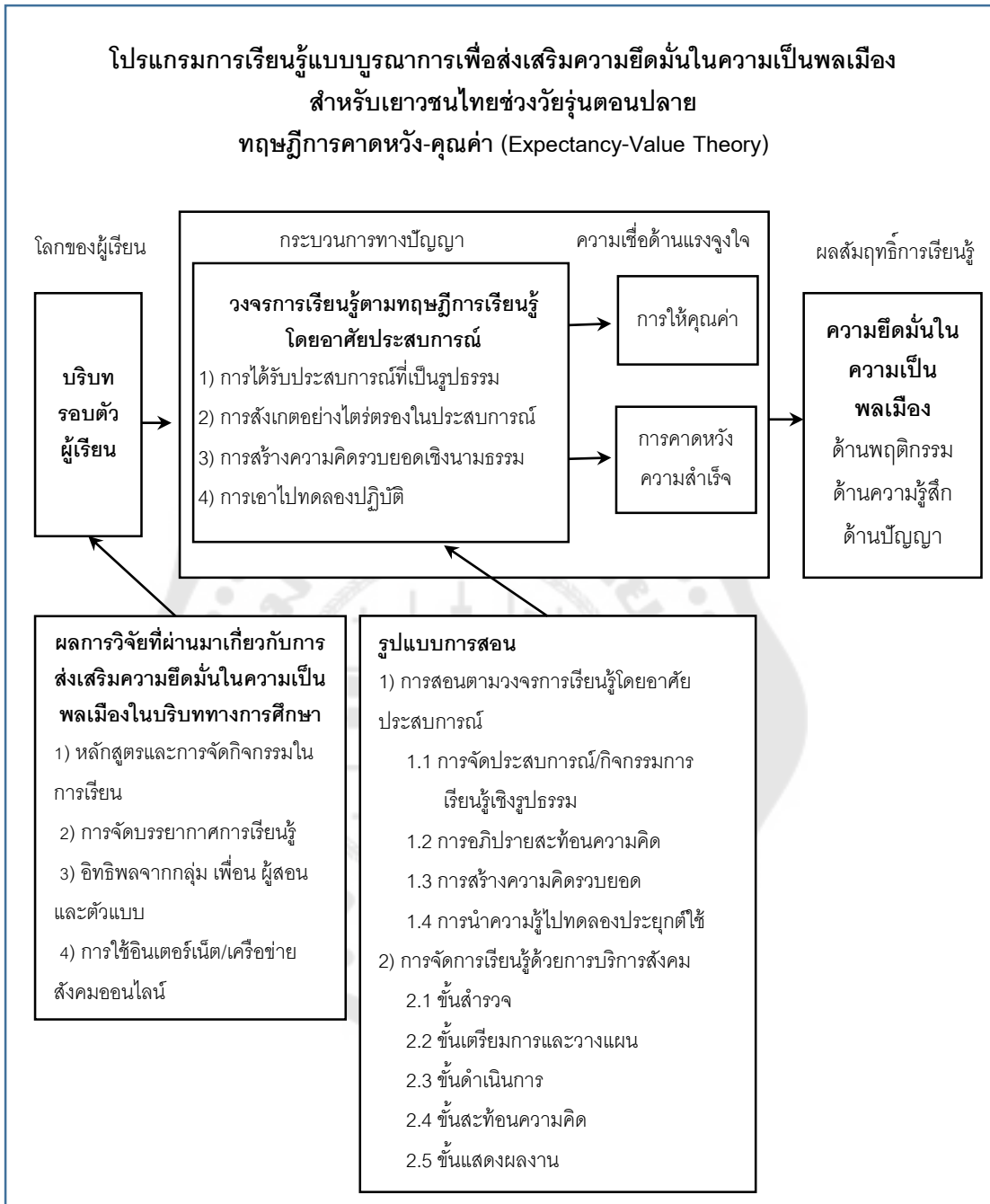
2.3 ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในงานโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกและจัดการกับงานนั้นด้วยตนเอง เนื่องจากความสนใจในการเรียนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้รับโอกาสในการเลือกและควบคุมการเรียนนั้น

นอกจากนี้ ตามทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า ความเชื่อด้านแรงจูงใจยังได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมและบริบทรอบตัวผู้เรียน (social world) ด้วย การศึกษาผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่สถานศึกษาสามารถนำมาใช้เพื่อจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนได้มีดังต่อไปนี้ 1) **ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน** ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน หรือ community service (McIntosh & Munoz, 2009; Wilkenfeld et al., 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลาโดย

จัดการสอนทั้งในชั้นเรียนและในชุมชน (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ได้แก่ การวางแผนการสอนและการนำไปใช้ การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการให้พลังอำนาจทางพลเมือง (Stolte et al., 2014) 2) **ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้** ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (open classroom climate) ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ร่วมกันอภิปรายถกประเด็น เสนอความคิดเห็นทั้งทางด้านการเมืองและสังคม แสดงความคิดเห็นโต้แย้งร่วมกับเพื่อนและอธิบายเกี่ยวกับเหตุผลของตนเองได้อย่างอิสระ (Manganelli et al., 2015) 3) **ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ** ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi et al., 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน (Zaff et al., 2008; Jahromi et al., 2012) การใช้จิตวิทยาด้านบวกในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger et al., 2015; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) และ 4) **ปัจจัยด้านการใช้อินเตอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์** ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Warren et al., 2014) และ การใช้ Facebook เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi et al., 2015)

จากหลักการและแนวคิดทั้งหมดดังกล่าว ผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยนำผลการวิจัยจากการศึกษาที่ 1 มาใช้เป็นแนวทางร่วมกับการประยุกต์ใช้หลักการคาดหวังและการให้คุณค่าจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า หลักการจัดการเรียนการสอนที่มีพื้นฐานแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ ได้แก่ การสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรูปธรรม 2) การอภิปรายสะท้อนความคิด 3) การสร้างความคิดรวบยอด 4) การนำความรู้ไปทดลองประยุกต์ใช้ (ทิตนา แชมณี, 2551) และการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสำรวจ 2) ขั้นเตรียมการและวางแผน 3) ขั้นดำเนินการ 4) ขั้นสะท้อนความคิด และ 5) ขั้นแสดงผลงาน (Kaye, 2004) รวมทั้ง ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน (McIntosh & Munoz, 2009; Wilkenfeld et al., 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลา (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

(Stolte et al., 2014) 2) ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Manganelli et al., 2015) 3) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi et al., 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน (Zaff et al, 2008; Jahromi et al., 2012) การใช้จิตวิทยาด้านบวกในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger et al., 2015; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) และ 4) ปัจจัยด้านการใช้อินเตอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Warren et al., 2014) และเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi et al., 2015) มาบูรณาการร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในโปรแกรมฯ ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดความหมายของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายว่าเป็นชุดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อทำให้เยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่มีอายุระหว่าง 17-21 ปี เกิดการพัฒนาคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของตนเองทั้งทางด้านพฤติกรรม ความรู้สึก และปัญญา ผ่านการประยุกต์ใช้หลักการและแนวคิดจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า ทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ และผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา มาบูรณาการร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ทั้งนี้ สามารถแสดงแนวทางการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายดังภาพประกอบ 6 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 6 แนวทางการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ตอนที่ 3 เอกลักษณ์แห่งตนกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

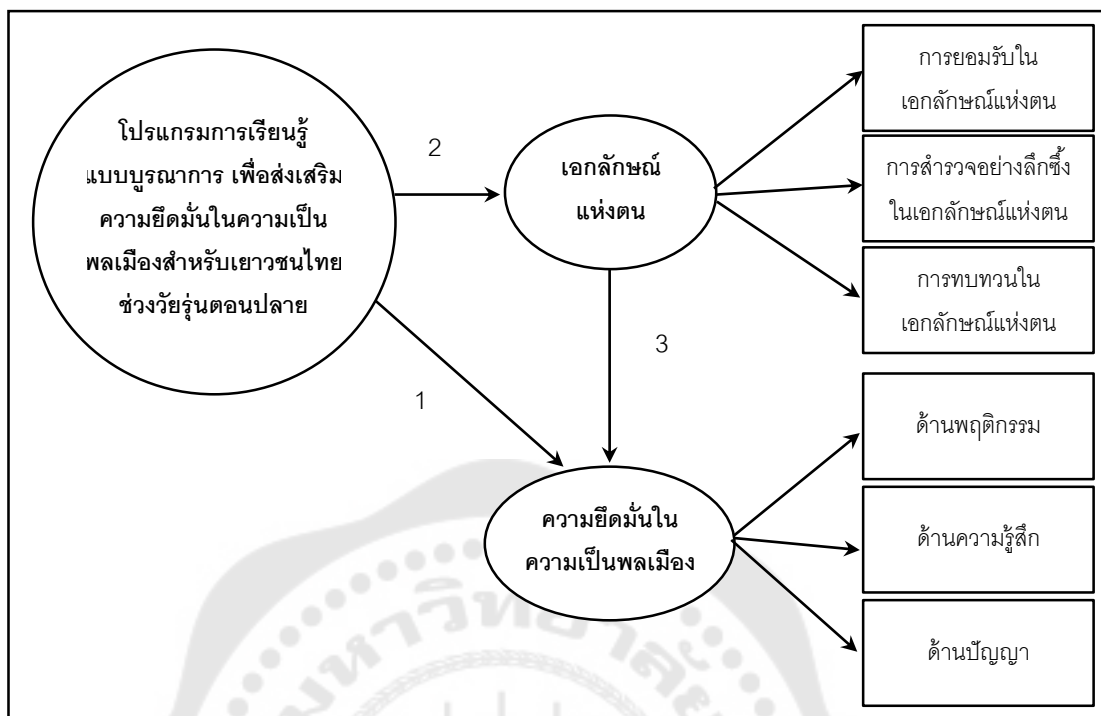
จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นผลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน ทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมของ Erikson (1977: 235) อธิบายว่า การที่วัยรุ่นจะสามารถบรรลุเอกลักษณ์ของตนเองได้นั้นเขาต้องมีความสามารถทั้งทางด้านปัญญาและจิตใจ การเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์และรับรู้ปฏิกริยาจากบุคคลอื่นจะทำให้วัยรุ่นได้รับข้อมูลย้อนกลับที่สะท้อนทำให้เขารู้จักว่าตัวเองเป็นใคร ทั้งนี้ เอกลักษณ์แห่งตนเป็นคุณภาพทางจิตที่นำไปสู่การเป็นพลเมืองดี บุคคลที่ไม่สามารถบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนหรือมีความสับสนในบทบาทอาจส่งผลทำให้คบเพื่อนที่ไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดโทษต่อตัวเองหรือกลายเป็นอาชญากรในอนาคตได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2538: 88) ผลการวิจัยด้านเอกลักษณ์แห่งตนกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของวัยรุ่นพบว่า วัยรุ่นที่บรรลุเอกลักษณ์แห่งตนตามลำดับขั้นพัฒนาการมีระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสูงกว่าวัยรุ่นที่ยังสับสนในเอกลักษณ์แห่งตน ในด้านสถานภาพทางเอกลักษณ์แห่งตนนั้น Pancer และคณะ (2007) พบว่า วัยรุ่นที่มีสถานภาพทางเอกลักษณ์แห่งตนแบบสัมฤทธิ์ผลในเอกลักษณ์ (identity achievement status) มีลักษณะของการเป็นนักรณรงค์และช่วยเหลือผู้อื่นมากกว่าวัยรุ่นที่มีสถานภาพทางเอกลักษณ์แห่งตนแบบอื่น และ Hardy และคณะ (2010) พบว่า วัยรุ่นที่มีสถานภาพแบบสัมฤทธิ์ผลในเอกลักษณ์ จะให้ความร่วมมือและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ในด้านรูปแบบการรู้คิดของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน Smits และคณะ (2011) พบว่า วัยรุ่นที่มีรูปแบบการรู้คิดของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนแบบใช้ข้อมูล (informational style) จะมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่นส่งผลทำให้เขาปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อผู้อื่นและช่วยเหลือผู้อื่น นอกจากนี้ ในด้านกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนนั้น Crocetti และคณะ (2012) พบว่า การเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้เข้าไปปฏิบัติกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือชุมชน การได้รับประสบการณ์จากสถานการณ์จริง และการกระตุ้นให้พวกเขาสะท้อนความคิดเกี่ยวกับการกระทำและบทบาทของตัวเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการช่วยส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับวัยรุ่นที่ยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน (commitment) และวัยรุ่นที่อยู่ในขั้นการสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน (in-depth exploration) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า เอกลักษณ์แห่งตนมีอิทธิพลต่อระดับการเพิ่มความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

ในการส่งเสริมด้านเอกลักษณ์แห่งตนให้กับวัยรุ่นนั้น ปรีชา ธรรมมา (2548: 63) เสนอแนะแนวทางปฏิบัติเพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์แห่งตนในสถานศึกษาดังนี้ 1) จัดประสบการณ์ทางวิชาการเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการด้านการเรียนรู้ 2) ใช้ตัวแบบเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มี

เอกลักษณ์แห่งตนที่พึงประสงค์และควรปลูกฝังเรื่องความเชื่อมั่นในตนเอง 3) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองบทบาทใหม่ ๆ ทั้งในด้านความคิดและการปฏิบัติ Eggen และ Kauchak (1994 อ้างถึงใน ปรีชา ธรรมมา, 2546: 32) ให้คำแนะนำเกี่ยวกับบทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนว่า 1) ควรจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จมากที่สุด 2) ผู้สอนต้องอดทนกับความบกพร่องผิดพลาดของผู้เรียน 3) ให้ผู้เรียนมีอิสระตามสมควรแต่ก็ต้องให้ตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามกฎระเบียบด้วย 4) ผู้สอนต้องไวต่อการรับรู้ความรู้สึกและความต้องการของผู้เรียน 5) ผู้สอนต้องปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี นอกจากนี้ วัลภา สบายยิ่ง (2557: 39) เสนอว่า การส่งเสริมให้วัยรุ่นสามารถพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนนั้น สถานศึกษาควรมีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสนใจ ความถนัด และความสามารถพิเศษเพื่อนำไปสู่การค้นพบตนเองของเด็ก รวมทั้งควรจัดสภาพแวดล้อมให้ทำทนายเพราะเด็กวัยนี้รักการผจญภัย มีความคิดสร้างสรรค์ ชอบเข้าสังคม และยึดอุดมการณ์ (idealistic) สอดคล้องกับ Yates และ Youniss (1996) ที่เสนอแนะว่า ควรใช้กิจกรรมการบริการชุมชน (community service) เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น งานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมเอกลักษณ์แห่งตนของเยาวชนชาวไทยพบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนดังต่อไปนี้ สุรพงษ์ ชูเดช (2534) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญของนิสิตพบว่า การรับรู้ทางสังคมจากวิชาที่เรียนและการมีประสบการณ์ด้านกลุ่มเพื่อนอย่างเหมาะสม ส่งผลต่อเอกลักษณ์แห่งตนของนิสิตอย่างชัดเจน โดยเฉพาะกับนิสิตเพศหญิง ดวงเดือน พันธุมนาวิน และดุจเดือน พันธุมนาวิน (2541: 43-44) สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนในเยาวชนไทยว่า ถ้าวิชาที่เรียนในมหาวิทยาลัยช่วยทำให้นิสิตเข้าใจตนเองและสังคมอย่างมีหลักทางวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับศาสนา มีครูอาจารย์และเพื่อนที่สนับสนุนทางวิชาการและสังคมจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านเอกลักษณ์แห่งตน สอดคล้องกับ จริยกุลตรีสุวรรณ (2542) ละมัย ทุมพัฒน์ (2550) และ ธิดารัตน์ แยมณี (2558) ที่พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียนและสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น นอกจากนี้ เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ (2541) พบว่า วัยรุ่นที่มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงจะมีระดับของเอกลักษณ์แห่งตนสูงตามไปด้วย สรุปได้ว่า ปัจจัยจากสภาพแวดล้อมและบริบทด้านการศึกษา อาทิ การที่ผู้สอนเป็นตัวอย่างที่ดี คอยให้คำปรึกษาชี้แนะและมีความเข้าใจธรรมชาติตามวัยของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งในการส่งเสริมพัฒนาจากตัวผู้เรียนเป็นหลักด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าสนใจ ได้

แสดงออกทางด้านความคิด ได้ทดลองบทบาทที่หลากหลายโดยเฉพาะบทบาททางด้านพลเมือง ผ่านการเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือชุมชนหรือสังคม ได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นโดยเฉพาะกับเพื่อนผ่านการพูดคุยอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือมุมมองที่มีต่อเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ทางการเมืองและสังคม ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นทั้งสิ้น ทั้งนี้ Berzonsky (1989) และ Crocetti และคณะ (2008) มีความเห็นว่าเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ เนื่องจากกระบวนการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับเวลา ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ การพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนยังมีความเกี่ยวข้องกับหลักการจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า กล่าวคือ ในกระบวนการแรงจูงใจของการคาดหวังและการให้คุณค่า ก่อให้เกิดความเชื่อด้านแรงจูงใจไปสู่ความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์และในขณะเดียวกันยังส่งผลต่อการพัฒนาโครงสร้างความคิดเกี่ยวกับตัวเอง (self-schemas) ทำให้บุคคลเห็นและเข้าใจความเป็นตัวเองถือเป็นการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตน (Eccles et al., 2015)

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มประชากรเป็นเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่ยังมีการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนอยู่ในช่วงสุดท้ายก่อนเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ช่วงวัยผู้ใหญ่ และเอกลักษณ์แห่งตนส่งผลต่อการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ดังนั้น การพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนไทยโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่พัฒนาขึ้น จึงอาจมีเอกลักษณ์แห่งตนทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านที่ส่งอิทธิพลต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในเวลาเดียวกันด้วย นอกจากนี้ Crocetti และคณะ (2014) ได้เสนอแนะให้ศึกษาโปรแกรมเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองผ่านการกระตุ้นด้านเอกลักษณ์แห่งตนในวัยรุ่น จากเหตุผลทั้งหมดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงกำหนดโมเดลอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่านดังภาพประกอบ 7 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 7 โมเดลอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

จากภาพประกอบ 7 สามารถอธิบายผลการวิจัยที่สนับสนุนการกำหนดเส้นอิทธิพลได้ดังต่อไปนี้

เส้นที่ 1 หลักการจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า สนับสนุนโดยงานวิจัยของ Gaeke (2009) Liem และ Chua (2013) หลักการจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ สนับสนุนโดยงานวิจัยของ Camino และ Zeldin (2002) Ash และคณะ (2005) Prentice (2007) Pasek และคณะ (2008) Conley และ Hamlin (2009) Bartolome (2013) Muturi และคณะ (2013) Nuangchalem (2014) ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา สนับสนุนโดยงานวิจัยของ Albanasi และคณะ (2007) Zaff และคณะ (2008) McIntosh และ Munoz (2009) Wilkenfeld และคณะ (2010) Allen (2011) Jahromi และคณะ (2012) Lenzi และคณะ (2013) Stolte และคณะ (2014) Warren และคณะ (2014) Lenzi และคณะ (2015) Manganelli และคณะ (2015) Metzger และคณะ (2015) Whitley และ Yoder (2015) ดุจเดือน พันธุมนาวิน (2551)

เส้นที่ 2 สนับสนุนโดยงานวิจัยของ Yates และ Youniss (1996) Crocetti และคณะ (2012) Crocetti และคณะ (2014) Eccles และคณะ (2015) สุรพงษ์ ชูเดช (2534) ดวงเดือน พันธุมนาวิณ และดุจเดือน พันธุมนาวิณ (2541) จริยกุล ศรีสุวรรณ (2542) ละมัย ทุมพัฒน์ (2550) ธิดารัตน์ แยมันิม (2558)

เส้นที่ 3 สนับสนุนโดยงานวิจัยของ Pancer และคณะ (2007) Hardy และคณะ (2010) Smits และคณะ (2011) Crocetti และคณะ (2012)

กรอบแนวคิดการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้แบ่งเป็น 2 การศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การศึกษาที่ 1 การพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

เนื่องจาก Zaff และคณะ (2011) อธิบายว่า การวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเพียงด้านพฤติกรรมอาจไม่เพียงพอ เพราะพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอาจเป็นผลที่เกิดจากสภาพแวดล้อมหรือบริบททางสังคม แต่ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองไม่ได้เกิดขึ้นจากเหตุผลเพียงเท่านั้น แต่เกิดจากการที่บุคคลมีความยึดมั่นผูกพันในกิจกรรมเหล่านั้นในระดับที่ลึกซึ้งมากกว่าในระดับแรงจูงใจที่ส่งผลทำให้บุคคลรู้สึกผูกพันหรือรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมปฏิบัติพฤติกรรมเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง สอดคล้องกับ Zani และ Barrett (2012) ที่สนับสนุนให้นักวิจัยให้ความสำคัญกับการศึกษาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในฐานะของกระบวนการทางด้านจิตใจ Bobek และคณะ (2009) อธิบายว่า บุคคลที่มีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองคือบุคคลที่มีความตระหนักเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ทางด้านพลเมือง ไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติกิจกรรมด้านพลเมืองเสมอไป Manganelli และคณะ (2015) เห็นว่าการวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านเจตนาอาจจะเป็นตัวทำนายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างในช่วงวัยรุ่น เนื่องจากพวกเขาอาจจะไม่สามารถกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ได้ในทันที สรุปได้ว่า ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นตัวแปรที่มีหลายมิติ ดังนั้น การวัดเพียงแค่อด้านใดด้านหนึ่งจึงอาจไม่ครอบคลุมมิติของความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง สอดคล้องกับ Amna (2012) ที่อธิบายว่า ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นตัวแปรที่มีหลายมิติทั้งในด้านค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม จากการศึกษาเรื่องการวัดองค์ประกอบของความยึดมั่นผูกพัน (engagement) พบว่า Fredrick และคณะ (2004) แบ่งองค์ประกอบความยึดมั่นออกเป็น 3 ด้านคือ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญา ต่อมา Bobek และคณะ (2009) ได้พัฒนาเครื่องมือชื่อ Civic Identity/Civic

Engagement (CICE) และ Zaff และคณะ (2010) ได้พัฒนาเครื่องมือชื่อ Active and Engaged Citizenship (AEC) เพื่อให้วัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม ความรู้สึกและปัญญา ทั้งนี้ Zaff และคณะ (2011) ได้สนับสนุนให้วัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามแบบ Fredrick และคณะ (2004) ด้วย สำหรับการพัฒนาเครื่องมือวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของประเทศไทยพบ ดารุณี ทิพยกุลไพโรจน์ และวรรณิ์ แกมเกต (2558) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้ความยึดมั่นผูกพันกับความเป็นพลเมืองของนักเรียนไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในช่วงวัยรุ่นตอนกลางพบองค์ประกอบใน 4 ด้านได้แก่ ด้านความรู้ในการเป็นพลเมือง ด้านทักษะพลเมืองด้านเจตคติต่อความเป็นพลเมือง และด้านพฤติกรรมการเป็นพลเมือง ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองครอบคลุมในทุกช่วงระยะของความเป็นวัยรุ่น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาประชากรกลุ่มวัยรุ่นตอนปลายที่ยังมีการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนอันถือเป็นพัฒนาการสำคัญตามช่วงวัยก่อนเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ช่วงวัยผู้ใหญ่ โดยกำหนดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองออกเป็น 3 ด้านได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญาตาม Fredrick และคณะ (2004) และทำการสังเคราะห์องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองรายด้าน พบว่า

1. ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ได้แก่
 - 1.1) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ สอดคล้องกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยจาก Kim และ Ball-Rokeach (2006) Bobek และคณะ (2009) Duke และคณะ (2009) Zaff และคณะ (2010) Erentaite และคณะ (2012) Jahromi และคณะ (2012) Bebiroglu และคณะ (2013) Doolittle และ Faul (2013) Lenzi และคณะ (2013) Voight และ Torney-Purta (2013) Hope (2015) Kim และ Chen (2015) Lenzi และคณะ (2015) Guillaume และคณะ (2015) Metzger และคณะ (2015) Reznik (2016) Wray-Lake และคณะ (2016) ดารุณี ทิพยกุลไพโรจน์ และวรรณิ์ แกมเกต (2558) 1.2) การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร สอดคล้องกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยจาก Duke และคณะ (2009) Lenzi และคณะ (2012) Gundelach (2015) 1.3) การมีความสามารถด้านพลเมือง สอดคล้องกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยจาก Kim และ Ball-Rokeach (2006) Bobek และคณะ (2009) Zaff และคณะ (2010) Bebiroglu และคณะ (2013) Lenzi และคณะ (2013) Lenzi และคณะ (2015) Wray-Lake และคณะ (2016) ดารุณี ทิพยกุลไพโรจน์ และวรรณิ์ แกมเกต (2558) 1.4) การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม สอดคล้องกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยจาก Erentaite และคณะ (2012) Jahromi และคณะ (2012) Lenzi และคณะ

(2014) Manganelli และคณะ (2014, 2015) Buta และคณะ (2014) Lenzi และคณะ (2015) Wray-Lake และคณะ (2016)

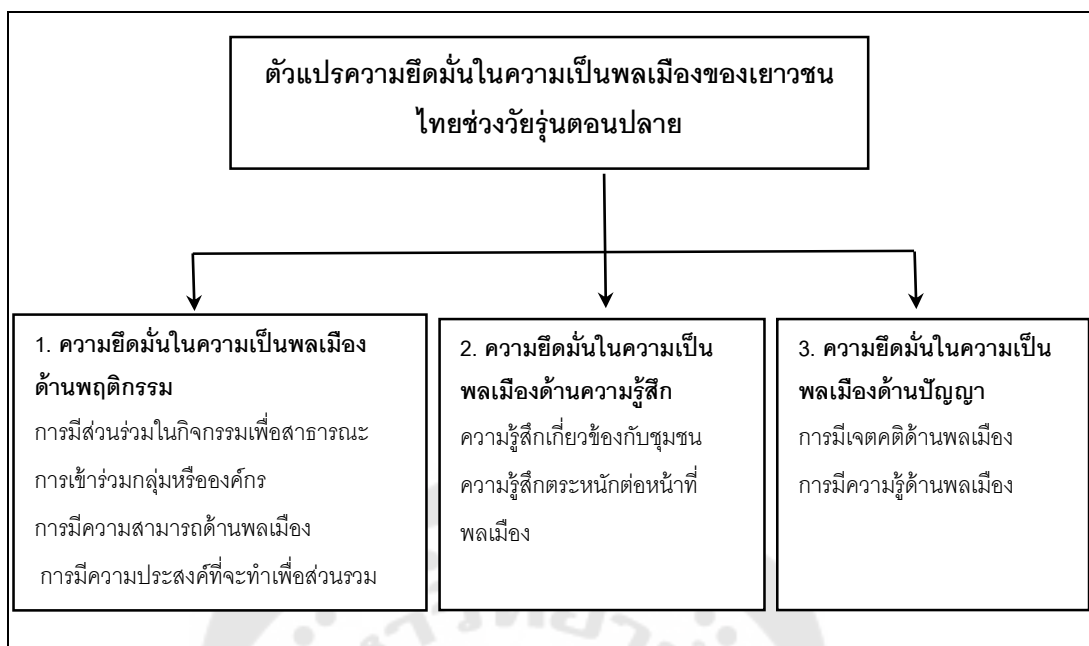
2. ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

2.1) *ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชน* สอดคล้องกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยจาก Kim และ Ball-Rokeach (2006) Bobek และคณะ (2009) Zaff และคณะ (2010) Lenzi และคณะ (2013) Lenzi และคณะ (2014) Hope (2015) Kim และ Chen (2015) 2.2) *ความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง* สอดคล้องกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยจาก Bobek และคณะ (2009) Zaff และคณะ (2010) Erentaite และคณะ (2012) Bebiroglu และคณะ (2013) Lenzi และคณะ (2013) Lenzi และคณะ (2014) Guillaume และคณะ (2015) Wray-Lake และคณะ (2016)

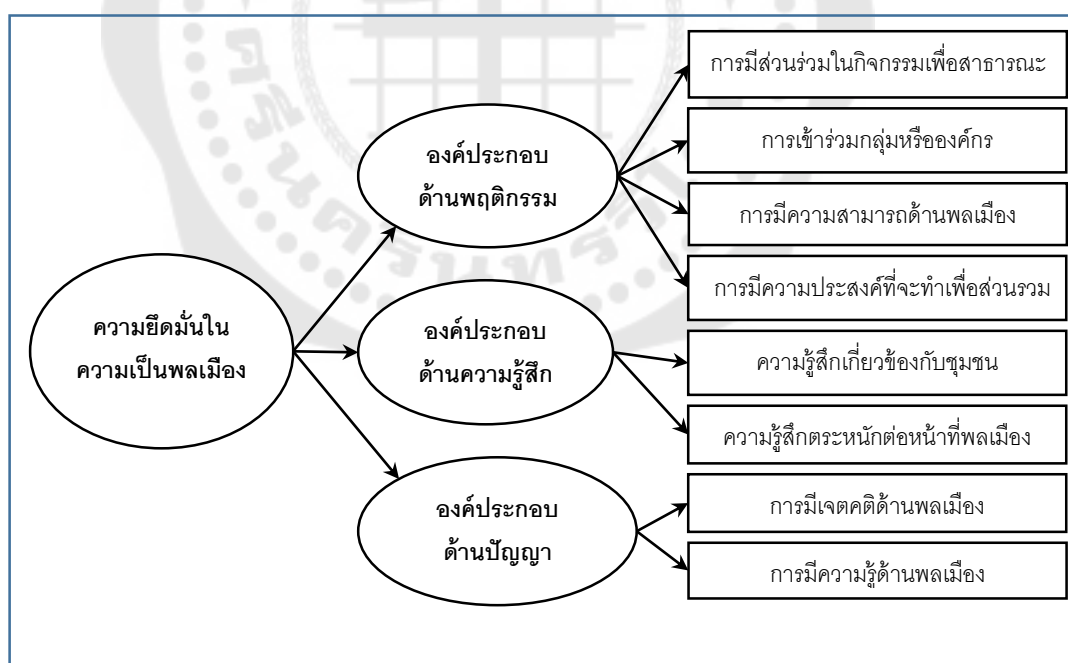
3. ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 3.1)

การมีเจตคติด้านพลเมือง สอดคล้องกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยจาก Bobek และคณะ (2009) Duke และคณะ (2009) Erentaite และคณะ (2012) Doolittle และ Faul (2013) Voight และ Torney-Purta (2013) Buta และคณะ (2014) Guillaume และคณะ (2015) Oosterhoff และ Metzger (2016) Wray-Lake และคณะ (2016) ดารุณี ทิพยกุลไพโรจน์ และวรรณิ แกมเกตุ (2558) 3.2) *การมีความรู้ด้านพลเมือง* สอดคล้องกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยจาก Erentaite และคณะ (2012) Bebiroglu และคณะ (2013) Lenzi และคณะ (2014) Wray-Lake และคณะ (2016) ดารุณี ทิพยกุลไพโรจน์ และวรรณิ แกมเกตุ (2558)

จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมา ดังนั้น ในการศึกษาที่ 1 ผู้วิจัยจึงทำการพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย เพื่อศึกษาว่าองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีอะไรบ้าง และการแบ่งองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองออกเป็น 3 ด้านได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญา มีความเหมาะสมสอดคล้องกับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายเป็นอย่างไร กรอบแนวคิดสำหรับการศึกษาที่ 1 ตามภาพประกอบ 8 และโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายตามภาพประกอบ 9 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 8 กรอบแนวคิดสำหรับการศึกษาที่ 1

ภาพประกอบ 9 โมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานการวิจัยในการศึกษาที่ 1 ดังนี้

สมมติฐานที่ 1.1 องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายประกอบด้วย 8 องค์ประกอบย่อย

สมมติฐานที่ 1.2 โมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

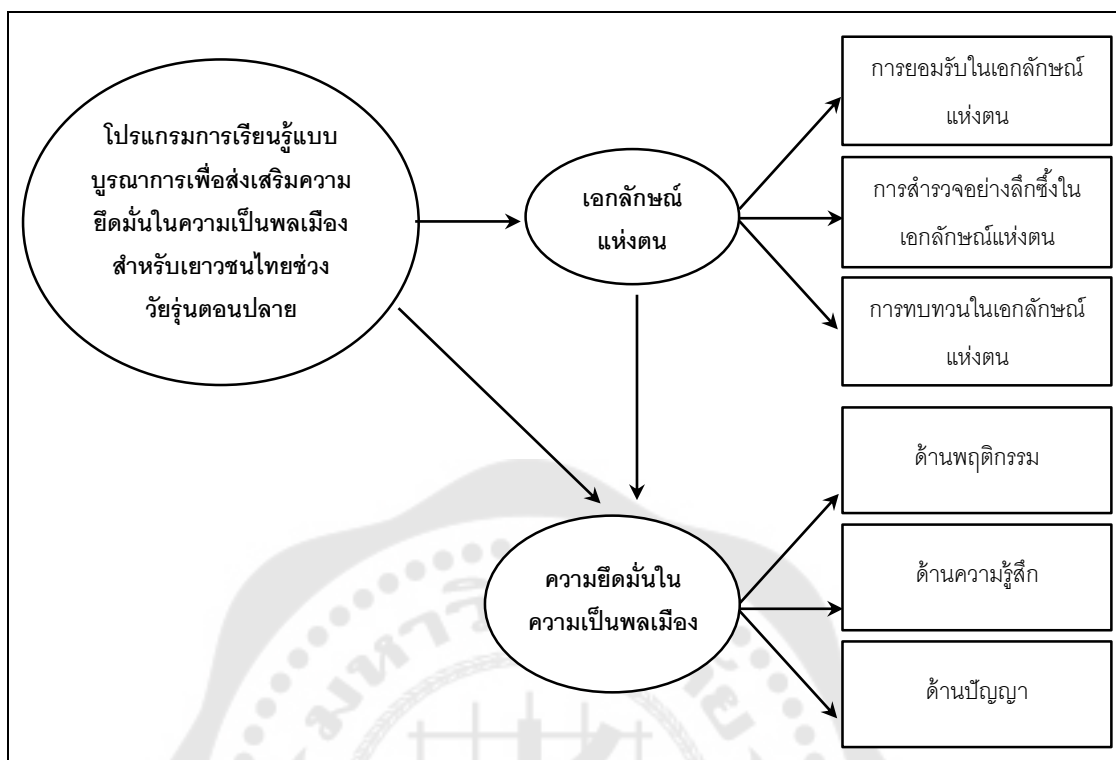
การศึกษาที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและการตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน เมื่อทำการพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองและตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายแล้ว ผู้วิจัยนำองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่วิเคราะห์ได้จากการศึกษาที่ 1 มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายต่อ ร่วมกับการใช้หลักการจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า (Expectancy-Value Theory) ที่อธิบายว่าการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) คือความเชื่อด้านแรงจูงใจ (motivational beliefs) ที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ได้แก่ความยึดมั่นผูกพัน (Wigfield et al, 2015) แต่การคาดหวังและการให้คุณค่าได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ การรับรู้และการตีความประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นกระบวนการทางปัญญาของบุคคล (cognitive processes) และได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกได้แก่ สภาพแวดล้อมและบริบทรอบตัวบุคคลนั้น (social world) ได้แก่ วัฒนธรรม สังคม บุคคลที่ปฏิสัมพันธ์ด้วย รวมถึงประสบการณ์หรือเหตุการณ์ที่เคยประสบมาจากในอดีต (Eccles et al., 1983; Wigfield & Eccles, 2000; Wigfield & Eccles, 2002; Schunk et al., 2008) ดังนั้น เมื่อสรุปตามทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าจึงกล่าวได้ว่า แรงจูงใจต่อการที่บุคคลเกิดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองหรือความต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ชุมชน สังคม หรือประเทศชาติทั้งในด้านการเมือง สังคม หรือสิ่งแวดล้อมโดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนนั้น เกิดขึ้นจากการที่บุคคลคาดหวังว่าตนเองสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ส่วนรวมได้สำเร็จในอนาคต (expectancy) และการที่บุคคลเห็นคุณค่าของการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้นให้แก่ส่วนรวม (value) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gaeke (2009) และ Liem และ Chua (2013) ที่พบว่าสามารถใช้หลักการคาดหวังและการให้คุณค่าตามทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในการพัฒนา

ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้ จากการศึกษาที่ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้แก่ การคาดหวังและการให้คุณค่า เป็นผลที่เกิดจากการรับรู้และการตีความของกระบวนการทางปัญญาภายในตัวบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ Kolb (1984) นำเสนอทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) ที่อธิบายว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านการแปลความหมายที่ได้รับจากประสบการณ์ และอธิบายว่ากระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เป็นวงจร 4 ขั้นตอนเกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนไป 4 แบบ ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่เข้าสู่วงจรการเรียนรู้ต่อเนื่อง นอกจากนี้ หลักการดังกล่าวยังเป็นพื้นฐานของการจัดรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้แก่ การสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential learning based instruction) และการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service learning) ที่ส่งผลต่อการเพิ่มระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เรียน (Camino & Zeldin, 2002; Ash et al., 2005; Prentice, 2007; Pasek et al., 2008; Conley & Hamlin, 2009; Bartolome, 2013; Muturi et al., 2013; Nuangchalem, 2014) นอกจากนี้ ตามทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า ความเชื่อด้านแรงจูงใจยังได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ บริบทสภาพแวดล้อมรอบตัวบุคคล จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา พบว่า 1) ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน (McIntosh & Munoz, 2009; Wilkenfeld et al., 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลา (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Stolte et al., 2014) 2) ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Manganelli et al., 2015) 3) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi et al., 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน (Zaff et al., 2008; Jahromi et al., 2012) การใช้จิตวิทยาส่วนบุคคลในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger et al., 2015; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) และ 4) ปัจจัยด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Warren et al., 2014) และเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi et al., 2015) ล้วนส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านความยึด

มั่นในความเป็นพลเมืองทั้งสิ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่ได้จากการศึกษาที่ 1 ร่วมกับหลักการของทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า ทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ และผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษามานบูรณาการร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ส่งผลให้ในการศึกษาที่ 2 ผู้วิจัยทำการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายตามลำดับ ทั้งนี้ โปรแกรมฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยประยุกต์ใช้หลักการของทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า ทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ และผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษาในครั้งนี้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนในพื้นที่ชุมชนด้วยการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม ส่งผลให้ผู้เรียนได้ทดลองบทบาทความเป็นพลเมืองในสถานการณ์จริง รวมทั้ง ยังมีการปฏิบัติกิจกรรมแบบเป็นกลุ่ม มีการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจตนเองและสังคม มีการส่งเสริมด้านการคิดและการกล้าแสดงออก มีการจัดบรรยากาศในการเรียนที่เปิดกว้างผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อิสระ มีผู้สอนที่ยอมรับในตัวผู้เรียน และมีการฝึกการสะท้อนความคิด สอดคล้องกับหลักการส่งเสริมกระบวนการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น (Yates & Youniss, 1996; Crocetti et al., 2014; สุรพงษ์ ชูเดช, 2534; ดวงเดือน พันธุมนาวิน และดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2541; จริยกุล ตรีสุวรรณ, 2542; ละมัย ทุมพัฒน์, 2550; ธิดารัตน์ แยมเนียม, 2558) ทั้งนี้ ตามทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าอธิบายว่า การที่ผู้เรียนเกิดการรับรู้ด้านความสามารถ การเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนในด้านต่าง ๆ การเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตัวเองกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้านมุมมองหรือความคิดว่าอยากเติบโตขึ้นเป็นคนแบบไหน ส่งผลทำให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างความคิดเกี่ยวกับตัวเอง (self-schemas) อันก่อให้เกิดการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตน (Eccles et al., 2015) จากเหตุผลทั้งหมดดังกล่าว โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่พัฒนาขึ้นจึงอาจส่งผลต่อการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นในเวลาเดียวกันด้วย ผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่าเอกลักษณ์แห่งตนมีอิทธิพลต่อการเพิ่มระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Pancer et al., 2007; Hardy et al., 2010; Smits et al., 2011; Crocetti et al., 2012) ดังนั้น ถ้าโปรแกรมฯ ส่งผลทำให้เยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายเกิดการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนแล้ว เอกลักษณ์แห่ง

ต้นที่เกิดขึ้นย่อมส่งอิทธิพลต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้เพิ่มตามไปด้วย ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน สอดคล้องกับ Crocetti และคณะ (2014) ที่เสนอแนะให้ศึกษาโปรแกรมเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองผ่านการกระตุ้นเอกลักษณ์แห่งตนในวัยรุ่น กรอบแนวคิดสำหรับการศึกษาที่ 2 ตามภาพประกอบ 10 และโมเดลอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน ตามภาพประกอบ 11 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 11 โมเดลอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมือง โดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานการวิจัยในการศึกษาที่ 2 ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม

สมมติฐานที่ 2.2 โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองของกลุ่มตัวอย่างโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) แบ่งเป็น 2 การศึกษา การศึกษาที่ 1 การพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) การศึกษาที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและการตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรม ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) ใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (multivariate analysis of variance: MANOVA) และวิธีการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (structural equation model: SEM) มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาที่ 1

การพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ เยาวชนชาวไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายระหว่างอายุ 17-21 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยรวมแล้วเป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษา 2560 จำนวน 1,000 คน แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจากมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาของ

รัฐได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน เป็นจำนวนแห่งละ 250 คนจากวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) มีการกำหนดขนาดตัวอย่างและวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

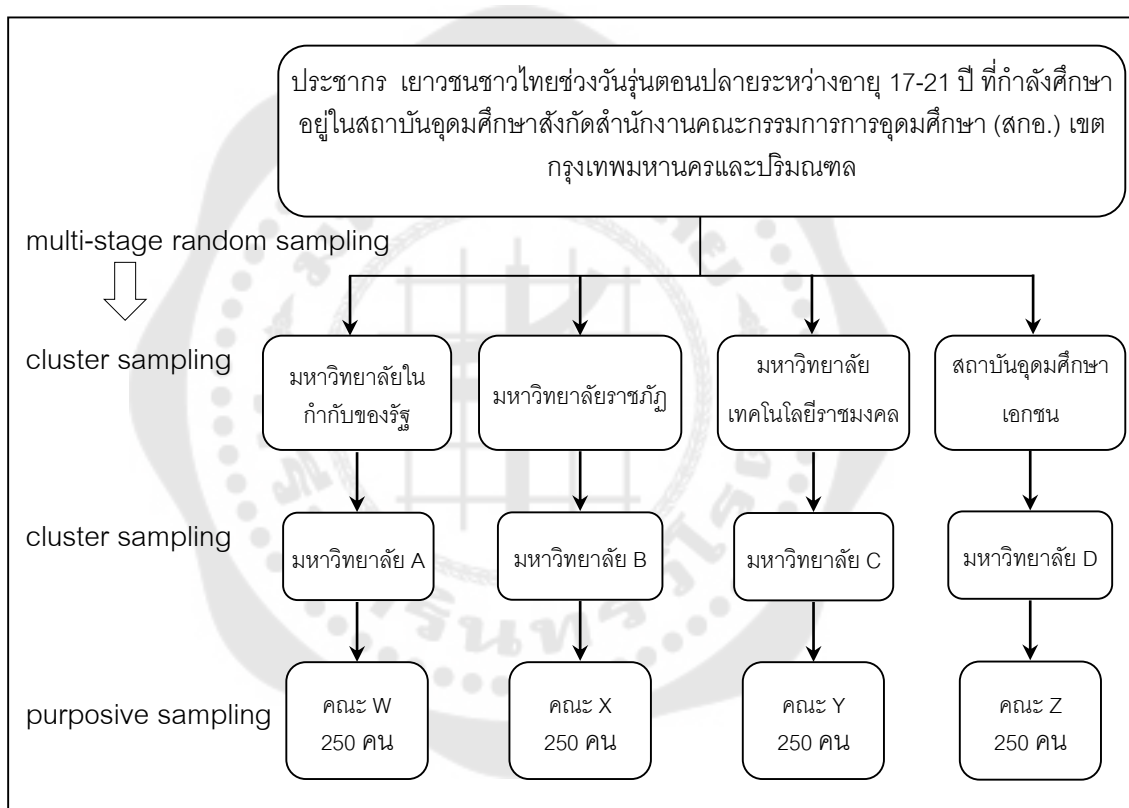
การกำหนดขนาดตัวอย่าง ในการสำรวจองค์ประกอบ (exploratory factor analysis: EFA) ผู้วิจัยเลือกวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎเบื่องต้น (Rule of Thumb) ของ Comrey และ Lee (1992: 217) ที่เสนอว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบว่า 500 คนถือว่าดีมาก และ 1000 คนถือว่าดีเยี่ยม สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis: CFA) พิจารณาจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณค่าตามแนวคิดของ Hair, Black, Babin และ Anderson (2010: 101) ที่เสนอว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมควรมีผู้ตอบประมาณ 15 ชุดต่อหนึ่งพารามิเตอร์ การวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าจำนวน 22 ค่า ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจึงควรมีอย่างน้อย 330 คน ทั้งนี้ การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างอาจมีความคลาดเคลื่อนจากการตอบแบบวัดที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ที่จำนวน 1000 คน สำหรับการวิเคราะห์ในการศึกษาที่ 1 หลังจากการเก็บข้อมูลพบว่า ได้รับแบบวัดที่มีความสมบูรณ์กลับคืนมาเป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น 928 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 92.8 ผู้วิจัยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจจำนวน 520 คน และกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจำนวน 408 คน

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย ขั้นตอนที่ 1 ทำการสุ่มมหาวิทยาลัยด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster sampling) เพื่อเลือกมหาวิทยาลัยโดยจับฉลากเลือกมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนอย่างละ 1 มหาวิทยาลัย ขั้นตอนที่ 2 ทำการสุ่มแบบกลุ่มอีกครั้งเพื่อเลือกคณะในแต่ละมหาวิทยาลัย ขั้นตอนที่ 3 ทำการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คนในแต่ละคณะของมหาวิทยาลัยเพื่อให้ได้สัดส่วนที่เท่าเทียมกัน ขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างสามารถแสดงได้ดังภาพประกอบ 12

ตัวแปรในงานวิจัย ประกอบด้วย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยของการศึกษาที่ 1 ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้หรือตัวบ่งชี้ จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงตัวแปรแฝงคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง 3 ตัว มีรายละเอียดดังนี้

1. ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม มี 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ การมีความสามารถด้านพลเมือง การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร และการมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม
2. ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก มี 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชน และความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง
3. ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา มี 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การมีเจตคติด้านพลเมือง และการมีความรู้ด้านพลเมือง

ภาพประกอบ 12 ขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ แบบวัด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่
ตอนที่ 1 วัดคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบวัด
ตอนที่ 2-3 วัดเกี่ยวกับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ความยึดมั่นในความ
เป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและเอกลักษณ์แห่งตน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 คำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบวัด จำนวน 4
ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ คณะ และมหาวิทยาลัย

1. เพศ 1) ชาย 2) หญิง ไม่ต้องการระบุ
2. อายุปี
3. คณะ
4. มหาวิทยาลัย

2.1.2 แบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่น
ตอนปลาย

ผู้วิจัยพัฒนาแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วง
วัยรุ่นตอนปลายตามแนวคิดของ Flanagan และคณะ (2007) แบบวัด Active and Engaged
citizenship ของ Zaff และคณะ (2010) แบบวัด International Civic and Citizenship
Education Study ของ Brese และคณะ (2011) และแบบวัด Civic Engagement Scale ของ
Doolittle และ Faul (2013) ได้เป็นแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วง
วัยรุ่นตอนปลาย มีลักษณะเป็นแบบประเมินตนเองแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับตั้งแต่ ตรง
มากที่สุด ตรงมาก ปานกลาง ตรงน้อย และตรงน้อยที่สุด รวมจำนวนทั้งสิ้น 50 ข้อ แบบวัดผ่าน
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 5 ท่านแล้วคัดเลือกข้อวัดที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of consistency: IOC) ที่มีค่า
ระหว่าง 0.6 - 1.0 จากนั้นนำแบบวัดที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับนักศึกษาระดับ
ปริญญาตรีที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน และทำการหาค่าอำนาจ
จำแนกรายข้อ (corrected item-total correlation: CITC) โดยคัดเลือกข้อวัดที่มีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05 แล้วทำการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบวัด (reliability) โดยการหาค่าความ

สอดคล้องภายในด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) พบว่ามีค่าความเที่ยงเท่ากับ .943 พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 84 - 238 คะแนน โดยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .259 -.671 ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังตารางที่ 5 ต่อไปนี้

ตาราง 5 เกณฑ์การให้คะแนน

คำตอบ	คะแนน
ตรงมากที่สุด	5
ตรงมาก	4
ปานกลาง	3
ตรงน้อย	2
ตรงน้อยที่สุด	1

การแปลความหมาย ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากกว่าแสดงว่ามีระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดน้อยกว่า

ตัวอย่างแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

คำชี้แจง ให้อ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่คิดว่าตรงกับตัวท่านมากที่สุด ดังนี้

ตรงมากที่สุด	หมายถึง	ข้อวัดตรงกับตัวท่าน มากที่สุด
ตรงมาก	หมายถึง	ข้อวัดตรงกับตัวท่าน มาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อวัดตรงกับตัวท่าน ปานกลาง
ตรงน้อย	หมายถึง	ข้อวัดตรงกับตัวท่าน น้อย
ตรงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อวัดตรงกับตัวท่าน น้อยที่สุด

ข้อ	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย	ตรงมากที่สุด	ตรง	ปานกลาง	ตรงน้อย	ตรงน้อยที่สุด
1	ฉันรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญกับคนอื่น ๆ ภายในชุมชน	5	4	3	2	1
2	ผู้ใหญ่ในชุมชนทำให้ฉันรู้สึกเป็นคนสำคัญ	5	4	3	2	1
3	ฉันมักจะเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือชุมชน	5	4	3	2	1
4	ฉันตั้งใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชน	5	4	3	2	1
5	ฉันสามารถรวบรวมกลุ่มนิสิตให้เข้ามาช่วยกันร่วมพัฒนามหาวิทยาลัยได้	5	4	3	2	1
6	ฉันชอบการช่วยเหลือผู้อื่น	5	4	3	2	1
7	การสนับสนุนด้านการเงินให้กับองค์การกุศลเป็นสิ่งที่จำเป็น	5	4	3	2	1
8	ฉันรู้สึกเป็นห่วงสถานการณ์ทางการเมืองและสังคมในปัจจุบันนี้	5	4	3	2	1

2.1.3 แบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน

แบบวัดเอกลักษณ์แห่งตนสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แบบวัดเอกลักษณ์จากงานวิจัยของ Hongjoy และ Wattananonsakul (2017) และ พิมพินภัตตราหงษ์จ้อย (2560) เนื่องจากสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาเอกลักษณ์แห่งตนในการวิจัยครั้งนี้ กล่าวคือ แบบวัดเอกลักษณ์สร้างขึ้นเพื่อวัดเอกลักษณ์ของวัยรุ่นไทยโดยพัฒนาจากแบบวัด The Ego Identity Process Questionnaire (EIPQ) ของ Balistreri, Busch-Rossnagel และ Geisinger (1995) และแบบวัด The Utrecht-Management of Identity Commitments Scale (U-MICS) ของ Crocetti และคณะ (2008) เป็นแบบวัดกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนใน

3 กระบวนการ ได้แก่ 1) การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน (in-depth exploration) 2) การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน (commitment) และ 3) การทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน (reconsideration of commitment) ทั้งนี้ ข้อวัดจากแบบวัดเอกลักษณ์มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 27 ข้อ แบ่งออกเป็นกระบวนการละ 9 ข้อ ลักษณะเป็นแบบประเมินตนเองแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 (ตรงน้อยที่สุด) จนถึง 4 (ตรงมากที่สุด) ลักษณะการให้คะแนนจะสอดคล้องกับการตอบโดยผู้ที่ตอบ 1 ได้ 1 คะแนน จนถึง ผู้ที่ตอบ 4 ได้ 4 คะแนน การแปลความหมายคือ ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดมากกว่าแสดงว่ามีกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ในตนเองสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดน้อยกว่า ทั้งนี้ แบบวัดเอกลักษณ์ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากผู้เชี่ยวชาญ และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of consistency: IOC) ที่ผ่านเกณฑ์การพิจารณาแล้ว รวมทั้งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .814 ผู้วิจัยจึงนำแบบวัดฉบับดังกล่าวไปทดลองใช้ (try out) กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน และทำการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (corrected item-total correlation: CITC) โดยคัดเลือกข้อวัดที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แล้วทำการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบวัด (reliability) โดยการหาค่าความสอดคล้องภายในด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) พบว่า มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .851 พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 40 - 103 คะแนน และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .223 -.575

ตัวอย่างแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน

คำชี้แจง อ่านข้อความแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่คิดว่าตรงกับตัวท่านมากที่สุด ดังนี้

ตรงมากที่สุด	หมายถึง	ข้อวัดตรงกับตัวท่าน มากที่สุด
ตรงมาก	หมายถึง	ข้อวัดตรงกับตัวท่าน มาก
ตรงน้อย	หมายถึง	ข้อวัดตรงกับตัวท่าน น้อย
ตรงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อวัดตรงกับตัวท่าน น้อยที่สุด

ข้อ	ข้อวัด เอกลักษณ์แห่งตน (ตัวเล็ก)	ตรง มาก ที่สุด	ตรง มาก	ตรง น้อย	ตรง น้อย ที่สุด
1	ฉันมักพูดคุยกับผู้อื่นเกี่ยวกับสิ่งที่ฉันเรียน	4	3	2	1
2	สิ่งที่ฉันเลือกเรียนทำให้อารมณ์ของฉันมีความมั่นคง	4	3	2	1
3	ฉันคิดทบทวนที่จะเปลี่ยนสาขาวิชาเรียน	4	3	2	1
4	ฉันเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ	4	3	2	1
5	อาชีพในฝันทำให้ฉันกล้าเผชิญอนาคตได้อย่างมั่นใจ	4	3	2	1
6	ฉันคิดว่าอาชีพในฝันของเพื่อนดีกว่าของฉัน	4	3	2	1
7	ฉันอภิปรายประเด็นทางการเมืองกับผู้อื่น	4	3	2	1
8	มุมมองด้านการเมืองของฉันทำให้ฉันมั่นใจในความคิดของตนเอง	4	3	2	1
9	ฉันกำลังปรับเปลี่ยนแนวคิดด้านการเมืองของตัวเอง	4	3	2	1

2.2 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและวิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือเพื่อวัดความยึดมั่นในความเป็น

พลเมือง

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเพื่อพิจารณาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้

2) นำข้อสรุปที่ได้จากการศึกษามาสร้างกรอบแนวคิดเบื้องต้นสำหรับการวิจัย เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองใน 3 ด้าน ได้แก่ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก และความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา

3) นำกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัยมาเป็นกรอบในการสร้างคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อสำรวจข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของนิยามและองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง รวมทั้งแนวทางในการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชน

ไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายได้เป็นคำถามปลายเปิดประกอบด้วยคำถามหลักใน 3 ประเด็น คือ 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยในปัจจุบัน 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดนิยามและองค์ประกอบของตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย โดยทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญคือเป็นนักวิชาการผู้ศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านพลเมือง หรือเป็นผู้ที่มีความรู้ทักษะ ประสบการณ์ในด้านการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองสำหรับเยาวชนไทย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่เตรียมไว้เมื่อพบประเด็นที่น่าสนใจระหว่างการสัมภาษณ์

4) ผู้วิจัยนัดหมายผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอเข้าสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แล้วนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการพัฒนานิยามและการกำหนดกรอบแนวคิดขององค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

5) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย จากการศึกษาแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของ Flanagan และคณะ (2007) Zaff และคณะ (2010) Brese และคณะ (2011) และ Doolittle และ Faul (2013) จากนั้นกำหนดนิยามปฏิบัติการของตัวแปรและสร้างข้อวัดให้ครอบคลุมโดยทำเป็นตารางระบุรายละเอียดของเครื่องมือซึ่งแสดงจำนวนข้อวัดและพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด (Table of specification) ให้ครอบคลุมทั้ง 3 องค์ประกอบ ผู้วิจัยสร้างพิมพ์เขียว (blueprint) ของแบบวัดโดยกำหนดข้อวัดที่ต้องการสอบถามกลุ่มตัวอย่างแล้วจึงเขียนโครงสร้างแบบวัดโดยกำหนดรูปแบบของแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับตั้งแต่ ตรงมากที่สุด ตรงมาก ปานกลาง ตรงน้อย และตรงน้อยที่สุด จากนั้นนำไปให้อาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโทตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขแบบวัดให้มีความถูกต้องสมบูรณ์

6) ผู้วิจัยนำแบบวัดไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จำนวน 5 ท่าน รายชื่อผู้เชี่ยวชาญแสดงไว้ในภาคผนวก ก. แล้วคัดเลือกข้อวัดที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of consistency: IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป (อรพินทร์ ชูชม, 2545: 339-340) พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดมีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 จากนั้นผู้วิจัยนำแบบวัดให้อาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโทตรวจสอบความถูกต้อง

เหมาะสมและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขแบบวัดให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปทดลองใช้

7) ผู้วิจัยนำแบบวัดที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน และทำการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดนั้น (corrected item-total correlation: CITC) พบว่า ข้อวัดมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .259 ถึง .671 โดยทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่า .197 ซึ่งเป็นค่าวิกฤตของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) ($r = .197$, $df = 100$, $\alpha = .05$) แสดงให้เห็นว่าข้อวัดในแบบวัดสามารถจำแนกผู้ที่มีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสูงออกจากผู้ที่มีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองต่ำได้ แล้วทำการวิเคราะห์ค่าความเที่ยง (reliability) โดยการหาค่าความสอดคล้องภายในด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ของแบบวัดทั้งฉบับได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .943 จากนั้นจึงทำการออกแบบและจัดเตรียมแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายฉบับสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาที่ 1 เป็นลำดับต่อไป สามารถสรุปขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายได้ดังภาพประกอบ 13 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 13 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวัดความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

สำหรับผลค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อวัดแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ในแบบวัด (CITC) ของแบบวัดความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายแสดงได้ดังตาราง 6 ต่อไปนี้

ตาราง 6 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of consistency: IOC) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อวัดแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ในแบบวัด (corrected item-total correlation: CITC) ของแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ข้อวัด	ค่า IOC	ค่า CITC
1. ฉันรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญกับคนอื่น ๆ ภายในชุมชน	1	.651
2. ผู้ใหญ่ในชุมชนรับฟังในสิ่งที่ฉันต้องการจะพูด	1	.671
3. ฉันจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านการเมือง	0.8	.575
4. ในอนาคต ฉันจะลงสมัครรับเลือกตั้งในการเมืองระดับท้องถิ่นหรือในระดับประเทศ	0.8	.499
5. ฉันจะแก้ไขปัญหาทางด้านการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน	0.8	.609
6. ผู้ใหญ่ในชุมชนทำให้ฉันรู้สึกเป็นคนสำคัญ	1	.612
7. ประเทศของฉันให้ความสำคัญต่อการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1	.358
8. เพื่อนบ้านต่างหวังใยในตัวฉัน	1	.318
9. ประชาชนทุกคนควรแสดงความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ	1	.417
10. ทุกคนควรมีความรับผิดชอบต่อความช่วยเหลือบุคคลที่ยากจนและหิวโหย	1	.394
11. การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางด้านการเมืองและสังคมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ	1	.377
12. ทุกคนควรมีความมุ่งมั่นต่อการเข้าร่วมพัฒนาชุมชน	1	.469
13. การสนับสนุนด้านการเงินให้กับองค์กรการกุศลเป็นสิ่งจำเป็น	1	.397
14. จิตอาสาหรือการอาสาสมัครเป็นหัวใจของการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ	1	.330
15. ฉันมักจะเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือองค์กรทางด้านสิทธิมนุษยชน	1	.576
16. ฉันมักจะเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือองค์กรทางด้านศาสนา	1	.446
17. ฉันมักจะเข้าร่วมเป็นสมาชิกในองค์กรที่รับบริจาคเงินเพื่อไปช่วยเหลือสังคม	1	.519
18. ฉันมักจะเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือองค์กรทางด้านสิ่งแวดล้อม	1	.489
19. ฉันมักจะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มเยาวชน เช่น กลุ่มลูกเสือ/เนตรนารี, YMCA, หรือชมรมต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย	1	.409
20. ฉันมักจะเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือชุมชน	1	.576

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อวัด	ค่า IOC	ค่า CITC
21. ฉันจะร่วมทำงานด้านจิตอาสา	1	.589
22. ฉันตั้งใจที่จะเข้าไปร่วมทำงานในโครงการเพื่อพัฒนาชุมชน	0.8	.530
23. ฉันจะเข้าไปร่วมทำงานให้กับองค์กรที่มุ่งในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน	0.8	.656
24. ฉันตั้งใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชน	0.8	.559
25. ฉันพร้อมจะร่วมทำงานกับผู้อื่นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน	0.8	.606
26. ฉันตั้งใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	0.8	.526
27. ฉันสามารถพูดโน้มน้าวผู้อื่นให้เกิดความตระหนักในปัญหาทางด้านการเมืองและสังคมได้	1	.542
28. ฉันสามารถจัดการเรียกร้องเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนและสังคมได้	1	.638
29. ฉันสามารถรวบรวมกลุ่มนิสิตให้เข้ามาช่วยกันร่วมพัฒนามหาวิทยาลัยได้	1	.658
30. ฉันสามารถร่วมลงชื่อสนับสนุนข้อเรียกร้องต่าง ๆ ผ่านช่องทางออนไลน์ได้	1	.430
31. ฉันสามารถพูดคุยนเสนอแนะความคิดเห็นต่อเรื่องราวทางด้านการเมืองและสังคมได้อย่างสม่ำเสมอ	1	.527
32. ฉันสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมได้	1	.655
33. ฉันอยากเข้าไปช่วยคนที่ถูกผู้อื่นเอารัดเอาเปรียบ	1	.367
34. ฉันชอบการช่วยเหลือผู้อื่น	1	.406
35. ฉันอยากช่วยลดจำนวนผู้ที่หิวโหยและยากจนในโลกใบนี้	1	.455
36. ฉันรู้สึกเป็นห่วงสถานการณ์ทางด้านการเมืองและสังคมในปัจจุบันนี้	0.8	.449
37. ฉันอยากร่วมทำกิจกรรมที่ส่งเสริมทางด้านสิทธิมนุษยชน	1	.547
38. ฉันอยากร่วมทำกิจกรรมที่ปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1	.422
39. ฉันได้เรียนเกี่ยวกับการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาทางด้านสังคมในชั้นเรียน	1	.494
40. ฉันได้เรียนเกี่ยวกับบุคคลตัวอย่างหรือกลุ่มจิตอาสาที่ทำงานเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อส่วนรวมในชั้นเรียน	1	.520
41. ฉันพูดคุยกับเพื่อนหรือผู้ปกครองเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางด้านการเมืองและสังคม	1	.482
42. ฉันมีโอกาสได้ทำงานกลุ่มในโครงการที่จะต้องไปพบกับผู้คนที่มีความแตกต่างจากตัวฉัน	1	.480

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อวัด	ค่า IOC	ค่า CITC
43. ฉันมีโอกาสได้เข้าไปมีส่วนร่วมหรือแสดงบทบาทสมมติทางการเมืองหรือกฎหมายในชั้นเรียน	1	.462
44. ฉันใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อติดตามอ่านข่าวเหตุการณ์ทางการเมืองและสังคมของในประเทศและต่างประเทศ	1	.446
45. ฉันคอยช่วยเหลือเพื่อนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อยู่เสมอ	0.8	.264
46. ฉันมักจะให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนบ้าน	1	.259
47. ฉันมักจะติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ภายในชุมชน	0.6	.398
48. ฉันมักจะสละเวลาเพื่อทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม	0.8	.377
49. ฉันคอยพูดกระตุ้นให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม	1	.394
50. ฉันบริจาคสิ่งของหรือเงินให้กับองค์กรการกุศลต่าง ๆ อยู่เสมอ	0.8	.387
ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ (α) = .943		

2.2.2 ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเพื่อวัดเอกลักษณ์แห่งตน

สำหรับขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเพื่อวัดเอกลักษณ์แห่งตนนั้น ผู้วิจัยนำแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตนที่ผ่านการตรวจสอบความสมบูรณ์จากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วไปทดลองใช้ (try out) กับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 จำนวน 250 คน และทำการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดนั้น (corrected item-total correlation: CITC) พบว่าข้อวัดมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .223 ถึง .575 โดยทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่า .197 ซึ่งเป็นค่าวิกฤตของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) ($r = .197$, $df = 100$, $\alpha = .05$) แสดงให้เห็นว่าข้อวัดในแบบวัดสามารถจำแนกผู้ที่มีคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนสูงออกจากผู้ที่มีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำได้ แล้วทำการวิเคราะห์ค่าความเที่ยง (reliability) โดยการหาค่าความสอดคล้องภายในด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ของแบบวัดทั้งฉบับได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .851 โดยผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อวัดแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ในแบบวัด (CITC) ของแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตนสามารถแสดงได้ดังตาราง 7

ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อวัดแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ในแบบวัด
(corrected item-total correlation: CITC) ของแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน

ข้อวัด	ค่า CITC
1. ฉันมักพูดคุยกับผู้อื่นเกี่ยวกับสิ่งที่ฉันเรียน	.378
2. สิ่งที่ฉันเลือกเรียนทำให้อารมณ์ของฉันมีความมั่นคง	.235
3. ฉันคิดทบทวนที่จะเปลี่ยนสาขาวิชาเรียน	.250
4. ฉันเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ	.223
5. อาชีพในฝันทำให้ฉันกล้าเผชิญอนาคตได้อย่างมั่นใจ	.225
6. ฉันคิดว่าอาชีพในฝันของเพื่อนดีกว่าของฉัน	.386
7. ฉันศึกษาหลักการของศาสนาต่าง ๆ	.423
8. ฉันเชื่อว่าศาสนาทำให้ฉันผ่านอุปสรรคไปได้ด้วยดี	.355
9. ฉันคิดว่าคำสอนศาสนาอื่นทำให้ฉันมีความสุขกว่านี้	.427
10. ฉันปรึกษาผู้อื่นเกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต	.363
11. หลักในการดำเนินชีวิตทำให้ฉันเชื่อมั่นในตนเอง	.307
12. ฉันคิดว่าหลักการดำเนินชีวิตของผู้อื่นดีกว่าของฉัน	.395
13. ฉันอภิปรายประเด็นทางการเมืองกับผู้อื่น	.514
14. มุมมองด้านการเมืองของฉันทำให้ฉันมั่นใจในความคิดของตนเอง	.535
15. ฉันกำลังปรับเปลี่ยนแนวคิดด้านการเมืองของตัวเอง	.575
16. ฉันหาข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทตามเพศที่เหมาะสมกับฉัน	.378
17. บทบาทตามเพศของฉันทำให้ฉันรู้สึกมั่นคงในชีวิต	.516
18. ฉันคิดทบทวนว่าจะเปลี่ยนบทบาทตามเพศของฉัน	.365
19. ฉันพูดคุยกับผู้อื่นเกี่ยวกับบทบาทของฉันต่อครอบครัว	.447
20. ครอบครัวทำให้ฉันเชื่อมั่นในตนเอง	.396
21. ฉันกำลังเปลี่ยนบทบาทต่อครอบครัวเป็นแบบอื่น	.373
22. ฉันศึกษานิสัยของเพื่อนสนิท	.299
23. การมีเพื่อนสนิททำให้ฉันรู้สึกอุ่นใจ	.255
24. ฉันไม่สนิทกับเพื่อนที่คบอยู่	.262
25. ฉันอยากรู้ว่าผู้อื่นคิดอย่างไรกับรูปแบบการไปเที่ยวกับคู่รัก	.461
26. การมีกิจกรรมต่าง ๆ กับคนรักทำให้ฉันมีความมั่นใจ	.399
27. ฉันคิดว่ารูปแบบความสัมพันธ์กับคู่รักของผู้อื่นดีกว่าฉัน	.512
ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ (α) = .851	

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน (Ethical Review Committee) การวิจัยนี้ได้รับการอนุมัติให้ทำการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเลขที่ COA: SWUEC/E-114/2560

3.2 ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อขออนุญาตเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลภายในมหาวิทยาลัยที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ผู้วิจัยติดต่อขอความอนุเคราะห์จากบุคคลที่เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล เมื่อได้รับอนุญาตผู้วิจัยได้เดินทางไปยังมหาวิทยาลัยตามวันเวลาที่นัดหมายด้วยตนเองเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 ผู้วิจัยเข้าพบและแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งมอบใบเอกสารชี้แจงอาสาสมัครผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการตอบแบบสอบถามและการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมการวิจัย (Information sheet) เพื่อชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัยและรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัย จากนั้นทำการอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัย พร้อมทั้งมอบใบเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย (Participant information sheet) แก่กลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้อธิบายชี้แจงเกี่ยวกับการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมการวิจัยว่าข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับ ผู้เข้าร่วมการวิจัยมีสิทธิ์ที่จะตอบหรือไม่ตอบแบบวัดข้อใดข้อหนึ่งหรือทั้งหมดเลยก็ได้ รวมทั้งสามารถถอนตัวออกจากกรวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล

3.5 ผู้วิจัยทำการแจกแบบวัดให้กลุ่มตัวอย่างและเก็บคืนภายในวันเดียวกัน ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถคืนแบบวัดได้ภายในวันเดียวกัน ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ให้อาจารย์ผู้ประสานงานช่วยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบวัดคืนจากกลุ่มตัวอย่างในภายหลังโดยผู้วิจัยได้เดินทางกลับไปรับแบบวัดคืนด้วยตนเอง จากนั้นผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบวัดที่ได้รับกลับคืนมาโดยทำการคัดเลือกแบบวัดที่มีข้อมูลครบถ้วนเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยจัดกระทำกับข้อมูลภายหลังได้รับแบบวัดคืนจากกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยทำการตรวจสอบและคัดเลือกเฉพาะแบบวัดที่มีความสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปด้วยการใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแบบสำเร็จรูป ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แจกแบบวัดรวมทั้งสิ้น 1000 ฉบับและได้รับแบบวัดที่ตอบครบถ้วนสมบูรณ์กลับคืนมาเป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น 928 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.8

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ใช้สถิติบรรยายเพื่ออธิบายกลุ่มตัวอย่างและลักษณะของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาการวิจัยตามสมมติฐาน ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) Williams, Brown และ Onsmann (2010) อธิบายว่า วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นวิธีการวิเคราะห์พหุนามที่นำมาใช้ในศาสตร์ทางด้านจิตวิทยา การศึกษา และสุขภาพ มีเป้าหมายเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาหรือตรวจสอบความถูกต้องของแบบทดสอบ เครื่องมือวัด และวิธีการวัด หลักการสำคัญของวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ คือ 1) การวิเคราะห์องค์ประกอบจะช่วยลดขนาดของตัวแปร (หรือองค์ประกอบ) ให้มีขนาดน้อยลง 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบจะให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวแปรการวัดและตัวแปรแฝง 3) การวิเคราะห์องค์ประกอบจะให้ข้อมูลในเชิงโครงสร้างของมาตรวัดที่ถูกต้อง การวิเคราะห์องค์ประกอบแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis: EFA) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis: CFA) โดย EFA เป็นการค้นหาองค์ประกอบเพื่อช่วยให้นักวิจัยสามารถตรวจสอบองค์ประกอบที่นำไปสู่การสร้างทฤษฎีหรือแบบจำลองโครงสร้างตัวแปรแฝงขนาดใหญ่ได้ ขณะที่ CFA เป็นการทดสอบทฤษฎีที่ได้นำเสนอขึ้น ทั้งนี้ CFA เป็นรูปแบบของโครงสร้างที่เท่ากับแบบจำลองซึ่งมีการตั้งสมมติฐานและคาดการณ์ว่าองค์ประกอบนั้นจะเป็นไปตามทฤษฎีหรือแบบจำลองนั้น (Fit) แต่มีข้อพึงระวังคือ EFA จะถูกวิพากษ์วิจารณ์มากกว่า CFA เนื่องจากผลที่ได้จากการวิเคราะห์ขึ้นอยู่กับความเชื่อของผู้วิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) จะทำการวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญ (principal Component Analysis: PC) และใช้การหมุนแกนแบบมุมฉาก (orthogonal rotation) ด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (varimax method) โดยพิจารณาจากค่าไอเกน (eigen value) เป็นค่าที่แสดงถึงองค์ประกอบนั้นว่ามีคุณลักษณะที่วัดในสิ่งเดียวกัน และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) เป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบ สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) จะทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีการประมาณค่าพารามิเตอร์โดยใช้วิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (maximum likelihood: ML) และพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน

(GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของค่าความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA)

การศึกษาที่ 2

การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและการตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ประชากรกลุ่มเดียวกับการศึกษาที่ 1

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษา 2560 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ลงทะเบียนเรียนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) มีการกำหนดขนาดตัวอย่างและวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้

การกำหนดขนาดตัวอย่าง ในการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (structural equation modeling) ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรจากกฎที่ว่าอัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างต่อจำนวนตัวแปรสังเกตได้ควรจะเป็น 20 หน่วยตัวอย่างต่อ 1 ตัวแปรสังเกตได้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542: 54) ในการศึกษาตอนที่ 2 มีตัวแปรสังเกตได้ในการวิจัยจำนวนรวมทั้งสิ้น 7 ตัวแปร ดังนั้น จึงประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามข้อกำหนดที่กล่าวมาเป็นจำนวนอย่างน้อย 140 คน และเพื่อเป็นการป้องกันความคลาดเคลื่อนจากข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนและการออกจากการศึกษากลางคันของผู้เข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างไว้ที่ 205 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 95 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 110 คน

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษา 2560 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ลงทะเบียนเรียนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปจำนวน 205 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 95 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 110 คน มีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีระดับความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองคละระดับกัน

- กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่เคยเข้ารับการฝึกเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมาก่อน

- กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมสมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายตลอดระยะเวลาการดำเนินโปรแกรม

- ได้รับการอนุญาตให้ทำการทดลองจากประธานบริหารรายวิชาที่เข้าทำการทดสอบประสิทธิภาพโปรแกรม

แบบแผนการวิจัย

การศึกษาที่ 2 เป็นการศึกษาวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) ที่มีกลุ่มควบคุมโดยมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (pre-test post-test control group design) (สิทธิพงษ์ วัฒนานนท์สกุล, 2561: 199) เพื่อตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่ส่งผลต่อระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองและเอกลักษณ์แห่งตน ทั้งนี้ การวิจัยกึ่งทดลองเป็นแบบการวิจัยเชิงปริมาณที่เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ (intact groups) คือมีการจัดเข้าชั้นเรียนไว้เรียบร้อยแล้วจึงไม่สามารถทำการสุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มได้ เช่น นักเรียนในห้องเรียน (อรพินทร์ ชูชม, 2552: 2) กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้ลงทะเบียนเรียนรายวิชาเดียวกัน ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองจึงได้รับการจัดการเรียนการสอนตามปกติเหมือนกัน โดยผู้สอนของทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองปฏิบัติตามการสอนตามแผนการสอนรายวิชาที่กำหนดขึ้นตอนไว้เรียบร้อยแล้วแบบเดียวกัน แต่กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายเพิ่มเติมภายหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอนตามปกติในแต่ละครั้งควบคู่กันไปตลอดทั้งภาคการศึกษา

ตัวแปรในงานวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยของการศึกษาที่ 2 ประกอบด้วย ตัวแปรจัดกระทำ ตัวแปรตาม และตัวแปรส่งผ่าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรจัดกระทำมี 1 ตัวแปร คือ โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ การได้รับโปรแกรมฯ เพิ่มเติมภายหลังการเรียนการสอนตามปกติ (กลุ่มทดลอง) และการได้รับแค่การเรียนการสอนตามปกติ (กลุ่มควบคุม)

2. ตัวแปรตามมี 1 ตัวแปร คือ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา

3. ตัวแปรส่งผ่านมี 1 ตัวแปร คือ เอกลักษณ์แห่งตนมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน การทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน

2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการวัดตัวแปรและเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวัดตัวแปร เป็นแบบวัด แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 วัดคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบวัด

ตอนที่ 2-3 วัดเกี่ยวกับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายซึ่งเป็นแบบวัดฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบจากการศึกษาที่ 1 และเอกลักษณ์แห่งตน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย เป็นโปรแกรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยใช้ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายจากการศึกษาที่ 1 เป็นแนวทาง และจากการประยุกต์หลักการของทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า ทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ รวมทั้งผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา เป็นโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย มีการดำเนินกิจกรรมในโปรแกรม 14 กิจกรรม แบ่งเป็นกิจกรรมในชั้นเรียน 13 กิจกรรม ระยะเวลา 19 ชั่วโมง และกิจกรรมนอกชั้นเรียน 1 กิจกรรม ระยะเวลา 1 เดือน ประกอบด้วย

กิจกรรมที่ 1 “ปฐมนิเทศ”

กิจกรรมที่ 2 “ปัญหาสังคมกับการมีความรู้ด้านพลเมือง”

กิจกรรมที่ 3 “ตัวแบบและเจตคติด้านพลเมือง”

กิจกรรมที่ 4 “ชุมชนและการเมือง”

กิจกรรมที่ 5 “บทบาทกับหน้าที่พลเมือง”

กิจกรรมที่ 6 “โครงการบริการสังคม Together We can”

กิจกรรมที่ 7 “วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน”

กิจกรรมที่ 8 “นำเสนอแผนการดำเนินการกิจกรรมบริการสังคม”

กิจกรรมที่ 9 “ติดตามการปรับแผนการดำเนินการ (รายกลุ่ม)”

กิจกรรมที่ 10 “Mission possible (กิจกรรมนอกชั้นเรียน)”

กิจกรรมที่ 11 “รายงานความก้าวหน้า”

กิจกรรมที่ 12 “สะท้อนความคิด”

กิจกรรมที่ 13 “นำเสนอโครงการ Together We can”

กิจกรรมที่ 14 “ร่วมกันสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดี”

2.2 ขั้นตอนในการสร้างโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่น
ในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ในการสร้างโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็น
พลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยนำผลการวิจัยจากการศึกษาที่ 1 ที่พบว่า องค์ประกอบของความยึดมั่น
ในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมี 3 องค์ประกอบ 8 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1)
ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมมี 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อ
สาธารณะ การมีความสามารถด้านพลเมือง การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร และการมีความประสงค์
ที่จะทำเพื่อส่วนรวม 2) ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึกมี 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่
ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง และความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง 3) ความยึด
มั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญามี 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การมีเจตคติด้านพลเมือง และการมีความรู้
ด้านพลเมือง รวมทั้งศึกษาหลักการและแนวคิดจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางใน
การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับ
เยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. “หลักการคาดหวังและการให้คุณค่า” จากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า
(Expectancy-Value Theory) อธิบายเกี่ยวกับกระบวนการแรงจูงใจที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือ
ผลสัมฤทธิ์ของบุคคลว่า ความเชื่อด้านแรงจูงใจ (motivational beliefs) ประกอบด้วย การ
คาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) ส่งผลทำให้บุคคลเกิดผลสัมฤทธิ์ในรูปความยึด
มั่นผูกพัน (engagement) ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่

การรับรู้และการตีความประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญา (cognitive processes) และจากปัจจัยภายนอกได้แก่ สภาพแวดล้อมและบริบทรอบตัวบุคคลนั้น (social world) จึงสรุปได้ว่า แรงจูงใจที่ทำให้บุคคลเกิดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองซึ่งเป็นความต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ย่อมเกิดจากการที่บุคคลคาดหวังว่าตนเองมีความสามารถที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีเพื่อส่วนรวมได้สำเร็จ (expectancy) และในขณะเดียวกันบุคคลก็เห็นคุณค่าของการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้นด้วย (value) ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งของโปรแกรมจึงต้องมีการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมเกิดการคาดหวังและการให้คุณค่ากับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามองค์ประกอบในแต่ละด้าน เพื่อทำให้เกิดความเชื่อด้านแรงจูงใจที่จะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์เป็นการเพิ่มระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เข้าร่วมโปรแกรม

2. “หลักการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์” จากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) อธิบายว่า ประสบการณ์เป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านการแปลความหมายที่ได้รับจากประสบการณ์นั่นเอง กระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์มีลักษณะเป็นวงจร 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมหรือ 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติ เพื่อให้เกิดเป็นประสบการณ์ใหม่เข้าสู่วงจรการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อเป็นการปรับพฤติกรรมทางด้านกระบวนการทางปัญญาของผู้เข้าร่วมโปรแกรมให้เกิดการเรียนรู้และการตีความประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมไปสู่การคาดหวังและการให้คุณค่าต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า ส่งผลให้มีการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นโดยใช้หลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ ได้แก่ หลักการสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (experiential learning based instruction) และการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (service learning) มาบูรณาการร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เข้าร่วมโปรแกรม

3. ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในปัจจัยด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมในการเรียน ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ และปัจจัยด้านการใช้อินเตอร์เน็ตหรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ สามารถทำให้ผู้เรียนเพิ่มระดับความยึดมั่นใน

ความเป็นพลเมืองได้ ทั้งนี้ปัจจัยที่กล่าวมานั้นเปรียบได้กับสภาพแวดล้อมภายนอกหรือบริบทซึ่งเป็นโลกทางสังคมของผู้เรียน (social world) ถือเป็นปัจจัยจากภายนอกที่ส่งผลต่อความเชื่อด้านแรงจูงใจตามทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งของโปรแกรมจึงนำผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษามาประยุกต์ใช้ เพื่อจัดบริบทสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการทำให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมเกิดการคาดหวังและการให้คุณค่ากับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสร้างกรอบกิจกรรมในโปรแกรม

กรอบในการดำเนินกิจกรรมในโปรแกรมแบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ

1. ระยะเตรียมการทดลอง ดำเนินการดังนี้

1.1 เตรียมความพร้อมของสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และเอกสารที่ใช้

1.2 เตรียมผู้ช่วยวิจัย ผู้วิจัยรับสมัครอาสาสมัครผู้ช่วยวิจัยจำนวน 2 คน โดยจัดประชุมเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ขอบเขตการวิจัย เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย และอธิบายหน้าที่ในการทำกิจกรรมกลุ่มให้กับผู้ช่วยวิจัยเพื่อช่วยให้ผู้วิจัยสามารถจัดกิจกรรมกลุ่มให้กับกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งช่วยตอบข้อสงสัยและคอยประสานให้กลุ่มตัวอย่างสามารถทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนได้อย่างราบรื่น ทั้งนี้ ทักษะที่ผู้ช่วยวิจัยต้องมีคือ การเป็นผู้ให้ความรู้ การตอบข้อสงสัยในการตอบแบบวัด การช่วยสนับสนุนและกระตุ้นให้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรม

1.3 ให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษา 2560 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจำนวน 205 คน ทำแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและเอกลักษณ์แห่งตน (pre-test)

2. ระยะทดลอง แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) เพื่อเข้ากลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการจัดการเรียนการสอนตามปกติจำนวน 110 คน และเข้ากลุ่มทดลองจำนวน 95 คนซึ่งได้รับการจัดการเรียนการสอนตามปกติกับโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย มีการดำเนินกิจกรรมในโปรแกรม 14 กิจกรรม เป็นกิจกรรมในชั้นเรียน 13 กิจกรรม ระยะเวลา 19 ชั่วโมง และกิจกรรมนอกชั้นเรียน 1 กิจกรรม ระยะเวลา 1 เดือน ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมในกลุ่มทดลองทุกคนต้องปฏิบัติตามกิจกรรมในโปรแกรมแต่ละครั้งพร้อมกันทั้งแบบเป็นกลุ่มและรายบุคคล ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 “ปฐมนิเทศ” เพื่อให้ผู้เรียนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้ผู้เรียน (กิจกรรมในชั้นเรียน 45 นาที)

กิจกรรมที่ 2 “ปัญหาสังคมกับการมีความรู้ด้านพลเมือง” เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับการมีความรู้ด้านพลเมือง และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญาให้ผู้เรียน (กิจกรรมในชั้นเรียน 45 นาที)

กิจกรรมที่ 3 “ตัวแบบและเจตคติด้านพลเมือง” เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับความคิด/ความเชื่อด้านพลเมือง และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญาให้ผู้เรียน (กิจกรรมในชั้นเรียน 45 นาที)

กิจกรรมที่ 4 “ชุมชนและการเมือง” เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับชุมชนและการเมือง และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึกให้ผู้เรียน (กิจกรรมในชั้นเรียน 45 นาที)

กิจกรรมที่ 5 “บทบาทกับหน้าที่พลเมือง” เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับหน้าที่ในบทบาทด้านพลเมือง และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึกให้ผู้เรียน (กิจกรรมในชั้นเรียน 45 นาที)

กิจกรรมที่ 6 “โครงการบริการสังคม Together We can” เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการบริการสังคม “Together We can” และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมให้ผู้เรียน (กิจกรรมในชั้นเรียน 45 นาที)

กิจกรรมที่ 7 “วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน” เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนในสถานการณ์จริง และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมให้ผู้เรียน (กิจกรรมในชั้นเรียน 45 นาที)

กิจกรรมที่ 8 “นำเสนอแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม” เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรับรู้ความคิดเห็นจากผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนเกี่ยวกับการจัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมให้ผู้เรียน (กิจกรรมในชั้นเรียน 180 นาที)

กิจกรรมที่ 9 “ติดตามการปรับแผนการดำเนินการ (รายกลุ่ม)” เพื่อให้ผู้สอนสามารถสนับสนุนช่วยเหลือผู้เรียนในการจัดกิจกรรมบริการสังคมได้อย่างใกล้ชิด และเพื่อสร้าง

ความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมให้ผู้เรียน (กิจกรรมในชั้นเรียน 30 นาที)

กิจกรรมที่ 10 “Mission possible (กิจกรรมนอกชั้นเรียน)” เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองบทบาทด้านพลเมืองในสถานการณ์จริง และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมให้ผู้เรียน (กิจกรรมนอกชั้นเรียน 1 เดือน)

กิจกรรมที่ 11 “รายงานความก้าวหน้า” เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนกลุ่มอื่น และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมให้ผู้เรียน (กิจกรรมในชั้นเรียน 180 นาที)

กิจกรรมที่ 12 “สะท้อนความคิด” เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการพิจารณาไตร่ตรองถึงประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมให้ผู้เรียน (กิจกรรมในชั้นเรียน 180 นาที)

กิจกรรมที่ 13 “นำเสนอโครงการ Together We can” เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนกลุ่มอื่น และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมให้ผู้เรียน (กิจกรรมในชั้นเรียน 180 นาที)

กิจกรรมที่ 14 “ร่วมกันสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดี” เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้ผู้เรียน (กิจกรรมในชั้นเรียน 45 นาที)

3. ระยะเวลาทดลอง

ให้กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองทั้งหมดทำแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและเอกลักษณ์แห่งตน (post-test)

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสร้างกิจกรรมในโปรแกรม

ผู้วิจัยนำกรอบกิจกรรมที่สร้างขึ้นเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบกิจกรรมที่ใช้ในโปรแกรมแต่ละครั้งเพื่อให้ลักษณะของกิจกรรมมีความสอดคล้องกับความหมายและวัตถุประสงค์ของโปรแกรมในภาพรวม โดยได้นำผลการวิจัยที่พบจากการศึกษาที่ 1 หลักการจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า ทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ และผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา มาบูรณาการร่วมกัน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญา สรุปลงเป็นตารางแสดงกรอบกิจกรรมของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย อันประกอบด้วยชื่อกิจกรรม แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรม และวิธีการจัดกิจกรรมดังตาราง 8 ต่อไปนี้

ตาราง 8 กรอบกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความรับผิดชอบต่อสังคมของวัยรุ่น

ความยึดมั่นใน ความเป็นพลเมือง	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
<p>กิจกรรมครั้งที่ 1</p> <p>- ชื่อกิจกรรม: ปฐมนิเทศ</p> <p>- ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที</p>	<p>- แนวคิดความเชื่อ ด้านแรงจูงใจจาก ทฤษฎีการคาดหวัง - คุณค่า</p> <p>- ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริม ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมือง</p>	<p>1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับความยึดมั่นใน ความเป็นพลเมือง</p> <p>2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ การส่งเสริมความยึดมั่นในความ เป็นพลเมือง</p> <p>3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมี ความสามารถในการพัฒนา ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมือง</p>	<p>1. ผู้เรียนสามารถอภิปราย เกี่ยวกับความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองได้</p> <p>2. ผู้เรียนสามารถอภิปราย ของการมีความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองได้</p> <p>3. ผู้เรียนสามารถอภิปราย ทางการปฏิบัติตนเพื่อแสดงถึง การมีความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองได้</p>	<p>- การบรรยาย</p> <p>- การตั้งคำถาม</p> <p>- การจัดบรรยายภาคในชั้นเรียน</p> <p>แบบเปิดกว้างต่อการแสดง ความคิดเห็น</p> <p>- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน</p>

ความยึดมั่นใน ความเป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
1. ความยึดมั่นใน ความเป็นพลเมือง	- กิจกรรมครั้งที่ 2 - ชื่อกิจกรรม: ปัญหา สังคมกับการมี ความรู้ด้านพลเมือง - ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที	- แนวคิดความเชื่อ ด้านแรงจูงใจจาก ทฤษฎีการคาดหวัง- คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎี การเรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริม ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา	1. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับ การมีความรู้ด้านพลเมือง 2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ การมีความรู้เพื่อนำไปใช้แก้ไข ปัญหาในสังคมไทย	1. ผู้เรียนสามารถระบุปัญหาที่ เกิดขึ้นในสังคมไทยซึ่งส่งผล กระทบทางด้านลบต่อส่วนรวม ได้ 2. ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา ผลกระทบจากปัญหาและ แนวทางในการแก้ไขได้ 3. ผู้เรียนสามารถออกแบบ ทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหา โดยเริ่มจากตัวเรียนเองก่อนได้	- การสอนตามวงวิชาการเรียนรู้ โดยอาศัยประสบการณ์ - การจัดบรรยายภาคในชั้นเรียน แบบเปิดกว้างต่อการแสดง ความคิดเห็น - การใช้อินเทอร์เน็ต/เครือข่าย สังคมออนไลน์

ความยึดมั่นใน ความเป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
1.2 การมีเจตคติ ด้านพลเมือง	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมครั้งที่ 3 - ชื่อกิจกรรม: ตัวแบบ และเจตคติด้าน พลเมือง - ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที 	<ul style="list-style-type: none"> - แนวคิดความเชื่อ ด้านแรงจูงใจจาก ทฤษฎีการคาดหวัง- คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎี การเรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริม ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับ การมีความคิด/ความเชื่อ ทางด้านพลเมือง 2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ การมีความคิด/ความเชื่อ ทางด้านพลเมือง 3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมี ความสามารถในการใช้ ความคิด/ความเชื่อทางด้าน พลเมืองเป็นพื้นฐานในการสร้าง ความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ ส่วนรวม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ ความคิด/ความเชื่อที่ตัวแบบใช้ เป็นพื้นฐานในการสร้างความ เปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ส่วนรวม ได้ 2. ผู้เรียนสามารถบอก ความสำคัญของความคิด/ ความเชื่อทางด้านพลเมืองต่อ การสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดี ให้แก่ส่วนรวมได้ 3. ผู้เรียนสามารถระบุความคิด/ ความเชื่อทางด้านพลเมืองที่ ตนเองต้องการใช้เป็นพื้นฐานใน การสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดี ให้แก่ส่วนรวมได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - การสอนตามวงวิชาการเรียนรู้ โดยอาศัยประสบการณ์ - การจัดบรรยายภาคในชั้นเรียน แบบเปิดกว้างต่อการแสดง ความคิดเห็น - การใช้ตัวอย่างทางด้าน พลเมือง

ความยืดหยุ่นใน ความเป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
2. ความยืดหยุ่นใน ความเป็นพลเมือง	- กิจกรรมครั้งที่ 4 - ชื่อกิจกรรม: ชุมชน และการเมือง - ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที	- แนวคิดความเชื่อ ด้านแรงจูงใจจาก ทฤษฎีการคาดหวัง- คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎี การเรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับพลังเสริม ความยืดหยุ่นในความ เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา	1. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความ พันธะระหว่างตนเองกับชุมชน และการเมือง 2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ การเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและ การมีส่วนร่วมทางด้านการเมือง	1. ผู้เรียนสามารถอธิบายความ เกี่ยวข้องระหว่างตนเองกับ ชุมชนและการเมืองได้ 2. ผู้เรียนสามารถบอก ความสำคัญของการร่วมมือเป็น ส่วนหนึ่งของชุมชนและการมี ส่วนร่วมทางด้านการเมืองได้ 3. ผู้เรียนสามารถอภิปรายที่ ตนเองจะเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่ง ของชุมชนและเข้าไปมีส่วนร่วม ทางด้านการเมืองได้	- การบรรยาย - การตั้งคำถาม - การสอนตามวงจรการเรียนรู้ โดยอาศัยประสบการณ์ - การจัดบรรยายภาคีในการเรียน แบบเปิดกว้างต่อการแสดง ความคิดเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน

ความยึดมั่นใน ความเป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
2.2 ความรู้สึก ตระหนักต่อ หน้าที่ พลเมือง	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมครั้งที่ 5 - ชื่อกิจกรรม: บทบาท กับหน้าที่พลเมือง - ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที 	<ul style="list-style-type: none"> - แนวคิดความเชื่อ ด้านแรงจูงใจจาก ทฤษฎีการคาดหวัง- คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎี การเรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริม ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับ หน้าที่ในบทบาทด้านพลเมือง 2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ การรับผิดชอบต่อหน้าที่ทั้งด้าน พลเมือง 3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมี ความสามารถในการรับผิดชอบต่อ หน้าที่ทั้งด้านพลเมือง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนสามารถอธิบาย ภาระหน้าที่ในบทบาทด้าน พลเมืองของตนเองได้ 2. ผู้เรียนสามารถบอก ความสำคัญของการรับผิดชอบต่อ หน้าที่ทั้งด้านพลเมืองได้ 3. ผู้เรียนสามารถระบุหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อในบทบาทด้าน พลเมืองที่ตนเองต้องการยึดถือ ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - การสอนตามวงจักรการเรียนรู้ โดยอาศัยประสบการณ์ - การจัดบรรยายภาคในการเรียน แบบเปิดกว้างต่อการแสดง ความคิดเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน

ความยึดมั่นใน ความเป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
3. ความยึดมั่นใน ความเป็นพลเมือง	- กิจกรรมครั้งที่ 6 - ชื่อกิจกรรม: โครงการบริการสังคม "Together We can" - ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที	- แนวคิดความเชื่อ ด้านแรงจูงใจจาก ทฤษฎีการคาดหวัง- คุณค่า - ผลการวิจัยที่ผ่านมามี เกี่ยวกับการส่งเสริม ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา	1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับโครงการบริการ สังคม "Together We can" 2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ การเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความ เปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม ในสถานการณ์จริง 3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมี ความสามารถในการเข้าไปมี ส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลง ที่ดีให้กับส่วนรวมใน สถานการณ์จริง	1. ผู้เรียนสามารถอธิบายขั้นตอน และรายละเอียดของโครงการ บริการสังคม "Together We can" ได้ 2. ผู้เรียนสามารถบอกประโยชน์ ของโครงการบริการสังคม "Together We can" ได้ 3. ผู้เรียนสามารถเสนอแนะ วิธีการปฏิบัติกิจกรรมบริการ สังคมในโครงการบริการสังคม "Together We can" ได้	- การบรรยาย - การตั้งคำถาม - การจัดบรรยายภาคในการเรียน แบบเปิดกว้างต่อการแสดง ความคิดเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน - การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลา เรียน/การลงพื้นที่ชุมชน
3.1 การมีส่วนร่วม ในกิจกรรม เพื่อ สาธารณะ					
3.2 การเข้าร่วม กลุ่มหรือ องค์กร					

ความยึดมั่นใน ความเป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
3.3 ภารกิจ สามารถ ด้านพลเมือง	- กิจกรรมครั้งที่ 7 - ชื่อกิจกรรม: วิเคราะห์ความ วิเคราะห์ความ ต้องการของชุมชน - ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที	- แนวคิดความเชื่อ ด้านแรงจูงใจจาก ทฤษฎีการคาดหวัง- คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎี การเรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริม ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา	1. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยว กับปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อ ต่อชุมชนในสถานการณ์จริง 2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ การเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความ เปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม ในสถานการณ์จริง 3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมี ความสามารถในการเข้าไปมี ส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลง ที่ดีให้กับส่วนรวมใน สถานการณ์จริง	1. ผู้เรียนสามารถระบุปัญหาที่ ผู้เรียนต้องการเข้าไปมีส่วนร่วม ในการแก้ไขได้ 2. ผู้เรียนสามารถบอกประโยชน์ ที่ผู้เรียนและชุมชนจะได้รับจาก การปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม ได้ 3. ผู้เรียนสามารถบอกแนว ทางการปฏิบัติกิจกรรมบริการ สังคมเพื่อสร้างความ เปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนได้	- การจัดการเรียนรู้ด้วยการ บริการสังคม: ชั้นสำรวจ - การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลา เรียน/การลงพื้นที่ชุมชน - การจัดบรรยายภาคีในการเรียน แบบเปิดกว้างต่อการแสดง ความคิดเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน
3.4 ภารกิจ ที่จะ ทำเพื่อ ส่วนรวม					

ตาราง 8 (ต่อ)

ความยั่งยืนใน ความเป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมครั้งที่ 8 - ชื่อกิจกรรม: นำเสนอแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม - ระยะเวลาจัดกิจกรรม: 1 ครั้ง - เวลา 180 นาที 	<ul style="list-style-type: none"> - แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักความคิดเห็นจากผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนเกี่ยวกับกิจกรรม 2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมในสถานการณ์จริง 3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมีความสามารถในการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมในสถานการณ์จริง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนสามารถนำเสนอแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้ 2. ผู้เรียนใช้ความพยายามเพื่อวางแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมให้ครบถ้วนสมบูรณ์ตามรูปแบบที่กำหนดไว้ได้ 3. ผู้เรียนสามารถเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนลงมือปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมในชุมชนได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสังคม: ชั้นเตรียมการและวางแผน - การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลาเรียน/การลงพื้นที่ชุมชน - การจัดบรรยายภาคในการเรียนแบบเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน - การใช้อินเตอร์เน็ต/เครือข่ายสังคมออนไลน์ 	

ความยืดหยุ่นใน ความเป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมครั้งที่ 9 - ชื่อกิจกรรม: ติดตาม <p>การปรับแผนการ ดำเนินการ (ราย กลุ่ม)</p> <p>- ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 30 นาที</p>	<ul style="list-style-type: none"> - แนวคิดความเชื่อ - ด้านแรงจูงใจจาก - ทฤษฎีการคาดหวัง- คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎี การเรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมา - เกี่ยวกับการส่งเสริม ความยืดหยุ่นในความ เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้สอนสามารถ สนับสนุนช่วยเหลือผู้เรียนในการ จัดกิจกรรมบริการสังคมได้อย่าง ใกล้ชิด 2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ การเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความ เปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม ในสถานการณ์จริง 3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมี ความสามารถในการเข้าไปมี ส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลง ที่ดีให้กับส่วนรวมใน สถานการณ์จริง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้สอนสามารถช่วยเหลือ ผู้เรียนให้ทำแผนการดำเนิน กิจกรรมบริการสังคมจน สมบูรณ์ครบถ้วนได้ 2. ผู้เรียนใช้ความพยายามเพื่อ แก้ไขปรับปรุงแผนการดำเนิน กิจกรรมบริการสังคมให้มีความ สมบูรณ์ชัดเจนได้ 3. ผู้เรียนสามารถจัดเตรียม ความพร้อมทั้งด้านบุคคลและ วัสดุอุปกรณ์ได้อย่างครบถ้วน ก่อนการลงปฏิบัติการ <p>บริการสังคมในพื้นที่ชุมชนได้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดการเรียนรู้ด้วยการ บริการสังคม: ชั้นเตรียมการ และวางแผน - การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลา เรียน/การลงพื้นที่ชุมชน - การจัดบรรยายภาคในการเรียน แบบเปิดกว้างต่อการแสดง ความคิดเห็น - การมีผู้สอนที่สนับสนุนและให้ คำปรึกษา - การใช้อินเทอร์เน็ต/เครือข่าย สังคมออนไลน์

ความยืดหยุ่นใน ความเป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
<p>- กิจกรรมครั้งที่ 10</p> <p>- ชื่อกิจกรรม: Mission possible (กิจกรรมนอกชั้น เรียน)</p> <p>- ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 เดือน</p>	<p>- แนวคิดความเชื่อ ด้านแรงจูงใจจาก ทฤษฎีการคาดหวัง- คุณค่า</p> <p>- แนวคิดจากทฤษฎี การเรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์</p> <p>- ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริม ความยืดหยุ่นในความ เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา</p>	<p>1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ ทดลองบทบาทด้านพลเมืองใน สถานการณ์จริง</p> <p>2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ การเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความ เปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม ในสถานการณ์จริง</p> <p>3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมี ความสามารถในการสร้างความ เปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม ในสถานการณ์จริง</p>	<p>1. ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามกิจกรรม บริการสังคมตามแผนการที่วาง ไว้จนสำเร็จลุล่วงได้</p> <p>2. ผู้เรียนใช้ความพยายามเพื่อ ปฏิบัติตามกิจกรรมบริการสังคม จนกระทั่งบรรลุตามเป้าหมาย ได้</p> <p>3. ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ระหว่างการทำกิจกรรม บริการสังคมจนกระทั่งบรรลุ ตามเป้าหมายได้</p>	<p>- การจัดการเรียนรู้ด้วยกา บริการสังคม: ชั้นดำเนินกา - การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลา เรียน/การลงพื้นที่ชุมชน - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน - การใช้อินเทอร์เน็ต/เครือข่าย สังคมออนไลน์</p>

ความยั่งยืนใน ความเป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
<p>กิจกรรมครั้งที่ 11</p> <p>- ชื่อกิจกรรม: รายงาน ความก้าวหน้า</p> <p>- ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 ครั้ง</p> <p>เวลา 180 นาที</p>	<p>- แนวคิดความเชื่อ</p> <p>ด้านแรงจูงใจจาก ทฤษฎีการคาดหวัง- คุณค่า</p> <p>- แนวคิดจากทฤษฎี การเรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์</p> <p>ประสบการณ์ในการ ปฏิบัติกิจกรรมสังคมกับ เพื่อนร่วมชั้นเรียนกลุ่มอื่น</p> <p>2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ การร่วมมือกันสร้างความ เปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม</p> <p>3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณค่าของ ตนมีความสามารถในการเข้าไป มีส่วนร่วมสร้างความ</p> <p>เปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม</p> <p>เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา</p>	<p>1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการ ปฏิบัติกิจกรรมสังคมกับ เพื่อนร่วมชั้นเรียนกลุ่มอื่น</p> <p>2. ผู้เรียนสามารถนำเสนอ ภาพรวมของการปฏิบัติกิจกรรม บริการสังคม รวมทั้งปัญหาและ อุปสรรคที่เกิดขึ้นเพื่อแบ่งปัน ประสบการณ์ร่วมกับเพื่อนร่วม ชั้นเรียนได้</p> <p>3. ผู้เรียนสามารถบอกประโยชน์ ของการทำงานร่วมกันเป็นทีม ได้</p> <p>3. ผู้เรียนสามารถบอกแนวทาง หรือวิธีการที่กลุ่มใช้จัดการกับ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ ต้องเผชิญระหว่างการปฏิบัติ กิจกรรมบริการสังคมเพื่อให้ กิจกรรมดำเนินต่อไปตามแผน การที่กำหนดได้</p>	<p>การจัดการเรียนรู้ด้วยการ บริการสังคม: ขั้นตอนในการ เรียน/กิจกรรมเสริมนอกเวลา</p> <p>- การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลา เรียน/การลงพื้นที่ชุมชน</p> <p>- การจัดบรรยายภาคีในการเรียน แบบเปิดกว้างต่อการแสดง ความคิดเห็น</p> <p>- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน - การใช้อินเทอร์เนต/เครือข่าย สังคมออนไลน์</p>	

ตาราง 8 (ต่อ)

ความยืดหยุ่นใน ความเป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
- กิจกรรมครั้งที่ 12 - ชื่อกิจกรรม: สะท้อน ความคิด - ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 180 นาที	- แนวคิดความเชื่อ ด้านแรงจูงใจจาก ทฤษฎีการคาดหวัง- คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎี การเรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับส่งเสริม ความยืดหยุ่นในความ เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา	1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผ่านการพิจารณาใคร่ครวญถึง ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้า ไปมีส่วนร่วมสร้างความ เปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม 2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ การเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความ เปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม ในสถานการณ์จริง 3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมี ความสามารถในการสร้างความ เปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม ในสถานการณ์จริง	1. ผู้เรียนสามารถระบุผลลัพธ์ การเรียนรู้จากการเชื่อมโยง ประสบการณ์ที่ได้รับจากการ ปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมใน ด้านต่าง ๆ ได้ 2. ผู้เรียนสามารถอธิบาย ความสำคัญของปฏิบัติ กิจกรรมบริการสังคมที่ส่งผลกระทบต่อ การเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ของ ผู้เรียนได้ 3. ผู้เรียนสามารถนำผลลัพธ์การ เรียนรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อกำหนด แนวทางการพัฒนาความยืดหยุ่น ในความเป็นพลเมืองของตนเอง ได้	- การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ บริการสังคม: ชั้นสะท้อน ความคิด - การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลา เรียน/การลงพื้นที่ชุมชน - การจัดบรรยายภาคในการเรียน แบบเปิดกว้างต่อการแสดง ความคิดเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน - การใช้อินเตอร์เน็ตเครือข่าย สังคมออนไลน์	

ตาราง 8 (ต่อ)

ความยั่งยืนใน ความเป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
	<p>- กิจกรรมครั้งที่ 13</p> <p>- ชื่อกิจกรรม: นำเสนอโครงการ “Together We can” - ระยะเวลาจัดกิจกรรม: 1 ครั้ง</p> <p>เวลา 180 นาที</p>	<p>- แนวคิดความเชื่อ ด้านแรงจูงใจจาก ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า</p> <p>- แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์</p> <p>- ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริมความยั่งยืนในบริบท เป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา</p>	<p>1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับผลการปฏิบัติกิจกรรม</p> <p>บริการสังคมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนกลุ่มอื่น</p> <p>2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม</p> <p>ในสถานการณ์จริง</p> <p>3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมีความสามารถในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม</p> <p>ในสถานการณ์จริง</p>	<p>1. ผู้เรียนสามารถนำเสนอภาพรวมและผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมได้</p> <p>2. ผู้เรียนใช้ความพยายามเพื่อนำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมให้ชัดเจนครบถ้วน และน่าสนใจได้</p> <p>3. ผู้เรียนสามารถออกแบบทางการสร้างความเปลี่ยนแปลง ที่ดีให้กับส่วนรวมจากการที่คิดเกี่ยวกับส่วนรวมจากการบริการสังคม</p> <p>ในวิถีประจำวันของตนเองได้</p>	<p>- การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสังคม: ชั้นแสดงผลงาน</p> <p>- การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลาเรียน/การลงพื้นที่ชุมชน</p> <p>- การจัดบรรยายภาคีในการเรียนแบบเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็น</p> <p>- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน</p> <p>- การใช้อินเตอร์เน็ต/เครือข่ายสังคมออนไลน์</p>

ความยึดมั่นใน ความเป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
<p>กิจกรรมครั้งที่ 14</p> <p>- ชื่อกิจกรรม: ร่วมกัน สร้าง สร้าง เปลี่ยนแปลงที่ดี</p> <p>- ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที</p>	<p>- แนวคิดความเชื่อ ด้านแรงจูงใจจาก ทฤษฎีการคาดหวัง- คุณค่า</p> <p>- แนวคิดจากทฤษฎี การเรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์</p> <p>- ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริม ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา</p>	<p>1. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับ ความยึดมั่นในความ พลเมือง</p> <p>2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ ความยึดมั่นในความ พลเมือง</p> <p>3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมี ความสามารถในการส่งเสริม ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมือง</p>	<p>1. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความยึดมั่นในความ เป็นพลเมือง</p> <p>2. ผู้เรียนใช้ความพยายามเพื่อ โน้มน้าวผู้อื่นให้เห็น ความสำคัญของการสร้างความ เปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม ได้</p> <p>3. ผู้เรียนสามารถบอกวิธีการ ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมสร้าง ความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับ ส่วนรวมพร้อมๆกับตนเองได้</p>	<p>- การสอนตามวงจรกิจกรรม โดยอาศัยประสบการณ์</p> <p>- การจัดบรรยากาศในการเรียน แบบเปิดกว้างต่อการแสดง ความคิดเห็น</p> <p>- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน</p>	

ตัวอย่างโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง
สำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย
กิจกรรมที่..1....

ชื่อกิจกรรม: ปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์: 1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง
2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง
3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมีความสามารถในการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม:

1. ผู้เรียนสามารถอภิปรายเกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้
2. ผู้เรียนสามารถบอกประโยชน์ของการมีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้
3. ผู้เรียนสามารถบอกแนวทางการปฏิบัติตนเพื่อแสดงถึงการมีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้

แนวคิดสำคัญ:

แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า

ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าอธิบายว่า พฤติกรรมความสำเร็จเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการที่บุคคลมีแรงจูงใจต่อการปฏิบัติพฤติกรรมจนประสบความสำเร็จ หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้คือการเน้นที่การรับรู้ของบุคคลและความเชื่อในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ส่งผลต่อพฤติกรรมโดยให้ความสำคัญกับ 1) ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนในการทำงานนั้น (expectancy) กับ 2) ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าหรือความปรารถนาที่บุคคลมีต่องานนั้น (value) (Schunk et al., 2008) การวิจัยภายใต้กรอบทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในบริบททางการศึกษาให้ผลการวิจัยที่สนับสนุนว่า ความเชื่อด้านการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถนำมาใช้ทำนายการเลือกปฏิบัติพฤติกรรมในอนาคต (future choice behavior) ความยึดมั่นผูกพัน (engagement) ความมานะอดุสาหะในการทำพฤติกรรม (persistence) และความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (actual achievement) ของผู้เรียนได้ ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญา ได้แก่ การรับรู้และการตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ กับปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นบริบทสิ่งแวดล้อมหรือเป็นโลกของผู้เรียน (social world) สำหรับการประเมินความเชื่อด้านแรงจูงใจทำได้จากการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ในการวัดด้านการคาดหวังจะใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนคาดคะเนว่าเขาจะทำงานนั้นได้ดีแค่ไหนในอนาคต (Schunk et al., 2008) ส่วนการวัดด้านการให้คุณค่าสามารถใช้คำถาม

เพื่อให้ผู้เรียนประเมินเกี่ยวกับงานใน 4 ด้านได้แก่ ความสำคัญ ความสนใจ ความมีประโยชน์ และ ความเชื่อด้านคุณค่า (Eccles & Wigfield, 1995; Schunk et al., 2008)

ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา

ปัจจัยที่สถานศึกษาสามารถนำมาใช้เพื่อจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนได้มีดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน (McIntosh & Munoz, 2009; Wilkenfeld et al., 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลา (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้แก่ การวางแผนการสอนและการนำไปใช้ การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการให้พลังอำนาจทางพลเมือง (Stolte et al., 2014) 2) ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Manganelli et al., 2015) 3) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi et al., 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน (Zaff et al, 2008; Jahromi et al., 2012) การใช้จิตวิทยาด้านบวกในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger et al., 2015; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) และ 4) ปัจจัยด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Warren et al., 2014) และการใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi et al., 2015)

ระยะเวลา: จำนวน 1 ครั้ง เวลา 45 นาที

วิธีการ :

- การบรรยาย
- การตั้งคำถาม
- การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็น
- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้:

- PowerPoint: โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย
- PowerPoint: ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

ขั้นตอนของกิจกรรม:

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้สอนชี้แจงรายละเอียดของโปรแกรม ได้แก่ วัตถุประสงค์ ความสำคัญ ขั้นตอนของกิจกรรมในโปรแกรม และประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรม รวมทั้งสิทธิและการพิทักษ์สิทธิของผู้เรียน (PowerPoint: โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย)

2. ผู้สอนแจ้งวัตถุประสงค์ ขั้นตอนของกิจกรรมและสิ่งที่คาดหวัง ให้แก่ผู้เรียน

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ผู้สอนบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ได้แก่ ความหมาย องค์ประกอบ และประโยชน์ของความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (PowerPoint: ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง) ในระหว่างการบรรยาย ผู้สอนใช้วิธีการตั้งคำถามนำเพื่อให้ผู้เรียนคาดเดาคำตอบ แล้วผู้สอนจึงสรุปคำตอบของผู้เรียนไปสู่เนื้อหาที่ต้องการบรรยายต่อ รวมทั้งใช้วิธีการตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างถูกต้องหรือไม่ ทั้งนี้ ผู้สอนควรสนับสนุนให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ไม่ตัดสินคำตอบและชมเชยผู้เรียนในการกล้าแสดงออก

2. ผู้สอนให้ผู้เรียนจับกลุ่มย่อยเพื่อช่วยกันระดมความคิดว่า ถ้าประชาชนมีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจะก่อให้เกิดประโยชน์อะไรบ้างต่อตัวผู้เรียน ต่อสังคม และต่อประเทศชาติ จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

3. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันระดมความคิดว่าในฐานะที่ผู้เรียนยังเป็นนักศึกษา ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติตนอย่างไรได้บ้างเพื่อแสดงถึงการมีความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง แล้วให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอความคิดต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียน

ขั้นสรุป

ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปความสำคัญของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองและแนวทางการปฏิบัติตนเพื่อแสดงถึงการมีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในฐานะนักศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือ

ภายหลังการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรม โดยนำโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นซึ่งผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาสาระ และการใช้ภาษาตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) มีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญเป็นอาจารย์หรือนักวิชาการผู้มีประสบการณ์ความชำนาญในด้านหลักสูตรและการสอนหรือการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง เพื่อพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องของโปรแกรมว่าทฤษฎี ขั้นตอนในแต่ละกิจกรรมมีความตรงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ แล้วนำผลการพิจารณามาคำตัดสินความสอดคล้อง (index of consistency: IOC) โดยกำหนดการให้คะแนน +1 คือประเด็นที่ระบุมีความสอดคล้อง/เหมาะสม คะแนน 0 คือไม่แน่ใจว่าประเด็นที่ระบุมีความสอดคล้อง/เหมาะสมหรือไม่ คะแนน -1 คือประเด็นที่ระบุไม่สอดคล้อง/ไม่เหมาะสม รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิแสดงไว้ในภาคผนวก ก. โดยกำหนดค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป (อรพินทร์ ชูชม, 2545)

ผลการตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมพบว่า ค่าดัชนี IOC ของโปรแกรมในภาพรวม ได้แก่ ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโปรแกรมกับกิจกรรมในโปรแกรม ความสอดคล้องของหลักการและแนวคิดที่ใช้กับกิจกรรมในโปรแกรม ความครอบคลุมของเนื้อหาสาระในโปรแกรม ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกประเด็นมีค่าดัชนี IOC เท่ากับ 1.00 สำหรับผลการตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมในโปรแกรม ได้แก่ หัวข้อเนื้อหา วัตถุประสงค์ ระยะเวลา ขั้นตอนของกิจกรรม สื่อหรืออุปกรณ์ที่ใช้ และการประเมินผล ของกิจกรรมที่ 1-14 มีค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00 ดังแสดงในตาราง 9 ต่อไปนี้

หลังจากผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการแก้ไขเนื้อหาในโปรแกรมตามข้อเสนอแนะ จากนั้นจึงนำโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่ได้ปรับแก้แล้วไปเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโทแล้วก็นำกิจกรรมบางส่วนในโปรแกรมไปทดลองใช้ (try-out) กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำข้อค้นพบและข้อมูลเกี่ยวกับอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ มาปรับปรุงโปรแกรมที่ออกแบบไว้ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น และนำไปเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโทอีกครั้งหนึ่งเพื่อตรวจสอบก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาที่ 2

4. การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทั้งนี้ได้แบ่งการดำเนินการทดลองออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนทดลอง ระยะดำเนินการทดลอง และระยะหลังการทดลอง ดังนี้

ขั้นที่ 1 ระยะก่อนทดลอง ผู้วิจัยเตรียมการเพื่อให้พร้อมก่อนการทดลอง ได้แก่

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขอความร่วมมือให้เข้าทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างและดำเนินการเพื่อขออนุญาตทำวิจัยในมนุษย์ การวิจัยในครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในมนุษย์ของคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในการวิจัย เลขที่อนุญาต COA: SWUEC/E-114/2560

2. ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารและประธานรายวิชาของมหาวิทยาลัยที่ได้รับการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าจัดโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยใช้ระยะเวลาในการจัดโปรแกรม 1 ภาคเรียน พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3. ผู้วิจัยเข้าพบและแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งมอบใบเอกสารชี้แจงอาสาสมัครผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการตอบแบบสอบถามและการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมการวิจัย (Information sheet) เพื่อชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัยและรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัย พร้อมทั้งมอบใบเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย (Participant information sheet) และหนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมในโครงการวิจัย (Informed Consent Form) แก่กลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้อธิบายชี้แจงเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมการวิจัยว่าข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับ ถ้าผู้เข้าร่วม

การวิจัยเกิดความไม่สบายกายหรือใจจากการเข้าร่วมการวิจัย ผู้เข้าร่วมการวิจัยสามารถมีสิทธิที่จะไม่ตอบแบบวัดและถอนตัวจากการวิจัยได้โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล และการถอนตัวออกจากการวิจัยจะไม่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้หรือต่อความสัมพันธ์กับผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยคนอื่น

4. ผู้วิจัยแบ่งผู้เข้าร่วมการวิจัยซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทั้งนี้ กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายเพิ่มเติมหลังจากการเรียนการสอนตามปกติในแต่ละครั้งตลอดภาคการศึกษา ขณะที่กลุ่มควบคุมได้รับเฉพาะการเรียนการสอนตามปกติเท่านั้น

5. ผู้วิจัยเตรียมการด้านแบบวัดความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและเอกลักษณ์แห่งตน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองทำ (pre-test) ก่อนระยะดำเนินการทดลอง

ขั้นที่ 2 ระยะดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยให้โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายกับกลุ่มทดลองเป็นระยะเวลา 1 ภาคการศึกษาโดยดำเนินกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 ครั้งภายหลังจากเสร็จสิ้นการเรียนการสอนตามปกติ รายละเอียดการดำเนินกิจกรรมของโปรแกรมฯ แสดงในตาราง 10 ดังต่อไปนี้

ตาราง 10 รายละเอียดการดำเนินกิจกรรมของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

สัปดาห์	กิจกรรม	เวลา	สถานที่
1	กิจกรรมที่ 1 ปฐมนิเทศ	45 นาที	ในชั้นเรียน
2	กิจกรรมที่ 2 ปัญหาสังคมกับการมีความรู้ด้านพลเมือง	45 นาที	ในชั้นเรียน
3	กิจกรรมที่ 3 ตัวแบบและเจตคติด้านพลเมือง	45 นาที	ในชั้นเรียน
4	กิจกรรมที่ 4 ชุมชนและการเมือง	45 นาที	ในชั้นเรียน
5	กิจกรรมที่ 5 บทบาทกับหน้าที่พลเมือง	45 นาที	ในชั้นเรียน
6	กิจกรรมที่ 6 โครงการบริการสังคม "Together We can"	45 นาที	ในชั้นเรียน
7	กิจกรรมที่ 7 วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน	45 นาที	ในชั้นเรียน
8	กิจกรรมที่ 8 นำเสนอแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม	180 นาที	ในชั้นเรียน

ตาราง 10 (ต่อ)

ลำดับ	กิจกรรม	เวลา	สถานที่
9	กิจกรรมที่ 9 ติดตามการปรับแผนการดำเนินการ (รายกลุ่ม)	30 นาที	ในชั้นเรียน
10	กิจกรรมที่ 10 Mission possible (กิจกรรมนอกชั้นเรียน)	1 เดือน	นอกชั้นเรียน
11	กิจกรรมที่ 11 รายงานความก้าวหน้า	180 นาที	ในชั้นเรียน
12	กิจกรรมที่ 12 สะท้อนความคิด	180 นาที	ในชั้นเรียน
13	กิจกรรมที่ 13 นำเสนอโครงการฯ "Together We can"	180 นาที	ในชั้นเรียน
14	กิจกรรมที่ 14 ร่วมกันสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดี	45 นาที	ในชั้นเรียน
หมายเหตุ รวมทั้งสิ้น 14 กิจกรรม เป็นกิจกรรมในชั้นเรียน 13 กิจกรรม ระยะเวลา 19 ชั่วโมง และกิจกรรมนอกชั้นเรียน 1 กิจกรรม ระยะเวลา 1 เดือน			

ขั้นที่ 3 ระยะเวลาหลังการทดลอง เมื่อเสร็จสิ้นระยะดำเนินการทดลองผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองทำแบบวัดความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและเอกลักษณ์แห่งตนอีกครั้ง (post-test) ทั้งนี้ เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้ว นักศึกษาในกลุ่มควบคุมได้รับการฝึกเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองเพิ่มเติมจากผู้วิจัย

5. การจัดการกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การจัดการกระทำข้อมูล ภายหลังจากได้รับแบบวัดคืนจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการตรวจสอบและคัดเลือกเฉพาะแบบวัดที่มีความสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ด้วยการใส่โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูปทางสถิติ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แจกแบบวัดจำนวนรวมทั้งสิ้น 210 ฉบับ แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 95 ฉบับ กลุ่มควบคุม 115 ฉบับ และได้รับแบบวัดที่ตอบครบถ้วนสมบูรณ์กลับคืนมารวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 205 ฉบับ แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 95 ฉบับ กลุ่มควบคุม 110 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 สำหรับกลุ่มทดลองและร้อยละ 95.65 สำหรับกลุ่มควบคุม

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอนคือ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาวิจัยตามสมมติฐาน ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: SD) ของข้อมูลที่ได้จากกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้งจากการวัดก่อนและหลังการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาวิจัยตามสมมติฐาน ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและเอกลักษณ์แห่งตนก่อนการทดลอง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (Multivariate analysis of variance: MANOVA) เพื่อทดสอบความเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (Equal variances)

2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและเอกลักษณ์แห่งตนภายหลังการทดลอง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (multivariate analysis of variance: MANOVA) ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเพื่อทดสอบประสิทธิผลของโปรแกรม

3. ทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (structural equation models) Jöreskog และ Sörbom (1989) อธิบายถึงโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง หรือ SEM ว่าเป็นเทคนิคทางสถิติที่ใช้ทดสอบและประมาณค่าความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ มีวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์เพื่อยืนยันโมเดลมากกว่าเพื่อสำรวจหรือระบุโมเดล ดังนั้น จึงมีความเหมาะสมสำหรับการใช้ทดสอบทฤษฎีโดยเริ่มจากสมมติฐานการวิจัยที่แสดงในรูปของโมเดลจะต้องสามารถสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรที่อยู่ในโมเดลได้ จากนั้น จึงทำการตรวจสอบว่าโมเดลเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่โดยอาจจะต้องมีการปรับโมเดลเพื่อให้สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูล จุดแข็งของโมเดลสมการเชิงโครงสร้างคือสามารถสร้างตัวแปรแฝง (latent variables) ซึ่งเป็นตัวแปรที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรงจากการประมาณค่าตัวแปรสังเกตได้ (observed variables) โมเดลสมการเชิงโครงสร้างประกอบไปด้วยโมเดลการวัด (measurement model) และโมเดลโครงสร้าง (structural model) ทั้งนี้ การพิจารณาค่าดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้แก่ ค่าไคสแควร์ (χ^2) ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความแตกต่างโดยประมาณ (root mean squared error of approximation: RMSEA) ดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (standardized root mean squared residual: SRMR) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (goodness of fit index: GFI) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (adjusted goodness of fit index: AGFI) เกณฑ์ค่าสถิติที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ใช้พิจารณาในงานวิจัยนี้ สรุปได้ดังตาราง 11

ตาราง 11 ค่าสถิติและเกณฑ์การวัดระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานและข้อมูลเชิงประจักษ์

ค่าสถิติ	เกณฑ์การพิจารณา
การทดสอบไค-สแควร์	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
χ^2 / df	< 2
ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความแตกต่างโดยประมาณ (Root mean squared error of approximation: RMSEA)	< .05 = สอดคล้องดี .05 - .08 = พอใช้ได้ .08 - .10 = ไม่ค่อยดี > .10 = สอดคล้องไม่ดี
ดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (Standardized root mean squared residual: SRMR)	< .05
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index: GFI)	> .90
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit index: AGFI)	> .90

ที่มา : Thompson et al., 2008; Anderson & Gerbing, 1984; Yu & Muthen, 2002
อ้างถึงใน สิทธิพงษ์ วัฒนานนท์สกุล, 2556

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้แบ่งเป็น 2 การศึกษา การศึกษาที่ 1 การพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและเชิงยืนยัน การศึกษาที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและการตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน เป็นการวิจัยกึ่งทดลองใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนามและการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลในผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งเป็น 7 ตอนเรียงตามลำดับการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การศึกษาที่ 1 การพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและการตรวจสอบค่าความเที่ยงของแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ตอนที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis: EFA) ของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis: CFA) เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

การศึกษาที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและการตรวจสอบ

อิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย โดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและผลการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2.1 การวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (multivariate analysis of variance: MANOVA) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเลขคณิตของตัวแปรในงานวิจัยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการจัดโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ตอนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2.2 การวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (structural equation model: SEM) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง โดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์หรืออักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้ ดังนี้

สัญลักษณ์แทนค่าสถิติ

<i>M</i>	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนตัวแปร
<i>SD</i>	หมายถึง	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนตัวแปร
<i>n</i>	หมายถึง	จำนวนตัวอย่าง
<i>SE</i>	หมายถึง	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
Max	หมายถึง	คะแนนสูงสุด
Min	หมายถึง	คะแนนต่ำสุด
C.V.	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (Coefficient of variance)
<i>Sk</i>	หมายถึง	ค่าความเบ้ (Skewness)
<i>Ku</i>	หมายถึง	ค่าความโด่ง (Kurtosis)
<i>p</i>	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

t	หมายถึง	คะแนนที่
b	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย
α	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของครอนบราก (Cronbach's Alpha)
R^2	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย
Chi-square	หมายถึง	ค่าไค-สแควร์
df	หมายถึง	องศาความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
Chi-square/df	หมายถึง	ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์
GFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index)
AGFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Goodness of fit index)
SRMR	หมายถึง	ดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (Standardized Root Mean Squared Residual)
RMSEA	หมายถึง	ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (Root Mean Squared Error of Approximation)

ชื่อย่อตัวแปร

Beh	หมายถึง	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม (Behavioral domain)
Aff	หมายถึง	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก (Affection domain)
Cog	หมายถึง	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา (Cognition domain)
Exp	หมายถึง	การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน (Exploration)
Com	หมายถึง	การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน (Commitment)
Recon	หมายถึง	การทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน (Reconsideration of commitment)

การศึกษาที่ 1

การพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย ช่วงวัยรุ่นตอนปลายและการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและการตรวจสอบค่าความเที่ยงของแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาที่ 1 ประกอบด้วยนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 จากสถาบันอุดมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจำนวน 928 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวนทั้งสิ้น 623 คน คิดเป็นร้อยละ 67.13 อยู่ในช่วงอายุ 19 ปีมากที่สุดเป็นจำนวน 528 คน คิดเป็นร้อยละ 56.90 แต่ละหน่วยตัวอย่างสังกัดหนึ่งใน 4 คณะ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม จากมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 1 แห่ง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอย่างละ 1 แห่ง สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน 1 แห่ง โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ จำนวน 520 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 345 คน คิดเป็นร้อยละ 66.34 ส่วนเพศชาย มีจำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 31.54 กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในช่วงอายุ 19 ปี มีจำนวนมากที่สุด เท่ากับ 293 คน คิดเป็นร้อยละ 56.30

2) กลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน จำนวน 408 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 278 คน คิดเป็นร้อยละ 68.14 ส่วนเพศชาย มีจำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 28.92 กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในช่วงอายุ 19 ปี มีจำนวนมากที่สุด เท่ากับ 235 คน คิดเป็นร้อยละ 57.60

ทั้งนี้ รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาที่ 1 สามารถแสดงได้ดังตาราง 12

ตาราง 12 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ($n = 928$)

	การวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงสำรวจ		การวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยัน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ						
เพศชาย	164	31.54	118	28.92	282	30.39
เพศหญิง	345	66.34	278	68.14	623	67.13
ไม่ระบุ	11	2.12	12	2.94	23	2.48
รวม	520	100.00	408	100.00	928	100.00
อายุ						
ต่ำกว่า 19 ปี	188	36.20	143	35.00	331	35.67
19 ปี	293	56.30	235	57.60	528	56.90
20 ปี	30	5.80	26	6.40	56	6.03
มากกว่า 20 ปี	9	1.70	4	1.00	13	1.40
รวม	520	100.00	408	100.00	928	100.00
คณะ						
วิทยาศาสตร์	130	25.00	106	26.00	236	25.43
บริหารธุรกิจ	130	25.00	99	24.00	229	24.68
มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	130	25.00	104	26.00	234	25.21
ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	130	25.00	99	24.00	229	24.68
รวม	520	100.00	408	100.00	928	100.00
สถาบันอุดมศึกษา						
ม.ในกำกับของรัฐ	130	25.00	106	26.00	236	25.43
ม.ราชภัฏ	130	25.00	104	26.00	234	25.21
ม.เทคโนโลยีราชมงคล	130	25.00	99	24.00	229	24.68
สถาบันอุดมศึกษา เอกชน	130	25.00	99	24.00	229	24.68
รวม	520	100.00	408	100.00	928	100.00

การตรวจสอบค่าความเที่ยงของแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

สำหรับการเก็บข้อมูลในการศึกษาที่ 1 นี้ ผู้วิจัยใช้แบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายประกอบด้วยข้อวัดจำนวน 50 ข้อ ได้มาจากการพัฒนาเครื่องมือและผ่านการทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาปริญญาตรีที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ การศึกษาที่ 1 ได้ผลว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 520 คน แบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีค่าความเที่ยง เท่ากับ .950 ส่วนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 408 คน แบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีค่าความเที่ยง เท่ากับ .948

ตอนที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis: EFA) ของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อวัดในแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย แสดงในตาราง 13 พบว่า ค่าเฉลี่ยของข้อวัดทั้ง 50 ข้ออยู่ระหว่าง 1.87 - 3.81 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง .767 - 1.264 ข้อวัดที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อวัดที่ 34 ข้อความฉันชอบการช่วยเหลือผู้อื่น ($M = 3.81, SD = .974$) ข้อวัดที่ค่าเฉลี่ยอันดับสองคือ ข้อวัดที่ 33 ข้อความฉันอยากช่วยลดจำนวนผู้ที่หิวโหยและยากจนในโลกใบนี้ ($M = 3.79, SD = 1.111$) และข้อวัดที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อวัดที่ 10 ข้อความฉันมักจะเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือองค์กรทางด้านสิทธิมนุษยชน ($M = 1.87, SD = 1.039$) สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของข้อวัดในแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายแสดงในตาราง 14

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อวัดในแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง
ของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

	ข้อวัด	M	SD
n1.	ฉันมักจะให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนบ้าน	3.47	.890
n2.	ฉันมักจะสละเวลาเพื่อทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม	3.42	.919
n3.	ฉันคอยช่วยเหลือเพื่อนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อยู่เสมอ	3.64	.767
n4.	ฉันบริจาคสิ่งของหรือเงินให้กับองค์กรการกุศลต่าง ๆ อยู่เสมอ	3.06	.941
n5.	ฉันคอยพูดกระตุ้นให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม	3.11	1.014
n6.	ฉันมักจะติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ภายในชุมชน	2.94	.983
n7.	ฉันมักจะเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มเยาวชน เช่น กลุ่มลูกเสือ/เนตรนารี, YMCA, หรือชมรมต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย	2.34	1.264
n8.	ฉันมักจะเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือองค์กรทางด้านศาสนา	1.97	1.113
n9.	ฉันมักจะเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือองค์กรทางด้านสิ่งแวดล้อม	2.13	1.151
n10.	ฉันมักจะเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือองค์กรทางด้านสิทธิมนุษยชน	1.87	1.039
n11.	ฉันมักจะเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือชุมชน	2.27	1.168
n12.	ฉันมักจะเข้าเป็นสมาชิกในองค์กรที่รับบริจาคเงินเพื่อไปช่วยเหลือสังคม	2.17	1.135
n13.	ฉันสามารถร่วมลงชื่อสนับสนุนข้อเรียกร้องต่าง ๆ ผ่านช่องทางออนไลน์ได้	3.02	1.200
n14.	ฉันสามารถพูดโน้มน้าวผู้อื่นให้เกิดความตระหนักในปัญหาทางด้านการเมืองและสังคมได้	2.71	1.046
n15.	ฉันสามารถจัดการเรียกร้องเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนและสังคมได้	2.56	1.039
n16.	ฉันสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมได้	2.93	1.002
n17.	ฉันสามารถรวบรวมกลุ่มนิสิตให้เข้ามาช่วยกันร่วมพัฒนามหาวิทยาลัยได้	2.79	1.091
n18.	ฉันสามารถพูดคุยเสนอแนะความคิดเห็นต่อเรื่องราวทางด้านการเมืองและสังคมได้อย่างสม่ำเสมอ	2.56	1.088
n19.	ฉันจะร่วมทำงานด้านจิตอาสา	3.55	1.043
n20.	ฉันตั้งใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชน	2.98	1.043
n21.	ฉันตั้งใจที่จะเข้าไปร่วมทำงานในโครงการเพื่อพัฒนาชุมชน	3.10	1.092
n22.	ฉันจะเข้าไปร่วมทำงานให้กับองค์กรที่มุ่งในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน	2.99	1.136
n23.	ฉันตั้งใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.26	1.052

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อวัด	M	SD
n24. ฉันพร้อมจะร่วมทำงานกับผู้อื่นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน	3.24	1.055
n25. ในอนาคต ฉันจะลงสมัครรับเลือกตั้งในการเมืองระดับท้องถิ่นหรือในระดับประเทศ	2.17	1.254
n26. ฉันจะแก้ไขปัญหาด้านการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน	2.94	1.103
n27. ฉันจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านการเมือง	2.32	1.206
n28. ผู้ใหญ่ในชุมชนรับฟังในสิ่งที่ฉันต้องการจะพูด	2.64	1.123
n29. ผู้ใหญ่ในชุมชนทำให้ฉันรู้สึกเป็นคนสำคัญ	2.58	1.127
n30. ฉันรู้สึกว่าตัวเองมีความสำคัญกับคนอื่น ๆ ภายในชุมชน	2.63	1.141
n31. เพื่อนบ้านต่างห่วงใยในตัวฉัน	3.17	1.137
n32. ประเทศของฉันให้ความสำคัญต่อการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.02	1.079
n33. ฉันอยากช่วยลดจำนวนผู้ที่หิวโหยและยากจนในโลกใบนี้	3.79	1.111
n34. ฉันชอบการช่วยเหลือผู้อื่น	3.81	.974
n35. ฉันอยากเข้าไปช่วยคนที่ถูกผู้อื่นเอาใจเอาเปรียบ	3.77	1.003
n36. ฉันรู้สึกเป็นห่วงสถานการณ์ทางการเมืองและสังคมในปัจจุบันนี้	3.73	1.073
n37. ฉันอยากร่วมทำกิจกรรมที่ส่งเสริมทางด้านสิทธิมนุษยชน	3.25	1.082
n38. ฉันอยากร่วมทำกิจกรรมที่ปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.58	1.083
n39. ทุกคนควรมีความรับผิดชอบต่อการช่วยเหลือบุคคลที่ยากจนและหิวโหย	3.64	1.060
n40. ทุกคนควรมีความมุ่งมั่นต่อการเข้าร่วมพัฒนาชุมชน	3.64	1.036
n41. ประชาชนทุกคนควรแสดงความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ	3.72	1.034
n42. การสนับสนุนด้านการเงินให้กับองค์กรการกุศลเป็นสิ่งที่จำเป็น	3.32	.981
n43. การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางด้านการเมืองและสังคมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ	3.47	1.066
n44. จิตอาสาหรือการอาสาสมัครเป็นหัวใจของการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ	3.54	1.040
n45. ฉันใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อติดตามอ่านข่าวเหตุการณ์ทางการเมืองและสังคมของในประเทศและต่างประเทศ	3.30	1.082
n46. ฉันพูดคุยกับเพื่อนหรือผู้ปกครองเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางด้านการเมืองและสังคม	3.00	1.119
n47. ฉันได้เรียนเกี่ยวกับบุคคลตัวอย่างหรือกลุ่มจิตอาสาที่ทำงานเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อส่วนรวมในชั้นเรียน	3.22	1.014

ตาราง 13 (ต่อ)

	ข้อวัด	M	SD
n48.	ฉันได้เรียนเกี่ยวกับการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาทางด้านสังคมในชั้นเรียน	3.14	1.042
n49.	ฉันมีโอกาสได้ทำงานกลุ่มในโครงการที่จะต้องไปพบกับผู้คนที่มีความแตกต่างจากตัวฉัน	3.22	1.100
n50.	ฉันมีโอกาสได้เข้าไปมีส่วนร่วมหรือแสดงบทบาทสมมติทางด้านการเมืองหรือกฎหมายในชั้นเรียน	2.67	1.116

ตาราง 14 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของข้อวัดในแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

	n1	n2	n3	n4	n5	n6	n7	n8	n9	n10	n11	n12	n13	n14	n15	n16	n17
n1	1																
n2	.389**	1															
n3	.341**	.361**	1														
n4	.282**	.296**	.243**	1													
n5	.277**	.470**	.317**	.302**	1												
n6	.303**	.337**	.239**	.341**	.387**	1											
n7	.244**	.278**	.110*	.242**	.225**	.239**	1										
n8	.157**	.191**	.027	.239**	.145**	.097*	.414**	1									
n9	.203**	.283**	.084	.281**	.340**	.199*	.405**	.464**	1								
n10	.202**	.258**	.132**	.320**	.271**	.214**	.476**	.666**	.561**	1							
n11	.283**	.385**	.110*	.239**	.349**	.287**	.430**	.387**	.668**	.510**	1						
n12	.267**	.307**	.140**	.375**	.259**	.271**	.450**	.503**	.491**	.627**	.568**	1					
n13	.086*	.210**	.117**	.260**	.301**	.230**	.232**	.190**	.216**	.224**	.213**	.229**	1				
n14	.141**	.336**	.129**	.294**	.468**	.282**	.266**	.205**	.365**	.306**	.318**	.277**	.476**	1			
n15	.196**	.408**	.186**	.352**	.430**	.302**	.339**	.309**	.483**	.416**	.488**	.392**	.405**	.650**	1		
n16	.196**	.441**	.266**	.333**	.409**	.282**	.322**	.276**	.327**	.350**	.370**	.378**	.344**	.445**	.552**	1	
n17	.164**	.391**	.157**	.302**	.355**	.208**	.249**	.282**	.416**	.323**	.369**	.375**	.382**	.526**	.591**	.446**	1

ตาราง 14 (ต่อ)

	n1	n2	n3	n4	n5	n6	n7	n8	n9	n10	n11	n12	n13	n14	n15	n16	n17
n18	.137**	.334**	.136**	.259**	.418**	.319**	.299**	.249**	.469**	.336**	.394**	.361**	.354**	.552**	.603**	.421**	.587**
n19	.279**	.411**	.231**	.165**	.268**	.237**	.240**	.046	.150**	.087	.277**	.178**	.246**	.228**	.227**	.272**	.265**
n20	.363**	.437**	.218**	.244**	.343**	.287**	.327**	.226**	.276**	.269**	.398**	.339**	.288**	.374**	.408**	.404**	.354**
n21	.320**	.486**	.217**	.289**	.384**	.284**	.322**	.225**	.292**	.243**	.404**	.341**	.306**	.371**	.405**	.372**	.368**
n22	.319**	.489**	.193**	.333**	.391**	.338**	.383**	.282**	.376**	.353**	.462**	.411**	.382**	.470**	.498**	.490**	.447**
n23	.224**	.387**	.292**	.321**	.322**	.230**	.177**	.180**	.296**	.234**	.265**	.262**	.297**	.342**	.374**	.368**	.346**
n24	.224**	.336**	.255**	.284**	.347**	.184**	.217**	.151**	.198**	.200**	.226**	.205**	.240**	.328**	.346**	.362**	.276**
n25	.171**	.233**	.093*	.187**	.248**	.221**	.167**	.267**	.344**	.338**	.368**	.311**	.112	.317**	.360**	.220**	.291**
n26	.201**	.348**	.201**	.280**	.383**	.258**	.256**	.221**	.298**	.313**	.331**	.264**	.332**	.372**	.443**	.361**	.335**
n27	.175**	.265**	.112*	.232**	.314**	.297**	.237**	.302**	.375**	.372**	.426**	.340**	.181**	.356**	.467**	.280**	.361**
n28	.225**	.313**	.204**	.294**	.389**	.321**	.280**	.234**	.361**	.307**	.397**	.294**	.234**	.374**	.498**	.381**	.388**
n29	.271**	.375**	.207**	.280**	.362**	.274**	.276**	.295**	.355**	.366**	.401**	.370**	.272**	.370**	.480**	.359**	.405**
n30	.291**	.335**	.178**	.320**	.362**	.294**	.274**	.280**	.378**	.366**	.429**	.341**	.178**	.376**	.480**	.412**	.374**
n31	.281**	.284**	.191**	.265**	.220**	.295**	.167**	.152**	.240**	.176**	.252**	.186**	.248**	.279**	.353**	.359**	.277**
n32	.287**	.259**	.112*	.204**	.272**	.205**	.254**	.205**	.279**	.211**	.305**	.289**	.176**	.288**	.355**	.258**	.292**
n33	.157**	.118**	.187**	.178**	.169**	.122**	.095**	.034	-.006	-.010	.028	.027	.188**	.038	.006	.135**	.047
n34	.266**	.274**	.313**	.195**	.276**	.160**	.071	-.018	.035	.004	.094*	.069	.129**	.137**	.085	.186**	.045

ตาราง 14 (ต่อ)

	n1	n2	n3	n4	n5	n6	n7	n8	n9	n10	n11	n12	n13	n14	n15	n16	n17
n35	.172**	.165**	.234**	.129**	.195**	.079	.031	.004	.004	.012	.021	-.025	.167**	.147**	.091*	.172**	.070
n36	.077	.133**	.169**	.092*	.182**	.028	.056	.007	.057	.013	.061	-.036	.268**	.141**	.060	.130**	.065
n37	.249**	.289**	.232**	.214**	.288**	.151**	.234**	.186**	.160**	.211**	.229**	.213**	.339**	.282**	.314**	.336**	.266**
n38	.210**	.231**	.134**	.189**	.271**	.171**	.199**	.104*	.170**	.147**	.195**	.149**	.274**	.220**	.216**	.251**	.207**
n39	.115**	.225**	.192**	.238**	.210**	.195**	.145**	.046	.058	.064	.156**	.084	.207**	.233**	.211**	.274**	.126**
n40	.142**	.267**	.229**	.231**	.233**	.162**	.153**	.085	.064	.077	.134**	.109	.253**	.206**	.225**	.271**	.217**
n41	.120**	.213**	.177**	.162**	.222**	.157**	.212**	.017	.067	.055	.139**	.085	.266**	.179**	.156**	.251**	.153**
n42	.189**	.262**	.241**	.269**	.244**	.111	.253**	.117**	.167**	.144**	.217**	.191**	.240**	.199**	.278**	.244**	.207**
n43	.082	.144**	.138**	.141**	.183**	.187**	.114**	.072	.105	.111	.086*	.115	.280**	.158**	.205**	.210**	.234**
n44	.149**	.271**	.189**	.191**	.169**	.132**	.199**	.104*	.082	.061	.159**	.170**	.267**	.173**	.157**	.213**	.125**
n45	.144**	.218**	.125**	.124**	.262**	.181**	.166**	.127**	.178**	.172**	.172**	.249**	.304**	.229**	.241**	.206**	.260**
n46	.149**	.215**	.159**	.249**	.358**	.257**	.162**	.162**	.284**	.209**	.265**	.276**	.283**	.384**	.388**	.271**	.362**
n47	.240**	.345**	.232**	.251**	.325**	.244**	.220**	.179**	.259**	.212**	.318**	.303**	.249**	.349**	.360**	.368**	.337**
n48	.140**	.301**	.197**	.267**	.276**	.241**	.179**	.193**	.200**	.200**	.312**	.294**	.253**	.295**	.347**	.326**	.306**
n49	.242**	.275**	.271**	.186**	.343**	.193**	.259**	.178**	.226**	.194**	.319**	.255**	.321**	.355**	.312**	.282**	.316**
n50	.234**	.313**	.191**	.221**	.326**	.262**	.209**	.233**	.317**	.267**	.370**	.312**	.184**	.324**	.363**	.300**	.314**

ตาราง 14 (ต่อ)

	n18	n19	n20	n21	n22	n23	n24	n25	n26	n27	n28	n29	n30	n31	n32	n33	n34
n18	1																
n19	.188**	1															
n20	.316**	.425**	1														
n21	.361**	.623**	.597**	1													
n22	.449**	.523**	.567**	.758**	1												
n23	.327**	.419**	.389**	.489**	.504**	1											
n24	.310**	.412**	.378**	.474**	.505**	.504**	1										
n25	.403**	.019	.272**	.227**	.247**	.220**	.156**	1									
n26	.393**	.248**	.356**	.370**	.443**	.438**	.467**	.401**	1								
n27	.445**	.098*	.274**	.269**	.304**	.310**	.223**	.640**	.438**	1							
n28	.458**	.195**	.328**	.336**	.388**	.363**	.333**	.429**	.480**	.513**	1						
n29	.455**	.239**	.371**	.385**	.416**	.320**	.371**	.367**	.397**	.396**	.556**	1					
n30	.446**	.165**	.359**	.372**	.414**	.344**	.343**	.515**	.492**	.554**	.748**	.555**	1				
n31	.298**	.278**	.317**	.278**	.339**	.394**	.366**	.226**	.356**	.261**	.403**	.434**	.403**	1			
n32	.309**	.180**	.294**	.303**	.316**	.309**	.263**	.337**	.367**	.383**	.378**	.394**	.419**	.275**	1		
n33	.010	.246**	.167**	.213**	.196**	.226**	.351**	-.066	.269**	-.027	.091*	.072	.045	.202**	.125**	1	
n34	.035	.373**	.222**	.270**	.208**	.300**	.369**	-.003	.211**	-.015	.106*	.128**	.085	.243**	.220**	.565**	1

ตาราง 14 (ต่อ)

	n18	n19	n20	n21	n22	n23	n24	n25	n26	n27	n28	n29	n30	n31	n32	n33	n34
n35	.013	.223**	.151**	.165**	.187**	.263**	.346**	-.036	.247**	-.036	.079	.050	.049	.211**	.143**	.562**	.623**
n36	.090*	.217**	.145**	.189**	.173**	.227**	.289**	-.028	.214**	-.028	.100*	.026	.070	.232**	.066	.325**	.354**
n37	.296**	.329**	.359**	.393**	.411**	.413**	.462**	.160**	.472**	.296**	.326**	.311**	.336**	.380**	.267**	.343**	.404**
n38	.212**	.328**	.310**	.382**	.369**	.447**	.438**	.034	.398**	.123**	.255**	.233**	.212**	.267**	.216**	.305**	.332**
n39	.162**	.191**	.273**	.301**	.285**	.282**	.334**	.041	.342**	.123**	.207**	.134**	.183**	.191**	.149**	.407**	.391**
n40	.204**	.289**	.263**	.315**	.331**	.349**	.330**	.009	.304**	.090*	.168**	.210**	.161**	.264**	.191**	.295**	.319**
n41	.129**	.261**	.281**	.322**	.283**	.285**	.352**	-.001	.322**	.030	.106*	.112*	.107*	.198**	.141**	.367**	.365**
n42	.225**	.198**	.285**	.299**	.310**	.277**	.297**	.118**	.288**	.173**	.188**	.231**	.236**	.224**	.246**	.256**	.318**
n43	.200**	.174**	.208**	.264**	.269**	.322**	.320**	.036	.257**	.098*	.176**	.166**	.118**	.208**	.127**	.269**	.238**
n44	.159**	.292**	.282**	.341**	.349**	.353**	.336**	.009	.306**	.063	.154**	.141**	.133**	.214**	.184**	.347**	.345**
n45	.289**	.223**	.202**	.260**	.285**	.299**	.250**	.145**	.244**	.205**	.235**	.255**	.194**	.219**	.140**	.192**	.171**
n46	.408**	.091*	.273**	.245**	.301**	.326**	.233**	.313**	.334**	.390**	.419**	.312**	.415**	.252**	.289**	.035	.063
n47	.359**	.290**	.384**	.413**	.387**	.416**	.391**	.186**	.373**	.306**	.345**	.316**	.324**	.255**	.329**	.134**	.204**
n48	.317**	.250**	.331**	.348**	.344**	.398**	.311**	.275**	.378**	.344**	.360**	.328**	.354**	.263**	.264**	.156**	.189**
n49	.302**	.290**	.321**	.430**	.396**	.330**	.353**	.171**	.371**	.233**	.312**	.327**	.260**	.256**	.213**	.220**	.264**
n50	.374**	.147**	.311**	.306**	.312**	.276**	.246**	.443**	.332**	.484**	.445**	.360**	.450**	.260**	.346**	.024	.078

ตาราง 14 (ต่อ)

	n35	n36	n37	n38	n39	n40	n41	n42	n43	n44	n45	n46	n47	n48	n49	n50
n35	1															
n36	.446**	1														
n37	.390**	.402**	1													
n38	.332**	.242**	.475**	1												
n39	.396**	.284**	.377**	.365**	1											
n40	.309**	.274**	.413**	.438**	.471**	1										
n41	.354**	.337**	.350**	.401**	.677**	.519**	1									
n42	.304**	.285**	.395**	.294**	.413**	.498**	.439**	1								
n43	.274**	.245**	.293**	.302**	.469**	.404**	.570**	.401**	1							
n44	.342**	.305**	.381**	.389**	.435**	.537**	.501**	.522**	.382**	1						
n45	.126**	.237**	.273**	.267**	.256**	.311**	.277**	.290**	.407**	.322**	1					
n46	.079	.096*	.288**	.210**	.188**	.243**	.193**	.232**	.297**	.215**	.384**	1				
n47	.193**	.165**	.354**	.354**	.318**	.386**	.318**	.317**	.330**	.396**	.366**	.486**	1			
n48	.121**	.145**	.357**	.293**	.284**	.315**	.252**	.305**	.309**	.323**	.284**	.466**	.590**	1		
n49	.230**	.165**	.408**	.355**	.328**	.327**	.341**	.258**	.314**	.365**	.334**	.366**	.500**	.494**	1	
n50	.024	.099*	.278**	.230**	.179**	.203**	.103*	.248**	.132**	.181**	.259**	.494**	.462**	.490**	.447**	1

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงสำรวจของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย จากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ (Bartlett's Test: $\chi^2 = 12879.8$, $df = 1225$, $p = .000$) แสดงว่าตัวแปรที่วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์หองค์ประกอบ และมีค่าดัชนีไคเซอร์-เมเยอร์ออลคิน (KMO) เท่ากับ .938 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าข้อมูลมีความเหมาะสมเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์หองค์ประกอบต่อไป (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2552)

จากนั้นผู้วิจัยทำการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์หองค์ประกอบหลัก (principal component analysis) รวมทั้งหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉาก (orthogonal rotation) ด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (varimax) แล้วพิจารณาองค์ประกอบที่สกัดได้จากค่าไอเกน (eigen value) ที่มีค่ามากกว่า 1 และพิจารณาตัวแปรสมาชิกขององค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดให้จัดอยู่ในองค์ประกอบนั้น โดยสมาชิกขององค์ประกอบต้องมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .30 ขึ้นไปในแต่ละองค์ประกอบ (Hair et al., 2010) ผลการสกัดองค์ประกอบและการหมุนแกนของแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย แสดงได้ดังตาราง 15

ตาราง 15 ผลการสกัดองค์ประกอบความยั่งยืนในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายภายใต้การหมุนแกน

	จำนวน ข้อ	ค่าไอแกน	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ	ร้อยละ ความ แปรปรวน
องค์ประกอบ				
1. ความรู้สึกละเอียดอ่อนกับชุมชนและการเมือง หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นนอกเหนือไปจากสมาชิกภายในครอบครัว รวมถึงการเมือง สถานที่ หรือกิจกรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ตนเองร่วมเป็นสมาชิกอยู่	8	14.706	.446 - .778	29.411
2. การมีเจตคติด้านพลเมือง หมายถึง การที่บุคคลมีมุมมอง หลักคิด ทักษะหรือความเชื่อที่ส่งผลต่อการสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม	6	4.670	.618 - .787	9.339
3. การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร หมายถึง การที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกอยู่ในกลุ่ม ชมรมหรือองค์กรที่มีเป้าหมายเพื่อการสร้างความเป็นพลเมืองที่ดี หรือร่วมกันกระตักกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม	6	2.046	.606 - .807	4.092
4. การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม หมายถึง การที่บุคคลมีเจตนา ความมุ่งมั่น หรือแนวโน้มที่จะกระทำการสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมในอนาคต	6	1.846	.433 - .759	3.692
5. การมีความสามารถด้านพลเมือง หมายถึง การที่บุคคลมีทักษะความสามารถในการเริ่มหรือลงมือกระทำการสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม	6	1.621	.472 - .718	3.243
6. ความรู้สึกละเอียดอ่อนต่อหน้าที่พลเมือง หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกสำนึกต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะผู้สร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือผู้ที่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม	6	1.483	.359 - .780	2.966
7. การมีความรู้ด้านพลเมือง หมายถึง การที่บุคคลได้ใช้ความคิด ได้รับข้อมูล หรือมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม	6	1.312	.462 - .648	2.625
8. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ หมายถึง การที่บุคคลเป็นผู้ริเริ่มหรือลงมือกระทำการสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีหรือเข้าไปมีส่วนร่วมกระตักกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน	6	1.132	.451 - .647	2.265
ร้อยละความแปรปรวนสะสมของทั้ง 8 องค์ประกอบ เท่ากับ 57.632				

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่าผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 มี 8 ข้อมีค่าไอเกนเท่ากับ 14.706 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .446 - .778 สามารถอธิบายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้ร้อยละ 29.411 ตั้งชื่อว่า องค์ประกอบด้าน ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง

องค์ประกอบที่ 2 มี 6 ข้อมีค่าไอเกนเท่ากับ 4.670 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .618 - .787 สามารถอธิบายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้ร้อยละ 9.339 ตั้งชื่อว่า องค์ประกอบด้าน การมีเจตคติด้านพลเมือง

องค์ประกอบที่ 3 มี 6 ข้อมีค่าไอเกนเท่ากับ 2.046 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .606 - .807 สามารถอธิบายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้ร้อยละ 4.092 ตั้งชื่อว่า องค์ประกอบด้าน การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร

องค์ประกอบที่ 4 มี 6 ข้อมีค่าไอเกนเท่ากับ 1.846 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .433 - .759 สามารถอธิบายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้ร้อยละ 3.692 ตั้งชื่อว่า องค์ประกอบด้าน การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม

องค์ประกอบที่ 5 มี 6 ข้อมีค่าไอเกนเท่ากับ 1.621 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .472 - .718 สามารถอธิบายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้ร้อยละ 3.243 ตั้งชื่อว่า องค์ประกอบด้าน การมีความสามารถด้านพลเมือง

องค์ประกอบที่ 6 มี 6 ข้อมีค่าไอเกนเท่ากับ 1.483 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .359 - .780 สามารถอธิบายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้ร้อยละ 2.966 ตั้งชื่อว่า องค์ประกอบด้าน ความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง

องค์ประกอบที่ 7 มี 6 ข้อมีค่าไอเกนเท่ากับ 1.312 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .462 - .648 สามารถอธิบายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้ร้อยละ 2.625 ตั้งชื่อว่า องค์ประกอบด้าน การมีความรู้ด้านพลเมือง

องค์ประกอบที่ 8 มี 6 ข้อมีค่าไอเกนเท่ากับ 1.132 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .451 - .647 สามารถอธิบายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้ร้อยละ 2.265 ตั้งชื่อว่า องค์ประกอบด้าน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ

องค์ประกอบทั้ง 8 สามารถร่วมกันอธิบายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้ร้อยละ 57.632 รายละเอียดของน้ำหนักองค์ประกอบในแต่ละข้อวัดแสดงได้ดังตาราง 16 จากผลที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบจึงสนับสนุนสมมติฐาน 1.1 ที่กำหนดว่า องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบย่อย

ตาราง 16 คำนำหน้าของคำประกอบข้อวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายภายใต้การหมุนแกน

ข้อวัด	1	2	3	4	5	6	7	8
	องค์ประกอบ	องค์ประกอบ	องค์ประกอบ	องค์ประกอบ	องค์ประกอบ	องค์ประกอบ	องค์ประกอบ	องค์ประกอบ
องค์ประกอบ 1: ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง								
1. ฉันรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญกับคนอื่น ๆ ภายในชุมชน	.778	.070	.178	.136	.153	.009	.098	.150
2. ผู้ใหญ่ในชุมชนรับฟังในสิ่งที่ฉันต้องการจะพูด	.715	.070	.114	.117	.229	.055	.151	.136
3. ฉันจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านการเมือง	.697	.008	.229	.005	.159	-.082	.230	.062
4. ในอนาคต ฉันจะลงสมัครรับเลือกตั้งในการเมืองระดับท้องถิ่นหรือในระดับประเทศ	.687	-.065	.212	-.036	.094	-.083	.157	.071
5. ฉันจะแก้ไขปัญหาทางด้านการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน	.549	.245	.136	.194	.220	.276	.126	.005
6. ผู้ใหญ่ในชุมชนทำให้ฉันรู้สึกเป็นคนสำคัญ	.547	.055	.212	.240	.237	.027	.109	.157
7. ประเทศของฉันให้ความสำคัญต่อการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	.529	.095	.164	.169	.025	.110	.113	.112
8. เพื่อนบ้านต่างห่วงใยในตัวฉัน	.446	.117	.028	.220	.192	.274	.016	.138

ตาราง 16 (ต่อ)

หัวข้อ	องค์ประกอบ 1	องค์ประกอบ 2	องค์ประกอบ 3	องค์ประกอบ 4	องค์ประกอบ 5	องค์ประกอบ 6	องค์ประกอบ 7	องค์ประกอบ 8
องค์ประกอบ 2: การมีเจตคติด้านพลเมือง								
1. ประชาชนทุกคนควรแสดงความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ	-.001	.787	.014	.148	.087	.217	.058	.062
2. ทุกคนควรมีความรับผิดชอบต่อช่วยเหลือบุคคลที่ยากจนและพิการ	.128	.728	-.008	.061	.076	.249	.040	.127
3. การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางด้านการเมืองและสังคมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ	.024	.670	.011	.033	.189	.120	.217	.000
4. ทุกคนควรมีความมุ่งมั่นต่อการเข้าร่วมพัฒนาชุมชน	.059	.655	-.002	.196	.095	.185	.186	.091
5. การสนับสนุนด้านการเงินให้กับองค์กรการกุศลเป็นสิ่งที่ดี	.146	.625	.147	.068	.045	.175	.127	.146
6. จิตอาสาหรือการอาสาสมัครเป็นหัวใจของการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ	.000	.618	.085	.244	-.017	.239	.244	.035
องค์ประกอบ 3: การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร								
1. ฉันมักจะเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือองค์กรทางด้านสิทธิมนุษยชน	.208	.005	.807	.003	.181	.036	.057	.081
2. ฉันมักจะเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือองค์กรทางด้านศาสนา	.154	.002	.779	.012	.074	.062	.080	-.063
3. ฉันมักจะเข้าเป็นสมาชิกในองค์กรที่บริจาคเงินเพื่อไปช่วยเหลือสังคม	.152	.057	.723	.138	.127	-.063	.185	.194
4. ฉันมักจะเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือองค์กรทางด้านสิ่งแวดล้อม	.254	-.043	.648	.084	.297	.017	.109	.061
5. ฉันมักจะเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มเยาวชน เช่น กลุ่มลูกเสือ/เนตรนารี, YMCA, หรือชมรมต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย	.099	.196	.621	.223	.099	-.018	-.008	.113
6. ฉันมักจะเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือชุมชน	.295	.033	.606	.258	.146	-.037	.151	.148

ตาราง 16 (ต่อ)

	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8
องค์ประกอบ 4: การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม								
1. ฉันจะร่วมทำงานด้านจิตอาสา	-.014	.075	.028	.759	.107	.208	.094	.164
2. ฉันตั้งใจที่จะเข้าไปร่วมทำงานในโครงการเพื่อพัฒนาชุมชน	.176	.195	.177	.754	.179	.067	.159	.138
3. ฉันจะเข้าไปร่วมทำงานให้กับองค์การที่มุ่งในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน	.220	.204	.269	.655	.330	.071	.098	.122
4. ฉันตั้งใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชน	.236	.186	.199	.577	.159	.029	.114	.205
5. ฉันพร้อมจะร่วมทำงานกับผู้อื่นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน	.288	.216	.052	.439	.182	.406	.105	.040
6. ฉันตั้งใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับ การปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	.279	.187	.076	.433	.216	.272	.234	.079
องค์ประกอบ 5: การมีความสามารถด้านพลเมือง								
1. ฉันสามารถพูดในเมื่อนำผู้อื่นให้เกิดความตระหนักในปัญหาทางด้านการเมืองและสังคมได้	.242	.057	.124	.157	.718	.075	.154	.107
2. ฉันสามารถจัดการเรียกร้องเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนและสังคมได้	.389	.109	.271	.171	.632	-.021	.091	.148
3. ฉันสามารถรวบรวมกลุ่มนิสิตให้เข้ามาช่วยกันร่วมพัฒนามหาวิทยาลัยได้	.228	.058	.220	.199	.630	-.022	.176	.087
4. ฉันสามารถร่วมลงชื่อสนับสนุนข้อเรียกร้องต่าง ๆ ผ่านช่องทางออนไลน์ได้	-.002	.189	.142	.127	.620	.210	.157	-.027
5. ฉันสามารถพูดคุยเสนอแนะความคิดเห็นต่อเรื่องราวทางด้านการเมืองและสังคมได้อย่างสม่ำเสมอ	.380	.084	.199	.121	.608	-.053	.187	.069
6. ฉันสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมได้	.222	.179	.241	.227	.472	.091	.042	.262

ตาราง 16 (ต่อ)

	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8
ข้อ 6								
องค์ประกอบ 6: ความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง								
1. ฉันอยากเข้าไปช่วยคนที่ถูกผู้อื่นเอาเปรียบ	.002	.227	-.035	.027	.042	.780	.006	.139
2. ฉันชอบการช่วยเหลือผู้อื่น	.017	.202	-.025	.170	-.060	.700	.040	.324
3. ฉันอยากช่วยคนจนผู้ที่ยากจนในโลกใบนี้	.005	.287	.015	.081	-.051	.679	-.026	.126
4. ฉันรู้สึกเป็นห่วงสถานการณ์ทางด้านการเมืองและสังคมในปัจจุบันนี้	-.033	.182	-.024	.049	.160	.630	.112	-.055
5. ฉันอยากร่วมทำกิจกรรมที่ส่งเสริมทางด้านสิทธิมนุษยชน	.294	.258	.112	.268	.131	.514	.215	-.037
6. ฉันอยากร่วมทำกิจกรรมที่ปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	.151	.341	.068	.374	.072	.359	.193	-.072
องค์ประกอบ 7: การมีความรู้ด้านพลเมือง								
1. ฉันได้เรียนเกี่ยวกับการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาทางด้านสังคมในชั้นเรียน	.264	.221	.094	.168	.093	.060	.648	.091
2. ฉันได้เรียนเกี่ยวกับบุคคลตัวอย่างหรือกลุ่มจิตอาสาที่ทำงานเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อสังคมในชั้นเรียน	.181	.269	.109	.251	.133	.064	.644	.137
3. ฉันพูดคุยกับเพื่อนหรือผู้ปกครองเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางด้านการเมืองและสังคม	.328	.157	.057	-.056	.297	-.019	.606	.111
4. ฉันมีโอกาสได้ทำงานกลุ่มในโครงการที่จะต้องไปพบกับผู้คนที่มีความแตกต่างจากตัวฉัน	.444	.030	.161	.066	.064	-.018	.603	.165
5. ฉันมีโอกาสได้เข้าไปมีส่วนร่วมหรือแสดงบทบาทสมมติทางด้านการเมืองหรือกฎหมายในชั้นเรียน	.094	.191	.138	.251	.148	.206	.603	.100
6. ฉันใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อติดตามอ่านข่าวเหตุการณ์ทางด้านการเมืองและสังคมของในประเทศและต่างประเทศ	.032	.304	.105	.065	.235	.117	.462	.014

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อจำกัด	องค์ประกอบ 8: การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ							
	องค์ประกอบ 1	องค์ประกอบ 2	องค์ประกอบ 3	องค์ประกอบ 4	องค์ประกอบ 5	องค์ประกอบ 6	องค์ประกอบ 7	องค์ประกอบ 8
1. ฉันคอยช่วยเหลือเพื่อนในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อยู่เสมอ	.037	.058	-.010	.069	.041	.246	.186	.647
2. ฉันมักจะให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนบ้าน	.181	-.005	.200	.290	-.150	.141	.087	.572
3. ฉันมักจะติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ภายในชุมชน	.225	.155	.071	.105	.216	-.072	.050	.570
4. ฉันมักจะใช้เวลาเพื่อทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม	.171	.097	.154	.428	.218	.051	.112	.502
5. ฉันคอยพูดคุยกระตุ้นให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม	.208	.047	.100	.135	.430	.179	.199	.452
6. ฉันบริจาคสิ่งของหรือเงินให้กับองค์กรการกุศลต่าง ๆ อยู่เสมอ	.188	.208	.272	.018	.231	.090	-.008	.451
ร้อยละความแปรปรวนสะสมของทั้ง 8 องค์ประกอบ เท่ากับ 57.632								

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis: CFA) เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ภายหลังจากทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจแล้วพบว่า โมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง การมีเจตคติด้านพลเมือง การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม การมีความสามารถด้านพลเมือง ความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง การมีความรู้ด้านพลเมือง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ เมื่อพิจารณาความหมายและข้อวัดของทั้ง 8 องค์ประกอบแล้ว สามารถจัดให้เข้ากับแนวคิดด้านความยึดมั่นผูกพันตามแบบ Fredricks และคณะ (2004) ที่กำหนดองค์ประกอบของความยึดมั่นผูกพันออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึกและด้านปัญญา และ Zaff และคณะ (2011) สนับสนุนให้ศึกษาองค์ประกอบของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามแนวคิดนี้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดองค์ประกอบย่อยทั้ง 8 ออกตามองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1. ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร การมีความสามารถด้านพลเมือง และการมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม

2. ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง และความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง

3. ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การมีเจตคติด้านพลเมือง และการมีความรู้ด้านพลเมือง

ดังนั้น เพื่อเป็นการตรวจสอบเทียบกับทฤษฎีว่าโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายดังกล่าวประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญาตามแนวคิดของ Fredricks และคณะ (2004) ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายตามกรอบแนวคิด 3 องค์ประกอบ 8 ตัวบ่งชี้ตามที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลกับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 จำนวน 408 คน รายละเอียดข้อมูลกลุ่มตัวอย่างตามตาราง 12

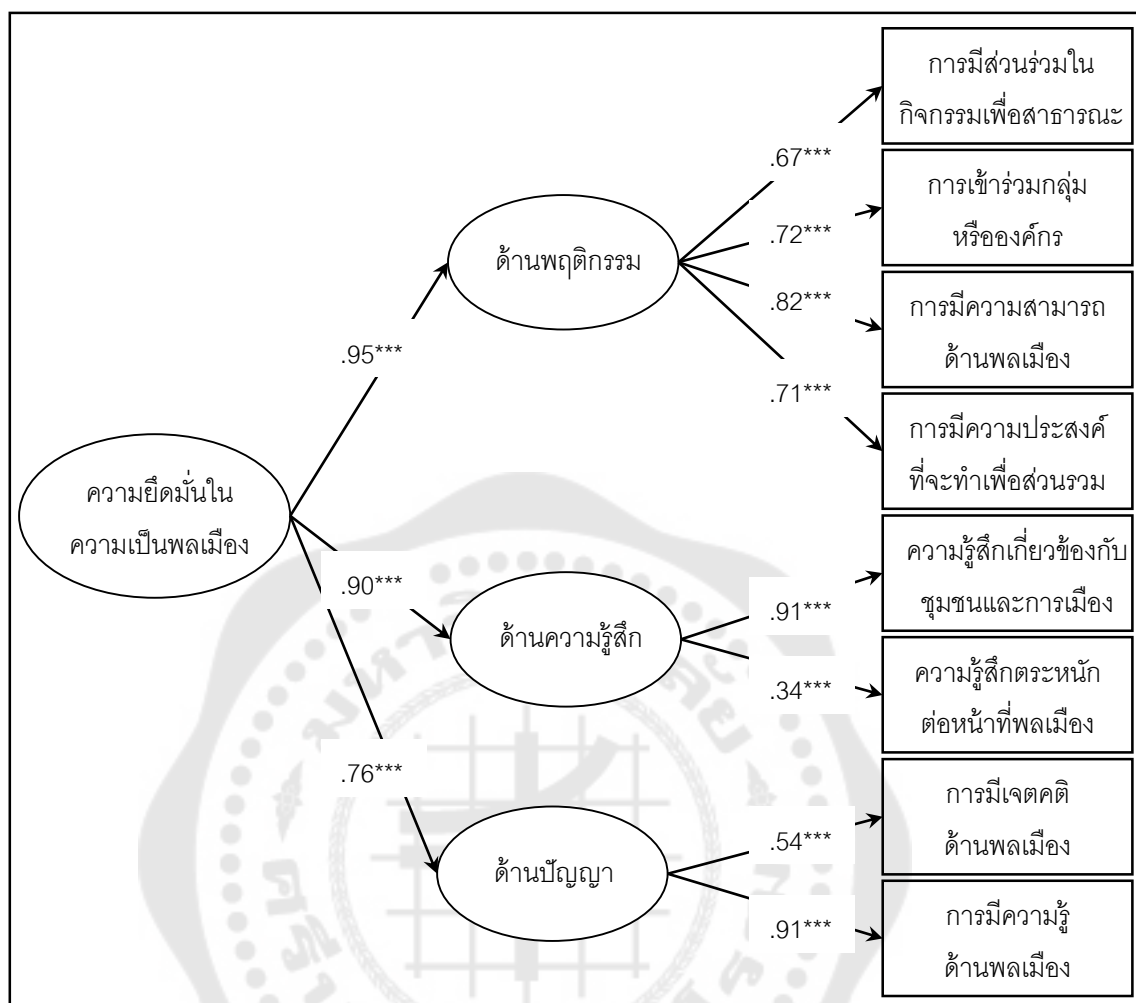
ภายหลังการปรับโมเดลตามวิธี Jöreskog & Sörbom (1989) ในส่วนที่เป็นการผ่อนคลายข้อตกลงเบื้องต้นประมาณ 8 ครั้ง พบว่า โมเดลการวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายซึ่งมี 3 องค์ประกอบและ 8 ตัวบ่งชี้ที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ในบทที่ 3 คือพิจารณาจากค่า ไค-สแควร์ (Chi-square) เท่ากับ 14.116 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 9 ($p = .118$) มีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .991 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .966 ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) เท่ากับ .022 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของค่าความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .037

การพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (SC) ขององค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ได้แก่ องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก และ องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา พบว่า มีค่าเป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .953, .899 และ .762 ตามลำดับ ทั้งนี้ องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมและด้านความรู้สึกมีความแปรปรวนร่วมกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับสูงสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมได้ร้อยละ 90.8 และ 80.9 ตามลำดับ ส่วนองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญามีความแปรปรวนร่วมกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับปานกลางสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมได้ร้อยละ 58.1 รายละเอียดผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายแสดงได้ดังตาราง 17 และภาพประกอบ 14

ตาราง 17 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย (n = 408)

องค์ประกอบ	b	SE	t	SC	R ²
ด้านพฤติกรรม	0.953	0.072	13.258***	.953	.908
ด้านความรู้สึก	0.899	0.050	17.921***	.899	.809
ด้านปัญญา	0.762	0.103	7.371***	.762	.581
ตัวบ่งชี้					
องค์ประกอบด้านพฤติกรรม					
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ	2.522	<-->	<-->	.674	.455
การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร	4.049	0.322	12.587***	.724	.524
การมีความสามารถด้านพลเมือง	4.078	0.295	13.828***	.821	.673
การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม	3.469	0.243	14.270***	.715	.511
องค์ประกอบด้านความรู้สึก					
ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง	5.891	<-->	<-->	.907	.823
ความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง	1.485	0.275	5.401***	.338	.114
องค์ประกอบด้านปัญญา					
การมีเจตคติด้านพลเมือง	2.423	<-->	<-->	.545	.297
การมีความรู้ด้านพลเมือง	4.259	0.534	7.975***	.913	.834

หมายเหตุ *** $p < .001$; b = น้ำหนักองค์ประกอบแบบค่าประมาณ (Estimate), <--> = ไม่ทราบค่า SE และ t เนื่องจากเป็นพารามิเตอร์บังคับ (Constrained parameters), SC = น้ำหนักองค์ประกอบแบบค่ามาตรฐาน (Completely standardized solution)

Chi-square = 14.116, $df = 9$, $p = .118$, GFI = .991, AGFI = .966, SRMR = .022, RMSEA = .037

ภาพประกอบ 14 โมเดลการวัดองค์ประกอบความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมือง
ของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

จากตาราง 17 และภาพประกอบ 14 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองหากพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของแต่ละตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบแต่ละด้านจะพบว่า องค์ประกอบที่ 1 ความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมมีตัวบ่งชี้การมีความสามารถด้านพลเมืองมีค่าสูงสุด รองลงมาได้แก่ การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ สำหรับองค์ประกอบที่ 2 ความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก พบว่าตัวบ่งชี้ความรู้สึกร่วมเกี่ยวกับชุมชนและการเมืองมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงกว่าความรู้สึกระหันท่อน้ำที่พลเมือง และองค์ประกอบที่ 3 ความยึด

มั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา พบว่าตัวบ่งชี้การมีความรู้ด้านพลเมืองมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงกว่าการมีเจตคติด้านพลเมือง

ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์เชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงให้เห็นว่าข้อวัดที่สร้างขึ้นเพื่อใช้วัดตัวบ่งชี้ทั้ง 8 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง การมีเจตคติด้านพลเมือง การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม การมีความสามารถด้านพลเมือง ความรู้สึกตระหนักรู้ต่อหน้าที่พลเมือง การมีความรู้ด้านพลเมือง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ สามารถนำมาใช้สะท้อนถึงองค์ประกอบของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายทั้ง 3 องค์ประกอบอันได้แก่ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก และความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญาได้ รวมทั้งองค์ประกอบทั้งสามยังสามารถสะท้อนถึงคุณลักษณะของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายได้ ดังนั้น ผลที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบจึงสนับสนุนสมมติฐาน 1.2 ที่กำหนดว่า โมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การศึกษาที่ 2

การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และการตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและผลการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ผลการวิเคราะห์ของตอนนี้เป็นผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละและค่าเฉลี่ยของข้อมูลพื้นฐานคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และคณะที่สังกัด โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 จำนวน 205 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 95 คน และกลุ่มควบคุม 110 คน กลุ่มทดลองแบ่งเป็นเพศชายจำนวน 29 คน และเป็นเพศหญิงจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 30.43 และ 69.47 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มควบคุมแบ่งเป็นเพศชายจำนวน 36 คน และเป็นเพศหญิงจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 32.73 และ 66.36 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงได้ดังตาราง 18 ต่อไปนี้

ตาราง 18 คุณลักษณะของนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในการศึกษาที่ 2

	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		รวม (n=205)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ						
เพศชาย	29	30.43	36	32.73	65	31.70
เพศหญิง	66	69.47	73	66.36	139	67.80
ไม่ระบุ	0	0	1	0.91	1	0.5
รวม	95	100	110	100	205	100
อายุ						
ต่ำกว่า 19 ปี	62	65.26	74	67.27	136	66.34
19 ปี	30	31.58	32	29.09	62	30.24
20 ปี	3	3.16	4	3.64	7	3.42
รวม	95	100	110	100	205	100

ในการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายนั้น ผู้วิจัยนำผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาที่ 1 มาใช้เป็นแนวทางหลักในการพัฒนาโปรแกรมฯ โดยมีสาระสำคัญ 2 ประเด็นหลัก คือ

ประเด็นที่ 1 เนื้อหาของการจัดกิจกรรมในโปรแกรมฯ ต้องสอดคล้องกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่พบว่ามี 3 องค์ประกอบ 8 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมมี 4 ตัวบ่งชี้คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร การมีความสามารถด้านพลเมือง และการมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม องค์ประกอบที่ 2 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึกมี 2 ตัวบ่งชี้คือ ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง และความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง องค์ประกอบที่ 3 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา มี 2 ตัวบ่งชี้คือ การมีความรู้ด้านพลเมือง และการมีเจตคติด้านพลเมือง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงออกแบบวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมในโปรแกรมฯ แต่ละครั้งเป็นการมุ่งส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายตามรายด้านจนครบองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองทุกด้าน

ประเด็นที่ 2 การที่องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมมีความแปรปรวนร่วมกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายอยู่ในระดับสูงที่สุดเมื่อเทียบกับองค์ประกอบด้านความรู้สึกและด้านปัญญา ทำให้กล่าวได้ว่าความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมแสดงถึงความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมากที่สุด ดังนั้น การออกแบบลักษณะของกิจกรรมในโปรแกรมฯ จึงเน้นที่การให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินมือปฏิบัติ กิจกรรมในโปรแกรมแต่ละครั้งต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นฝ่ายลงมือกระทำกิจกรรมด้วยตนเองโดยผู้สอนทำหน้าที่คอยช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้บรรลุได้ตามเป้าหมาย

การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายตามองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึกและด้านปัญญา รวมทั้งประยุกต์ใช้ 1) หลักการความเชื่อด้านแรงจูงใจที่ประกอบด้วย การคาดหวังและการให้คุณค่า จากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า (Eccles et al., 1983; Wigfield & Eccles: 2000; Wigfield & Eccles, 2002; Schunk et al., 2008) 2) หลักการสอน

ตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (ทิตินา แชมณี, 2551) และกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Kaye, 2004) ที่มีพื้นฐานแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Kolb, 1984) และ 3 ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา มานุกรณการร่วมกันเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในโปรแกรมรวมทั้งสิ้น 14 กิจกรรมแบ่งเป็นกิจกรรมในชั้นเรียน 13 กิจกรรม ระยะเวลา 19 ชั่วโมง และกิจกรรมนอกชั้นเรียน 1 กิจกรรม ระยะเวลา 1 เดือน ทั้งนี้ โปรแกรมฯ ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.66 - 1.00 รายละเอียดกิจกรรมของโปรแกรมฯ ดังตาราง 19 ต่อไปนี้

ตาราง 19 รายละเอียดกิจกรรมของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นใน
ความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ชื่อกิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วิธีการจัดกิจกรรม	แนวทางการจัดกิจกรรม
กิจกรรมครั้งที่ 1 - ชื่อกิจกรรม: ปฐมนิเทศ - ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที	- แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎี การคาดหวัง- คุณค่า - ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริม ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา	- การบรรยาย - การตั้งคำถาม - การจัดบรรยายภาคในชั้น เรียนแบบเปิดกว้างต่อการ แสดงความคิดเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ใช้การอภิปรายร่วมกับ กลุ่มเพื่อน	ผู้สอนบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง และอภิปรายร่วมกับผู้เรียน จากนั้น ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อระดม ความคิดเกี่ยวกับความสำคัญของ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง
กิจกรรมครั้งที่ 2 - ชื่อกิจกรรม: ปัญหาสังคม กับการมี ความรู้ด้าน พลเมือง - ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที	- แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎี การคาดหวัง- คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎีการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริม ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา	- การสอนตามวงจรการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - การจัดบรรยายภาคในชั้น เรียนแบบเปิดกว้างต่อการ แสดงความคิดเห็น - การใช้อินเทอร์เน็ต/ เครือข่ายสังคมออนไลน์	ผู้สอนให้ผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่ออภิปรายและค้นหาข้อมูล เกี่ยวกับปัญหาในสังคมไทย จากนั้นให้ผู้เรียนประยุกต์ผลการ เรียนรู้ที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการ สร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับ ส่วนรวมโดยเริ่มจากตัวผู้เรียนเอง เป็นรายบุคคล

ตาราง 19 (ต่อ)

ชื่อกิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วิธีการจัดกิจกรรม	แนวทางการจัดกิจกรรม
กิจกรรมครั้งที่ 3 - ชื่อกิจกรรม: ตัวแบบและ เจตคติด้าน พลเมือง - ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที	- แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎี การคาดหวัง- คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎีการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริม ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา	- การสอนตามวงจรการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - การจัดบรรยายภาคในชั้น เรียนแบบเปิดกว้างต่อการ แสดงความคิดเห็น - การใช้ตัวแบบทางด้าน พลเมือง	ผู้สอนให้ผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อวิเคราะห์ความคิด/ความเชื่อที่ ส่งผลต่อการสร้าง ความ เปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมของ ตัวแบบด้านพลเมือง จากนั้นให้ ผู้เรียนประยุกต์ผลการเรียนรู้ที่ ได้มากำหนดความคิด/ความเชื่อ ทางด้านพลเมืองที่ตนเองจะใช้ ยึดถือเป็นพื้นฐานในการสร้าง ความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับ ส่วนรวมเป็นรายบุคคล
กิจกรรมครั้งที่ 4 - ชื่อกิจกรรม: ชุมชนและการ เมือง - ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที	- แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎี การคาดหวัง- คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎีการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริม ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา	- การบรรยาย - การตั้งคำถาม - การสอนตามวงจรการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - การจัดบรรยายภาคในการ เรียนแบบเปิดกว้างต่อการ แสดงความคิดเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ใช้การอภิปรายร่วมกับ กลุ่มเพื่อน	ผู้สอนบรรยายให้ความรู้ความ เข้าใจเรื่องประชาธิปไตยและ การเมืองของพลเมืองแล้วให้ผู้เรียน ทำกิจกรรมกลุ่มเพื่ออภิปราย เกี่ยวกับความรู้สึกผูกพันที่มีต่อ ชุมชนแล้วแสดงบทบาทสมมติด้าน การมีส่วนร่วมทางการเมือง เกี่ยวกับการดูแลชุมชน จากนั้นให้ ผู้เรียนประยุกต์ผลการเรียนรู้ที่ได้ เพื่อหาแนวทางสร้างความ เปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนผ่าน การมีส่วนร่วมทางด้านการเมือง เป็นรายบุคคล

ตาราง 19 (ต่อ)

ชื่อกิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วิธีการจัดกิจกรรม	แนวทางการจัดกิจกรรม
กิจกรรมครั้งที่ 5 - ชื่อกิจกรรม: บทบาทกับ หน้าที่พลเมือง - ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที	- แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎี การคาดหวัง- คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎีการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริม ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา	- การสอนตามวงจรรการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - การจัดบรรยายภาคในการ เรียนแบบเปิดกว้างต่อการ แสดงความคิดเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ใช้การอภิปรายร่วมกับ กลุ่มเพื่อน	ผู้สอนให้ผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ ความรับผิดชอบในบทบาทด้าน พลเมือง จากนั้นให้ผู้เรียนประยุกต์ ผลการเรียนรู้ที่ได้ในการระดมหน้าที่ ความรับผิดชอบในบทบาทด้าน พลเมืองของตนในฐานะนักศึกษา เป็นรายบุคคล
กิจกรรมครั้งที่ 6 - ชื่อกิจกรรม: โครงการ บริการสังคม "Together We can" - ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที	- แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎี การคาดหวัง- คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎีการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริม ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา	- การบรรยาย - การตั้งคำถาม - การจัดบรรยายภาคในการ เรียนแบบเปิดกว้างต่อการ แสดงความคิดเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ใช้การอภิปรายร่วมกับ กลุ่มเพื่อน - การทำกิจกรรมเสริมนอก เวลาเรียน/การลงพื้นที่ ชุมชน	ผู้สอนบรรยายให้ความเข้าใจ เกี่ยวกับโครงการบริการสังคม "Together We can" แล้วให้ผู้เรียน ทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อระดมความคิด เกี่ยวกับกิจกรรมการสร้างความ เปลี่ยนแปลงให้กับชุมชนในรูปแบบ ต่าง ๆ จากนั้นให้ผู้เรียนศึกษา ขั้นตอนและใบงานประกอบ โครงการบริการสังคมพร้อม มอบหมายงานให้ผู้เรียนร่วมกันทำ ใบงานนอกเวลาเรียน

ตาราง 19 (ต่อ)

ชื่อกิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วิธีการจัดกิจกรรม	แนวทางการจัดกิจกรรม
กิจกรรมครั้งที่ 7 - ชื่อกิจกรรม: วิเคราะห์ความต้องการของ ชุมชน - ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที	- แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎี การคาดหวัง- คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎีการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริม ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา	- การจัดการเรียนรู้ด้วยการ บริการสังคม: ชั้นสำรวจ - การทำกิจกรรมเสริมนอก เวลาเรียน/การลงพื้นที่ ชุมชน - การจัดบรรยากาศในการ เรียนแบบเปิดกว้างต่อการ แสดงความคิดเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ใช้การอภิปรายร่วมกับ กลุ่มเพื่อน	ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มทำการ วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน และร่วมกันทำใบงานโดยมีผู้สอน คอยให้คำปรึกษาและแนะนำ แนวทางในการทำใบงาน จากนั้น มอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่ม เตรียมการนำเสนอในกิจกรรมครั้ง ถัดไป
กิจกรรมครั้งที่ 8 - ชื่อกิจกรรม: นำเสนอ แผนการดำเนิน กิจกรรมบริการ สังคม - ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 180 นาที	- แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎี การคาดหวัง- คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎีการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริม ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา	- การจัดการเรียนรู้ด้วยการ บริการสังคม: ชั้น เตรียมการและวางแผน - การทำกิจกรรมเสริมนอก เวลาเรียน/การลงพื้นที่ ชุมชน - การจัดบรรยากาศในการ เรียนแบบเปิดกว้างต่อการ แสดงความคิดเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ใช้การอภิปรายร่วมกับ กลุ่มเพื่อน - การใช้อินเทอร์เน็ต/ เครือข่ายสังคมออนไลน์	ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอ แผนการดำเนินกิจกรรมบริการ สังคม โดยมีผู้สอนและเพื่อนร่วม ชั้นร่วมกันเสนอแนะข้อคิดเห็นที่มี ประโยชน์ต่อโครงการของแต่ละ กลุ่ม จากนั้นผู้สอนให้ผู้เรียนสร้าง เครือข่ายสังคมออนไลน์ด้วยการทำ Facebook ของกลุ่มเพื่อ ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่การทำ กิจกรรมบริการสังคมเป็นรายกลุ่ม

ตาราง 19 (ต่อ)

ชื่อกิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วิธีการจัดกิจกรรม	แนวทางการจัดกิจกรรม
กิจกรรมครั้งที่ 9	- แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎี การคาดหวัง- คุณค่า	- การจัดการเรียนรู้ด้วยการ บริการสังคม: ชั้น เตรียมการและวางแผน	ผู้สอนให้คำปรึกษาและติดตามผล การปรับแก้แผนการดำเนินกิจกรรม บริการสังคมของแต่ละกลุ่ม รวมทั้ง
- ชื่อกิจกรรม: ติดตามการ ปรับแผนการ ดำเนิน การ (รายกลุ่ม)	- แนวคิดจากทฤษฎีการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์	- การทำกิจกรรมเสริมนอก เวลาเรียน/การลงพื้นที่ ชุมชน	ทำการประเมินความพร้อมก่อน อนุญาตให้แต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติ กิจกรรม บริการ สัง ค ม ใน สถานการณ์จริง
- ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 30 นาที	- ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริม ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา	- การจัดบรรยากาศในการ เรียนแบบเปิดกว้างต่อการ แสดงความคิดเห็น - การมีผู้สอนที่สนับสนุน และให้คำปรึกษา - การใช้อินเทอร์เน็ต/ เครือข่ายสังคมออนไลน์	
กิจกรรมครั้งที่ 10	- แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎี การคาดหวัง- คุณค่า	- การจัดการเรียนรู้ด้วยการ บริการสังคม: ชั้น ดำเนินการ	ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มลงพื้นที่ ชุมชนเพื่อปฏิบัติกิจกรรมบริการ สังคมตามแผนการดำเนินกิจกรรม ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ผู้เรียนต้อง นำเสนอความคืบหน้าของกิจกรรม ทาง Facebook ของกลุ่ม โดยมี ผู้สอนคอยเป็นที่เลี้ยงให้คำปรึกษา และติดตามผลการปฏิบัติกิจกรรม ของผู้เรียนให้บรรลุตามแผนที่วาง ไว้
- ชื่อกิจกรรม: Mission possible (กิจกรรมนอก ชั้นเรียน)	- แนวคิดจากทฤษฎีการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์	- การทำกิจกรรมเสริมนอก เวลาเรียน/การลงพื้นที่ ชุมชน	
- ระยะเวลาจัด กิจกรรม: 1 เดือน	- ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริม ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองในบริบท ทางการศึกษา	- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ใช้การอภิปรายร่วมกับ กลุ่มเพื่อน - การใช้อินเทอร์เน็ต/ เครือข่ายสังคมออนไลน์	

ตาราง 19 (ต่อ)

ชื่อกิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วิธีการจัดกิจกรรม	แนวทางการจัดกิจกรรม
กิจกรรมครั้งที่ 11	- แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง- คุณค่า	- การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม: ชั้นดำเนินการ	ผู้สอนให้ผู้เรียนทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม
- ชื่อกิจกรรม: รายงานความก้าวหน้า	- แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์	- การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลาเรียน/การลงพื้นที่ชุมชน	ร่วมกันโดยให้แต่ละกลุ่มรายงานความก้าวหน้ากิจกรรมบริการสังคม รวมทั้งนำเสนออุปสรรคและวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่าง
- ระยะเวลาจัดกิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 180 นาที	- ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา	- การจัดบรรยากาศในการเรียนแบบเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็น	การดำเนินกิจกรรมบริการสังคมในพื้นที่ชุมชน
		- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน	
		- การใช้อินเทอร์เน็ต/เครือข่ายสังคมออนไลน์	
กิจกรรมครั้งที่ 12	- แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง- คุณค่า	- การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม: ชั้นสะท้อนความคิด	ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสะท้อนความคิดประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมว่าส่งผลอย่างไรต่อผู้เรียน
- ชื่อกิจกรรม: สะท้อนความคิด	- แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์	- การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลาเรียน/การลงพื้นที่ชุมชน	จากนั้นให้ผู้เรียนเขียนสะท้อนความคิดด้านการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของตนเอง
- ระยะเวลาจัดกิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 180 นาที	- ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา	- การจัดบรรยากาศในการเรียนแบบเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็น	เป็นรายบุคคล รวมทั้งมอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเตรียมการนำเสนอในกิจกรรมครั้งถัดไป
		- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน	
		- การใช้อินเทอร์เน็ต/เครือข่ายสังคมออนไลน์	

ตาราง 19 (ต่อ)

ชื่อกิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วิธีการจัดกิจกรรม	แนวทางการจัดกิจกรรม
กิจกรรมครั้งที่ 13	- แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง- คุณค่า	- การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม: ชั้นแสดงผลงาน	ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมในโครงการ “Together We can”
- ชื่อกิจกรรม: นำเสนอโครงการ “Together We can”	- แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์	- การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลาเรียน/การลงพื้นที่ชุมชน	รวมทั้งผลการใช้ Facebook ในการสร้างเครือข่ายเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมบริการสังคมของแต่ละกลุ่ม ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปผลและประเมินผลกิจกรรมบริการสังคมรวมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นว่าจะนำกิจกรรมบริการสังคมไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันต่อไปได้อย่างไรบ้าง
- ระยะเวลาจัดกิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 180 นาที	- ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา	- การจัดบรรยากาศในการเรียนแบบเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็น	
		- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน	
		- การใช้อินเทอร์เน็ต/เครือข่ายสังคมออนไลน์	
กิจกรรมครั้งที่ 14	- แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง- คุณค่า	- การสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์	ผู้สอนให้ผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่มโดยให้จับสลากเพื่อกำหนดสถานการณ์สมมติ จากนั้นให้ผู้เรียนร่วมกันระดมความคิดว่าจะทำใ้บุคคลอื่นเห็นคุณค่าและเข้ามาร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดี
- ชื่อกิจกรรม: ร่วมกันสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดี	- แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์	- การจัดบรรยากาศในการเรียนแบบเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็น	ให้กับส่วนรวมด้วยวิธีการใดได้บ้าง
- ระยะเวลาจัดกิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที	- ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา	- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน	รวมทั้งให้ผู้เรียนอภิปรายร่วมกันว่าจะนำผลการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับบุคคลอื่นได้อย่างไร

จากตาราง 19 กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายในโปรแกรมแต่ละครั้ง ออกแบบให้สอดคล้องกับองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่วิเคราะห์ได้จากการศึกษาที่ 1 ดังต่อไปนี้

กิจกรรมครั้งที่ 1 ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

กิจกรรมครั้งที่ 2 ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา (การมีความรู้ด้านพลเมือง)

กิจกรรมครั้งที่ 3 ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา (การมีเจตคติด้านพลเมือง)

กิจกรรมครั้งที่ 4 ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก (ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง)

กิจกรรมครั้งที่ 5 ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก (ความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง)

กิจกรรมครั้งที่ 6 - 14 ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม (การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร การมีความสามารถด้านพลเมือง การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม)

สำหรับการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมด้วยการให้ผู้เรียนทำโครงการบริการสังคม “Together We can” ตั้งแต่กิจกรรมที่ 6 - 13 นั้น ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้จัดกิจกรรมบริการสังคมมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มที่ 1 “ทิ้งให้ถูกที่ รีไซเคิลให้ถูกทาง” ทำกิจกรรมบริการสังคมแบบโดยตรง (direct service) เพื่อส่งเสริมการมีความรับผิดชอบต่อการรักษาความสะอาดภายในชุมชนและการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการนำขยะเหลือใช้กลับมาดัดแปลงเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์ ผู้เรียนสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนด้วยการเก็บขยะและคัดแยกขยะในชุมชนด้วยตนเอง รวมทั้งเชิญชวนให้สมาชิกภายในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมผ่านการนัดหมายเพื่อร่วมกันออกไปเก็บขยะและคัดแยกขยะให้ถูกต้องตามหมวดหมู่ และร่วมกันนำขยะที่ยังใช้การได้มาสร้างสรรค์เป็นชิ้นงานเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ในชีวิตประจำวันอีกครั้ง

กลุ่มที่ 2 “Safe Myself” ทำกิจกรรมบริการสังคมแบบรณรงค์ประชาสัมพันธ์ (advocacy) เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกด้านการมีสุขนิสัยที่ดีต่อการป้องกันโรคติดต่อ ผู้เรียนสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนด้วยการทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้สมาชิกภายในชุมชนเกิดความตระหนักเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพความสะอาดของร่างกายด้วยวิธีการที่ถูกต้องเพื่อป้องกันการ

แพร่กระจายของโรคใช้หวัดใหญ่และโรคติดต่ออื่น ๆ เช่น ตาแดง ผ่านการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาการของโรค สาเหตุที่ทำให้เกิดโรค แนวทางการรักษา และวิธีการป้องกันการแพร่กระจายของโรคแก่สมาชิกในชุมชน

กลุ่มที่ 3 “กระดาษมือสอง” ทำกิจกรรมบริการสังคมแบบโดยอ้อม (indirect service) เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกด้านการคำนึงถึงผู้อื่นและการรักษาทรัพยากรธรรมชาติด้วยการนำกระดาษที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้เรียนสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนด้วยการทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และเป็นตัวแทนเก็บรวบรวมกระดาษใช้แล้วที่สมาชิกภายในชุมชนเตรียมนำไปทิ้งกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ด้วยการนำไปไว้ในห้องน้ำสาธารณะสำหรับใช้ห่อผ้าอนามัยเพื่อทำให้เกิดความสะดวกและลดกลิ่นอันไม่พึงประสงค์ภายในห้องน้ำ รวมทั้งนำกระดาษไปบริจาคให้กับมูลนิธิเพื่อนำไปใช้ผลิตสื่อการเรียนรู้สำหรับคนตาบอด

กลุ่มที่ 4 “Crop for Life” ทำกิจกรรมบริการสังคมแบบรณรงค์ประชาสัมพันธ์ (advocacy) เพื่อสร้างความตระหนักถึงพิษภัยของการบริโภคอาหารที่ปนเปื้อนยาฆ่าแมลง ผู้เรียนสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนด้วยการทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้สมาชิกภายในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปนเปื้อนของยาฆ่าแมลงในอาหารที่บริโภคในชีวิตประจำวันและพิษภัยของยาฆ่าแมลงที่ส่งผลต่อร่างกายมนุษย์ รวมทั้งรณรงค์ให้สมาชิกภายในชุมชนปลูกผักสวนครัวสำหรับรับประทานภายในครัวเรือนด้วยวิธีการปลูกแบบต่าง ๆ ที่ทำได้ง่ายในชีวิตประจำวันและไม่สิ้นเปลืองทุนทรัพย์

กลุ่มที่ 5 “SWUSWU” ทำกิจกรรมบริการสังคมแบบทำการวิจัย (research) เพื่อสำรวจวิธีการใช้ทรัพยากรน้ำในชีวิตประจำวันของสมาชิกภายในชุมชน แล้วนำผลที่ได้จากการสำรวจมาสรุปผลเพื่อเรียบเรียงเป็นข้อเสนอแนะแนวทางการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างประหยัดแก่สมาชิกภายในชุมชน ผู้เรียนสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนด้วยการทำแบบสอบถามเพื่อสำรวจวิธีการใช้น้ำของสมาชิกภายในชุมชน รวมทั้งทำการสังเกตพฤติกรรมการใช้น้ำโดยรวมของสมาชิกภายในชุมชนและทำการสัมภาษณ์ความคิดเห็นที่มีสมาชิกในชุมชนมีต่อการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างประหยัด จากนั้นผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้มาสรุปผลแล้วทำโปสเตอร์และแผ่นพับเพื่อเสนอวิธีการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างประหยัดแก่สมาชิกภายในชุมชน

กลุ่มที่ 6 “แบ่งรักปันรอยยิ้ม” ทำกิจกรรมบริการสังคมแบบโดยอ้อม (indirect service) เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกด้านการเสียสละและการช่วยเหลือผู้อื่น ผู้เรียนสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนด้วยการทำหน้าที่จัดหาและเป็นตัวแทนเพื่อรวบรวมสิ่งของเหลือใช้ที่ยังอยู่ในสภาพดีจากสมาชิกในชุมชนไปส่งต่อให้กับผู้ที่ขาดแคลนเช่น เสื้อผ้า ของใช้ และของเล่นเด็กเป็นระยะเวลา

1 เดือน เมื่อครบกำหนดผู้เรียนนำสิ่งของที่ได้รับบริจาค ไปมอบให้มูลนิธิบ้านนกขมิ้นและมูลนิธิกระจกเงาเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

กลุ่มที่ 7 “ถุงผ้ากู้โลก” ทำกิจกรรมบริการสังคมแบบรณรงค์ประชาสัมพันธ์ (advocacy) เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อในการปกป้องดูแลทรัพยากรธรรมชาติด้วยการเลิกใช้พลาสติก ผู้เรียนสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนด้วยการทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้สมาชิกในชุมชนตระหนักถึงการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ที่ส่งผลต่อการทำร้ายทรัพยากรธรรมชาติและโทษที่เกิดจากการที่ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย รวมทั้งรณรงค์ให้สมาชิกภายในชุมชนร่วมกันลด/ละ/เลิกการใช้พลาสติกผ่านการใช้น้ำพกพาขวดน้ำ และกล่องข้าวบรรจุอาหารเพื่อทดแทนการใช้โฟมและพลาสติกในชีวิตประจำวัน

กลุ่มที่ 8 “มนุษย์ออมสิน” ทำกิจกรรมบริการสังคมแบบโดยอ้อม (indirect service) เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการออมและฝึกการมีวินัยด้านการเงิน ผู้เรียนสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนด้วยด้วยการทำหน้าที่เชิญชวนให้สมาชิกในชุมชนเห็นความสำคัญของการออมเงินและฝึกการมีวินัยด้านการเงินจากการทำบันทึกรายรับ/รายจ่ายเป็นระยะเวลา 1 เดือน เมื่อครบกำหนดผู้เรียนนำเงินบริจาคที่ได้จากการออมไปร่วมบริจาคให้กับโครงการก้าวคนละก้าวเพื่อสนับสนุนด้านอุปกรณ์ทางการแพทย์สำหรับโรงพยาบาล

กลุ่มที่ 9 “ประหยัดไฟฟ้าช่วยเราช่วยโลก” ทำกิจกรรมบริการสังคมแบบรณรงค์ประชาสัมพันธ์ (advocacy) เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ผู้เรียนสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนด้วยการทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้สมาชิกในชุมชนตระหนักถึงผลเสียของการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างสิ้นเปลือง รณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ที่เกิดจากการประหยัดใช้พลังงานไฟฟ้า และเชิญชวนสมาชิกภายในชุมชนให้เข้ามาช่วยกันเสนอแนะแนวทางในการประหยัดการใช้พลังงานไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน

การดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายในครั้งนี้เน้นที่การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง การที่ผู้เรียนในชั้นเรียนมีจำนวนมากทำให้ผู้วิจัยต้องคอยตรวจสอบเพื่อสร้างความมั่นใจว่าผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมและมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์และขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมได้อย่างถูกต้องตรงกันอยู่เสมอ นอกจากนี้โปรแกรมฯ ยังกำหนดให้มีการปฏิบัติกิจกรรมนอกชั้นเรียนร่วมอยู่ด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องคอยติดตามผลการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนอยู่อย่างสม่ำเสมอและใกล้ชิด รวมทั้งคอยกระตุ้นและช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถดำเนินการได้ตรงตามแผนที่วางไว้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

การวิเคราะห์ในส่วนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (sample equivalence) ก่อนการดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย โดยตรวจสอบความเท่าเทียมกันด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (multivariate analysis of variance : MANOVA) ของตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองอันประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญา และตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนที่ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน และการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตัวแปรระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการเรียนการสอนตามปกติและโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย กับกลุ่มควบคุมที่ได้รับเฉพาะการเรียนการสอนตามปกติโดยผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลก่อนการเข้ารับโปรแกรมฯ ทั้งนี้ การนำเสนอในตอนนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก เป็นการนำเสนอผลการตรวจสอบความเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในกลุ่มตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองซึ่งเป็นตัวแปรตาม และส่วนที่สอง เป็นการนำเสนอการตรวจสอบความเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในกลุ่มตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนซึ่งเป็นตัวแปรส่งผ่านในงานวิจัยนี้ รายละเอียดผลการวิเคราะห์สามารถแสดงได้ดังต่อไปนี้

5.1 ผลการตรวจสอบความเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในกลุ่มตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

ผลการตรวจสอบความเป็นเอกพันธ์ของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม (Variance-covariance matrices) ของตัวแปรในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการทดสอบ Box's M test พบว่ามีค่าไม่แตกต่างกันในทางสถิติ (Box's M = 1.819, F = .298, p = .938) แสดงว่าเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรไม่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ได้แก่ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญา ซึ่งทดสอบโดย

Bartlett's test of Sphericity พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (Approx. Chi-Square = 390.266, $df = 5$, $p = .000$) แสดงว่ากลุ่มตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม (Multivariate analysis of variance : MANOVA) ของกลุ่มตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการใช้โปรแกรมฯ ไม่แตกต่างกันในทางสถิติ (Wilk's Lambda = .979, $F = 1.429$, $p = .235$)

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (Test of Between-Subjects Effects) ของกลุ่มตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองทั้ง 3 ตัวแปร ได้ผลว่า คะแนนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันในทางสถิติ ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจำแนกตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมฯ และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนามแสดงได้ดังตาราง 20 และตาราง 21 ตามลำดับ

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมฯ ($n = 205$)

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง ($n = 95$)		กลุ่มควบคุม ($n = 110$)	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
ตัวแปรตาม: ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง				
ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม	71.64	12.93	68.04	13.42
ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก	44.65	8.06	43.01	8.21
ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา	42.26	7.79	40.42	7.12

ตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามของตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมฯ (n = 205)

Effect		Value	F	Hypothesis df	Error df	p
กลุ่ม	Pillai's Trace	.021	1.429	3.000	201.000	.235
ทดลอง	Wilks' Lambda	.979	1.429	3.000	201.000	.235
	Hotelling's Trace	.021	1.429	3.000	201.000	.235
	Roy's Largest Root	.021	1.429	3.000	201.000	.235
Test of Between-Subjects Effects						
แหล่งความแปรปรวน	ตัวแปรตาม	Type III SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม	661.432	1	661.432	3.798	.053
	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก	138.683	1	138.683	2.093	.150
	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา	173.372	1	173.372	3.132	.078
	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม	35356.125	203	174.168		
ความคลาดเคลื่อน	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก	13450.122	203	66.257		
	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา	11227.644	203	55.309		
	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม	1032222.488	205			
	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก	406319.577	205			
รวม	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา	360607.244	205			

5.2 ผลการตรวจสอบความเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในกลุ่มตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตน

ผลการตรวจสอบความเป็นเอกพันธ์ของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม (variance-covariance matrices) ของตัวแปรในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการทดสอบ Box's M test พบว่ามีค่าไม่แตกต่างกันในทางสถิติ (Box's M = 7.742, $F = 1.270$, $p = .268$) แสดงว่าเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรไม่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรความเอกลักษณ์แห่งตน ได้แก่ การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน และการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน ซึ่งทดสอบโดย Barlett's test of Sphericity พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (Approx. Chi-Square = 153.457, $df = 5$, $p = .000$) แสดงว่ากลุ่มตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม (multivariate analysis of variance : MANOVA) ของกลุ่มตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตน พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการเข้าโปรแกรมฯ ไม่แตกต่างกันในทางสถิติ (Wilk's Lambda = .967, $F = 2.281$, $p = .080$)

ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตน จำแนกตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมฯ และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนามแสดงได้ดังตาราง 22 และตาราง 23 ตามลำดับ

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมฯ ($n = 205$)

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง ($n = 95$)		กลุ่มควบคุม ($n = 110$)	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
ตัวแปรส่งผ่าน: เอกลักษณ์แห่งตน				
การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน	25.00	3.66	24.48	3.73
การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน	27.54	3.48	27.68	3.71
การทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน	18.48	5.07	16.91	4.01

ตาราง 23 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามของตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนตามกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมฯ ($n = 205$)

Effect		Value	F	Hypothesis df	Error df	p
กลุ่ม	Pillai's Trace	.033	2.281	3.000	201.000	.080
ทดลอง	Wilks' Lambda	.967	2.281	3.000	201.000	.080
	Hotelling's Trace	.034	2.281	3.000	201.000	.080
	Roy's Largest Root	.034	2.281	3.000	201.000	.080
Test of Between-Subjects Effects						
แหล่งความแปรปรวน	ตัวแปรตาม	Type III SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน	13.986	1	13.986	1.021	.314
	การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน	1.071	1	1.071	.082	.774
	การทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน	126.471	1	126.471	6.158	.014
	การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน	2781.969	203	13.704		
เคลื่อน	การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน	2639.485	203	13.002		
	การทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน	4168.817	203	20.536		
	การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน	128049.481	205			
รวม	การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน	158967.000	205			
	การทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน	68078.000	205			
	การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน					

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรในงานวิจัยระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมก่อนการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (multivariate analysis of variance : MANOVA) ในกลุ่มตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองและกลุ่มตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนที่กล่าวมาข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่า มีความเท่าเทียมกัน ในกลุ่มตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองและกลุ่มตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการใช้โปรแกรมฯ

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2.1 การวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (multivariate analysis of variance: MANOVA) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรในงานวิจัยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการจัดโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

การวิเคราะห์ในส่วนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรในงานวิจัยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (sample equivalence) ภายหลังจากดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของโปรแกรมฯ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (multivariate analysis of variance : MANOVA) ของตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญา และตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนที่ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน และการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตัวแปรระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการเรียนการสอนตามปกติและโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย กับกลุ่มควบคุมที่ได้รับเฉพาะการเรียนการสอนตามปกติโดยผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลหลังการเข้ารับโปรแกรมฯ การนำเสนอในตอนนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก เป็นการนำเสนอผลการตรวจสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในกลุ่มตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองซึ่งเป็นตัวแปรตาม และส่วนที่สอง เป็นการนำเสนอการตรวจสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในกลุ่มตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนซึ่งเป็นตัวแปรส่งผ่านในงานวิจัยนี้ มีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

3.1 ผลการตรวจสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในกลุ่มตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

ผลการตรวจสอบความเป็นเอกพันธ์ของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม (variance-covariance matrices) ของตัวแปรในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการทดสอบ Box's M test พบว่ามีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Box's M = 14.013, $F = 2.298$, $p = .032$) แสดงว่าเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ได้แก่ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญา ซึ่งทดสอบโดย Barlett's test of Sphericity พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (Approx. Chi-Square = 466.371, $df = 5$, $p = .000$) แสดงว่ากลุ่มตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม (Multivariate analysis of variance : MANOVA) ของกลุ่มตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการใช้โปรแกรมฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติที่ระดับ .001 (Pilai's Trace = .297, $F = 28.325$, $p = .000$)

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (Test of Between-Subjects Effects) ของกลุ่มตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองทั้ง 3 ตัวแปร ได้ผลว่า คะแนนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจำแนกตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม แสดงได้ดังตาราง 24 และตาราง 25 ตามลำดับ

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ ($n = 205$)

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง ($n = 95$)		กลุ่มควบคุม ($n = 110$)	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
ตัวแปรตาม: ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง				
ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม	79.58	15.53	67.79	12.52
ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก	47.69	8.37	41.71	5.89
ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา	45.60	7.18	37.48	5.53

ตาราง 25 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามของตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง
ตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ ($n = 205$)

Effect		Value	F	Hypothesis df	Error df	p
กลุ่ม	Pillai's Trace	.297	28.325	3.000	201.000	.000
ทดลอง	Wilks' Lambda	.703	28.325	3.000	201.000	.000
	Hotelling's Trace	.423	28.325	3.000	201.000	.000
	Roy's Largest Root	.423	28.325	3.000	201.000	.000
Test of Between-Subjects Effects						
แหล่งความแปรปรวน	ตัวแปรตาม	Type III SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ด้านพฤติกรรม	7088.789	1	7088.789	36.200	.000
	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ด้านความรู้สึก	1828.036	1	1828.036	35.802	.000
	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ด้านปัญญา	3359.578	1	3359.578	83.352	.000
แหล่งความแปรปรวน	ตัวแปรตาม	Type III SS	df	MS	F	p
ความคลาดเคลื่อน	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ด้านพฤติกรรม	39751.978	203	195.823		
	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ด้านความรู้สึก	10365.154	203	51.060		
	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ด้านปัญญา	8182.057	203	40.306		
รวม	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ด้านพฤติกรรม	1146899.65	205			
	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ด้านความรู้สึก	417782.354	205			
	ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ด้านปัญญา	360258.426	205			

จากผลการตรวจสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในกลุ่มตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองแสดงให้เห็นว่า ภายหลังจากกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายแล้ว กลุ่มทดลองมีคะแนนกลุ่มตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้แก่ คะแนนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ จึงสนับสนุนสมมติฐาน 2.1 ที่กำหนดว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีคะแนนเฉลี่ยความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมฯ

6.2 ผลการตรวจสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในกลุ่มตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตน

ผลการตรวจสอบความเป็นเอกพันธ์ของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม (variance-covariance matrices) ของตัวแปรในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการทดสอบ Box's M test พบว่ามีค่าไม่แตกต่างกันในทางสถิติ (Box's M = 10.144, $F = 1.663$, $p = .125$) แสดงว่าเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรไม่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตน ได้แก่ การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน และการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน ซึ่งทดสอบโดย Barlett's test of Sphericity พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (Approx. Chi-Square = 228.890, $df = 5$, $p = .000$) แสดงว่ากลุ่มตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม (Multivariate analysis of variance : MANOVA) ของกลุ่มตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตน พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังจากการใช้โปรแกรมฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (Wilk's Lambda = .859, $F = 10.969$, $p = .000$)

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (Test of Between-Subjects Effects) ของกลุ่มตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนได้ผลว่า คะแนนการสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน และการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังจากการเข้ารับโปรแกรมฯ มีความแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สำหรับตัวแปรการสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตนและการยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน ส่วนตัวแปรการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตนมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนจำแนกตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนามแสดงได้ดังตาราง 26 และตาราง 27 ตามลำดับ

ตาราง 26 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ ($n = 205$)

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง ($n = 95$)		กลุ่มควบคุม ($n = 110$)	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
ตัวแปรส่งผ่าน: เอกลักษณ์แห่งตน				
การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน	26.79	4.06	23.71	3.71
การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน	28.24	3.97	26.53	3.59
การทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน	20.42	6.57	18.61	5.34

ตาราง 27 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามของตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ ($n = 205$)

Effect	Value	<i>F</i>	Hypothesis <i>df</i>	Error <i>df</i>	<i>p</i>	
กลุ่ม	Pillai's Trace	.141	10.969	3.000	201.000	.000
ทดลอง	Wilks' Lambda	.859	10.969	3.000	201.000	.000
	Hotelling's Trace	.164	10.969	3.000	201.000	.000
	Roy's Largest Root	.164	10.969	3.000	201.000	.000
Test of Between-Subjects Effects						
แหล่งความแปรปรวน	ตัวแปรตาม	Type III SS	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ระหว่าง	การสำรวจอย่างลึกซึ้งใน	484.787	1	484.787	32.324	.000
	เอกลักษณ์แห่งตน					
กลุ่ม	การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน	150.429	1	150.429	10.569	.001
	การทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน	167.363	1	167.363	4.740	.031

ตาราง 27 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	ตัวแปรตาม	Type III SS	df	MS	F	p
ความคลาดเคลื่อน	การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน	3044.516	203	14.998		
	การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน	2889.339	203	14.233		
	การทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน	7167.349	203	35.307		
รวม	การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน	133038.907	205			
	การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน	156076.178	205			
	การทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน	87877.000	205			

จากผลการตรวจสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในกลุ่มตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนแสดงให้เห็นว่า ภายหลังจากกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายแล้ว กลุ่มทดลองมีคะแนนกลุ่มตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตน ได้แก่ คะแนนการสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน และการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นั่นคือ โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีผลทำให้นักศึกษามีคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนเพิ่มสูงขึ้น

ตอนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2.2 การวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (structural equation model: SEM) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ในส่วนการวิเคราะห์นี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์อิทธิพลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน การนำเสนอในส่วนนี้จะเริ่มจากผลการวิเคราะห์สถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ จากนั้นเป็นการแสดงผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรส่งผ่านเอกลักษณ์แห่งตนด้วยฐานแนวคิดการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่านของ Baron และ Kenny (1986) โดยตรวจสอบทั้งอิทธิพลทางตรง (direct effect) อิทธิพลทางอ้อม (indirect effect) และอิทธิพลรวม (total effect) ผลการวิเคราะห์ แสดงได้ดังนี้

ส่วนแรกเป็นผลการวิเคราะห์สถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ที่เป็นตัวบ่งชี้ที่ใช้วัดตัวแปรแฝง 2 ตัวแปรในงานวิจัยนี้ได้แก่ ตัวแปรตาม คือ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง และตัวแปรส่งผ่าน คือ เอกลักษณ์แห่งตน เพื่อศึกษาลักษณะการกระจายและการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัว วิเคราะห์จากค่าสถิติ คือ ค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) คะแนนสูงสุด (Max) คะแนนต่ำสุด (Min) สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ค่าความเบ้ (skewness) และค่าความโด่ง (kurtosis) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จากการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรสังเกตได้จำนวน 6 ตัวแปรเป็นตัวบ่งชี้ที่ใช้วัดตัวแปรแฝง 2 ตัวแปร โดยตัวแปรแฝงตัวแรก คือ ตัวแปรตาม ได้แก่ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ประกอบด้วย 3 ตัวแปรสังเกตได้ คือ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก และความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายระหว่าง .174 ถึง .207 ตัวแปรที่มีการกระจายมากที่สุด คือ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ส่วนตัวแปรที่มีการกระจายน้อยที่สุด คือ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก และตัวแปรแฝงตัวที่สอง คือ ตัวแปรส่งผ่าน ได้แก่ เอกลักษณ์แห่งตน ประกอบด้วย 3 ตัวแปรสังเกตได้ คือ การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน และการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายระหว่าง .141 ถึง .308 ตัวแปรที่มีการกระจายมากที่สุด คือ การทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน ส่วนตัวแปรที่มีการกระจายน้อยที่สุด คือ การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน

เมื่อพิจารณาตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การกระจายมีค่าอยู่ในช่วง .174 ถึง .207 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (skewness) พบว่า

มีค่าเป็นบวกทั้งหมด และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าข้อมูลมีความสมมาตร ส่วนค่าความโด่ง (kurtosis) พบว่า มีค่าเป็นบวกทั้งหมด ยกเว้นด้านปัญญาที่มีค่าเป็นลบ แต่ทั้งนี้ตัวแปรสังเกตได้ ทุกตัวมีค่าความเบ้และความโด่งที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมีการแจกแจงแบบปกติ

ในส่วนของตัวแปรสังเกตได้ของเอกลักษณ์แห่งตน พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การกระจายอยู่ในช่วง .141 ถึง .308 เมื่อวิเคราะห์ค่าความเบ้และค่าความโด่ง พบว่า ตัวแปรการสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตนมีค่าความเบ้เป็นบวก ค่าความโด่งเป็นลบ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าข้อมูลมีการกระจายแบบปกติ เช่นเดียวกันกับตัวแปรการยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตนที่ค่าความเบ้และความโด่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าความเบ้เป็นลบ ค่าความโด่งเป็นบวก แสดงว่าข้อมูลมีการกระจายแบบปกติเช่นเดียวกัน สำหรับตัวแปรการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน พบว่า ค่าความเบ้เป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงถึงลักษณะการเบ้ขวา (positive skewness) หมายความว่า กลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีคะแนนการทบทวนในเอกลักษณ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย สำหรับค่าความโด่ง มีค่าเป็นลบและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่ามีค่าความโด่งแบบปกติ โดยรายละเอียดสามารถแสดงได้ดังตาราง 28

ตาราง 28 ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรที่สังเกตได้ในงานวิจัย ($n = 205$)

ตัวแปร	Min	Max	M	SD	C.V.	Sk	Ku
ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง							
ด้านพฤติกรรม	31.00	114.00	73.254	15.153	.207	.200	.345
ด้านความรู้ลึก	22.00	66.00	44.480	7.731	.174	.172	.479
ด้านปัญญา	23.00	59.00	41.244	7.522	.182	.174	-.439
เอกลักษณ์แห่งตน							
การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน	13.00	36.00	25.135	4.159	.165	.060	-.014
การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน	13.00	36.00	27.323	3.860	.141	-.264	.440
การทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน	9.00	36.00	19.449	5.996	.308	.568***	-.200

หมายเหตุ *** $p < .001$; การทดสอบนัยสำคัญของความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis) คำนวณจากค่าสถิติ $Z_{sk} = Sk / SE_{sk}$ และ $Z_{ku} = Ku / SE_{ku}$; SE for Skewness = .170; SE for Kurtosis = .338

เมื่อวิเคราะห์สถิติเบื้องต้นของตัวแปรแล้ว ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรในงานวิจัย ได้แก่ ตัวแปรกลุ่ม ตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง และตัวแปร

เอกลักษณ์แห่งตน โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์รายคู่ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในงานวิจัยนั้น ตัวแปรกลุ่มในที่นี้เป็นตัวแปรนามบัญญัติ (nominal scale) ที่จำแนกหน่วยตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยจึงทำการแปลงตัวแปรดังกล่าวให้เป็นตัวแปรดัมมี่ (dummy variable) โดยกำหนดค่าให้กลุ่มควบคุมเป็น 0 และกลุ่มทดลองเป็น 1 สำหรับตัวแปรตาม ได้แก่ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก และความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา ส่วนตัวแปรส่งผ่าน ได้แก่ เอกลักษณ์แห่งตน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน และการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน ดังนั้น ตัวแปรสังเกตได้ก็นำไปวิเคราะห์ผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยจึงมีจำนวนทั้งสิ้น 6 ตัวแปร และมีค่าสหสัมพันธ์ทั้งหมด 21 ค่า จากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ พบว่า ความยึดมั่นในพลเมืองมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับเอกลักษณ์แห่งตนในทุกตัวแปรสังเกตได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .151 - .778 แสดงให้เห็นว่าลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง หมายความว่า หากตัวแปรหนึ่งมีค่าต่ำ อีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าต่ำด้วย หรือหากตัวแปรหนึ่งมีค่าสูง อีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าสูงด้วย เมื่อพิจารณาขนาดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความยึดมั่นในพลเมืองกับเอกลักษณ์แห่งตนแล้วพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดคือ ความยึดมั่นในพลเมืองด้านพฤติกรรมกับการสำรวจอย่างลึกซึ้ง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเท่ากับ .610 และสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รายละเอียดค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวิจัย แสดงได้ดังตาราง 29

ตาราง 29 เมทริกซ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7
1.กลุ่ม:							
ทดลอง/ควบคุม	1.000						
2. Beh	.389**	1.000					
3. Aff	.387**	.778**	1.000				
4. Cog	.540**	.676**	.766**	1.000			
5. Exp	.371**	.610**	.539**	.500**	1.000		
6. Com	.222**	.488**	.525**	.395**	.670**	1.000	
7. Recon	.151*	.333**	.243**	.165*	.494**	.190**	1.000
<i>M</i>	-	73.254	44.480	41.244	25.135	27.323	19.449
<i>SD</i>	-	15.153	7.731	7.522	4.159	3.860	5.996

หมายเหตุ * $p < .05$; ** $p < .01$ ชื่อย่อตัวแปร Beh = ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม; Aff = ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก; Cog = ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา; Exp = การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน; Com = การยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน; Recon = การทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน ($n=205$)

ทั้งนี้ จากตาราง 29 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ ตัวแปรกลุ่ม และตัวแปรส่งผ่าน ได้แก่ เอกลักษณ์แห่งตนซึ่งประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ คือ Exp Com และ Recon มีค่าไม่เกิน .85 แสดงว่า ตัวแปรดังกล่าวไม่มีปัญหาเรื่องภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (multicollinearity) ซึ่งปัญหานี้อาจส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำนายหรืออธิบายตัวแปรตามลดลง (Kline, 2005: 56) ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลนี้ไปวิเคราะห์คุณสมบัติความเป็นตัวแปรส่งผ่านของเอกลักษณ์แห่งตนระหว่างอิทธิพลของโปรแกรมที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้

จากนั้นผู้วิจัยทำการวิเคราะห์อิทธิพลส่งผ่านของตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตน ด้วยวิธีการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (structural equation modeling: SEM) โดยนำตัวแปรสังเกตได้ (observed variables) มาวิเคราะห์ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ได้ผลว่า ค่า Chi-square มีค่าเท่ากับ 11.596 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 6 ระดับนัยสำคัญ (p) เท่ากับ .072 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .984 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .925 ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (SRMR) เท่ากับ .024 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน

(RMSEA) เท่ากับ .068 เมื่อนำผลที่ได้เทียบกับเกณฑ์การวัดระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดล สมมติฐานและข้อมูลเชิงประจักษ์ (Thompson et al., 2008; Anderson & Gerbing, 1984; Yu & Muthen, 2002 อ้างถึงใน ลิทธิพงษ์ วัฒนานนท์สกุล. 2556) ได้ผลว่าผ่านในทุกเกณฑ์ แสดงว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมีความสอดคล้องกลมกลืนกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์

การพิจารณาอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่มีต่อ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน พบว่า โปรแกรมการ เรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่น ตอนปลายที่จัดให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ในกลุ่มทดลองมีอิทธิพลทางตรง (direct effect) ต่อตัวแปรแฝง (latent variables) ได้แก่ เอกลักษณ์แห่งตนและความยึดมั่นในความเป็น พลเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงของโปรแกรมฯ ที่มีต่อตัวแปรแฝง เอกลักษณ์แห่งตนที่ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ได้แก่ การสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน การ ยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน และการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตน พบว่า ในการพิจารณาค่า สัมประสิทธิ์อิทธิพลเนื่องจากตัวแปรกลุ่มทดลองได้มีการแปลงเป็นตัวแปรดัมมี่ ค่าสัมประสิทธิ์จึง แปลผลในลักษณะผลต่างของค่าเฉลี่ยเอกลักษณ์แห่งตนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดย ค่าเป็นบวกแสดงว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้ ค่าอิทธิพลมีค่าเป็นบวก เท่ากับ .395 ($\beta = .395, p < .001$) แสดงให้เห็นว่า หลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบ บูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย แล้ว นักศึกษาในกลุ่มทดลองมีระดับของเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงของโปรแกรมฯ ที่มีต่อตัวแปรแฝงความยึดมั่นใน ความเป็นพลเมืองที่ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ คือ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้าน พฤติกรรม ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก และความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ด้านปัญญา ได้ผลว่า ค่าอิทธิพลมีค่าเป็นบวกเท่ากับ .286 ($\beta = .286, p < .001$) แสดงให้เห็นว่า หลังจากนักศึกษากลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นใน ความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายแล้ว ทำให้มีระดับของความยึดมั่นใน ความเป็นพลเมืองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นอกจากนี้ เมื่อ พิจารณาอิทธิพลทางตรงของตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง พบว่า มีค่าอิทธิพลเป็นบวกเท่ากับ .528 ($\beta = .528, p < .001$) แสดงว่าเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัว

แปรที่ส่งผลให้ระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาที่มีค่าสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อม (indirect effect) ของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง พบว่า อิทธิพลทางอ้อมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าอิทธิพลเป็นบวก เท่ากับ .208 ($\beta = .208, p < .001$) แสดงให้เห็นว่าระดับเอกลักษณ์แห่งตนของนักศึกษากลุ่มทดลองภายหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมฯ เป็นตัวแปรส่งผ่านอิทธิพลของโปรแกรมฯ ไปยังความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้เพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ค่าอิทธิพลรวม (total effect) ของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้วยเช่นกัน โดยมีค่าอิทธิพลเป็นบวกเท่ากับ .494 ($\beta = .494, p < .001$) ทั้งนี้ จากการที่เส้นอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างโปรแกรมฯ และความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมีค่าอิทธิพลเป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งสองเส้นทาง จึงสรุปได้ว่า เอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วน (partial mediator) (Little, Card, Bovaird, Preacher, & Crandall, 2007) อธิบายได้ว่า เมื่อนักศึกษาได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายจะส่งผลโดยตรงให้นักศึกษามีระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่เพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งโปรแกรมฯ ยังส่งผลให้นักศึกษามีระดับของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนที่เพิ่มสูงขึ้น จากนั้นเอกลักษณ์แห่งตนจะส่งผลอีกทางหนึ่งทำให้นักศึกษามีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเพิ่มสูงขึ้นด้วยเช่นกัน ในภาพรวมโมเดลผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่านมีความแม่นยำคิดเป็นร้อยละ 47.9 ($R^2 = .479$) ดังนั้น ผลการวิจัยที่ตรวจสอบอิทธิพลส่งผ่านดังที่กล่าวมาข้างต้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน 2.2 ที่กำหนดว่า โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีอิทธิพลต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของกลุ่มตัวอย่างโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์อิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อมของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง แสดงดังตาราง 30

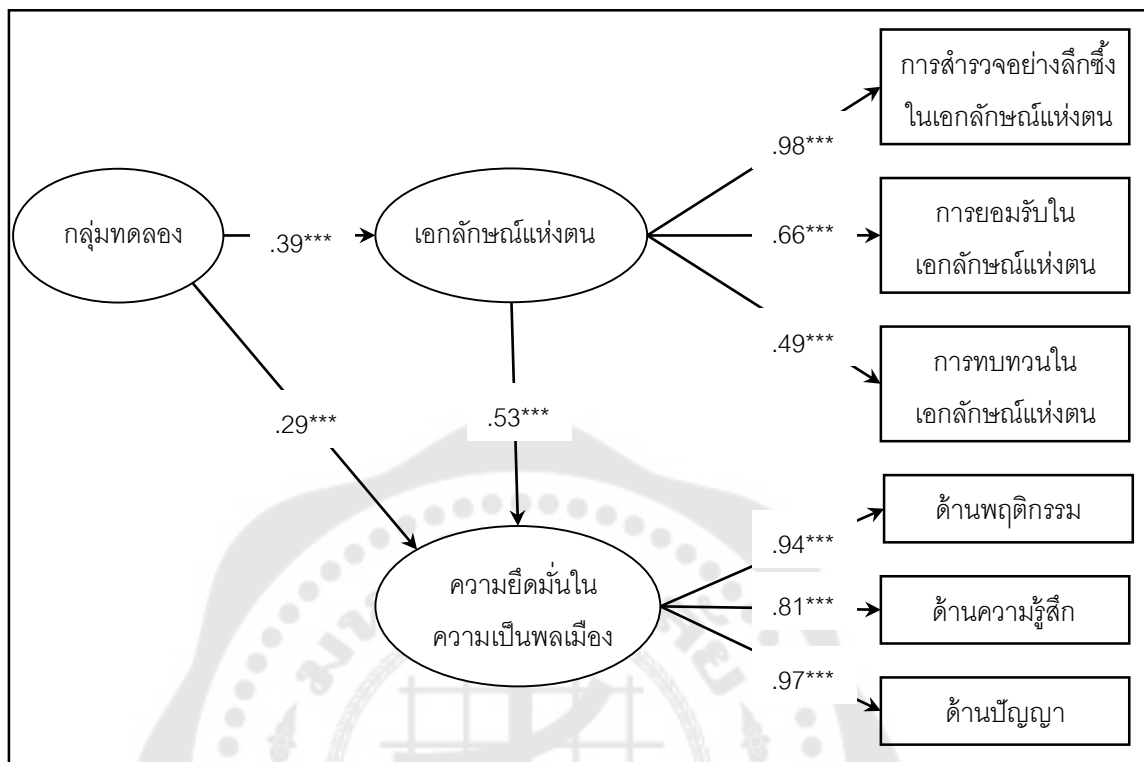
ตาราง 30 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวมและผลการวิเคราะห์
ความตรงของโมเดล

ตัวแปรสาเหตุ ตัวแปรผล	กลุ่มโปรแกรม: กลุ่มทดลอง หรือกลุ่มควบคุม	เอกลักษณ์แห่งตน	R ²
เอกลักษณ์แห่งตน	TE	.395*** (.083)	-
	IE	-	-
	DE	.395*** (.083)	
ความยึดมั่นในความเป็น พลเมือง	TE	.494*** (.065)	.528*** (.059)
	IE	.208*** (.046)	-
	DE	.286*** (.058)	.528*** (.059)

Chi-square = 11.596, df = 6, p = .072, GFI = .984, AGFI = .925, SRMR = .024, RMSEA = .068

หมายเหตุ *** p < .001 TE = อิทธิพลรวม (Total Effect); IE = อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect); DE = อิทธิพลทางตรง (Direct Effect)

ทั้งนี้ เพื่อความเข้าใจภาพโมเดลตามกรอบแนวคิดการวิจัยอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัย
นำเสนอแผนภาพอิทธิพลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็น
พลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมี
เอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่านดังภาพประกอบ 15

Chi-square = 11.596, df = 6, p = .072, GFI = .984, AGFI = .925, SRMR = .024, RMSEA = .068

ภาพประกอบ 15 โมเดลอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง
โดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย: การพัฒนาเครื่องมือวัดและโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการครั้งนี้แบ่งเป็น 2 การศึกษา การศึกษาที่ 1 การพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ การศึกษาที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและการตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรม ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่านเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาที่ 1

1.1 เพื่อพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

1.2 เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

การศึกษาที่ 2

2.1 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่พัฒนาขึ้น

2.2 เพื่อตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรม ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 การศึกษา ดังนี้

การศึกษาที่ 1

สมมติฐานที่ 1.1 องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายประกอบด้วย 8 องค์ประกอบย่อย

สมมติฐานที่ 1.2 โมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การศึกษาที่ 2

สมมติฐานที่ 2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีคะแนนเฉลี่ยความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม

สมมติฐานที่ 2.2 โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีอิทธิพลต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของกลุ่มตัวอย่างโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาที่ 1 การพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

การศึกษาที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และการตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาที่ 1 การพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ภาควิชาการศึกษา 2560 ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัย

ราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนอย่างละ 1 แห่ง จำนวนรวมทั้งสิ้น 928 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) จากประชากรทั้งหมดที่ต้องการศึกษา แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจจำนวน 520 คน และกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจำนวน 408 คน

การศึกษาที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และการตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย โดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษา 2560 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 205 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 95 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 110 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาที่ 1 เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย จำนวน 50 ข้อ มีค่าความเที่ยงของมาตรวัดทั้งหมด (Cronbach's Alpha) เท่ากับ .943

การศึกษาที่ 2 เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่

1. โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย
2. แบบวัดความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย จำนวน 50 ข้อ มีค่าความเที่ยงของมาตรวัดทั้งหมด (Cronbach's Alpha) เท่ากับ .943
3. แบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน จำนวน 27 ข้อ มีค่าความเที่ยงของมาตรวัดทั้งหมด (Cronbach's Alpha) เท่ากับ .851

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาที่ 1 การพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย มีขั้นตอนการปฏิบัติโดยสรุปดังนี้

1. ผู้วิจัยยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน (Ethical Review Committee) การวิจัยนี้ได้รับการอนุมัติให้ทำการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเลขที่ COA: SWUEC/E-114/2560

2. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อขออนุญาตเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลภายในมหาวิทยาลัยที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยติดต่อขอความอนุเคราะห์จากบุคคลที่เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล เมื่อได้รับอนุญาตผู้วิจัยได้เดินทางไปยังมหาวิทยาลัยตามวันเวลาที่นัดหมายด้วยตนเองเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ผู้วิจัยเข้าพบและแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งมอบ ใบเอกสารชี้แจงอาสาสมัครผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการตอบแบบสอบถามและการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมการวิจัย (Information sheet) เพื่อชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัยและรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัย จากนั้นทำการอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัย พร้อมทั้งมอบ ใบเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย (Participant information sheet) แก่กลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้อธิบายชี้แจงเกี่ยวกับการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมการวิจัยว่าข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับ ผู้เข้าร่วมการวิจัยมีสิทธิที่จะตอบหรือไม่ตอบแบบวัดข้อใดข้อหนึ่งหรือทั้งหมดเลยก็ได้ รวมทั้งสามารถถอนตัวออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล

5. ผู้วิจัยทำการแจกแบบวัดให้กลุ่มตัวอย่างและเก็บคืนภายในวันเดียวกัน ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถคืนแบบวัดได้ภายในวันเดียวกัน ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ให้อาจารย์ผู้ประสานงานช่วยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบวัดคืนจากกลุ่มตัวอย่างในภายหลังโดยผู้วิจัยได้เดินทางกลับไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง จากนั้นผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบวัดที่ได้รับกลับคืนมาโดยการคัดเลือกแบบวัดที่มีข้อมูลครบถ้วนเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การศึกษาที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และการตรวจสอบ

อิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน มีขั้นตอนการปฏิบัติโดยสรุปดังนี้

ระยะก่อนทดลอง

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขอความร่วมมือให้เข้าทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างและดำเนินการเพื่อขออนุญาตทำวิจัยในมนุษย์ การวิจัยในครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในมนุษย์ของคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในการวิจัย เลขที่อนุญาต COA: SWUEC/E-114/2560

2. ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารและประธานรายวิชาของมหาวิทยาลัยที่ได้รับการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าจัดโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยใช้ระยะเวลาในการจัดโปรแกรม 1 ภาคเรียน พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยและประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3. ผู้วิจัยเข้าพบและแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งมอบใบเอกสารชี้แจงอาสาสมัครผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการตอบแบบสอบถามและการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมการวิจัย (Information sheet) เพื่อชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัยและรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัย พร้อมทั้งมอบใบเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย (Participant information sheet) และหนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมในโครงการวิจัย (Informed Consent Form) แก่กลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้อธิบายชี้แจงเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมการวิจัยว่าข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับ ถ้าผู้เข้าร่วมการวิจัยเกิดความไม่สบายกายหรือใจจากการเข้าร่วมการวิจัย ผู้เข้าร่วมการวิจัยสามารถมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบแบบวัดและถอนตัวจากการวิจัยได้โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล และการถอนตัวออกจากการวิจัยจะไม่ส่งผลกระทบต่อการเรียนหรือต่อความสัมพันธ์กับผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยคนอื่น

4. ผู้วิจัยแบ่งผู้เข้าร่วมการวิจัยซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทั้งนี้ กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายเพิ่มเติมหลังจากการเรียนการสอนตามปกติในแต่ละครั้งตลอดภาคการศึกษา ขณะที่กลุ่มควบคุมได้รับเฉพาะการเรียนการสอนตามปกติเท่านั้น

5. ผู้วิจัยเตรียมการด้านแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและเอกลักษณ์แห่งตน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองทำ (pre-test) ก่อนระยะดำเนินการทดลอง

ระยะดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยให้โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายกับกลุ่มทดลองเป็นระยะเวลา 1 ภาคการศึกษาโดยดำเนินกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 ครั้งภายหลังจากเสร็จสิ้นการเรียนการสอนตามปกติ

ระยะหลังการทดลอง เมื่อเสร็จสิ้นระยะดำเนินการทดลองผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองทำแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและเอกลักษณ์แห่งตนอีกครั้ง (post-test)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การทดสอบสมมติฐานการวิจัยสำหรับการศึกษาที่ 1 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) ในการทดสอบสมมติฐานข้อ 1.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายจากโมเดลการวัด จากนั้นใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ในการทดสอบสมมติฐานข้อ 1.2 เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามลำดับ สำหรับการทดสอบสมมติฐานการวิจัยในการศึกษาที่ 2 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (MANOVA) ในการทดสอบสมมติฐานข้อ 2.1 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (SEM) ในการทดสอบสมมติฐานข้อ 2.2 เพื่อดูค่าอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาที่ 1

การพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

1.1 ผลการพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรชี้วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .140 - .636 สำหรับการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) นั้นจากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า ตัวแปรชี้วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไป โดยพิจารณาดัชนี MSA ของ Kaiser-Meyer-Olkin (Measure of Sampling Adequacy) มีค่าเท่ากับ .938 และเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 50 ตัวไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะด้วยการทดสอบ Bartlett's Test Sphericity พบว่า $\text{Chi-Square} = 12879.8, df = 1225 (p = .000)$ ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการสกัดองค์ประกอบหลัก (PCA) หมุนแกนองค์ประกอบแบบหมุนฉากด้วยวิธีแวนริแมกซ์ โดยพิจารณาตามเกณฑ์ คือตัวบ่งชี้ที่สำคัญต้องมีค่าไอเกน (eigen values) มากกว่าหรือเท่ากับ 1 พบว่าองค์ประกอบเชิงสำรวจของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร การมีความสามารถด้านพลเมือง การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชน ความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง การมีเจตคติด้านพลเมือง และการมีความรู้ด้านพลเมือง องค์ประกอบทั้ง 8 สามารถร่วมกันอธิบายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้ร้อยละ 57.632

1.2 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เพื่อเป็นการตรวจสอบเทียบกับทฤษฎีว่าโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายดังกล่าวประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลักได้แก่ องค์ประกอบด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญาตามแบบที่ Fredricks และคณะ (2004) กำหนดไว้ และ Zaff และคณะ (2011) สนับสนุนให้วัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามแนวคิดนี้ ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) โดยจัดตัวแปรทั้ง 8 เข้าองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามโครงสร้าง ได้แก่

1) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร การมีความสามารถด้านพลเมือง และการมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม

2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชน และ ความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง

3) องค์ประกอบด้านปัญญา ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การมีเจตคติด้านพลเมือง และการมีความรู้ด้านพลเมือง

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (secondary order confirmatory factor analysis) ภายหลังการปรับโมเดล โดยพิจารณาค่าดัชนีปรับแต่งโมเดลตามวิธีของ Jöreskog และ Sörbom (1989: 21) พบว่า โมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งมี 3 องค์ประกอบและ 8 ตัวบ่งชี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 14.116 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 9 และมีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .118 ดังนั้น โมเดลการวัดที่สร้างขึ้นจึงสามารถนำมาอธิบายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายได้ โดยมีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .991 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .966 ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) เท่ากับ .022 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของค่าความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .037 การพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (SC) ขององค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายอันได้แก่ องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก และองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา พบว่า มีค่าเป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ .953, .899 และ .762 ตามลำดับ

การศึกษาที่ 2

การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และการตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

2.1 ประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่พัฒนาขึ้นเป็นโปรแกรมที่นำผลการวิจัยจากการศึกษาที่ 1 เกี่ยวกับองค์ประกอบของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย หลักการเกี่ยวกับความเชื่อด้านแรงจูงใจที่ประกอบด้วยการคาดหวังและการให้คุณค่าจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า หลักการสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ และการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ และผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษามาบูรณาการร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ทั้งนี้ มีการดำเนินกิจกรรมในโปรแกรม 14 กิจกรรม แบ่งเป็นกิจกรรมในชั้นเรียน 13 กิจกรรม ระยะเวลา 19 ชั่วโมง และกิจกรรมนอกชั้นเรียน 1 กิจกรรม ระยะเวลา 1 เดือน มีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

ความเป็นมาของโปรแกรม ประกอบด้วยความสำคัญของคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองและแนวทางการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

วัตถุประสงค์ของโปรแกรม เพื่อพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายตามองค์ประกอบใน 3 ด้านได้แก่ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก และความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา

หลักการและแนวคิดที่ใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ประกอบด้วย 1) หลักการความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าที่ว่า ความเชื่อด้านแรงจูงใจ (motivational beliefs) ที่เกิดจากการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) ส่งผลทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในรูปความยึดมั่นผูกพัน 2) หลักการเรียนรู้จากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัย

ประสบการณ์ที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านการแปลความหมายที่ได้รับจากประสบการณ์ด้วยการใช้วิธีการสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์และการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้และการตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นกระบวนการทางปัญญาหรือปัจจัยภายในที่ส่งผลความเชื่อด้านแรงจูงใจอันนำไปสู่ความยึดมั่นผูกพันตามทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า และ 3) ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา จัดได้ว่าเป็นสภาพแวดล้อมหรือบริบทรอบตัวผู้เรียนอันเป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความเชื่อด้านแรงจูงใจตามทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าด้วย ทั้งนี้ โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายประกอบด้วย 14 กิจกรรม ดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 “ปฐมนิเทศ” เพื่อให้ผู้เรียนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้ผู้เรียน

กิจกรรมที่ 2 “ปัญหาสังคมกับการมีความรู้ด้านพลเมือง” เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับการมีความรู้ด้านพลเมือง และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญาให้ผู้เรียน

กิจกรรมที่ 3 “ตัวแบบและเจตคติด้านพลเมือง” เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับความคิด/ความเชื่อด้านพลเมือง และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญาให้ผู้เรียน

กิจกรรมที่ 4 “ชุมชนและการเมือง” เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับชุมชนและการเมือง และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึกให้ผู้เรียน

กิจกรรมที่ 5 “บทบาทกับหน้าที่พลเมือง” เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับหน้าที่ในบทบาทด้านพลเมือง และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึกให้ผู้เรียน

กิจกรรมที่ 6 “โครงการบริการสังคม Together We can” เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการบริการสังคม “Together We can” และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมให้ผู้เรียน

กิจกรรมที่ 7 “วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน” เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนในสถานการณ์จริง และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมให้ผู้เรียน

กิจกรรมที่ 8 “นำเสนอแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม” เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรับรู้ความคิดเห็นจากผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนเกี่ยวกับการจัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมให้ผู้เรียน

กิจกรรมที่ 9 “ติดตามการปรับแผนการดำเนินการ (รายกลุ่ม)” เพื่อให้ผู้สอนสามารถสนับสนุนช่วยเหลือผู้เรียนในการจัดกิจกรรมบริการสังคมได้อย่างใกล้ชิด และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมให้ผู้เรียน

กิจกรรมที่ 10 “Mission possible (กิจกรรมนอกชั้นเรียน)” เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองบทบาทด้านพลเมืองในสถานการณ์จริง และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมให้ผู้เรียน

กิจกรรมที่ 11 “รายงานความก้าวหน้า” เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนกลุ่มอื่น และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมให้ผู้เรียน

กิจกรรมที่ 12 “สะท้อนความคิด” เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการพิจารณาใคร่ครวญถึงประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมให้ผู้เรียน

กิจกรรมที่ 13 “นำเสนอโครงการ Together We can” เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนกลุ่มอื่น และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมให้ผู้เรียน

กิจกรรมที่ 14 “ร่วมกันสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดี” เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง และเพื่อสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้ผู้เรียน

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (multivariate analysis of variance : MANOVA) เพื่อตรวจสอบความแตกต่างของคะแนนความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

ระหว่างนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลปรากฏว่า ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม (pre-test) กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความเท่าเทียมกันในคะแนนของตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Wilk's Lambda = .979, $F = 1.429$, $p = .235$) เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมสำหรับกลุ่มตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรม (post-test) ผลปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในทุกตัวแปรสังเกตได้ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ (Pilai's Trace = .297, $F = 28.325$, $p = .000$) ผลการทดสอบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายสามารถเพิ่มความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้ที่เข้าร่วมโปรแกรมได้

2.2 อิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

จากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระได้แก่ ตัวแปรกลุ่มและตัวแปรส่งผ่าน ได้แก่ เอกลักษณ์แห่งตน มีค่าไม่เกิน .85 แสดงว่า ตัวแปรดังกล่าวไม่มีปัญหาเรื่องภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (multicollinearity) ซึ่งปัญหานี้อาจส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำนายหรืออธิบายตัวแปรตามลดลง ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลนี้ไปวิเคราะห์คุณสมบัติความเป็นตัวแปรส่งผ่านของเอกลักษณ์แห่งตนระหว่างอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้โดยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (structural equation modeling: SEM) ผลปรากฏว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่านมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square = 11.596, $df = 6$, $p = .072$, GFI = .984, AGFI = .925, SRMR = .024, RMSEA = .068)

เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลระหว่างตัวแปรในโมเดล พบว่า โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีอิทธิพลทางตรง (direct effect) ต่อตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนและความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อตัวแปรแฝงเอกลักษณ์แห่งตนมีค่าอิทธิพลเป็นบวก ($\beta = .395$, $p < .001$) เช่นเดียวกับอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อตัวแปรตาม ได้แก่ ตัวแปรแฝงความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง พบว่า ค่าอิทธิพลเป็นบวก ($\beta = .286$, $p < .001$) แสดงว่า ภายหลังจากกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายแล้ว นักศึกษาในกลุ่มทดลองมี

คะแนนเอกลักษณ์แห่งตนและคะแนนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสูงกว่านักศึกษาในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตนยังมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้วยเช่นเดียวกัน โดยมีค่าอิทธิพลเป็นบวก ($\beta = .414, p < .001$) แสดงว่า เอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรที่ส่งผลให้ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมีค่าสูงขึ้น

ทั้งนี้ โปรแกรมฯ ยังมีอิทธิพลทางอ้อม (indirect effect) ต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง โดยมีค่าอิทธิพลเป็นบวก ($\beta = .208, p < .001$) แสดงให้เห็นว่า ระดับเอกลักษณ์แห่งตนของนักศึกษากลุ่มทดลองภายหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมฯ เป็นตัวแปรส่งผ่านอิทธิพลของโปรแกรมฯ ไปยังความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น จากการที่เส้นอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างโปรแกรมฯ และความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมีค่าอิทธิพลเป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งสองเส้นทาง สรุปได้ว่า เอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วน (partial mediator) อธิบายได้ว่า เมื่อนักศึกษาได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายจะส่งผลโดยตรงให้นักศึกษามีระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่เพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งโปรแกรมฯ ยังส่งผลให้นักศึกษามีระดับของกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนที่เพิ่มสูงขึ้นด้วย จากนั้น เอกลักษณ์แห่งตนจะส่งผลอีกทางหนึ่งทำให้นักศึกษามีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเพิ่มสูงขึ้นเช่นเดียวกัน ในภาพรวมโมเดลผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่านมีความแม่นยำคิดเป็นร้อยละ 47.9

การอภิปรายผลตามสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยในการศึกษาที่ 1

สมมติฐานที่ 1.1 องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย ช่วงวัยรุ่นตอนปลายประกอบด้วย 8 องค์ประกอบย่อย

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพบผลการวิจัยที่แสดงว่า ตัวแปรสังเกตได้ของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองทั้ง 8 ด้านเป็นองค์ประกอบย่อยของตัวแปรคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง เป็นไปตามการสังเคราะห์งานวิจัยก่อนหน้าที่พบว่า 1) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ 2) การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร 3) การมีความสามารถด้านพลเมือง 4) การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม 5) ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชน 6) ความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง 7) การมีเจตคติด้านพลเมือง และ 8) การมีความรู้ด้านพลเมือง คือ องค์ประกอบย่อยของตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ทั้งนี้ สามารถอธิบายความสอดคล้องและความแตกต่างระหว่างผลการวิจัยที่ได้กับผลการวิจัยก่อนหน้าโดยพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. **การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ** เป็นการที่บุคคลลงมือกระทำการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมทั้งในด้านการเมืองหรือด้านที่ไม่ใช่การเมืองผ่านการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ เช่น การให้ความช่วยเหลือชุมชน การอาสาสมัคร การป้องกันรักษาสิ่งแวดล้อม หรือการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อมีส่วนร่วมทางด้านพลเมือง เป็นไปในลักษณะเดียวกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยของ Bobek และคณะ (2009) Doolittle และ Faul (2013) Lenzi และคณะ (2013) Voight และ Torney-Purta (2013) Guillaume และคณะ (2015) ที่พบว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมปฏิบัติพฤติกรรมด้านพลเมืองแสดงถึงความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง Duke และคณะ (2009) Jahromi และคณะ (2012) Hope (2015) วัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจากพฤติกรรมการเข้าไปมีส่วนร่วมด้านการเมือง Bebiroglu และคณะ (2013) Reznik (2016) พบว่า พฤติกรรมให้ความช่วยเหลือหรือการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม ชุมชนและสังคมเป็นองค์ประกอบด้านหนึ่งของความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง Erentaite และคณะ (2012) วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจากพฤติกรรมอาสาสมัครและการให้บริการชุมชน Kim และ Chen (2015) Metzger และคณะ (2015) Wray-Lake และคณะ (2016) วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจากการเข้าไปมีส่วนร่วมป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม Lenzi และคณะ (2015) วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยพิจารณาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านพลเมือง

2. *การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร* แสดงถึงการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกอยู่ในกลุ่ม ชมรม หรือองค์กร เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยของ Duke และคณะ (2009) Lenzi และคณะ (2012) Gundelach (2015) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกอยู่ในกลุ่ม ชมรม หรือองค์กรต่าง ๆ ทางด้านการเมืองหรือไม่ใช่การเมืองถือเป็นองค์ประกอบด้านหนึ่งของความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

3. *การมีความสามารถด้านพลเมือง* เป็นการที่บุคคลรับรู้ว่าคุณภาพของตนเองหรือกลุ่มมีความสามารถในการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมได้ เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยของ Kim และ Ball-Rokeach (2006) พบองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านการรับรู้ความสามารถของกลุ่ม Lenzi และคณะ (2015) วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจากการรับรู้ความสามารถของตน Zaff และคณะ (2010) Bebiroglu และคณะ (2013) Lenzi และคณะ (2013) Wray-Lake และคณะ (2016) ดารุณี ทิพยกุลไพโรจน์ และวรรณิ แกมเกตู (2558) กำหนดให้การมีทักษะด้านพลเมืองเป็นองค์ประกอบด้านหนึ่งของความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

4. *การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม* แสดงถึงการที่บุคคลมีความตั้งใจต่อการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมในอนาคต เช่น ความตั้งใจต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ ความตั้งใจต่อการอาสาสมัคร และความตั้งใจต่อการให้ความช่วยเหลือกับชุมชน เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยของ Erentaite และคณะ (2012) Lenzi และคณะ (2014) Lenzi และคณะ (2015) พบว่าความตั้งใจต่อการปฏิบัติพฤติกรรมด้านพลเมืองในอนาคตเป็นองค์ประกอบด้านหนึ่งของความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง Jahromi และคณะ (2012) วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจากความตั้งใจต่อการอาสาสมัครหรือเข้าไปมีส่วนร่วมช่วยเหลือชุมชนในอนาคต Buta และคณะ (2014) กำหนดให้ความตั้งใจต่อการป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอนาคตเป็นองค์ประกอบด้านหนึ่งของความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

5. *ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชน* แสดงถึงความรู้สึกเกี่ยวข้องของสัมพันธ์ที่บุคคลมีต่อบุคคล สถานที่ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยของ Kim และ Ball-Rokeach (2006) Lenzi และคณะ (2013) Kim และ Chen (2015) พบว่าความรู้สึกผูกพันกับเพื่อนบ้านในชุมชนเป็นองค์ประกอบด้านหนึ่งของความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง Bobek และคณะ (2009) Zaff และคณะ (2010) Lenzi และ

คณะ (2014) Hope (2015) วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจากความสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนบ้าน กลุ่มเพื่อน และผู้ใหญ่ในชุมชน

6. *ความรู้สึกระหนักต่อหน้าที่พลเมือง* แสดงถึงความรู้สึกที่บุคคลมุ่งมั่นหรือความรู้สึกที่รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ทางด้านพลเมืองเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมของตนเอง เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยของ Bobek และคณะ (2009) Erentaite และคณะ (2012) วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจากความรู้สึกมุ่งมั่นต่อการทำหน้าที่ด้านพลเมือง Zaff และคณะ (2010) Bebiroglu และคณะ (2013) Wray-Lake และคณะ (2016) พบว่าความรู้สึกที่รับผิดชอบทางด้านสังคมเป็นองค์ประกอบด้านหนึ่งของความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง Lenzi และคณะ (2013) Lenzi และคณะ (2014) Guillaume และคณะ (2015) วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจากความรู้สึกที่รับผิดชอบต่อพลเมือง

7. *การมีเจตคติด้านพลเมือง* แสดงถึงการที่บุคคลมีความเชื่อหรือมีทัศนคติที่ส่งผลต่อการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีเพื่อส่วนรวมทั้งในด้านการเมือง สังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นไปในลักษณะเดียวกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยของ Bobek และคณะ (2009) Erentaite และคณะ (2012) Doolittle และ Faul (2013) Voight และ Torney-Purta (2013) Guillaume และคณะ (2015) Oosterhoff และ Metzger (2016) ดารุณี ทิพยกุลไพโรจน์ และวรรณี แกมเกต (2558) องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจากความเชื่อและทัศนคติด้านพลเมือง Duke และคณะ (2009) Wray-Lake และคณะ (2016) วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจากความเชื่อและทัศนคติด้านการเมือง Buta และคณะ (2014) พบว่า ความเชื่อและทัศนคติด้านการป้องกันและอนุรักษ์ธรรมชาติเป็นองค์ประกอบด้านหนึ่งของความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

8. *การมีความรู้ด้านพลเมือง* เป็นการที่บุคคลใช้ความคิดหรือมีข้อมูลและความรู้เพื่อนำไปใช้ในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยของ Erentaite และคณะ (2012) Lenzi และคณะ (2014) ดารุณี ทิพยกุลไพโรจน์ และวรรณี แกมเกต (2558) พบว่าความรู้ด้านพลเมืองเป็นองค์ประกอบด้านหนึ่งของความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง Bebiroglu และคณะ (2013) Wray-Lake และคณะ (2016) วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจากการมีข้อมูลด้านพลเมือง

อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยด้าน *การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม* ซึ่งแสดงถึงการที่บุคคลมีความตั้งใจที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมกลับพบว่า การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวมด้านการเมือง กลับแยกเข้าไปอยู่ในกลุ่มองค์ประกอบย่อยเดียวกับ *ความรู้สึกร่วมกับชุมชน* สะท้อนให้เห็น

ว่าเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายเห็นความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนกับความตั้งใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านการเมืองเป็นเรื่องเดียวกัน หรือกล่าวได้ว่า การที่เยาวชนไทยจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการเมืองหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับความรู้สึกเกี่ยวข้องของสัมพันธ์ที่พวกเขามีต่อกลุ่มหรือชุมชนที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ ดังนั้น ถ้าเยาวชนรู้สึกผูกพันและเห็นความสำคัญของชุมชน เยาวชนก็จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าคนในชุมชนมีความตื่นตัวต่อกิจกรรมทางด้านการเมืองแล้ว ก็จะทำให้เยาวชนมีแนวโน้มในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านการเมืองมากขึ้นตามไปด้วย อธิบายได้จากการเป็นกลุ่มที่มีลักษณะที่พึ่งพาอาศัยกัน (collectivism) โดย สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล และอุสา สุทธิสาคร (2558) ศึกษาปรากฏการณ์ของสังคมแบบรวมกลุ่มพบว่า อิทธิพลจากกระบวนการรวมตัวกันของคนในชุมชนส่งผลต่อพฤติกรรมของสมาชิกภายในชุมชนนั้น ๆ เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับ สมาน พูแสง (2540) ที่พบว่า ความตั้งใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านการเมืองของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีมีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง สอดคล้องกับ Zaff และคณะ (2008) และ Metzger และคณะ (2015) ในประเด็นการคล้อยตามกลุ่มโดยพบว่า ปัจจัยที่อยู่รอบตัววัยรุ่น ได้แก่ ผู้ปกครองและผู้ใหญ่ในชุมชนที่กระทำพฤติกรรมด้านพลเมืองจะส่งผลทำให้เยาวชนมีความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองตามไปด้วย วัชรา ไชยสาร (2545: 24-25) อธิบายว่า ความรู้สึกผูกพันของคนภายในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านการเมือง ประเด็นทั้งสองแสดงให้เห็นว่า ชุมชนและการเมืองต่างก็มีความสัมพันธ์กัน นอกจากนี้ ศรีณยุ หมันทรัพย์ (2557: 113-114) ยังอธิบายว่า ชุมชนจะเข้มแข็งและกลายเป็นประชาสังคมที่ประกอบไปด้วยพลเมืองที่กระตือรือร้นมุ่งปกป้องรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมได้ ก็ต่อเมื่อคนในชุมชนร่วมมือร่วมใจช่วยกันแก้ปัญหาภายในชุมชน จึงสรุปได้ว่าความรู้สึกเกี่ยวข้องของกับชุมชนของเยาวชนไทยมีความเกี่ยวข้องกับการเมืองอย่างแยกไม่ออก ดังนั้น ถึงแม้ว่าผลการวิจัยที่ได้จะแตกต่างจากงานวิจัยในต่างประเทศ แต่กลับมีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงตามบริบททางสังคมไทย ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อ *ความรู้สึกเกี่ยวข้อง* กับชุมชน ใหม่ว่าเป็น *ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง* โดยกำหนดความหมายใหม่เพิ่มเติมว่าเป็นการที่บุคคลมีความรู้สึกเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลอื่นนอกเหนือไปจากสมาชิกภายในครอบครัว รวมถึงการเมือง สถานที่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ตนเองร่วมเป็นสมาชิกอยู่ จากเหตุผลทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดจึงแสดงให้เห็นว่าผลที่ได้จากการศึกษา สอดคล้องกับสมมติฐาน 1.1 ที่ว่า *องค์ประกอบความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายประกอบด้วย 8 องค์ประกอบย่อย*

สมมติฐานที่ 1.2 โมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลจากการวิจัยพบว่า ตัวแปรความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายสามารถแบ่งองค์ประกอบออกได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญา สอดคล้องกับการกำหนดองค์ประกอบความยึดมั่นผูกพันของ Fredricks และคณะ (2004) องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังกล่าวยังสอดคล้องกับ Zaff และคณะ (2011) ที่สนับสนุนให้วัดองค์ประกอบของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามแนวคิดนี้ รวมทั้ง ศรัณยู หมั่นทรัพย์ (2551) ที่เสนอให้มีการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยโดยเน้นการพัฒนาใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย เมื่อพิจารณาคำนำหน้านักองค์ประกอบมาตรฐานขององค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายทั้ง 3 ด้านพบว่า องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมมีคำนำหน้านักองค์ประกอบมากที่สุด รองลงไปเป็นด้านความรู้สึกและด้านปัญญาตามลำดับ และพบว่า องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมและด้านความรู้สึกมีความแปรปรวนร่วมกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยที่พบว่า องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมและความรู้สึกมีความเด่นชัดที่สุดนั้น แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับคุณลักษณะของวัยรุ่นอย่างชัดเจนกล่าวคือ วัยรุ่นเป็นวัยที่อยากรู้ อยากรอง อยากรเป็นผู้นำลงมือกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง วัยรุ่นเป็นวัยที่บุคคลสนใจตัวเองและอยากรู้ว่าตัวเองเป็นใคร (วัลภา สบายยิ่ง, 2557) บุคคลในวัยนี้ต้องการเลือกและทำการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนด้วยตัวเอง ต้องการเป็นที่ยอมรับ และต้องการกระทำหรือทดลองบทบาทต่าง ๆ ตามความต้องการของตนเองมากกว่าจะให้ผู้ใหญ่มาคอยบอกหรือสั่งการ (พรพิมล เจียมนาครินทร์, 2539) วัยรุ่นถือได้ว่าเป็นวัย “พายุบุแคม (storm and stress)” คือมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่รุนแรงถึงแม้ว่าจะได้รับการกระทบกระเทือนใจเพียงแค่น้อยและมีอารมณ์อ่อนไหวไม่คงที่ (Muuss, 1962 อ้างถึงใน ปรีชา วิหคโต, 2548) ส่งผลให้คุณลักษณะด้านพฤติกรรมและอารมณ์ที่แสดงออกถึงความเป็นวัยรุ่นอย่างเด่นชัดดังกล่าว สะท้อนออกมาในโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายในรูปของการมีคำนำหน้านักองค์ประกอบและความแปรปรวนร่วมในองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมและด้านความรู้สึกที่ชัดเจนมากที่สุดนั่นเอง

สำหรับการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญานั้น นอกจากจะมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์แล้วยังพบอีกว่า องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมมีตัวบ่งชี้ที่มีค่าสูงที่สุดคือ การมีความสามารถด้านพลเมืองและองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึกมีตัวบ่งชี้ที่มีค่าสูงที่สุดคือ ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง รวมทั้งการที่ความสัมพันธ์ของตัวแปรชี้วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยระหว่างตัวแปรการมีความสามารถด้านพลเมืองกับตัวแปรความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมืองมีค่าความสัมพันธ์กันมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรคู่อื่น ๆ นั้นสามารถอธิบายได้ว่า ถ้าเยาวชนยิ่งรับรู้ว่ามีความสามารถในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับสังคมและสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมได้ เยาวชนก็จะยิ่งรู้สึกว่าตนเองมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชุมชนและการเมืองตามไปด้วย สอดคล้องกับ Collins และคณะ (2014) ที่พบว่า ยิ่งสมาชิกภายในชุมชนปฏิบัติพฤติกรรมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองร่วมกันก็จะยิ่งส่งผลทำให้พวกเขาเกิดการรับรู้ในด้านการตอบแทนซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และการกำหนดกฎระเบียบร่วมกัน ทำให้สมาชิกภายในชุมชนมีระดับการรับรู้ความสามารถของกลุ่ม (collective efficacy) เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับแนวคิดการรับรู้ความสามารถแห่งตน (self-efficacy) ของ Bandura (1995) ที่อธิบายว่า โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์ต้องการเป็นผู้ควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของตนเอง ดังนั้น การรับรู้ความสามารถของตนจึงส่งผลต่อกระบวนการทางด้านการคิด การจูงใจ อารมณ์ และการตัดสินใจเลือกทำพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดการมีความสามารถด้านพลเมืองกับตัวชี้วัดความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมืองยังสอดคล้องกับหลักการคาดหวังและการให้คุณค่าจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าด้วย กล่าวคือ การที่บุคคลมีการคาดหวัง (expectancy) ว่าเขามีความสามารถในการทำพฤติกรรมให้สำเร็จได้ ขณะเดียวกันเขาก็ให้คุณค่า (value) ต่อสิ่งที่กระทำด้วยการคาดหวังและการให้คุณค่าดังกล่าวคือ ความเชื่อด้านแรงจูงใจ (motivational beliefs) ที่นำไปสู่ความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (Eccles et al., 1983; Wigfield & Eccles, 2000; Wigfield & Eccles, 2002; Schunk et al., 2008) ดังนั้น เมื่อเยาวชนเชื่อว่าตนเองมีความสามารถด้านพลเมืองที่จะเข้าไปสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อส่วนรวมให้สำเร็จได้ (expectancy) ขณะเดียวกันเขาก็รับรู้ถึงคุณค่าความสำคัญของการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้น (value) ด้วยการมีความรู้สึกเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับชุมชนและการเมือง ความ

เชื่อด้านแรงจูงใจที่เกิดขึ้นจึงส่งผลต่อความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (achievement behavior) ในรูปความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายให้เกิดความต้องการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมนั้นเองจากผลการวิจัยที่พบประกอบกับการศึกษางานวิจัยก่อนหน้าและแนวคิดทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถสรุปได้ว่า โมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายเป็นไปตามสมมติฐาน 1.2 ที่ว่า โมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สมมติฐานการวิจัยในการศึกษาที่ 2

สมมติฐานที่ 2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีคะแนนเฉลี่ยความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม

ผลที่ได้จากการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ก่อนการได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองไม่แตกต่างกัน แต่ภายหลังได้รับโปรแกรมฯ คะแนนเฉลี่ยความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมมีสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามองค์ประกอบใน 3 ด้านได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญาให้กับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายนั้น มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนได้ ทั้งนี้ โปรแกรมฯ พัฒนาขึ้นโดยใช้แนวทางจากผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาที่ 1 รวมทั้งแนวคิดหลักการจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า ทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ และผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา มาบูรณาการร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง โดยมีสาระสำคัญคือการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อด้านแรงจูงใจแล้วส่งผลต่อไปสู่การพัฒนาระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของตัวผู้เรียน กล่าวคือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบให้ผู้เรียนปฏิบัติในโปรแกรมฯ แต่ละครั้งนั้น นอกจากเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองแต่ละด้านแล้ว ผู้วิจัยยังออกแบบให้

กิจกรรมแต่ละครั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) เพื่อเป็นความเชื่อด้านแรงจูงใจ (motivational beliefs) ให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ความยึดมั่นในความเป็นผลเมืองตามทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าด้วย (Eccles et al., 1983; Wigfield & Eccles, 2000; Wigfield & Eccles, 2002; Wigfield et al., 2015) แต่ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้รับอิทธิพลจากกระบวนการทางปัญญา (cognitive processes) เป็นกระบวนการภายในตัวบุคคลเกี่ยวกับการรับรู้สิ่งแวดล้อมด้านสังคมและวัฒนธรรมรอบตัวผู้เรียน (perception of social environment) และการตีความ/การอนุมานสาเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต (interpretations and attributions for past events) (Schunk et al., 2008) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงประยุกต์ใช้หลักการจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านการแปลความหมายที่ได้รับจากประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นตามวงจร 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (concrete experience) 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น (reflective observation) 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม (abstract conceptualization) และ 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติ (active experimentation) เพื่อให้เกิดเป็นประสบการณ์ใหม่เข้าสู่วงจรการเรียนรู้ต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ (Kolb, 1984) มาใช้ในการปรับพฤติกรรม โดยเริ่มที่การปรับกระบวนการทางปัญญา ผ่านการประยุกต์รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นภายใต้หลักการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ ได้แก่ การสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (ทิตินา แซมณี, 2551) และกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Kaye, 2004) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้และตีความประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมในโปรแกรมฯ ไปสู่การคาดหวังและการให้คุณค่าด้านความยึดมั่นในความเป็นผลเมือง นอกจากนี้ ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่ายังอธิบายว่า สิ่งแวดล้อมและบริบทรอบตัวผู้เรียน (social world) ส่งผลต่อความเชื่อด้านแรงจูงใจเช่นเดียวกัน ผู้วิจัยจึงค้นคว้าผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นผลเมืองในบริบททางการศึกษา พบปัจจัยที่สามารถส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นผลเมือง 4 ด้านดังนี้ 1) ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน (McIntosh & Munoz, 2009; Wilkenfeld et al., 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นในความเป็นผลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลา (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นผลเมือง (Stolte et al., 2014) 2) ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Manganelli et al., 2015) 3) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi et al., 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับ

เพื่อน (Zaff et al, 2008; Jahromi et al., 2012) การใช้จิตวิทยาด้านบวกในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger et al., 2015; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) และ 4) ปัจจัยด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Warren et al., 2014) และเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi et al., 2015) จากข้อมูลทั้งหมดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายจากการบูรณาการหลักการทั้งหมดเข้าด้วยกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการคาดหวังและการให้คุณค่า เป็นความเชื่อด้านแรงจูงใจไปสู่ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามโมเดลการคาดหวัง-คุณค่าทางปัญญาสังคมของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Schunk et al., 2008: 51) ทั้งนี้ โปรแกรมฯ ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองรวมทั้งสิ้น 14 กิจกรรม เป็นกิจกรรมในชั้นเรียน 13 กิจกรรม ระยะเวลา 19 ชั่วโมง และกิจกรรมนอกชั้นเรียน 1 กิจกรรม ระยะเวลา 4 สัปดาห์ ทั้งนี้ ผู้เรียนต้องดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมในพื้นที่ชุมชนจริง ตัวอย่างเช่น โครงการ “ทิ้งให้ถูกที่ รีไซเคิลให้ถูกทาง” ทำกิจกรรมบริการสังคมแบบโดยตรง (direct service) เพื่อส่งเสริมการมีความรับผิดชอบต่อการรักษาความสะอาดภายในชุมชนและการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการนำขยะเหลือใช้กลับมาดัดแปลงเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์ ผู้เรียนสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนด้วยการเก็บขยะและคัดแยกขยะในชุมชนด้วยตนเอง รวมทั้งเชิญชวนให้สมาชิกภายในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันออกไปเก็บขยะและคัดแยกขยะให้ถูกต้องตามหมวดหมู่ และร่วมกันนำขยะที่ยังใช้การได้มาสร้างสรรค์เป็นชิ้นงานเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ในชีวิตประจำวันอีกครั้ง เป็นต้น ผลการทดลองที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ มีคะแนนเฉลี่ยความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมฯ ดังนั้น จึงแสดงว่าหลักการและแนวคิดตามทฤษฎีที่ใช้พัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนช่วงวัยรุ่นตอนปลายทั้งหมดสามารถทำให้ผู้เรียนมีระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเพิ่มขึ้นได้

ผลที่ได้จากการวิจัยแสดงว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในโปรแกรมฯ นอกจากมีคะแนนเฉลี่ยความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมแล้ว กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในโปรแกรมฯ ยังมีคะแนนเฉลี่ยเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติด้วย อธิบายได้ว่า บุคคลในช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องทำการค้นหาความเป็นตัวเอง Erikson (1968) กล่าวไว้ว่า กระบวนการแห่งการเป็นวัยรุ่นจะเสร็จ

สมบูรณได้ก็ต่อเมื่อ คุณลักษณะแห่งความเป็นเด็กถูกแทนที่ด้วยคุณลักษณะแบบใหม่เป็นผลอันเกิดจากการที่วัยรุ่นเลือกและตัดสินใจว่าเขาจะยึดมั่นกับสิ่งนั้นหรือเป็นการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตน (identity formation) กล่าวคือ วัยรุ่นต้องค้นหาว่าตัวเองเป็นใครและจะกลายเป็นโครงสร้างทางด้านบุคลิกภาพของบุคคลผู้หนึ่งต่อไป ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน (identity achievement) จะสามารถเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ช่วงวัยผู้ใหญ่อย่างราบรื่น ส่วนวัยรุ่นที่เกิดความสับสนในการสร้างเอกลักษณ์ (identity diffusion) จะมีปัญหาด้านการปรับตัวและบุคลิกภาพ กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นในโปรแกรมฯ ตามหลักการจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่านั้น ถึงแม้ว่าจะมุ่งที่การพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียน แต่ในขณะเดียวกันหลักการคาดหวังและการให้คุณค่ามีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นด้วย (Eccles et al., 2015) กล่าวคือ กิจกรรมในโปรแกรมฯ ที่กำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติในแต่ละครั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อด้านแรงจูงใจผ่านการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการของวงจรการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ ประกอบด้วย การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม การได้สังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น การได้สร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม และการได้เอาความคิดนั้นไปทดลองปฏิบัติเพื่อให้เกิดวงจรการเรียนรู้รอบใหม่วนเข้าในวงจรต่อไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ หัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์คือ การให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้จากการกระทำออกมาเพื่อพัฒนาความคิด เจตคติ และทักษะใหม่ ๆ (ปิยวัชร สุทธิวิธ และคณะ, 2558) การสะท้อนความคิดดังกล่าวทำให้ผู้เรียนได้รับรู้ถึงความสามารถของตนเองในการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม และเห็นคุณค่าความสำคัญของการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้นก่อให้เกิดเป็นแรงจูงใจต่อการพัฒนาด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของตนเองต่อไป และในขณะเดียวกันการที่ผู้เรียนรับรู้ถึงความสามารถของตนในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมนั้นยังเป็นการเน้นย้ำให้ผู้เรียนได้รับรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านบทบาทว่าตนเองไม่ได้มีเพียงแคหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีต่อตนเอง แต่ผู้เรียนยังมีบทบาทต่อหน้าที่ความรับผิดชอบทางด้านพลเมืองที่มีต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติด้วย การรับรู้ในความสามารถทางด้านพลเมืองและเข้าใจบทบาทของตนเองดังกล่าวเป็นการพัฒนาด้านความเชื่อและความคิดเกี่ยวกับตนเองของตัววัยรุ่นว่าเขาเป็นคนแบบไหนหรือคนแบบไหนที่เขาอยากจะเป็น หรือเรียกว่าโครงสร้างความคิดเกี่ยวกับตัวเอง (self-schemas) ก่อให้เกิดการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนของผู้เรียนในเวลาเดียวกันด้วย (Schunk et al., 2008; Eccles et al., 2015) สอดคล้องกับ Erikson (1968 as cited in Porter, 2013) ที่กล่าวว่า ในกระบวนการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน

วัยรุ่นจะต้องแยกแยะบทบาทและความรับผิดชอบที่ตนเองมีต่อสังคม รวมทั้งต้องทำการตัดสินใจว่าเขาจะยึดถือหลักการ ความเชื่อ หรือตั้งเป้าหมายแบบไหนเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางหลักของตนเอง ดังนั้น กิจกรรมในโปรแกรมฯ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทดลองบทบาททางด้านพลเมืองจึงส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนในเวลาเดียวกัน สรุปได้ว่าโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่พัฒนาจากผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาที่ 1 หลักการภายใต้ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า ทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ และผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษามีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายให้สูงขึ้นได้ นอกจากนี้ ยังช่วยทำให้เยาวชนมีการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนเพิ่มขึ้นในเวลาเดียวกัน จึงเป็นการสนับสนุนสมมติฐาน 2.1 ที่ว่ากลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีคะแนนเฉลี่ยความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม

สมมติฐานที่ 2.2 โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีอิทธิพลต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของกลุ่มตัวอย่างโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายในครั้งนี้พัฒนาขึ้นโดยใช้ผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาที่ 1 เกี่ยวกับองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย หลักการจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า ทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ และผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษามบูรณาการร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย พบว่า เมื่อทำการวิเคราะห์อิทธิพลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่านแล้ว เอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน (mediation variable) ระหว่างโปรแกรมฯ และความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง โดยโปรแกรมฯ มีอิทธิพลทางตรงต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง และอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตน นอกจากนี้ เส้นอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างโปรแกรมฯ กับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมีค่าอิทธิพลเป็นบวกและมีนัยสำคัญทาง

สถิติทั้งสองเส้นทาง แสดงให้เห็นว่า เอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วน (partial mediator) อธิบายได้ว่า เมื่อผู้เรียนได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายจะส่งผลโดยตรงให้ผู้เรียนมีระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเพิ่มสูงขึ้น และในอีกทางหนึ่งโปรแกรมฯ ยังส่งผลทำให้ผู้เรียนมีระดับเอกลักษณ์แห่งตนเพิ่มสูงขึ้นด้วย จากนั้นเอกลักษณ์แห่งตนยังส่งผลอีกทางหนึ่งทำให้ผู้เรียนมีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเพิ่มสูงขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ สามารถอธิบายถึงการที่โปรแกรมฯ ส่งผลต่อระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้เพิ่มขึ้นโดยส่งทั้งอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยส่งผลผ่านเอกลักษณ์แห่งตนได้ดังต่อไปนี้

ประการแรก อิทธิพลทางตรงของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง กล่าวคือโปรแกรมฯ ที่พัฒนาขึ้นส่งผลต่อการเพิ่มความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เรียน อธิบายตามทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า (Eccles et al., 1983; Wigfield & Eccles, 2000; Wigfield & Eccles, 2002; Wigfield et al, 2015) ซึ่งเป็นทฤษฎีโปรแกรมสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้งของโปรแกรมฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อด้านแรงจูงใจ (motivational beliefs) อันประกอบด้วย การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคาดหวัง (expectancy) ว่าตนเองมีความสามารถในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมให้สำเร็จได้ และทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า (value) ความสำคัญหรือประโยชน์ของการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้น ไปสู่การผลลัพธ์ที่คาดหวังหรือผลสัมฤทธิ์คือความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง มีองค์ประกอบใน 3 ด้านได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึกละและด้านปัญญา การใช้หลักการจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าเพื่อพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในครั้งนี้ สอดคล้องกับ Gaeke (2009) ที่ทำการวิจัยโดยใช้ตัวแปรแรงจูงใจอันได้แก่ การคาดหวังและการให้คุณค่ามาทำนายการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในอนาคตของผู้เรียน และ Liem และ Chua (2013) ที่ใช้กรอบทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าเป็นพื้นฐานเพื่อศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองและพบว่า ความเชื่อด้านการคาดหวังและการให้คุณค่าสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองได้ อย่างไรก็ตาม ความเชื่อด้านแรงจูงใจยังเป็นผลที่เกิดจากการรับรู้และการตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นกระบวนการทางปัญญา (cognitive processes) ของบุคคล โปรแกรมฯ ในครั้งนี้จึงใช้หลักการเรียนรู้จากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Kolb, 1984) เพื่อปรับพฤติกรรมทางด้านความคิดผ่านการ

สร้างวงจรการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้และตีความประสบการณ์ที่ได้จากการทำกิจกรรมในโปรแกรมฯ ไปสู่การคาดหวังและการให้คุณค่าต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นวงจรต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ ผ่านการใช้รูปแบบการเรียนการสอน 2 รูปแบบได้แก่ 1) การสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดในชั้นเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงอย่างเป็นรูปธรรม ได้ทำการสะท้อนความคิด สร้างความคิดรวบยอด และได้นำความคิดไปประยุกต์ใช้ และ 2) การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดนอกชั้นเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้ประกอบการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมในพื้นที่ชุมชนจริง ๆ โดยเริ่มจากการที่ผู้เรียนต้องทำการสำรวจชุมชนเพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน วิเคราะห์ความสามารถของตนเองเพื่อเลือกปัญหาที่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน จากนั้นทำการเตรียมการและวางแผนด้วยการค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อนำมาใช้กำหนดเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา แล้วทำการออกแบบกิจกรรมบริการสังคมพร้อมวางแผนการดำเนินกิจกรรม แล้วจึงดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมในพื้นที่ชุมชนจริงตามแผนที่กำหนดไว้ ภายหลังจากลงพื้นที่ชุมชนผู้เรียนต้องทำการสะท้อนความคิดเพื่อพิจารณาไตร่ตรองว่าประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมส่งผลต่อตัวผู้เรียนอย่างไรบ้าง และนำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมเป็นลำดับสุดท้าย การสะท้อนความคิด (reflection) ในทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ โปรแกรมฯ ในครั้งนี้ ออกแบบให้ผู้เรียนทำการสะท้อนความคิดโดยประยุกต์ใช้วิธีสะท้อนความคิดแบบ articulated learning (AL) ของ Ash และคณะ (2005) เพื่อให้ผู้เรียนสะท้อนผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาจากการเรียน ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ทั้งด้วยวิธีการพูดอภิปรายภายในกลุ่ม การนำเสนอหน้าชั้น และการเขียนรายงานเป็นรายบุคคล ผลจากการวิจัยพบว่า ภายหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมฯ ผู้เรียนมีระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ Camino และ Zeldin (2002) Ash และคณะ (2005) Prentice (2007) Pasek และคณะ (2008) Conley และ Hamlin (2009) Bartolome (2013) Muturi และคณะ (2013) Nuangchalem (2014) ที่ล้วนพบว่า ภายหลังจากการสะท้อนความคิดจากการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ผู้เรียนมีการรายงานถึงระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่เพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ โปรแกรมฯ ยังประยุกต์ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา ได้แก่ 1) **ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน** ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน (McIntosh & Munoz, 2009;

Wilkenfeld et al., 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยืดหยุ่นในความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลา (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยืดหยุ่นในความเป็นพลเมือง (Stolte et al., 2014) 2) *ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้* ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Manganelli et al., 2015) 3) *ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ* ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi et al., 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน (Zaff et al., 2008; Jahromi et al., 2012) การใช้จิตวิทยาด้านบวกในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger et al., 2015; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) และ 4) *ปัจจัยด้านการใช้อินเตอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์* ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยืดหยุ่นในความเป็นพลเมือง (Warren et al., 2014) และเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi et al., 2015) ร่วมอยู่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโปรแกรมด้วย เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวเปรียบได้กับโลกของผู้เรียน กล่าวคือเป็นบริบทหรือสภาพแวดล้อมรอบตัวผู้เรียน (social world) ที่ส่งอิทธิพลต่อความเชื่อด้านแรงจูงใจเพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์คือ ความยืดหยุ่นในความเป็นพลเมืองตามทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในที่สุด

ทั้งนี้ จากโมเดลอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยืดหยุ่นในความเป็นพลเมือง โดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่านพบว่า โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยืดหยุ่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีอิทธิพลต่อความยืดหยุ่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญามากที่สุด รองลงมาคือด้านพฤติกรรมและความรู้สึกตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนผ่านการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ และการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม เพื่อปรับพฤติกรรมด้านความคิดให้ผู้เรียนเกิดการคาดหวังทางด้านความสามารถ (expectancy) ว่าตนเองสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน สังคม และประเทศชาติได้ รวมทั้งการให้ผู้เรียนเลือกปัญหาเพื่อทำการวิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขเป็นการช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า (value) ของการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดี เนื่องจากเป็นสิ่งที่ผู้เรียนให้ความสำคัญ เห็นประโยชน์ และเกิดขึ้นจากความสนใจของผู้เรียนเอง การคาดหวังและการให้คุณค่าดังกล่าวจึงเป็นความเชื่อด้านแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการพัฒนาความยืดหยุ่นในความเป็นพลเมืองของผู้เรียน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า กระบวนการปรับพฤติกรรมของโปรแกรมฯ โดยเริ่มจากการปรับที่กระบวนการทางปัญญาผ่านการให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้และการตีความประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติไปสู่การคาดหวังและการให้คุณค่าเกิดเป็นความเชื่อด้านแรงจูงใจที่นำไปสู่

ผลสัมฤทธิ์ในรูปของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียน สอดคล้องกับหลักการของทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในภาพรวม

ประการที่สอง อิทธิพลทางอ้อมของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยส่งผ่านเอกลักษณ์แห่งตน อธิบายได้ว่า โปรแกรมฯ ที่พัฒนาขึ้นตามหลักการคาดหวังและการให้คุณค่าตามทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตน ตามที่ Eccles และคณะ (2015) ได้อธิบายว่าทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าสามารถอธิบายด้านการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนได้ โดยการคาดหวังและการให้คุณค่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการด้านแรงจูงใจที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ของบุคคล ในขณะที่เดียวกันกระบวนการดังกล่าวทำให้บุคคลมีโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทและความสามารถของตน ส่งผลทำให้บุคคลเห็นความเป็นตัวเองและเกิดการพัฒนาด้านโครงสร้างความคิดเกี่ยวกับตัวเอง (self-schemas) กลายเป็นความเชื่อด้านเอกลักษณ์แห่งตนของบุคคลด้วย (Schunk et al., 2008; Eccle et al., 2015) สอดคล้องกับ การที่โปรแกรมฯ ใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นจากหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ได้แก่ การสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์และการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมนั้น ส่งผลให้วิธีการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในโปรแกรมแต่ละครั้งเริ่มจากการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมก่อน จากนั้นจึงให้ผู้เรียนทำการสะท้อนความคิดเพื่อพิจารณาใคร่ครวญว่าผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้หรือเกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมอะไรบ้างจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น เพื่อนำไปสู่การสร้างความคิดรวบยอดและการค้นหาวิธีการที่จะนำความคิดนั้นไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงต่อไป นอกจากนี้ การที่กิจกรรมในโปรแกรมฯ กระตุ้นให้ผู้เรียนซึ่งเป็นเยาวชนช่วงวัยรุ่นตอนปลายเกิดความตระหนักเกี่ยวกับบทบาทของตนเองในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เปิดกว้างต่อการแสดงออกทางความคิด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกหัวข้อกิจกรรมตามความสนใจโดยมีผู้สอนคอยให้การสนับสนุนช่วยเหลือ การให้โอกาสผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน มีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาของชุมชน รวมทั้งได้ทดลองปฏิบัติบทบาทในการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีอันเป็นประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติในสถานการณ์จริงนั้น ก็ยิ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสามารถของตนเอง รวมทั้งเกิดความเข้าใจในด้านบทบาทหน้าที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทด้านพลเมืองส่งผลทำให้เกิดการพัฒนาด้านโครงสร้างความคิดเกี่ยวกับตัวเอง (self-

schemas) ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนในวัยรุ่นด้วย หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ Yates และ Youniss (1996) ที่พบว่า กิจกรรมเกี่ยวกับการให้บริการชุมชนส่งผลทำให้วัยรุ่นเกิดการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตน รวมทั้งอิทธิพลจากวิชาที่เรียน การคบเพื่อนที่เหมาะสม และการมีครูที่คอยสนับสนุน (สุรพงษ์ ชูเดช, 2534; ดวงเดือน พันธมนาวิน และดุจเดือน พันธมนาวิน, 2541) การได้เข้าร่วมทำกิจกรรมและสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน (จริยกุล ตริสุวรรณ, 2542; ละมัย ทุมพัฒน์, 2550; ธิดารัตน์ แยมณี, 2558) ล้วนส่งผลต่อการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นทั้งสิ้น

ผลจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่า โปรแกรมฯ ส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตน ต่อจากนั้นเอกลักษณ์แห่งตนส่งผลต่อให้ผู้เรียนมีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเพิ่มขึ้น ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวสอดคล้องกับคำอธิบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนและความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของ Wilkenfeld และคณะ (2010) ที่อธิบายว่า พัฒนาการมนุษย์ตามทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมของ Erikson มีความเกี่ยวข้องกับ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในเกือบทุกชั้น โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่นตั้งแต่อายุ 12-18 ปีที่มีภาระงานตามพัฒนาการที่สำคัญคือ การค้นหาเอกลักษณ์แห่งความเป็นตัวเอง (ego identity) เป็นพัฒนาการขั้นที่ 5 วัยรุ่นจะเกิดภาวะความขัดแย้งระหว่างการค้นหาเอกลักษณ์แห่งตนกับความสับสนในเอกลักษณ์ (สิทธิพงษ์ วัฒนานนท์สกุล, 2561) ในช่วงเวลานี้วัยรุ่นต้องการทดลองบทบาทต่าง ๆ เพื่อค้นหาว่าตัวเองคือใคร ถ้าวัยรุ่นได้อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่สนับสนุนส่งเสริมการฝึกประสบการณ์ด้านบทบาทความเป็นพลเมือง จะส่งผลทำให้วัยรุ่นได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคม ได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้รับรู้ถึงความเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ได้รับการยอมรับและรับรู้ว่าคุณค่า ส่งผลให้กระบวนการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นมีอิทธิพลต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในทิศทางบวก โดยแสดงให้เห็นในผลจากการวิจัยที่พบว่า ภายหลังจากได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่พัฒนาขึ้น ภายใต้งานนำหลักการจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า ทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ และผลการวิจัยที่ผ่านมาเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษามานูรณาการร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ 14 กิจกรรม เป็นกิจกรรมในชั้นเรียน 13 กิจกรรม รวมระยะเวลา 19 ชั่วโมง และกิจกรรมนอกชั้นเรียน 1 กิจกรรม รวมระยะเวลา 4 สัปดาห์ ซึ่งเป็นไปตามงานวิจัยก่อนหน้าที่ระบุระยะเวลาของการจัดโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ว่าควรใช้เวลาไม่น้อยกว่า 13 ครั้ง อย่างไรก็ตาม Flay (2009 อ้างถึงใน สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2561) แนะนำว่าโปรแกรมที่มีประสิทธิภาพควรใช้เวลา 15 ครั้งขึ้นไป สำหรับการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ผู้เรียนในกลุ่มทดลองมีเอกลักษณ์แห่งตนเพิ่มมากขึ้นและเอกลักษณ์แห่งตนที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวส่งผลทำให้ระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมฯ มีเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้ ผลที่ได้จากการวิจัยยังมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งพบว่า เอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Hardy et al., 2010; Crocetti et al., 2012; Crocetti et al., 2014) และพฤติกรรมทางด้านพลเมือง (ศุภชัย สุพรรณทอง, 2544; ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2549)

จากการพิจารณาโมเดลอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่านยังพบว่า โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายส่งผลต่อเอกลักษณ์แห่งตนด้านการสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตน (in-depth exploration) มากที่สุด รองลงไปคือการยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน (commitment) รวมทั้งการที่เอกลักษณ์แห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่า กิจกรรมในโปรแกรมฯ ส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดการปรับเปลี่ยนเอกลักษณ์แห่งตนผ่านการสำรวจเกี่ยวกับเอกลักษณ์แห่งตนซึ่งเป็นการคิดทบทวนเกี่ยวกับแบบที่ตนเองกำลังเป็นอยู่ ดังนั้น การปฏิบัติกิจกรรมในโปรแกรมของผู้เรียนจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำการค้นหาข้อมูลผ่านทาง การอภิปรายพูดคุยกับผู้อื่น การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และการเรียนรู้จากผู้อื่นเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการคิดทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตนของตนเอง นอกจากนี้ กิจกรรมในโปรแกรมฯ ยังทำให้ผู้เรียนเกิดการยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตน หมายถึงการที่ผู้เรียนมีความมั่นคงและมั่นใจที่จะเป็นในแบบที่ตนเองกำลังเป็นอยู่ สำหรับผลการวิจัยที่พบว่าผู้เรียนมีการสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตนและการยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตนมากกว่าการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตนนั้น แสดงว่า การพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนในกลุ่มตัวอย่างเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีแนวโน้มเข้าสู่การบรรลุในเอกลักษณ์แห่งตนในขั้นที่ 5 ตามทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมของ Erikson ทั้งนี้การบรรลุในเอกลักษณ์แห่งตนถือเป็นภาระงานด้านพัฒนาการที่มีความสำคัญต่อบุคคลในช่วงวัยรุ่น เนื่องจากส่งผลให้วัยรุ่นเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ช่วงวัยผู้ใหญ่ได้อย่างมีวุฒิภาวะ ดังนั้น การที่ผู้เรียนที่ได้รับโปรแกรมฯ มีระดับเอกลักษณ์แห่งตนเพิ่มแล้วส่งผลทำให้ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เรียนเพิ่มขึ้นตามไปด้วย จึงกล่าวได้ว่า วัยรุ่นที่บรรลุในเอกลักษณ์แห่งตนมีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมากกว่าวัยรุ่นที่ยังสับสนในบทบาทของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัย

เกี่ยวกับกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของ Crocetti และคณะ (2012) ที่พบว่า องค์ประกอบของเอกลักษณ์แห่งตนในกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนด้านการยอมรับในเอกลักษณ์แห่งตนและด้านการสำรวจอย่างลึกซึ้งในเอกลักษณ์แห่งตนส่งผลต่อการเพิ่มความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นช่วงอายุ 14-20 ปี อย่างไรก็ตาม โปรแกรมฯ ในครั้งนี้ยังส่งผลต่อเอกลักษณ์แห่งตนด้านการทบทวนในเอกลักษณ์แห่งตนด้วย แม้ว่าจะมีค่าอิทธิพลน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอีกสองด้าน เป็นไปได้ว่ากิจกรรมในโปรแกรมฯ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าแบบที่ตนเองกำลังเป็นอยู่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ผู้เรียนจึงทำการเปรียบเทียบระหว่างแบบที่ตนเองกำลังเป็นกับทางเลือกอื่น ๆ ที่เป็นไปได้ทั้งหมดเพื่อหาหนทางเปลี่ยนแปลงเนื่องจากรู้สึกไม่พึงพอใจในแบบที่ตนเองกำลังเป็นอยู่ในขณะนั้น ซึ่งเปรียบได้กับการละทิ้งเอกลักษณ์แห่งตนในแบบเดิม สอดคล้องกับแนวคิดด้านเอกลักษณ์แห่งตนของ Berzonsky (1989) กับ Crocetti และคณะ (2008) ที่ว่า การพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับเวลา ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อม เอกลักษณ์แห่งตนสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ วัยรุ่นที่สามารถบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนได้ก่อนย่อมส่งผลทำให้เขามีวุฒิภาวะและมีความพร้อมในการก้าวเข้าสู่พัฒนาการในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นได้ก่อน ส่วนวัยรุ่นที่ยังสงสัยในความเป็นตัวของตัวเองนั้น ถ้าได้รับการชี้แนะแนวทางและการช่วยเหลือที่เหมาะสมจากบุคคลที่เกี่ยวข้องก็จะช่วยทำให้เขาสามารถเปลี่ยนแปลงเอกลักษณ์แห่งตนได้ในภายหลัง นอกจากนี้ Crocetti และคณะ (2008) พบว่า ในกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนนั้น ถึงแม้ว่าวัยรุ่นจะยอมรับในความเป็นตัวของตัวเองแล้ว แต่วัยรุ่นก็ยังคงทำการคิดทบทวนในสิ่งที่ตัวเขาเป็นและหาข้อมูลสนับสนุนจากสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ ถ้าวัยรุ่นพบว่าสิ่งที่เขาตัดสินใจเลือกไม่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพการณ์ ณ ปัจจุบัน วัยรุ่นก็จะเริ่มมองหาทางเลือกใหม่เพื่อนำมาใช้เปรียบเทียบกับสิ่งที่ตัวเองเป็นอยู่ สรุปได้ว่า เอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นยังสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ ระยะเวลาในการเจริญเติบโตที่เพิ่มมากขึ้นจะช่วยให้วัยรุ่นมีความมั่นใจเกี่ยวกับเอกลักษณ์แห่งตนเพิ่มขึ้นตามไปด้วย จากการที่ผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยก่อนหน้าทำให้สรุปได้ว่า เอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วน (partial mediator) ระหว่างโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง แปลความได้ว่าเมื่อผู้เรียนได้รับโปรแกรมฯ ที่พัฒนาขึ้น ส่งผลทำให้ผู้เรียนมีระดับเอกลักษณ์แห่งตนเพิ่มมากขึ้น จากนั้นเอกลักษณ์แห่งตนส่งผลทำให้ผู้เรียนมีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ผลการวิจัยในประเด็นนี้จึงสอดคล้องกับสมมติฐาน 2.2 ที่ว่าโปรแกรมการ

เรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีอิทธิพลต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองทั้งในส่วนของผู้กำหนดนโยบาย ผู้ปฏิบัติ และนักวิจัยตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลที่ได้จากการวิจัยนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายใน 2 ประเด็นหลัก ประเด็นแรกเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานระดับชาติ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานหรือองค์การที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมด้านความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนไทยจากการที่ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นคุณลักษณะที่ทำให้เยาวชนเกิดการพัฒนาในเชิงบวกทั้งด้านส่วนตัวและสังคม ผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้แก่ การคาดหวังและการให้คุณค่าส่งผลทำให้ผู้เรียนพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง กล่าวคือ การที่ผู้เรียนมีการคาดหวังว่าตนเองมีความสามารถในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมได้ และขณะเดียวกันผู้เรียนเห็นคุณค่าความสำคัญของการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้น จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของตนเอง และความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนก็จะผลักดันชักนำให้ผู้เรียนกลายเป็นพลเมืองผู้เป็นฝ่ายกระทำ กระตือรือร้น รวมทั้งมีความสนใจต่อการแก้ปัญหาหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม นอกจากนี้ ยังพบว่า โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนได้ รวมทั้งพบว่า เอกลักษณ์แห่งตน คือพัฒนาการสำคัญของวัยรุ่นที่ส่งผลต่อระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยในช่วงวัยรุ่นตอนปลายด้วย ข้อค้นพบดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่า ในการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองนั้น ควรเน้นกลยุทธ์ที่สามารถทำให้ผู้เรียนพัฒนาการรับรู้ความสามารถทางด้านพลเมืองของตน อาทิ การส่งเสริมให้ผู้เรียนรับรู้ความสามารถของตนตามความเป็นจริง การกระตุ้นให้ผู้เรียนมีทัศนคติต่อตนเองในแง่บวกและการส่งเสริมให้ผู้เรียนเชื่อว่าตนเองสามารถพัฒนาความสามารถทางด้าน

พลเมืองได้ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ความสามารถของตนในฐานะพลเมืองของชาติและสมาชิกคนหนึ่งในสังคม รวมทั้งมีการวางกลยุทธ์ที่ส่งเสริมด้านการให้คุณค่าด้วย กล่าวคือ ต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและเข้าใจว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมนั้นมีคุณค่า มีความสำคัญ และมีประโยชน์ต่อตัวผู้เรียน สังคม และประเทศชาติ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาด้านการคาดหวังและการให้คุณค่าดังกล่าวจะส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อด้านแรงจูงใจที่จะส่งผลไปสู่การพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง จากการที่ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้รับอิทธิพลจากพัฒนาการตามช่วงวัยของมนุษย์ตามทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคม โดยเฉพาะในวัยรุ่นที่พบว่า เอกลักษณะหนึ่งเด่นส่งผลทำให้ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเพิ่มขึ้น ดังนั้น นอกจากการสร้างความเชื่อด้านแรงจูงใจแล้ว การคำนึงถึงคุณลักษณะของบุคคลในแต่ละช่วงวัยจึงเป็นเรื่องที่สำคัญเช่นเดียวกัน กล่าวคือ การส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับบุคคลในแต่ละช่วงวัยจำเป็นต้องจัดให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของพัฒนาการตามช่วงวัยในบุคคลที่ต้องการพัฒนาด้วย ยกตัวอย่างเช่น ในวัยเด็กช่วงเข้าโรงเรียนอายุ 6-12 ปี เป็นพัฒนาการขึ้นความขยันขันแข็งกับปมด้อย การส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้เด็กสามารถทำผ่านการเล่น การแสดงบทบาทสมมติ การอธิบาย การบอกเล่าผ่านสื่อการเรียนการสอน เพื่อทำให้เด็กรับรู้ถึงความสามารถของตนเอง และส่งเสริมให้เด็กเข้าใจถึงสาเหตุว่าทำไมจึงต้องสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม ขณะที่เยาวชนช่วงวัยรุ่นอายุ 12-18 ปี เป็นพัฒนาการขึ้นการมีเอกลักษณ์ของตนเองกับการสับสนในตนเอง วัยรุ่นต้องมีการพัฒนาด้านเอกลักษณ์แห่งตนในช่วงนี้ การส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสามารถทำได้ด้วยการเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้ทดลองในการลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมในสถานการณ์จริง ส่งผลทำให้วัยรุ่นเกิดความตระหนักในความสามารถของตนเองในบทบาทด้านพลเมือง รวมทั้งเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงว่าการทำหน้าที่ตามบทบาทด้านพลเมืองของตนมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคมอย่างไรบ้าง เป็นต้น

นอกจากการใช้หลักการสร้างแรงจูงใจและการวางกลยุทธ์ในการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้เหมาะสมกับพัฒนาการของบุคคลในแต่ละช่วงอายุแล้ว การวิจัยในครั้งนี้ทำการศึกษาได้จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีช่วงอายุ 17-21 ปี และพบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมมีมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่า แนวทางการจัดรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนไทยในช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่เหมาะสมสอดคล้องที่สุดคือ รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้รับ

ประสบการณ์ตรงผ่านการลงมือปฏิบัติเป็นหลัก แต่มีข้อควรคำนึงคือกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนทดลองทำจริงนั้นควรมีระดับความยากง่ายที่เหมาะสม ไม่ง่ายหรือยากจนเกินไป ควรเป็นกิจกรรมที่มีความท้าทายแต่ผู้เรียนสามารถทำให้สำเร็จได้ถ้าใช้ความพยายาม การได้รับประสบการณ์แห่งความสำเร็จจะส่งผลต่อการรับรู้ด้านความสามารถของผู้เรียน นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดกิจกรรมนั้น รวมทั้งควรมีการร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างผู้เรียนว่ากิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองดังกล่าวส่งผลต่อความคิดความรู้สึก และการกระทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง หลักการดังกล่าวจะช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองของตนเองต่อเนื่องไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในประเด็นที่สอง เป็นข้อเสนอแนะสำหรับมหาวิทยาลัยในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับนิสิตนักศึกษา กล่าวคือ ในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรต่าง ๆ นั้น มหาวิทยาลัยอาจกำหนดนโยบายให้แต่ละหลักสูตรส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการเรียนในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนและสังคม โดยอาจจะผ่านการฝึกคิด การทำกิจกรรมกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ การกำหนดเป็นนโยบายหรือแผน การทดลองปฏิบัติจริงในชั้นเรียน รวมถึงการออกไปปฏิบัติในสถานการณ์จริง ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้จากการเรียนมาสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมดังกล่าว จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นจริงในสังคม และนำความรู้ที่ตนเองมีไปใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม รวมทั้งยังเป็นการทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและตระหนักในบทบาทหน้าที่ด้านพลเมืองของตนเอง นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยควรมีการส่งเสริมด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกกิจกรรมได้ตรงตามความสนใจและตามความถนัดของตนเองรวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นและเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งและเป็นกำลังสำคัญในความสำเร็จของกิจกรรมนั้น ๆ ถือเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนในเวลาเดียวกันด้วย

สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนนั้น มหาวิทยาลัยสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองจากการเรียนการสอนได้ในทุกรายวิชาผ่านการให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อบริการสังคม ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นด้วยและขอสนับสนุนแนวทางการจัดการเรียนการสอนของสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

ที่ออกแบบให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการเรียนในชั้นเรียนมาปฏิบัติกิจกรรมประกอบรายวิชาเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมควบคู่ไปกับการเรียนในชั้นเรียนตามปกติ ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงอาจใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวเป็นต้นแบบที่คณะหรือหลักสูตรอื่น ๆ สามารถเข้ามาทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกเวลาเรียนให้สอดคล้องควบคู่ไปกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนตามปกติตลอดช่วงระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย ซึ่งจะส่งผลทำให้ผู้เรียนกลายเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและประเทศชาติต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยอาจส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้แก่ผู้เรียนด้วยการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษที่มีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองให้กับผู้เรียนภายในมหาวิทยาลัยขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อให้รับผิดชอบด้านการวางแผนและการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การส่งเสริมความร่วมมือกันระหว่างคณะหรือหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนบูรณาการองค์ความรู้ทางวิชาการไปสู่กิจกรรมบริการสังคม การจัดหาและบริหารทรัพยากรที่จำเป็น การประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง การประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครองและชุมชน การสร้างเครือข่ายความเป็นพลเมืองให้แก่ผู้เรียนผ่านฝ่ายกิจการนิสิต การฝึกอบรมบุคลากร รวมทั้ง การทำการศึกษาวิจัยโปรแกรมหรือรูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต่อการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนในหลักสูตรต่าง ๆ ต่อไปในอนาคต เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

การวิจัยในครั้งนี้แบ่งเป็น 2 การศึกษา การศึกษาที่ 1 การพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และการศึกษาที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายและการตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน ผลจากการวิจัยทำให้ได้ 1) แบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่มีความเหมาะสมสามารถนำมาใช้ประเมินระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายได้ และ 2) โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่สามารถนำมาใช้พัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามองค์ประกอบที่พบจากการศึกษาที่ 1 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยประกอบไปด้วย

กิจกรรมทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียนรวม 14 กิจกรรม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้สอนหรือผู้ที่ต้องการนำผลที่ได้จากการวิจัยไปปฏิบัติใช้จริงกับผู้เรียนที่อยู่ในบริบทแบบเดียวกันกับการวิจัยในครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียน ผู้สอนสามารถทำการสำรวจความต้องการจำเป็น (needs analysis) ในเบื้องต้น จากการใช้แบบวัดความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมาประเมินระดับความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เรียนทั้งในภาพรวมและรายด้านอันได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญา เป็นลำดับแรก เนื่องจากการใช้แบบวัดเพื่อประเมินระดับความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองจะทำให้ผู้สอนมีความเข้าใจเกี่ยวกับระดับความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองที่แท้จริงของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้สอนสามารถทำการเปรียบเทียบ แบ่งกลุ่ม หรือคัดกรองผู้เรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ก่อนการประยุกต์ใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองในลำดับถัดไป นอกจากนี้ ผู้สอนยังสามารถนำผลที่ได้จากการใช้แบบวัดมาใช้เป็นแนวทางเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมหรือออกแบบโปรแกรมส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองให้สอดคล้องตรงตามความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 ผู้สอนสามารถนำโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายไปประยุกต์ใช้กับผู้เรียนภายหลังการใช้แบบวัด โดยอาจนำกิจกรรมทั้งหมดของโปรแกรมฯ ในภาพรวมหรือคัดเลือกเฉพาะกิจกรรมส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองแค่รายด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองตามที่คุณสอนกำหนดไว้ ทั้งนี้ สัดส่วนของกิจกรรมในโปรแกรมฯ แบ่งเป็นกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมือง (กิจกรรมครั้งที่ 1) กิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา (กิจกรรมครั้งที่ 2 และ 3) กิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก (กิจกรรมครั้งที่ 4 และ 5) และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม (กิจกรรมครั้งที่ 6 ถึง 14) ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยเพื่อต่อยอดการวิจัยในครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

ประการที่ 1 ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือนำไปปฏิบัติจริงได้ทันทีกับผู้เรียนที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกันหรืออยู่ในบริบทแบบเดียวกันกับการวิจัย ในกรณีที่ผู้เรียนมีความแตกต่างหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือบริบทแบบอื่น เช่น ในผู้เรียนระดับ

ประถมศึกษาหรือระดับมัธยมศึกษา การนำเครื่องมือวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจากการวิจัยไปใช้ในทันทีอาจทำให้เกิดผลที่คลาดเคลื่อน ดังนั้น จึงอาจต้องทำการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมหรือทำการทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือซ้ำอีกครั้งว่าแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญา มีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาหรือไม่ ทั้งนี้ อาจต้องทำการปรับปรุงเนื้อหาและกิจกรรมในโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยให้สอดคล้องกับองค์ประกอบที่พบดังกล่าว

ประการที่ 2 การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายขึ้น และโปรแกรมฯ มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เรียนให้เพิ่มขึ้นได้ ในการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมที่มีต่อระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของกลุ่มตัวอย่างเดิมที่เคยเข้าร่วมโปรแกรมฯ เมื่อระยะเวลาผ่านไป จึงสามารถทำการวิจัยแบบระยะยาว (longitudinal studies) ต่อในอนาคตเพื่อติดตามความคงทนของระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ ควรมีการทดสอบหรือพัฒนาแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างในช่วงวัยที่ทำการศึกษาด้วย

ประการที่ 3 ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า เอกลักษณ์แห่งตนส่งผลต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ดังนั้น การศึกษาวิจัยในอนาคตจึงอาจศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง เพื่อนำไปใช้ในการวางนโยบาย กำหนดกลยุทธ์ หรือวางแนวทางในการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนไทยให้ได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ อาจมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสัมพันธ์หรือผลที่เกิดจากความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองกับพฤติกรรมเชิงบวกของเยาวชนไทยอื่น ๆ เช่น พฤติกรรมประชาธิปไตย พฤติกรรมมีส่วนร่วมทางด้านการเมือง พฤติกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นต้น เพื่อจะได้เป็นการต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองต่อไปในอนาคต

ข้อจำกัดในการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบข้อจำกัดบางประการที่เกิดขึ้นในการวิจัยอันอาจเป็นประโยชน์หรือเป็นข้อพึงระวังให้กับนักวิจัยหรือบุคคลอื่นที่ต้องการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไป

ประยุกต์ใช้หรือเพื่อประกอบการวางแผนทำการวิจัยเรื่องความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองต่อในอนาคต ดังต่อไปนี้

การศึกษาที่ 1 การพัฒนาโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ในแง่ของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้เน้นการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของกลุ่มตัวอย่างระหว่างมหาวิทยาลัยหรือสาขาวิชา ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) จากประชากรทั้งหมดที่ต้องการศึกษา เริ่มจากการทำการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster sampling) ในระดับมหาวิทยาลัยและในระดับคณะ จากนั้นจึงทำการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ วิธีการดังกล่าวอาจก่อให้เกิดข้อจำกัดในการตีความเนื่องจากการกระจายของความเป็นตัวแทนของประชากรไม่ครอบคลุมจากทุกสาขาวิชา

การศึกษาที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และการตรวจสอบอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน ในแง่ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเนื่องจากโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่พัฒนาขึ้นนั้น ถึงแม้ได้ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญและผ่านการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงมาแล้ว แต่โปรแกรมฯ ยังไม่เคยผ่านการทดลองสอนจากผู้สอนท่านอื่นในสถานการณ์จริง ดังนั้น จึงอาจยังไม่สามารถกล่าวได้ว่าโปรแกรมฯ ที่พัฒนาขึ้นจะมีความเป็นมาตรฐานสำหรับผู้ทั่วไป

บรรณานุกรม

- Adler, R. P. & Goggin, J. (2005). What do we mean by "civic engagement"? *Journal of Transformative Education*, 3(3), 236-253.
- Albanesi, C., Cicognani, E., & Zani, B. (2007). Sense of community, civic engagement and social well-being in Italian adolescents. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 17, 387-406.
- Allen, J. K. (2011). Teaching for civic engagement: lesson learned from integrating positive psychology and future studies. *Journal of University Teaching & Learning Practice*, 8(4), 1-14.
- American Psychological Association. (2016). *Civic engagement*. Retrieved March 30, 2016, from <http://www.apa.org/education/undergrad/civic-engagement.aspx>.
- Amna, E. (2012). How is civic engagement developed over time? Emerging answers from a multidisciplinary field. *Journal of Adolescence*, 35, 611-627.
- Ash, S. L. & Clayton, P. H. (2004). The articulated learning: an approach to guide reflection and assessment. *Innovative Higher Education*, 29(2), 137-152.
- Ash, S. L., Clayton, P. H., & Atkinson, M. P. (2005). Integrating reflection and assessment to capture and improve student learning. *Michigan Journal of Community Service Learning*, 11, 49-60.
- Balistreri, E., Busch-Rossnagel, N. A., & Geisinger, K. F. (1995). Development and preliminary validation of the Ego Identity Process Questionnaire. *Journal of Adolescence*, 18, 179-192.
- Bandura, A. (1989). Social cognitive theory. In R. Vasta (Ed.), *Annals of child development Vol.6 Six theories of child development* (pp. 1-60). Greenwich, CT: JAI Press.
- Bandura, A. (1994). Self-Efficacy. In V.S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior volume 4* (pp. 71-81). New York: Academic Press. (Reprinted in H. Friedman [Ed.], *Encyclopedia of mental health*. San Diego: Academic Press, 1998).
- Bandura, A. (1995). *Self-efficacy in changing societies*. New York: Cambridge University

Press.

- Baron, R. M. & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology, 51*, 1173-1182.
- Bartolome, J. (2013). Growing through service: exploring the impact of a service-learning experience on preservice educators. *Journal of Music Teacher Education, 23*, 79-91.
- Bebiroglu, B., Geldhof, G. J., Pinderhughes, E. E., Phelps, E., & Lerner, R. M. (2013). From family to society: the role of perceived parenting behaviors in promoting youth civic engagement. *Parenting, 13*(3), 153-168.
- Benson, L. P., Scales, C. P., Hamilton, F. S., & Sesma JR. A. (2006). Positive youth development: theory, research, and applications. In L. R. Lerner (Eds). *Handbook of child psychology volume 1 theoretical models of human development* (pp. 894-941). NJ: John Wiley & Sons, Inc.
- Berzonsky, M. D. (1989). Identity style: conceptualization and measurement. *Journal of Adolescent Research, 4*(3), 268-282.
- Berzonsky, M. D. (1994). Self-identity: the relationship between process and content. *Journal of Research in Personality, 28*, 453-460.
- Berzonsky, M. D. (2008). Identity formation: the role of identity processing style and cognitive processes. *Personality and Individual Differences, 44*, 645-655.
- Berzonsky, M. D., Cieciuh, J., Duriez, B., & Soenens, B. (2011). The how and what of identity formation: associations between identity styles and value orientations. *Personality and Individual Differences, (50)*, 295-299.
- Bobek, D., Zaff, J., Li, Y., & Lerner, R. M. (2009). Cognitive, emotional, and behavioral components of civic action: towards an integrated measure of civic engagement. *Journal of Applied Development Psychology, 30*, 615-627.
- Bowman, N. A. (2010). Promoting participation in a diverse democracy: a meta-analysis of college diversity experiences and civic engagement. *Review of Educational Research, 81*, 29-68.

- Bowman, N. A., Brandenberger, J. W., Mick, C. S., & Smedley, C. T. (2010). Sustained Immersion courses and student orientations to equality, justice, and social responsibility: the role of short-term service learning. *Michigan Journal of Community Service Learning, 17*(1), 20-31.
- Boyd, M. J., Zaff, J. F., Phelps, E., Weiner, M. B., & Lerner, R. M. (2011). The relationship between adolescents' news media use and civic engagement: the indirect effect of interpersonal communication with parents. *Journal of Adolescence, 34*, 1167–1179.
- Brese, F., Jung, M., Mirazchiyski, P., Schulz, W., & Zuehlke, O. (2011). *ICCS 2009 user guide for the international database supplement 1*. Amsterdam: International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA).
- Bingle, R. G. & Hatcher, J. A. (1995). A Service-learning curriculum for faculty. *Michigan Journal of Community Service Learning, 2*(1), 112-122.
- Bingle, R. G., Hatcher, J. A. & Muthiah, R. N. (2010). The role of service-learning on the retention of first-year students to second year. *Michigan Journal of Community Service Learning, 16*(2), 38-49.
- Buta, N., Holland, S. M., & Kaplaniou, K. (2014). Local communities and protected areas: the mediating role of place attachment for pro-environment civic engagement. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism, 5*(6), 1-10.
- Camino, L. & Zeldin, S. (2002). From periphery to center: pathways for youth civic engagement in the day-to-day life of communities. *Applied Developmental Science, 6*, 213-220.
- Chan, W. Y., Ou, S., & Reynolds, A. (2014). Adolescent civic engagement and adult outcomes: an examination among urban racial minorities. *Journal of Youth Adolescence, 43*, 1829-1843.
- Checkoway, B. & Aldana, A. (2013). Four forms of youth civic engagement for diverse democracy. *Children and Youth Services Review, 35*, 1894-1899.
- Cole, L. (1959). *Psychology of adolescence*. New York: Rinehart & Company, Inc.
- Collins, C. R., Neal, J. W., & Neal, Z. P. (2014). Transforming individual civic engagement

- into community collective efficacy: the role of bonding social capital. *American Journal of Community Psychology*, 54, 328-336.
- Comrey, L. A. & Lee, B. H. (1992). *A first course in factor analysis* (2 nd ed). Hillsdale, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates.
- Conley, P. A. & Hamlin, M. L. (2009). Justice-learning: exploring the efficacy with low-income, first-generation college students. *Michigan Journal of Community Service Learning*, 16, 47-58.
- Crocetti, E., Erentaite, R., & Zukauskienė, R. (2014). Identity styles, positive youth development, and civic engagement in adolescence. *Journal of Youth Adolescence*, 43, 1818 -1828.
- Crocetti, E., Fermani, A., Pojaghi, B., & Meeus, W. (2011). Identity formation in adolescents from Italian, mixed, and migrant families. *Child Youth Care Forum*, 40, 7-23.
- Crocetti, E., Jahromi, P., & Meeus, W. (2012). Identity and civic engagement in adolescence. *Journal of Adolescence*, 35, 521-532.
- Crocetti, E., Rubini, M., & Meeus, W. (2008). Capturing the dynamics of identity formation in various ethnic groups: development and validation of a three-dimensional model. *Journal of Adolescence*, 31, 207-222.
- Crocetti, E., Rubini, M., Luyckx, K., & Meeus, W. (2008). Identity formation in early and middle adolescents from various ethnic groups: from three dimensions to five statuses. *Journal of Youth Adolescence*, 37, 983-996.
- Crocetti, E., Schwartz, A. J., Fermani, A., and Meeus, W. (2010). The utrecht-management of identity commitments scale (U-MICS). Italian validation and cross-national comparisons. *European Journal of Psychological Assessment*, 26(3), 172-186.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (1991). Intrinsic motivation and self-determination in human behavior. In Richard M. Steers, & Lyman W. Porter (Eds.). *Motivation and work behavior* (pp. 44-58). NJ: McGraw-Hill, Inc.
- Diaz, A. & Perrault, R. (2010). Sustained dialogue and civic Life: post-college impacts. *Michigan Journal of Community Service Learning*, 17(1), 32-43.
- Doolittle, A. & Faul, A. C. (2013). *Civic engagement scale: a validation study*. SAGE Open,

July-September, 1-7.

- Doumen, S., Smits, I., Luyckx, K., Duriez, B., Vanhalst, J., Verschueren, K., & Goossens, L. (2012). Identity and perceived peer relationship quality in emerging adulthood: the mediating role of attachment-related emotions. *Journal of Adolescence, 35*, 1417-1425.
- Duke, N., Skay, L., Pettingell, S., & Borowsky, I. (2009). From adolescent connections to social capital: predictors of civic engagement in young adulthood. *Journal of Adolescent Health, 44*(2), 161-168.
- Eccle, J. S. (1983). Expectancies, values and academic behaviors. In J. T. Spence (Ed.), *Achievement and achievement motives* (pp. 75-146). San Francisco: Freeman.
- Eccle, J. S. & Wigfield, A. (1995). In the mind of the actor: The structure of adolescents' achievement task values and expectancy-related beliefs. *Personality and Social Psychology Bulletin, 21*, 215-225.
- Eccles, J. S., Fredricks, A., & Baay, P. (2015). Expectancies, values, identities, and self-regulation. In G. Oettingen & P. Givitzer (Eds.). *Self-regulation in adolescence* (pp. 30-56). NY: Cambridge University Press.
- Erentaite, R., Zukauskienė, R., Beyers, W., & Pilkauskaitė-Valickienė, R., (2012). Is news media related to civic engagement? The effects of interest in and discussions about the news media on current and future civic engagement of adolescents. *Journal of Adolescence, 35*, 587-597.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: youth and crisis*. The United State, NY: W.W. Norton & Company, Inc.
- Erikson, E. H. (1977). *Childhood and society*. London: Paladin Grafton books A division of the Collins publishing book.
- Flanagan, C. A. & Sherrod, L. R. (1998). Youth political development: an introduction. *Journal of Social Issues, 54*(3), 447-456.
- Flanagan, C. A., Syvertsen, A. K., & Stout, M. D. (2007). *Civic measurement models: tapping adolescents' civic engagement*. CIRCLE Working Paper 55. Medford, MA: CIRCLE.

Flanagan, C. & Levin, P. (2010). Civic engagement and the transition to adulthood.

The future of children, 20(1), 159-179.

Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., & Paris, A. H. (2004). School engagement: potential of the concepts, state of the evidence. *Review of Educational Research*, 74(1), 59-109.

Gaeke, Melissa A. (2009). *Exploring student motivations toward civic engagement: an application of expectancy-value theory*. (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://digitalibrary.usc.edu/cdm/ref/collection/p15799coll127/id/241587>

Goethem, A. V., Hoof, A. V., Castro, B. O., Aken, M. V., & Hart, D. (2014). The role of reflection in effects of community service on adolescent development: a meta-analysis. *Child Development*, 85(6), 2114-2130.

Guay, F., Ratelle, C., Larose, S., Vallerand, R., & Vitaro, F. (2013). The number of autonomy-supportive relationships: are more relationships better for motivation, perceived competence, and achievement?. *Contemporary Educational Psychology*, 38, 375-382.

Guillaume, C., Jagers, R., & Rivas-Drake, D. (2015). Middle school as a developmental niche for civic engagement. *American Journal of Community Psychology*, 56, 321-331.

Gundelach, B. (2015). Economic development and civic engagement in Latin America: a comparative study. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 45(2), 238-260.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). NJ: Prentice Hall.

Hardy, S. A., Pratt, M. W., Pancer, S. M., Olsen, J. A., & Lawford, H. L. (2010). Community and religious involvement as context of identity change across late adolescence and emerging adulthood. *International Journal of Behavioral Development*, 35(2), 125-135.

Hatcher, J. A. (2010). Defining the catchphrase: understanding the civic engagement of college students. *Michigan Journal of Community Service Learning*, Spring, 95-100.

- Holsapple, Matthew A. (2012). Service-learning and student diversity outcomes: existing evidence and directions for future research. *Michigan Journal of Community Service Learning, 18*(2), 5-18.
- Hongjoy, P. & Wattananonsakul, S. (2017, March). *The effect of identity on risk-taking in middle adolescence: the mediating role of positive youth development*. Paper presented at the ACP 2017 on Identity: Personalising & Situating Psychology, Kobe, Japan.
- Hope, E. C. (2015). Preparing to participate: the role of youth social responsibility and political efficacy on civic engagement for black early adolescents. *Child Indicators Research, 9*(3), 609-630.
- Hughes, C., Welsh, M., Mayer, A., Bolay, J., & Southard, K. (2009). An innovative university-based mentoring program: affecting college students' attitudes and engagement. *Michigan Journal of Community Service Learning, 16*(1), 68-78.
- Hyman, B. J. (2002). Exploring social capital and civic engagement to create a framework for community building. *Applied Developmental Science, 6*(4), 196-202.
- Innovations in Civic Participation. (2008). Young people's civic engagement in East Asia and the Pacific: a regional study. Bangkok: UNICEF EAPRO.
- International Baccalaureate. (2018). *IB world school*. Retrieved August 25, 2018, from <https://www.ibo.org/about-the-ib>.
- Jahromi, P., Crocetti, E., & Buchanan, C. M. (2012). A cross-cultural examination of adolescent civic engagement: comparing Italian and American community-oriented and political involvement. *Journal of Prevention & Intervention in the Community, 40*, 22-36.
- Jöreskog, K. G. & Sörbom, D. (1989). *Lisrel 7: a guide to the program and applications*. Chicago: SPSS.
- Kaye, C. B. (2010). *The complete guide to service learning*. United States of America: Free Spirit Publishing Inc.
- Kim, Y. C. & Ball-Rokeach, S. J. (2006). Community storytelling network, neighborhood context, and civic engagement: a multilevel approach. *Human Communication*

- Research*, 32, 411-439.
- Kim, Y. & Chen, H. (2015). Discussion network heterogeneity matters: examining a moderated mediation model of social media use and civic engagement. *International Journal of Communication*, 9, 2344-2365.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: Guilford.
- Kohlberg, L. (1976). Moral stages and moralization. In T. Lickona (Eds). *Moral Development and behavioral: theory, research, and social issues* (pp. 31-53). The United States of America: Holt, Rinehart and Winston.
- Kohlberg, L. (2000). The Cognitive-developmental approach to moral education. In Peter K. Smith, & A. D. Pellegrin (Eds). *Psychology of education: major themes* (pp. 597-640). New York: Routledge Falmer.
- Kohlberg, L. & Hersh, R. H. (1977). Moral development: a review of the theory. *Theory into Practice*, 16(2), 53-59.
- Kolb, Davia A. (1984). *Experiential learning*. New Jersey: Prentice Hall P T R Prentice-Hall, Inc.
- Lenzi, M., Vieno, A., Altoe, G., Scacchi, L., Perkins, D. D., Zukauskiene, R., & Santinello, M. (2015). Can facebook informational use foster adolescent civic engagement?. *American Journal of Community Psychology*, 55, 444-454.
- Lenzi, M., Vieno, A., Perkins, D.D., Santinello, M., Elgar, F. J., Morgan, A., & Mazzardis, S. (2012). Family affluence, school and neighborhood contexts and adolescents' civic engagement: a cross-national study. *American Journal of Community Psychology*, 50, 197-210.
- Lenzi, M., Vieno, A., Sharkey, J., Mayworm, A., Scacchi, L., Pastore, M., & Santinello, M. (2014). How school can teach civic engagement besides civic education: the role of democratic school climate. *American Journal of Community Psychology*, 54, 251-261.
- Lenzi, M., Vieo, A., Pastore, M., & Santinello, M. (2013). Neighborhood social connectedness and adolescent civic engagement: an integrative model.

- Journal of Environmental Psychology*, 34, 45-54.
- Liem, G. R. & Chua, B. L. (2013). An expectancy-value perspective of civic education motivation, learning and desirable outcomes. *Educational Psychology: An International Journal of Experimental Educational Psychology*, 33(3), 283-313.
- Little, T. D., Card, N. A., Bovaird, J. A., Preacher, K., & Crandall, C. S. (2007). Structural equation modelling of mediation and moderation with contextual factors. In T. D. Little, J. A. Bovaird & N. A. Card (Eds.), *Modeling contextual effects in longitudinal studies* (pp. 207-230). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Ludden., A. (2011). Engagement in school and community civic activities among rural adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 40(9), 1254-1270.
- Luyckx, K., Lens, W., Smits, I., & Goossens, L. (2010). Time perspective and identity formation: short-term longitudinal dynamics in college students. *International Journal of Behavioral Development*, 34(3), 238-247.
- Macia, E. J. (1988). Common processes underlying ego identity, cognitive/moral development, and individuation. In D.K. Lapsley, & F. C. Power (Eds). *Self, ego and identity integrative approaches* (pp. 211-225). New York: Springer-Verlag New York Inc.
- Manganelli, S., Lucidi, F., & Alivernini, F. (2014). Adolescents' expected civic participation: the role of civic knowledge and efficacy beliefs. *Journal of Adolescence*, 37, 632-641.
- Manganelli, S., Lucidi, F., & Alivernini, F. (2015). Italian adolescents' civic engagement and open classroom climate: the mediating role of self-efficacy. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 41, 8-18.
- Marcia, E. J. (1966). Development and validation of ego identity status. *Journal of Personality and Social Psychology*, 3(5), 551-558.
- McBride, A. M., Sherraden, M. S., & Pritzker, S. (2006). Civic engagement among low-income and low-wealth families: in their words. *Family Relations*, 55, 152-162.
- McIntosh, H. & Munoz, M. A. (2009). Predicting civic engagement in urban high school students. *Journal of Research in Character Education*, 7(1), 41-62.

- Meeus, W. (1996). Studies on identity development in adolescence: an overview of research and some new data. *Journal of Youth and Adolescence*, 25(5), 569-598.
- Meeus, W., Iedema, J., Helsen, M., & Vollebergh, W. (1999). Patterns of adolescent identity development: review of literature and longitudinal analysis. *Developmental Review*, 19, 419-461.
- Metzger, A., Syvertsen, A. K., Oosterhoff, B., Babskie, E., & Wray-Lake, L. (2015). How children understand civic actions: a mixed methods perspective. *Journal of Adolescent Research*, 31(5), 1-29.
- Metzger, M. W., Erete, L. S., Barton, D. L., Desler, M. K., & Lewis, D. A. (2015). The new political voice of young Americans: online engagement and civic development among first year college students. *Education, Citizenship and Social Justice*, 10(1), 55-66.
- Mpofu, Elias. (2007). Service-learning effects on the academic learning of rehabilitation service students. *Michigan Journal of Community Service Learning*, 14(1), 46-52.
- Muturi, N., An, S., & Mwangi, S. (2013). Students' expectations and motivation for service-learning in public relations. *Journalism & Mass Communication Educator*, 68(4), 387-408.
- Nuangchalem, P. (2014). Self-efficacy and civic engagement in undergraduate students: empirical results of a service learning program in Thailand. *International Journal for Service Learning in Engineering*, 9(2), 150-156.
- Oosterhoff, B. & Metzger, A. (2016). Mother-adolescent civic messages: associations with adolescent civic behavior and civic judgment. *Journal of Developmental Psychology*, 43, 62-70.
- Oosterhoff, B., Metzger, A., & Babskie, E. (2015). What do citizens have to do? Parents' and adolescents' message about civic duty. *Journal of Adolescent Research*, 30(3), 365-389.
- Pancer, S. M., Pratt, M., Hunsberger, B., & Alisat, S. (2007). Community and political involvement in adolescence: what distinguishes the activists from the uninvolved?. *Journal of Community Psychology*. 35(6), 741-759.

- Pasek, J., Feldman, L., Romer, D., & Jamieson, K. H. (2008). School as incubators of democratic participation: building long-term political efficacy with civic Education. *Applied Development Science, 12*(1), 26-37.
- Porter, T. (2013). Moral and political identity and civic involvement in adolescents. *Journal of Moral Education, 42*(2), 239-255.
- Prentice, M. (2007). Service learning and civic engagement. *Academic Questions, 20*, 135-145.
- Pritchard, F. & Whitehead, G. (2004). *Serve and learn implementing and evaluating service-learning in middle and high schools*. United States of America: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Pritzker, S., LaChapelle, A., & Tatum, J. (2012). "We need their help": encouraging and discouraging adolescent civic engagement through photovoice. *Children and Youth Services Review, 34*, 2247-2254.
- Reznik, O. (2016). *Determinants of involvement in work for voluntary or charitable organizations in European countries*. SAGE Open, January-March, 1-13.
- Schunk, D. H., Pintrich, P. R., & Meece, J. L. (2008). *Motivation in education: theory, research, and applications*. New Jersey: Person Education, Inc.
- Sherrod, L. R., Torney-Purta, J., & Flanagan, C. (2010). Research on the development of citizenship: a field comes of age. In L.R. Sherrod, J. Torney-Purta, & C.A. Flanagan (Eds). *Handbook of research on civic engagement in youth* (pp. 1-20). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Smits, I., Doumen, S., Luyckx, K., Duriez, B., & Goossens, L. (2011). *Identity styles and interpersonal behavior in emerging adulthood: the intervening role of empathy*. UK: Blackwell Publishing Ltd.
- Smits, I., Soenens, B., Luyckx, K., Duriez, B., Berzonsky, M., & Goossens, L. (2008). Perceived parenting dimensions and identity styles: exploring the socialization of adolescents' processing of identity-relevant information. *Journal of Adolescence, 31*(2), 151-164.
- Speck, B. & Hoppe, S. (2004). *Service-learning history, theory, and issues*. United States

- of America: Praeger Publishers.
- Steers, R. M. & Porter, L. W. (1991). *Motivation and work behavior*. NJ: McGraw-Hill, Inc.
- Sternberg, R. J. & Sternberg, K. (2009). *Cognitive psychology*. CA. USA: Wadsworth Cengage Learning.
- Stolte, L. C., Isenbarger, M., & Cohen, A. K. (2014). Measuring civic engagement processes and youth civic empowerment in the classroom: the CIVVICS observation tool. *The Clearing House*, 87, 44-51.
- Tapia, A. H. & Ortiz, J. A. (2010). Network hopes: municipalities deploying wireless internet to increase civic engagement. *Social Science Computer review*, 28, 93-117.
- Teixeira, S. (2015). "It seems like no one cares": participatory photo mapping to understand youth perspectives on property vacancy. *Journal of Adolescent Research*, 30(3), 390-414.
- Voight, A. & Torney-Purta, J. (2013). A typology of youth civic engagement in urban middle schools. *Applied Developmental Science*, 17(4), 198-212.
- Wang, M. T. & Eccles, J. S. (2012). Adolescent behavioral, emotional, and cognitive engagement trajectories in school and their differential relations to educational success. *Journal of Research on Adolescence*, 22, 31-39.
- Warren, A. M., Sulaiman, A., & Jaafar, N. I. (2014). Facebook: the enabler of online civic engagement for activists. *Computer in Human Behavior*, 32, 284-289.
- Warren, J. L. (2012). Does service-learning increase student learning?: a meta-analysis. *Michigan Journal of Community Service Learning*, 18(2), 56-61.
- Warren, R. & Wicks, R. H. (2011). Political socialization: modeling teen political and civic engagement. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 88, 150-175.
- Whitley, C. T. & Yoder, S. D. (2015). Developing social responsibility and political engagement: Assessing the aggregate impacts of university civic engagement on associated attitudes and behaviors. *Education, Citizenship and Social Justice*, 10(3), 217-233.
- Wigfield, A. & Eccles, J. S. (2000). Expectancy-value theory of achievement motivation. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 68-81.

- Wigfield, A. & Eccles, J. S. (2002). The development of competence beliefs, expectancies for success, and achievement values from childhood through adolescence. In A. Wigfield & J.S. Eccles (Eds.), *Development of achievement motivation* (pp. 91-120). San Diego: Academic Press.
- Wigfield, A., Eccles, J. S., Fredricks, J. A., Simpkins, S., Roeser, R. W., & Schiefele, U. (2015). Development of achievement motivation and engagement. In Michael E. Lamb & Richard M. Lerner (Eds.). *Handbook of child psychology and development science volume3: socioemotional processes* (pp. 657-700). New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Wilkenfeld, B., Lauckhardt, J., & Torney-Purta, J. (2010). The relationship between developmental theory and measures of civic engagement in research on adolescents. In L.R. Sherrod, J. Torney- Purta, & C.A. Flanagan (Eds). *The Handbook of research on civic engagement in youth* (pp. 193-220). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Williams, B., Brown, T., & Onsmann, A. (2010). Exploratory factor analysis: a five-step guide for novices. *Australasian Journal of Paramedicine*, 8(3), 1-12.
- Wray-Lake, L., Metzger, A., & Syvertsen, A. K. (2016). Testing multidimensional models of youth civic engagement: model comparisons, measurement invariance, and age differences. *Applied Developmental Science*, 21(4), 266-284.
- Yates, M. & Youniss, J. (1996). Community service and political-moral identity in adolescents. *Journal of research on adolescence*, 6(3), 271-284.
- Yeh, Theresa Ling. (2010). Service-learning and persistence of low-income, first-generation college students: an exploratory study. *Michigan Journal of Community Service Learning*, 16(2), 50-65.
- Zaff, J. F., Hart, D., Flanagan, C. A., Youniss, J., & Levine, P. (2001). Developing civic engagement within a civic context. In Michael E. Lamb, & Alexandra M. Freund (Eds.). *The handbook of life-span development Vol.2 social and emotional development* (pp. 590-630). New Jersey: JohnWiley & Son, Inc.
- Zaff, J. F., Kawashima-Ginsberg, K., & Lin, E.S. (2011). Advances in Civic Engagement

- research: issues of civic measures and civic context. In R.M. Lerner, J.V. Lerner, & J.B. Benson (Eds). *Advances in child development and behavior* (pp. 273-308). San Diego, CA: Elsevier.
- Zaff, J. F., Youniss, J., & Gibson, C. M. (2009). *An inequitable to citizenship: non-college-bound youth and civic engagement*. Denver, CO: Philanthropy for Active Civic Engagement.
- Zaff, J., Boyd, M., Li, Y., Lerner, J. V., & Lerner, R. M. (2010). Active and engaged citizenship: multi-group and longitudinal factorial analysis of an integrated construct of civic engagement. *Journal of Youth and Adolescence*, 39, 736-750.
- Zaff, J., Kawashima-Ginsberg, K., Lin, E. S., Lamb, M., Balsano, A., & Lerner, R. M. (2011). Developmental trajectories of civic engagement across adolescence: disaggregation of an integrated construct. *Journal of Adolescence*, 34, 1207-1220.
- Zaff, J., Malanchuk, O., & Eccles, J. S. (2008). Predicting positive citizenship from adolescence to young adulthood: the effects of a civic context. *Applied Development Science*, 12(1), 38-53.
- Zani, B. & Barrett, M. (2012). Engaged citizens? Political participation and social engagement among youth, women, minorities, and migrants. *Human Affairs*, 22(3), 273-282.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2552). *การวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร*. กรุงเทพฯ: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.
- กาญจนา ศรีวรกุล. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- งามตา วานิชานนท์ และดุษฎี โยเหลา. (2547). *ครอบครัวเข้มแข็ง: แหล่งกำเนิดและผลลัพธ์ของพัฒนาการด้านเอกลักษณ์แห่งตนในคนไทย*. ใน *บทความวิชาการสร้างสรรค์* (128-157). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จริยกุล ตีรสวรรณ. (2542). *การศึกษาเอกลักษณ์แห่งตนของนักเรียนวัยรุ่นตอนปลายโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต

- สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- เจษฎา หนูรุ่ง. (2551). ปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาวิจัยและสถิติทางการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ชวาลา เวชยันต์. (2544). การพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ: การวิจัยและพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2538). ระบบเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในเยาวชนไทย. *วารสารจิตวิทยา*, 2(1), 76-96.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2541). ครอบคลุมกับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในเยาวชนไทย, *วารสารวิชาการ*, 1(4), 37-45.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และสวัสดี ประทุมราช. (2549). บทปริทัศน์: พฤติกรรมพลเมืองดีและพฤติกรรมประชาธิปไตย, *วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์: ระบบพฤติกรรมไทย*, 3(1), 133-155.
- ดารุณี ทิพย์กุลไพโรจน์ และวรรณิ แกมเกตุ. (2558). การพัฒนาตัวบ่งชี้ความยึดมั่นผูกพันกับความเป็นพลเมืองของนักเรียนไทย. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (OJED)*, 10(4), 209-223.
- ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2551). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- ทัศน์วัลย์ เนียมบุบผา. (2554). รวมพลังสร้างความเป็นพลเมือง. *วารสารการศึกษาไทย*, 8(79), 3-14.
- ทิตญดา โภชนจันทร์ และสิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล. (2560). การพัฒนาแบบวัดปัญหาพฤติกรรมเด็กระดับประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัย มสศ สาขาวิทยาศาสตร์และ*

เทคโนโลยี, 13(1), 91-111.

- ทิพย์พาพร ดันติสุนทร. (2554). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง*. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายการศึกษา.
- ทิตินา เขมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา เขมมณี. (2551). *ลีลาการเรียนรู้-ลีลาการสอน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดารัตน์ แยมณี. (2558). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นตอนปลาย และวัยรุ่นใหญ่ตอนต้น*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา พัฒนาการ). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ธีระพร อุวรรณโณ. (2531). *การพัฒนาจริยธรรมและค่านิยมของนักเรียนวัยรุ่น*. ใน *เอกสารการสอน ชุดพฤติกรรมวัยรุ่น หน่วยที่ 12 (536-586)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสเรลสติติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัย การศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย, ศศิมาจ ญ วิเชียร และพิศมัย อรทัย. (2551). *การสำรวจและสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ คุณธรรมจริยธรรมรายงานการวิจัยเรื่องที่ 1 ใน 4 ของชุดโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัว บ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม: การพัฒนาและพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลัง แผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม).
- นฤมล มณีงาม. (2547). *การพัฒนาโปรแกรมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานตาม หลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ. (2541). *ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นในเขต กรุงเทพมหานคร*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ปีย์วัชร สุทธิวิช, สมชาย เทพแสง และ สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์. (2558). *การพัฒนาผู้เรียนด้านกิจกรรม เพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์*. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 12(22), 51-59.
- ประเวศ วะสี. (2539) *ปฏิรูปการศึกษาไทย : การยกเครื่องทางปัญญา ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์และ มาตรการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- ประเวศ วะสี. (2554). *ปฏิรูปประเทศไทย ปฏิรูปจิตสำนึก*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูป (สปร.).
- ประณต คำฉิม. (2549). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ประทีป จินนี่. (2540). *เอกสารประกอบการสอนวิชา : การวิเคราะห์พฤติกรรมและการปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรีชา ธรรมมา. (2548). เอกลักษณะแห่งตน. *สารานุกรมศึกษาศาสตร์*, 34(มกราคม), 49-64.
- ปรีชา วิหคโต. (2548). จิตวิทยากับพฤติกรรมวัยรุ่น. ใน *เอกสารการสอนชุดพฤติกรรมวัยรุ่น หน่วยที่ 1 (1-44)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปรีชา วิหคโต. (2557). การเรียนรู้และการปรับพฤติกรรม. ใน *เอกสารการสอนชุดจิตวิทยาและสังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว หน่วยที่ 13 (1-46)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรพรรณ วีระปรียากร. (2543). *การสร้างคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทย*. (ปริญญา นิพนธ์การ ศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- พรพิมล เจียมนาครินทร์. (2539). *พัฒนาการวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: บริษัทต้นอ้อ แกรมมีจำกัด.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณนุศย์. (2556). *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรินทร์ เสตะจันทร์. (2550). *ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม (Service-Learning) ที่มีต่อการปรับตัวเข้ากับสังคมในมหาวิทยาลัยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ กรุงเทพมหานคร*. (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- พิมพ์นภัสสร หงส์จ้อย. (2560). *อิทธิพลของเอกลักษณ์ที่มีต่อการรับเอาความเสี่ยงในวัยรุ่นตอนกลางโดยมีพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกเป็นตัวแปรส่งผ่าน*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ฤกษ์ชัย คุณูปการ. (2549). ประชาธิปไตยในครอบครัว สถานศึกษากับจิตลักษณะและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักศึกษา. *วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์: ระบบพฤติกรรมไทย*, 3(1), 102-132.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2555). *วิธีการเชิงผสมผสานสำหรับการวิจัยและประเมิน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ละมัย ทุมพัฒน์. (2550). *รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์แห่งตนของ*

นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนกีฬา สังกัดสถาบันการศึกษา. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนคร
รินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

วิชา ไชยสาร. (2545). การเมืองภาคประชาชน พัฒนาการการมีส่วนร่วมในทางการเมือง
ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและพหุการเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักเมฆขาว.

วัลภา สบายยิ่ง. (2557). จิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น. ใน เอกสารการสอนชุดจิตวิทยาและวิทยาการ
การเรียนรู้ หน่วยที่ 2 (1-47). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. (2548). เอกสารประกอบการสอนวิชาทฤษฎีและการวิจัยพัฒนาการทางจิต.
กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว. (2558). การยอมรับเครือข่ายสังคมออนไลน์ (SNS) ของกลุ่มเจนเอเรชั่น
วาย (GenY). *สุทธิปริทัศน์*. 29(92), 65-79.

ศรัณยู หมั่นทรัพย์. (2551). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง: ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง. *วารสาร
สถาบันพระปกเกล้า*, 6(2), 101-115.

ศรัณยู หมั่นทรัพย์. (2557). พลเมืองไทย: การสร้างความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย.
กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.

ศรีเรื่อน แก้วก้างวาล. (2540). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และคณะ. (2544). รายงานการวิจัยเรื่องการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม. กรุงเทพฯ :
สำนักงานโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2548). รายงานการวิจัยเอกสารการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมือง
ดี. กรุงเทพฯ: กลุ่มประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม สำนักประเมินผลการจัด
การศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

ศิริรัตน์ ปัญจสุวงค์. (2551). ผลของโปรแกรมส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการป้องกันอุบัติเหตุจากสื่อนามิ
ตามหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงาเขต 1. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ศุภชัย สุพรรณทอง. (2544). ปัจจัยทางจิตและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกาเลือกตั้งอย่าง
มีจริยธรรมของนักศึกษาสถาบันราชภัฏ. (ภาคานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พัฒนาสังคม). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- สมร ทองดี. (2531). การพัฒนาบุคลิกภาพ อารมณ์ และสังคมของนักเรียนวัยรุ่น. ใน เอกสารการ
สอนชุดพฤติกรรมวัยรุ่น หน่วยที่ 4 (126-175). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมาน พูแสง. (2540). การศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
นักศึกษาระดับปริญญาตรีเขตภาคเหนือตอนบน. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการอุดมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล และอุสา สุทธิสาคร. (2558). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะผู้นำตาม
แนวคิดคติมรรวมหมู่ของผู้นำชุมชนที่ปฏิบัติงานในเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและ
แก้ไขปัญหาเสพติดพื้นที่กรุงเทพมหานคร. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา
(สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 7(14), 114-123.
- สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล. (2555). การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานวัดการควบคุมตนเอง:
การศึกษาแยกภาวะสันนิษฐาน. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขา
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 4(8), 153-167.
- สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล. (2556). ผลการใช้โปรแกรมเชิงป้องกันที่มีต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมการสูบ
บุหรี่ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล. (2560). การตรวจสอบความตรงโมเดลการวัดกลยุทธ์การกำกับตนเองใน
การเรียนรู้เชิงวิชาการของนักศึกษามหาวิทยาลัย. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 23(2), 43-60.
- สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล. (2561). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: พรินท์ คอร์เนอร์.
- สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล. (2561). ประสิทธิภาพของโปรแกรมเชิงป้องกันการสูบบุหรี่โดยเน้นโรงเรียน
เป็นฐานที่มีผลต่อผลลัพธ์การรู้คิดเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเขต
กรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, 8(1), 193-219.
- สิริอร วิชชาวุธ. (2554). จิตวิทยาการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุดใจ บุญอารีย์. (2546). ผลการฝึกความสามารถด้านการรู้คิดและความสามารถในการใช้เหตุผล
เชิงจริยธรรมที่มีต่อทัศนคติต่อพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษา: รายงานการวิจัย.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สุรพงษ์ ชูเดช. (2534). ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญ
ของนิสิต. (ปริญญาานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
ประยุกต์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สุรางค์ จันทน์เอม. (2527). จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะ

ครุศาสตร์ วิทยาลัยครูจันทระเกษม.

สุริน คล้ายรามัญ. (2543). การพัฒนากระบวนการอบรมโดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างความรู้ เจตคติและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนที่เป็นสตรี. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธภาพในครอบครัวกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ. .

เสาวภาคย์ แผลมเพ็ชร. (2559). พฤติกรรมและผลกระทบจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนนทบุรี. สุทธิปริทัศน์, 30(93), 116-130.

อภิชาติ การิกานุจน์. (2542). มิติทางสังคมและการเมืองว่าด้วยคุณธรรมของความเป็นพลเมือง: กรณีศึกษาประชาชนของเขตลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). การสำรวจการใช้เวลาของประชากร พ.ศ. 2558 (กรกฎาคม 2557-มิถุนายน 2558). กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

อภิรักษ์ อนุमान. (2553). แบบการเรียนรู้และวิธีการจัดการเรียนรู้. ใน เอกสารการสอนชุดจิตวิทยาและวิทยาการการเรียนรู้ หน่วยที่ 11 (1-66). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อรพินทร์ ชูชม. (2545). เอกสารคำสอนวิชา วป 502 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อรพินทร์ ชูชม. (2552). การวิจัยกึ่งทดลอง. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 15(1), 1-15.

อุษา ศรีจินดารัตน์. (2533). พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอิโก้ที่เกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนาในวัยรุ่นไทยในภาคใต้. (ปริญญาานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ศาสตราจารย์ ดร. สิรวิพรรณ ศรีพหล
ที่ปรึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ความเชี่ยวชาญพิเศษ
หลักสูตรและการสอน
- 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตต์ภิญญา ชุ่มสาย ณ อยุธยา
รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและอาจารย์ประจำสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ความเชี่ยวชาญพิเศษ
การอุดมศึกษา หลักสูตรและการสอน
- 3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กมลวรรณ คารมปราษฎ์ คล้ายแก้ว
รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารและอาจารย์ประจำสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ความเชี่ยวชาญพิเศษ
พฤติกรรมศาสตร์ การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
- 4) ดร. กัมปนาท บริบูรณ์
หัวหน้าภาควิชาและอาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ความเชี่ยวชาญพิเศษ
การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาตลอดชีวิต
- 5) ดร. วรุณี สุภาพ
อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ความเชี่ยวชาญพิเศษ
หลักสูตรและการสอน

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง**1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา**

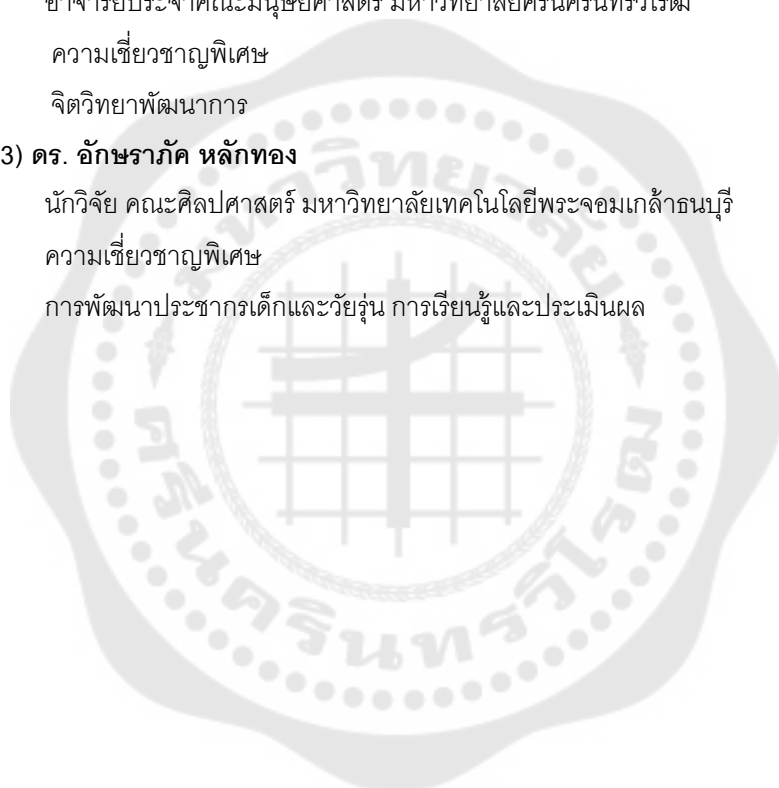
รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและอาจารย์ประจำสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ความเชี่ยวชาญพิเศษ
การอุดมศึกษา หลักสูตรและการสอน

2) ดร. ชัญญา ลีศัตรูพาย

ประธานหลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและ
อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ความเชี่ยวชาญพิเศษ
จิตวิทยาพัฒนาการ

3) ดร. อักษรภักดิ์ หลักทอง

นักวิจัย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ความเชี่ยวชาญพิเศษ
การพัฒนาประชากรเด็กและวัยรุ่น การเรียนรู้และประเมินผล

รายนามผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการวิจัย

1) ศาสตราจารย์ ดร. อุไรวรรณ ธนสถิตย์

ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตร์ดุสิตบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี
 ความเชี่ยวชาญพิเศษ
 รัฐศาสตร์

2) รองศาสตราจารย์ สมใจ ศิริโชค

ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้และอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ความเชี่ยวชาญพิเศษ
 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์การอาหาร จุลชีววิทยาอาหาร
 จุลชีววิทยาอุตสาหกรรม การบริหารจัดการการศึกษาทั่วไป

3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตต์ภิญญา ชุ่มสาย ณ ออยุธยา

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและอาจารย์ประจำสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ความเชี่ยวชาญพิเศษ
 การอุดมศึกษา หลักสูตรและการสอน

ภาคผนวก ข
โปรแกรม

คู่มือการใช้

โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็น
พลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

โดย

พนิดา ทองเงา ดอร์น

โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง สำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ความเป็นมาของโปรแกรม

การส่งเสริมด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง หรือ civic engagement เป็นหนึ่งในวิธีการส่งเสริมให้เยาวชนเกิดการพัฒนาในเชิงบวก (positive youth development: PYD) (Eccles & Gootman, 2002 as cited in Benson, Scales, Hamilton, & Sesma JR., 2006: 909) รวมทั้งมีความสอดคล้องกับนโยบายของประเทศที่ต้องการพัฒนาคุณลักษณะด้านความเป็นพลเมืองให้กับประชาชน ดังจะเห็นได้จากการจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561 ของคณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดีของประชาชนตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับพลเมืองที่ดีของโลก (ทัศนวิทย์ เนียมบุบผา, 2554: 4) ประโยชน์ของความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง นอกจากทำให้เยาวชนพัฒนาคุณลักษณะภายในตนด้านการเสียสละเพื่อผู้อื่น การมีความเห็นอกเห็นใจ การคำนึงถึงความเป็นอยู่ที่ดีของผู้อื่น และการปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมแล้ว เยาวชนที่มีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองยังมีความตระหนักรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความสนใจที่จะแก้ปัญหา และเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนและสังคม (Lenzi, Vieno, Pastore, & Santinello, 2013: 45) สอดคล้องกับ Bobek, Zaff, Li และ Lerner (2009: 616) ที่อธิบายว่า ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองคือคุณลักษณะที่ผลักดันทำให้บุคคลกลายเป็นพลเมืองที่มีความกระตือรือร้น มีความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ และมีความรับผิดชอบต่อเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสังคมนอกจากนี้ ถ้าสมาชิกภายในสังคมทุกคนต่างก็มีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองแล้ว จะส่งผลทำให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างคนในสังคมกลายเป็นเครือข่ายที่สามารถกลายเป็นทุนทางสังคมซึ่งเป็นรากฐานสำคัญต่อความเข้มแข็งของการปกครองในระบบประชาธิปไตย (Hyman, 2002: 197; Tapia, & Ortiz, 2010: 98; Amna, 2012: 616)

ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นความต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม Zaff, Kawashima-Ginsberg และ Lin (2011) อธิบายว่าความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นผลที่เกิดจากแรงจูงใจ ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า (Expectancy-Value Theory) อธิบายเกี่ยวกับกระบวนการแรงจูงใจว่า การคาดหวังความสำเร็จ (expectancy) และการให้คุณค่า (value) คือปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเชื่อด้านแรงจูงใจ (motivational beliefs) ส่งผลต่อความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ของบุคคล (Eccles et al., 1983; Wigfield & Eccles, 2000; Wigfield & Eccles, 2002) ดังนั้น ภายใต้แนวคิดของทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าจึงอธิบายได้ว่า ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเกิดจากการที่บุคคลมีความเชื่อด้านแรงจูงใจ ได้แก่ การรับรู้ว่าตัวเขามีความสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมได้สำเร็จ (expectancy) และรับรู้ถึงคุณค่าในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีเพื่อส่วนรวมนั้น (value) แต่ความเชื่อด้านแรงจูงใจยังได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพแวดล้อมหรือบริบทรอบตัวบุคคล (social world) และจากปัจจัยจากภายในที่เป็นกระบวนการทาง

ปัญญาของบุคคล (cognitive processes) ได้แก่ การรับรู้และการตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วย (Eccles et al., 1983; Wigfield & Eccles, 2000; Wigfield & Eccles, 2002; Schunk, Pintrich, & Meece, 2008) ทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) อธิบายถึงการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านการแปลความหมายที่ได้รับจากประสบการณ์ โดยมีวงจรการเรียนรู้ประกอบไปด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนไป 4 แบบ ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม และ 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่เข้าสู่วงจรการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Kolb, 1984) ดังนั้น จึงสามารถนำหลักการจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์มาใช้ในการปรับพฤติกรรมด้านความคิดหรือกระบวนการทางปัญญาเพื่อทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ด้านการคาดหวังและการให้คุณค่า ก่อให้เกิดความเชื่อด้านแรงจูงใจไปสู่ผลสัมฤทธิ์ในรูปของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่านั้นเอง อย่างไรก็ตาม บริบทรอบตัวบุคคล (social world) ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความเชื่อด้านแรงจูงใจด้วย ดังนั้น จึงสามารถนำผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษามาใช้เพื่อจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการเกิดความเชื่อด้านแรงจูงใจไปสู่ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 8 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร การมีความสามารถด้านพลเมือง และการมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม องค์ประกอบที่ 2 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง และความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง องค์ประกอบที่ 3 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การมีเจตคติด้านพลเมือง และการมีความรู้ด้านพลเมือง (พินดา ทองเงา ดอร์น สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล และสิริวรรณ ศรีพหล, 2561) ดังนั้น จึงสามารถนำผลการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย หลักการจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า ทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ และผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา มาบูรณาการร่วมกันเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

วัตถุประสงค์ของโปรแกรม

โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายตามองค์ประกอบใน 3 ด้าน ได้แก่ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก และความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา

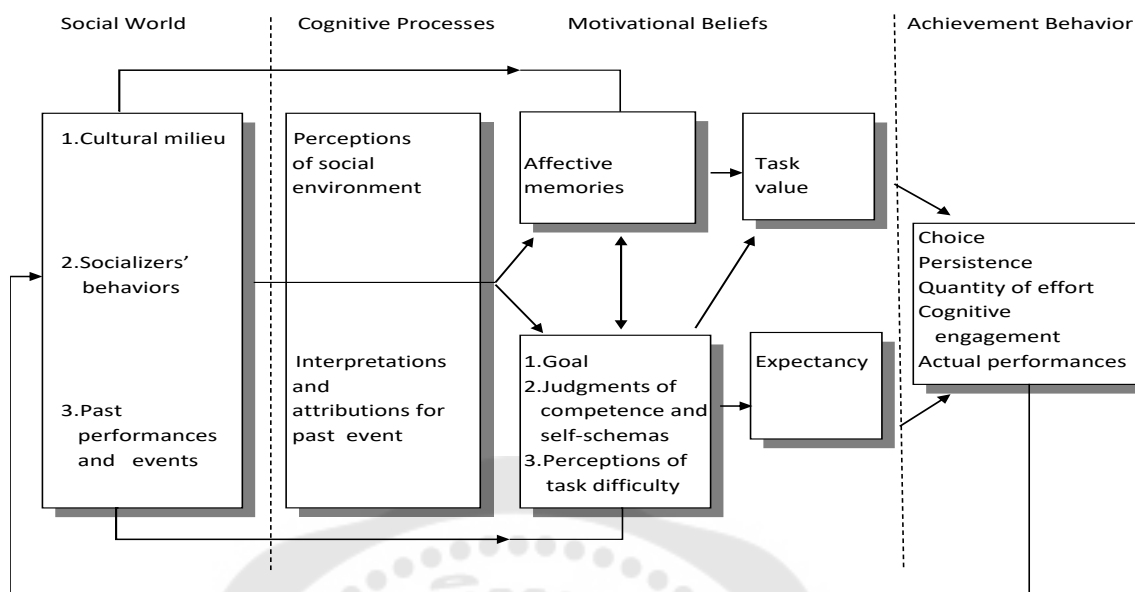
หลักการและแนวคิดที่ใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาโปรแกรม

หลักการและแนวคิดที่สามารถนำมาใช้ในกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อทำให้เยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่มีอายุระหว่าง 17-21 ปีพัฒนาคุณลักษณะด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของตนมีดังนี้

- 1) หลักการจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า
- 2) หลักการจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ และ
- 3) ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. หลักการจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า

ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าอธิบายว่า พฤติกรรมความสำเร็จเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการที่บุคคลมีแรงจูงใจต่อการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นจนประสบความสำเร็จ หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้คือ การเน้นที่การรับรู้ของบุคคลและความเชื่อในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ส่งผลต่อพฤติกรรมโดยให้ความสำคัญกับ 1) ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนในการทำงานนั้น (expectancy) กับ 2) ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญคุณค่า หรือความปรารถนาที่บุคคลมีต่องานนั้น (value) กล่าวคือ ถ้าบุคคลเชื่อว่าเขาสามารถทำงานนั้นได้แต่ไม่เห็นคุณค่าของงานเขาก็จะไม่ทำงานนั้น และถึงแม้ว่าบุคคลจะเชื่อว่างานนั้นมีคุณค่าแต่ถ้าเขาคิดว่าตนเองไม่มีความสามารถที่จะทำงานนั้น เขาก็จะไม่ทำเช่นเดียวกัน (Schunk et al., 2008) การวิจัยภายใต้กรอบทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในบริบททางการศึกษาให้ผลการวิจัยที่สนับสนุนว่า ความเชื่อด้านการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถนำมาใช้ทำนายการเลือกปฏิบัติพฤติกรรมในอนาคต (future choice behavior) ความยึดมั่นผูกพัน (engagement) ความมานะอุตสาหะในการทำพฤติกรรม (persistence) และความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (actual achievement) ของผู้เรียนได้ ทั้งนี้ Schunk และคณะ (2008) ได้พัฒนาโมเดลการคาดหวัง-คุณค่าทางปัญญาสังคมของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จากโมเดลการคาดหวัง-คุณค่าของ Eccles และคณะ ดังภาพประกอบ 1 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 โมเดลการคาดหวัง-คุณค่าทางปัญญาสังคมของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ที่มา: Schunk et. al. (2008: 51)

จากภาพประกอบ 1 จะเห็นได้ว่าความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (achievement behavior) เกิดจากการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) เป็นตัวแปรที่อยู่ภายในเส้นประ แสดงถึงการเป็นตัวแปรภายในที่เกิดจากความคิดความเชื่อในตัวบุคคล การให้คุณค่า (value) หมายถึง ระดับความสนใจ (interest) ความสำคัญ (importance) การเห็นประโยชน์ (utility) และความคุ้มค่า (cost) ที่ผู้เรียนรู้สึกต่องานนั้น ส่วนการคาดหวัง (expectancy) คือ การคาดการณ์ความสำเร็จของงานในอนาคต เป็นความเชื่อของผู้เรียนว่าเขาจะสามารถทำงานนั้นได้ดีหรือไม่ การคาดหวังความสำเร็จเป็นการมุ่งต่ออนาคตสามารถวัดได้จากการถามผู้เรียนว่าเขาจะทำงานนั้นได้ขนาดไหนในอนาคต ทั้งนี้ การคาดหวังและการให้คุณค่าเป็นตัวทำนายความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ 4 ประการ ได้แก่ 1) ผลสำเร็จจริงหรือประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (actual achievement or performance) ตัวอย่างเช่น ผลคะแนนจากการทำข้อสอบ เกรด หรือผลลัพธ์การเรียนรู้อื่น ๆ อาทิ ผลการทำงานหรือการทำข้อสอบย่อย 2) ความยึดมั่นผูกพันทางปัญญา (cognitive engagement) หมายถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านความคิดในงานนั้น การใช้ความคิดที่หลากหลายและการใช้กลยุทธ์การกำกับตัวเอง 3) ความพยายามหรือความมานะอดทนที่ผู้เรียนมีให้กับงาน (effort/persistence) และ 4) การเลือกทำงาน (choice) เป็นการเลือกทำงานชิ้นนั้นเมื่อให้อิสระในการตัดสินใจกับผู้เรียน

การคาดหวังและการให้คุณค่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้บุคคลเกิดความเชื่อด้านแรงจูงใจ (motivational beliefs) ทั้งนี้ ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้รับอิทธิพลจาก 1) ความจำด้านจิตใจ (affective memories) หรือประสบการณ์ด้านความรู้สึกที่บุคคลเคยมีต่องานหรือกิจกรรมนั้นสามารถส่งผลทำให้เกิดการให้คุณค่าเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ 2) เป้าหมาย (goals) เป็นได้ทั้งเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาว 3) โครงสร้าง

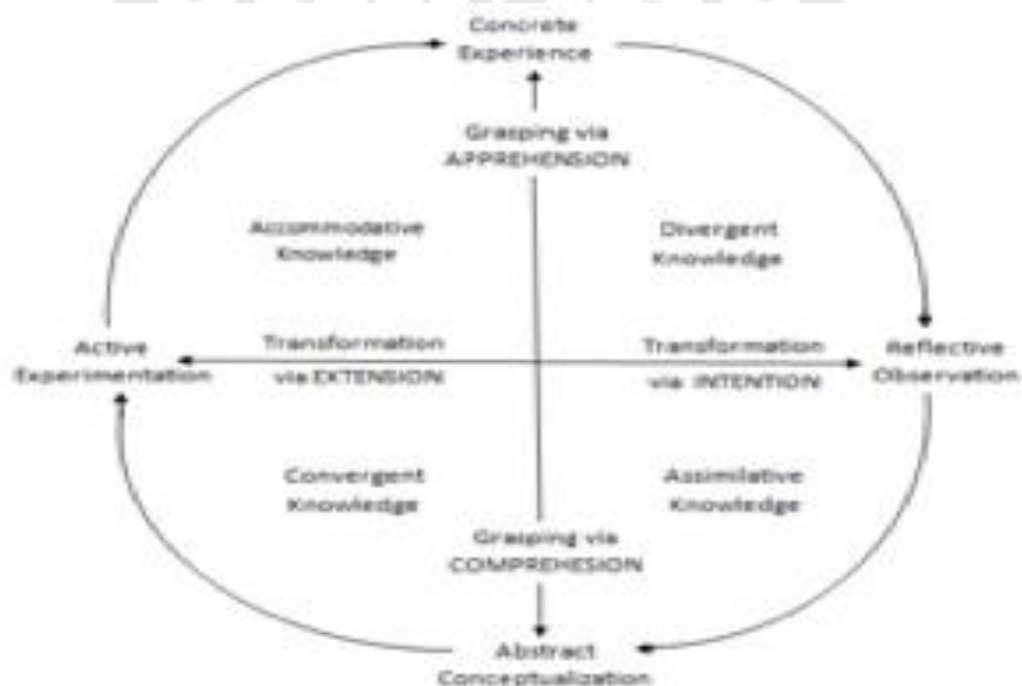
ความคิดเกี่ยวกับตัวเอง (self-schemas) หมายถึงความเชื่อและความคิดเกี่ยวกับตนเองของบุคคล ทั้งนี้ เป้าหมายอาจได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างความคิดเกี่ยวกับตัวเอง เช่น คนที่มองว่าตัวเองชอบช่วยเหลือผู้อื่นก็จะตั้งเป้าหมายในการประกอบอาชีพทางการแพทย์หรือครูในอนาคต และ 4) การรับรู้เกี่ยวกับความยากง่ายของงาน (perceptions of task difficulty) เป็นการตัดสินใจว่างานนั้นมีความยากระดับไหนหรือน่าสนใจเพียงไร

ความเชื่อด้านแรงจูงใจยังเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการทางปัญญา (cognitive processes) หมายถึงกระบวนการภายในที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้สิ่งแวดล้อมด้านสังคมและวัฒนธรรมรอบตัวของผู้เรียน (perception of social environment) กับการตีความและการอนุมานสาเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต (interpretations and attributions for past events) และได้รับอิทธิพลจากตัวแปรภายนอกที่อยู่ด้านซ้ายสุดของโมเดลนอกกรอบเส้นประ ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและสังคม (cultural milieu) 2) ความเชื่อและพฤติกรรมของผู้คนที่ผู้เรียนคบหาสมาคมด้วย (socializers' behaviors) อาทิ ผู้ปกครอง ครู เพื่อน และ 3) เหตุการณ์และการประสบความสำเร็จในอดีต (past performances and events) ทั้งนี้ ตัวแปรภายนอกทั้งสามมีอิทธิพลต่อความเชื่อด้านแรงจูงใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นบริบททางด้านการศึกษาและกิจกรรมทั่วไปที่สามารถส่งผลทำให้ผู้เรียนได้รับโอกาสหรือถูกจำกัดในด้านความเชื่อและพฤติกรรมได้ สรุปว่า โมเดลการคาดหวัง-คุณค่าทางปัญญาสังคมของแรงจูงใจได้สัมพันธ์ช่วยอธิบายเกี่ยวกับการคาดหวังและการให้คุณค่าว่าก่อให้เกิดความเชื่อด้านแรงจูงใจที่ต้องผ่านกระบวนการทางด้านปัญญาสังคมอย่างไรบ้าง และชี้ให้เห็นว่าความเชื่อดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากบริบททางด้านสังคมและวัฒนธรรมซึ่งเป็นโลกของผู้เรียน จากการใช้หลักการของทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าเป็นพื้นฐาน Gaeke (2009) พบว่า ตัวแปรแรงจูงใจได้แก่ การคาดหวังและการให้คุณค่าสามารถทำนายการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในอนาคตได้สอดคล้องกับ Liem และ Chua (2013) ที่ใช้ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าเป็นกรอบในการศึกษาเรื่องแรงจูงใจต่อการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง มีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมปลายในประเทศอินโดนีเซีย พบว่าความเชื่อด้านการคาดหวังและการให้คุณค่าสามารถทำนายผลสำเร็จของการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองได้แก่ การตั้งเป้าหมายในอนาคต ทิศทางพลเมือง และการรับรู้ประโยชน์ของการเรียน

สำหรับการวัดแรงจูงใจสามารถทำได้จากการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ในการวัดด้านการคาดหวังจะใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนคาดคะเนว่าเขาจะสามารถทำงานนั้นได้ดีแค่ไหนในอนาคต ตัวอย่างคำถาม คุณคิดว่าในคราวหน้า คุณจะทำข้อสอบวิชาคณิตศาสตร์ได้ดีกว่าเดิม หรือคุณคิดว่าการเรียนคณิตศาสตร์ของคุณเป็นอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนคนอื่น (Schunk et al., 2008) ส่วนการวัดด้านการให้คุณค่าทำได้จากการให้ผู้เรียนประเมินเกี่ยวกับงานใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความสำคัญ ตัวอย่างคำถาม การสอบวิชาคณิตศาสตร์ให้ได้คะแนนดี ๆ มีความสำคัญกับคุณหรือไม่ 2) ความสนใจ ตัวอย่างคำถาม คุณชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์มากแค่ไหน 3) ความมีประโยชน์ ตัวอย่างคำถาม ความรู้ที่ได้จากการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของคุณนอกโรงเรียนหรือไม่ 4) ความเชื่อด้านคุณค่า ตัวอย่างคำถาม ความพยายามที่มีให้กับการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในภาคเรียนนี้มีความคุ้มค่า (Eccles & Wigfield, 1995; Schunk et al., 2008)

2. หลักการจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์

Kolb (1984) นำเสนอทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์จากการผสมผสานแนวคิดของ John Dewey, Kurt Lewin และ Jean Piaget โดยอธิบายว่า ประสบการณ์ถือเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เป็นการบูรณาการภาพรวมของการเรียนรู้ที่ผสมผสานกันระหว่าง ประสบการณ์ การรับรู้ กระบวนการทางปัญญา และพฤติกรรม การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้น ผ่านการแปลความหมายที่ได้รับจากประสบการณ์ Kolb อธิบายว่ากระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ เป็นวงจร 4 ขั้นตอนตามภาพประกอบ 2 เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนไป 4 แบบ ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (concrete experience) 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น (reflective observation) 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม (abstract conceptualization) และ 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติ (active experimentation) ทั้งนี้ การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมกับการสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม และการเอาไปทดลองปฏิบัติกับการสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น เป็นมิติที่แตกต่างกันอยู่ 2 คู่ โครงสร้างของกระบวนการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับเคลื่อนย้ายเปลี่ยนแปลงระหว่าง รูปแบบการเรียนรู้ทั้ง 4 กับวิธีการแก้ปัญหาทางด้านตรรกะของการปรับเปลี่ยนไปเหล่านั้น

ภาพประกอบ 2 วงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์

ที่มา: Kolb (1984: 42)

จากภาพประกอบ 5 มิติคู่แรก การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรมกับการได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมเป็นกระบวนการในการรับประสบการณ์ที่ต่างกัน การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรมเป็นการตีความแนวคิดหรือการแสดงสัญลักษณ์ที่เรียกว่า ความรู้ (comprehension) ขณะที่การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เป็นการรับประสบการณ์ที่สัมผัสได้หรือรู้สึกได้โดยตรงเรียกว่า ความเข้าใจ (apprehension) ส่วนการเอาไปทดลองปฏิบัติกับการสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น เป็นมิติด้านการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้นเป็นการไตร่ตรองสะท้อนประสบการณ์จากภายในตนเรียกว่า ความตั้งใจ (intention) ขณะที่การเอาไปทดลองปฏิบัติ เป็นการนำประสบการณ์ไปปรับใช้กับโลกภายนอกเรียกว่า ส่วนขยาย (extension) มิติด้านการรับและการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์จะก่อให้เกิดความรู้ (knowledge) ใน 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) ประสบการณ์ที่ได้จากความเข้าใจ (apprehension) และโดนสะท้อนประสบการณ์ด้วยความตั้งใจ (intention) จะกลายเป็นความรู้แบบอเนกนัย (divergent knowledge) 2) ประสบการณ์ที่ได้จากความรู้ (comprehension) และโดนสะท้อนด้วยความตั้งใจ (intention) จะเป็นความรู้แบบซึมซับ (assimilative knowledge) 3) ประสบการณ์ที่ได้จากความรู้ (comprehension) และโดนสะท้อนประสบการณ์ด้วยส่วนขยาย (extension) จะเป็นความรู้แบบเอกนัย (convergent knowledge) และ 4) ประสบการณ์ที่ได้จากความเข้าใจ (apprehension) และโดนสะท้อนประสบการณ์ด้วยส่วนขยาย (extension) จะเป็นความรู้แบบประยุกต์ใช้ (accommodative knowledge) จากวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของ Kolb สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้เกิดจากการที่บุคคลได้รับประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมแล้วบุคคลก็ทำการคิดพิจารณาอย่างไตร่ตรองเพื่อเปลี่ยนประสบการณ์นั้นเป็นความคิดรวบยอดเชิงนามธรรมและนำความคิดนั้นมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง ก่อให้เกิดเป็นประสบการณ์ใหม่เข้าสู่วงจรการเรียนรู้รอบใหม่ต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ หลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของ Kolb เป็นพื้นฐานในการจัดรูปแบบการสอนด้านการศึกษาดังต่อไปนี้

2.1 การสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (experiential learning based instruction)

ทิตินา แชมณี (2551: 10-12) นำเสนอการสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์มีกระบวนการได้แก่

1. การจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วม ได้สัมผัส สังเกต หรือทำการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายจากประสบการณ์นั้นด้วยตนเอง
2. การอภิปรายสะท้อนความคิด เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ผ่านการสะท้อนความรู้สึกหรือความคิดเห็น คิดวิเคราะห์หรืออภิปรายสิ่งที่ได้จากประสบการณ์นั้น
3. การสร้างความคิดรวบยอด เพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันคิด เชื่อมโยงประเด็นการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์สรุปเป็นความคิดรวบยอด

4. การนำความรู้ไปทดลองประยุกต์ใช้ เพื่อให้ผู้เรียนนำความคิดรวบยอดที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

2.2 การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (service learning)

Kaye (2004: 11-18) กำหนดกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นสำรวจ (investigation)** หมายถึง การสำรวจความต้องการของชุมชนโดยเริ่มจากการกำหนดความหมายและขอบเขตของชุมชน จากนั้นจึงเข้าไปทำการศึกษาและสำรวจสภาพของชุมชน รวมทั้งการสำรวจว่าผู้เรียนที่เข้าร่วมในกิจกรรมมีความรู้ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และทักษะอะไรบ้าง

2. **ขั้นเตรียมการและวางแผน (preparation and planning)** หมายถึง การระบุปัญหาของชุมชน และการค้นหาแนวทางในการนำความรู้ ความสามารถ ความถนัด และทักษะที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้จริงเพื่อบริการชุมชน การวางแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมเริ่มจากการเขียนเค้าโครงสำหรับการทำกิจกรรมมีรายละเอียดประกอบด้วย แนวคิด วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการ ขั้นตอน ระยะเวลา จำนวนผู้ทำกิจกรรม ทรัพยากรที่ต้องใช้ในการทำกิจกรรม ความรู้ความสามารถและทักษะที่ต้องใช้สำหรับการทำกิจกรรม รวมทั้งวิธีการประเมินผลกิจกรรม ในขั้นตอนนี้ ผู้เรียนต้องระบุประเภทของกิจกรรมบริการสังคม ได้แก่ 2.1) กิจกรรมบริการสังคมโดยตรง (direct service) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนปฏิบัติการบริการสังคมภายในชุมชนด้วยตนเอง เช่น การเข้าไปสอนหนังสือให้ผู้ลี้ภัย การไปปลูกป่าชายเลน 2.2) กิจกรรมบริการสังคมโดยอ้อม (indirect service) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องออกไปปฏิบัติการบริการสังคมภายในชุมชนโดยตรง แต่กิจกรรมนั้นต้องก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน เช่น การจัดหาของเล่นหรือหนังสือเพื่อนำไปบริจาคให้กับเด็กกำพร้า การรวบรวมเสื้อผ้าสิ่งของเครื่องใช้เพื่อบริจาคให้กับผู้ประสบภัย 2.3) กิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ (advocacy) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยเป็นกระบอกเสียงให้กับชุมชน กิจกรรมประเภทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักหรือเพื่อก่อให้เกิดการเคลื่อนไหว ผู้เรียนต้องทำหน้าที่เป็นบุคคลที่พูดแทนชุมชน เช่น การเขียนจดหมายหรือออกไปพูดในที่สาธารณะเพื่อชุมชน 2.4) กิจกรรมการทำวิจัย (research) เป็นกิจกรรมการทำวิจัยอย่างเป็นทางการ ผู้เรียนต้องทำการศึกษา รวบรวม และรายงานผลข้อมูลในประเด็นที่ชุมชนกำลังให้ความสนใจ ผ่านวิธีการศึกษาอย่างเป็นทางการจากการสำรวจ การทดลอง หรือการสัมภาษณ์ เช่น ผู้เรียนเฝ้าบ้านหรือเดินในชุมชนไปทำการวิจัย การสำรวจความเร็วของรถยนต์ที่แล่นผ่านหน้าโรงเรียน การสร้างแบบสำรวจทางด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ คำว่า ชุมชน จะต้องถูกจำกัดความและกำหนดขอบเขตด้วยตัวผู้เรียนเอง

3. **ขั้นดำเนินการ (action)** หมายถึง การที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมที่ได้ออกแบบไว้ในสถานการณ์จริง

4. **ขั้นสะท้อนความคิด (reflection)** หมายถึง การให้ผู้เรียนทำการคิดพิจารณาไตร่ตรองเพื่อทบทวนว่าประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ความคิด อารมณ์ความรู้สึกและการกระทำของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างไรบ้าง ตัวอย่างเช่น ในด้านของการเรียน การตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับชุมชน การมองเห็นปัญหา การเข้าใจถึงต้นเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา การวางแผนทางเพื่อแก้ไขปัญหาและการประยุกต์แนวทางนั้นไปใช้ในอนาคต เป็นต้น Wilkenfeld

และคณะ (2010) อธิบายว่า การสะท้อนความคิดมีความสำคัญโดยตรงต่อการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเนื่องจากการส่งเสริมทางด้านการรู้คิดและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การจัดบรรยากาศภายในชั้นเรียนแบบเปิดกว้างต่อการนำเสนอความคิดเห็นและการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ทางด้านการเมืองหรือสังคมร่วมกัน การจัดการได้วาทิ การให้ผู้เรียนทำการคิดวิเคราะห์ และเสนอแนะมุมมองร่วมกันกับเพื่อนจะส่งผลต่อการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียน แม้ว่าในขณะนั้นผู้เรียนจะยังไม่สามารถกระทำการสิ่งใดหรือลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีได้ทันที แต่อย่างน้อยผู้เรียนก็ได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางด้านการรู้คิดใหม่และกลายเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น (active participants) ในแง่ของการมีความรู้ มีแนวคิดทางด้านการเมือง และมีค่านิยมในการดำเนินชีวิต การสะท้อนความคิดนอกจากจะทำโดยผ่านการพูดและการอภิปรายกลุ่มแล้ว Ash และ Clayton (2004) และ Ash และคณะ (2005) ให้ผู้เรียนทำการสะท้อนความคิดผ่านการเขียนโดยได้พัฒนาเครื่องมือให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดในการเขียนเรียงความบรรยายประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้จากเนื้อหาการเรียน (academic dimension) 2) ด้านประสบการณ์ส่วนบุคคล (personal dimension) และ 3) ด้านความเป็นพลเมือง (civic dimension) ทั้งนี้ มีการใช้คำถามนำเพื่อช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถทำการสะท้อนความคิดได้อย่างมีทิศทาง

5. ชั้นแสดงผลงาน (demonstration) หมายถึง การแสดงผลงานของผู้เรียนเพื่อแสดงให้ผู้รู้เห็นว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไรและได้ทำอะไรบ้างเมื่อลงพื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมในชุมชน ทั้งนี้ การประเมินผลผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมไม่ได้วัดจากผลสำเร็จของกิจกรรมบริการสังคมเป็นหลัก แต่วัดจากผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากประสบการณ์การปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมว่า ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนหรือหลักสูตรเป็นอย่างไร

การจัดรูปแบบการสอนที่มีพื้นฐานจากหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมส่งผลต่อการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Camino และ Zeldin (2002) Ash, Clayton และ Atkinson (2005) Prentice (2007) Pasek, Feldman, Romer และ Jamieson (2008) Conley และ Hamlin (2009) Bartolome (2013) Muturi และคณะ (2013) และ Nuangchaleram (2014) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมสามารถพัฒนาระดับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เรียนให้เพิ่มสูงขึ้นได้

3. ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา

การศึกษาผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่สถานศึกษาสามารถนำมาใช้เพื่อจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนได้มีดังต่อไปนี้

3.1 ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน หรือ community service (McIntosh & Munoz, 2009; Wilkenfeld, Lauckhardt, & Torney-Purta, 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลาโดยจัดการสอน

ทั้งในชั้นเรียนและชุมชน (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้แก่ การวางแผนการสอนและการนำไปใช้ การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการให้พลังอำนาจทางพลเมือง (Stolte, Isenbarger, & Cohen, 2014)

3.2 ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (open classroom climate) ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ร่วมกันอภิปรายถกประเด็น เสนอความคิดเห็นทั้งทางด้านการเมืองและสังคม แสดงความคิดเห็นโต้แย้งร่วมกับเพื่อนและอธิบายเกี่ยวกับเหตุผลของตนเองได้อย่างอิสระ (Manganelli, Lucidi, & Alivernini, 2015)

3.3 ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi, Cicognani, & Zani, 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน (Zaff, Malanchuk, & Eccles, 2008; Jahromi, Crocetti, & Buchanan, 2012) การใช้จิตวิทยาด้านบวกในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger, Erete, Barton, Desler, & Lewis, 2015; ศุจดเดือน พันธุมนาวิน, 2551)

3.4 ปัจจัยด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Warren, Sulaiman, & Jaafar, 2014) และ การใช้ Facebook เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi, Vieno, Altoe, Scacchi, Perkins, Zukauskienė, & Santinello, 2015)

ผลจากการศึกษาหลักการและแนวคิดที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายทั้งหมดที่กล่าวมา ทำให้สามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ของโปรแกรม แนวคิดที่ใช้ และวิธีการจัดกิจกรรมดังแสดงในตาราง 1 ต่อไปนี้

ตาราง 1 ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ของโปรแกรม แนวคิดที่ใช้ในโปรแกรม และวิธีการดำเนินกิจกรรม

วัตถุประสงค์ของโปรแกรม	แนวคิดที่ใช้		วิธีการจัดกิจกรรม
	ชื่อแนวคิด	จุดมุ่งหมายของการใช้แนวคิด	
1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง	- แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า	1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง	- การบรรยาย - การตั้งคำถาม - การอภิปราย
	- ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา	2. เพื่อสร้างแรงจูงใจด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียน	- การทำกิจกรรมกลุ่ม

ตาราง 1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของ โปรแกรม	แนวคิดที่ใช้		วิธีการจัดกิจกรรม
	ชื่อแนวคิด	จุดมุ่งหมายของการใช้ แนวคิด	
2. เพื่อส่งเสริมความยึดมั่น ในความเป็นพลเมือง ให้แก่ผู้เรียน	- แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎีการ คาดหวัง-คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎีการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริม ความยึดมั่นในความเป็น พลเมืองในบริบททาง การศึกษา	เพื่อพัฒนาความยึดมั่น ในความเป็นพลเมืองตาม องค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้าน ปัญญาให้กับผู้เรียน	- การสอนตามวงจรการเรียนรู้ โดยอาศัยประสบการณ์ -การจัดการเรียนรู้ด้วยการ บริการสังคม - การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลา เรียน/การลงพื้นที่ชุมชน - การจัดบรรยายภาคในการเรียน แบบเปิดกว้างต่อการแสดง ความคิดเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การ อภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน - การใช้ตัวแบบทางด้าน พลเมือง - การมีผู้สอนที่สนับสนุนและให้ คำปรึกษา - การใช้อินเทอร์เน็ต/เครือข่าย สังคมออนไลน์

โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทย ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายเป็นชุดกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง และเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียน โดยมีการจัดเนื้อหาและกิจกรรมในโปรแกรมฯ ตามองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง 3 ด้าน ได้แก่ ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก และความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม รวมทั้งประยุกต์ใช้หลักการจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า ทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ และผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา มาบูรณาการร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็น

โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่น
ตอนปลายประกอบด้วย 14 กิจกรรม แบ่งเป็นกิจกรรมในชั้นเรียน 13 กิจกรรม ระยะเวลา 19 ชั่วโมง และ
กิจกรรมนอกชั้นเรียน 1 กิจกรรม ระยะเวลา 1 เดือน

ครั้งที่	กิจกรรม	ระยะเวลา
1	กิจกรรมที่ 1 ปฐมนิเทศ	45 นาที
2	กิจกรรมที่ 2 ปัญหาสังคมกับการมีความรู้ด้านพลเมือง	45 นาที
3	กิจกรรมที่ 3 ตัวแบบและเจตคติด้านพลเมือง	45 นาที
4	กิจกรรมที่ 4 ชุมชนและการเมือง	45 นาที
5	กิจกรรมที่ 5 บทบาทกับหน้าที่พลเมือง	45 นาที
6	กิจกรรมที่ 6 โครงการบริการสังคม "Together We can"	45 นาที
7	กิจกรรมที่ 7 วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน	45 นาที
8	กิจกรรมที่ 8 นำเสนอแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม	180 นาที
9	กิจกรรมที่ 9 ติดตามการปรับแผนการดำเนินการ (รายกลุ่ม)	30 นาที
10	กิจกรรมที่ 10 Mission possible (กิจกรรมนอกชั้นเรียน)	4 สัปดาห์
11	กิจกรรมที่ 11 รายงานความก้าวหน้า	180 นาที
12	กิจกรรมที่ 12 สะท้อนความคิด	180 นาที
13	กิจกรรมที่ 13 นำเสนอโครงการฯ "Together We can"	180 นาที
14	กิจกรรมที่ 14 ร่วมกันสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดี	45 นาที
	รวมกิจกรรมทั้งสิ้น จำนวน 14 ครั้งเป็น กิจกรรมในชั้นเรียน	19 ชั่วโมง
	กิจกรรมนอกชั้นเรียน	1 เดือน

ภาพรวมของกรอบกิจกรรมในโปรแกรมฯ แสดงดังตาราง 2 ต่อไปนี้

ตาราง 2 กรอบกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทย
ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
กิจกรรมครั้งที่ 1 - ชื่อกิจกรรม: ปฐมนิเทศ - ระยะเวลาจัดกิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที	- แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎีการ คาดหวัง- คุณค่า - ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริมความ ยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ในบริบททางการศึกษา	1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับความยึดมั่น ในความเป็นพลเมือง 2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ การส่งเสริมความยึดมั่นใน ความเป็นพลเมือง 3. เพื่อให้ผู้เรียนรู้ว่าตนเองมี ความสามารถในการพัฒนา ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองได้	1. ผู้เรียนสามารถอภิปราย เกี่ยวกับความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองได้ 2. ผู้เรียนสามารถบอก ประโยชน์ของการมีความยึด มั่นในความเป็นพลเมืองได้ 3. ผู้เรียนสามารถบอกแนว ทางการปฏิบัติตนที่แสดง ถึงการมีความยึดมั่นในความ เป็นพลเมืองได้	- การบรรยาย - การตั้งคำถาม - การจัดบรรยากาศในชั้น เรียนแบบเปิดกว้างต่อ การแสดงความคิดเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ใช้การอภิปรายร่วมกับ กลุ่มเพื่อน	

ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
1. ความยึดมั่นใน ความเป็นพลเมือง	- กิจกรรมครั้งที่ 2 - ชื่อกิจกรรม: ปัญหา สังคมกับการมี ความรู้ด้านพลเมือง - ระยะเวลาจัดกิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที	- แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎีการ คาดหวัง- คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎีการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับ การส่งเสริมความ ยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ในบริบททางการศึกษา	1. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนัก เกี่ยวกับการมีความรู้ด้าน พลเมือง 2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ การมีความรู้เพื่อนำไปใช้ แก้ไขปัญหาในสังคมไทย 3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมี ความสามารถในการใช้ ความรู้เพื่อวางแผนป้องกัน หรือแก้ปัญหาในสังคมไทย เองก่อนได้	1. ผู้เรียนสามารถระบุปัญหาที่ เกิดขึ้นในสังคมไทยซึ่งส่งผล กระทบทางด้านลบต่อ ส่วนรวมได้ 2. ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา ผลกระทบจากปัญหาและ แนวทางในการแก้ไขได้ 3. ผู้เรียนสามารถออกแบบ ทางการป้องกันหรือแก้ไข ปัญหาโดยเริ่มจากตัวผู้เรียน เองก่อนได้	- การสอนตามวงจรรกา เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - การจัดบรรยายภาคในชั้น เรียนแบบเปิดกว้างต่อ การแสดงความคิดเห็น - การใช้อินเทอร์เน็ท/ เครือข่ายสังคมออนไลน์

ตาราง 2 (ต่อ)

ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
<p>1.2 การมีเจตคติ ด้านพลเมือง</p>	<p>- กิจกรรมครั้งที่ 3 - ชื่อกิจกรรม: ตัวแบบ และเจตคติด้าน พลเมือง - ระยะเวลาจัดกิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที</p>	<p>- แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎีการ คาดหวัง-คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎีการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริมความ ยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ในบริบททางการศึกษา</p>	<p>1. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนัก เกี่ยวกับการมีความคิด/ ความเชื่อทางด้าน พลเมือง 2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า ของการมีความคิด/ความ เชื่อทางด้านพลเมือง 3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่ ตนเองมีความสามารถใน การใช้ความคิด/ความเชื่อ ทางด้านพลเมืองเป็น พื้นฐานในการสร้างความ เปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ ส่วนรวม</p>	<p>1. ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ ความคิด/ความเชื่อที่ตัวแบบใช้ เป็นพื้นฐานในการสร้าง เปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ส่วนรวม ได้ 2. ผู้เรียนสามารถบอก ความสำคัญของการมีความคิด/ ความเชื่อทางด้านพลเมืองต่อ การสร้างเปลี่ยนแปลงที่ดี ให้แก่ส่วนรวมได้ 3. ผู้เรียนสามารถระบุมุมคิด/ ความเชื่อทางด้านพลเมืองที่ ตนเองต้องการใช้เป็นพื้นฐานใน การสร้างเปลี่ยนแปลงที่ดี ให้แก่ส่วนรวมได้</p>	<p>- การสอนตามวงจรรการเรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - การจัดบรรยายภาคในชั้น เรียนแบบเปิดกว้างต่อ การแสดงความคิดเห็น - การใช้ตัวอย่างทางด้าน พลเมือง</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
2. ความยึดมั่นใน ความเป็นพลเมือง	- กิจกรรมครั้งที่ 4 - ชื่อกิจกรรม: ชุมชน และการเมือง - ระยะเวลาจัดกิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที	- แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎีการ คาดหวัง-คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎีการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับแหล่งเสริมความ ยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ในบริบททางการศึกษา	1. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึง ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับ ชุมชนและการเมือง 2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ การเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และการมีส่วนร่วมทางด้าน การเมือง 3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมี ความสามารถที่จะเข้าไปเป็น ส่วนหนึ่งของชุมชนและเข้า ไปมีส่วนร่วมทางด้าน การเมือง	1. ผู้เรียนสามารถอธิบายความ เกี่ยวข้องระหว่างตนเองกับ ชุมชนและการเมืองได้ 2. ผู้เรียนสามารถร่วมเป็น ความสำคัญของการร่วมเป็น ส่วนหนึ่งของชุมชนและการมี ส่วนร่วมทางด้านการเมืองได้ 3. ผู้เรียนสามารถบอกวิธีการที่ ตนเองจะเข้าร่วมเป็นส่วน หนึ่งของชุมชนและเข้าไปมี ส่วนร่วมทางด้านการเมืองได้	- การบรรยาย - การตั้งคำถาม - การสอนตามวงจรกิจกรรม เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - การจัดบรรยายภาคใน การเขียนแบบเปิดกว้าง ต่อการแสดงความ ความเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ใช้การอภิปรายร่วมกับ กลุ่มเพื่อน
2.1 ความรู้สึก เกี่ยวข้องกับ ชุมชนและ การเมือง					

ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
<p>2.2 ความรู้สึก ตระหนักต่อหน้าที่ พลเมือง</p>	<p>- กิจกรรมครั้งที่ 5 - ชื่อกิจกรรม: บทบาท กับหน้าที่พลเมือง - ระยะเวลาจัดกิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที</p>	<p>- แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎีการ คาดหวัง-คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎีการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - ผลการเรียนรู้ที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริมความ ยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ในบริบททางการศึกษา</p>	<p>1. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนัก เกี่ยวกับหน้าที่ในบทบาท ด้านพลเมือง 2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ การรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทางด้านพลเมือง 3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมี ความสามารถในการ รับผิดชอบต่อหน้าที่ทางด้าน พลเมือง</p>	<p>1. ผู้เรียนสามารถอธิบาย ภาระหน้าที่ในบทบาท ทางด้านพลเมืองของตนเอง ได้ 2. ผู้เรียนสามารถบอก ความสำคัญของการ รับผิดชอบต่อหน้าที่ทางด้าน พลเมืองได้ 3. ผู้เรียนสามารถระบุหน้าที่ ความรับผิดชอบในบทบาท ด้านพลเมืองที่ตนเองต้องการ ยึดถือได้</p>	<p>- การสอนตามวงจรรการเรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - การจัดบรรยายภาคใน การเรียงแบบเปิดกว้าง ต่อการแสดงความ ความเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ใช้การอภิปรายร่วมกับ กลุ่มเพื่อน</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
3. ความยึดมั่นใน ความเป็นพลเมือง	- กิจกรรมครั้งที่ 6 - ชื่อกิจกรรม: โครงการ บริการสังคม "Together We can" - ระยะเวลาจัดกิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที	- แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎีการ คาดหวัง-คุณค่า - ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับโครงการส่งเสริมความ ยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ในบริบททางการศึกษา	1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับโครงการ บริการสังคม "Together We can" 2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ การเข้าไปมีส่วนร่วมสร้าง ความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับ ส่วนรวมในสถานการณ์จริง 3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมี ความสามารถในการเข้าไป มีส่วนร่วมสร้างความ เปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับ ส่วนรวมในสถานการณ์จริง	1. ผู้เรียนสามารถอธิบาย ขั้นตอนและรายละเอียดของ โครงการบริการสังคม "Together We can" ได้ 2. ผู้เรียนสามารถบอก ประโยชน์ของโครงการบริการ สังคม "Together We can" ได้ 3. ผู้เรียนสามารถเสนอแนะ วิธีการปฏิบัติกิจกรรมบริการ สังคมในโครงการบริการ สังคม "Together We can" ได้	- การบรรยาย - การตั้งคำถาม - การจัดบรรยายภาคใน การเรียนแบบเปิดกว้าง ต่อการแสดงความ ความเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ใช้การอภิปรายร่วมกับ กลุ่มเพื่อน - การทำกิจกรรมเสริม นอกเวลาเรียน/การลง พื้นที่ชุมชน
3.1 การมีส่วนร่วม ในกิจกรรมเพื่อ สาธารณะ					
3.2 การเข้าร่วมกลุ่ม หรือองค์กร					
3.3 การมี ความสามารถ ด้านพลเมือง					
3.4 การมีความ ประสงค์ที่จะทำ เพื่อส่วนรวม					

ตาราง 2 (ต่อ)

ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมครั้งที่ 7 - ชื่อกิจกรรม: วิเคราะห์ ความต้องการของ ชุมชน - ระยะเวลาจัดกิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที 	<ul style="list-style-type: none"> - แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎีการ คาดหวัง-คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎีการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์ - ผลการเรียนรู้ที่ผ่านมามี เกี่ยวกับความสำเร็จและความ ยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ในบริบททางการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับ ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อด้าน ลดข้อชุมชนในสถานการณ์ จริง 2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ การเข้าไปมีส่วนร่วมสร้าง ความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับ ส่วนรวมในสถานการณ์จริง 3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมี ความสามารถในการเข้าไปมี ส่วนร่วมสร้างความ เปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับ ส่วนรวมในสถานการณ์จริง 	<ul style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนสามารถระบุปัญหาที่ ผู้เรียนต้องการเข้าไปมีส่วนร่วม ร่วมในกรณีแก้ไขได้ 2. ผู้เรียนสามารถบอก ประโยชน์ที่ผู้เรียนและชุมชน จะได้รับจากการปฏิบัติ กิจกรรมบริการสังคมได้ 3. ผู้เรียนสามารถบอกแนว ทางการปฏิบัติกิจกรรม บริการสังคมเพื่อสร้างความ เปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดการเรียนรู้ด้วย การบริการสังคม: ชี้นำ สำรวจ - การทำกิจกรรมเสริม นอกเวลาเรียน/การลง พื้นที่ชุมชน - การจัดบรรยายภาคใน การเรียนแบบเปิดกว้าง ต่อการแสดงความ ความคิดเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ใช้การอภิปรายร่วมกับ กลุ่มเพื่อน 	

ตาราง 2 (ต่อ)

ความยี่ดมั่นในความ เป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมครั้งที่ 8 - ชื่อกิจกรรม: นำเสนอแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม - ระยะเวลาจัดกิจกรรม: 1 ครั้ง - ระยะเวลา 180 นาที 	<ul style="list-style-type: none"> - แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ - ประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับ การส่งเสริมความ ยี่ดมั่นในความ เป็นพลเมืองในบริบททาง การศึกษา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้รับรู้ความคิดเห็นจากผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนเกี่ยวกับ การจัดทำแผนการ ดำเนินกิจกรรมบริการสังคม 2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้าง ความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับ ส่วนรวมในสถานการณ์จริง 3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมีความสามารถในการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับ ส่วนรวมในสถานการณ์จริง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนสามารถนำเสนอแผนการ ดำเนินกิจกรรมบริการสังคมและ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้ 2. ผู้เรียนใช้ความพยายามเพื่อวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมบริการสังคมให้ครบถ้วนสมบูรณ์ตาม รูปแบบที่กำหนดไว้ได้ 3. ผู้เรียนสามารถเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนลงมือปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมในชุมชนได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม: ชื่นเตรียมนการและวางแผน - การทำกิจกรรมเสริม นอกเวลาเรียน/การลงพื้นที่ชุมชน - การจัดบรรยายภาคใน การเรียนแบบเปิดกว้าง - การแสดงความคิดเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน - การใช้อินเทอร์เน็ต/ เครือข่ายสังคมออนไลน์ 	

ตาราง 2 (ต่อ)

ความยี่ดมั่นในความ เป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
<p>- กิจกรรมครั้งที่ 9</p> <p>- ชื่อกิจกรรม: ติดตาม การปรับแผนการ ดำเนินกร (ราย กลุ่ม)</p> <p>- ระยะเวลาจัดกิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 30 นาที</p>	<p>- แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎีการ คาดหวัง- คุณค่า</p> <p>- แนวคิดจากทฤษฎีการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์</p> <p>- ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริมความ ยี่ดมั่นในความเป็นพลเมือง ในบริบททางการศึกษา</p>	<p>1. เพื่อให้ผู้สอนสามารถ สนับสนุนช่วยเหลือผู้เรียนใน การจัดกิจกรรมบริการสังคม ได้อย่างใกล้ชิด</p> <p>2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ การเข้าไปมีส่วนร่วมสร้าง ความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับ ส่วนรวมในสถานการณ์จริง</p> <p>3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมี ความสามารถในการเข้าไปมี ส่วนร่วมสร้างความ เปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับ ส่วนรวมในสถานการณ์จริง</p>	<p>1. ผู้สอนสามารถช่วยเหลือ ผู้เรียนให้ทำแผนการดำเนิน กิจกรรมบริการสังคม สมบูรณ์ครบถ้วนได้</p> <p>2. ผู้เรียนใช้ความพยายามเพื่อ แก้ไขปรับปรุงแผนการดำเนิน กิจกรรมบริการสังคมให้มี ความสมบูรณ์ชัดเจนได้</p> <p>3. ผู้เรียนสามารถจัดเตรียม ความพร้อมทั้งด้านบุคคล และวัสดุอุปกรณ์ได้อย่าง ครบถ้วนก่อนการลงปฏิบัติ กิจกรรมบริการสังคมในพื้นที่ ชุมชนได้</p>	<p>- การจัดเตรียมรู้ด้วย การบริการสังคม: ชื่น เตรียมการและวางแผน - การทำกิจกรรมเสริม นอกเวลาเรียน/การลง พื้นที่ชุมชน - การจัดบรรยากาศใน การเรียนแบบเปิดกว้าง ต่อการแสดงความ ความเห็น - การมีผู้สอนที่สนับสนุน และให้คำปรึกษา - การใช้อินเตอร์เน็ต/ เครือข่ายสังคมออนไลน์</p>	

ตาราง 2 (ต่อ)

ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมครั้งที่ 10 - ชื่อกิจกรรม: Mission possible (กิจกรรมนอกชั้นเรียน) - ระยะเวลาจัดกิจกรรม: 1 เดือน 	<ul style="list-style-type: none"> - แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ประสบความสำเร็จ - ผลการเรียนรู้ที่ผ่านมามีความเกี่ยวข้องกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองบทบาทด้านพลเมืองในสถานการณ์จริง 2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความสำเร็จที่ให้กับตนเอง 3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมีความสามารถในการสร้างความสำเร็จที่ให้กับตนเอง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามกิจกรรมบริการสังคมตามแผนการที่วางไว้จนสำเร็จได้ 2. ผู้เรียนใช้ความพยายามเพื่อปฏิบัติตามกิจกรรมบริการสังคมจนกระทั่งบรรลุตามเป้าหมายได้ 3. ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการบริการสังคมจนกระทั่งบรรลุตามเป้าหมายได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม: ชั้นต้น - การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลาเรียน/การลงพื้นที่ชุมชน - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน - การใช้อินเทอร์เน็ต/เครือข่ายสังคมออนไลน์ 	

ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
<p>กิจกรรมครั้งที่ 11</p> <p>- ชื่อกิจกรรม: ภายนอก ความก้าวหน้า</p> <p>- ระยะเวลาจัดกิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 180 นาที</p>	<p>- แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎีการ คาดหวัง-คุณค่า</p> <p>- แนวคิดจากทฤษฎีการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์</p> <p>- ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริมความ ยึดมั่นในความเป็น พลเมืองในบริบททาง การศึกษา</p>	<p>1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ในการปฏิบัติกิจกรรม บริการสังคมกับเพื่อนร่วม ชั้นเรียนกลุ่มอื่น</p> <p>2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า ของการร่วมมือกันสร้าง ความเปลี่ยนแปลงที่ดี ให้กับส่วนรวม</p> <p>3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณค่า ของตนมีความสามารถใน การเข้าไปมีส่วนร่วมสร้าง ความเปลี่ยนแปลงที่ดี ให้กับส่วนรวมใน สถานการณ์จริง</p>	<p>1. ผู้เรียนสามารถนำเสนอภาพรวม ของการปฏิบัติกิจกรรมบริการ สังคม รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค ที่เกิดขึ้นเพื่อแบ่งปัน ประสบการณ์ร่วมกับเพื่อนร่วม ชั้นเรียนได้</p> <p>2. ผู้เรียนสามารถอภิปรายประโยชน์ ของการทำงานร่วมกันเป็นทีมได้</p> <p>3. ผู้เรียนสามารถบอกแนวทางหรือ วิธีการที่กลุ่มใช้จัดการกับปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญ ระหว่างการปฏิบัติกิจกรรม</p> <p>บริการสังคมเพื่อให้เกิดกิจกรรม ดำเนินต่อไปตามแผน การที่ กำหนดได้</p>	<p>การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ บริการสังคม: ชั้น ดำเนินการ</p> <p>- การทำกิจกรรมเสริม นอกเวลาเรียน/การลง พื้นที่ชุมชน</p> <p>- การจัดบรรยายภาคใน การเรียนแบบเปิดกว้าง ต่อการแสดงความ ความคิดเห็น</p> <p>- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ใช้การอภิปรายร่วมกับ กลุ่มเพื่อน</p> <p>- การใช้อินเตอร์เน็ต/ เครือข่ายสังคมออนไลน์</p>	

ตาราง 2 (ต่อ)

ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมครั้งที่ 12 - ชื่อกิจกรรม: สะท้อนความคิด - ระยะเวลาจัดกิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 180 นาที 	<ul style="list-style-type: none"> - แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ - ประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับความสำเร็จมีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการพิจารณาใคร่ครวญถึงประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้าง ความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม 2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้าง ความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมในสถานการณ์จริง 3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ของตนเองมีความสามารถในการสร้าง ความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมในสถานการณ์จริง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนสามารถระบุผลลัพธ์การเรียนรู้จากการเชื่อมโยงประสบการณ์ที่ได้รับจากการประสบกับเหตุการณ์ที่รับจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมในด้านต่าง ๆ ได้ 2. ผู้เรียนสามารถอธิบายความสำคัญของการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนได้ 3. ผู้เรียนสามารถนำผลลัพธ์การเรียนรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของตนเองได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม: ชี้นำสะท้อนความคิด - การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลาเรียน/การลงพื้นที่ชุมชน - การจัดบรรยายภาคใน การเรียนแบบเปิดกว้าง ต่อการแสดงความความคิดเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนให้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน - การใช้อินเทอร์เน็ต/เครือข่ายสังคมออนไลน์ 	

ตาราง 2 (ต่อ)

ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมครั้งที่ 13 - ชื่อกิจกรรม: นำเสนอโครงการ "Together We can" - ระยะเวลาจัดกิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 180 นาที 	<ul style="list-style-type: none"> - แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า - แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ - ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับ การส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนกลุ่มอื่น 2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้าง ความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมในสถานการณ์จริง 3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมีความสามารถในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมในสถานการณ์จริง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนสามารถนำเสนอภาพรวมและผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมได้ 2. ผู้เรียนใช้ความพยายามเพื่อนำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมให้ชัดเจนครบถ้วนและน่าสนใจ 3. ผู้เรียนสามารถบอกแนวทางการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมจากการประยุกต์ใช้กิจกรรมบริการสังคมใน ชีวิตประจำวันของตนเองได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม: ชี้นำแสดงผลงาน - การทำกิจกรรมเสริม นอกเวลาเรียน/การลงพื้นที่ชุมชน - การจัดบรรยายภาคใน การเรียนแบบเปิดกว้าง - ต่อการแสดงความคิดเห็น - การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน - การใช้อินเตอร์เน็ต/เครือข่ายสังคมออนไลน์ 	

ตาราง 2 (ต่อ)

ความยึดมั่นในความ เป็นพลเมือง	กิจกรรม	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้	วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม
<p>กิจกรรมครั้งที่ 14</p> <p>- ชื่อกิจกรรม: ร่วมกัน สร้างคาม เปลี่ยนแปลงที่ดี</p> <p>- ระยะเวลาจัดกิจกรรม: 1 ครั้ง เวลา 45 นาที</p>	<p>- แนวคิดความเชื่อด้าน แรงจูงใจจากทฤษฎีการ คาดหวัง-คุณค่า</p> <p>- แนวคิดจากทฤษฎีการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์</p> <p>- ผลการวิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับการส่งเสริมความ ยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ในบริบททางการศึกษา</p>	<p>1. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนัก เกี่ยวกับความยึดมั่นในความ เป็นพลเมือง</p> <p>2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ ความยึดมั่นในความ พลเมือง</p> <p>3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมี ความสามารถในการส่งเสริม ความยึดมั่นในความ พลเมือง</p>	<p>1. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความยึดมั่นในความ เป็นพลเมือง</p> <p>2. ผู้เรียนใช้ความพยายามเพื่อ โน้มน้าวผู้อื่นให้เห็น ความสำคัญของการสร้าง ความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับ ส่วนรวมได้</p> <p>3. ผู้เรียนสามารถอธิบายวิธีการ ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมสร้าง ความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับ ส่วนรวมพร้อมกันตนเองได้</p>	<p>- การสอนตามวงจรรการ เรียนรู้โดยอาศัย ประสบการณ์</p> <p>- การจัดบรรยายภาคใน การเรียนแบบเปิดกว้าง ต่อการแสดงความ ความเห็น</p> <p>- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ใช้การอภิปรายร่วมกับ กลุ่มเพื่อน</p>	

กิจกรรมที่ 1

ชื่อกิจกรรม: ปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง
2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง
3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณเองมีความสามารถในการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม:

1. ผู้เรียนสามารถอภิปรายเกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้
2. ผู้เรียนสามารถบอกประโยชน์ของการมีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้
3. ผู้เรียนสามารถบอกแนวทางการปฏิบัติตนเพื่อแสดงถึงการมีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้

แนวคิดสำคัญ:

แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า

ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าอธิบายว่า พฤติกรรมความสำเร็จเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการที่บุคคลมีความแรงจูงใจต่อการปฏิบัติพฤติกรรมจนประสบความสำเร็จ หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้คือการเน้นที่การรับรู้ของบุคคลและความเชื่อในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ส่งผลต่อพฤติกรรมโดยให้ความสำคัญกับ 1) ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนเองในการทำงานนั้น (expectancy) กับ 2) ความเชื่อเกี่ยวกับความสำเร็จ คุณค่าหรือความปรารถนาที่บุคคลมีต่องานนั้น หรือ value (Schunk et al., 2008) การวิจัยภายใต้กรอบทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในบริบททางการศึกษาให้ผลการวิจัยที่สนับสนุนว่า ความเชื่อด้านการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถนำมาใช้ทำนายการเลือกปฏิบัติพฤติกรรมในอนาคต (future choice behavior) ความยึดมั่นผูกพัน (engagement) ความมานะอดทนในการทำพฤติกรรม (persistence) และความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (actual achievement) ของผู้เรียนได้ ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาได้แก่ การรับรู้และการตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ กับปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นบริบทสิ่งแวดล้อมหรือเป็นโลกของผู้เรียน (social world) สำหรับการประเมินความเชื่อด้านแรงจูงใจทำได้จากการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ในการวัดด้านการคาดหวังจะใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนคาดคะเนว่าเขาจะทำงานนั้นได้ดีแค่ไหนในอนาคต (Schunk et al., 2008) ส่วนการวัดด้านการให้คุณค่าสามารถใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนประเมินเกี่ยวกับงานใน 4 ด้านได้แก่ ความสำคัญ ความสนใจ ความมีประโยชน์ และความเชื่อด้านคุณค่า (Eccles & Wigfield, 1995; Schunk et al., 2008)

ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา

ปัจจัยที่สถานศึกษาสามารถนำมาใช้เพื่อจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนได้มีดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน (McIntosh & Munoz, 2009; Wilkenfeld et al., 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลา (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้แก่ การวางแผนการสอนและการนำไปใช้ การ

ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการให้พลังอำนาจทางพลเมือง (Stolte et al., 2014) 2) ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Manganelli et al., 2015) 3) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi et al., 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน (Zaff et al., 2008; Jahromi et al., 2012) การใช้จิตวิทยาด้านบวกในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger et al., 2015; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) และ 4) ปัจจัยด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Warren et al., 2014) และการใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi et al., 2015)

ระยะเวลา:

จำนวน 1 ครั้ง เวลา 45 นาที

วิธีการ :

- การบรรยาย
- การตั้งคำถาม
- การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็น
- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้:

- PowerPoint: โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย
- PowerPoint: ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

ขั้นตอนของกิจกรรม:

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้สอนชี้แจงรายละเอียดของโปรแกรม ได้แก่ วัตถุประสงค์ ความสำคัญ ขั้นตอนของกิจกรรมในโปรแกรม และประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรม รวมทั้งสิทธิและการพิทักษ์สิทธิของผู้เรียน (PowerPoint: โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย)

2. ผู้สอนแจ้งวัตถุประสงค์ ขั้นตอนของกิจกรรมและสิ่งที่คาดหวัง ให้แก่ผู้เรียน

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ผู้สอนบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ได้แก่ ความหมาย และองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (PowerPoint: ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง) ในระหว่างการบรรยาย ผู้สอนใช้วิธีการตั้งคำถามนำเพื่อให้ผู้เรียนคาดเดาคำตอบ แล้วผู้สอนจึงสรุปคำตอบของผู้เรียนไปสู่เนื้อหาที่ต้องการบรรยายต่อ รวมทั้งใช้วิธีการตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างถูกต้องหรือไม่ ทั้งนี้ ผู้สอนควรสนับสนุนให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ไม่ตัดสินคำตอบและชมเชยผู้เรียนในการกล้าแสดงออก

2. ผู้สอนให้ผู้เรียนจับกลุ่มย่อยเพื่อช่วยกันระดมความคิดว่า ถ้าประชาชนมีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียน ต่อสังคม และต่อประเทศชาติอย่างไรบ้าง จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในด้านต่าง ๆ

3. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันระดมความคิดว่าในฐานะที่ผู้เรียนยังเป็นนักศึกษา ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติตนอย่างไรได้บ้างเพื่อแสดงถึงการมีความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง แล้วให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอความคิดเห็นต่อเพื่อนร่วมชั้น

ขั้นสรุป

ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปความสำคัญของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองและแนวทางการปฏิบัติตนเพื่อแสดงถึงการมีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในฐานะนักศึกษา

การประเมินผล:

การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ใช้การสังเกตพฤติกรรม การตอบคำถาม รวมทั้งการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของผลงานที่ได้จากการทำกิจกรรม การประเมินด้านแรงจูงใจใช้แบบประเมินผลกิจกรรมและแบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน

กิจกรรมที่ 2

ชื่อกิจกรรม: ปัญหาสังคมกับการมีความรู้ด้านพลเมือง

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับการมีความรู้ด้านพลเมือง
2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการมีความรู้เพื่อนำไปใช้แก้ไขปัญหาในสังคมไทย
3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมีความสามารถในการใช้ความรู้เพื่อวางแผนป้องกันหรือแก้ปัญหาในสังคมไทย

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม:

1. ผู้เรียนสามารถระบุปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยซึ่งส่งผลกระทบต่อส่วนรวมได้
2. ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา ผลกระทบจากปัญหาและแนวทางในการแก้ไขได้
3. ผู้เรียนสามารถบอกแนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาโดยเริ่มจากตัวผู้เรียนเองก่อนได้

แนวคิดสำคัญ:

แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า

ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าอธิบายว่า พฤติกรรมความสำเร็จเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการที่บุคคลมีแรงจูงใจต่อการปฏิบัติพฤติกรรมจนประสบความสำเร็จ หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้คือการเน้นที่การรับรู้ของบุคคลและความเชื่อในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ส่งผลต่อพฤติกรรมโดยให้ความสำคัญกับ 1) ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนในการทำงานนั้น (expectancy) กับ 2) ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าหรือความปรารถนาที่บุคคลมีต่องานนั้น (value) (Schunk et al., 2008) การวิจัยภายใต้กรอบทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในบริบททางการศึกษาให้ผลการวิจัยที่สนับสนุนว่า ความเชื่อด้านการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถนำมาใช้ทำนายการเลือกปฏิบัติพฤติกรรมในอนาคต (future choice behavior) ความยึดมั่นผูกพัน (engagement) ความมานะอดทนในการทำพฤติกรรม (persistence) และความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (actual achievement) ของผู้เรียนได้ ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาได้แก่ การรับรู้และการตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ กับปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นบริบทสิ่งแวดล้อมหรือเป็นโลกของผู้เรียน (social world) สำหรับการประเมินความเชื่อด้านแรงจูงใจทำได้จากการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ในการวัดด้านการคาดหวังจะใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนคาดคะเนว่าเขาจะทำงานนั้นได้ดีแค่ไหนในอนาคต (Schunk et al., 2008) ส่วนการวัดด้านการให้คุณค่าสามารถใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนประเมินเกี่ยวกับงานใน 4 ด้านได้แก่ ความสำคัญ ความสนใจ ความมีประโยชน์ และความเชื่อด้านคุณค่า (Eccles & Wigfield, 1995; Schunk et al., 2008)

แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์

Kolb (1984) นำเสนอหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ว่า ประสบการณ์ถือเป็นผู้ศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านการแปลความหมายที่ได้รับจากประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เป็นวงจร 4 ขั้นตอนซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนไป 4 แบบ ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติ ทิศนา แคมณี

(2551) นำหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของ Kolb มาใช้เป็นพื้นฐานในการจัดรูปแบบการสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (experiential learning based instruction) มีกระบวนการได้แก่

1. การจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วม ได้สัมผัส สังเกต หรือทำการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายจากประสบการณ์นั้นด้วยตนเอง
2. การอภิปรายสะท้อนความคิด เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ ผ่านการสะท้อนความรู้สึกหรือความคิดเห็น คติวิเคราะห์หรืออภิปรายสิ่งที่ได้จากประสบการณ์นั้น
3. การสร้างความคิดรวบยอด เพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันคิด เชื่อมโยงประเด็นการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์สรุปเป็นความคิดรวบยอด
4. การนำความรู้ไปทดลองประยุกต์ใช้ เพื่อให้ผู้เรียนนำความคิดรวบยอดไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา

ปัจจัยที่สถานศึกษานำมาใช้ในการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนได้มีดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน (McIntosh & Munoz, 2009; Wilkenfeld et al., 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลา (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้แก่ การวางแผนการสอนและการนำไปใช้ การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการให้พลังอำนาจทางพลเมือง (Stolte et al., 2014) 2) ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Manganelli et al., 2015) 3) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi et al., 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน (Zaff et al., 2008; Jahromi et al., 2012) การใช้จิตวิทยาต้านบวกในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger et al., 2015; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) และ 4) ปัจจัยด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Warren et al., 2014) และการใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi et al., 2015)

ระยะเวลา:

จำนวน 1 ครั้ง เวลา 45 นาที

วิธีการ :

- การสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์
- การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็น
- การใช้อินเทอร์เน็ต/เครือข่ายสังคมออนไลน์

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้:

- ใบงานกลุ่ม: ปัญหาสังคมกับการมีความรู้ด้านพลเมือง
- ใบงานเดี่ยว: ฉันสามารถแก้ไขปัญหาเรื่อง.....จากตัวฉันเอง โดย.....

- อินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์เชื่อมต่อ
- กระดาษโปสเตอร์ขนาดใหญ่
- ปากกาเมจิก

ขั้นตอนของกิจกรรม:

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้สอนทบทวนภาพรวมของกิจกรรมครั้งที่ 1 แล้วแนะนำกิจกรรมครั้งที่ 2 โดยแจ้งวัตถุประสงค์ขั้นตอนของกิจกรรมและสิ่งที่คาดหวังให้กับผู้เรียน
2. ผู้สอนชวนผู้เรียนพูดคุยเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ผู้สอนทำการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรูปธรรมเพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการมีความรู้ด้านพลเมืองโดยให้ผู้เรียนจับกลุ่มเพื่อร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาในสังคมไทยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านลบต่อส่วนรวม จากนั้นให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเลือกปัญหาที่กลุ่มสนใจมากที่สุดเป็นกรณีศึกษาพร้อมอธิบายถึงเหตุผลที่เลือกปัญหานั้น (ใบงานกลุ่ม: ปัญหาสังคมกับการมีความรู้ด้านพลเมือง)
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่คัดเลือกนั้นผ่านทางอินเทอร์เน็ต จากนั้นให้ทำการอภิปรายสะท้อนความคิดโดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์เกี่ยวกับ 1) สาเหตุของปัญหา 2) ผลกระทบที่เกิดจากปัญหา 3) ความเกี่ยวข้องระหว่างปัญหานั้นกับผู้เรียน 4) แนวทางในการแก้ไขปัญหา
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนสร้างความคิดรวบยอดด้วยการสรุปข้อมูลจากใบงานเขียนเป็นแผนผังมโนทัศน์ (concept map) ในกระดาษโปสเตอร์ขนาดใหญ่ พร้อมระบุรายละเอียดแหล่งที่มาของข้อมูลแล้วนำเสนอต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียน

ขั้นสรุป

ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปถึงประโยชน์ของการมีความรู้ทางด้านพลเมืองแล้วผู้สอนเชื่อมโยงเข้าสู่การพัฒนาความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา จากนั้นผู้สอนให้ผู้เรียนทดลองประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมเพื่อกำหนดแนวทางป้องกันหรือแก้ไขปัญหาที่ผู้เรียนสนใจโดยเริ่มจากตัวผู้เรียนเองก่อนเป็นรายบุคคล (ใบงานเดี่ยว: ฉันสามารถแก้ไขปัญหาเรื่อง.....จากตัวฉันเองโดย.....)

การประเมินผล:

การประเมินผลการมีความรู้ด้านพลเมือง ใช้การตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของใบงานและผลงานที่ได้จากการทำกิจกรรม การประเมินด้านแรงจูงใจใช้แบบประเมินผลกิจกรรมและแบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน

กิจกรรมที่ 3

ชื่อกิจกรรม: ตัวแบบและเจตคติด้านพลเมือง

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับการมีความคิด/ความเชื่อทางด้านพลเมือง
2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการมีความคิด/ความเชื่อทางด้านพลเมือง
3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองมีความสามารถในการใช้ความคิด/ความเชื่อทางด้านพลเมืองเป็นพื้นฐาน

ในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ส่วนรวม

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม:

1. ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ความคิด/ความเชื่อที่ตัวแบบใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ส่วนรวมได้
2. ผู้เรียนสามารถบอกความสำคัญของการมีความคิด/ความเชื่อทางด้านพลเมืองต่อการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ส่วนรวมได้
3. ผู้เรียนสามารถระบุความคิด/ความเชื่อทางด้านพลเมืองที่ตนเองต้องการใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ส่วนรวมได้

แนวคิดสำคัญ:

แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า

ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าอธิบายว่า พฤติกรรมความสำเร็จเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการที่บุคคลมีแรงจูงใจต่อการปฏิบัติพฤติกรรมจนประสบความสำเร็จ หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้คือการเน้นที่การรับรู้ของบุคคลและความเชื่อในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ส่งผลต่อพฤติกรรมโดยให้ความสำคัญกับ 1) ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนในการทำงานนั้น (expectancy) กับ 2) ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าหรือความปรารถนาที่บุคคลมีต่องานนั้น (value) (Schunk et al., 2008) การวิจัยภายใต้กรอบทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในบริบททางการศึกษาให้ผลการวิจัยที่สนับสนุนว่า ความเชื่อด้านการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถนำมาใช้ทำนายการเลือกปฏิบัติพฤติกรรมในอนาคต (future choice behavior) ความยึดมั่นผูกพัน (engagement) ความมานะอดทนในการทำพฤติกรรม (persistence) และความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (actual achievement) ของผู้เรียนได้ ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาได้แก่ การรับรู้และการตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ กับปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นบริบทสิ่งแวดล้อมหรือเป็นโลกของผู้เรียน (social world) สำหรับการประเมินความเชื่อด้านแรงจูงใจทำได้จากการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ในการวัดด้านการคาดหวังจะใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนคาดคะเนว่าเขาจะทำงานนั้นได้ดีแค่ไหนในอนาคต (Schunk et al., 2008) ส่วนการวัดด้านการให้คุณค่าสามารถใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนประเมินเกี่ยวกับงานใน 4 ด้านได้แก่ ความสำคัญ ความสนใจ ความมีประโยชน์ และความเชื่อด้านคุณค่า (Eccles & Wigfield, 1995; Schunk et al., 2008)

แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์

Kolb (1984) นำเสนอหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ว่า ประสบการณ์ถือเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านการแปลความหมายที่

ได้รับจากประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เป็นวงจร 4 ขั้นตอนซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนไป 4 แบบ ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติ ทิศนา แชมณี (2551) นำหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของ Kolb มาใช้เป็นพื้นฐานในการจัดรูปแบบการสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (experiential learning based instruction) มีกระบวนการ ได้แก่

1. การจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วม ได้สัมผัสสังเกต หรือทำการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายจากประสบการณ์นั้นด้วยตนเอง
2. การอภิปรายสะท้อนความคิด เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ ผ่านการสะท้อนความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็น คิดวิเคราะห์หรืออภิปรายสิ่งที่ได้จากประสบการณ์นั้น
3. การสร้างความคิดรวบยอด เพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันคิด เชื่อมโยงประเด็นการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์สรุปเป็นความคิดรวบยอด
4. การนำความรู้ไปทดลองประยุกต์ใช้ เพื่อให้ผู้เรียนนำความคิดรวบยอดไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา

ปัจจัยที่สถานศึกษาสามารถนำมาใช้เพื่อจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนได้มีดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน (McIntosh & Munoz, 2009; Wilkenfeld et al., 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลา (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้แก่ การวางแผนการสอนและการนำไปใช้ การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการให้พลังอำนาจทางพลเมือง (Stolte et al., 2014) 2) ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Manganelli et al., 2015) 3) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi et al., 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน (Zaff et al., 2008; Jahromi et al., 2012) การใช้จิตวิทยาต้านบวกในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger et al., 2015; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) และ 4) ปัจจัยด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Warren et al., 2014) และการใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi et al., 2015)

ระยะเวลา:

จำนวน 1 ครั้ง เวลา 45 นาที

วิธีการ :

- การสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์
- การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็น
- การใช้ตัวแบบทางด้านพลเมือง

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้:

- ใบงานกลุ่ม: ร่วมกันหาตัวแบบ
- ใบงานเดี่ยว: ความคิด/ความเชื่อด้านพลเมืองของฉัน
- กระดาษโปสเตอร์ขนาดใหญ่
- ปากกาเมจิก

ขั้นตอนของกิจกรรม:

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้สอนทบทวนภาพรวมของกิจกรรมครั้งที่ 2 แล้วแนะนำกิจกรรมครั้งที่ 3 โดยแจ้งวัตถุประสงค์ขั้นตอนของกิจกรรมและสิ่งที่คาดหวังให้กับผู้เรียน

2. ผู้สอนชวนผู้เรียนพูดคุยเกี่ยวกับบุคคลที่มีความเสียสละและปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ส่วนรวม โดยยกตัวอย่างบุคคลที่ผู้สอนประทับใจและเห็นว่าเป็นบุคคลที่อุทิศตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมโดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง (ตัวอย่าง ทีมนักดำน้ำชาวอังกฤษที่เข้ามาปฏิบัติภารกิจช่วยเหลือเยาวชนที่ติดอยู่ในถ้ำหลวง (https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_1292231))

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ผู้สอนทำการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรูปธรรมเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับความคิด/ความเชื่อที่ส่งผลต่อการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีเพื่อส่วนรวม โดยการให้ผู้เรียนจับกลุ่มแล้วช่วยกันระดมความคิดเพื่อค้นหาตัวแบบผู้มีผลงานด้านการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมที่ผู้เรียนประทับใจ พร้อมให้อธิบายในสิ่งที่ตัวแบบทำ เหตุผลที่ผู้เรียนเลือกตัวแบบนั้น และประโยชน์ที่เกิดจากการกระทำของตัวแบบต่อส่วนรวม (ใบงานกลุ่ม: ร่วมกันหาตัวแบบ)

2. ผู้สอนให้ผู้เรียนสวมบทบาทสมมติว่าตนคือตัวแบบ แล้วร่วมกันอภิปรายสะท้อนความคิดเพื่อวิเคราะห์ว่าตัวแบบยึดถือความคิด/ความเชื่ออะไรเป็นพื้นฐานของการกระทำการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ส่วนรวมโดยไม่ได้นำถึงประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้งนั้น ทั้งนี้ให้ผู้เรียนช่วยกันคิดให้มากที่สุดเท่าที่จะคิดได้ (ตัวอย่าง หลักการด้านศาสนา หลักคุณธรรมจริยธรรม หลักศีลธรรม ความเชื่อด้านประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อด้านจิตใจ ความเชื่อส่วนบุคคล) พร้อมอธิบายเหตุผล

3. ผู้สอนให้ผู้เรียนสร้างความคิดรวบยอด ด้วยการสรุปข้อมูลจากใบงานเขียนเป็นแผนผังมโนทัศน์ (concept map) ในกระดาษโปสเตอร์ขนาดใหญ่แล้วนำเสนอต่อเพื่อนร่วมชั้น

ขั้นสรุป

ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปความสำคัญของการมีเจตคติด้านพลเมืองแล้วผู้สอนเชื่อมโยงเข้าสู่การพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา จากนั้นผู้สอนให้ผู้เรียนทดลองประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม โดยให้ผู้เรียนระบุความคิด/ความเชื่อทางด้านพลเมืองที่ตนเองจะใช้ยึดถือเป็นพื้นฐานในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ส่วนรวม (ใบงานเดี่ยว: ความคิด/ความเชื่อด้านพลเมืองของฉัน)

การประเมินผล:

การประเมินผลการมีเจตคติด้านพลเมือง ใช้การตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของใบงานและผลงานที่ได้จากการทำกิจกรรม การประเมินด้านแรงจูงใจใช้แบบประเมินผลกิจกรรมและแบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน

กิจกรรมที่ 4

ชื่อกิจกรรม: ชุมชนและการเมือง

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับชุมชนและการเมือง
2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและการมีส่วนร่วมทางด้านการเมือง
3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าตนเองมีความสามารถที่จะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและเข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านการเมือง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม:

1. ผู้เรียนสามารถอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างตนเองกับชุมชนและการเมืองได้
2. ผู้เรียนสามารถบอกความสำคัญของการร่วมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและการมีส่วนร่วมทางด้านการเมืองได้
3. ผู้เรียนสามารถบอกวิธีการที่ตนเองจะเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและเข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านการเมืองได้

แนวคิดสำคัญ:

แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า

ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าอธิบายว่า พฤติกรรมความสำเร็จเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการที่บุคคลมีแรงจูงใจต่อการปฏิบัติพฤติกรรมจนประสบความสำเร็จ หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้คือการเน้นที่การรับรู้ของบุคคลและความเชื่อในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ส่งผลต่อพฤติกรรมโดยให้ความสำคัญกับ 1) ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนในการทำงานนั้น (expectancy) กับ 2) ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าหรือความปรารถนาที่บุคคลมีต่องานนั้น (value) (Schunk et al., 2008) การวิจัยภายใต้กรอบทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในบริบททางการศึกษาให้ผลการวิจัยที่สนับสนุนว่า ความเชื่อด้านการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถนำมาใช้ทำนายการเลือกปฏิบัติพฤติกรรมในอนาคต (future choice behavior) ความยึดมั่นผูกพัน (engagement) ความมานะอุตสาหะในการทำพฤติกรรม (persistence) และความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (actual achievement) ของผู้เรียนได้ ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาได้แก่ การรับรู้และการตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ กับปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นบริบทสิ่งแวดล้อมหรือเป็นโลกของผู้เรียน (social world) สำหรับการประเมินความเชื่อด้านแรงจูงใจทำได้จากการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ในการวัดด้านการคาดหวังจะใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนคาดคะเนว่าเขาจะทำงานนั้นได้ดีแค่ไหนในอนาคต (Schunk et al., 2008) ส่วนการวัดด้านการให้คุณค่าสามารถใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนประเมินเกี่ยวกับงานใน 4 ด้านได้แก่ ความสำคัญ ความสนใจ ความมีประโยชน์ และความเชื่อด้านคุณค่า (Eccles & Wigfield, 1995; Schunk et al., 2008)

แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์

Kolb (1984) นำเสนอหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ว่า ประสบการณ์ถือเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านการแปลความหมายที่ได้รับจากประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เป็นวงจร 4 ขั้นตอนซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนไป 4 แบบ ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติ ทิศนา ขัมณี (2551) นำหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของ Kolb มาใช้เป็นพื้นฐานในการจัดรูปแบบการสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (experiential learning based instruction) มีกระบวนการ ได้แก่

1. การจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วม ได้สัมผัส สังเกต หรือทำการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายจากประสบการณ์นั้นด้วยตนเอง
2. การอภิปรายสะท้อนความคิด เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ ผ่านการสะท้อนความรู้สึกหรือความคิดเห็น คิววิเคราะห์หรืออภิปรายสิ่งที่ได้จากประสบการณ์นั้น
3. การสร้างความคิดรวบยอด เพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันคิด เชื่อมโยงประเด็นการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์สรุปเป็นความคิดรวบยอด
4. การนำความรู้ไปทดลองประยุกต์ใช้ เพื่อให้ผู้เรียนนำความคิดรวบยอดไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา

ปัจจัยที่สถานศึกษาสามารถนำมาใช้เพื่อจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนได้มีดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน (McIntosh & Munoz, 2009; Wilkenfeld et al., 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลา (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้แก่ การวางแผนการสอนและการนำไปใช้ การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการให้พลังอำนาจทางพลเมือง (Stolte et al., 2014) 2) ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Manganelli et al., 2015) 3) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi et al., 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน (Zaff et al., 2008; Jahromi et al., 2012) การใช้จิตวิทยาต้านบวกในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger et al., 2015; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) และ 4) ปัจจัยด้านการใช้อินเตอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Warren et al., 2014) และการใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi et al., 2015)

ระยะเวลา:

จำนวน 1 ครั้ง เวลา 45 นาที

วิธีการ :

- การบรรยาย
- การตั้งคำถาม
- การสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์
- การจัดบรรยากาศในการเรียนแบบเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็น
- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้:

- ใบงานกลุ่ม: ความรู้สึกผูกพัน/ความประทับใจที่ฉันมีต่อชุมชน
- ใบงานเดี่ยว: ชุมชนและการเมืองของฉัน
- PowerPoint: ประชาธิปไตยและการเมืองของพลเมือง
- กระดาษโปสเตอร์ขนาดใหญ่
- ปากกาเมจิก

ขั้นตอนของกิจกรรม:**ขั้นเริ่มต้น**

1. ผู้สอนทบทวนภาพรวมของกิจกรรมครั้งที่ 3 แล้วแนะนำกิจกรรมครั้งที่ 4 โดยแจ้งวัตถุประสงค์ขั้นตอนของกิจกรรมและสิ่งที่คาดหวังให้กับผู้เรียน

2. ผู้สอนบรรยายให้ความรู้เรื่อง ประชาธิปไตยและการเมืองของพลเมือง (PowerPoint: ประชาธิปไตยและการเมืองของพลเมือง) ในระหว่างการบรรยาย ผู้สอนใช้วิธีการตั้งคำถามนำเพื่อให้ผู้เรียนคาดเดาคำตอบแล้วผู้สอนจึงสรุปคำตอบของผู้เรียนไปสู่เนื้อหาที่ต้องการบรรยายต่อ รวมทั้งใช้วิธีการตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างถูกต้องหรือไม่ ทั้งนี้ ผู้สอนควรสนับสนุนให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ไม่ตัดสินคำตอบและชมเชยผู้เรียนในการกล้าแสดงออก

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ผู้สอนทำการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรูปธรรมเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมืองโดยให้ผู้เรียนจับกลุ่มแล้วผู้สอนเล่าตัวอย่างความรู้สึกผูกพันหรือความประทับใจที่ตนเองมีต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัว ประเพณีวัฒนธรรม ค่านิยมหรือสถานที่ในชุมชนที่ผู้สอนเป็นสมาชิกอยู่ และผู้สอนอยากให้สิ่งเหล่านั้นดำรงอยู่ต่อไปในอนาคต (ตัวอย่าง ความรู้สึกประทับใจในความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ในจังหวัดบ้านเกิด ความรู้สึกผูกพันกับเพื่อนในหมู่บ้านที่อาศัย ความรู้สึกประทับใจในประเพณีท้องถิ่น) จากนั้นให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มเล่าความรู้สึกผูกพัน/ความประทับใจที่ตนเองมีต่อชุมชนและอยากให้สิ่งนั้นคงอยู่ต่อไปคนละหนึ่งด้านพร้อมอธิบายเหตุผล

2. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มทำการสะท้อนความคิดโดยอภิปรายร่วมกันว่าประสบการณ์ความรู้สึกผูกพันหรือความประทับใจที่ผู้เรียนมีต่อชุมชนนั้นส่งผลอย่างไรต่อความรู้สึก ความคิด หรือการปฏิบัติตนของผู้เรียน

3. ผู้สอนให้ผู้เรียนสร้างความคิดรวบยอดด้วยการสรุปสิ่งที่อภิปรายออกเป็นหมวดหมู่ในกระดาษโปสเตอร์ขนาดใหญ่ แล้วให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยสมมติว่าผู้เรียนแต่ละกลุ่มคือพรรคการเมืองที่ต้องกำหนดนโยบายเพื่อรักษาสิ่งดีในชุมชนให้คงอยู่ต่อไป ดังนั้นผู้เรียนต้องคัดเลือกหัวข้อจากการอภิปรายร่วมกันมาหนึ่งเรื่อง แล้วสร้างนโยบายที่พรรคจะทำเพื่อดูแลรักษาสิ่งดีในชุมชนนั้นให้คงอยู่ต่อไป จากนั้นนำเสนอต่อเพื่อนร่วมชั้น เมื่อนำเสนอครบทุกกลุ่มแล้วให้ผู้เรียนทุกคนสมมติว่าตนคือประชาชนแล้วร่วมกันโหวตลงคะแนนว่าพรรคใดมีนโยบายที่เหมาะสม มีความเป็นไปได้ และน่าประทับใจมากที่สุด

ขั้นสรุป

ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปความสำคัญของความรู้ที่ผูกพันต่อชุมชนและการเมือง แล้วผู้สอนเชื่อมโยงเข้าสู่การพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้ดี จากนั้นผู้สอนให้ผู้เรียนทดลองประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนบอกว่าตนเองจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไรเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ส่วนรวมในชุมชนที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ (ใบงานเดี่ยว: ชุมชนและการเมืองของฉัน)

การประเมินผล:

การประเมินผลความรู้ดีเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง ใช้การตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของใบงานและผลงานที่ได้จากการทำกิจกรรม การประเมินด้านแรงจูงใจใช้แบบประเมินผลกิจกรรมและแบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน

กิจกรรมที่ 5

ชื่อกิจกรรม: บทบาทกับหน้าที่พลเมือง

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับหน้าที่ในบทบาทด้านพลเมือง
2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการรับผิดชอบต่อหน้าที่ทางด้านพลเมือง
3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองมีความสามารถในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ทางด้านพลเมือง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม:

1. ผู้เรียนสามารถอธิบายภาระหน้าที่ในบทบาททางด้านพลเมืองของตนเองได้
2. ผู้เรียนสามารถบอกความสำคัญของการรับผิดชอบต่อหน้าที่ทางด้านพลเมืองได้
3. ผู้เรียนสามารถระบุหน้าที่ความรับผิดชอบต่อในบทบาทด้านพลเมืองที่ตนเองต้องการยึดถือได้

แนวคิดสำคัญ:

แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า

ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าอธิบายว่า พฤติกรรมความสำเร็จเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการที่บุคคลมีแรงจูงใจต่อการปฏิบัติพฤติกรรมจนประสบความสำเร็จ หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้คือการเน้นที่การรับรู้ของบุคคลและความเชื่อในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ส่งผลต่อพฤติกรรมโดยให้ความสำคัญกับ 1) ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนในการทำงานนั้น (expectancy) กับ 2) ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าหรือความปรารถนาที่บุคคลมีต่องานนั้น หรือ value (Schunk et al., 2008) การวิจัยภายใต้กรอบทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในบริบททางการศึกษาให้ผลการวิจัยที่สนับสนุนว่า ความเชื่อด้านการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถนำมาใช้ทำนายการเลือกปฏิบัติพฤติกรรมในอนาคต (future choice behavior) ความยึดมั่นผูกพัน (engagement) ความมานะอดทนในการทำพฤติกรรม (persistence) และความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (actual achievement) ของผู้เรียนได้ ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาได้แก่ การรับรู้และการตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ กับปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นบริบทสิ่งแวดล้อมหรือเป็นโลกของผู้เรียน (social world) สำหรับการประเมินความเชื่อด้านแรงจูงใจทำได้จากการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ในการวัดด้านการคาดหวังจะใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนคาดคะเนว่าเขาจะทำงานนั้นได้ดีแค่ไหนในอนาคต (Schunk et al., 2008) ส่วนการวัดด้านการให้คุณค่าสามารถใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนประเมินเกี่ยวกับงานใน 4 ด้านได้แก่ ความสำคัญ ความสนใจ ความมีประโยชน์ และความเชื่อด้านคุณค่า (Eccles & Wigfield, 1995; Schunk et al., 2008)

แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์

Kolb (1984) นำเสนอหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ว่า ประสบการณ์ถือเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านการแปลความหมายที่ได้รับจากประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เป็นวงจร 4 ขั้นตอนซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนไป 4 แบบ ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติ ทิศนา ขัมภณี (2551) นำหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของ Kolb มาใช้เป็นพื้นฐานในการจัดรูปแบบ

การสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (experiential learning based instruction) มีกระบวนการ ได้แก่

1. การจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วม ได้สัมผัส สังเกต หรือทำการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายจากประสบการณ์นั้นด้วยตนเอง
2. การอภิปรายสะท้อนความคิด เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ ผ่านการสะท้อนความรู้สึกหรือความคิดเห็น คติวิเคราะห์หรืออภิปรายสิ่งที่ได้จากประสบการณ์นั้น
3. การสร้างความคิดรวบยอด เพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันคิด เชื่อมโยงประเด็นการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์สรุปเป็นความคิดรวบยอด
4. การนำความรู้ไปทดลองประยุกต์ใช้ เพื่อให้ผู้เรียนนำความคิดรวบยอดไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา

ปัจจัยที่สถานศึกษาสามารถนำมาใช้เพื่อจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนได้มีดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน (McIntosh & Munoz, 2009; Wilkenfeld et al., 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลา (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้แก่ การวางแผนการสอนและการนำไปใช้ การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการให้พลังอำนาจทางพลเมือง (Stolte et al., 2014) 2) ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Manganelli et al., 2015) 3) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi et al., 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน (Zaff et al., 2008; Jahromi et al., 2012) การใช้จิตวิทยาด้านบวกในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger et al., 2015; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) และ 4) ปัจจัยด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Warren et al., 2014) และ การใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi et al., 2015)

ระยะเวลา:

จำนวน 1 ครั้ง เวลา 45 นาที

วิธีการ :

- การสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์
- การจัดบรรยากาศในการเรียนแบบเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็น
- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้:

- ใบงานกลุ่ม: ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้านพลเมือง
- ใบงานเดี่ยว: หน้าที่พลเมืองของฉัน
- กระดาษโปสเตอร์ขนาดใหญ่
- ปากกาเมจิก

ขั้นตอนของกิจกรรม:

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้สอนทบทวนภาพรวมของกิจกรรมครั้งที่ 4 แล้วแนะนำกิจกรรมครั้งที่ 5 โดยแจ้งวัตถุประสงค์ขั้นตอนของกิจกรรมและสิ่งที่คาดหวังให้กับผู้เรียน

2. ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกันคิดว่าผู้เรียนมีบทบาทด้านอะไรบ้างและหน้าที่หลักของแต่ละบทบาทคืออะไร (ตัวอย่าง บทบาทนักศึกษา: หน้าที่รับผิดชอบต่อการเรียน บทบาทลูก: หน้าที่ดูแลพ่อแม่ บทบาทเพื่อน: ให้ความจริงใจต่อเพื่อน บทบาทคนรัก: หน้าที่ซื่อสัตย์ต่อความสัมพันธ์) เพื่อเชื่อมโยงต่อเข้าสู่บทบาททางด้านพลเมือง

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ผู้สอนทำการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรูปธรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักเกี่ยวกับหน้าที่ในบทบาทด้านพลเมือง โดยให้ผู้เรียนจับกลุ่มแล้วร่วมกันระดมความคิดว่า ประชาชนควรต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบอะไรบ้างในบทบาทด้านพลเมือง และถ้าประชาชนไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ในบทบาทด้านพลเมืองของตนจะเกิดผลกระทบอย่างไร (ใบงานกลุ่ม: ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้านพลเมือง)

2. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มทำการสะท้อนความคิดโดยอภิปรายร่วมกันว่า ผู้เรียนอยากให้สังคมในอุดมคติของผู้เรียนเป็นอย่างไร และประชาชนที่อาศัยอยู่ในสังคมในอุดมคติของผู้เรียนนั้นต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบในบทบาททางด้านพลเมืองของตนเองอย่างไรบ้าง

3. ผู้สอนให้ผู้เรียนสร้างความคิดรวบยอด ด้วยการสรุปข้อมูลจากใบงานเขียนเป็นแผนผังมโนทัศน์ (concept map) ในกระดาษโปสเตอร์ขนาดใหญ่ แล้วนำเสนอต่อเพื่อนร่วมชั้น

ขั้นสรุป

ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปความสำคัญของความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมืองแล้วผู้สอนเชื่อมโยงเข้าสู่การพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก จากนั้นผู้สอนให้ผู้เรียนทดลองประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนอธิบายว่าในฐานะที่เป็นนักศึกษา หน้าที่ทางด้านพลเมืองที่ผู้เรียนสามารถทำได้ในชีวิตประจำวันมีอะไรบ้าง พร้อมอธิบายเหตุผล (ใบงานเดี่ยว: หน้าที่พลเมืองของฉัน)

การประเมินผล:

การประเมินผลความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง ใช้การตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของใบงานและผลงานที่ได้จากการทำกิจกรรม การประเมินด้านแรงจูงใจใช้แบบประเมินผลกิจกรรมและแบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน

กิจกรรมที่ 6

ชื่อกิจกรรม: โครงการบริการสังคม “Together We can”

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการบริการสังคม “Together We can”
2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมใน

สถานการณ์จริง

3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณเองมีความสามารถในการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมในสถานการณ์จริง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม:

1. ผู้เรียนสามารถอธิบายขั้นตอนและรายละเอียดของโครงการบริการสังคม “Together We can” ได้
2. ผู้เรียนสามารถบอกประโยชน์ของโครงการบริการสังคม “Together We can” ได้
3. ผู้เรียนสามารถเสนอแนะวิธีการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมในโครงการบริการสังคม “Together We can” ได้

can” ได้

แนวคิดสำคัญ:

แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า

ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าอธิบายว่า พฤติกรรมความสำเร็จเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการที่บุคคลมีแรงจูงใจต่อการปฏิบัติพฤติกรรมจนประสบความสำเร็จ หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้คือการเน้นที่การรับรู้ของบุคคลและความเชื่อในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ส่งผลต่อพฤติกรรมโดยให้ความสำคัญกับ 1) ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนในการทำงานนั้น (expectancy) กับ 2) ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าหรือความปรารถนาที่บุคคลมีต่องานนั้น (value) (Schunk et al., 2008) การวิจัยภายใต้กรอบทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในบริบททางการศึกษาให้ผลการวิจัยที่สนับสนุนว่า ความเชื่อด้านการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถนำมาใช้ทำนายการเลือกปฏิบัติพฤติกรรมในอนาคต (future choice behavior) ความยึดมั่นผูกพัน (engagement) ความมานะอุตสาหะในการทำพฤติกรรม (persistence) และความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (actual achievement) ของผู้เรียนได้ ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาได้แก่ การรับรู้และการตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ กับปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นบริบทสิ่งแวดล้อมหรือเป็นโลกของผู้เรียน (social world) สำหรับการประเมินความเชื่อด้านแรงจูงใจทำได้จากการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ในการวัดด้านการคาดหวังจะใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนคาดคะเนว่าเขาจะทำงานนั้นได้ดีแค่ไหนในอนาคต (Schunk et al., 2008) ส่วนการวัดด้านการให้คุณค่าสามารถใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนประเมินเกี่ยวกับงานใน 4 ด้านได้แก่ ความสำคัญ ความสนใจ ความมีประโยชน์ และความเชื่อด้านคุณค่า (Eccles & Wigfield, 1995; Schunk et al., 2008)

แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์

Kolb (1984) นำเสนอหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ว่า ประสบการณ์ถือเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านการแปลความหมายที่ได้รับจากประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เป็นวงจร 4 ขั้นตอนซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปแบบ

การเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนไป 4 แบบ ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม และ 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติ Kaye (2004) นำหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของ Kolb มาใช้เป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (service learning) มีกระบวนการได้แก่

1. **ขั้นสำรวจ (investigation)** หมายถึง การสำรวจความต้องการของชุมชนโดยเริ่มจากการกำหนดความหมายและขอบเขตของชุมชน จากนั้นจึงเข้าไปทำการศึกษาและสำรวจสภาพของชุมชน รวมทั้งการสำรวจว่าผู้เรียนที่เข้าร่วมในกิจกรรมมีความรู้ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และทักษะอะไรบ้าง

2. **ขั้นเตรียมการและวางแผน (preparation and planning)** หมายถึง การระบุปัญหาของชุมชนและการค้นหาแนวทางในการนำความรู้ ความสามารถ ความถนัด และทักษะที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้จริงเพื่อบริการชุมชน การวางแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมเริ่มจากการเขียนเค้าโครงสำหรับการทำงานกิจกรรมมีรายละเอียดประกอบด้วย แนวคิด วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการ ขั้นตอน ระยะเวลา จำนวนผู้ทำกิจกรรม ทรัพยากรที่ต้องใช้ในการทำกิจกรรม ความรู้ความสามารถและทักษะที่ต้องใช้สำหรับการทำกิจกรรม รวมทั้งวิธีการประเมินผลกิจกรรม ในขั้นตอนนี้ ผู้เรียนต้องระบุประเภทของกิจกรรมบริการสังคมได้แก่ 2.1) กิจกรรมบริการสังคมโดยตรง (direct service) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนปฏิบัติบริการสังคมภายในชุมชนด้วยตนเอง 2.2) กิจกรรมบริการสังคมโดยอ้อม (indirect service) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องออกไปปฏิบัติการบริการสังคมภายในชุมชนโดยตรง แต่กิจกรรมนั้นต้องก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน 2.3) กิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ (advocacy) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยเป็นกระบอกเสียงให้กับชุมชน กิจกรรมประเภทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักหรือเพื่อก่อให้เกิดการเคลื่อนไหว ผู้เรียนต้องทำหน้าที่เป็นบุคคลที่พูดแทน 2.4) กิจกรรมการทำวิจัย (research) เป็นกิจกรรมการทำวิจัยอย่างเป็นทางการ ผู้เรียนต้องทำการศึกษา รวบรวม และรายงานผลข้อมูลในประเด็นที่ชุมชนกำลังให้ความสนใจ ผ่านวิธีการศึกษาอย่างเป็นทางการจากการสำรวจ การทดลอง หรือการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ คำว่า ชุมชน จะต้องถูกจำกัดความและกำหนดขอบเขตด้วยตัวผู้เรียนเอง

3. **ขั้นดำเนินการ (action)** หมายถึง การที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมที่ได้ออกแบบไว้ในสถานการณ์จริง

4. **ขั้นสะท้อนความคิด (reflection)** หมายถึง การให้ผู้เรียนทำการคิดพิจารณาไตร่ตรองเพื่อทบทวนว่าประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ความคิด อารมณ์ความรู้สึกและการกระทำของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างไรบ้าง ตัวอย่างเช่น ในด้านของการเรียน การตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับชุมชน การมองเห็นปัญหา การเข้าใจถึงต้นเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา การวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาและการประยุกต์แนวทางนั้นไปใช้ในอนาคต เป็นต้น Wilkenfeld และคณะ (2010) อธิบายว่า การสะท้อนความคิดมีความสำคัญโดยตรงต่อการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเนื่องจากการส่งเสริมทางด้านความรู้คิดและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การจัดบรรยากาศภายในชั้นเรียนแบบเปิดกว้างต่อการนำเสนอความคิดเห็นและการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ทางด้านการเมืองหรือสังคมร่วมกัน การจัดการได้วาทิ การให้ผู้เรียนทำการคิดวิเคราะห์ และเสนอแนะมุมมอง

ร่วมกันกับเพื่อนจะส่งผลต่อการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียน แม้ว่าในขณะนั้นผู้เรียนจะยังไม่สามารถระทำการสิ่งใดหรือลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีได้ทันที แต่อย่างน้อยผู้เรียนก็ได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางด้านการรู้คิดใหม่และกลายเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น (active participants) ในแง่ของการมีความรู้ มีแนวคิดทางด้านการเมือง และมีค่านิยมในการดำเนินชีวิต การสะท้อนความคิดนอกจากจะทำโดยผ่านการพูดและการอภิปรายกลุ่มแล้ว Ash และ Clayton (2004) และ Ash และคณะ (2005) ให้ผู้เรียนทำการสะท้อนความคิดผ่านการเขียนโดยได้พัฒนาเครื่องมือให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดในการเขียนเรียงความบรรยายประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้จากเนื้อหาการเรียน (academic dimension) 2) ด้านประสบการณ์ส่วนบุคคล (personal dimension) และ 3) ด้านความเป็นพลเมือง (civic dimension) ทั้งนี้ มีการใช้คำถามนำเพื่อช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถทำการสะท้อนความคิดได้อย่างมีทิศทาง

5. **ชั้นแสดงผลงาน (demonstration)** หมายถึง การแสดงผลงานของผู้เรียนเพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไรและได้ทำอะไรบ้างเมื่อลงพื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมในชุมชน ทั้งนี้การประเมินผลผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมไม่ได้วัดจากผลสำเร็จของกิจกรรมบริการสังคมเป็นหลัก แต่วัดจากผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากประสบการณ์การปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมว่า ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนหรือหลักสูตรเป็นอย่างไร

ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา

ปัจจัยที่สถานศึกษาสามารถนำมาใช้เพื่อจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนได้มีดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน (McIntosh & Munoz, 2009; Wilkenfeld et al., 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลา (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้แก่ การวางแผนการสอนและการนำไปใช้ การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการให้พลังอำนาจทางพลเมือง (Stolte et al., 2014) 2) ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Manganelli et al., 2015) 3) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi et al., 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน (Zaff et al., 2008; Jahromi et al., 2012) การใช้จิตวิทยาด้านบวกในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger et al., 2015; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) และ 4) ปัจจัยด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Warren et al., 2014) และการใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi et al., 2015)

ระยะเวลา:

จำนวน 1 ครั้ง เวลา 45 นาที

วิธีการ :

- การบรรยาย
- การตั้งคำถาม
- การจัดบรรยากาศในการเรียนแบบเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็น
- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน
- การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลาเรียน/การลงพื้นที่ชุมชน

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้:

- ใบงานเดี่ยว: สำรวจชุมชน
- PowerPoint: โครงการบริการสังคม “Together We can”

ขั้นตอนของกิจกรรม:**ขั้นเริ่มต้น**

ผู้สอนทบทวนความรู้เรื่องความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง โดยชี้แจงให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของกิจกรรมครั้งที่ 2 และ 3 กับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา กิจกรรมครั้งที่ 4 และ 5 กับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก แล้วจึงแนะนำความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมครั้งที่ 6 กับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม จากนั้นแจ้งวัตถุประสงค์ ขั้นตอนของกิจกรรมและสิ่งที่คาดหวังให้กับผู้เรียน

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ผู้สอนอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับโครงการบริการสังคมว่าเป็นโครงการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้ความรู้หรือทักษะจากการเรียนไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ส่วนรวมในสถานการณ์จริง ผู้เรียนต้องลงปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมภายในชุมชนตามที่คุณเรียนสนใจ ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องกำหนดขอบเขตของคำว่าชุมชนซึ่งอาจเป็นสิ่งมีชีวิต (ตัวอย่าง นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะ..... ประชาชนที่เข้ามาซื้อของในตลาดนัดบริเวณ..... ศูนย์ที่ถูกเจ้าของทอดทิ้งและนำมาปล่อยตามถนน) หรือสิ่งไม่มีชีวิต (ตัวอย่าง โรงเรียน..... หมู่บ้าน..... องค์การเพื่อการกุศล.....) จากนั้นผู้สอนชี้แจงรายละเอียดและขั้นตอนของโครงการบริการสังคม “Together We can” (PowerPoint: โครงการบริการสังคม “Together We can”) ทั้งนี้ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามได้ตลอดการชี้แจง และถามคำถามผู้เรียนกลับเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความเข้าใจถูกต้องตรงกันหรือไม่

2. ผู้สอนยกตัวอย่างกิจกรรมบริการสังคมให้ผู้เรียนเห็นภาพ (ตัวอย่าง การรณรงค์ให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะ..... มีความตระหนักเกี่ยวกับการลด/ละ/เลิกใช้ถุงพลาสติกเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่เข้ามาซื้อของในตลาดนัดบริเวณ..... เพื่อค้นหาวิธีการป้องกันหรือแก้ปัญหาการทิ้งขยะไม่เป็นที่ การขอรับบริจาคทุนทรัพย์ อาหาร หรือสิ่งของเพื่อนำไปสนับสนุนองค์การที่ช่วยเหลือเด็กที่ถูกทอดทิ้ง การนำความรู้ด้านการเต้นจากสาขาวิชาเอกที่เรียนไปสอนเด็ก ๆ ในบริเวณหมู่บ้านช่วงวันเสาร์อาทิตย์เพื่อให้เด็กมีกิจกรรมทำและไม่ไปมั่วสุมในร้านเกม) จากนั้นผู้สอนให้ผู้เรียนจับกลุ่มแล้วร่วมกันระดมความคิดว่าถ้าตนเองจะเป็น Super Hero ที่จะต้องเข้าไปสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีเพื่อส่วนรวมในชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ผู้เรียนจะเลือก

เป็น Super Hero คนไหนและมีแผนการเข้าไปสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนในเรื่องอะไร จากนั้นให้นำเสนอกับเพื่อนร่วมชั้น

3. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันระดมความคิดเพื่อค้นหาว่าโครงการบริการสังคม “Together We can” จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและชุมชนอย่างไร จากนั้นให้แต่ละกลุ่มนำเสนอความคิดเห็นสั้นสรุป

ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปประโยชน์ของโครงการบริการสังคม “Together We can” แล้วผู้สอนเชื่อมโยงเข้าสู่การพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม จากนั้นผู้สอนมอบหมายงานให้ผู้เรียนในกลุ่มประชุมกันนอกเวลาเพื่อตกลงกันว่า ชุมชนที่กลุ่มจะลงพื้นที่เพื่อปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมนั้นคือที่ใด โดยสมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องลงไปสำรวจพื้นที่ชุมชนที่กลุ่มเลือกนอกเวลาเรียนก่อนแล้วเขียนรายงานเป็นรายบุคคล (ใบงานเดี่ยว: สำรวจชุมชน) เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประกอบการดำเนินกิจกรรมครั้งที่ 7

การประเมินผล:

การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการบริการสังคม “Together We can” ใช้การสังเกตพฤติกรรม การตอบคำถาม รวมทั้งตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของใบงานและผลงานที่ได้จากการทำกิจกรรม การประเมินด้านแรงจูงใจใช้แบบประเมินผลกิจกรรมและแบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน

กิจกรรมที่ 7

ชื่อกิจกรรม: วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนในสถานการณ์จริง
2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมใน

สถานการณ์จริง

3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณเองมีความสามารถในการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมในสถานการณ์จริง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม:

1. ผู้เรียนสามารถระบุปัญหาที่ผู้เรียนต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขได้
2. ผู้เรียนสามารถบอกประโยชน์ที่ผู้เรียนและชุมชนจะได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมได้
3. ผู้เรียนสามารถบอกแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับ

ชุมชนได้

แนวคิดสำคัญ:

แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า

ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าอธิบายว่า พฤติกรรมความสำเร็จเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการที่บุคคลมีแรงจูงใจต่อการปฏิบัติพฤติกรรมจนประสบความสำเร็จ หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้คือการเน้นที่การรับรู้ของบุคคลและความเชื่อในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมโดยให้ความสำคัญกับ 1) ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนในการทำงานนั้น (expectancy) กับ 2) ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าหรือความปรารถนาที่บุคคลมีต่องานนั้น (value) (Schunk et al., 2008) การวิจัยภายใต้กรอบทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในบริบททางการศึกษาให้ผลการวิจัยที่สนับสนุนว่า ความเชื่อด้านการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถนำมาใช้ทำนายการเลือกปฏิบัติพฤติกรรมในอนาคต (future choice behavior) ความยึดมั่นผูกพัน (engagement) ความมานะอุตสาหะในการทำพฤติกรรม (persistence) และความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (actual achievement) ของผู้เรียนได้ ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาได้แก่ การรับรู้และการตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ กับปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นบริบทสิ่งแวดล้อมหรือเป็นโลกของผู้เรียน (social world) สำหรับการประเมินความเชื่อด้านแรงจูงใจทำได้จากการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ในการวัดด้านการคาดหวังจะใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนคาดคะเนว่าเขาจะทำงานนั้นได้ดีแค่ไหนในอนาคต (Schunk et al., 2008) ส่วนการวัดด้านการให้คุณค่าสามารถใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนประเมินเกี่ยวกับงานใน 4 ด้านได้แก่ ความสำคัญ ความสนใจ ความมีประโยชน์ และความเชื่อด้านคุณค่า (Eccles & Wigfield, 1995; Schunk et al., 2008)

แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์

Kolb (1984) นำเสนอหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ว่า ประสบการณ์ถือเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านการแปลความหมายที่ได้รับจากประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เป็นวงจร 4 ขั้นตอนซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปแบบ

การเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนไป 4 แบบ ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม และ 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติ Kaye (2004) นำหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของ Kolb มาใช้เป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (service learning) มีกระบวนการได้แก่

1. **ขั้นสำรวจ (investigation)** หมายถึง การสำรวจความต้องการของชุมชนโดยเริ่มจากการกำหนดความหมายและขอบเขตของชุมชน จากนั้นจึงเข้าไปทำการศึกษาและสำรวจสภาพของชุมชน รวมทั้งการสำรวจว่าผู้เรียนที่เข้าร่วมในกิจกรรมมีความรู้ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และทักษะอะไรบ้าง

2. **ขั้นเตรียมการและวางแผน (preparation and planning)**

3. **ขั้นดำเนินการ (action)**

4. **ขั้นสะท้อนความคิด (reflection)**

5. **ขั้นแสดงผลงาน (demonstration)**

ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา

ปัจจัยที่สถานศึกษานำมาใช้ในการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนได้มีดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน (McIntosh & Munoz, 2009; Wilkenfeld et al., 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลา (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้แก่ การวางแผนการสอนและการนำไปใช้ การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการให้พลังอำนาจทางพลเมือง (Stolte et al., 2014) 2) ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Manganelli et al., 2015) 3) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi et al., 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน (Zaff et al., 2008; Jahromi et al., 2012) การใช้จิตวิทยาต้านบวกในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger et al., 2015; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) และ 4) ปัจจัยด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Warren et al., 2014) และการใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi et al., 2015)

ระยะเวลา:

จำนวน 1 ครั้ง เวลา 45 นาที

วิธีการ :

- การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม: ขั้นสำรวจ
- การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลาเรียน/การลงพื้นที่ชุมชน
- การจัดบรรยากาศในการเรียนแบบเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็น
- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้:

- ใบงานเดี่ยว: สํารวจชุมชน
- ใบงานกลุ่ม: วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน
- ใบงานกลุ่ม: แผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม

ขั้นตอนของกิจกรรม:**ขั้นเริ่มต้น**

1. ผู้สอนทบทวนภาพรวมของกิจกรรมครั้งที่ 6 แล้วแนะนำกิจกรรมครั้งที่ 7 โดยแจ้งวัตถุประสงค์ขั้นตอนของกิจกรรมและสิ่งที่คาดหวังให้กับผู้เรียน
2. ผู้สอนซักถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับชุมชนที่แต่ละกลุ่มลงพื้นที่ในสัปดาห์ที่ผ่านมา

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน (ใบงานกลุ่ม: วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน) โดยสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะต้องนำข้อมูลที่ตนเองได้มาจากการสำรวจชุมชน (ใบงานเดี่ยว: สํารวจชุมชน) มาใช้ประกอบการอภิปรายร่วมกัน
2. ผู้สอนเดินสำรวจการทำงานของแต่ละกลุ่มว่ามีอุปสรรคปัญหาหรือไม่ และให้ความช่วยเหลือเมื่อกลุ่มต้องการ นอกจากนี้ ผู้สอนต้องช่วยกระตุ้นการทำงานของกลุ่มด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วม ถามคำถาม ชี้แนะแนวทาง สนับสนุนชมเชย และให้กำลังใจเพื่อให้แต่ละกลุ่มสามารถทำงานได้อย่างราบรื่น

ขั้นสรุป

ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปเกี่ยวกับชุมชน ปัญหาของชุมชน และแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมของกลุ่ม โดยมีผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นร่วมแสดงความคิดเห็น จากนั้นผู้สอนเชื่อมโยงเข้าสู่การพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม แล้วมอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มประชุมกันนอกเวลาเพื่อวางแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม (ใบงานกลุ่ม: แผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม) ทั้งนี้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มต้องนำใบงานที่ทำเสร็จแล้วมาส่งคืนผู้สอนและเตรียมการนำเสนอแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมล่วงหน้าสำหรับกิจกรรมครั้งที่ 8

การประเมินผล:

การประเมินการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน ใช้การตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของใบงานและผลงานที่ได้จากการทำกิจกรรม การประเมินด้านแรงจูงใจใช้แบบประเมินผลกิจกรรมและแบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน

กิจกรรมที่ 8

ชื่อกิจกรรม: นำเสนอแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความคิดเห็นจากผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนเกี่ยวกับการจัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม
2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมในสถานการณ์จริง
3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณเองมีความสามารถในการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมในสถานการณ์จริง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม:

1. ผู้เรียนสามารถนำเสนอแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้
2. ผู้เรียนใช้ความพยายามเพื่อวางแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมให้ครบถ้วนสมบูรณ์ตามรูปแบบที่กำหนดไว้ได้
3. ผู้เรียนสามารถเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนลงมือปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมในชุมชนได้

แนวคิดสำคัญ:

แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า

ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าอธิบายว่า พฤติกรรมความสำเร็จเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการที่บุคคลมีแรงจูงใจต่อการปฏิบัติพฤติกรรมจนประสบความสำเร็จ หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้คือการเน้นที่การรับรู้ของบุคคลและความเชื่อในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ส่งผลต่อพฤติกรรมโดยให้ความสำคัญกับ 1) ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนในการทำงานนั้น (expectancy) กับ 2) ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าหรือความปรารถนาที่บุคคลมีต่องานนั้น (value) (Schunk et al., 2008) การวิจัยภายใต้กรอบทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในบริบททางการศึกษาให้ผลการวิจัยที่สนับสนุนว่า ความเชื่อด้านการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถนำมาใช้ทำนายการเลือกปฏิบัติพฤติกรรมในอนาคต (future choice behavior) ความยึดมั่นผูกพัน (engagement) ความมานะอุตสาหะในการทำพฤติกรรม (persistence) และความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (actual achievement) ของผู้เรียนได้ ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาได้แก่ การรับรู้และการตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ กับปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นบริบทสิ่งแวดล้อมหรือเป็นโลกของผู้เรียน (social world) สำหรับการประเมินความเชื่อด้านแรงจูงใจทำได้จากการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ในการวัดด้านการคาดหวังจะใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนคาดคะเนว่าเขาจะทำงานนั้นได้ดีแค่ไหนในอนาคต (Schunk et al., 2008) ส่วนการวัดด้านการให้คุณค่าสามารถใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนประเมินเกี่ยวกับงานใน 4 ด้านได้แก่ ความสำคัญ ความสนใจ ความมีประโยชน์ และความเชื่อด้านคุณค่า (Eccles & Wigfield, 1995; Schunk et al., 2008)

แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์

Kolb (1984) นำเสนอหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ว่า ประสบการณ์ถือเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านการแปลความหมายที่ได้รับจากประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เป็นวงจร 4 ขั้นตอนซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนไป 4 แบบ ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม และ 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติ Kaye (2004) นำหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของ Kolb มาใช้เป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (service learning) มีกระบวนการได้แก่

1. ขั้นสำรวจ (investigation)

2. ขั้นเตรียมการและวางแผน (preparation and planning) หมายถึง การระบุปัญหาของชุมชนและการค้นหาแนวทางในการนำความรู้ ความสามารถ ความถนัด และทักษะที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้จริงเพื่อบริการชุมชน การวางแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมเริ่มจากการเขียนเค้าโครงสำหรับการทำงานกิจกรรมมีรายละเอียดประกอบด้วย แนวคิด วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการ ขั้นตอน ระยะเวลา จำนวนผู้ทำกิจกรรม ทรัพยากรที่ต้องใช้ในการทำกิจกรรม ความรู้ความสามารถและทักษะที่ต้องใช้สำหรับการทำกิจกรรม รวมทั้งวิธีการประเมินผลกิจกรรม ในขั้นตอนนี้ ผู้เรียนต้องระบุประเภทของกิจกรรมบริการสังคม ได้แก่ 2.1) กิจกรรมบริการสังคมโดยตรง (direct service) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนปฏิบัติบริการสังคมภายในชุมชนด้วยตนเอง 2.2) กิจกรรมบริการสังคมโดยอ้อม (indirect service) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องออกไปปฏิบัติการบริการสังคมภายในชุมชนโดยตรง แต่กิจกรรมนั้นต้องก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน 2.3) กิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ (advocacy) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยเป็นกระบอกเสียงให้กับชุมชน กิจกรรมประเภทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักหรือเพื่อก่อให้เกิดการเคลื่อนไหว ผู้เรียนต้องทำหน้าที่เป็นบุคคลที่พูดแทน 2.4) กิจกรรมการทำวิจัย (research) เป็นกิจกรรมการทำวิจัยอย่างเป็นทางการ ผู้เรียนต้องทำการศึกษา รวบรวม และรายงานผลข้อมูลในประเด็นที่ชุมชนกำลังให้ความสนใจ ผ่านวิธีการศึกษาอย่างเป็นทางการจากการสำรวจ การทดลอง หรือการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ คำว่า ชุมชน จะต้องถูกจำกัดความและกำหนดขอบเขตด้วยตัวผู้เรียนเอง

3. ขั้นดำเนินการ (action)

4. ขั้นสะท้อนความคิด (reflection)

5. ขั้นแสดงผลงาน (demonstration)

ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา

ปัจจัยที่สถานศึกษานำมาใช้ในการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนได้มีดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน (McIntosh & Munoz, 2009; Wilkenfeld et al., 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นใน

ความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลา (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้แก่ การวางแผนการสอนและการนำไปใช้ การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการให้พลังอำนาจทางพลเมือง (Stolte et al., 2014) 2) ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Manganelli et al., 2015) 3) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi et al., 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน (Zaff et al., 2008; Jahromi et al., 2012) การใช้จิตวิทยาต้านบวกในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger et al., 2015; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) และ 4) ปัจจัยด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Warren et al., 2014) และการใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi et al., 2015)

ระยะเวลา:

จำนวน 1 ครั้ง เวลา 180 นาที

วิธีการ :

- การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม: ชั้นเตรียมการและวางแผน
- การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลาเรียน/การลงพื้นที่ชุมชน
- การจัดบรรยากาศในการเรียนแบบเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็น
- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน
- การใช้อินเทอร์เน็ต/เครือข่ายสังคมออนไลน์

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้:

- ใบงานกลุ่ม: แผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม
- กระดาษ post it 2 สี

ขั้นตอนของกิจกรรม:

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้สอนทบทวนภาพรวมของกิจกรรมครั้งที่ 7 แล้วแนะนำกิจกรรมครั้งที่ 8 โดยแจ้งวัตถุประสงค์ขั้นตอนของกิจกรรมและสิ่งที่คาดหวังให้กับผู้เรียน

2. ผู้สอนซักถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการวางแผนกิจกรรมบริการสังคมของแต่ละกลุ่มในสัปดาห์ที่ผ่านมา

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ผู้สอนให้เวลาผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม ผู้เรียนต้องส่งใบงานกลุ่มที่ผู้สอนมอบหมายให้ทำนอกเวลาจากกิจกรรมครั้งที่ 7 (ใบงานกลุ่ม: แผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม) คืนให้ผู้สอนพิจารณาประกอบการนำเสนอ ทั้งนี้ ผู้สอนต้องศึกษาใบงานที่ผู้เรียนส่งมาให้ละเอียดแล้วให้ข้อเสนอแนะ รวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์กลับคืนผู้เรียนแต่ละกลุ่มอย่างรวดเร็วที่สุดก่อนกิจกรรมครั้งที่ 9

2. ระหว่างผู้เรียนเตรียมความพร้อมให้ผู้สอนแจกกระดาษ post it กลุ่มละ 2 สี (ตัวอย่าง เหลืองและฟ้า) และอธิบายว่า ในขณะที่ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนองาน ผู้เรียนกลุ่มที่รับฟังต้องจดประเด็น เมื่อการนำเสนอ

เสร็จสิ้น กลุ่มที่รับฟังต้องให้ข้อเสนอแนะกลับคืนกับกลุ่มที่นำเสนอ โดยเขียนข้อความชมเชยเกี่ยวกับจุดเด่นของงานในกระดาษ post it สีเหลือง และเขียนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจุดที่ควรทบทวน แก้ไข หรือข้อสงสัยต่าง ๆ เกี่ยวกับแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมในกระดาษ post it สีฟ้า ผู้เรียนกลุ่มที่รับฟังต้องมอบกระดาษ post it ทั้ง 2 สี คืนให้กลุ่มที่นำเสนอทันทีเมื่อการนำเสนอเสร็จสิ้นนำไปจนครบทุกกลุ่ม

3. ผู้สอนให้เวลาผู้เรียนแต่ละกลุ่มอ่านและรวบรวมข้อมูลในกระดาษ post it แต่ละสี จากนั้นผู้เรียนภายในกลุ่มร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้จากกระดาษ post it สีเหลืองและสีฟ้าทั้งหมด เมื่อผู้เรียนพร้อมแล้วผู้สอนให้ผู้เรียนนำเสนอข้อมูลที่กลุ่มได้รับจากกระดาษ post it ทั้ง 2 สี พร้อมแสดงความคิดเห็นของกลุ่มต่อข้อมูลที่ได้รับมาเหล่านั้น ทั้งนี้ ผู้สอนต้องร่วมเสนอแนะข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และอนุญาตให้เพื่อนร่วมชั้นเสนอข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์เพิ่มเติมได้ตลอดเวลา

4. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสร้างเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่าน Facebook เพื่อแนะนำกิจกรรมบริการสังคมของกลุ่ม นำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ประชาสัมพันธ์ข่าวการทำกิจกรรมของกลุ่ม เชิญชวนเพื่อน ๆ เข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นหรือทำกิจกรรมบริการสังคมร่วมกันในอนาคต ทั้งนี้ สมาชิกในกลุ่มต้องอัปเดตข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมบริการสังคมอย่างน้อยอาทิตย์ละหนึ่งครั้งเพื่อให้ผู้สอนและบุคคลภายนอกรับรู้ความเคลื่อนไหวในการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

ขั้นสรุป

ผู้สอนเน้นให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมกับการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม จากนั้นให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มแก้ไขรายละเอียดของแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมใหม่อีกครั้งให้สมบูรณ์ที่สุดภายในหนึ่งอาทิตย์ (ใบงานกลุ่ม: แผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม) ทั้งนี้ ผู้เรียนแต่ละกลุ่มต้องนัดหมายเวลาเพื่อพบกับผู้สอนเป็นรายกลุ่มในกิจกรรมครั้งที่ 9 เพื่อให้ผู้สอนมีโอกาสดูตรวจสอบความสมบูรณ์ของแผนการดำเนินกิจกรรมอีกครั้ง รวมทั้ง ทำการสำรวจความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละกลุ่มก่อนการลงพื้นที่ชุมชนจริง ผู้เรียนจะสามารถเริ่มเข้าไปปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมในชุมชนจริงได้ ก็ต่อเมื่อผู้สอนพิจารณาแล้วเห็นว่ากลุ่มมีความพร้อมและมีแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมที่ชัดเจนเพียงพอที่จะยึดเป็นแนวทางปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมในสถานการณ์จริง

การประเมินผล:

การประเมินแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม ใช้การตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของใบงานและผลงานที่ได้จากการทำกิจกรรม การประเมินด้านแรงจูงใจใช้แบบประเมินผลกิจกรรมและแบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน

กิจกรรมที่ 9

ชื่อกิจกรรม: ติดตามการปรับแผนการดำเนินการ (รายกลุ่ม)

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อให้ผู้สอนสามารถสนับสนุนช่วยเหลือผู้เรียนในการจัดกิจกรรมบริการสังคมได้อย่างใกล้ชิด
2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมในสถานการณ์จริง
3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณเองมีความสามารถในการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมในสถานการณ์จริง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม:

1. ผู้สอนสามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้ทำแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมจนสมบูรณ์ครบถ้วนได้
2. ผู้เรียนใช้ความพยายามเพื่อแก้ไขปรับปรุงแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนได้
3. ผู้เรียนสามารถจัดเตรียมความพร้อมทั้งด้านบุคคลและวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างครบถ้วนก่อนการลงปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมในพื้นที่ชุมชนได้

แนวคิดสำคัญ:

แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า

ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าอธิบายว่า พฤติกรรมความสำเร็จเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการที่บุคคลมีแรงจูงใจต่อการปฏิบัติพฤติกรรมจนประสบความสำเร็จ หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้คือการเน้นที่การรับรู้ของบุคคลและความเชื่อในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ส่งผลต่อพฤติกรรมโดยให้ความสำคัญกับ 1) ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนในการทำงานนั้น (expectancy) กับ 2) ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าหรือความปรารถนาที่บุคคลมีต่องานนั้น (value) (Schunk et al., 2008) การวิจัยภายใต้กรอบทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในบริบททางการศึกษาให้ผลการวิจัยที่สนับสนุนว่า ความเชื่อด้านการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถนำมาใช้ทำนายการเลือกปฏิบัติพฤติกรรมในอนาคต (future choice behavior) ความยึดมั่นผูกพัน (engagement) ความมานะอดทนในการทำพฤติกรรม (persistence) และความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (actual achievement) ของผู้เรียนได้ ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาได้แก่ การรับรู้และการตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ กับปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นบริบทสิ่งแวดล้อมหรือเป็นโลกของผู้เรียน (social world) สำหรับการประเมินความเชื่อด้านแรงจูงใจทำได้จากการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ในการวัดด้านการคาดหวังจะใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนคาดคะเนว่าเขาจะทำงานนั้นได้ดีแค่ไหนในอนาคต (Schunk et al., 2008) ส่วนการวัดด้านการให้คุณค่าสามารถใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนประเมินเกี่ยวกับงานใน 4 ด้านได้แก่ ความสำคัญ ความสนใจ ความมีประโยชน์ และความเชื่อด้านคุณค่า (Eccles & Wigfield, 1995; Schunk et al., 2008)

แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์

Kolb (1984) นำเสนอหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ว่า ประสบการณ์ถือเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านการแปลความหมายที่

ได้รับจากประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เป็นวงจร 4 ขั้นตอนซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนไป 4 แบบ ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม และ 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติ Kaye (2004) นำหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของ Kolb มาใช้เป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (service learning) มีกระบวนการได้แก่

1. ขั้นสำรวจ (investigation)

2. **ขั้นเตรียมการและวางแผน (preparation and planning)** หมายถึง การระบุปัญหาของชุมชนและการค้นหาแนวทางในการนำความรู้ ความสามารถ ความถนัด และทักษะที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้จริงเพื่อบริการชุมชน การวางแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมเริ่มจากการเขียนเค้าโครงสำหรับการทำกิจกรรมมีรายละเอียดประกอบด้วย แนวคิด วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการ ขั้นตอน ระยะเวลา จำนวนผู้ทำกิจกรรม ทรัพยากรที่ต้องใช้ในการทำกิจกรรม ความรู้ความสามารถและทักษะที่ต้องใช้สำหรับการทำกิจกรรม รวมทั้งวิธีการประเมินผลกิจกรรม ในขั้นตอนนี้ ผู้เรียนต้องระบุประเภทของกิจกรรมบริการสังคม ได้แก่ 2.1) กิจกรรมบริการสังคมโดยตรง (direct service) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนปฏิบัติกรบริการสังคมภายในชุมชนด้วยตนเอง 2.2) กิจกรรมบริการสังคมโดยอ้อม (indirect service) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องออกไปปฏิบัติการบริการสังคมภายในชุมชนโดยตรง แต่กิจกรรมนั้นต้องก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน 2.3) กิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ (advocacy) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยเป็นกระบอกเสียงให้กับชุมชน กิจกรรมประเภทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักหรือเพื่อก่อให้เกิดการเคลื่อนไหว ผู้เรียนต้องทำหน้าที่เป็นบุคคลที่พูดแทน 2.4) กิจกรรมการทำวิจัย (research) เป็นกิจกรรมการทำวิจัยอย่างเป็นทางการ ผู้เรียนต้องทำการศึกษา รวบรวม และรายงานผลข้อมูลในประเด็นที่ชุมชนกำลังให้ความสนใจ ผ่านวิธีการศึกษาอย่างเป็นทางการจากการสำรวจ การทดลอง หรือการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ คำว่า ชุมชน จะต้องถูกจำกัดความและกำหนดขอบเขตด้วยตัวผู้เรียนเอง

3. ขั้นดำเนินการ (action)

4. ขั้นสะท้อนความคิด (reflection)

5. ขั้นแสดงผลงาน (demonstration)

ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา

ปัจจัยที่สถานศึกษาสามารถนำมาใช้เพื่อจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนได้มีดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน (McIntosh & Munoz, 2009; Wilkenfeld et al., 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลา (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้แก่ การวางแผนการสอนและการนำไปใช้ การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการให้พลังอำนาจทางพลเมือง (Stolte et al., 2014) 2) ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Manganelli et al., 2015) 3) ปัจจัย

ด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi et al., 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน (Zaff et al, 2008; Jahromi et al., 2012) การใช้จิตวิทยาต้านบวกในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger et al., 2015; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) และ 4) ปัจจัยด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Warren et al., 2014) และการใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi et al., 2015)

ระยะเวลา:

จำนวน 1 ครั้ง เวลา 30 นาที

วิธีการ :

- การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม: ชั้นเตรียมการและวางแผน
- การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลาเรียน/การลงพื้นที่ชุมชน
- การจัดบรรยากาศในการเรียนแบบเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็น
- การมีผู้สอนที่สนับสนุนและให้คำปรึกษา
- การใช้อินเทอร์เน็ต/เครือข่ายสังคมออนไลน์

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้:

- ใบงานกลุ่ม: แผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม (ที่ปรับแก้แล้ว)

ขั้นตอนของกิจกรรม:

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนรายงานความคืบหน้าของการปรับแก้แผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม พร้อมตรวจดูใบงานที่ปรับแก้แล้ว (ใบงานกลุ่ม: แผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม) ว่าสอดคล้องตรงกันหรือไม่

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. ในกรณีผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนยังมีปัญหาในการทำแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม ผู้สอนต้องสอบถามผู้เรียนเพื่อทำความเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา แล้วช่วยให้คำแนะนำเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ทั้งนี้ ผู้สอนอาจต้องพิจารณาแนวทางการช่วยเหลือผู้เรียนแตกต่างกันไปในแต่ละกรณีเพื่อช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถจัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนก่อนลงพื้นที่ชุมชนในสถานการณ์จริง

2. ในกรณีที่ผู้สอนเห็นว่าแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมของผู้เรียนมีความสมบูรณ์ชัดเจนแล้ว ให้ผู้สอนสอบถามพูดคุยกับผู้เรียนถึงความคิดและความรู้สึกต่อการลงพื้นที่ชุมชนเพื่อปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม เพื่อสร้างความแน่ใจว่าผู้เรียนมีความพร้อมในการลงพื้นที่ชุมชนจริง ผู้สอนควรตรวจสอบการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ประกอบการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม ถ้าผู้เรียนยังมีความกังวลใจในเรื่องใดให้ผู้สอนให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางการแก้ปัญหา ให้กำลังใจ และปลุกฝังทัศนคติเชิงบวกให้แก่ผู้เรียน เมื่อผู้เรียนมีความพร้อมครบทุกด้านแล้ว ผู้สอนต้องเน้นย้ำให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าหรือความสำคัญของการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน รวมทั้งสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนเชื่อมั่น

ว่าตนเองมีความสามารถที่จะปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนให้สำเร็จได้ตามแผนการณีกำหนดไว้

ขั้นสรุป

ผู้สอนอนุญาตให้ผู้เรียนลงพื้นที่ชุมชนเพื่อปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมตามแผนการดำเนินกิจกรรมที่ผู้เรียนกำหนดไว้ ทั้งนี้ผู้เรียนต้องนำเสนอความคืบหน้าของการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมผ่านทาง Facebook ของกลุ่มอย่างน้อยสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง รวมทั้งคอยอัปเดต Facebook ของกลุ่มให้มีความน่าสนใจอยู่เสมอ

การประเมินผล:

การประเมินแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม ใช้การตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของใบงาน

กิจกรรมที่ 10

ชื่อกิจกรรม: Mission possible (กิจกรรมนอกชั้นเรียน)

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองบทบาทด้านพลเมืองในสถานการณ์จริง
2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมในสถานการณ์จริง
3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณเองมีความสามารถในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมในสถานการณ์จริง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม:

1. ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมตามแผนการที่วางไว้จนสำเร็จลุล่วงได้
2. ผู้เรียนใช้ความพยายามเพื่อปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมจนกระทั่งบรรลุตามเป้าหมายได้
3. ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมจนกระทั่งบรรลุตามเป้าหมายได้

แนวคิดสำคัญ:

แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า

ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าอธิบายว่า พฤติกรรมความสำเร็จเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการที่บุคคลมีแรงจูงใจต่อการปฏิบัติพฤติกรรมจนประสบความสำเร็จ หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้คือการเน้นที่การรับรู้ของบุคคลและความเชื่อในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ส่งผลต่อพฤติกรรมโดยให้ความสำคัญกับ 1) ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนในการทำงานนั้น (expectancy) กับ 2) ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าหรือความปรารถนาที่บุคคลมีต่องานนั้น (value) (Schunk et al., 2008) การวิจัยภายใต้กรอบทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในบริบททางการศึกษาให้ผลการวิจัยที่สนับสนุนว่า ความเชื่อด้านการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถนำมาใช้ทำนายการเลือกปฏิบัติพฤติกรรมในอนาคต (future choice behavior) ความยึดมั่นผูกพัน (engagement) ความมานะอุตสาหะในการทำพฤติกรรม (persistence) และความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (actual achievement) ของผู้เรียนได้ ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาได้แก่ การรับรู้และการตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ กับปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นบริบทสิ่งแวดล้อมหรือเป็นโลกของผู้เรียน (social world) สำหรับการประเมินความเชื่อด้านแรงจูงใจทำได้จากการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ในการวัดด้านการคาดหวังจะใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนคาดคะเนว่าเขาจะทำงานนั้นได้ดีแค่ไหนในอนาคต (Schunk et al., 2008) ส่วนการวัดด้านการให้คุณค่าสามารถใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนประเมินเกี่ยวกับงานใน 4 ด้านได้แก่ ความสำคัญ ความสนใจ ความมีประโยชน์ และความเชื่อด้านคุณค่า (Eccles & Wigfield, 1995; Schunk et al., 2008)

แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์

Kolb (1984) นำเสนอหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ว่า ประสบการณ์ถือเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านการแปลความหมายที่ได้รับจากประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เป็นวงจร 4 ขั้นตอนซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปแบบ

การเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนไป 4 แบบ ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม และ 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติ Kaye (2004) นำหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของ Kolb มาใช้เป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (service learning) มีกระบวนการได้แก่

1. **ขั้นสำรวจ (investigation)**
2. **ขั้นเตรียมการและวางแผน (preparation and planning)**
3. **ขั้นดำเนินการ (action)** หมายถึง การที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมที่ได้ออกแบบไว้ในสถานการณ์จริง
4. **ขั้นสะท้อนความคิด (reflection)**
5. **ขั้นแสดงผลงาน (demonstration)**

ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา

ปัจจัยที่สถานศึกษาสามารถนำมาใช้เพื่อจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนได้มีดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน (McIntosh & Munoz, 2009; Wilkenfeld et al., 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลา (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้แก่ การวางแผนการสอนและการนำไปใช้ การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการให้พลังอำนาจทางพลเมือง (Stolte et al., 2014) 2) ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Manganelli et al., 2015) 3) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi et al., 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน (Zaff et al., 2008; Jahromi et al., 2012) การใช้จิตวิทยาด้านบวกในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger et al., 2015; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) และ 4) ปัจจัยด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Warren et al., 2014) และการใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi et al., 2015)

ระยะเวลา:

4 สัปดาห์ โดยประมาณ

วิธีการ :

- การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม: ขั้นดำเนินการ
- การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลาเรียน/การลงพื้นที่ชุมชน
- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน
- การใช้อินเทอร์เน็ต/เครือข่ายสังคมออนไลน์

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้:

- ตามแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

ขั้นตอนของกิจกรรม:

- ตามแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม
- ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอความคืบหน้าของการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมผ่านทาง Facebook อย่างน้อยสัปดาห์ละหนึ่งครั้งและอัปเดต Facebook ของกลุ่มให้มีความน่าสนใจอย่างสม่ำเสมอ

การประเมินผล:

การประเมินการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม ใช้การตรวจสอบและติดตามงานจาก Facebook ของกลุ่มและจากการปฏิบัติกิจกรรมในชั้นเรียนครั้งที่ 11 12 และ 13

หมายเหตุ ตัวอย่างการจัดกิจกรรมบริการสังคมมีดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 “*ทิ้งให้ถูกที่ รีไซเคิลให้ถูกทาง*” ทำกิจกรรมบริการสังคมแบบโดยตรง (direct service) เพื่อส่งเสริมการมีความรับผิดชอบต่อการรักษาความสะอาดภายในชุมชนและการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการนำขยะเหลือใช้กลับมาดัดแปลงเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์ ผู้เรียนสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนด้วยการเก็บขยะและคัดแยกขยะในชุมชนด้วยตนเอง รวมทั้งเชิญชวนให้สมาชิกภายในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมผ่านการนัดหมายเพื่อร่วมกันออกไปเก็บขยะและคัดแยกขยะให้ถูกต้องตามหมวดหมู่ และร่วมกันนำขยะที่ยังใช้การได้มาสร้างสรรค์เป็นชิ้นงานเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ในชีวิตประจำวันอีกครั้ง

ตัวอย่างที่ 2 “*Safe Myself*” ทำกิจกรรมบริการสังคมแบบรณรงค์ประชาสัมพันธ์ (advocacy) เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกด้านการมีสุขนิสัยที่ดีต่อการป้องกันโรคติดต่อ ผู้เรียนสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนด้วยการทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้สมาชิกภายในชุมชนเกิดความตระหนักเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพความสะอาดของร่างกายด้วยวิธีการที่ถูกต้องเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรคใช้หวัดใหญ่และโรคติดต่ออื่น ๆ เช่น ตาแดง ผ่านการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาการของโรค สาเหตุที่ทำให้เกิดโรค แนวทางการรักษา และวิธีการป้องกันการแพร่กระจายของโรคแก่สมาชิกในชุมชน

ตัวอย่างที่ 3 “*กระดาษมือสอง*” ทำกิจกรรมบริการสังคมแบบโดยอ้อม (indirect service) เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกด้านการคำนึงถึงผู้อื่นและการรักษาทรัพยากรธรรมชาติด้วยการนำกระดาษที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้เรียนสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนด้วยการทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และเป็นตัวแทนเก็บรวบรวมกระดาษใช้แล้วที่สมาชิกภายในชุมชนเตรียมนำไปทิ้งกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ด้วยการนำไปไว้ในห้องน้ำสาธารณะสำหรับใช้ห่อผ้าอนามัยเพื่อทำให้เกิดความสะอาดและลดกลิ่นอันไม่พึงประสงค์ภายในห้องน้ำ รวมทั้งนำกระดาษไปบริจาคให้กับมูลนิธิเพื่อนำไปใช้ผลิตสื่อการเรียนรู้อุปกรณ์สำหรับคนตาบอด

ตัวอย่างที่ 4 “*Crop for Life*” ทำกิจกรรมบริการสังคมแบบรณรงค์ประชาสัมพันธ์ (advocacy) เพื่อสร้างความตระหนักถึงพิษภัยของการบริโภคอาหารที่ปนเปื้อนยาฆ่าแมลง ผู้เรียนสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดี

ให้กับชุมชนด้วยการทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้สมาชิกภายในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปนเปื้อนของยาฆ่าแมลงในอาหารที่บริโภคในชีวิตประจำวันและพิษภัยของยาฆ่าแมลงที่ส่งผลต่อร่างกายมนุษย์ รวมทั้งรณรงค์ให้สมาชิกภายในชุมชนปลูกผักสวนครัวสำหรับรับประทานภายในครัวเรือนด้วยวิธีการปลูกแบบต่าง ๆ ที่ทำได้ง่ายในชีวิตประจำวันและไม่สิ้นเปลืองทุนทรัพย์

ตัวอย่างที่ 5 “SWUSWU” ทำกิจกรรมบริการสังคมแบบทำการวิจัย (research) เพื่อสำรวจวิธีการใช้ทรัพยากรน้ำในชีวิตประจำวันของสมาชิกภายในชุมชน แล้วนำผลที่ได้จากการสำรวจมาสรุปผลเพื่อเรียบเรียงเป็นข้อเสนอแนะแนวทางการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างประหยัดแก่สมาชิกภายในชุมชน ผู้เรียนสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนด้วยการทำแบบสอบถามเพื่อสำรวจวิธีการใช้น้ำของสมาชิกภายในชุมชน รวมทั้งทำการสังเกตพฤติกรรมการใช้น้ำโดยรวมของสมาชิกภายในชุมชนและทำการสัมภาษณ์ความคิดเห็นที่มีสมาชิกในชุมชนมีต่อการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างประหยัด จากนั้นผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้มาสรุปผลแล้วทำโปสเตอร์และแผ่นพับเพื่อเสนอวิธีการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างประหยัดแก่สมาชิกภายในชุมชน

ตัวอย่างที่ 6 “แบ่งรักปันรอยยิ้ม” ทำกิจกรรมบริการสังคมแบบโดยอ้อม (indirect service) เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกด้านการเสียสละและการช่วยเหลือผู้อื่น ผู้เรียนสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนด้วยการทำหน้าที่จัดหาและเป็นตัวแทนเพื่อรวบรวมสิ่งของเหลือใช้ที่ยังอยู่ในสภาพดีจากสมาชิกในชุมชนไปส่งต่อให้กับผู้ขาดแคลนเช่น เสื้อผ้า ของใช้ และของเล่นเด็กเป็นระยะเวลา 1 เดือน เมื่อครบกำหนดผู้เรียนนำสิ่งของที่ได้รับบริจาคไปมอบให้มูลนิธิบ้านนกขมิ้นและมูลนิธิกระจกเงาเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

ตัวอย่างที่ 7 “ถุงผ้ากู้โลก” ทำกิจกรรมบริการสังคมแบบรณรงค์ประชาสัมพันธ์ (advocacy) เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อในการปกป้องดูแลทรัพยากรธรรมชาติด้วยการเลิกใช้พลาสติก ผู้เรียนสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนด้วยการทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้สมาชิกในชุมชนตระหนักถึงการในชีวิตประจำวันของมนุษย์ที่ส่งผลต่อการทำร้ายทรัพยากรธรรมชาติ และโทษที่เกิดจากการที่ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย รวมทั้งรณรงค์ให้สมาชิกภายในชุมชนร่วมกันลด/ละ/เลิกการใช้พลาสติกผ่านการใช้ถุงผ้า พกพาขวดน้ำ และกล่องข้าวบรรจุอาหารเพื่อทดแทนการใช้โฟมและพลาสติกในชีวิตประจำวัน

ตัวอย่างที่ 8 “มนุษย์ออมสิน” ทำกิจกรรมบริการสังคมแบบโดยอ้อม (indirect service) เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการออมและฝึกการมีวินัยด้านการเงิน ผู้เรียนสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนด้วยการทำหน้าที่เชิญชวนให้สมาชิกในชุมชนเห็นความสำคัญของการออมเงินและฝึกการมีวินัยด้านการเงินจากการทำบันทึกรายรับ/รายจ่ายเป็นระยะเวลา 1 เดือน เมื่อครบกำหนดผู้เรียนนำเงินบริจาคที่ได้จากการออมไปร่วมบริจาคให้กับโครงการก้าวคนละก้าวเพื่อสนับสนุนด้านอุปกรณ์ทางการแพทย์สำหรับโรงพยาบาล

ตัวอย่างที่ 9 “ประหยัดไฟฟ้าช่วยเราช่วยโลก” ทำกิจกรรมบริการสังคมแบบรณรงค์ประชาสัมพันธ์ (advocacy) เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ผู้เรียนสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน

ด้วยการทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้สมาชิกในชุมชนตระหนักถึงผลเสียของการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างสิ้นเปลือง รณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ที่เกิดจากการประหยัดใช้พลังงานไฟฟ้า และเชิญชวนสมาชิกภายในชุมชนให้เข้ามาร่วมกันเสนอแนะแนวทางในการประหยัดการใช้พลังงานไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมที่ 11

ชื่อกิจกรรม: รายงานความก้าวหน้า

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนกลุ่มอื่น
2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการร่วมมือกันสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม
3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่ากลุ่มของตนเองมีความสามารถในการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมในสถานการณ์จริง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม:

1. ผู้เรียนสามารถนำเสนอภาพรวมของการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นเพื่อแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้
2. ผู้เรียนสามารถบอกประโยชน์ของการทำงานร่วมกันเป็นทีมได้
3. ผู้เรียนสามารถบอกแนวทางหรือวิธีการที่กลุ่มใช้จัดการกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ต้องเผชิญระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมเพื่อให้กิจกรรมดำเนินต่อไปตามแผนการที่กำหนดได้

แนวคิดสำคัญ:

แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า

ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าอธิบายว่า พฤติกรรมความสำเร็จเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการที่บุคคลมีแรงจูงใจต่อการปฏิบัติพฤติกรรมจนประสบความสำเร็จ หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้คือการเน้นที่การรับรู้ของบุคคลและความเชื่อในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ส่งผลต่อพฤติกรรมโดยให้ความสำคัญกับ 1) ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนเองในการทำงานนั้น (expectancy) กับ 2) ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าหรือความปรารถนาที่บุคคลมีต่องานนั้น (value) (Schunk et al., 2008) การวิจัยภายใต้กรอบทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในบริบททางการศึกษาให้ผลการวิจัยที่สนับสนุนว่า ความเชื่อด้านการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถนำมาใช้ทำนายการเลือกปฏิบัติพฤติกรรมในอนาคต (future choice behavior) ความยึดมั่นผูกพัน (engagement) ความมานะอุตสาหะในการทำพฤติกรรม (persistence) และความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (actual achievement) ของผู้เรียนได้ ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาได้แก่ การรับรู้และการตีความเหตุการณ์ต่างๆ กับปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นบริบทสิ่งแวดล้อมหรือเป็นโลกของผู้เรียน (social world) สำหรับการประเมินความเชื่อด้านแรงจูงใจทำได้จากการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ในการวัดด้านการคาดหวังจะใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนคาดคะเนว่าเขาจะทำงานนั้นได้ดีแค่ไหนในอนาคต (Schunk et al., 2008) ส่วนการวัดด้านการให้คุณค่าสามารถใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนประเมินเกี่ยวกับงานใน 4 ด้านได้แก่ ความสำคัญ ความสนใจ ความมีประโยชน์ และความเชื่อด้านคุณค่า (Eccles & Wigfield, 1995; Schunk et al., 2008)

แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์

Kolb (1984) นำเสนอหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ว่า ประสบการณ์ถือเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านการแปลความหมายที่ได้รับจากประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เป็นวงจร 4 ขั้นตอนซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนไป 4 แบบ ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม และ 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติ Kaye (2004) นำหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของ Kolb มาใช้เป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (service learning) มีกระบวนการได้แก่

1. **ขั้นสำรวจ (investigation)**
2. **ขั้นเตรียมการและวางแผน (preparation and planning)**
3. **ขั้นดำเนินการ (action)** หมายถึง การที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมที่ได้ออกแบบไว้ในสถานการณ์จริง
4. **ขั้นสะท้อนความคิด (reflection)**
5. **ขั้นแสดงผลงาน (demonstration)**

ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา

ปัจจัยที่สถานศึกษาสามารถนำมาใช้เพื่อจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนได้มีดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน (McIntosh & Munoz, 2009; Wilkenfeld et al., 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลา (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้แก่ การวางแผนการสอนและการนำไปใช้ การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการให้พลังอำนาจทางพลเมือง (Stolte et al., 2014) 2) ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Manganelli et al., 2015) 3) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi et al., 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน (Zaff et al., 2008; Jahromi et al., 2012) การใช้จิตวิทยาต้านบวกในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger et al., 2015; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) และ 4) ปัจจัยด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Warren et al., 2014) และการใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi et al., 2015)

ระยะเวลา:

จำนวน 1 ครั้ง เวลา 180 นาที

วิธีการ :

- การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม: ชั้นดำเนินการ
- การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลาเรียน/การลงพื้นที่ชุมชน
- การจัดบรรยายภาคในการเรียนแบบเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็น
- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน
- การใช้อินเทอร์เน็ต/เครือข่ายสังคมออนไลน์

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้:

- กระดาษโปสเตอร์ขนาดใหญ่
- ปากกาเมจิก

ขั้นตอนของกิจกรรม:**ขั้นเริ่มต้น**

1. ผู้สอนทบทวนภาพรวมของกิจกรรมครั้งที่ผ่านมา แล้วแนะนำกิจกรรมครั้งที่ 11 โดยแจ้งวัตถุประสงค์ขั้นตอนของกิจกรรมและสิ่งที่คาดหวังให้กับผู้เรียน

2. ผู้สอนกล่าวคำชมเชยเพื่อเป็นกำลังใจให้กับผู้เรียนสำหรับความพยายาม ความตั้งใจ และความเชื่อมั่นในความสามารถต่อการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเรียบเรียงประสบการณ์เกี่ยวกับอุปสรรคปัญหาที่เผชิญระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมพร้อมทั้งวิธีการที่กลุ่มทำการแก้ไขปัญหา ภาพรวมของกิจกรรมบริการสังคมจนถึงปัจจุบัน รายงานสถานการณ์ล่าสุดของ Facebook ของกลุ่ม รวมทั้งความรู้สึกที่สมาชิกในกลุ่มมีต่อการปฏิบัติกิจกรรม จากนั้นผู้สอนให้ผู้เรียนนำเสนอต่อเพื่อนร่วมชั้นและเปิดโอกาสให้เพื่อนกลุ่มอื่น ๆ ทำการซักถามและเสนอแนะความคิดเห็น

2. ผู้สอนชี้ให้ผู้เรียนเห็นถึงประโยชน์ของการร่วมมือกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มเกิดเป็นเครือข่ายในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนร่วมกัน จากนั้นให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันระดมความคิดว่า 1) การร่วมมือร่วมใจกันทำกิจกรรมบริการสังคมมีประโยชน์ต่อกลุ่ม ต่อผู้เรียน และต่อชุมชนอย่างไรบ้าง 2) ถ้าคนไทยไม่ร่วมมือกันหรือไม่ช่วยกันสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมจะเกิดอะไรขึ้น และ 3) อะไรคือปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนไทยร่วมมือกันสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมก่อนเป็นอันดับแรก แล้วให้ผู้เรียนเขียนสรุปประเด็นลงในกระดาษโปสเตอร์ขนาดใหญ่พร้อมตกแต่งให้สวยงาม เมื่อทุกกลุ่มทำเสร็จแล้วให้แปะกระดาษที่ผนังและให้ผู้เรียนเดินชมผลงานของแต่ละกลุ่ม

ขั้นสรุป

ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปประโยชน์ของการร่วมมือกันเข้าไปสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีเพื่อส่วนรวม จากนั้นผู้สอนเน้นให้ผู้เรียนเห็นว่าการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมของผู้เรียนแต่ละกลุ่มมีความสัมพันธ์

กับการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ด้านปัญญา และด้านความรู้สึกร้อยทั้งปวง หลังจากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้เข้าพูดคุยปรึกษากับผู้สอนถ้าผู้เรียนต้องการ

การประเมินผล:

การประเมินการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม ใช้การตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของใบงานและผลงานที่ได้จากการทำกิจกรรม รวมทั้งติดตามจาก Facebook ของกลุ่ม การประเมินด้านแรงจูงใจใช้แบบประเมินผลกิจกรรมและแบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน

กิจกรรมที่ 12

ชื่อกิจกรรม: สะท้อนความคิด

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการพิจารณาใคร่ครวญถึงประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม
2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมในสถานการณ์จริง
3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณเองมีความสามารถในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมในสถานการณ์จริง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม:

1. ผู้เรียนสามารถระบุผลลัพธ์การเรียนรู้จากการเชื่อมโยงประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมในด้านต่าง ๆ ได้
2. ผู้เรียนสามารถอธิบายความสำคัญของการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนได้
3. ผู้เรียนสามารถนำผลลัพธ์การเรียนรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของตนเองได้

แนวคิดสำคัญ:

แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า

ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าอธิบายว่า พฤติกรรมความสำเร็จเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการที่บุคคลมีแรงจูงใจต่อการปฏิบัติพฤติกรรมจนประสบความสำเร็จ หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้คือการเน้นที่การรับรู้ของบุคคลและความเชื่อในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ส่งผลต่อพฤติกรรมโดยให้ความสำคัญกับ 1) ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนในการทำงานนั้น (expectancy) กับ 2) ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าหรือความปรารถนาที่บุคคลมีต่องานนั้น (value) (Schunk et al., 2008) การวิจัยภายใต้กรอบทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในบริบททางการศึกษาให้ผลการวิจัยที่สนับสนุนว่า ความเชื่อด้านการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถนำมาใช้ทำนายการเลือกปฏิบัติพฤติกรรมในอนาคต (future choice behavior) ความยึดมั่นผูกพัน (engagement) ความมานะอุตสาหะในการทำพฤติกรรม (persistence) และความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (actual achievement) ของผู้เรียนได้ ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาได้แก่ การรับรู้และการตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ กับปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นบริบทสิ่งแวดล้อมหรือเป็นโลกของผู้เรียน (social world) สำหรับการประเมินความเชื่อด้านแรงจูงใจทำได้จากการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ในการวัดด้านการคาดหวังจะใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนคาดคะเนว่าเขาจะทำงานนั้นได้ดีแค่ไหนในอนาคต (Schunk et al., 2008) ส่วนการวัดด้านการให้คุณค่าสามารถใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนประเมินเกี่ยวกับงานใน 4 ด้านได้แก่ ความสำคัญ ความสนใจ ความมีประโยชน์ และความเชื่อด้านคุณค่า (Eccles & Wigfield, 1995; Schunk et al., 2008)

แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์

Kolb (1984) นำเสนอหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ว่า ประสบการณ์ถือเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านการแปลความหมายที่ได้รับจากประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เป็นวงจร 4 ขั้นตอนซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนไป 4 แบบ ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม และ 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติ Kaye (2004) นำหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของ Kolb มาใช้เป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (service learning) มีกระบวนการได้แก่

1. ขั้นสำรวจ (investigation)

2. ขั้นเตรียมการและวางแผน (preparation and planning)

3. ขั้นดำเนินการ (action)

4. **ขั้นสะท้อนความคิด (reflection)** หมายถึง การให้ผู้เรียนทำการคิดพิจารณาไตร่ตรองเพื่อทบทวนว่าประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ความเข้าใจ อารมณ์ความรู้สึกและการกระทำของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างไรบ้าง ตัวอย่างเช่น ในด้านของการเรียน การตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับชุมชน การมองเห็นปัญหา การเข้าใจถึงต้นเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา การวางแผนทางเพื่อแก้ไขปัญหาและการประยุกต์แนวทางนั้นไปใช้ในอนาคต เป็นต้น Wilkenfeld และคณะ (2010) อธิบายว่า การสะท้อนความคิดมีความสำคัญโดยตรงต่อการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองเนื่องจากการส่งเสริมทางด้านความรู้คิดและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การจัดบรรยากาศภายในชั้นเรียนแบบเปิดกว้างต่อการนำเสนอความคิดเห็นและการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ทางด้านการเมืองหรือสังคมร่วมกัน การจัดการได้วาทะ การให้ผู้เรียนทำการคิดวิเคราะห์ และเสนอแนะมุมมองร่วมกันกับเพื่อนจะส่งผลต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียน แม้ว่าในขณะนั้นผู้เรียนจะยังไม่สามารถกระทำสิ่งใดหรือลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีได้ทันที แต่อย่างน้อยผู้เรียนก็ได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางด้านการรู้คิดใหม่และกลายเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น (active participants) ในแง่ของการมีความรู้ มีแนวคิดทางด้านการเมือง และมีค่านิยมในการดำเนินชีวิต การสะท้อนความคิดนอกจากจะทำโดยผ่านการพูดและการอภิปรายกลุ่มแล้ว Ash และ Clayton (2004) และ Ash และคณะ (2005) ให้ผู้เรียนทำการสะท้อนความคิดผ่านการเขียนโดยได้พัฒนาเครื่องมือให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดในการเขียนเรียงความบรรยายประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้จากเนื้อหาการเรียน (academic dimension) 2) ด้านประสบการณ์ส่วนบุคคล (personal dimension) และ 3) ด้านความเป็นพลเมือง (civic dimension) ทั้งนี้ มีการใช้คำถามนำเพื่อช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถทำการสะท้อนความคิดได้อย่างมีทิศทาง

5. ขั้นแสดงผลงาน (demonstration)

ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา

ปัจจัยที่สถานศึกษาสามารถนำมาใช้เพื่อจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนได้มีดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน (McIntosh & Munoz, 2009; Wilkenfeld et al., 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลา (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้แก่ การวางแผนการสอนและการนำไปใช้ การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการให้พลังอำนาจทางพลเมือง (Stolte et al., 2014) 2) ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Manganelli et al., 2015) 3) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi et al., 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน (Zaff et al., 2008; Jahromi et al., 2012) การใช้จิตวิทยาต้านบวกในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger et al., 2015; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) และ 4) ปัจจัยด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Warren et al., 2014) และการใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi et al., 2015)

ระยะเวลา:

จำนวน 1 ครั้ง เวลา 180 นาที

วิธีการ :

- การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม: ชั้นสะท้อนความคิด
- การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลาเรียน/การลงพื้นที่ชุมชน
- การจัดบรรยากาศในการเรียนแบบเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็น
- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน
- การใช้อินเทอร์เน็ต/เครือข่ายสังคมออนไลน์

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้:

- ใบงานกลุ่ม: แผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมตอนที่ 2 เรื่องผลลัพธ์การเรียนรู้ (ที่ผู้เรียนทำไว้แล้วจากกิจกรรมครั้งที่ 8)
- ใบงานกลุ่ม: สะท้อนความคิดรายกลุ่ม
- ใบงานเดี่ยว: สะท้อนความคิดรายบุคคล
- กระดาษโปสเตอร์ขนาดใหญ่
- ปากกาเมจิก

ขั้นตอนของกิจกรรม:

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้สอนทบทวนภาพรวมของกิจกรรมครั้งที่ 11 แล้วแนะนำกิจกรรมครั้งที่ 12 โดยแจ้งวัตถุประสงค์ ขั้นตอนของกิจกรรมและสิ่งที่คาดหวังให้กับผู้เรียน

2. ผู้สอนนำผลลัพธ์การเรียนรู้ (ใบงานกลุ่ม: แผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมตอนที่ 2 เรื่องผลลัพธ์การเรียนรู้) ที่ผู้เรียนเคยกำหนดไว้แล้วจากกิจกรรมครั้งที่ 8 ในสามด้านได้แก่ ด้านการเรียน ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ให้กับตัวแทนแต่ละกลุ่มเพื่ออ่านให้สมาชิกในกลุ่มฟัง

ขั้นดำเนินกิจกรรม

หมายเหตุ - วิธีการสะท้อนความคิดดัดแปลงจากวิธีการสะท้อนความคิดแบบ “round robin” โดย Frangenheim (2005: 82)

- เนื้อหาการสะท้อนความคิดดัดแปลงจากวิธีการสะท้อนความคิดแบบ “articulated learning” โดย Ash และ Clayton (2004)

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มทำการสะท้อนความคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมที่ละด้านเริ่มจากด้านการเรียน ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ตามลำดับ โดยผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกันพิจารณาใคร่ครวญไตร่ตรองว่า ผลลัพธ์การเรียนรู้ในแต่ละด้านที่ผู้เรียนเคยคาดหมายและกำหนดไว้จากกิจกรรมครั้งที่ 8 ก่อนลงมือปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมมีความสอดคล้องหรือแตกต่างจากผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจริง ๆ เมื่อเข้าไปปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมในสถานการณ์จริงภายในชุมชนอย่างไร (ใบงานกลุ่ม: สะท้อนความคิดรายกลุ่ม) แล้วให้ผู้เรียนเขียนผลการสะท้อนความคิดลงในกระดาษโปสเตอร์ขนาดใหญ่ โดยมอบให้กลุ่มละประมาณ 4 แผ่น เมื่อเขียนเสร็จแล้วให้เย็บกระดาษโปสเตอร์ผลงานไว้ด้วยกันและเขียนชื่อกลุ่มไว้บนหัวกระดาษทุกแผ่น

2. เมื่อผู้เรียนแต่ละกลุ่มเขียนผลการสะท้อนความคิดครบทุกด้านแล้ว ผู้สอนให้ผู้เรียนส่งกระดาษผลงานการสะท้อนความคิดของกลุ่มตนเองให้กับกลุ่มที่อยู่ข้าง ๆ เพื่อให้อ่านและเขียนเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดอ่อนและจุดแข็งในการสะท้อนความคิดของกลุ่มที่เป็นเจ้าของผลงานลงบนกระดาษโปสเตอร์ที่สะท้อนความคิดแต่ละด้าน เมื่อเสร็จแล้วให้วนกระดาษผลงานการสะท้อนความคิดไปสู่กลุ่มถัดไป และทำเช่นนี้จนครบทุกกลุ่ม (ข้อพึงระวัง ผู้สอนควรกำหนดให้แต่ละกลุ่มนั่งอยู่ในตำแหน่งที่สะดวกต่อการส่งกระดาษผลงานให้แก่อีกกลุ่มและกันเพื่อป้องกันความสับสน)

3. เมื่อกระดาษผลงานการสะท้อนความคิดถูกส่งกลับคืนมาที่กลุ่มที่เป็นเจ้าของผลงานเรียบร้อยแล้ว ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มอ่านความคิดเห็นที่ได้รับจากเพื่อนกลุ่มอื่น แล้วทำการอภิปรายร่วมกันภายในกลุ่มเพื่อประเมินผลงานการสะท้อนความคิดของกลุ่มตนเอง รวมทั้งระบุว่ากลุ่มตนเองได้เรียนรู้สิ่งใดเพิ่มเติมจากการอ่านผลงานการสะท้อนความคิดของเพื่อนกลุ่มอื่นแล้วนำเสนอต่อเพื่อนร่วมชั้น

ขั้นสรุป

ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปประโยชน์ของการสะท้อนความคิดจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมที่มีต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ จากนั้นผู้สอนเชื่อมโยงสู่การพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง แล้วให้ผู้เรียนทำการสะท้อนความคิดเป็นรายบุคคลว่าประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมส่งผล

ต่อการเปลี่ยนแปลงด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เรียนเป็นอย่างไร (ใบงานเดี่ยว: สะท้อนความคิดรายบุคคล) โดยให้นำมาส่งคืนผู้สอนในกิจกรรมครั้งถัดไป และแจ้งให้แต่ละกลุ่มสรุปผลการสะท้อนความคิดใน Facebook ของกลุ่ม รวมทั้งย้ำเตือนผู้เรียนแต่ละกลุ่มให้เตรียมการนำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม และรายงานความเคลื่อนไหวของกิจกรรมใน Facebook โดยไม่จำกัดรูปแบบขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละกลุ่ม

การประเมินผล:

การประเมินการสะท้อนความคิด ใช้การตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของใบงานและผลงานที่ได้จากการทำกิจกรรม การประเมินด้านแรงจูงใจใช้แบบประเมินผลกิจกรรมและแบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน

กิจกรรมที่ 13

ชื่อกิจกรรม: นำเสนอโครงการ “Together We can”

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนกลุ่มอื่น
2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมในสถานการณ์จริง
3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองมีความสามารถในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมในสถานการณ์จริง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม:

1. ผู้เรียนสามารถนำเสนอภาพรวมและผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมได้
2. ผู้เรียนใช้ความพยายามเพื่อนำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมให้ชัดเจนครบถ้วนและน่าสนใจได้
3. ผู้เรียนสามารถบอกแนวทางการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมจากการประยุกต์กิจกรรมบริการสังคมในชีวิตประจำวันของตนเองได้

แนวคิดสำคัญ:

แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า

ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าอธิบายว่า พฤติกรรมความสำเร็จเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการที่บุคคลมีแรงจูงใจต่อการปฏิบัติพฤติกรรมจนประสบความสำเร็จ หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้คือการเน้นที่การรับรู้ของบุคคลและความเชื่อในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ส่งผลต่อพฤติกรรมโดยให้ความสำคัญกับ 1) ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนเองในการทำงานนั้น (expectancy) กับ 2) ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าหรือความปรารถนาที่บุคคลมีต่องานนั้น (value) (Schunk et al., 2008) การวิจัยภายใต้กรอบทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในบริบททางการศึกษาให้ผลการวิจัยที่สนับสนุนว่า ความเชื่อด้านการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถนำมาใช้ทำนายการเลือกปฏิบัติพฤติกรรมในอนาคต (future choice behavior) ความยึดมั่นผูกพัน (engagement) ความมานะอุตสาหะในการทำพฤติกรรม (persistence) และความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (actual achievement) ของผู้เรียนได้ ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาได้แก่ การรับรู้และการตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ กับปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นบริบทสิ่งแวดล้อมหรือเป็นโลกของผู้เรียน (social world) สำหรับการประเมินความเชื่อด้านแรงจูงใจทำได้จากการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ในการวัดด้านการคาดหวังจะใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนคาดคะเนว่าเขาจะทำงานนั้นได้ดีแค่ไหนในอนาคต (Schunk et al., 2008) ส่วนการวัดด้านการให้คุณค่าสามารถใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนประเมินเกี่ยวกับงานใน 4 ด้านได้แก่ ความสำคัญ ความสนใจ ความมีประโยชน์ และความเชื่อด้านคุณค่า (Eccles & Wigfield, 1995; Schunk et al., 2008)

แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์

Kolb (1984) นำเสนอหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ว่า ประสบการณ์ถือเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านการแปลความหมายที่ได้รับจากประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เป็นวงจร 4 ขั้นตอนซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนไป 4 แบบ ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองในประสบการณ์นั้น 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม และ 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติ Kaye (2004) นำหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของ Kolb มาใช้เป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (service learning) มีกระบวนการได้แก่

1. **ขั้นสำรวจ (investigation)**
2. **ขั้นเตรียมการและวางแผน (preparation and planning)**
3. **ขั้นดำเนินการ (action)**
4. **ขั้นสะท้อนความคิด (reflection)**

5. **ขั้นแสดงผลงาน (demonstration)** หมายถึง การแสดงผลงานของผู้เรียนเพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไรและได้ทำอะไรบ้างเมื่อลงพื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมในชุมชน ทั้งนี้การประเมินผลผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมไม่ได้วัดจากผลสำเร็จของกิจกรรมบริการสังคมเป็นหลัก แต่วัดจากผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากประสบการณ์การปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมว่า ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนหรือหลักสูตรเป็นอย่างไร

ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา

ปัจจัยที่สถานศึกษานำมาใช้เพื่อจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนได้มีดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน (McIntosh & Munoz, 2009; Wilkenfeld et al., 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลา (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้แก่ การวางแผนการสอนและการนำไปใช้ การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการให้พลังอำนาจทางพลเมือง (Stolte et al., 2014) 2) ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Manganelli et al., 2015) 3) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi et al., 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน (Zaff et al., 2008; Jahromi et al., 2012) การใช้จิตวิทยาต้านบวกในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger et al., 2015; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) และ 4) ปัจจัยด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Warren et al., 2014) และการใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi et al., 2015)

ระยะเวลา:

จำนวน 1 ครั้ง เวลา 180 นาที

วิธีการ :

- การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม: ชื่นแสดงผลงาน
- การทำกิจกรรมเสริมนอกเวลาเรียน/การลงพื้นที่ชุมชน
- การจัดบรรยากาศในการเรียนแบบเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็น
- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน
- การใช้อินเทอร์เน็ต/เครือข่ายสังคมออนไลน์

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้:

- แบบประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม

ขั้นตอนของกิจกรรม:**ขั้นเริ่มต้น**

1. ผู้สอนทบทวนภาพรวมของกิจกรรมครั้งที่ 12 แล้วแนะนำกิจกรรมครั้งที่ 13 โดยแจ้งวัตถุประสงค์ขั้นตอนของกิจกรรมและสิ่งที่คาดหวังให้กับผู้เรียน

2. ผู้สอนกล่าวชื่นชมผู้เรียนสำหรับการมีความพยายามและการมีความสามารถปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมจนบรรลุเป้าหมาย

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนเตรียมความพร้อมในการนำเสนอและให้ผู้เรียนจับฉลากเพื่อจัดลำดับการนำเสนอ จากนั้นให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มทำการนำเสนอตามลำดับที่จับได้โดยนำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมก่อนแล้วจึงรายงานความเคลื่อนไหวล่าสุดของ Facebook กลุ่ม

2. เมื่อผู้เรียนกลุ่มแรกทำการนำเสนอจบผู้สอนและผู้เรียนกลุ่มอื่นทำการประเมินผล (แบบประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม) พร้อมร่วมกันเสนอแนะความคิดเห็นที่มีต่องาน จากนั้นผู้สอนให้ผู้เรียนทั้งห้องร่วมกันระดมความคิดว่า ผู้เรียนสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมด้วยการประยุกต์กิจกรรมบริการสังคมที่นำเสนอไปแล้วนั้นในชีวิตประจำวันได้อย่างไร เมื่อเสร็จการอภิปรายจึงให้กลุ่มต่อไปเริ่มทำการนำเสนอแล้วทำตามขั้นตอนแบบเดิมจนผู้เรียนทำการนำเสนอครบทุกกลุ่ม

3. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมใน Facebook ของกลุ่ม พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางที่สมาชิกในกลุ่ม Facebook สามารถนำกิจกรรมบริการสังคมของกลุ่มไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ส่วนรวม

ขั้นสรุป

ผู้สอนกล่าวชมเชยผู้เรียนทุกกลุ่มอีกครั้งพร้อมเชื่อมโยงให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองและเชื่อในความสามารถของตนเองว่าผู้เรียนสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีอันก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมได้ในสถานการณ์จริง

การประเมินผล:

การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมในโครงการบริการสังคม “Together We can” ใช้แบบประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม และตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของผลงานที่ได้จากการทำกิจกรรม การประเมินด้านแรงจูงใจใช้แบบประเมินผลกิจกรรมและแบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน

กิจกรรมที่ 14

ชื่อกิจกรรม: ร่วมกันสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดี

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง
2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง
3. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณเองมีความสามารถในการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม:

1. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง
2. ผู้เรียนใช้ความพยายามเพื่อโน้มน้าวผู้อื่นให้เห็นความสำคัญของการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมได้
3. ผู้เรียนสามารถอธิบายถึงวิธีการชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมพร้อมกับตนเองได้

แนวคิดสำคัญ:

แนวคิดความเชื่อด้านแรงจูงใจจากทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่า

ทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าอธิบายว่า พฤติกรรมความสำเร็จเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการที่บุคคลมีแรงจูงใจต่อการปฏิบัติพฤติกรรมจนประสบความสำเร็จ หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้คือการเน้นที่การรับรู้ของบุคคลและความเชื่อในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ส่งผลต่อพฤติกรรมโดยให้ความสำคัญกับ 1) ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนในการทำงานนั้น (expectancy) กับ 2) ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าหรือความปรารถนาที่บุคคลมีต่องานนั้น (value) (Schunk et al., 2008) การวิจัยภายใต้กรอบทฤษฎีการคาดหวัง-คุณค่าในบริบททางการศึกษาให้ผลการวิจัยที่สนับสนุนว่า ความเชื่อด้านการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถนำมาใช้ทำนายการเลือกปฏิบัติพฤติกรรมในอนาคต (future choice behavior) ความยึดมั่นผูกพัน (engagement) ความมานะอุตสาหะในการทำพฤติกรรม (persistence) และความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (actual achievement) ของผู้เรียนได้ ความเชื่อด้านแรงจูงใจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาได้แก่ การรับรู้และการตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ กับปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นบริบทสิ่งแวดล้อมหรือเป็นโลกของผู้เรียน (social world) สำหรับการประเมินความเชื่อด้านแรงจูงใจทำได้จากการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ในการวัดด้านการคาดหวังจะใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนคาดคะเนว่าเขาจะทำงานนั้นได้ดีแค่ไหนในอนาคต (Schunk et al., 2008) ส่วนการวัดด้านการให้คุณค่าสามารถใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนประเมินเกี่ยวกับงานใน 4 ด้านได้แก่ ความสำคัญ ความสนใจ ความมีประโยชน์ และความเชื่อด้านคุณค่า (Eccles & Wigfield, 1995; Schunk et al., 2008)

แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์

Kolb (1984) นำเสนอหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ว่า ประสบการณ์ถือเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านการแปลความหมายที่ได้รับจากประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เป็นวงจร 4 ขั้นตอนซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนไป 4 แบบ ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2) การสังเกตอย่างไตร่ตรองใน

ประสบการณ์นั้น 3) การสร้างความคิดรวบยอดเชิงนามธรรม 4) การเอาไปทดลองปฏิบัติ ทิศนา แชมณี (2551) นำหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของ Kolb มาใช้เป็นพื้นฐานในการจัดรูปแบบการสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (experiential learning based instruction) มีกระบวนการ ได้แก่

1. การจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วม ได้สัมผัส สัมผัส สังเกต หรือทำการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายจากประสบการณ์นั้นด้วยตนเอง
2. การอภิปรายสะท้อนความคิด เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ ผ่านการสะท้อนความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็น คติวิเคราะห์หรืออภิปรายสิ่งที่ได้จากประสบการณ์นั้น
3. การสร้างความคิดรวบยอด เพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันคิด เชื่อมโยงประเด็นการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์สรุปเป็นความคิดรวบยอด
4. การนำความรู้ไปทดลองประยุกต์ใช้ เพื่อให้ผู้เรียนนำความคิดรวบยอดไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองในบริบททางการศึกษา

ปัจจัยที่สถานศึกษาสามารถนำมาใช้เพื่อจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนได้มีดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมในการเรียน ได้แก่ การทำกิจกรรมให้บริการชุมชน (McIntosh & Munoz, 2009; Wilkenfeld et al., 2010) การจัดหลักสูตรการสอนความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมนอกเวลา (Whitley & Yoder, 2015) การใช้เกณฑ์ประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้แก่ การวางแผนการสอนและการนำไปใช้ การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการให้พลังอำนาจทางพลเมือง (Stolte et al., 2014) 2) ปัจจัยด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบเปิดกว้าง (Manganelli et al., 2015) 3) ปัจจัยด้านอิทธิพลจากกลุ่ม เพื่อน ผู้สอนและตัวแบบ ได้แก่ การรับรู้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Albanesi et al., 2007) การได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน (Zaff et al., 2008; Jahromi et al., 2012) การใช้จิตวิทยาต้านบวกในการสอนของผู้สอน (Allen, 2011) การมีตัวแบบด้านพลเมือง (Lenzi et al., 2013; Metzger et al., 2015; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) และ 4) ปัจจัยด้านการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ การใช้ Facebook เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Warren et al., 2014) และการใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อค้นหาข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Lenzi et al., 2015)

ระยะเวลา:

จำนวน 1 ครั้ง เวลา 45 นาที

วิธีการ :

- การสอนตามวงจรการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์
- การจัดบรรยากาศในการเรียนแบบเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็น
- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มเพื่อน

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้:

- กระดาษโปสเตอร์ขนาดใหญ่
- สีเมจิก
- PowerPoint: สรุปลองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

ขั้นตอนของกิจกรรม:

ขั้นเริ่มต้น

1. ผู้สอนทบทวนภาพรวมของกิจกรรมครั้งที่ 13 แล้วแนะนำกิจกรรมครั้งที่ 14 โดยแจ้งวัตถุประสงค์ขั้นตอนของกิจกรรมและสิ่งที่คาดหวังให้กับผู้เรียน

2. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันทบทวนเนื้อหาเกี่ยวกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (PowerPoint: สรุปลองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง)

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ผู้สอนเตรียมสลาก 2 ชุด ชุดแรก เป็นสลากที่ข้อความภายในระบุกลุ่มเป้าหมายโดยระบุหนึ่งกลุ่มเป้าหมายต่อหนึ่งสลาก ทั้งนี้ ควรระบุกลุ่มเป้าหมายให้มีความหลากหลาย (ตัวอย่าง สมาชิกในครอบครัว เพื่อนร่วมชั้นเรียน เพื่อนร่วมงาน กลุ่มเด็กนักเรียนชั้นประถม นักเรียนชั้นมัธยม แม่ค้าในตลาด ผู้ใหญ่ในชุมชน แฟน เพื่อนในชมรมฟุตบอล วินมอเตอร์ไซด์หน้าปากซอย) ส่วนสลากชุดที่สอง เป็นสลากที่ข้อความภายในระบุสถานการณ์ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเมือง ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยให้สลากหนึ่งใบระบุสถานการณ์หนึ่งด้านและทำให้เกิดจำนวนกลุ่มผู้เรียนเล็กน้อย

2. ผู้สอนทำการจัดประสบการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการด้วยการให้ผู้เรียนจับกลุ่มใหม่ แล้วให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาจับสลากได้แก่ สลากกลุ่มเป้าหมาย และสลากสถานการณ์ ดังนั้น ผู้เรียนหนึ่งกลุ่มจะได้สลาก 2 ใบโดยใบแรกบอกกลุ่มเป้าหมายและใบที่สองบอกสถานการณ์ เมื่อผู้เรียนรู้ว่ากลุ่มเป้าหมายและสถานการณ์ของตนเองคืออะไรแล้ว ให้ผู้เรียนสมมติว่าตนเองต้องโน้มน้าวให้กลุ่มเป้าหมายที่กลุ่มจับสลากได้ ให้เกิดเห็นคุณค่าความสำคัญของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองหรือการสร้าง ความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม ทั้งนี้ ผู้เรียนสามารถเลือกองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านใดด้านหนึ่งจาก 3 ด้านจากสถานการณ์สมมติดังกล่าว ผู้เรียนต้องร่วมกันระดมความคิดว่า 1) ผู้เรียนจะชักชวนกลุ่มเป้าหมายมาสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมเรื่องอะไร จากสถานการณ์ที่ผู้เรียนจับสลากได้เพื่อพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของกลุ่มเป้าหมาย และ 2) ผู้เรียนจะใช้วิธีการใด ในการชักชวนให้กลุ่มเป้าหมายเข้ามามีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมร่วมกับผู้เรียน จากนั้นนำเสนอต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียน

3. ผู้สอนให้ผู้เรียนทำการสะท้อนความคิดโดยอภิปรายร่วมกันว่าการโน้มน้าวให้บุคคลอื่นเห็นคุณค่า/ความสำคัญของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมีอุปสรรคหรือความยากง่ายอย่างไรบ้าง และการชักชวนให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีเพื่อส่วนรวมสามารถทำได้ด้วยวิธีการใดบ้าง

4. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสร้างความคิดรวบยอดด้วยการสรุปข้อมูลจากการอภิปรายลงบนกระดาษโปสเตอร์ขนาดใหญ่ จากนั้นผู้สอนให้ผู้เรียนทดลองประยุกต์ใช้ความรู้ด้วยการร่วมกันระดมความคิดว่าจะนำผลการเรียนรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้บุคคลอื่นในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง

ขั้นสรุป

ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปภาพรวมของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่น
ในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

การประเมินผล:

การประเมินด้านแรงจูงใจใช้แบบประเมินผลกิจกรรมและแบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน การประเมิน
ภาพรวมของโปรแกรมฯ ใช้แบบประเมินผลโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็น
พลเมือง สำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย เพื่อให้ผู้เรียนให้คะแนนรายด้านและข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม

(ของโปรแกรม)

ภาษาไทย

- ดุจเดือน พันธมนาวิน. (2551). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- ทัศนวัลย์ เนียมบุบผา. (2554). รวมพลังสร้างความเป็นพลเมือง. *วารสารการศึกษาไทย*, 8(79), 3-14.
- ทิพย์พาพร ตันติสุนทร. (2554). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายการศึกษา.
- ทิตนา แชมมณี. (2551). *ลีลาการเรียนรู้-ลีลาการสอน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพฯ: นานามีบุคคลพับลิคเคชั่นส์ จำกัด
- พินิดา ทองเงา ดอร์น, สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล และสิริวรรณ ศรีพหล. (2561). การพัฒนาโมเดลการวัดคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทย. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 32(ฉบับพิเศษ), 39-52.

ภาษาอังกฤษ

- Albanesi, C., Cicognani, E., & Zani, B. (2007). Sense of community, civic engagement and social well-being in Italian adolescents. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 17, 387-406.
- Allen, J. K. (2011). Teaching for civic engagement: Lesson learned from integrating positive psychology and future studies. *Journal of University Teaching & Learning Practice*, 8(4), 1-14.
- Amna, E. (2012). How is civic engagement developed over time? Emerging answers from a multidisciplinary field. *Journal of Adolescence*, 35, 611-627.
- Ash, S. L. & Clayton, P. H. (2004). The articulated learning: an approach to guide reflection and assessment. *Innovative Higher Education*, 29(2), 137-152.
- Ash, S. L., Clayton, P. H., & Atkinson, M. P. (2005). Integrating reflection and assessment to capture and improve student learning. *Michigan Journal of Community Service Learning*, 11, 49-60.

- Bartolome, J. (2013). Growing through service: exploring the impact of a service-learning experience on preservice educators. *Journal of Music Teacher Education*, 23, 79-91.
- Benson, L. P., Scales, C. P., Hamilton, F. S., & Sesma, JR. A. (2006). Positive youth development: theory, research, and applications. In L.R. Lerner (Eds). *Handbook of child psychology volume 1 theoretical models of human development* (pp. 894-941). NJ: John Wiley & Sons, Inc.
- Bobek, D., Zaff, J., Li, Y., & Lerner, R. M. (2009). Cognitive, emotional, and behavioral components of civic action: towards an integrated measure of civic engagement. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30, 615-627.
- Camino, L & Zeldin, S. (2002). From periphery to center: pathways for youth civic engagement in the day-to-day life of communities. *Applied Developmental Science*, 6, 213-220.
- Conley, P. A. & Hamlin, M. L. (2009). Justice-learning: exploring the efficacy with low-income, first-generation college students. *Michigan Journal of Community Service Learning*, 16, 47-58.
- Eccle, J. S. (1983). Expectancies, values and academic behaviors. In J. T. Spence (Ed.), *Achievement and achievement motives* (pp.75-146). San Francisco: Freeman.
- Eccle, J. S. & Wigfield, A. (1995). In the mind of the actor: The structure of adolescents'achievement task values and expectancy-related beliefs. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 21, 215-225.
- Frangenheim, E. (2005). *Reflections on classroom thinking strategies*. London: SAGE Publications Inc.
- Gaeke, Melissa A. (2009). *Exploring student motivations toward civic engagement: an application of expectancy-value theory*. (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://digitallibrary.usc.edu/cdm/ref/collection/p15799coll127/id/241587>
- Hyman, B. J. (2002). Exploring social capital and civic engagement to create a framework for community building. *Applied Developmental Science*, 6(4), 196-202.
- Jahromi, P., Crocetti, E., & Buchanan, C. M. (2012). A cross-cultural examination of adolescent civic engagement: comparing italian and american community-oriented and political involvement. *Journal of Prevention & Intervention in the Community*, 40, 22-36.

- Kaye, C. B. (2010). *The complete guide to service learning*. United States of America: Free Spirit Publishing Inc.
- Kolb, Davia A. (1984). *Experiential learning*. New Jersey: Prentice Hall P T R Prentice-Hall, Inc.
- Lenzi, M., Vieno, A., Altoe, G., Scacchi, L., Perkins, D. D., Zukauskienė, R., & Santinello, M. (2015). Can facebook informational use foster adolescent civic engagement?. *American Journal of Community Psychology*, 55, 444-454.
- Lenzi, M., Vieno, A., Pastore, M., & Santinello, M. (2013). Neighborhood social connectedness and adolescent civic engagement: an integrative model. *Journal of Environmental Psychology*, 34, 45-54.
- Liem, G. R. & Chua, B. L. (2013). An expectancy-value perspective of civic education motivation, learning and desirable outcomes. *Educational Psychology: An International Journal of Experimental Educational Psychology*, 33(3), 283-313.
- Manganelli, S., Lucidi, F., & Alivernini, F. (2015). Italian adolescents' civic engagement and open classroom climate: the mediating role of self-efficacy. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 41, 8-18.
- McIntosh, H. & Munoz, M. A. (2009). Predicting civic engagement in urban high school students. *Journal of Research in Character Education*, 7(1), 41-62.
- Metzger, M. W., Erete, L. S., Barton, D. L., Desler, M. K., & Lewis, D. A. (2015). The new political voice of young Americans: online engagement and civic development among first year college students. *Education, Citizenship and Social Justice*, 10(1), 55-66.
- Muturi, N., An, S., & Mwangi, S. (2013). Students' expectations and motivation for service-learning in public relations. *Journalism & Mass Communication Educator*, 68(4), 387-408.
- Nuangchalerm, P. (2014). Self-efficacy and civic engagement in undergraduate students: empirical results of a service learning program in Thailand. *International Journal for Service Learning in Engineering*, 9(2), 150-156.
- Pasek, J., Feldman, L., Romer, D., & Jamieson, K. H. (2008). School as incubators of democratic participation: building long-term political efficacy with civic education. *Applied Developmental Science*, 12(1), 26-37.

- Prentice, M. (2007). Service learning and civic engagement. *Academic Questions*, 20, 135-145.
- Schunk, D. H., Pintrich, P. R., & Meece, J. L. (2008). *Motivation in education: theory, research, and applications*. New Jersey: Person Education, Inc.
- Stolte, L. C., Isenbarger, M., & Cohen, A. K. (2014). Measuring civic engagement processes and youth civic empowerment in the classroom: the CIVICS observation tool. *The Clearing House*, 87, 44-51.
- Tapia, H. & Ortiz, A. (2010). Network hopes: municipalities deploying wireless internet to increase civic engagement. *Social Science Computer review*, 28, 93-117.
- Warren, A. M., Sulaiman, A., & Jaafar, N. I. (2014). Facebook: the enabler of online civic engagement for activists. *Computer in Human Behavior*, 32, 284-289.
- Whitley, C. T. & Yoder, S. D. (2015). Developing social responsibility and political engagement: assessing the aggregate impacts of university civic engagement on associated attitudes and behaviors. *Education, Citizenship and Social Justice*, 10(3), 217-233.
- Wigfield, A. & Eccles, J. S. (2000). Expectancy-value theory of achievement motivation. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 68-81.
- Wigfield, A. & Eccles, J. S. (2002). The development of competence beliefs, expectancies for success, and achievement values from childhood through adolescence. In A. Wigfield & J.S. Eccles (Eds.), *Development of achievement motivation* (pp. 91-120). San Diego: Academic Press.
- Wilkenfeld, B., Lauckhardt, J., & Torney-Purta, J. (2010). The relationship between developmental theory and measures of civic engagement in research on adolescents. In L.R. Sherrod, J. Torney- Purta, & C.A. Flanagan (Eds). *The Handbook of research on civic engagement in youth* (pp. 193-220). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Zaff, J. F., Kawashima-Ginsberg, K., & Lin, E.S. (2011). Advances in civic engagement research: Issues of civic measures and civic context. In R.M. Lerner, JV Lerner, & JB Benson (Eds). *Advances in child development and behavior* (pp. 273-308). San Diego, CA: Elsevier.
- Zaff, J., Malanchuk, O, & Eccles, J. S. (2008). Predicting positive citizenship from adolescence to young adulthood: the effects of a civic context. *Applied Development Science*, 12(1), 38-53.

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมที่ 1

PowerPoint: โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อ ส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง สำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

วัตถุประสงค์ :

เพื่อพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึกลงและด้านปัญญา ให้กับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

การพิทักษ์สิทธิ์ผู้เข้าร่วมโปรแกรม :

- ◆ ข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับ
- ◆ ผู้เข้าร่วมการวิจัยมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบแบบวัดและถอนตัวจากการวิจัยได้โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล
- ◆ การถอนตัวออกจากกรวิจัยไม่ส่งผลกระทบต่อกรเรียนหรือต่อความสัมพันธ์กับผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยคนอื่น

ประโยชน์ที่ได้จากการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

- ◇ ด้านผู้เรียน - เกิดการพัฒนาในเชิงบวก (Positive Youth Development)
- ◇ ด้านสังคม - เกิดพลเมืองที่มีความกระตือรือร้น มีความสนใจต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในสังคม (Active and Engaged Citizen)

ขั้นตอนของโปรแกรมฯ

ลำดับที่	กิจกรรม	เวลา	สถานที่
1	กิจกรรมที่ 1 ปฐมนิเทศ	45 นาที	ในชั้นเรียน
2	กิจกรรมที่ 2 ปัญหาสังคมกับการมีความรู้ด้านพลเมือง	45 นาที	ในชั้นเรียน
3	กิจกรรมที่ 3 ตัวแบบและเจตคติด้านพลเมือง	45 นาที	ในชั้นเรียน
4	กิจกรรมที่ 4 ชุมชนและการเมือง	45 นาที	ในชั้นเรียน
5	กิจกรรมที่ 5 บทบาทกับหน้าที่พลเมือง	45 นาที	ในชั้นเรียน
6	กิจกรรมที่ 6 โครงการบริการสังคม "Together We can"	45 นาที	ในชั้นเรียน
7	กิจกรรมที่ 7 วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน	45 นาที	ในชั้นเรียน
8	กิจกรรมที่ 8 นำเสนอแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม	180 นาที	ในชั้นเรียน
9	กิจกรรมที่ 9 ติดตามการปรับแผนการดำเนินการ (รายกลุ่ม)	30 นาที	ในชั้นเรียน
10	กิจกรรมที่ 10 Mission possible (กิจกรรมนอกชั้นเรียน)	1 เดือน	นอกชั้นเรียน
11	กิจกรรมที่ 11 รายงานความก้าวหน้า	180 นาที	ในชั้นเรียน
12	กิจกรรมที่ 12 สะท้อนความคิด	180 นาที	ในชั้นเรียน
13	กิจกรรมที่ 13 นำเสนอโครงการฯ "Together We can"	180 นาที	ในชั้นเรียน
14	กิจกรรมที่ 14 ร่วมกันสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดี	45 นาที	ในชั้นเรียน

หมายเหตุ รวมทั้งสิ้น 14 กิจกรรม เป็นกิจกรรมในชั้นเรียน 13 กิจกรรม ระยะเวลา 19 ชั่วโมง และกิจกรรมนอกชั้นเรียน 1 กิจกรรม ระยะเวลา 1 เดือน

PowerPoint: ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

Civic Engagement

ความยึดมั่นในความเป็น
พลเมือง

พลเมืองและประชาชน

- **ประชาชน** คือ ราษฎร เป็นผู้รอ ปฏิบัติตาม
- **พลเมือง** คือ กำลังของเมือง เป็นผู้กระทำ ฟังพาดตนเองได้ สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับสังคม มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในทุก ๆ ระดับ ได้แก่ พลเมืองของชุมชน พลเมืองของโรงเรียน พลเมืองของมหาวิทยาลัย พลเมืองของประเทศ พลเมืองโลก

(ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555)

ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Civic Engagement)

หมายถึง

การที่บุคคลต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน สังคม หรือ ประเทศชาติทั้งในด้านการเมือง สังคมหรือสิ่งแวดล้อมโดยมุ่งให้เกิด ประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน สะท้อน ออกมาในรูปของพฤติกรรม ความรู้สึก และความคิดที่มีต่อความต้องการ สร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้น เมืองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่

ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม

หมายถึง การที่บุคคลต้องการสร้าง ความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน สังคม หรือประเทศชาติทั้งในด้าน การเมือง สังคมหรือสิ่งแวดล้อม โดยมุ่ง ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่า การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน สะท้อน ออกมาเป็นพฤติกรรมที่มีต่อความ ต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้น

ได้แก่

- การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อ สาธารณะ
- การมีความสามารถด้านพลเมือง
- การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร
- การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อ ส่วนรวม

ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก

หมายถึง

การที่บุคคลต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน สังคม หรือประเทศชาติทั้งในด้านการเมือง สังคมหรือสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน สะท้อนออกมาเป็นความรู้สึกที่มีต่อความต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้น

ได้แก่

- ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง
- ความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง

ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา

หมายถึง

การที่บุคคลต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน สังคม หรือประเทศชาติทั้งในด้านการเมือง สังคมหรือสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน สะท้อนออกมาเป็นความคิดที่มีต่อความต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีนั้น

ได้แก่

- การมีเจตคติด้านพลเมือง (ความคิด/ความเชื่อ)
- การมีความรู้ด้านพลเมือง

แบบประเมินผลกิจกรรมครั้งที่ 1 สำหรับผู้เรียน

โปรดทำเครื่องหมาย/ ในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.ฉันตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมนี้					
2.ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมในครั้งนี้มีประโยชน์					
3.กิจกรรมในครั้งนี้สนุกและน่าสนใจ					
4.การทำกิจกรรมในครั้งนี้คุ้มค่าต่อการสละเวลา					
5.ฉันสามารถพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของตนเองได้					

แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน สำหรับผู้สอน

กลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน : กิจกรรมครั้งที่ 1												
	ระดับคุณภาพ												
	ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนที่วางไว้			ผู้เรียนเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น			ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			ผู้เรียนประสานงานร่วมมือกันทำงานจนบรรลุผลสำเร็จ			รวมคะแนน
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	
1													
2													
3													
4													
5													
6													
..													

หมายเหตุ

.....

.....

.....

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมที่ 2

ใบงานกลุ่ม: ปัญหาสังคมกับการมีความรู้ด้านพลเมือง

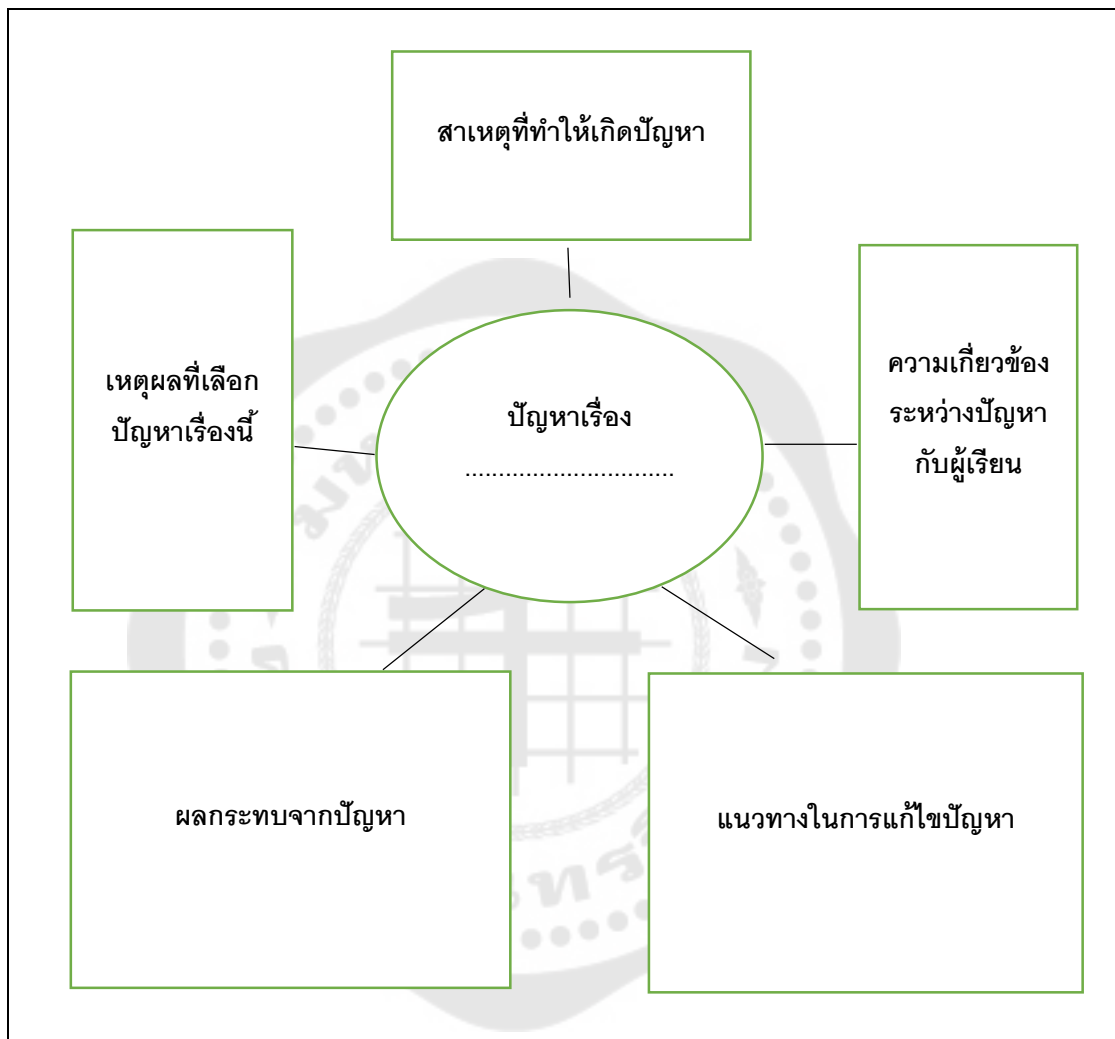
ชื่อกลุ่ม.....

<p>ตอนที่ 1 จัดประสบการณ์</p>
<p>1.1. ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ว่า ปัญหาสังคมในปัจจุบันที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อส่วนรวมมีปัญหาด้านอะไรบ้าง พร้อมยกตัวอย่าง</p>
<p>1.2 ปัญหาที่กลุ่มสนใจมากที่สุดคือปัญหาเรื่อง</p>
<p>1.3 โปรดอธิบายเหตุผลที่กลุ่มเลือกวิเคราะห์ปัญหาเรื่องนี้</p>
<p>ตอนที่ 2 สะท้อนความคิดและสร้างความคิดรวบยอด</p>
<p>2.1 ให้ผู้เรียนค้นหาข้อมูลและร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา พร้อมระบุแหล่งที่มาของข้อมูล</p>

<p>2.2 ให้ผู้เรียนค้นหาข้อมูลและร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ <u>ผลกระทบที่เกิดจากปัญหา</u> พร้อมระบุแหล่งที่มาของข้อมูล</p>
<p>2.3 ให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ <u>ความเกี่ยวข้อง</u> ระหว่างปัญหานั้นกับผู้เรียน</p>
<p>2.4 ให้ผู้เรียนค้นหาข้อมูลและร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ <u>แนวทางในการแก้ไขปัญหา</u> พร้อมระบุแหล่งที่มาของข้อมูล</p>

3. โปรดสรุปข้อมูลจากใบงานตอนที่ 2 เพื่อสร้างแผนผังมโนทัศน์ (concept Map) ในกระดาษโปสเตอร์ พร้อมตกแต่งให้สวยงามเพื่อนำเสนอต่อเพื่อนร่วมชั้น

ตัวอย่าง

ใบงานเดี่ยว: ฉันสามารถแก้ไขปัญหาเรื่อง.....จากตัวฉันเองโดย.....

ชื่อผู้เรียน.....

ประยุกต์ใช้ความรู้
<p>1. ในฐานะนักศึกษา ฉันสามารถแก้ไขปัญหาเรื่อง</p>
<p>2. จากตัวฉันเอง โดย</p> <div data-bbox="399 716 1197 1523" style="text-align: center; opacity: 0.5;"> </div> <div data-bbox="1117 1590 1388 1792" style="text-align: right;"> </div>

แบบประเมินผลกิจกรรมครั้งที่ 2 สำหรับผู้เรียน

โปรดทำเครื่องหมาย/ ในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.ฉันตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมนี้					
2.ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมในครั้งนี้มีประโยชน์					
3.กิจกรรมในครั้งนี้สนุกและน่าสนใจ					
4.การทำกิจกรรมในครั้งนี้คุ้มค่าต่อการสละเวลา					
5.ฉันสามารถใช้ความรู้ด้านพลเมืองในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม					

แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน สำหรับผู้สอน

กลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน : กิจกรรมครั้งที่ 2												รวมคะแนน
	ระดับคุณภาพ												
	ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนที่วางไว้			ผู้เรียนเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น			ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			ผู้เรียนประสานงานร่วมมือกันทำงานจนบรรลุผลสำเร็จ			
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	
1													
2													
3													
4													
5													
6													
..													

หมายเหตุ

.....

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมที่ 3

ใบงานกลุ่ม: ร่วมกันหาตัวแบบ

ชื่อกลุ่ม.....

ตอนที่ 1 จัดประสบการณ์	
1.1. <u>ตัวแบบพลเมือง</u> ที่กลุ่มประทับใจ คือ	
1.2. เหตุผลที่เลือกตัวแบบ	
1.3. สิ่งที่ตัวแบบกระทำเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมคือ	1.4. ผลจากการกระทำของตัวแบบก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างไร

ตอนที่ 2 สะท้อนความคิดและสร้างความคิดรวบยอด	
<p>สมมติว่าผู้เรียนคือตัวแบบ ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ว่า ตัวแบบนี้จะยึดถือ ความคิด/ความเชื่อ (เช่น หลักศาสนา หลักคุณธรรมจริยธรรม หลักศีลธรรม หลักประเพณีวัฒนธรรม หลักการด้านจิตใจ) อะไรที่ส่งผลทำให้ตัวแบบกระทำการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรมนั้น โปรดระบุให้มากที่สุด พร้อมอธิบายเหตุผล</p> <p>การสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมที่ตัวแบบทำ คือ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>เกิดจากความคิด/ความเชื่อ ที่ตัวแบบยึดถือ ดังต่อไปนี้ (โปรดระบุให้มากที่สุด พร้อมอธิบายเหตุผล)</p>	
ความคิด/ความเชื่อที่ตัวแบบยึดถือ	โปรดอธิบายเหตุผลสนับสนุน
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
.....	

3. โปรดสรุปข้อมูลจากใบงานตอนที่ 2 เพื่อสร้างแผนผังมโนทัศน์ (concept Map) ในกระดาษโปสเตอร์ พร้อมตกแต่งให้สวยงามเพื่อนำเสนอต่อเพื่อนร่วมชั้น

ใบงานเดี่ยว: **ความคิด/ความเชื่อด้านพลเมืองของฉัน**

ชื่อผู้เรียน.....

ประยุกต์ใช้ความรู้
<p>1. ภายหลังจากกิจกรรมวิเคราะห์หลักการด้านความคิด/ความเชื่อที่ตัวแบบยึดถืออันส่งผลทำให้ตัวแบบสร้าง เปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมแล้ว ฉันคิดว่า <u>ความคิด/ความเชื่อที่ฉันจะใช้เป็นหลักยึดถือ</u> ในการสร้าง ความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม คือ</p>
<p>2. โปรดอธิบายเหตุผล ในการเลือกยึดหลัก <u>ความคิด/ความเชื่อ</u> นั้น</p>
<p>3. <u>ความคิด/ความเชื่อ</u> ที่ฉันจะใช้เป็นหลักการยึดถือดังกล่าว ส่งผลทำให้ฉันสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับ ส่วนรวมเรื่อง</p>

แบบประเมินผลกิจกรรมครั้งที่ 3 สำหรับผู้เรียน

โปรดทำเครื่องหมาย/ ในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.ฉันตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมนี้					
2.ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมในครั้งนี้มีประโยชน์					
3.กิจกรรมในครั้งนี้สนุกและน่าสนใจ					
4.การทำกิจกรรมในครั้งนี้คุ้มค่าต่อการสละเวลา					
5.ฉันสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมโดยยึดถือหลักการจากความคิด/ความเชื่อทางด้านพลเมือง					

แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน สำหรับผู้สอน

กลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน : กิจกรรมครั้งที่ 3													
	ระดับคุณภาพ													
	ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนที่วางไว้			ผู้เรียนเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น			ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			ผู้เรียนประสานงานร่วมมือกันทำงานจนบรรลุผลสำเร็จ			รวมคะแนน	
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1		
1														
2														
3														
4														
5														
6														
..														

หมายเหตุ

.....

.....

.....

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมที่ 4

PowerPoint: ประชาธิปไตยและการเมืองของพลเมือง

การปกครองในระบบประชาธิปไตย

- **ความหมาย**

ระบอบการปกครองที่อำนาจสูงสุดของประเทศเป็นของประชาชน

- **หลักการพื้นฐานของ “ประชาธิปไตย”**

หนึ่ง อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน และ เป็นการปกครองโดยประชาชน

สอง ยึดหลักสิทธิเสรีภาพและหลักความเสมอภาค

สาม หลักการปกครองโดยเสียงข้างมากที่คุ้มครองเสียงข้างน้อย

(ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555)

ความหมายของความเป็นพลเมือง โดย ดร.วิชัย ตันศิริ

- **ความเป็นพลเมืองใน
ความหมายเก่า**

การเป็นผู้รับ คอยแบมือรับทั้งผลบวกและลบจากนโยบายของรัฐบาล การเป็นพลเมืองจึงเป็นเพียงผู้ตาม ผู้ปฏิบัติตามคำสั่งและกฎหมายอย่างเคร่งครัด เป็นพลเมืองที่ยอมรับอำนาจทางการเมืองอย่างเป็นทางการ คือ เป็นผู้อยู่ใต้การปกครองนั่นเอง

- **ความเป็นพลเมืองใน
ความหมายใหม่**

พลเมืองมีส่วนเป็นผู้กระทำ มีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวม มีความรับผิดชอบ และพร้อมเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในทุกระดับ อันเป็นความหมายของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยที่มองเห็นการเมืองเป็นเรื่องของทุกคนในสังคมโดยพลเมืองต้องเข้าร่วมรับผิดชอบ ไม่ปล่อยให้เป็นเรื่องของนักการเมือง ผู้นำ หรือรัฐบาลเท่านั้น

ประชาธิปไตยและการเมืองของพลเมือง

ประชาธิปไตยและการเมือง มี 2 แบบ

- แบบที่หนึ่ง **ประชาธิปไตยและการเมืองแบบตัวแทน** ประชาชนมีส่วนร่วมผ่านการเลือกตั้ง มีรัฐสภา มีรัฐบาล
- แบบที่สอง **ประชาธิปไตยและการเมืองของพลเมือง** อำนาจมาจากพลังในสังคม พลเมืองเป็นผู้กระทำ เป็นผู้ผลิตหรือผู้สร้างการเมือง เป็นการเมืองที่พลเมืองเชื่อว่าตนเองสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีได้ แก้ปัญหาได้ การเมืองเป็นเรื่องธรรมชาติที่ผู้เดือดร้อนมองเห็นปัญหาและอยากแก้ไขปัญหาให้ชุมชนปลอดภัย น่าอยู่ มีสันติสุข การเมืองของพลเมืองจึงเป็นเรื่องของการมีส่วนร่วมในกิจสาธารณะ

ประชาธิปไตยและการเมืองของพลเมือง

- ปรัชญาของประชาธิปไตย คือ การปกครองกันเอง ฟังตนเอง
- พลเมือง ต้องมีความความรับผิดชอบต่อบ้านเมือง เสียสละเพื่อส่วนรวม รวมกลุ่มทำงานเพื่อสังคม มีความเป็นอิสระ รักเสรีภาพ เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาค
- เมื่อทุกคนในชุมชนเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบในหน้าที่พื้นฐานต่อบ้านเมือง ร่วมกัน ร่วมมือร่วมใจกันแก้ปัญหาในชุมชนโดยไม่รอรัฐและลดการพึ่งพาจากภายนอก ถือได้ว่าเป็นประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในระดับชุมชน เป็นสำนักสาธารณะที่เกิดจากระดับครอบครัวและชุมชน ซึ่งจะกลายเป็นฐานที่แข็งแกร่งในการสร้างพลเมืองของสังคม

(ทิพย์พาวร ตันตีสุนทร, 2555)

ใบงานกลุ่ม: ความรู้สึกผูกพัน/ความประทับใจที่ฉันมีต่อชุมชน

ชื่อกลุ่ม.....

ตอนที่ 1 จัดประสบการณ์	
1.1 รายชื่อสมาชิก	บอกความรู้สึกผูกพัน/ความประทับใจที่ผู้เรียนมีต่อชุมชนของตนเองและ อยากให้สิ่งนั้นคงอยู่ต่อไป (คนละหนึ่งด้าน)
1.ชื่อ	
2.ชื่อ	
3.ชื่อ	
4.ชื่อ	
5.ชื่อ	
.....	
ตอนที่ 2 สะท้อนความคิดและสร้างความคิดรวบยอด	
2.1 รายชื่อสมาชิก	วิเคราะห์ว่าความรู้สึกผูกพัน/ความประทับใจที่ผู้เรียนมีต่อชุมชน (จากข้อ 1.1) ส่งผลต่อความรู้สึก ความคิด หรือการปฏิบัติตนของผู้เรียนอย่างไรบ้าง
1. ชื่อ	ความรู้สึก ความคิด การปฏิบัติตน
2. ชื่อ	ความรู้สึก ความคิด การปฏิบัติตน
3. ชื่อ	ความรู้สึก ความคิด การปฏิบัติตน
4. ชื่อ	ความรู้สึก ความคิด การปฏิบัติตน
5. ชื่อ	ความรู้สึก ความคิด การปฏิบัติตน
....	

2. ให้ผู้เรียนสรุปผลการอภิปรายในข้อ 1.1 และ 2.1 เกี่ยวกับความรู้สึกผูกพัน/ความประทับใจที่มีต่อชุมชน ออกเป็นหัวข้อใหญ่แล้วบันทึกลงในตารางด้านล่างต่อไปนี้

สรุปหัวข้อความรู้สึก ผูกพัน/ความประทับใจ ที่ผู้เรียนมีต่อชุมชน	ความรู้สึกผูกพัน/ ความประทับใจที่ผู้เรียนมีต่อชุมชนส่งผลต่อผู้เรียนดังนี้		
	ด้านความรู้สึก	ด้านความคิด	ด้านการปฏิบัติตน
หัวข้อที่ 1 เรื่อง			
หัวข้อที่ 2 เรื่อง			
หัวข้อที่ 3 เรื่อง			
.....			

3. สมมติว่ากลุ่มของผู้เรียนลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อเป็นตัวแทนของชุมชน ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกัน สร้างนโยบายหาเสียงเกี่ยวกับการส่งเสริมหรืออนุรักษ์สิ่งผู้เรียนรู้สึกผูกพันหรือประทับใจนั้นให้คงอยู่คู่ชุมชนต่อไป (เลือกหัวข้อจากข้อ 2.2)

หัวข้อเรื่อง.....

.....

แนวทางการส่งเสริมหรืออนุรักษ์สิ่งผู้เรียนรู้สึกผูกพันหรือประทับใจให้คงอยู่คู่ชุมชนต่อไป

.....

.....

.....

ใบงานเดี่ยว: ชุมชนและการเมืองของฉัน

ชื่อผู้เรียน.....

ประยุกต์ใช้ความรู้
<p>เมื่อการเมืองมี 2 นัยยะ ได้แก่ 1) การเมืองแบบตัวแทน (การเลือกตั้ง) และ 2) การเมืองของพลเมือง (การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ) คำถาม ผู้เรียนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อสร้างเปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ส่วนรวมซึ่งเป็นชุมชนที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ ได้อย่างไรบ้าง โปรดอธิบาย</p>

แบบประเมินผลกิจกรรมครั้งที่ 4 สำหรับผู้เรียน

โปรดทำเครื่องหมาย/ ในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.ฉันตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมนี้					
2.ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมในครั้งนี้มีประโยชน์					
3.กิจกรรมในครั้งนี้สนุกและน่าสนใจ					
4.การทำกิจกรรมในครั้งนี้คุ้มค่าต่อการสละเวลา					
5.ฉันสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมเพราะรู้สึกถึงความเกี่ยวข้องระหว่างตนเองกับชุมชนและการเมือง					

แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน สำหรับผู้สอน

กลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน : กิจกรรมครั้งที่ 4													
	ระดับคุณภาพ													
	ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนที่วางไว้			ผู้เรียนเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น			ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			ผู้เรียนประสานงานร่วมมือกันทำงานจนบรรลุผลสำเร็จ			รวมคะแนน	
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1		
1														
2														
3														
4														
5														
6														
..														

หมายเหตุ

.....

.....

.....

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมที่ 5

ใบงานกลุ่ม: ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้านพลเมือง

ชื่อกลุ่ม.....

ตอนที่ 1 จัดประสบการณ์		
1.1. ให้ผู้เรียนร่วมกันระดมความคิดว่า <u>หน้าที่ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้านพลเมือง</u> ควรมีอะไรบ้าง		
1.2 ถ้าประชาชน <u>ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่</u> ในบทบาทด้านพลเมืองของตนแล้ว จะส่งผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ อย่างไร		
	อธิบายรายละเอียด	
ผลกระทบต่อตนเอง		
ผลกระทบต่อชุมชน		
ผลกระทบต่อสังคม		
ผลกระทบต่อประเทศชาติ		
ผลกระทบต่อโลก		
ตอนที่ 2 สะท้อนความคิดและสร้างความคิดรวบยอด		
2.1 ให้ผู้เรียนร่วมต้นระดมความคิดแล้วอธิบายว่า <u>เมืองหรือสังคมในอุดมคติ</u> ของผู้เรียนเป็นอย่างไร		

2.2 ให้ผู้เรียนช่วยกันระดมความคิดว่า ประชาชนในเมืองหรือสังคมอุดมคติของผู้เรียน **ต้อง** มีหน้าที่ความรับผิดชอบในบทบาทด้านพลเมืองอย่างไรบ้าง

3. ให้ผู้เรียนสรุปข้อมูลที่ได้จากการระดมความคิดในตอนที 2 เป็นแผนผังมโนทัศน์ (concept map) ในกระดาษโปสเตอร์ขนาดใหญ่เพื่อนำเสนอกับเพื่อนร่วมชั้น

ใบงานเดี่ยว: หน้าที่พลเมืองของฉัน

ชื่อผู้เรียน.....

การประยุกต์ใช้ความรู้

1. ในฐานะผู้เรียนยังเป็นนักศึกษา **หน้าที่ทางด้านพลเมือง** ที่ผู้เรียนสามารถทำได้ในชีวิตประจำวันมีอะไรบ้าง

2. โปรดอธิบายเหตุผล

แบบประเมินผลกิจกรรมครั้งที่ 5 สำหรับผู้เรียน

โปรดทำเครื่องหมาย/ ในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ฉันตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมนี้					
2. ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมในครั้งนี้มีประโยชน์					
3. กิจกรรมในครั้งนี้สนุกและน่าสนใจ					
4. การทำกิจกรรมในครั้งนี้คุ้มค่าต่อการใช้เวลา					
5. ฉันสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมจากความตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบในบทบาทด้านพลเมืองของตนเอง					

แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน สำหรับผู้สอน

กลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน : กิจกรรมครั้งที่ 5												รวมคะแนน
	ระดับคุณภาพ												
	ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนที่วางไว้			ผู้เรียนเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น			ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			ผู้เรียนประสานงานร่วมมือกันทำงานจนบรรลุผลสำเร็จ			
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	
1													
2													
3													
4													
5													
6													
..													

หมายเหตุ

.....

.....

.....

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมที่ 6

PowerPoint: โครงการบริการสังคม “Together We can”

โครงการบริการสังคม “Together We can”

- ◇ โครงการบริการสังคม “Together We can” เป็นโครงการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้จริงในการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมตามหลักการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service Learning) เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม

วัตถุประสงค์

- ◇ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาเรียนที่นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น
- ◇ เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เรียนผ่านการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม

ประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ

- ◇ การมีโอกาสได้นำความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้จริงในการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมนั้นจะทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้จากในชั้นเรียนกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง
- ◇ ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม การคิดวิเคราะห์
- ◇ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจผู้อื่นและเข้าใจบทบาทของตนเองในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาททางด้านพลเมือง รวมทั้งเป็นการส่งเสริมความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของผู้เรียนด้วย

การระบุมุมชน

- ◇ ขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้เรียน
- ◇ ผู้เรียนกำหนดขอบเขต ของคำว่าชุมชนด้วยตนเอง
- ◇ ชุมชนอาจเป็นสิ่งมีชีวิต (ตัวอย่าง นักศึกษาชั้นปีที่1 คณะ..... ประชาชนที่เข้ามาซื้อของในตลาดนัดบริเวณ..... สุนัขที่ถูกเจ้าของทอดทิ้งและนำมาปล่อยตามถนน)
- ◇ ชุมชนอาจเป็นสิ่งไม่มีชีวิต (ตัวอย่าง โรงเรียน..... หมู่บ้าน..... องค์กรเพื่อการกุศล.....)

ตัวอย่างกิจกรรมบริการสังคม

- ◇ การรณรงค์ให้นักศึกษาชั้นปีที่1คณะ.....มีความตระหนักเกี่ยวกับการลด/ละ/เลิกใช้ถุงพลาสติกเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม
- ◇ การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่เข้ามาซื้อของในตลาดนัดบริเวณ.....เพื่อค้นหาวิธีการป้องกันหรือแก้ปัญหาการทิ้งขยะไม่เป็นที่
- ◇ การขอรับบริจาคทุนทรัพย์ อาหาร หรือสิ่งของเพื่อนำไปสนับสนุนองค์กรที่ช่วยเหลือเด็กที่ถูกทอดทิ้ง
- ◇ การนำความรู้ด้านการเดินจากสาขาวิชาเอกที่เรียนไปสอนเด็กๆ ในบริเวณหมู่บ้าน ช่วงวันเสาร์อาทิตย์เพื่อให้เด็กมีกิจกรรมและไม่ไปมั่วสุมในร้านเกม)

ขั้นตอนของโครงการบริการสังคม“Together We can”

- ◇ 1. ขั้นสำรวจ (Investigation)
- ◇ 2. ขั้นเตรียมการและวางแผน (Preparation and Planning)

ประเภทของกิจกรรมบริการสังคม

- 1) กิจกรรมบริการสังคมโดยตรง (Direct Service)
- 2) กิจกรรมบริการสังคมโดยอ้อม (Indirect Service)
- 3) กิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ (Advocacy)
- 4) กิจกรรมการทำวิจัย (Research)

- ◇ 3. ขั้นดำเนินการ (Action)
- ◇ 4. ขั้นสะท้อนความคิด (Reflection)
- ◇ 5. ขั้นแสดงผลงาน (Demonstration)

ใบงานเดี่ยว: สํารวจชุมชน

ชื่อผู้เรียน..... สมาชิกกลุ่ม.....

1. ชื่อชุมชนที่ผู้เรียนทำการสำรวจ
2. ข้อมูลทั่วไปเพื่ออธิบายลักษณะของชุมชน (ตัวอย่าง ความเป็นอยู่ จำนวนประชากร สภาพแวดล้อม)
3. สถานที่ตั้งของชุมชน (ตัวอย่าง ที่อยู่ เว็บไซต์ แผนที่)
4. ข้อควรรู้ ข้อห้าม ข้อปฏิบัติ หรือข้อพึงระวังภายในชุมชน
5. ปัญหาที่พบในชุมชน

6. ให้ผู้เรียนสัมภาษณ์บุคคลในชุมชนหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชน เพื่อ

6.1 สอบถามความรู้สึกและความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่พบในชุมชนตามข้อ 5

6.2 สอบถามว่าปัญหาใดจากข้อ 5 คือปัญหาที่บุคคลผู้นั้นคิดว่าเป็นปัญหาสำคัญต้องได้รับการแก้ไขเป็นลำดับแรก

6.3 สอบถามว่าปัญหาใดจากข้อ 5 เป็นปัญหาที่ชุมชนกำลังทำการแก้ไข และแก้ไขด้วยวิธีการแบบใด

6.4 รูปประกอบ

แบบประเมินผลกิจกรรมครั้งที่ 6 สำหรับผู้เรียน

โปรดทำเครื่องหมาย/ ในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.ฉันตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมนี้					
2.ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมในครั้งนี้มีประโยชน์					
3.กิจกรรมในครั้งนี้สนุกและน่าสนใจ					
4.การทำกิจกรรมในครั้งนี้คุ้มค่าต่อการสละเวลา					
5.ฉันสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มเพื่อปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม "Together We can"					

แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน สำหรับผู้สอน

กลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน : กิจกรรมครั้งที่ 6												รวมคะแนน
	ระดับคุณภาพ												
	ผู้เรียนปฏิบัติตามกิจกรรมตามขั้นตอนที่วางไว้			ผู้เรียนเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น			ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			ผู้เรียนประสานงานร่วมมือกันทำงานจนบรรลุผลสำเร็จ			
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	
1													
2													
3													
4													
5													
6													
..													

หมายเหตุ

.....

.....

.....

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมที่ 7

ใบงานกลุ่ม: วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน

ชื่อกลุ่ม.....

1. ชื่อชุมชนที่ผู้เรียนทำการสำรวจ
2. ข้อมูลทั่วไปในการอธิบายลักษณะของชุมชน (ตัวอย่าง ความเป็นอยู่ จำนวนประชากร สภาพแวดล้อม)
3. สถานที่ตั้งของชุมชน (ตัวอย่าง ที่อยู่ เว็บไซต์ แผนที่)
4. ข้อควรรู้ ข้อห้าม ข้อปฏิบัติ หรือข้อพึงระวังภายในชุมชน
5. รายนามปัญหาที่พบในชุมชน (ต้องเป็นปัญหาที่บุคคลในชุมชนหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชนคิดว่าเป็นปัญหาสำคัญที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข)

<p>6. ปัญหาจากข้อ 5 ที่ <u>ผู้เรียนสามารถ</u> เข้าไปมีส่วนร่วม ทำการป้องกัน/แก้ไข/หรือสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้ เกิดขึ้นได้จริง มีอะไรบ้าง</p>	<p>7. ปัญหาจากข้อ 5 ที่ <u>เกินความสามารถ</u> ของ ผู้เรียนในการเข้าไปมีส่วนร่วมทำการป้องกัน แก้ไข หรือสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้เกิดขึ้นได้ จริง มีอะไรบ้าง</p>
<p>8. โปรดระบุปัญหาจากข้อ 6 ที่สมาชิกในกลุ่ม <u>เลือก</u> เข้าไปปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมเพื่อสร้างความ เปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ชุมชน พร้อมอธิบายเหตุผล</p>	
<p>9. จากปัญหาที่กลุ่มเลือกในข้อ 8 กลุ่มมี <u>แนวทางการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม</u> เพื่อเข้าไปมีส่วนร่วม สร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนอะไรได้บ้าง (ระบุให้มากที่สุด)</p>	

<p>10. โปรดระบุทักษะความสามารถพิเศษที่ผู้เรียนมีและสามารถนำมาใช้ประกอบการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมได้ (ระบุเป็นรายคน)</p> <p>ชื่อสมาชิกความสามารถ</p> <p>1.</p> <p>2.</p> <p>3.</p> <p>4.</p> <p>5.</p> <p>...</p>	<p>11. ความรู้จากการเรียนในชั้นเรียนที่ผู้เรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ประกอบการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม หรือ การปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมมีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาจากการเรียนเรื่องอะไรบ้าง โปรดอธิบาย</p>
<p>12. ประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมครั้งนี้</p>	<p>13. ประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมครั้งนี้</p>

แบบประเมินผลกิจกรรมครั้งที่ 7 สำหรับผู้เรียน

โปรดทำเครื่องหมาย/ ในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.ฉันตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมนี้					
2.ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมในครั้งนี้มีประโยชน์					
3.กิจกรรมในครั้งนี้สนุกและน่าสนใจ					
4.การทำกิจกรรมในครั้งนี้คุ้มค่าต่อการสละเวลา					
5.ฉันสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการสำรวจชุมชนเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน					

แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน สำหรับผู้สอน

กลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน : กิจกรรมครั้งที่ 7												รวมคะแนน
	ระดับคุณภาพ												
	ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนที่วางไว้			ผู้เรียนเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น			ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			ผู้เรียนประสานงานร่วมมือกันทำงานจนบรรลุผลสำเร็จ			
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	
1													
2													
3													
4													
5													
6													
..													

หมายเหตุ

.....

.....

.....

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมที่ 8

ใบงานกลุ่ม: แผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม

ชื่อกลุ่ม.....

ตอนที่ 1 รายละเอียดทั่วไป
1. ชื่อชุมชนที่ผู้เรียนทำการสำรวจ
2. ปัญหาของชุมชน (ที่กลุ่มเลือก) คือ
2.1 โปรดทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อหาข้อมูลทั่วไปหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา พร้อมระบุแหล่งที่มาของข้อมูล
2.2 วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา
2.3 วิเคราะห์ผลกระทบของปัญหา

<p>2.4 วิเคราะห์แนวทางการแก้ไขหรือป้องกันปัญหา</p>
<p>3. แนวทางการจัดกิจกรรมบริการสังคมของกลุ่มเพื่อสร้างเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนคือ</p>
<p>3.1 โปรดตั้งชื่อกิจกรรมบริการสังคม</p> <p>3.2 โปรดระบุประเภทของกิจกรรมบริการสังคมว่าเป็น กิจกรรมบริการสังคมโดยตรง (Direct Service) กิจกรรมบริการสังคมโดยอ้อม (Indirect Service) กิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ (Advocacy) หรือกิจกรรมการทำวิจัย (Research)</p>
<p>4. โปรดระบุวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมบริการสังคม</p>

<p>ตอนที่ 2 ผลลัพธ์การเรียนรู้ (ประโยชน์ของกิจกรรมบริการสังคม)</p>
<p>(ด้านการเรียน) กิจกรรมบริการสังคมของกลุ่มส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนอย่างไร โปรดระบุเนื้อหาวิชาที่เรียน พร้อมอธิบายเหตุผล</p>
<p>(ด้านการพัฒนาตนเอง) กิจกรรมบริการสังคมของกลุ่มจะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองในแต่ละด้านเป็นอย่างไร โปรดอธิบาย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความรู้สึก 2. ความคิด 3. การกระทำ
<p>(ด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง) กิจกรรมบริการสังคมของกลุ่มส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีของชุมชนและส่วนรวมอย่างไร โปรดอธิบาย</p>
<p>ตอนที่ 3 การวางแผนการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม (ระยะเวลา 4 สัปดาห์)</p>
<p>3.1 โปรดระบุแนวทางการดำเนินกิจกรรมบริการสังคมในแต่ละสัปดาห์</p>
<p>สัปดาห์ที่ 1 สิ่งที่กลุ่มจะทำคือ</p>

สัปดาห์ที่ 2 สิ่งทีกลุ่มจะทำคือ														
สัปดาห์ที่ 3 สิ่งทีกลุ่มจะทำคือ														
สัปดาห์ที่ 4 สิ่งทีกลุ่มจะทำคือ														
3.2 ทรัพยากร/อุปกรณ์/สิ่งที่ต้องใช้ประกอบการดำเนินกิจกรรมบริการสังคม														
<p>3.3 หน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่ม (ระบุนรายบุคคล)</p> <table border="0"> <tr> <td style="text-align: left;">ชื่อสมาชิก</td> <td style="text-align: right;">หน้าที่ความรับผิดชอบ</td> </tr> <tr> <td>1.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>.....</td> <td></td> </tr> </table>	ชื่อสมาชิก	หน้าที่ความรับผิดชอบ	1.		2.		3.		4.		5.		
ชื่อสมาชิก	หน้าที่ความรับผิดชอบ													
1.														
2.														
3.														
4.														
5.														
.....														
3.4 แนวทางการประเมินผลกิจกรรมบริการสังคมของกลุ่ม														
3.5 Facebook ของกลุ่มชื่อ														

แบบประเมินผลกิจกรรมครั้งที่ 8 สำหรับผู้เรียน

โปรดทำเครื่องหมาย/ ในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.ฉันตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมนี้					
2.ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมในครั้งนี้มีประโยชน์					
3.กิจกรรมในครั้งนี้สนุกและน่าสนใจ					
4.การทำกิจกรรมในครั้งนี้คุ้มค่าต่อการสละเวลา					
5.ฉันสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรม บริการสังคมเพื่อสร้างเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน					

แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน สำหรับผู้สอน

กลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน : กิจกรรมครั้งที่ 8												
	ระดับคุณภาพ												
	ผู้เรียนปฏิบัติ กิจกรรมตาม ขั้นตอนที่วางไว้			ผู้เรียนเคารพ และรับฟังความ คิดเห็นของผู้อื่น			ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น			ผู้เรียนประสานงาน ร่วมมือกันทำงาน จนบรรลุผลสำเร็จ			รวม คะแนน
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	
1													
2													
3													
4													
5													
6													
..													

หมายเหตุ

.....

.....

.....

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมที่ 11

แบบประเมินผลกิจกรรมครั้งที่ 11 สำหรับผู้เรียน

โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.ฉันตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมนี้					
2.ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมในครั้งนี้มีประโยชน์					
3.กิจกรรมในครั้งนี้น่าสนใจและน่าสนใจ					
4.การทำกิจกรรมในครั้งนี้น่าคุ้มค่าต่อการใช้เวลา					
5.ฉันและกลุ่มสามารถร่วมกันแก้ไขอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมเพื่อสร้างเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน					

แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน สำหรับผู้สอน

กลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน : กิจกรรมครั้งที่ 11												
	ระดับคุณภาพ												
	ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนที่วางไว้			ผู้เรียนเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น			ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			ผู้เรียนประสานงานร่วมมือกันทำงานจนบรรลุผลสำเร็จ			รวมคะแนน
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	
1													
2													
3													
4													
5													
6													
..													

หมายเหตุ

.....

.....

.....

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมที่ 12

ใบงานกลุ่ม: สะท้อนความคิดรายกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม.....

1.ด้านการเรียน

1.1 ภายหลังจากปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาเรียนตามที่ได้ระบุไว้หรือไม่

ถ้าใช่ โปรดอธิบายว่า ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาเรียนนั้นได้อย่างไร

ถ้าไม่ใช่ โปรดอธิบายเหตุผล

1.2 ภายหลังจากปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาเรียนในด้านอื่นอีกอีกหรือไม่ โปรดอธิบาย

<p>2. ด้านการพัฒนาตนเอง</p> <p>2.1 ภายหลังจากปฏิบัติการบริการสังคม ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองด้านความรู้สึกเป็นอย่างไร โปรดอธิบาย</p> <p>2.2 ภายหลังจากปฏิบัติการบริการสังคม ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองด้านความคิดเป็นอย่างไร โปรดอธิบาย</p> <p>2.3 ภายหลังจากปฏิบัติการบริการสังคม ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองด้านการกระทำเป็นอย่างไร โปรดอธิบาย</p>
<p>3. ด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง</p> <p>3.1 ภายหลังจากปฏิบัติการบริการสังคม ผู้เรียนทำให้ชุมชนหรือส่วนรวมเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีอย่างไรบ้าง โปรดอธิบาย</p> <p>3.2 ภายหลังจากปฏิบัติการบริการสังคม ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ส่วนรวมอย่างไร โปรดอธิบาย</p> <p>3.3 ภายหลังจากปฏิบัติการบริการสังคม ผู้เรียนวางแผนเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ส่วนรวมในสถานการณ์อื่นอย่างไรบ้าง โปรดอธิบาย</p>

ใบงานเดี่ยว: สะท้อนความคิดรายบุคคล

ชื่อผู้เรียน.....

(อธิบาย) ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง คือ การที่บุคคลต้องการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน สังคม หรือประเทศชาติทั้งในด้านการเมือง สังคมหรือสิ่งแวดล้อมโดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน สะท้อนออกมาใน 3 ด้านคือ 1) ด้านความรู้สึก (ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง ความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง) 2) ด้านปัญญา (การมีเจตคติด้านพลเมือง การมีความรู้ด้านพลเมือง) และ 3) ด้านพฤติกรรม (การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ การมีความสามารถด้านพลเมือง การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม)

เมื่อฉันคิดพิจารณาใคร่ครวญเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมแล้ว

..... ฉัน ไม่เกิดการเรียนรู้ ด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง เพราะ

..... ฉัน ไม่แน่ใจว่าฉันเกิดการเรียนรู้ ด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง เพราะ

..... ฉัน **เกิดการเรียนรู้** ด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง โดยความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่เกิดขึ้นคือ **การที่ฉันต้องการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม สะท้อนออกมาในด้าน**

ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่เกิดขึ้นดังกล่าว เกิดขึ้นเมื่อ

ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่เกิดขึ้นดังกล่าว มีความสำคัญเพราะ

ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่เกิดขึ้นดังกล่าว จะทำให้ฉันสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมเรื่อง.....

ด้วยวิธีการใด โปรดอธิบาย

แบบประเมินผลกิจกรรมครั้งที่ 12 สำหรับผู้เรียน

โปรดทำเครื่องหมาย/ ในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.ฉันตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมนี้					
2.ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมในครั้งนี้มีประโยชน์					
3.กิจกรรมในครั้งนี้สนุกและน่าสนใจ					
4.การทำกิจกรรมในครั้งนี้คุ้มค่าต่อการสละเวลา					
5.ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมทำให้ฉันรู้ว่าฉันมีความสามารถในการสร้างเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชน					

แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน สำหรับผู้สอน

กลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน : กิจกรรมครั้งที่ 12												
	ระดับคุณภาพ												
	ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนที่วางไว้			ผู้เรียนเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น			ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			ผู้เรียนประสานงานร่วมมือกันทำงานจนบรรลุผลสำเร็จ			รวมคะแนน
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	
1													
2													
3													
4													
5													
6													
..													

หมายเหตุ

.....

.....

.....

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมที่ 13

แบบประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม

โดยกลุ่ม.....(พร้อมให้คะแนนกลุ่มตัวเอง)

รายชื่อ กลุ่ม	ความ เชื่อมโยง กับเนื้อหา วิชา (3คะแนน)	ความ สอดคล้องของ กิจกรรมกับ วัตถุประสงค์ (3คะแนน)	ภาพรวม ความสำเร็จ ของกิจกรรม (3คะแนน)	ประโยชน์ที่ ได้รับจาก การปฏิบัติ กิจกรรม (3คะแนน)	ความสามารถ ในการ นำเสนอ (3คะแนน)	การใช้ Facebook อย่าง สร้างสรรค์ (3คะแนน)	รวม คะแนน
กลุ่มที่ 1							
-ชื่อดี/จุดแข็งของกลุ่ม							
-สิ่งที่ต้องพัฒนา							
กลุ่มที่ 2							
-ชื่อดี/จุดแข็งของกลุ่ม							
-สิ่งที่ต้องพัฒนา							
กลุ่มที่ 3							
-ชื่อดี/จุดแข็งของกลุ่ม							
-สิ่งที่ต้องพัฒนา							
กลุ่มที่ 4							
-ชื่อดี/จุดแข็งของกลุ่ม							
-สิ่งที่ต้องพัฒนา							
กลุ่มที่ 5							
-ชื่อดี/จุดแข็งของกลุ่ม							
-สิ่งที่ต้องพัฒนา							
กลุ่มที่ 6							
-ชื่อดี/จุดแข็งของกลุ่ม							
-สิ่งที่ต้องพัฒนา							
กลุ่มที่ ..							
-ชื่อดี/จุดแข็งของกลุ่ม							
-สิ่งที่ต้องพัฒนา							

แบบประเมินผลกิจกรรมครั้งที่ 13 สำหรับผู้เรียน

โปรดทำเครื่องหมาย/ ในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.ฉันตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมนี้					
2.ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมในครั้งนี้มีประโยชน์					
3.กิจกรรมในครั้งนี้สนุกและน่าสนใจ					
4.การทำกิจกรรมในครั้งนี้คุ้มค่าต่อการสละเวลา					
5.ฉันมีความสามารถในการสร้างเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมจนบรรลุผลสำเร็จ					

แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน สำหรับผู้สอน

กลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน : กิจกรรมครั้งที่ 13												
	ระดับคุณภาพ												
	ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนที่วางไว้			ผู้เรียนเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น			ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			ผู้เรียนประสานงานร่วมมือกันทำงานจนบรรลุผลสำเร็จ			รวมคะแนน
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	
1													
2													
3													
4													
5													
6													
..													

หมายเหตุ

.....

.....

.....

สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมที่ 14

PowerPoint: สรุปองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง Civic Engagement

หมายถึง การที่บุคคลต้องการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีให้แก่ชุมชน สังคม หรือประเทศชาติทั้งในด้านการเมือง สังคม หรือสิ่งแวดล้อมโดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน สะท้อนออกมาใน 3 ด้านคือ

- 1) **ด้านความรู้สึก** (ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง ความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง)
- 2) **ด้านปัญญา** (การมีเจตคติด้านพลเมือง การมีความรู้ด้านพลเมือง)
- 3) **ด้านพฤติกรรม** (การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ การมีความสามารถด้านพลเมือง การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม)

แบบประเมินผลกิจกรรมครั้งที่ 14 สำหรับผู้เรียน

โปรดทำเครื่องหมาย/ ในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.ฉันตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมนี้					
2.ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมในครั้งนี้มีประโยชน์					
3.กิจกรรมในครั้งนี้สนุกและน่าสนใจ					
4.การทำกิจกรรมในครั้งนี้คุ้มค่าต่อการสละเวลา					
5.ฉันมีความสามารถในการพัฒนาความยืดหยุ่นในความเป็นพลเมืองของตนเอง					

แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน สำหรับผู้สอน

กลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน : กิจกรรมครั้งที่ 14												
	ระดับคุณภาพ												
	ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนที่วางไว้			ผู้เรียนเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น			ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			ผู้เรียนประสานงานร่วมมือกันทำงานจนบรรลุผลสำเร็จ			รวมคะแนน
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	
1													
2													
3													
4													
5													
6													
..													

หมายเหตุ

.....

.....

.....

**แบบประเมินผลโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นใน
ความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย**

โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อความ	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1. โปรแกรมฯ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง					
2. โปรแกรมฯ ทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง					
3. โปรแกรมฯ ทำให้ผู้เรียนเชื่อว่าตนเองมีความสามารถในการพัฒนาความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง					
4. ผู้เรียนมีความพึงพอใจในเนื้อหาความรู้จากโปรแกรมฯ					
5. ผู้เรียนมีความพึงพอใจในกิจกรรมประกอบโปรแกรมฯ					
6. ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระยะเวลาการปฏิบัติโปรแกรมฯ					
7. ผู้สอนและผู้ช่วยสอนสามารถอธิบายขั้นตอนของกิจกรรมต่าง ๆ ในโปรแกรมฯ ได้อย่างชัดเจนเข้าใจง่าย					
8. ผู้สอนและผู้ช่วยสอนคอยให้ความช่วยเหลือผู้เรียนตลอดการเข้าร่วมในโปรแกรมฯ					
9. ผู้สอนและผู้ช่วยสอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ					
10. กิจกรรมต่าง ๆ ในโปรแกรมฯ มีระดับความยากง่ายที่เหมาะสม					
11. ประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากโปรแกรมฯ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทด้านพลเมืองของตนเอง					
12. ประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากโปรแกรมฯ ทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวม					
13. ประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากโปรแกรมฯ มีประโยชน์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง					
14. ประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากโปรแกรมฯ ทำให้ผู้เรียนวางแผนสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมต่อไปในอนาคต					
15. ผู้เรียนมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมในโปรแกรมฯ เพื่อพัฒนาด้านความเป็นพลเมืองอีกครั้งถ้ามีโอกาส					

ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

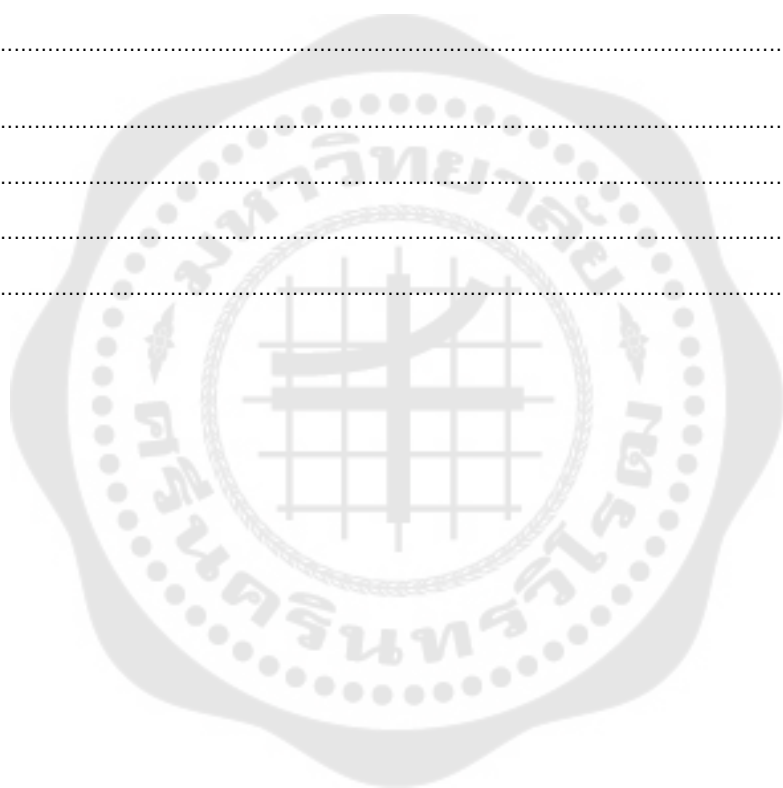
.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

แบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

คำชี้แจง แบบวัดนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน โดย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบวัด

ตอนที่ 2 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

คำตอบของท่านมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบวัดตามความเป็นจริงให้ครบทุกข้อ ทั้งนี้ ข้อมูลในแบบวัดจะถูกเก็บเป็นความลับและไม่นำไปเปิดเผย ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงในความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบวัด โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับท่าน

- 1) เพศ ชาย หญิง ไม่ต้องการระบุ
- 2) อายุ ปี
- 3) คณะ
- 4) มหาวิทยาลัย

2. แบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่คิดว่าตรงกับตัวท่านมากที่สุด ดังนี้

ตรงมากที่สุด	หมายถึง	ข้อวัดตรงกับตัวท่านมากที่สุด
ตรงมาก	หมายถึง	ข้อวัดตรงกับตัวท่านมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อวัดตรงกับตัวท่านบ้างไม่ตรงบ้าง
ตรงน้อย	หมายถึง	ข้อวัดตรงกับตัวท่านน้อย
ตรงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อวัดตรงกับตัวท่านน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อวัด ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย	ระดับความคิดเห็น				
		ตรง มากที่สุด	ตรง	ปาน กลาง	ตรง น้อย	ตรง น้อย ที่สุด
1	ฉันมักจะให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนบ้าน	5	4	3	2	1
2	ฉันมักจะสละเวลาเพื่อทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม	5	4	3	2	1
3	ฉันคอยช่วยเหลือเพื่อนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อยู่เสมอ	5	4	3	2	1
4	ฉันบริจาคสิ่งของหรือเงินให้กับองค์กรการกุศลต่าง ๆ อยู่เสมอ	5	4	3	2	1
5	ฉันคอยพูดกระตุ้นให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม	5	4	3	2	1
6	ฉันมักจะติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ภายในชุมชน	5	4	3	2	1
7	ฉันมักจะเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มเยาวชน เช่น กลุ่มลูกเสือ/เนตรนารี, YMCA, หรือชมรมต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย	5	4	3	2	1
8	ฉันมักจะเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือองค์กรทางด้านศาสนา	5	4	3	2	1

ภาคผนวก ง
ตัวอย่างแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน

แบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน

คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่คิดว่าตรงกับตัวท่านมากที่สุด ดังนี้

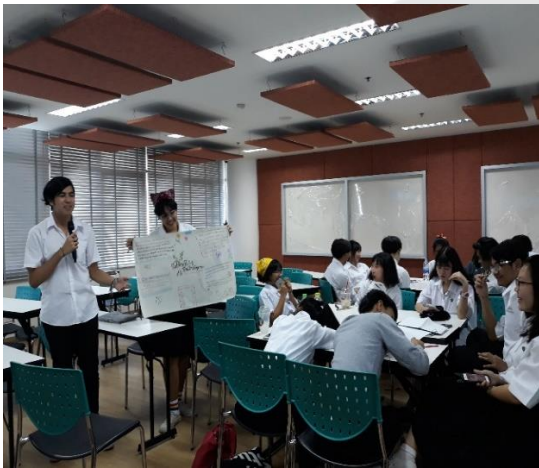
ตรงมากที่สุด	หมายถึง	ข้อวัดตรงกับตัวท่าน มากที่สุด
ตรงมาก	หมายถึง	ข้อวัดตรงกับตัวท่าน มาก
ตรงน้อย	หมายถึง	ข้อวัดตรงกับตัวท่าน น้อย
ตรงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อวัดตรงกับตัวท่าน น้อยที่สุด

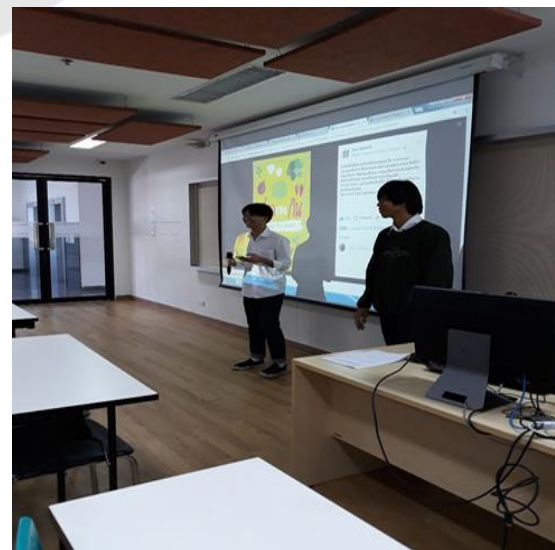
ข้อ	ข้อวัด เอกลักษณ์แห่งตน	ระดับความคิดเห็น			
		ตรง มาก ที่สุด	ตรง มาก	ตรง น้อย	ตรง น้อย ที่สุด
1	ฉันมักพูดคุยกับผู้อื่นเกี่ยวกับสิ่งที่ฉันเรียน	4	3	2	1
2	สิ่งที่ฉันเลือกเรียนทำให้อนาคตของฉันมีความมั่นคง	4	3	2	1
3	ฉันคิดทบทวนที่จะเปลี่ยนสาขาวิชาเรียน	4	3	2	1
4	ฉันเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับอาชีพ	4	3	2	1
5	อาชีพในฝันทำให้ฉันกล้าเผชิญอนาคตได้อย่างมั่นใจ	4	3	2	1
6	ฉันคิดว่าอาชีพในฝันของเพื่อนดีกว่าของฉัน	4	3	2	1
7	ฉันศึกษาหลักการของศาสนาต่าง ๆ	4	3	2	1
8	ฉันเชื่อว่าศาสนาทำให้ฉันผ่านอุปสรรคไปได้ด้วยดี	4	3	2	1
9	ฉันคิดว่าคำสอนศาสนาอื่นทำให้ฉันมีความสุขกว่านี้	4	3	2	1
10	ฉันปรึกษาผู้อื่นเกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต	4	3	2	1
11	หลักในการดำเนินชีวิตทำให้ฉันเชื่อมั่นในตนเอง	4	3	2	1
12	ฉันคิดว่าหลักการดำเนินชีวิตของผู้อื่นดีกว่าของฉัน	4	3	2	1
13	ฉันอภิปรายประเด็นทางการเมืองกับผู้อื่น	4	3	2	1
14	มุมมองด้านการเมืองของฉันทำให้ฉันมั่นใจในความคิดของตนเอง	4	3	2	1
15	ฉันกำลังปรับเปลี่ยนแนวคิดด้านการเมืองของตัวเอง	4	3	2	1

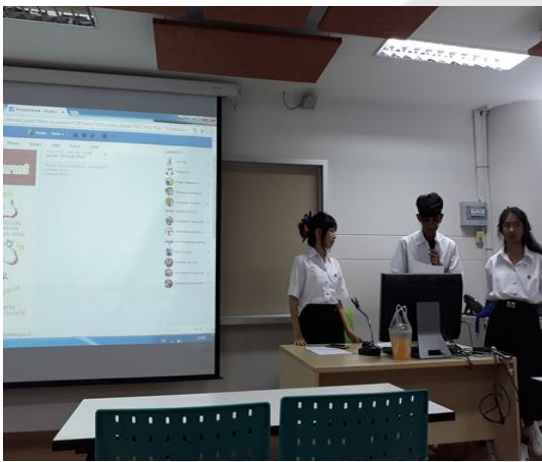
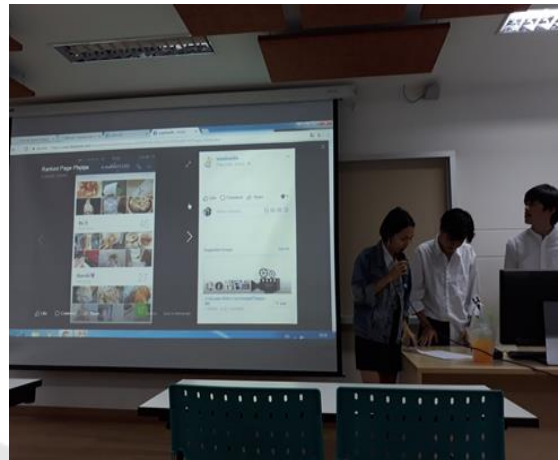

ภาคผนวก จ
ผลงานนักศึกษาและภาพกิจกรรม

#CROPPORSHARE

มาปลูกผักกันเถอะ

เชิญชวนทุกคนเข้าร่วมโครงการ "ปลูกเองกินเอง" ที่มีการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง การปลูกผักปลอดสารพิษ และยังมี การนำผักไปบริจาคให้กับผู้คนที่อีกมากมาย

หากใครสนใจสามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับพวกเราได้ง่ายๆ เพียงแค่ inbox มาทาง facebook ข้อมูลข่าวสารจะมีมาเรื่อยๆฝากติดตามด้วยนะคะ

recycle

RECYCLE FOR A BETTER LIFE

ปันของให้กับน้อง
น้องสุขกาย เราสุขใจ
เพิ่มรอยยิ้มสดใสให้กับสังคม

ร่วมบริจาคได้ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป
เพจ แม่รักปันรอยยิ้ม โทร 0958523296

9 วิธีประหยัดน้ำ ฉบับพกพา

อนุรักษ์
ปลูกฝัง
สร้างจิตสำนึก

#SWSWSWU

เชิญชวน !!

ร่วมกันบริจาค
สิ่งของที่ไม่ได้ใช้แล้ว
เช่น ตุ๊กตา เสื้อผ้า
ของเล่น หนังสือ
เนื้อเป็น ประโยชน์ให้เด็ก ๆ
ตามสถานที่ต่างๆ
เปิดให้ของ
แล้วตั้งแต่วันนี้
เป็นต้นไป
ติดต่อ ทางเพจ
แบ่งรักปันรอยยิ้ม
โทร 0999909101

โครงการ
รณรงค์ใช้
ถุงผ้า
รักโลก

SAVE THE WORLD

ภาคผนวก จ
ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบความตรงของโมเดลวิจัย
ด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL)

โมเดลการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย
ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

DATE: 10/ 6/2017
TIME: 5:58

LISREL 8.72

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.
7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.
Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140
Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2005
Use of this program is subject to the terms specified in the
Universal Copyright Convention.
Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file D:\cfa\cfa_408_1.ls8:

TI
DA NI=8 NO=408 MA=CM
LA
beh1 beh2 beh3 beh4 aff1 aff2 cog1 cog2
KM
1
.483 1
.557 .600 1
.597 .490 .595 1
.530 .576 .636 .539 1
.353 .140 .266 .538 .295 1
.339 .227 .345 .469 .270 .583 1
.435 .443 .547 .525 .568 .426 .509 1
ME
19.86 13.20 16.63 19.19 21.85 21.92 21.63 18.77
SD
3.740 5.595 4.969 4.853 6.493 4.428 4.482 4.662
MO NY=8 NK=1 NE=3 BE=FU GA=FI PS=SY TE=SY
LE
beh aff cog
LK
civic_eng
FR LY(1,1) LY(2,1) LY(3,1) LY(4,1) LY(5,2) LY(6,2) LY(7,3) LY(8,3)
FR GA(1,1) GA(2,1) GA(3,1) TE 7 6 TE 6 4 TE 7 4 TE 8 6 TE 6 1 TE 4 1
FR TE 7 5 TE 7 1
PD
OU RS FS SS SC ND=3 MI AD=OFF

TI

Number of Input Variables 8
 Number of Y - Variables 8
 Number of X - Variables 0
 Number of ETA - Variables 3
 Number of KSI - Variables 1
 Number of Observations 408

TI

Covariance Matrix

	beh1	beh2	beh3	beh4	aff1	aff2
beh1	13.988					
beh2	10.107	31.304				
beh3	10.351	16.681	24.691			
beh4	10.836	13.305	14.348	23.552		
aff1	12.870	20.925	20.520	16.984	42.159	
aff2	5.846	3.468	5.853	11.561	8.482	19.607
cog1	5.683	5.692	7.684	10.201	7.857	11.570
cog2	7.585	11.555	12.672	11.878	17.194	8.794

Covariance Matrix

	cog1	cog2
cog1	20.088	
cog2	10.636	21.734

TI

Parameter Specifications

LAMBDA-Y

	beh	aff	cog
beh1	0	0	0
beh2	1	0	0
beh3	2	0	0
beh4	3	0	0
aff1	0	0	0
aff2	0	4	0
cog1	0	0	0
cog2	0	0	5

GAMMA

	civic_en
beh	6
aff	7
cog	8

PSI

beh	aff	cog
9	10	11

THETA-EPS

	beh1	beh2	beh3	beh4	aff1	aff2
beh1	12					
beh2	0	13				
beh3	0	0	14			
beh4	15	0	0	16		
aff1	0	0	0	0	17	
aff2	18	0	0	19	0	20
cog1	21	0	0	22	23	24
cog2	0	0	0	0	0	26

THETA-EPS

	cog1	cog2
cog1	25	
cog2	0	27

TI

Number of Iterations = 43

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-Y

	beh	aff	cog
beh1	2.522	--	--
beh2	4.049 (0.322) 12.587	--	--
beh3	4.078 (0.295) 13.828	--	--
beh4	3.469 (0.243) 14.270	--	--
aff1	--	5.891	--
aff2	--	1.485 (0.275) 5.401	--

```

cog1  --  --  2.423
cog2  --  --  4.259
        (0.534)
        7.975

```

GAMMA

```

      civic_en
-----
beh  0.953
      (0.072)
      13.258

aff  0.899
      (0.050)
      17.921

cog  0.762
      (0.103)
      7.371

```

Covariance Matrix of ETA and KSI

```

      beh    aff    cog    civic_en
-----
beh  1.000
aff  0.857  1.000
cog  0.726  0.685  1.000
civic_en  0.953  0.899  0.762  1.000

```

PHI

```

      civic_en
-----
      1.000

```

PSI

Note: This matrix is diagonal.

```

      beh    aff    cog
-----
      0.092  0.191  0.419
      (0.053) (0.125) (0.086)
      1.725  1.528  4.865

```

Squared Multiple Correlations for Structural Equations

```

      beh    aff    cog
-----
      0.908  0.809  0.581

```


Squared Multiple Correlations for Reduced Form

beh	aff	cog
0.908	0.809	0.581

THETA-EPS

	beh1	beh2	beh3	beh4	aff1	aff2
beh1	7.630 (0.623) 12.247					
beh2	--	14.910 (1.235) 12.069				
beh3	--	--	8.064 (0.814) 9.902			
beh4	2.088 (0.585) 3.569	--	--	11.515 (0.975) 11.806		
aff1	--	--	--	--	7.460 (4.613) 1.617	
aff2	2.694 (0.625) 4.308	--	--	6.817 (0.838) 8.133	--	17.060 (1.212) 14.071
cog1	1.346 (0.597) 2.255	--	--	3.572 (0.772) 4.627	-1.785 (0.981) -1.820	8.744 (0.992) 8.812
cog2	--	--	--	--	--	3.866 (0.764) 5.060

THETA-EPS

	cog1	cog2
cog1	13.929 (1.147) 12.139	
cog2	--	3.597 (1.864) 1.930

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

beh1	beh2	beh3	beh4	aff1	aff2
0.455	0.524	0.673	0.511	0.823	0.114

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

cog1	cog2
0.297	0.834

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 9

Minimum Fit Function Chi-Square = 13.925 (P = 0.125)

Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 14.116 (P = 0.118)

Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 5.116

90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 19.460)

Minimum Fit Function Value = 0.0342

Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0126

90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.0478)

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0374

90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.0729)

P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.677

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.167

90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.155 ; 0.203)

ECVI for Saturated Model = 0.177

ECVI for Independence Model = 6.434

Chi-Square for Independence Model with 28 Degrees of Freedom = 2602.730

Independence AIC = 2618.730

Model AIC = 68.116

Saturated AIC = 72.000

Independence CAIC = 2658.820

Model CAIC = 203.421

Saturated CAIC = 252.406

Normed Fit Index (NFI) = 0.995

Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.994

Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.320

Comparative Fit Index (CFI) = 0.998

Incremental Fit Index (IFI) = 0.998

Relative Fit Index (RFI) = 0.983

Critical N (CN) = 634.273

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.536

Standardized RMR = 0.0223

Goodness of Fit Index (GFI) = 0.991

Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.966

Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.248

Fitted Covariance Matrix

	beh1	beh2	beh3	beh4	aff1	aff2
beh1	13.988					
beh2	10.210	31.304				
beh3	10.282	16.510	24.691			
beh4	10.836	14.047	14.147	23.552		
aff1	12.730	20.441	20.586	17.515	42.159	
aff2	5.903	5.153	5.190	11.233	8.748	19.265
cog1	5.785	7.128	7.178	9.680	7.999	11.210
cog2	7.800	12.526	12.614	10.732	17.194	8.201

Fitted Covariance Matrix

	cog1	cog2
cog1	19.802	
cog2	10.321	21.734

Fitted Residuals

	beh1	beh2	beh3	beh4	aff1	aff2
beh1	0.000					
beh2	-0.103	0.000				
beh3	0.069	0.171	0.000			
beh4	0.000	-0.742	0.202	0.000		
aff1	0.141	0.484	-0.066	-0.530	0.000	
aff2	-0.057	-1.685	0.663	0.329	-0.266	0.342
cog1	-0.102	-1.435	0.505	0.522	-0.142	0.360
cog2	-0.216	-0.970	0.057	1.146	0.000	0.593

Fitted Residuals

	cog1	cog2
cog1	0.286	
cog2	0.315	0.000

Summary Statistics for Fitted Residuals

Smallest Fitted Residual = -1.685
 Median Fitted Residual = 0.000
 Largest Fitted Residual = 1.146

Stemleaf Plot

```

- 1|7
- 1|40
- 0|75
- 0|321111100000000
0|1112233334
0|55567
1|1

```

Standardized Residuals

	beh1	beh2	beh3	beh4	aff1	aff2
beh1	--					
beh2	-0.241	--				
beh3	0.268	0.504	--			
beh4	--	-1.459	0.664	--		
aff1	0.345	0.857	-0.203	-1.107	--	
aff2	-0.441	-2.537	1.765	2.141	-0.979	1.959
cog1	-0.590	-2.273	1.445	2.530	-0.995	2.232
cog2	-0.551	-1.816	0.176	2.465	--	2.205

Standardized Residuals

	cog1	cog2
cog1	2.274	
cog2	2.236	--

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -2.537
 Median Standardized Residual = 0.000
 Largest Standardized Residual = 2.530

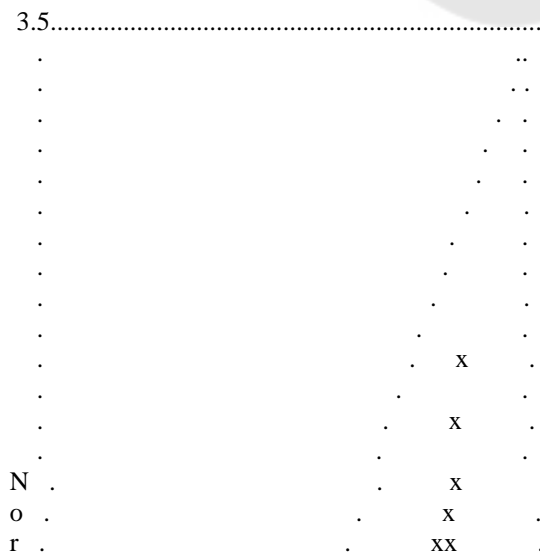
Stemleaf Plot

```

- 2|53
- 1|85100
- 0|6642200000000
  0|233579
  1|48
  2|01222355
    
```

TI

Qplot of Standardized Residuals

cog1 -- -- --
 cog2 -- -- --

Standardized Expected Change for LAMBDA-Y

	beh	aff	cog
beh1	--	0.210	-0.281
beh2	--	0.257	-0.562
beh3	--	0.055	-0.065
beh4	--	-0.522	0.855
aff1	--	--	--
aff2	--	--	--
cog1	--	--	--
cog2	--	--	--

Completely Standardized Expected Change for LAMBDA-Y

	beh	aff	cog
beh1	--	0.056	-0.075
beh2	--	0.046	-0.100
beh3	--	0.011	-0.013
beh4	--	-0.108	0.176
aff1	--	--	--
aff2	--	--	--
cog1	--	--	--
cog2	--	--	--

No Non-Zero Modification Indices for BETA

No Non-Zero Modification Indices for GAMMA

No Non-Zero Modification Indices for PHI

No Non-Zero Modification Indices for PSI

Modification Indices for THETA-EPS

	beh1	beh2	beh3	beh4	aff1	aff2
beh1	--					
beh2	0.131	--				
beh3	0.016	0.254	--			
beh4	--	0.120	0.093	--		
aff1	0.450	1.473	0.123	1.978	--	
aff2	--	2.414	2.414	--	--	--
cog1	--	0.413	0.413	--	--	--
cog2	1.181	1.026	0.236	6.611	--	--

Modification Indices for THETA-EPS

	cog1	cog2
cog1	--	
cog2	--	--

Expected Change for THETA-EPS

	beh1	beh2	beh3	beh4	aff1	aff2
beh1	--					
beh2	0.224	--				
beh3	-0.067	0.440	--			
beh4	--	-0.254	-0.202	--		
aff1	0.452	1.287	-0.344	-1.208	--	
aff2	--	-1.248	1.256	--	--	--
cog1	--	-0.513	0.516	--	--	--
cog2	-0.567	-0.774	-0.332	1.697	--	--

Expected Change for THETA-EPS

	cog1	cog2
cog1	--	
cog2	--	--

Completely Standardized Expected Change for THETA-EPS

	beh1	beh2	beh3	beh4	aff1	aff2
beh1	--					
beh2	0.011	--				
beh3	-0.004	0.016	--			
beh4	--	-0.009	-0.008	--		
aff1	0.019	0.035	-0.011	-0.038	--	
aff2	--	-0.051	0.058	--	--	--
cog1	--	-0.021	0.023	--	--	--
cog2	-0.033	-0.030	-0.014	0.075	--	--

Completely Standardized Expected Change for THETA-EPS

	cog1	cog2
cog1	--	
cog2	--	--

Maximum Modification Index is 6.61 for Element (8, 4) of THETA-EPS

TI

Factor Scores Regressions

ETA

	beh1	beh2	beh3	beh4	aff1	aff2
beh	0.036	0.032	0.059	0.045	0.037	-0.032
aff	0.011	0.012	0.023	0.010	0.107	-0.005
cog	0.010	0.000	-0.001	0.027	0.020	-0.078

ETA

	cog1	cog2
cog1		
cog2		

	-----	-----
beh	0.010	0.032
aff	0.015	0.015
cog	0.056	0.167

TI

Standardized Solution

LAMBDA-Y

	beh	aff	cog
-----	-----	-----	-----
beh1	2.522	--	--
beh2	4.049	--	--
beh3	4.078	--	--
beh4	3.469	--	--
aff1	--	5.891	--
aff2	--	1.485	--
cog1	--	--	2.423
cog2	--	--	4.259

GAMMA

	civic_en
-----	-----
beh	0.953
aff	0.899
cog	0.762

Correlation Matrix of ETA and KSI

	beh	aff	cog	civic_en
-----	-----	-----	-----	-----
beh	1.000			
aff	0.857	1.000		
cog	0.726	0.685	1.000	
civic_en	0.953	0.899	0.762	1.000

PSI

Note: This matrix is diagonal.

beh	aff	cog
-----	-----	-----
0.092	0.191	0.419

TI

Completely Standardized Solution

LAMBDA-Y

	beh	aff	cog
-----	-----	-----	-----
beh1	0.674	--	--
beh2	0.724	--	--
beh3	0.821	--	--

```

beh4  0.715  --  --
aff1  --  0.907  --
aff2  --  0.338  --
cog1  --  --  0.545
cog2  --  --  0.913

```

GAMMA

```

      civic_en
-----
beh   0.953
aff   0.899
cog   0.762

```

Correlation Matrix of ETA and KSI

```

      beh   aff   cog  civic_en
-----
beh   1.000
aff   0.857  1.000
cog   0.726  0.685  1.000
civic_en 0.953  0.899  0.762  1.000

```

PSI

Note: This matrix is diagonal.

```

      beh   aff   cog
-----
0.092  0.191  0.419

```

THETA-EPS

```

      beh1  beh2  beh3  beh4  aff1  aff2
-----
beh1  0.545
beh2  --  0.476
beh3  --  --  0.327
beh4  0.115  --  --  0.489
aff1  --  --  --  --  0.177
aff2  0.164  --  --  0.320  --  0.886
cog1  0.081  --  --  0.165  -0.062  0.448
cog2  --  --  --  --  --  0.189

```

THETA-EPS

```

      cog1  cog2
-----
cog1  0.703
cog2  --  0.166

```

Time used: 0.016 Seconds

โมเดลอิทธิพลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง
โดยมีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

DATE: 8/12/2018
TIME: 10:24

LISREL 8.72

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.
7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.
Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140
Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2005
Use of this program is subject to the terms specified in the
Universal Copyright Convention.
Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file D:\Sem\sem_iden3f_new.ls8:

TI SEM
DA NI=7 NO=205 MA=CM
LA
experi behav affec cog explo commit recon
KM
1
.389 1
.387 .778 1
.540 .676 .766 1
.371 .610 .539 .500 1
.222 .488 .523 .395 .670 1
.151 .333 .243 .165 .494 .190 1
SE
5 6 7 2 3 4 1/
MO NX=1 NY=6 NK=1 NE=2 BE=FU GA=FI PS=SY TE=SY TD=SY
LE
identity civic_eng
LK
exp_group
FR LY(1,1) LY(2,1) LY(3,1) LY(4,2) LY(5,2) LY(6,2) LX(1,1)
FR BE(2,1) GA(1,1) GA(2,1) TE 5 2 TE 6 4 TE 3 2 TE 6 3
FR TE 6 1 TE 4 2
FI TD(1,1) LY 1 1
VA 0.8 LY 1 1
PD
OU MI SE TV EF SS SC RS ND=3

TI SEM

Number of Input Variables 7

Number of Y - Variables 6
 Number of X - Variables 1
 Number of ETA - Variables 2
 Number of KSI - Variables 1
 Number of Observations 205

TI SEM

Covariance Matrix

	explo	commit	recon	behav	affec	cog
explo	1.000					
commit	0.670	1.000				
recon	0.494	0.190	1.000			
behav	0.610	0.488	0.333	1.000		
affec	0.539	0.523	0.243	0.778	1.000	
cog	0.500	0.395	0.165	0.676	0.766	1.000
experi	0.371	0.222	0.151	0.389	0.387	0.540

Covariance Matrix

	experi
experi	1.000

TI SEM

Parameter Specifications

LAMBDA-Y

	identity	civic_en
explo	0	0
commit	1	0
recon	2	0
behav	0	0
affec	0	3
cog	0	4

LAMBDA-X

	exp_grou
experi	5

BETA

	identity	civic_en
identity	0	0
civic_en	6	0

GAMMA

```

exp_grou
-----
identity    7
civic_en    8

```

PSI

```

identity  civic_en
-----  -----
          9      10

```

THETA-EPS

```

      explo  commit  recon  behav  affec  cog
-----  -----  -----  -----  -----  -----
explo    11
commit   0    12
recon    0    13    14
behav    0    15    0    16
affec    0    17    0    0    18
cog      19    0    20    21    0    22

```

TI SEM

Number of Iterations = 15

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-Y

```

      identity  civic_en
-----  -----
explo    0.800  --
commit   0.513  --
         (0.058)
         8.775

recon    0.382  --
         (0.058)
         6.563

behav    --    0.942

affec    --    0.807
         (0.063)
         12.814

cog      --    0.975
         (0.068)
         14.400

```

LAMBDA-X


```

exp_grou
-----
experi   1.000
         (0.050)
         20.199

```

BETA

```

identity civic_en
-----
identity  --   --
civic_en  0.414  --
         (0.059)
         6.995

```

GAMMA

```

exp_grou
-----
identity  0.503
         (0.083)
         6.062
civic_en  0.286
         (0.058)
         4.920

```

Covariance Matrix of ETA and KSI

```

identity civic_en exp_grou
-----
identity  1.626
civic_en  0.817  1.000
exp_grou  0.503  0.494  1.000

```

PHI

```

exp_grou
-----
1.000

```

PSI

Note: This matrix is diagonal.

```

identity civic_en
-----
1.372  0.521
(0.203) (0.081)
6.766  6.435

```

Squared Multiple Correlations for Structural Equations

identity	civic_en
-----	-----
0.156	0.479

Squared Multiple Correlations for Reduced Form

identity	civic_en
-----	-----
0.156	0.244

Reduced Form

	exp_grou

identity	0.503
	(0.083)
	6.062
civic_en	0.494
	(0.065)
	7.613

THETA-EPS

	explo	commit	recon	behav	affec	cog
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
explo	-0.036					
	(0.093)					
	-0.387					
commit	--	0.565				
		(0.064)				
		8.799				
recon	--	-0.127	0.766			
		(0.052)	(0.078)			
		-2.469	9.834			
behav	--	0.100	--	0.114		
		(0.041)		(0.054)		
		2.447		2.099		
affec	--	0.180	--	--	0.353	
		(0.038)			(0.048)	
		4.705			7.307	
cog	-0.144	--	-0.135	-0.236	--	0.051
	(0.042)		(0.043)	(0.056)		(0.069)
	-3.448		-3.169	-4.215		0.733

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

explo	commit	recon	behav	affec	cog
-----	-----	-----	-----	-----	-----

1.036 0.431 0.236 0.886 0.648 0.949

Squared Multiple Correlations for X - Variables

experi

1.000

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 6

Minimum Fit Function Chi-Square = 11.596 (P = 0.0716)

Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 11.596 (P = 0.0716)

Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 5.596

90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 19.344)

Minimum Fit Function Value = 0.0568

Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0274

90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.0948)

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0676

90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.126)

P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.261

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.273

90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.245 ; 0.340)

ECVI for Saturated Model = 0.275

ECVI for Independence Model = 5.027

Chi-Square for Independence Model with 21 Degrees of Freedom = 1011.422

Independence AIC = 1025.422

Model AIC = 55.596

Saturated AIC = 56.000

Independence CAIC = 1055.683

Model CAIC = 150.703

Saturated CAIC = 177.044

Normed Fit Index (NFI) = 0.989

Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.980

Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.282

Comparative Fit Index (CFI) = 0.994

Incremental Fit Index (IFI) = 0.994

Relative Fit Index (RFI) = 0.960

Critical N (CN) = 296.776

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.0242

Standardized RMR = 0.0242

Goodness of Fit Index (GFI) = 0.984

Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.925

Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.211

TI SEM

Fitted Covariance Matrix

	explo	commit	recon	behav	affec	cog
explo	1.005					
commit	0.667	0.993				
recon	0.497	0.191	1.003			
behav	0.616	0.495	0.294	1.002		
affec	0.528	0.518	0.252	0.761	1.005	
cog	0.494	0.409	0.169	0.683	0.787	1.002
experi	0.403	0.258	0.192	0.466	0.399	0.482

Fitted Covariance Matrix

	experi
experi	1.000

Fitted Residuals

	explo	commit	recon	behav	affec	cog
explo	-0.005					
commit	0.003	0.007				
recon	-0.003	-0.001	-0.003			
behav	-0.006	-0.007	0.039	-0.002		
affec	0.011	0.005	-0.009	0.017	-0.005	
cog	0.006	-0.014	-0.004	-0.007	-0.021	-0.002
experi	-0.032	-0.036	-0.041	-0.077	-0.012	0.058

Fitted Residuals

	experi
experi	0.000

Summary Statistics for Fitted Residuals

Smallest Fitted Residual = -0.077
 Median Fitted Residual = -0.004
 Largest Fitted Residual = 0.058

Stemleaf Plot

```

- 6|7
- 4|1
- 2|621
- 0|429776554332210
  0|356717
  2|9
  4|8

```

Standardized Residuals

	explo	commit	recon	behav	affec	cog
explo	-0.521					
commit	0.218	0.810				
recon	-0.470	-0.074	-1.799			

behav	-0.520	-0.443	0.878	-0.602		
affec	0.674	0.196	-0.182	1.515	-0.490	
cog	0.529	-0.446	-0.126	-0.650	-1.538	-0.196
experi	-2.953	-0.824	-0.763	-3.021	-0.396	2.525

Standardized Residuals

```

      experi
      -----
experi  --
    
```

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -3.021
 Median Standardized Residual = -0.419
 Largest Standardized Residual = 2.525

Stemleaf Plot

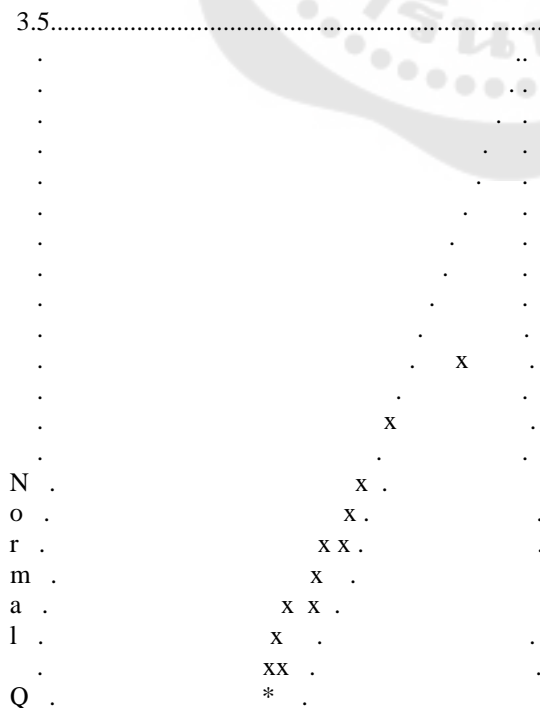
```

-3|00
-2|
-1|85
-0|8866555544422110
0|225789
1|5
2|5
    
```

Largest Negative Standardized Residuals
 Residual for experi and explo -2.953
 Residual for experi and behav -3.021

TI SEM

Qplot of Standardized Residuals

recon	--	0.080
behav	-0.060	--
affec	0.024	--
cog	0.085	--

Completely Standardized Expected Change for LAMBDA-Y

	identity	civic_en
	-----	-----
explo	--	-0.196
commit	--	-0.073
recon	--	0.080
behav	-0.060	--
affec	0.024	--
cog	0.085	--

No Non-Zero Modification Indices for LAMBDA-X

No Non-Zero Modification Indices for BETA

No Non-Zero Modification Indices for GAMMA

No Non-Zero Modification Indices for PHI

No Non-Zero Modification Indices for PSI

Modification Indices for THETA-EPS

	explo	commit	recon	behav	affec	cog
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
explo	--					
commit	0.346	--				
recon	0.346	--	--			
behav	1.175	--	2.479	--		
affec	0.667	--	1.441	6.183	--	
cog	--	0.046	--	--	6.183	--

Expected Change for THETA-EPS

	explo	commit	recon	behav	affec	cog
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
explo	--					
commit	0.082	--				
recon	-0.061	--	--			
behav	-0.055	--	0.060	--		
affec	0.035	--	-0.048	0.177	--	
cog	--	-0.013	--	--	-0.184	--

Completely Standardized Expected Change for THETA-EPS

	explo	commit	recon	behav	affec	cog
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
explo	--					
commit	0.082	--				
recon	-0.061	--	--			
behav	-0.055	--	0.060	--		
affec	0.035	--	-0.047	0.177	--	

cog -- -0.013 -- -- -0.183 --

Modification Indices for THETA-DELTA-EPS

	explo	commit	recon	behav	affec	cog
experi	0.188	0.059	0.233	5.687	0.053	7.702

Expected Change for THETA-DELTA-EPS

	explo	commit	recon	behav	affec	cog
experi	0.024	-0.011	-0.025	-0.103	-0.009	0.133

Completely Standardized Expected Change for THETA-DELTA-EPS

	explo	commit	recon	behav	affec	cog
experi	0.024	-0.011	-0.025	-0.103	-0.009	0.133

Maximum Modification Index is 7.70 for Element (1, 6) of THETA DELTA-EPSILON

TI SEM

Standardized Solution

LAMBDA-Y

	identity	civic_en
explo	1.020	--
commit	0.654	--
recon	0.487	--
behav	--	0.942
affec	--	0.807
cog	--	0.975

LAMBDA-X

	exp_grou
experi	1.000

BETA

	identity	civic_en
identity	--	--
civic_en	0.528	--

GAMMA

	identity	civic_en
identity	0.395	
civic_en	0.286	

Correlation Matrix of ETA and KSI

	identity	civic_en	exp_grou
identity	1.000		
civic_en	0.641	1.000	
exp_grou	0.395	0.494	1.000

PSI

Note: This matrix is diagonal.

identity	civic_en
0.844	0.521

Regression Matrix ETA on KSI (Standardized)

	exp_grou
identity	0.395
civic_en	0.494

TI SEM

Completely Standardized Solution

LAMBDA-Y

	identity	civic_en
explo	1.018	--
commit	0.656	--
recon	0.486	--
behav	--	0.941
affec	--	0.805
cog	--	0.974

LAMBDA-X

	exp_grou
experi	1.000

BETA

	identity	civic_en
identity	--	--
civic_en	0.528	--

GAMMA

	exp_grou
identity	0.395
civic_en	0.286

Correlation Matrix of ETA and KSI

	identity	civic_en	exp_grou
identity	1.000		
civic_en	0.641	1.000	
exp_grou	0.395	0.494	1.000

PSI

Note: This matrix is diagonal.

identity	civic_en
0.844	0.521

THETA-EPS

	explo	commit	recon	behav	affec	cog
explo	-0.036					
commit	--	0.569				
recon	--	-0.128	0.764			
behav	--	0.100	--	0.114		
affec	--	0.180	--	--	0.352	
cog	-0.143	--	-0.135	-0.236	--	0.051

Regression Matrix ETA on KSI (Standardized)

	exp_grou
identity	0.395
civic_en	0.494

TI SEM

Total and Indirect Effects

Total Effects of KSI on ETA

	exp_grou
identity	0.503 (0.083) 6.062
civic_en	0.494 (0.065) 7.613

Indirect Effects of KSI on ETA

	exp_grou
identity	--
civic_en	0.208

(0.046)
4.494

Total Effects of ETA on ETA

	identity	civic_en	
	-----	-----	
identity	--	--	
civic_en	0.414	--	
	(0.059)		
	6.995		

Largest Eigenvalue of B*B' (Stability Index) is 0.171

Total Effects of ETA on Y

	identity	civic_en	
	-----	-----	
explo	0.800	--	
commit	0.513	--	
	(0.058)		
	8.775		
recon	0.382	--	
	(0.058)		
	6.563		
behav	0.390	0.942	
	(0.056)		
	6.995		
affec	0.334	0.807	
	(0.054)	(0.063)	
	6.185	12.814	
cog	0.404	0.975	
	(0.057)	(0.068)	
	7.088	14.400	

Indirect Effects of ETA on Y

	identity	civic_en	
	-----	-----	
explo	--	--	
commit	--	--	
recon	--	--	
behav	0.390	--	
	(0.056)		
	6.995		

affec	0.334	--
	(0.054)	
	6.185	
cog	0.404	--
	(0.057)	
	7.088	

Total Effects of KSI on Y

exp_grou		

explo	0.403	
	(0.066)	
	6.062	
commit	0.258	
	(0.053)	
	4.903	
recon	0.192	
	(0.044)	
	4.406	
behav	0.466	
	(0.061)	
	7.613	
affec	0.399	
	(0.061)	
	6.587	
cog	0.482	
	(0.062)	
	7.803	

TI SEM

Standardized Total and Indirect Effects

Standardized Total Effects of KSI on ETA

exp_grou	

identity	0.395
civic_en	0.494

Standardized Indirect Effects of KSI on ETA

exp_grou	

identity	--
civic_en	0.208

Standardized Total Effects of ETA on ETA

	identity	civic_en
identity	--	--
civic_en	0.528	--

Standardized Total Effects of ETA on Y

	identity	civic_en
explo	1.020	--
commit	0.654	--
recon	0.487	--
behav	0.498	0.942
affec	0.426	0.807
cog	0.515	0.975

Completely Standardized Total Effects of ETA on Y

	identity	civic_en
explo	1.018	--
commit	0.656	--
recon	0.486	--
behav	0.497	0.941
affec	0.425	0.805
cog	0.514	0.974

Standardized Indirect Effects of ETA on Y

	identity	civic_en
explo	--	--
commit	--	--
recon	--	--
behav	0.498	--
affec	0.426	--
cog	0.515	--

Completely Standardized Indirect Effects of ETA on Y

	identity	civic_en
explo	--	--
commit	--	--
recon	--	--
behav	0.497	--
affec	0.425	--
cog	0.514	--

Standardized Total Effects of KSI on Y

	exp_grou
explo	0.403
commit	0.258

recon	0.192
behav	0.466
affec	0.399
cog	0.482

Completely Standardized Total Effects of KSI on Y

exp_grou	

explo	0.402
commit	0.259
recon	0.192
behav	0.465
affec	0.398
cog	0.481

Time used: 0.047 Seconds

ภาคผนวก ช
ใบรับรองจริยธรรมการวิจัย

MF4Version1 15/7/2556

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและยินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย SWUEC- 114/60E

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจาก คณะกรรมการสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและ ข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

- ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง:** ความยั่งยืนในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย: การพัฒนาเครื่องมือวัดและโปรแกรม การเรียนรู้แบบบูรณาการ
- ชื่อผู้วิจัยหลัก:** นางพนิดา ทองเงา คอรูน
- สังกัด:** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- เอกสารที่รับรอง:**
1. แบบเสนอโครงการวิจัย
 2. โครงร่างการวิจัย
 3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย
 4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

1. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ 1 วัน/เดือน/ปี 4 พ.ค. 2560
2. โครงร่างการวิจัย	ฉบับที่ 1 วัน/เดือน/ปี 4 พ.ค. 2560
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ 1 วัน/เดือน/ปี 4 พ.ค. 2560
4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 1 วัน/เดือน/ปี 4 พ.ค. 2560

(ลงชื่อ).....

(นายปิยชาติ บุญเพ็ญ)

เลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

(ลงชื่อ).....

(แพทย์หญิงสุรีพร ภัทรสุวรรณ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

หมายเลขรับรอง : SWUEC/E-114/2560

วันที่ให้การรับรอง : 14/09/2560

วันหมดอายุใบรับรอง : 14/09/2561

ภาคผนวก ซ
บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร

การพัฒนาโมเดลการวัดคุณลักษณะความยึดมั่น ในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทย

THE DEVELOPMENT OF A CIVIC ENGAGEMENT MEASUREMENT MODEL FOR THAI YOUTH

พนิดา ทองเงา ดอร์น*

Panida Thongngao Dorn*

สิทธิพงษ์ วัฒนานนท์สกุล**

Sittipong Wattananonsakul**

สิริวรรณ ศรีพหล***

Siriwan Sripahol***

* งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2561

* นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรจิตวิทยาประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

* Ph.D. Candidate, Applied Psychology, Graduate School, Srinakharinwirot University

* Email: 2ptpom@gmail.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

** Associate Professor, and Ph.D., Psychology, Srinakharinwirot University

** Email: sittipongw@g.swu.ac.th

*** ศาสตราจารย์ และปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

*** Professor, and Ph.D., Education, Srinakharinwirot University

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโมเดลการวัดคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอนจำนวน 928 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 17-21 ปี และกำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 4 แห่ง

ผลการวิจัยพบว่า โมเดลการวัดคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทย ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 8 ตัวบ่งชี้ดังต่อไปนี้ องค์ประกอบที่ 1 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ได้แก่ การมีความสามารถด้านพลเมืองการเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์การ การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวมและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ องค์ประกอบที่ 2 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ได้แก่ ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง และความรู้สึกตระหนักต่อหน้าที่พลเมือง องค์ประกอบที่ 3 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ได้แก่ การมีความรู้ด้านพลเมือง และการมีเจตคติด้านพลเมือง ผลการวิเคราะห์ความตรงของโมเดลการวัดพบว่าโมเดลการวัดคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square = 14.116, df = 9, p = .118, GFI = .991, AGFI = .966, SRMR = .022, RMSEA = .037)

คำสำคัญ: ความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง เยาวชนไทย การวิเคราะห์องค์ประกอบ โมเดลการวัด

Abstract

This paper aims to study factor analysis and to develop a measurement model for civic engagement among Thai youth. The samples in this study, collected using the multi-stage random sampling method, consisted of 928 first year Bachelor's degree students from 4 universities in Bangkok metropolitan area and vicinity.

The results found that there were 3 factors and 8 indicators in the measurement model for civic engagement among Thai youth. The first factor was behavioral and derived from civic efficacy, group/organization membership, civic willingness, and civic participation. The second factor was affection, derived from community and political connections, and civic awareness. The third factor was cognition, derived from civic knowledge, and civic attitude. Furthermore, the results indicated that the measurement model for civic engagement among Thai youth fit with the empirical data. (Chi-square = 14.116, df = 9, p = .118, GFI = .991, AGFI = .966, SRMR = .022, RMSEA = .037)

Keywords: Civic Engagement, Thai Youth, Factor Analysis, Measurement Model

บทนำ

ความยั่งยืนมั่นคงของประเทศชาติส่วนหนึ่งย่อมเกิดจากการที่ประชาชนในชาติมีความสนใจที่จะสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้เกิดขึ้นกับสมาชิกภายในสังคม มีความเสียสละรวมทั้งเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางด้านการเมืองและสังคมเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีอันเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมโดยที่ไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง แต่สภาพความเป็นจริงแม้แต่ในสังคมตะวันตกก็ยังคงพบปัญหาที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านพลเมืองอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้ผลักดันให้หน่วยงานและสถาบันต่างๆ ทำการแก้ปัญหาด้วยการส่งเสริมคุณลักษณะด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง หรือ Civic engagement ให้แก่ประชาชนเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านพลเมือง (Zaff, Hart, Flanagan, Youniss & Levine, 2001, p. 590) เนื่องจากบุคคลที่มีคุณลักษณะของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองจะกลายเป็นพลเมืองที่มีความกระตือรือร้นต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Bobek, Zaff, Li, & Lerner, 2009, p. 616) นอกจากนี้สมาชิกภายในสังคมที่มีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเมื่อมาอยู่ร่วมกันจะเกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันส่งผลก่อให้เกิดเป็นเครือข่าย และความสัมพันธ์ดังกล่าวจะกลายเป็นทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยต่อไป (Hyman, 2002)

สำหรับประเทศไทยการพัฒนาคุณลักษณะด้านความเป็นพลเมืองให้กับประชาชนในชาติก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากการที่คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองได้จัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561 ขึ้นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตพลเมืองสำหรับคนไทย โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะดังกล่าวให้กับประชาชนเพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีของครอบครัวกระทั่งถึงในระดับพลเมืองที่ดีของโลก (ทัศนวิสัยนิยมบุพบดา, 2554, น. 4) อย่างไรก็ตาม ผลการสำรวจจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2559, น. 5) ที่ทำการสำรวจการใช้เวลาของประชากรในทุกๆ 5 ปีกลับพบว่า คนไทยที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปใช้เวลาทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมซึ่งเป็นการให้บริการแก่ชุมชน อาทิ การให้การบำรุงรักษา การซ่อมแซม การทำความสะอาด และการทำงานอาสาสมัครอยู่ในระดับต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้เวลาในการทำกิจกรรมอื่นๆ ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนชาวไทยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านพลเมืองเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาคุณลักษณะด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับประชาชนจึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยทำให้คนไทยเห็นความสำคัญและกลับเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่างๆ ทั้งทางด้านการเมืองและสังคมโดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าตนเอง

การศึกษาเรื่องความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเดิมถูกรวมไว้เป็นเรื่องเดียวกันกับการมีส่วนร่วมทางด้านการเมืองแต่ในปี ค.ศ. 1960 เป็นต้นมาได้มีการรวมเรื่องความเคลื่อนไหวทางด้านสังคมและให้ความสำคัญกับเยาวชนในฐานะผู้ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความเปลี่ยนแปลงเข้าไปด้วย (Flanagan & Sherrod, 1998, pp.447-449) Adler & Goggin (2005, pp. 238-239) ทำการศึกษาพบว่า การกำหนดความหมายของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้กำหนดความหมาย โดยในแง่ของพฤติกรรมนั้นความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นการกระทำกิจกรรมอันได้แก่ การให้บริการแก่ชุมชนการร่วมมือร่วมใจกันเพื่อพัฒนาสังคมการเข้าไปมีส่วนร่วมทางด้านการเมือง และการกระทำเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม Zaff, Kawashima-Ginsberg & Lin (2011, pp. 275-276) ได้ให้ทัศนะที่ต่างออกไปว่าความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองไม่ควรเป็นเพียงแค่การกระทำแต่เพียงอย่างเดียวเนื่องจากพฤติกรรมต่างๆ อาจเกิดขึ้นจากเงื่อนไขหรือข้อกำหนดที่มาจากสิ่งแวดล้อมแต่ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเกิดจากการที่บุคคลมีความยึดมั่นผูกพันในกิจกรรมเหล่านั้นในระดับที่ลึกซึ้งมากกว่า ซึ่งเป็นอารมณ์ความรู้สึกผูกพันว่าเป็นหน้าที่ที่จูงใจทำให้เขาเข้าไปมีส่วนร่วมกระทำพฤติกรรมทางด้านพลเมืองนั้นๆ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองเป็นแรงจูงใจหรือความต้องการที่ทำให้บุคคลสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้อื่นในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสาธารณะไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองหรือสังคมอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยที่ไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับเป็นที่ตั้ง สำหรับการศึกษาด้านองค์ประกอบของความยึดมั่นใน

ความเป็นพลเมืองนั้นพบว่า Fredericks, Blumenfeld & Paris (2004) ได้ทำการศึกษาเรื่องความยึดมั่นผูกพัน (Engagement) โดยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของความยึดมั่นผูกพันในโรงเรียน (School engagement) แล้วพบองค์ประกอบความยึดมั่นผูกพัน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึกรู้สึก และด้านปัญญา ซึ่ง Zaff, Kawashima-Ginsberg, Lin, Lamb, Balsano & Lerner (2011, p. 1208) ได้สนับสนุนให้ศึกษาองค์ประกอบของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามแนวคิดของ Fredericks และคณะ (2004) สำหรับ การวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยพบการศึกษาโดยคารุณี ทิพย์กุลไพโรจน์และวรรณี แกม-เกตุ (2558) ที่ได้พัฒนาตัวบ่งชี้ความยึดมั่นผูกพันกับความเป็นพลเมืองของนักเรียนไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนกลางพบว่า องค์ประกอบของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนในช่วงวัยรุ่นตอนกลางนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านเจตคติ และด้านพฤติกรรม ซึ่งองค์ประกอบที่พบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามีมิติความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยประกอบด้วยด้านพฤติกรรมและด้านภายในตัวบุคคลอันได้แก่ ความรู้สึกและปัญญาด้วย

ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยก่อนหน้าทำให้เห็นว่า การพัฒนาและส่งเสริมคุณลักษณะด้านความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้กับประชาชนชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเยาวชนนั้นเป็นสิ่งที่มีผลกระทบทางบวกกับสังคมในภาพรวม ซึ่งการค้นหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมคุณลักษณะดังกล่าวให้กับเยาวชนชาวไทยจำเป็นต้องมีเครื่องมือการวัดที่เหมาะสม การศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบโดยใช้โมเดลการวัด (Measurement model) จะทำให้ทราบถึงองค์ประกอบคุณลักษณะชีวิตต่าง ๆ (ลิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2555) และนิยมใช้วิเคราะห์หาตัวชี้วัดทางจิตวิทยา รวมทั้งสามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้ (พิตัญญา โภชน-จันทร์ และลิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2560; ลิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2560) ดังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาหาวิธีการวัดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่เหมาะสมและสามารถต่อยอดการศึกษาเรื่องคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนชาวไทยให้ครอบคลุมในทุกช่วงระยะการศึกษาคั้งนี้ จึงมุ่งเน้นศึกษาองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งอยู่ระหว่างการศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 โดยจะทำการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามแบบ Fredericks และคณะ (2004)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาโมเดลการวัดคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทย
2. เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทย

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า Deci & Ryan (1991, pp. 44-58) ได้อธิบายถึงแรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation) ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและกระบวนการทางด้านจิตใจของมนุษย์ เนื่องจากแรงจูงใจภายในจะทำให้มนุษย์เกิดความต้องการและกระทำพฤติกรรมนั้นๆ โดยที่ไม่ต้องมีสิ่งของหรือรางวัลจากภายนอกตอบแทน ทั้งนี้แรงจูงใจภายในจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์สามารถเลือกที่จะกระทำหรือสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง (Self-determination) ไม่ใช่เกิดจากการถูกบังคับให้ทำ ซึ่งความยึดมั่นผูกพัน (Engagement) นั้นก็มีพื้นฐานมาจากแนวคิดโมเดลแรงจูงใจ (Self-system motivational model) ภายใต้ทฤษฎีการกำหนดตนเอง (Self-Determination Theory: SDT) ที่อธิบายว่า ความยึดมั่นผูกพันเกิดจากการที่มนุษย์ได้รับการเติมเต็ม (Fulfill) ในความต้องการพื้นฐานทางด้านจิตวิทยา 3 ด้าน ได้แก่ ความสามารถ ความมีอิสระ และความสัมพันธ์ กล่าวคือ เมื่อบุคคลรับรู้ว่าตนเองมีความสามารถที่จะทำ มีอิสระที่จะได้เลือกทำ และได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ก็จะทำให้เกิดความยึดมั่นผูกพันซึ่งเป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลเกิดความต้องการหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นจนสำเร็จ (ปาจริย์ หวังรุ่ง-กิจ,

สิทธิพงษ์ วัฒนานนท์สกุล และสิริวรรณ ศรีพหล, 2561, น. 76) Fredericks et al. (2004, p. 60) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของความยึดมั่นผูกพันว่ามีอยู่ 3 ด้านประกอบด้วย 1) ด้านพฤติกรรม หมายถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมกระทำในเรื่องนั้น 2) ด้านความรู้สึก หมายถึงการมีความรู้สึกทั้งในแง่บวกและลบต่อเรื่องนั้น และ 3) ด้านปัญญา หมายถึงการใช้ความคิดเพื่อจัดการกับเรื่องนั้น สำหรับการวัดองค์ประกอบของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองพบว่า การวัดองค์ประกอบไม่ได้มีรูปแบบเฉพาะเจาะจงที่ตายตัว โดยการกำหนดองค์ประกอบส่วนใหญ่เป็นไปตามนิยามที่ผู้วิจัยกำหนดความหมายไว้ แต่การกำหนดองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองแค่เพียงพฤติกรรมภายนอกเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ เนื่องจากความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองยังครอบคลุมไปถึงมิติภายในตัวบุคคลอันได้แก่ความรู้สึกและความรู้ด้วย (Zaff et al., 2011, pp.275-276) ดังนั้น เพื่อให้การกำหนดองค์ประกอบของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองครอบคลุมในทุกมิติ จึงควรทำตามแบบ Fredericks et al. (2004) ที่ทำการวัดความยึดมั่นผูกพันในโรงเรียนและกำหนดองค์ประกอบของความยึดมั่นผูกพันออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญา (Zaff et al., 2011, p. 1208) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bobek et al. (2009) และ Zaff, Boyd, Li, Lerner & Lerner (2010) ที่ได้สร้างเครื่องมือวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองโดยกำหนดองค์ประกอบครอบคลุมมิติทั้ง 3 ด้าน นอกจากนี้ ศรีบุญ หมั่นทรัพย์ (2551, น. 111) ได้สนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง โดยเน้นที่การทำให้ผู้เรียนเกิดพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัยสอดคล้องกับองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านของ Fredericks et al. (2004) ด้วย จากเหตุผลทั้งหมดดังกล่าวผู้วิจัยจึงพัฒนาโมเดลการวัดคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยขึ้น โดยกำหนดองค์ประกอบออกเป็น 3 ด้านได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญา และทำการสังเคราะห์งานวิจัยในอดีตเพื่อแบ่งกลุ่มตัวบ่งชี้เข้าตามองค์ประกอบในแต่ละด้านดังต่อไปนี้ องค์ประกอบที่ 1 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ (Bebiroglu, Geldhof, Pinderhughes, Phelps, & Lerner, 2013; Doolittle & Faul, 2013; Zaff et al., 2010) การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร (Lenzi, Vieno, Perkins, Santinello, Elgar, Morgan, & Mazzardis, 2012) การมีความสามารถด้านพลเมือง (Bebiroglu et al., 2013; Zaff et al., 2010) และการมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม (Lenzi, Vieno, Sharkey, Mayworm, Scacchi, Pastore, & Santinello, 2014) องค์ประกอบที่ 2 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก ได้แก่ ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชน และความรู้สึกตระหนักรู้ต่อหน้าที่พลเมือง (Bebiroglu et al., 2013; Bobek et al., 2009; Zaff et al., 2010) และองค์ประกอบที่ 3 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา ได้แก่ การมีเจตคติด้านพลเมือง (Doolittle & Faul, 2013) และการมีความรู้ด้านพลเมือง (Bebiroglu et al., 2013)

สมมติฐานการวิจัย

1. โมเดลการวัดองค์ประกอบของคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยประกอบด้วยองค์ประกอบด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญา
2. โมเดลการวัดองค์ประกอบของคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ เยาวชนชาวไทยช่วงวันรุ่นตอนปลายที่มีอายุระหว่าง 17-21 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 สถาบันอุดมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ นิสิตในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ภาควิชาการศึกษา 2560 ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) จากมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนรวมทั้งสิ้น 4 แห่ง ผู้วิจัย

กำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) โดยใช้กฎของความชัดเจน (Rule of thumb) ของ Comrey & Lee (1992, p.217) และกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) ตามแนวคิดของ Hair, Black, Babin & Anderson (2010, p.101) สำหรับการวิจัยในครั้งนี้สามารถเก็บข้อมูลที่สมบูรณ์จากกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจได้จำนวน 520 คน และกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้จำนวน 408 คน

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยพัฒนาแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองตามแนวคิดของ Flanagan, Syvertsen & Stout (2007) แบบวัด Active and Engaged citizenship (Zaff et al., 2010) แบบวัด International Civic and Citizenship Education Study (Bresse, Jung, Mirazchiyski, Schulz, & Zuehlke, 2011) และแบบวัด Civic Engagement Scale (Doolittle & Faul, 2013) ได้เป็นแบบวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตั้งแต่ ตรงมากที่สุด ตรงมาก ปานกลาง ตรงน้อย และตรงน้อยที่สุด รวมทั้งสิ้นจำนวน 50 ข้อ จำแนกเป็นองค์ประกอบที่ 1 จำนวน 27 ข้อ องค์ประกอบที่ 2 จำนวน 11 ข้อ และองค์ประกอบที่ 3 จำนวน 12 ข้อ โดยแบบวัดผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านแล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) ที่มีค่าระหว่าง 0.6-1.0 และนำแบบวัดที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 คน และทำการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item-total correlation) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แล้วทำการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบวัด (Reliability) โดยการหาค่าความสอดคล้องภายในด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) พบว่ามีค่าความเที่ยงเท่ากับ .95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ได้รับการอนุมัติให้ทำการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เลขที่ SWUEC/E-114/2560 จากนั้นผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจำนวน 4 แห่งแบ่งเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) โดยจะทำการวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญ (Principal Component Analysis: PCA) และใช้การหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal rotation) ด้วยวิธีแวนิแม็กซ์ (Varimax method) แล้วพิจารณาค่าไอเกน (Eigen value) และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) และใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) เพื่อทำการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้วิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum likelihood: ML) แล้วพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของค่าความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) (Jöreskog & Sörbom, 1996 อ้างอิงใน Wattananonsakul & Tuicomepee, 2014)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การพัฒนาโมเดลการวัดคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทย โดยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรชี้วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .140 -.636 โดยตัวแปรการมีความสามารถด้านพลเมืองกับตัวแปรความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมืองเป็นคู่ที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดจากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ไม่เป็นเมตริกซ์เอกลักษณะ (Bartlett's Test: $\chi^2 = 12879.8$, $df = 1225$, $p = .000$) และมีค่าดัชนี เกเซอร์เมเยอร์-ออลคิน (KMO) เท่ากับ .938 แสดงว่าตัวแปรวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปโดยผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองพบว่ามี 8 องค์ประกอบ โดยทุกองค์ประกอบมีค่าไอเกนเกิน 1 โดยทั้ง 8 องค์ประกอบสามารถรวมกันอธิบายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองได้ร้อยละ 57.632 รายละเอียดแสดงได้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 องค์ประกอบและน้ำหนักองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง

องค์ประกอบ	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
1. ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับบุคคลอื่นนอกเหนือไปจากสมาชิกภายในครอบครัว รวมทั้งความรู้สึกที่มีต่อสถานที่ ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและระบบการเมืองในชุมชนที่ตนเองร่วมเป็นสมาชิกอยู่ (ค่าไอเกน = 14.706 ร้อยละของความแปรปรวน = 29.411)	1. ฉันรู้สึกว่าตัวเองมีความสำคัญกับคนอื่น ๆ ภายในชุมชน	.778
	2. ผู้ใหญ่ในชุมชนรับฟังในสิ่งที่ฉันต้องการจะพูด	.715
	3. ฉันจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านการเมือง	.697
	4. ในอนาคต ฉันจะลงสมัครรับเลือกตั้งในการเมืองระดับท้องถิ่นหรือในระดับประเทศ	.687
	5. ฉันจะแก้ไขปัญหาทางด้านการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน	.549
	6. ผู้ใหญ่ในชุมชนทำให้ฉันรู้สึกเป็นคนสำคัญ	.547
	7. ประเทศของฉันให้ความสำคัญต่อการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	.529
	8. เพื่อนบ้านต่างห่วงใยในตัวฉัน	.446
2. การมีเจตคติด้านพลเมือง หมายถึง การที่บุคคลมีมุมมอง หลักคิด หรือความเชื่อที่ส่งผลให้กระทำการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่างๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม (ค่าไอเกน = 4.670 ร้อยละของความแปรปรวน = 9.339)	1. ประชาชนทุกคนควรแสดงความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ	.787
	2. ทุกคนควรมีความรับผิดชอบต่อช่วยเหลือบุคคลที่ยากจนและหิวโหย	.728
	3. การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ทางด้านการเมืองและสังคมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ	.670
	4. ทุกคนควรมีความมุ่งมั่นต่อการเข้าร่วมพัฒนาชุมชน	.655
	5. การสนับสนุนด้านการเงินให้กับองค์กรการกุศลเป็นสิ่งที่จำเป็น	.625
	6. จิตอาสาหรือการอาสาสมัครเป็นหัวใจของการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ	.618

ตาราง 1 องค์ประกอบและน้ำหนักองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (ต่อ)

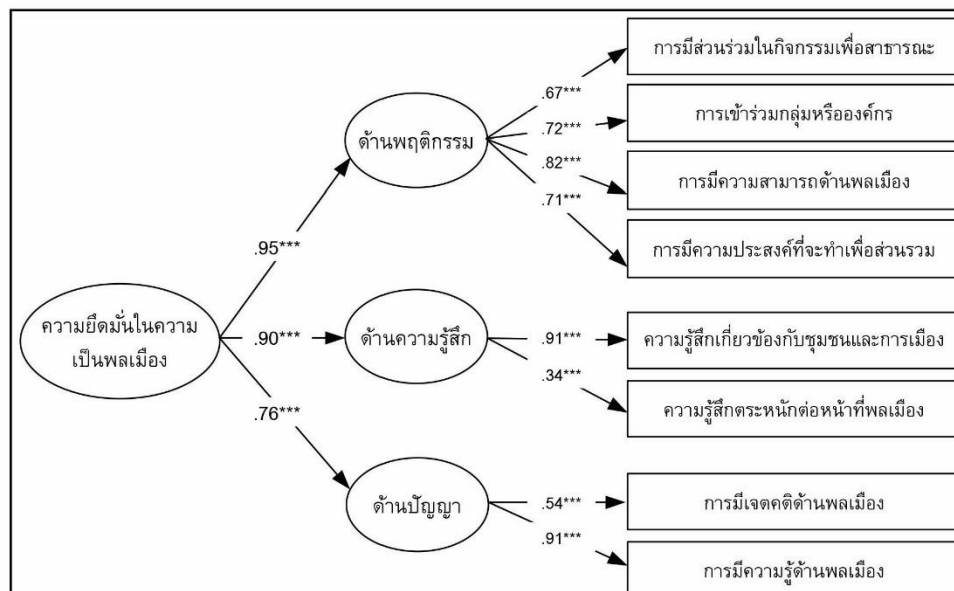
องค์ประกอบ	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
3. การเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กร หมายถึง การที่บุคคลเข้าร่วมเป็นสมาชิกอยู่ในกลุ่ม ชมรมหรือองค์กรที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือร่วมกันกระทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่างๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม (ค่าไอเกน = 2.046 ร้อยละของความแปรปรวน = 4.092)	1. ฉันเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือองค์กรทางด้านสิทธิมนุษยชน	.807
	2. ฉันเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือองค์กรทางด้านศาสนา	.779
	3. ฉันเป็นสมาชิกในองค์กรที่บริจาคเงินเพื่อไปช่วยเหลือสังคม	.723
	4. ฉันเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือองค์กรทางด้านสิ่งแวดล้อม	.648
	5. ฉันเป็นสมาชิกของกลุ่มเยาวชน เช่น กลุ่มลูกเสือ/เนตรนารี, YMCA, หรือชมรมต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัย	.621
	6. ฉันเป็นสมาชิกในกลุ่มอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือชุมชน	.606
4. การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวม หมายถึง การที่บุคคลมีความมุ่งมั่นเจตนาหรือแนวโน้มที่จะกระทำการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่างๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมในอนาคต (ค่าไอเกน = 1.846 ร้อยละของความแปรปรวน = 3.692)	1. ฉันจะร่วมทำงานด้านจิตอาสา	.759
	2. ฉันตั้งใจที่จะเข้าไปร่วมทำงานในโครงการเพื่อพัฒนาชุมชน	.754
	3. ฉันจะเข้าไปร่วมทำงานให้กับองค์กรที่มุ่งในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน	.655
	4. ฉันตั้งใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชน	.577
	5. ฉันพร้อมจะร่วมทำงานกับผู้อื่นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน	.439
	6. ฉันตั้งใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	.433
5. การมีความสามารถด้านพลเมือง หมายถึง การที่บุคคลมีทักษะหรือความสามารถที่จะริเริ่มหรือลงมือกระทำการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่างๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม (ค่าไอเกน = 1.621 ร้อยละของความแปรปรวน = 3.243)	1. ฉันสามารถพูดโน้มน้าวผู้อื่นให้เกิดความตระหนักในปัญหาทางด้านการเมืองและสังคมได้	.718
	2. ฉันสามารถจัดการเรียกร้องเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชนและสังคมได้	.632
	3. ฉันสามารถรวบรวมกลุ่มนิสิตให้เข้ามาช่วยกันร่วมพัฒนามหาวิทยาลัยได้	.630
	4. ฉันสามารถร่วมลงชื่อสนับสนุนข้อเรียกร้องต่างๆ ผ่านช่องทางออนไลน์ได้	.620
	5. ฉันสามารถพูดคุยเสนอแนะความคิดเห็นต่อเรื่องราวทางด้านการเมืองและสังคมได้อย่างสม่ำเสมอ	.608
	6. ฉันสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับส่วนรวมได้	.472

ตาราง 1 องค์ประกอบและน้ำหนักองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (ต่อ)

องค์ประกอบ	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
6. ความรู้สึกตระหนักรู้ต่อหน้าที่พลเมือง หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกสำนึกต่อบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะเป็นผู้สร้าง ความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือผู้ที่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่างๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม (ค่าไอเกน = 1.483 ร้อยละของความแปรปรวน = 2.966)	1. ฉันอยากเข้าไปช่วยคนที่ถูกผู้อื่นเอาไรต์เอาเปรียบ	.780
	2. ฉันชอบการช่วยเหลือผู้อื่น	.700
	3. ฉันอยากช่วยลดจำนวนผู้ที่หิวโหยและยากจนในโลกใบนี้	.679
	4. ฉันรู้สึกเป็นห่วงสถานการณ์ทางการเมืองและสังคมในปัจจุบันนี้	.630
	5. ฉันอยากร่วมทำกิจกรรมที่ส่งเสริมทางด้านสิทธิมนุษยชน	.514
	6. ฉันอยากร่วมทำกิจกรรมที่ปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	.359
7. การมีความรู้ด้านพลเมือง หมายถึง การที่บุคคลได้ใช้ความคิด ได้รับข้อมูลหรือมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่างๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม (ค่าไอเกน = 1.312 ร้อยละของความแปรปรวน = 2.625)	1. ฉันได้เรียนเกี่ยวกับการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาทางด้านสังคมในชั้นเรียน	.648
	2. ฉันได้เรียนเกี่ยวกับบุคคลตัวอย่างหรือกลุ่มจิตอาสาที่ทำงานเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อส่วนรวมในชั้นเรียน	.644
	3. ฉันพูดคุยกับเพื่อนหรือผู้ปกครองเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ทางด้านการเมืองและสังคม	.606
	4. ฉันมีโอกาสได้ทำงานกลุ่มในโครงการที่จะต้องไปพบกับผู้คนที่มีความแตกต่างจากตัวฉัน	.603
	5. ฉันมีโอกาสได้เข้าไปมีส่วนร่วมหรือแสดงบทบาทสมมติทางด้านการเมืองหรือกฎหมายในชั้นเรียน	.603
	6. ฉันใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อติดตามอ่านข่าวเหตุการณ์ทางด้านการเมืองและสังคมของประเทศและต่างประเทศ	.462
8. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ หมายถึง การที่บุคคลได้เป็นผู้ริเริ่มหรือได้ลงมือกระทำการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือได้เข้าไปมีส่วนร่วมกระทำการกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่างๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน (ค่าไอเกน = 1.132 ร้อยละของความแปรปรวน = 2.265)	1. ฉันคอยช่วยเหลือเพื่อนในการแก้ไขปัญหาต่างๆ อยู่เสมอ	.647
	2. ฉันมักจะให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนบ้าน	.572
	3. ฉันมักจะติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ภายในชุมชน	.570
	4. ฉันมักจะสละเวลาเพื่อทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม	.502
	5. ฉันคอยพูดกระตุ้นให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม	.452
	6. ฉันบริจาคสิ่งของหรือเงินให้กับองค์กรการกุศลต่างๆ อยู่เสมอ	.451

ตอนที่ 2 การตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยโดยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน จากการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ภายหลังการปรับโมเดลในส่วนที่เป็นการผ่อนคลายข้อตกลงเบื้องต้นประมาณ 8 ครั้ง พบว่า โมเดลการวัดคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยซึ่งมี 3 องค์ประกอบและ 8 ตัวบ่งชี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 14.116 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 9 และมีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .118 ดังนั้น โมเดลการวัดที่สร้างขึ้นจึงสามารถนำมาอธิบายความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยได้ โดยมีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .991 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .966 ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) เท่ากับ .022 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .037

การพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานขององค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทย ได้แก่ องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก และองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา พบว่า มีค่าเป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .95, .90 และ .76 ตามลำดับ ทั้งนี้ องค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมและด้านความรู้สึกมีความแปรปรวนรวมกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับสูง โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนรวมได้ร้อยละ 90.8 และ 80.9 ตามลำดับ ส่วนองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญามีความแปรปรวนรวมกับความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับปานกลาง โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนรวมได้ร้อยละ 58.1 รายละเอียดผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง แสดงได้ดังภาพที่ 1

Chi-square = 14.116, df = 9, p = .118, GFI = .991, AGFI = .966, SRMR = .022, RMSEA = .037
 หมายเหตุ:*** p < .001

ภาพที่ 1 โมเดลการวัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทย

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาโมเดลการวัดคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยแบ่งออกได้เป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านพฤติกรรมด้านความรู้สึกและด้านปัญญา สอดคล้องกับการกำหนดองค์ประกอบความยึดมั่นผูกพันของ Fredericks et al. (2004) และ ปาจารย์ หวังรุ่งกิจ และคณะ (2561) อันสะท้อนกลับไปถึงแนวคิดโมเดลแรงจูงใจภายใต้ทฤษฎีการกำหนดตนเอง (Self-Determination Theory: SDT) ที่อธิบายว่าองค์ประกอบความยึดมั่นผูกพันทั้งสามด้านเกิดจากการที่ความต้องการพื้นฐานทางด้านจิตวิทยาของมนุษย์ อันได้แก่ ความต้องการความสามารถ ความต้องการความมีอิสระ และความต้องการความสัมพันธ์ได้รับการเติมเต็ม ส่งผลทำให้มนุษย์เกิดแรงจูงใจเป็นความต้องการที่จะทำหรือลงมือกระทำพฤติกรรมนั้นๆ จนสำเร็จ รวมทั้งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยโดยเน้นที่การพัฒนาด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัยของ ศรัณยู หมั่นทรัพย์ (2551) เมื่อพิจารณาแยกองค์ประกอบรายด้านพบว่า ตัวบ่งชี้ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของแต่ละด้านมีความสอดคล้องและแตกต่างจากงานวิจัยก่อนหน้าดังต่อไปนี้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรม ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zaff et al. (2010) Bebiroglu et al. (2013) และ Doolittle & Faul (2013) แสดงให้เห็นถึงการที่บุคคลกระทำการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่างๆ ทั้งทางด้านการเมืองและสังคมอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ตัวบ่งชี้ด้านการเข้าร่วมกลุ่มหรือองค์การสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lenzi et al. (2012) ที่แสดงถึงการเข้าร่วมหรือเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือองค์กรต่างๆ ตัวบ่งชี้ด้านการมีความสามารถด้านพลเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zaff et al. (2010) และ Bebiroglu et al. (2013) แสดงถึงการที่บุคคลรับรู้ว่าตนเองสามารถกระทำพฤติกรรมทางด้านพลเมืองเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม องค์ประกอบที่ 2 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ด้านความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชน และตัวบ่งชี้ด้านความรู้สึกตระหนักรู้ต่อหน้าที่พลเมืองสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bobek et al. (2009) Zaff et al. (2010) และ Bebiroglu et al. (2013) สะท้อนถึงการที่บุคคลรู้สึกสัมพันธ์กับบุคคล สถานที่ และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่และการมีความรู้สึกสำนึกต่อบทบาทหน้าที่ทางด้านพลเมืองของตนเองในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม องค์ประกอบที่ 3 ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านปัญญา ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ด้านการมีเจตคติด้านพลเมืองสอดคล้องกับงานวิจัยของ Doolittle & Faul (2013) แสดงให้เห็นถึงการที่บุคคลมีมุมมองหรือความเชื่อ อันส่งผลทำให้ต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม และตัวบ่งชี้ด้านการมีความรู้ด้านพลเมืองสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bebiroglu et al. (2013) แสดงให้เห็นถึงการที่บุคคลได้คิดวางแผน มีข้อมูลหรือความรู้ในการนำไปใช้สร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีหรือมีส่วนร่วมกระทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม

1.2 ความแตกต่างจากงานวิจัยก่อนหน้าพบว่า ตัวบ่งชี้ด้านการมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวมอันแสดงถึงความมุ่งมั่นเจตนาหรือแนวโน้มที่บุคคลต้องการกระทำพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองหรือสังคมในอนาคตซึ่งควรอยู่ในตัวบ่งชี้กลุ่มเดียวกันตามแบบ Lenzi et al. (2014) แต่ผลที่ได้จากการวิจัยกลับพบว่า การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวมในกิจกรรมทางด้านการเมืองแยกกันอยู่คนละองค์ประกอบกับกิจกรรมทางด้านสังคม โดยการมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวมในกิจกรรมด้านสังคมอยู่ในองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมขณะที่การมีความประสงค์ที่จะทำเพื่อส่วนรวมในกิจกรรมด้านการเมืองกลับไปอยู่ในองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านความรู้สึก ในตัวบ่งชี้ด้านความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการที่เยาวชนไทยจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านการเมืองหรือไม่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกเกี่ยวข้องกับสัมพันธที่พวกเขาติดต่อกลุ่มหรือต่อชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ตั้งนั้น ถ้าเยาวชนไทยรู้สึกผูกพันและเห็นความสำคัญ ของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าคนในชุมชนมีความตื่นตัวต่อกิจกรรมทางด้านการเมืองแล้ว เยาวชนก็มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อส่วนรวมด้านการเมืองตามไปด้วยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล และอุษา สุทธิสาคร (2558) ที่พบว่า จากลักษณะของสังคมไทยที่อยู่ร่วม

กันแบบเป็นกลุ่มทำให้อิทธิพลจากกระบวนการรวมตัวกันของคนในชุมชนส่งผลต่อพฤติกรรมของสมาชิกภายในชุมชนนั้นๆ และงานวิจัยของ สมาน พู-แสง (2540) ที่พบว่า ความตั้งใจเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีมีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง รวมทั้งสอดคล้องกับวัชรา ไชยสาร (2545, น. 24-25) ที่อธิบายว่าความรู้สึกผูกพันเป็นชุมชนของคนภายในชุมชนคือปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และศรีณัฐ ห่มจันทร์พย์ (2557, น. 113-114) ที่อธิบายว่า ชุมชนเข้มแข็งกลายเป็นประชาสังคมที่ประกอบไปด้วยพลเมืองที่กระตือรือร้นมุ่งปกป้องรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมได้ก็คือเมื่อคนในชุมชนร่วมมือร่วมใจช่วยกันแก้ปัญหาภายในชุมชนตั้งนั้น จากเหตุผลทั้งหมดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อตัวบ่งชี้ด้านความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนใหม่ว่าเป็น ตัวบ่งชี้ด้านความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมือง

2. จากผลการวิจัยซึ่งเป็นการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยซึ่งมี 3 องค์ประกอบได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึกและด้านปัญญานั้นนอกจากจะมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์แล้ว (Chi-square = 14.116, df = 9, p = .118, GFI = .991, AGFI = .966, SRMR = .022, RMSEA = .037) ยังพบว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรชี้วัดความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยระหว่างตัวแปรการมีความสามารถด้านพลเมืองกับตัวแปรความรู้สึกเกี่ยวข้องกับชุมชนและการเมืองมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ($r = 0.636$) เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรคู่อื่นๆ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ถ้าเยาวชนยิ่งรับรู้ว่าเขามีความสามารถที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับสังคมและสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่างๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมได้ เขาก็ยิ่งรู้สึกว่าเขาเองมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับชุมชนและการเมืองตามไปด้วยสอดคล้องกับ Bandura (1995) ที่อธิบายว่าโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์ต้องการเป็นผู้ควบคุมเหตุการณ์ต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของตนเอง ดังนั้น การรับรู้ความสามารถของตนจึงส่งผลกระทบต่อกระบวนการทางความคิด การตั้งใจ อารมณ์ และการตัดสินใจเลือกทำพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ และยังสอดคล้องกับแนวคิดโมเดลแรงจูงใจภายใต้ทฤษฎีการกำหนดตนเอง (Self-Determination Theory: SDT) ที่อธิบายว่าความยึดมั่นผูกพันอันเป็นแรงจูงใจที่ทำให้มนุษย์เกิดความต้องการหรือกระทำพฤติกรรมต่างๆ จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ใน 3 ด้านได้แก่ ความต้องการความสามารถ ความต้องการความมีอิสระ และความต้องการความสัมพันธ์ ได้รับการเติมเต็มนั่นเอง

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้โมเดลการวัดคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองที่เหมาะสมสำหรับเยาวชนไทยในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย โดยพบองค์ประกอบของความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านปัญญา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์และข้อเสนอแนะในการนำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์: เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้พบค่าน้ำหนักองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับองค์ประกอบความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองด้านอื่นๆ ดังนั้น การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในหลักสูตรที่ต้องการพัฒนาส่งเสริมความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัยรุ่นตอนปลายจึงควรเน้นที่รูปแบบการเรียนการสอนที่ทำให้เยาวชนเกิดประสบการณ์ตรงโดยเน้นการปฏิบัติเป็นหลัก เพื่อกระตุ้นให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้และเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนมีความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองต่อไปในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยครั้งต่อไป: เนื่องจากการวิจัยนี้มุ่งเน้นที่การพัฒนาโมเดลการวัดคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยช่วงวัยรุ่นตอนปลายดังนั้นเพื่อเป็นการต่อยอดผลจากการวิจัยจึงควรมีการศึกษาเพื่อค้นหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการนำมาใช้พัฒนาและส่งเสริมคุณลักษณะความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยในช่วงวัยดังกล่าวตามองค์ประกอบในแต่ละด้านต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

- ดารุณี ทิพย์กุลไพโรจน์ และวรวรรณี แกมเกตุ. (2558). การพัฒนาตัวบ่งชี้ความยึดมั่นผูกพันกับความเป็นพลเมืองของนักเรียนไทย. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (OJED)*, 10(4), 209-223.
- ทัศน์วัลย์ เนียมบุบผา. (2554). รวมพลังสร้างความเป็นพลเมือง. *วารสารการศึกษาไทย*, 8(79), 3-14.
- ทิตตัญญา โภชนจันทร์ และสิทธิพงษ์ วัฒนานนท์สกุล. (2560). การพัฒนาแบบวัดปัญหาพฤติกรรมเด็กระดับประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัย มดส สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 13(1), 93-113.
- ปจวรีชัย หวังรุ่งกิจ, สิทธิพงษ์ วัฒนานนท์สกุล และสิริวรรณ ศรีพหล. (2561). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะความยึดมั่นผูกพันในวิชาการของนักศึกษาปริญญาตรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 38(1), 71-89.
- รัชรา ไชยสาร. (2545). *การเมืองภาคประชาชน พัฒนาการการมีส่วนร่วมในทางการเมือง ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและพหุการเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักเกษมขวา.
- สมาน พูแสง. (2540). การศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันราชภัฏเขตภาคเหนือตอนบน. (ปริญญาโททางการศึกษาศุโขทัยบัณฑิต).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิทธิพงษ์ วัฒนานนท์สกุล. (2555). การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพมาตรวัดการควบคุมตนเอง: การศึกษาแยกภาวะสัมพันธ์ฐาน. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 4(8), 153-167.
- สิทธิพงษ์ วัฒนานนท์สกุล. (2560). การตรวจสอบความตรงไม่เดลอการวัดกลยุทธ์การกำกับตนเองในการเรียนรู้เชิงวิชาการของนักศึกษามหาวิทยาลัย. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 23(2), 43-60.
- สิทธิพงษ์ วัฒนานนท์สกุล และอุสา สุทธิสาคร. (2558). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะผู้นำตามแนวคิดคติมวมหมู่ของผู้นำชุมชนที่ปฏิบัติงานในเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 7(14), 114-123.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). *การสำรวจการใช้เวลาของประชากร พ.ศ. 2558 (กรกฎาคม 2557- มิถุนายน 2558)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- ศรีธัญ หมั่นทรัพย์. (2551). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง: ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 6(2), 101-115.
- ศรีธัญ หมั่นทรัพย์. (2557). *พลเมืองไทย: การสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- Adler, R. P., & Goggin, J. (2005). What do We Mean By "Civic Engagement"? *Journal of Transformative Education*, 3(3), 236-253.
- Bandura, A. (1995). *Self-efficacy in Changing Societies*. New York: Cambridge University Press.
- Bebiroglu, B., Geldhof, G. J., Pinderhughes, E. E., Phelps, E., & Lerner, R. M. (2013). From Family to Society: The Role of Perceived Parenting Behaviors in Promoting Youth Civic Engagement. *Parenting*, 13(3), 153-168.
- Bobek, D., Zaff, J., Li, Y., & Lerner, R. M. (2009). Cognitive, emotional, and behavioral components of civic action: Towards an integrated measure of civic engagement. *Journal of Applied Development Psychology*, 30, 615-627.
- Brese, F., Jung, M., Mirazchyski, P., Schulz, W., & Zuehlke, O. (2011). *ICCS 2009 User Guide for the International Database Supplement 1*. Amsterdam: International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA).

- Comrey, L. A., & Lee, B. H. (1992). *A First Course in Factor Analysis*. (2nd ed.). Hillsdale, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1991). Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior. In Richard M. Steers, & Lyman W. Porter (Eds.). *Motivation and Work Behavior* (pp.44-58). NJ: McGraw-Hill, Inc.
- Doolittle, A., & Faul, A.C. (2013). Civic Engagement Scale: A Validation Study. *SAGE Open*, 3(3), 1-7.
- Flanagan, C., A., & Sherrod, L.R. (1998). Youth Political Development: An Introduction. *Journal of Social Issues*, 54(3), 447-456.
- Flanagan, C., A., Syvertsen, A., K., & Stout, M., D. (2007). *Civic Measurement Models: Tapping Adolescents' Civic Engagement*. (CIRCLE Working Paper 55). Medford, MA: CIRCLE.
- Fredericks, J., A., Blumenfeld, P., C., & Paris, A.,H. (2004). School Engagement: Potential of the concepts, State of the Evidence. *Review of Educational Research*, 74(1), 59-109.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis*. (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Hyman, J. B. (2002). Exploring Social Capital and Civic Engagement to Create a Framework for Community Building. *Applied Developmental Science*, 6(4), 196-202.
- Lenzi, M., Vieno, A., Perkins, D. D., Satinello, M., Elgar, F. J., Morgan, A., & Mazzardis, S. (2012). Family Affluence, School and Neighborhood Contexts and Adolescents' Civic Engagement: A Cross-National Study. *American Journal of Community Psychology*, 50, 197-210.
- Lenzi, M., Vieno, A., Sharkey, J., Mayworm, A., Scacchi, L., Pastore, M., & Santinello, M. (2014). How School can Teach Civic Engagement Besides Civic Education: The Role of Democratic School Climate. *American Journal of Community Psychology*, 54, 251-261.
- Wattananonsakul, S., & Tuicomepee, A.(2014). Protective Predictors of Smoking Intention among lower Secondary School Student in Bangkok, Thailand. *Journal of Population and Social Studies*, 22(2), 158-173.
- Zaff, J., Boyd, M., Li, Y., Lerner, J. V., & Lerner, R. M. (2010). Active and Engaged Citizenship: Multi-group and Longitudinal Factorial Analysis of an Integrated Construct of Civic Engagement. *Journal of Youth and Adolescence*, 39, 736-750.
- Zaff, J. F., Hart, D., Flanagan, C., A., Youniss, J., & Levine, P. (2001). Developing Civic Engagement within a Civic Context. In Michael E. Lamb, & Alexandra M. Freund (Eds.). *The Handbook of Life-Span Development Vol.2 Social and Emotional Development* (pp.590-630). New Jersey: John Wiley & Son, Inc.
- Zaff, J.F., Kawashima-Ginsberg, K., & Lin, E.S. (2011). Advances in Civic Engagement research: Issues of civic measures and civic context. In R.M. Lerner, J.V Lerner, & J.B Benson (Eds). *Advances in Child Development and Behavior* (pp. 273-308). San Diego, CA: Elsevier.
- Zaff, J., Kawashima-Ginsberg, K., Lin, E., S., Lamb, M., Balsano, A., & Lerner, R. M. (2011). Developmental trajectories of Civic Engagement across adolescence: Disaggregation of an integrated construct. *Journal of Adolescence*, 34, 1207-1220.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางพนิดา ทองเงา ดอร์น
วัน เดือน ปี เกิด	18 มีนาคม 2518
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2540 บริหารธุรกิจบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ1) สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พ.ศ. 2549 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2554 ประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการสอนภาษาไทย ในฐานะภาษาต่างประเทศ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2555 ประกาศนียบัตรวิชาภาษาอังกฤษเฉพาะอาชีพ (ครู) จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2560 ศึกษาศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการแนะแนว จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2561 ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาประยุกต์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน	12/121 หมู่บ้านเนอวานาพระราม 9 ซอยกรุงเทพกรีฑา 32 เขต/แขวงสะพานสูง กรุงเทพฯ 10250